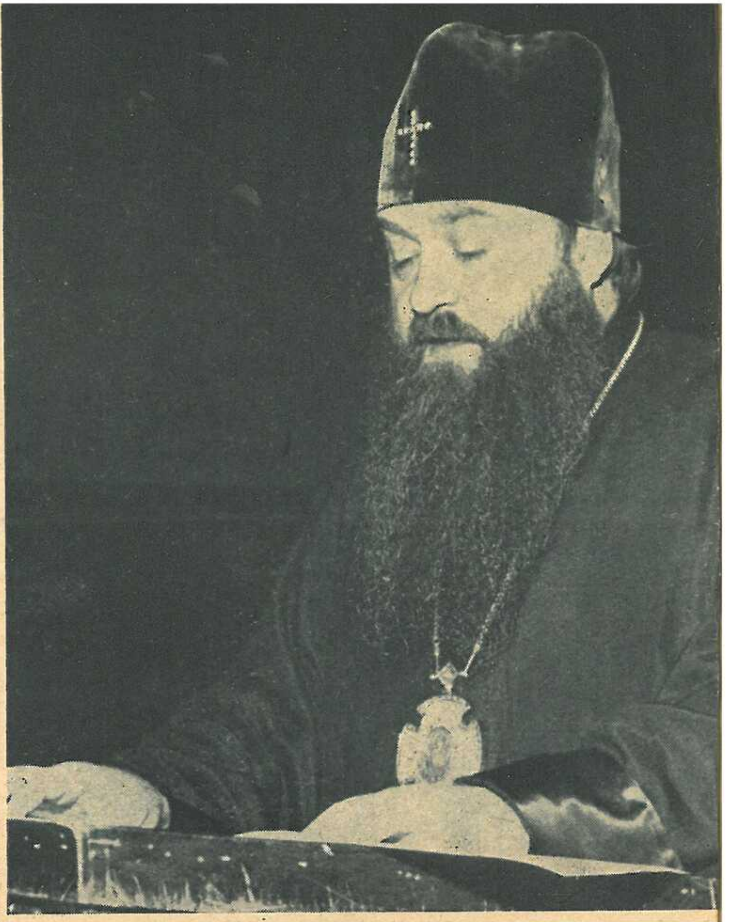

DUCHOVNÍ PASTÝŘ ¹ 1967

DUCHOVNÍ PASTÝŘ

MĚSÍČNÍK KATOLICKÉHO DUCHOVENSTVA. ROČNÍK XVII., ČÍSLO 1. — LEDEN 1967

OBSAH: III. sjezd CMVKD. Dopis prezidentu republiky, Dopis předsedovi vlády, Projev zástupce vlády ČSSR, Závěrečné slovo předsedy MHKD ministra dr. Josefa Plojgara, Průběh sjezdu, Referát gen. tajemníka dr. Jos. Beneše, projev dr. J. Lukačoviče, projev dr. Alexandra Horáka, Pozdravy hostů: Biskup dr. Eduard Nécsey, pravoslavný arcibiskup Nikodim, generální biskup Chabada, Imrich Szabó. Dokumenty sjezdu: Dopis Svatému Otci Pavlu VI., Poselství vietnamským katolíkům, List Světové radě míru, Resoluce III. sjezdu MHKD, Usnesení III. sjezdu MHKD, Vánoční poselství MHKD, P. Antonín Pospíšil, Náš zápisník, Úřední zprávy.

TŘETÍ SJEZD CMVKD

DOPIS PREZIDENTU REPUBLIKY

VÁŽENÝ PANE PRESIDENTE,

přijměte od účastníků III. sjezdu Mírového hnutí katolického duchovenstva, z našeho tisícového shromáždění v Praze, upřímné pozdravy a projevy hluboké úcty.

Sešli jsme se, abychom přehlédlí svou mírovou činnost, kterou rozvíjíme již 15 let vždy ve znamení podpory mírového a budovatelského úsilí našeho lidu.

Považujeme socialismus z hlediska lidského, ale i křesťanského, za spravedlivý společenský řád, a proto se také chceme i nadále se všemi občany bez rozdílu jejich politické příslušnosti a náboženského vyznání podílet na jeho výstavbě. Ztotožňujeme se s Vašimi závažnými slovy, vyřčenými v minulých dnech k delegaci CSVOM a i nás zavazuje Vaše prohlášení: „že naše země stojí na straně těch, kteří bojují za svobodu, demokracii a pokrok“. Chceme Vám říci, vážený pane presidente, že si velmi vážíme Vašeho neúnavného úsilí a přínosu světovému zápasu o zachování míru v Evropě a ve světě.

Proto jsme s velkým zájmem sledovali Vaši mírovou cestu do spřátelených zemí Asie a Afriky. Vaše výzvy k zastavení americké agrese ve Vietnamu vycházejí i z našich srdcí.

Naše hnutí po celou dobu své existence si klade za jeden z hlavních úkolů přispívat k upevnění jednoty našich bratrských národů Čechů a Slováků a podporovat budovatelskou činnost našeho lidu. S tím větším rozhořčením odmítáme protimírovou politiku západoněmeckých vládnoucích kruhů, u nichž nalézají podporu neblaze proslulé revanšistické živly.

Vážený pane presidente, ujišťujeme Vás, jako nejvyššího představitele našeho státu, že tak jako dosud budeme ze všech sil pomáhat k rozkvětu naší milované vlasti, a že vždy půjdeme vstříc šťastné budoucnosti v pevné jednotě s našim lidem.

Účastníci III. sjezdu CMVKD

Dr. Josef Beneš
gen. tajemník

Dr. Josef Plojhar
předseda

DOPIS PŘEDSEDOVI VLÁDY

VÁŽENÝ PANE PŘEDSEDO VLÁDY,

delegáti III. sjezdu Mírového hnutí katolického duchovenstva dovolují si Vám zaslat ze svého sněmování upřímné pozdravy a projevy oddanosti vládě Československé socialistické republiky.

Naše mírové hnutí navazuje na vlastenecké tradice těch kněží, kteří v minulosti vyšli z lidu a zůstali mu věrni. Proto se hlásíme i dnes k aktivní podpoře socialistického budování naší vlasti a k jejímu úsilí o přátelství a dorozumění mezi národy.

Plně se stavíme za zahraniční politiku naší vlády, která usiluje o mír a bezpečnost v Evropě, a do příslušných mezí odkazuje hlasatele německého revanšismu a jejich ochránce. S velkou účastí sledujeme hrdinný boj vietnamského lidu, odsuzujeme americké agresory a jejich vměšování do posvátných práv vietnamského národa. S vietnamskými katolíky váže nás hluboké dlouholeté přátelství. Proto plně podporujeme hrdinský boj vietnamského lidu a chceme též přispět k naplnění těch závazků, jež jste učinil jménem vlády a všeho našeho lidu při své nedávné návštěvě ve Vietnamu.

Na svém sjezdu jednáme o důležitých dokumentech II. vatikánského koncilu, jež přijímáme z hlediska svých konkrétních historických podmínek a chceme je realizovat v životních situacích naší socialistické skutečnosti. V ní jsme povoláni k odpovědnému křesťanskému svědectví. Proto se plně hlásíme k myšlence křesťanské angažovanosti a v jejím duchu k upřímné spolupráci se socialistickým státem, v zájmu budování šťastného pozemského života našich věřících. Tím více si uvědomujeme, jak klamné a neúčinné jsou ony konzervativní a strnulé snahy v církvi, jimž chybí realistický pohled na postavení a poslání církve v současném světě.

Devolte nám, vážený pane předsedo vlády, abychom vyjádřili poděkování za podporu a porozumění pro činnost našeho hnutí a jeho působení v zájmu věřících, kterého se nám dostává od vlády republiky. Uvědomujeme si, že jde o projev velké důvěry, jež nás zavazuje před věřícím lidem. Budeme se poctivě a nezištně podílet na budování našeho společného domova Čechů a Slováků v naší drahé vlasti, jejímiž jsme věrnými a oddanými syny.

Účastníci III. sjezdu Mírového hnutí katolického duchovenstva
Československé socialistické republiky

PROJEV ZÁSTUPCE VLÁDY ČSSR

ministra školství a kultury prof. dr. Jiřího Hájka

Je pro mne velkou ctí, že mohu jménem vlády, jménem ministerstva školství a kultury i Pověřenectva Slovenské národní rady pro školství a kulturu pozdravit toto vaše významné shromáždění. Vaše hnutí je výrazem uvědomělého vlastenectví katolických věřících a jejich duchovních. Po té stránce kotví hluboko v historických tradicích a životě národů naší vlasti. Vlastenecký kněz byl jednou z výrazných typických postav ve vývoji vzdělanosti našich národů, v úsilí o zachování a uhájení národního uvědomění i v boji za naši svobodu a samostatnost. Po této stránce byl plně solidární s naším lidem, snášel s ním dobré i zlé. Snášel s ním také perzekuci ze strany utlačitelů, nenávisť ze strany nepřátel našeho lidu a našeho státu. Často se také dostával pro tento svůj statečný postoj do konfliktu s ultramontánními, reakčními tendencemi, které čas od času převládaly v kurii i ve světovém katolicismu a které se vždy spojovaly s nepřáteli našich národů.

Vítězství socialismu v naší zemi je, jak bylo již několikrát zdůrazněno, vyvrcholením tisíciletého úsilí a bojů našich národů o zabezpečení samostatnosti i podmínek pro svobodný a plný rozvoj našeho života. Naše společnost byla osvobozena a oproštěna od různých překážek a příteží, které minulé věky a zejména období nesvobody a cizího útlaku navaly do cesty jeho rozvoje. Také v poměru k náboženství a církvi odstranilo vítězství socialismu úpravu, založenou v podstatě na opatřeních z dob habsburského panství. Tato dřívější úprava byla překážkou pro uplatnění zásad svobody svědomí a rovnosti všech náboženských vyznání a nenáboženského přesvědčení. Důsledným uskutečněním této zásady zakotvené v ústavě byly vztahy mezi státem a církví, tedy také katolickou církví, u nás postaveny na nový základ.

Je velkou zásluhou mírového hnutí katolického duchovenstva, že z pozice věrnosti církvi a zároveň věrnosti národu i státu pochopilo podstatu socialistické společnosti a také podstatu i prospěšnost nové úpravy vztahů mezi státem a církví. Vyjádřilo jasně své přesvědčení, že socialistická společnost zajišťuje katolickým věřícím u nás jejich náboženský život a dává pro uplatnění jejich morálky k bližnímu mnohem větší prostory a mnohem příznivější podmínky, nežli tomu bylo při dřívějších společenských rádech. Aktivní účast na budování socialistické společnosti a jejím stálém zdokonalování dává také křesťanům plnou možnost spolupracovat k uskutečňování ideálu lidského bratrství, na němž se mohou všichni poctiví lidé bez rozdílu víry a přesvědčení dobře shodnout. To, že rozhodná většina katolických věřících naší země se postavila kladně k socialistickému státu a stala se plnoprávnou a aktivní složkou naší socialistické společnosti, je zcela nepochybně do značné míry výsledkem jasnozřivosti a schopnosti těch, kdo od počátku orientovali mírové hnutí katolického duchovenstva tímto směrem. Jim patří náš dík, jim patří také naše blahopřání k výsledkům této vysoce záslužné a ušlechtilé práce.

Zakladatelé mírového hnutí katolického duchovenstva mohou na svou dosavadní činnost pohlízet s hrdostí a zadostiučiněním. Pochopili správně podstatu socialistického zřízení a směr vývoje celého světa. Ve svém kladném vztahu k věci míru a jejímu uvádění v životě národů Československa uskutečňují se prakticky zásady křesťanského humanismu. Přitom od počátku odmítali a odmítají rozhodně jakékoli tendence a spekulace svazující věc náboženství se silami nepřátelskými našemu zřízení. Anticipovali tak teoretický a praktický vývoj v samotném světovém katolicismu a církvi. Svou činností tomuto vývoji také vydatně pomohli. Váš předseda pan ministr Plojhar hovořil zde o dějinném mezníku, který pro vývoj církve znamená vatikánský

koncil. Chtěl bych říci, že se upřímně těšíme z toho, že na tomto koncilu se uplatnily v církvi ty směry a názory, které hodnotí realisticky poměr sil ve světě a které překonávají zejména dřívější negativistický postoj Vatikánu vůči onomu velkému historickému procesu, jímž je socialistická revoluce a společenská přeměna, jež se odrazila nejen na třetině světa, zaujímané dnes světovou socialistickou soustavou, ale v celém lidstvu. I když víme, že tento realistický přístup zdaleka ještě plně nezvítězil a neprosadil se beze zbytku proti odporu těch, kdo svazují stále věc církve s interesy a silami starého vykořisťovatelského světa, vítáme všechny projevy tohoto realismu a politiky založené na něm. Jsme přesvědčeni, že bude-li tato politika ze strany Vatikánu vedena upřímně, posílí základy mírového soužití ve světě a bude nakonec ve prospěch především katolickým věřícím, kteří ve své převážné části jsou lidmi míru a čestné spolupráce mezi národy. Bude-li Vatikán ve svém vztahu vůči socialistickým zemím a také vůči ČSSR vycházet důsledně z postoje realismu a ze zásad mírového soužití, respektování státní svrchovanosti a nevměšování, domníváme se, že to přispěje k vzájemné konzolidaci vztahů.

Plně oceňujeme kladnou úlohu, kterou vaše hnutí po této stránce od svého založení cílevědomě sehrálo. Tím, že jste autoritou vlasteneckých duchovních posilovali kladný vztah věřících k našemu zřízení, přispěli jste podstatně k tomu, aby ve vztahu mezi státem a církví byly jednotlivé problémy řešeny kladně a bez velkých srážek. Tyto vztahy jsou dnes konzolidovány a vyvíjejí se klidně k vzájemnému prospěchu obou stran. Naše vláda oceňuje tuto úlohu mírového hnutí katolického duchovenstva a bude se také nadále k němu obracet, aby se s ním radila o různých problémech jak života katolické církve v Československu, tak také o otázkách, týkajících se našeho vztahu k Vatikánu. My jsme tento náš postoj také jasně vyjádřili při rozhovorech se Svatou stolicí. Víme, že je to na prospěch věci.

V dalším budování a rozvoji naší vyspělé socialistické společnosti se domníváme, že vaše hnutí má nadále významnou úlohu. V náročných úkolech hospodářského rozvoje, projevujících se daleko větší iniciativou a také odpovědností všech našich občanů, v rozvíjení socialistické demokracie a v aktivní podpoře, vytvářejících tak životní prostředí a zajišťujících tak daleko větší možnosti pro sociální, kulturní a mravní rozvoj člověka, je také dost místa pro aktivní spolupráci všech a tedy také katolických věřících. Nepochybuji o tom, že svou velkou autoritou budete posilovat orientaci jejich úsilí tímto směrem. Tato vaše autorita, opřena o důvěru vašich věřících, poroste tím více, čím aktivněji budete působit pro všestranné upevnění a plnění zákonnosti a pořádku ve vztazích státu a církve a čím účinněji budete dále čelit v řadách kněží i věřících některým nesprávným názorům, zmateným představám i ojedinělým pokusům vnášet tam vlivy sil a míst, jímž snad se nelíbí konzolidace těchto vztahů, konstruktivní postoj věřících k socialismu a socialistická zaangażovanost i morální váha mírového hnutí katolického duchovenstva v naší společnosti.

Velké úkoly máme také v mezinárodním působení naší vlasti. President republiky před nedávnem řekl delegátům konference obránců míru, mezi nimiž byli i někteří vaši představitelé, významná slova: „V současné době stojí mírové hnutí před vážným úkolem získat národy pro vytvoření široké fronty míru a zabránit jakékoli agresí ve světě, vyloučit války a vytvořit perspektivu mírového života pro všechny národy.“ Vaše hnutí bylo od počátku aktivní složkou mírového hnutí u nás a stálo v předních řadách těch křesťanských a katolických sil ve světě, které jejich náboženské přesvědčení a aktivní humanismus vedly do široké fronty společného úsilí o zabezpečení budoucnosti lidstva zde na zemi. Dobře víme, že to byla delegace celostátního mírového výboru katolického duchovenstva, která podávala přátelskou ruku vietnamským katolíkům a tím i vietnamskému lidu v jeho spravedlivém boji za svržení panství kolonialismu. A dnes spolu se všemi našimi pracujícími protestujete proti surové barbarské agresí, kterou se americký imperialismus snaží lidu v jižním Vietnamu vnutit vládu zkorumpované kliky vedené individuem, veřejně vyhlašujícím svůj obdiv k Hitlerovi, a kterou při stálých neúspěších v boji na jihu rozšiřují zločinným bombardováním Vietnamské lidové republiky a vražděním jejího pokojného obyvatelstva. Vlastenečtí katoličtí duchovní, kteří své sepětí s národem prokázali účastí na odboji, mnohdy za to zaplatili životem, či utrpením ve vězeních a koncentračních táborech, stojí i dnes s naším lidem v boji proti revanšistickým silám narůstajícím v NSR a naopak zúčastňují se upevňování s pokrokovými a demokratickými silami německého lidu, usilujícím o mírové řešení německé otázky, jež vychází z existence dvou německých států a z nutnosti zkrotit a zneškodnit síly imperialismu, militarismu a revanšismu.

Váš nynější sjezd, výsledky, které na něm hodnotíte, i směrnice pro další rozvoj vaší práce, jak jsou vyjádřeny ve slovech vašeho předsedy, svědčí o tom, že svou úlohu v další etapě vývoje socialistického Československa chápete stejně tak odpovědně jako dosud. Dovolte, abych vám k jejímu plnění popřál hodně sil a hodně úspěchů. Budou to úspěchy naší společné věci, naší vlasti a světového míru.

BŮH, CÍRKEV A VLAST

Závěrečné slovo předsedy MHKD ministra dr. Josefa Plojgara

Náš zdařilý celostátní sjezd se chýlí ke konci. Náš sjezd, a myslím, že nikdo z účastníků ani z našich milých hostů o tom nepochybuje, byl velikým úspěchem a dalším významným milníkem v naší práci. Zabýval se otevřeně problémy současné mezinárodní situace, zabýval se životem a prací našeho lidu, naší krásné socialistické vlasti, zabýval se otázkami politicko-církevními. Myslím, že tato náplň a tematika plně odpovídá programu našeho hnutí. V referátech byly otevřeny tyto otázky projednány a bylo k nim zaujato stanovisko. Na otevřený referát navazovala i otevřená diskuse. Myslím, že to plně odpovídá demokratickému zřízení našeho hnutí, že to odpovídá i duchu naší nové socialistické společnosti, kde každý občan má právo říci svůj názor, říci své podmínky, svou kritiku a podat návrhy, které považuje za dobré.

Náš sjezd ukázal, že existují problémy kolem nás. Otevřeně jsme se jimi zabývali. Také jsme si řekli a diskuse to potvrdila, že existuje ještě řada otevřených otázek, o kterých je třeba dále jednat, zvláště na úseku poměru mezi církví a státem, mezi ČSSR a Vatikánem. Vitáme skutečnost, že v jednání se bude pokračovat. Také jsme si jasně uvědomili, že k štatným závěrům dospějeme pouze tehdy, když bude dobrá a upřímná vůle na obou stranách. (Potlesk.)

Jsme si toho všichni dobře vědomi, a náš sjezd to potvrdil, že řešení těchto problémů není ani lehké, ani jednoduché, ani samozřejmé. Domnívám se, na podkladě dlouholetých zkušeností i na tomto úseku, že pouhým hovořením nebo nějakou frází věc nevyřešíme. Zde je zapotřebí velmi svědomité, důkladné a uvážené práce, spojené s dobrou vůlí. Předpokládáme, že jí bude. Představitelé našeho státu, přítomní při našem jednání, pan ministr školství a kultury, do jehož sféry spadá z hlediska státního uspořádání církevněpolitických otázek, zde otevřeně na našem sjezdu prohlásil, že tato dobrá vůle na straně naší vlády a našeho státu je. Včera, když byla přijata delegace našeho sjezdu předsedou naší vlády, jsme slyšeli obdobná slova. Že naše vláda si přeje, aby při ocenění významu naší práce mezi námi a státem byl doopravdy srdečný, upřímný a otevřený poměr. (Potlesk.) Očekáváme a věříme, že obdobně dobrá vůle bude i na straně těch, kteří jsou vatikánskými místy a samotným svatým Otcem pověřeni, aby s naší vládou jednali. Je pravdou, že vyřešení těchto problémů je záležitostí mezi Vatikánem a československou vládou. Je stejně tak pravdou a bylo to z odpovědných nejvyšších míst opětovně zdůrazňováno, že naše celostátní hnutí katolického duchovenstva na podkladě své dlouholeté, upřímné a poctivé práce je povoláno být poradcem naší vlády v těchto otázkách. Každý partner, ať Vatikán, nebo naše vláda, má plné právo se radit s kým chce. Naše vláda i vůči vatikánským místům jasně prohlásila, že jejím poradcem v těchto otázkách je náš mírový výbor katolického duchovenstva. Jsme si plně vědomi veliké cti, které se nám ze strany naší vlády dostává, i velikého uznání, jsme si však současně vědomi veliké odpovědnosti, kterou v tomto směru máme. Již v minulosti jsme se snažili takto vážně náš úkol brát a budeme tak činit i do budoucna. Náš sjezd nám ukázal, vážení spolubratři, že nejsou jen problémy kolem nás. Někdy to svádí k tomu, abychom viděli otevřené otázky a problémy kolem nás a někdy se zapomínáme zadívat do vlastních řad.

Diskuse, která byla velmi věcná a bez výjimky vysoce hodnotila význam naší práce, je důkazem, že naše hnutí v minulosti pracovalo dobře a že na podkladě konstatování sjezdu bude tomu tak i do budoucna.

Po pontifikátu Jana XXIII., za pontifikátu Pavla VI. a na podkladě ekumenického koncilu se uvnitř katolické církve rozvinul veliký dialog, veliká diskuse, a jsou diskutovány otázky od eminentně teologických, dogmatických až po otázky církevněpolitické a čistě světské. Slyšeli jsme zde z mnoha úst v diskusi i od našich zahraničních přátel, že taková diskuse v katolické církvi

probíhá. Velmi jsme ocenili to, co řekl mluvčí našich italských spolubratří: Máte problémy a jsou to podobné problémy jako jsou v celé církvi. Proto jistě není to nějaké specifikum, že se problémy diskutují a že jsou, nýbrž je to právě za dnešního stavu náplní, životem a diskusí celé katolické církve.

Jestliže v poslední době sledujeme události ve faštickém a takzvaně katolickém Španělsku, jestliže vidíme, a hlavně ze zpráv ze Španělska a ze Západu slovem, tiskem i obrazem se dovídáme, k jakým diskusím dochází, kde na jedné straně jsou studenti, dělníci, prostí lidé, kněží, řeholníci, a na druhé straně fašistická policejní diktatura a moc, která svými zbraněmi a pendrekem, hlava nehlava, mlátí studenty, dělníky i kněze a řeholníky. Myslím, že v Španělsku mají problematiku více, než ji máme my u nás. Formy, jakými my řešíme naše problémy, se diametrálně liší od těch, které vidíme kupř. v tzv. katolickém Španělsku.

O náš sjezd byl u nás doma i v zahraničí veliký zájem. Viděli jsme to již před sjezdem, kdy se mnozí doma i ze zahraničí na nás obraceli, co se bude dít, jaký bude mít náš sjezd obsah, čím se bude zabývat, kolik bude účastníků, jaký bude jeho program a jaké předvídáme výsledky jednání. Pokud bylo možno, velmi ochotně jsme doma i za hranice podávali zprávy. Těší nás, že o náš sjezd projevil zájem nejenom náš věřící lid (o tom svědčí mnoho pozdravů a dopisů), ale i celá naše československá veřejnost. Je nám velikou ctí a radostí, že i vláda Československé socialistické republiky projevila zájem, což se konkrétně vyjádřilo přítomností ministra školství a kultury na našem zasedání a jeho vystoupením i včera večer na besedě s předsedou vlády. (Potlesk.)

Náš sjezd se těšil v těchto dnech velké pozornosti domácího i zahraničního tisku. Můžeme s radostí konstatovat, že všechen československý tisk, český i slovenský, v těchto dnech referuje o našem sjezdu, absolutně pravdivě, s velkým pochopením a s velkým uznáním. (Potlesk.)

UVĚDOMUJEME si, že v Československé republice nejsme sami, a že i náš československý tisk, ať český nebo slovenský, je tiskem různých politických stran, různého zaměření a slouží i různým úkolům. Avšak všechen tento tisk, bez rozdílu, věnuje velkou pozornost a má kladný postoj a velké uznání a zájem o naší práci. Naším sjezdem se po celé dva dny velmi často zabýval náš rozhlas a informoval domácí i zahraniční veřejnost prostřednictvím domácího rozhlasu i zahraničního rozhlasu o průběhu našeho jednání. Náš sjezd, pokud jsme dostali během dneška zprávy, má již také svůj odraz v zahraničním tisku, v socialistických zemích i v západních zemích. Zatím můžeme konstatovat, hlavně na podkladě práce zdejších i zahraničních agentur, že je snaha o objektivitu, že se pravdivě referovalo a že se podávaly prostřednictvím zdejších zahraničních agentur a akreditovaných novinářů dobré a poměrně obsažné zprávy. Máme též první náznaky, i když jich není mnoho, že pochopitelně je snaha pokroutit význam našeho sjezdu, pokroutit pravdu o něm a jinak ho hodnotit, než byl samotný jeho obsah a průběh. S tím musíme počítat. Vždyť nemáme ve světě jenom přátele, jsou také tací, kteří buď vůbec neznají naši práci nebo jí nerozumí, nebo nám nepřejí a jsou dokonce proti nám zaujati. Bude úkolem našeho ústředního výboru, aby během doby nejen všechny tyto zprávy shromáždil, aby o nich pojednal, ale zaujal k nim také stanovisko.

Význam naší práce byl dostatečně sjezdem zhodnocen, zdůrazněn a závěr našeho sjezdu a usnesení vámi jednomyslně přijaté bude konkrétním vodítkem pro naši další práci. Jsme si toho dobře vědomi, že naše hnutí bude mít i nadále svůj veliký význam, že není přechodnou organizací, která by jakýmkoliv vývojem ztrácela na svém významu, na své působnosti nebo na svém účelu; naopak, i když se nám bude dařit dosahovat dalších a dalších úspěchů, dalšího a dalšího řešení různých pro-

blémů, tím více bude vynikat oprávněnost a nutnost naší existence a naší práce. Na našem sjezdu jsme si páni spolubratři, bilancovali i úspěchy naší práce. Ve svém referátě jsem mluvil o některých konkrétních dořešených problémech. Snad se to někomu bude zdát málo, snad si někdo může myslet z přítomných delegátů, že jsme mohli vykonat více. Že to nejde dost rychle, že to nevyhovuje všem přáním a všem požadavkům, že to neřeší všechny problémy. Chtěl bych k tomu říci, abychom k tomuto pohledu od přání a komplexnosti na určité významné výsledky se také podívali z druhé strany. Vážení páni spolubratři, jaká by asi byla dnes situace katolické církve a nás kněží v naší společnosti a v naší republice, kdyby bývalo naše hnutí neexistovalo. V hlavním referátě jsme si to uvědomili, kdy jsme vznikli a proč jsme vznikli. Jsme si také dobře vědomi, co jsme za těch více než patnáct let vykonali, co se nám podařilo a jsme si i dobře vědomi toho, co se nám až dosud nepodařilo. Můžeme říci bez nádsázky: nebýt našeho hnutí, vypadalo by to asi s katolicismem v naší republice docela jinak, než tomu je. Ne pouze po stránce ideové, teologické, ale i po stránce hmotné. Někdy se to lehkot říká: Ať je raději rozluka církve od státu, my si budeme svoje věci sami řídit, my si svoje věci pomocí našich věřících i finančně uhradíme. Vážení přátelé, myslím, všichni jak tu sedíme a i ti, co nejsou přítomni, že bychom nad výdělkem asi, jak se lidově říká, splakali. Pouze stamilióny, které jsou věnovány na údržbu našich kostelů, na jejich úpravu, v současné době více než dvacet velikých domů a kostelů v naší republice se opravují a restaurují s mnohamiliónovým nákladem věnovaným každoročně. Nevím, zda nadšení i finanční možnosti našich věřících jsou takové, aby toto všechno pokryly. Vezměte si Prahu. V Praze dnes počet katolíků je hluboko pod padesáti procenty z celého více než miliónu obyvatel. Dobře víme, že to, že někdo je katolík, ještě neznámá, že je praktickým katolíkem, že je katolíkem obětavým, který má pochopení pro potřeby kultu a církve a ochotně by přispíval. Srovnajte s tím, že máme v samotné Praze více než dvě stě katolických kostelů, z toho mnoho velkých budov, historických, krásných a mohutných, jejichž údržba však stojí milióny. Jistě se vám všem líbilo prostředí kostela u sv. Jakuba, kde jsme měli naše slavné bohoslužby při zahájení našeho sjezdu. Je to symbolické, že jsme byli právě v kostele, který byl po roce 1945 na doporučení prvních buněk našeho mírového hnutí pomocí naší vlády opraven. Kostel i jeho varhany byly totiž ve velmi desolátním stavu. Tehdy na náš návrh, a to jsme byli ve zrodu, jsme se starali o takové věci. Tehdejší ministr financí, komunist dr. Dolanský povolil několik miliónů na restauraci a úpravu kostela u sv. Jakuba. Co to znamenalo a jak se to povedlo, to jste všichni i naši zahraniční hosté včera při bohoslužbách viděli. Je to jeden příklad za mnohé. Proto z takového, odpusťte mi ten výraz, „fantazírování“ a „pohybování se v oblacích“, bez pevného a reálného postoje na zemi, si nesmíme dělat iluze, že bychom pokryli, a to mluvím jenom o té hmotné stránce, potřeby katolické církve u nás, kdyby socialistická republika každoročně velký počet miliónů na to nevěnovala. (Potlesk.)

Není to jenom oblast hmotná. Když po roce 1948 jsme započali s prací našeho hnutí, jistě bylo mnoho kněží, kteří nám nerozuměli, kteří s námi nešli, kteří nás kritizovali, odsuzovali atd. Byla však i řada kněží, kteří rychle pochopili a s námi spolupracovali. Byli mezi námi i kněží, kteří za námi chodili a já bych mohl posloužit značným seznamem, kteří požadovali, aby mírové hnutí vytvořilo podmínky, které by nebyly ničím jiným, nežli rozchodem s katolickou církví, nežli heresí, rozkošem a schismatem. To vyšlo z našich vlastních řad. Měli jsme práci, a zde přítomní spolubratři, kteří již tehdy byli v našem hnutí, vědí, jak jsme musili tyto naše spolubratry přesvědčovat, že jejich záměry a přání nejsou správné. (Potlesk.) Základní myšlenkou naší je, že jsme a zůstáváme věrnými kněžimi římskokatolické církve. (Potlesk.) To ovšem pro nás neznámá, že jsme po linii politické s každým nápadem nebo názorem, který vycházel od církevních představitelů nebo z Vatikánu,

automaticky souhlasili. Když vyšel dekret papeže Pia XII. o automatické eo ipso exkomunikaci každého, kdo s komunisty hovoří, kdo se s nimi stýká, kdo čte jejich tisk, kdo s nimi spolupracuje, kdo je volí a tak dále, považovali jsme to za rozhodnutí politické, falešně politické a nereálné, a neuznávali jsme jej. V pozdějších rozhovorech i s italskými kněžimi jsem se dozvěděl, že i oni se tak na to dívali. Tehdy bychom bývali musili vzít na vědomí, že bychom těžko bývali našli někoho, kdo ještě v socialistické zemi není eo ipso exkomunikován. Naši občané katolíci se musí stýkat s komunisty, vždyť je to vedoucí síla v našem státě a ve všech socialistických zemích. V továrnách, v jednotných zemědělských družstvech, ve škole a všude jsme pohromadě, komunisté, ateisté, křesťané a katolíci. Musíme s nimi žít, diskutujeme s nimi, sedíme s nimi ve vládě, v národních výborech, žijeme s nimi ve městech a na vesnicích, čteme jejich tisk, proto jsme toto považovali za nesmysl a nesouhlasili jsme. Jak jsem si vám dovolil citovat, jeden z největších zastánců tohoto dekretu, pan kardinál Ottaviani, již také změnil svůj názor a italským žurnalistům říkal, že to neznámá, že kdo čte je exkomunikován, že to neznámá kdo je volí, nýbrž že se to týká pouze toho, kdo je přesvědčením a vyznavačem jejich ideologie (takový je ovšem automaticky ateistou a ne katolíkem).

To byl základ, podle kterého jsme se řídili, jelikož jsme věděli: když v naší zemi, která buduje socialismus, jejíž vedoucí síla je KSČ, chceme jako katolíci existovat a žít, pak musíme, ať chceme nebo nechceme, vydiskutovat a najít společný modus vivendi.

V tom jsme viděli veliké poslání a účel naší práce a našeho hnutí. Právě jste jednomyslně konkrétním usnesením našeho sjezdu petrifikovali a konkrétně vyjádřili řadu úkolů, které jsou před námi. Dovolte mi, vážení spolubratři, abych na závěr našeho krásného a slavného sjezdu poděkoval vám delegátům za velikou aktivitu, kterou jste projeвили během celého našeho zasedání. Já jsem osobně, a mám trochu zkušeností z jiných sjezdů, a i z našich kněžských sjezdů, mimořádně obdivoval vaši disciplinovanost. Vytrvali jste od začátku do konce, projeвили jste velikou aktivitu, mnozí diskutovali, a kdyby byl čas, vystoupili by další a další. Věřím, že toto nadšení, tuto aktivitu, tento zájem o naši práci přeneseme po sjezdu do našich diecésí, děkanátů a vikariátů, mezi naše duchovenstvo i mezi náš věřící lid. (Potlesk.) Bylo pro nás velikou radostí a ctí, že jsme mohli mezi námi na našem sjezdu uvítat řadu delegací našich spolubratřů z východních i západních zemí. Srdečně jim děkujeme za přijetí našeho pozvání. (Potlesk.) Děkujeme jim, že nejenom s pozorností sledovali naše jednání, ale že také aktivně na našem sjezdu vystoupili. Slyšeli jsme od nich slova uznání naší práce. Sjezd se jim líbil. Přišli rádi mezi nás, přinesli nám bratrské pozdravy, dávali nám důkazy skutečné bratrské lásky a spojitosti mezi námi přes různé hranice a systémy, které jsou. Je to krásné a odpovídá to jednomu z posledních vážných přání našeho zakladatele Ježíše Krista: Ut omne unum sint. (Potlesk.) Bude to jednou krásné, ale bude to ještě vyžadovat čas, námahu, až jednou katolíci kněží na celém světě budou bojovat za mír, šířit lásku přes všechny hranice a budou tvořit jednotu podle přání Ježíše Krista „Ut omne unum sint.“ Proto našim vzácným a milým hostům ze srdce děkujeme a prosíme je, aby všem našim spolubratřím, ve všech zemích, které zde zastupují, vyřídili naše skutečné srdečné, kněžské, upřímné pozdravy. (Potlesk.) Aby jej ujistili, že nejen v našich kněžských srdcích, ale u všeho našeho lidu není nenávist a touha po nepřátelství k někomu, poněvadž žijeme ve státě jiného zřízení, aby vyřídili, že nemáme k nikomu nenávist a že vítáme v duchu lásky, bratrství všechno to, co může překonat, co nebláhá minulost na propastech nenávisti mezi národy a státy natrčila. (Potlesk.)

Vážení páni spolubratři, dovolte mi, abych jménem nově zvoleného ústředního výboru, jménem svým, jménem generálního tajemníka, vám všem poděkoval za jednomyslnou důvěru, kterou jste nás opět pověřili, abychom stáli v čele hnutí. Nejsme nad vámi, jsme mezi

vámi a chceme v nejužší spolupráci s vámi plnit naše úkoly a pracovat k tomu, aby význam našeho hnutí stále rostl. Abychom naši práci uvnitř naší vlasti i směrem za hranice stále více rozšiřovali a prohlubovali. Rozcházejí se do svých diecézí na svá pracoviště a do

svých domovů. Myslím, že si odnášíme hodně pevné víry, velkého nadšení a velké lásky k míru, klidu, že si odnášíme to, a stává se to naší zásadou a naším heslem, co tak krásně formuloval velký vlastenecký biskup Jan Valerián Jirsík — „**Bůh, Církev a vlast.**“ (Potlesk.)

PRŮBĚH SJEZDU

Třetí sjezd nastupoval především k přehledce činů i času, který uplynul od druhého sjezdu. Již tato bilance byla plně uspokojivá. Kněžské mírové hnutí plnilo odpovědné úkol, jenž si vytýčilo. Usilovalo po boku všech mírumilovných sil o zajištění života bez válek a snažilo se přispívat k mezinárodnímu dorozumění jakož i ke všem akcím, jež vedou k nastolení toužebně očekávané mírové epochy lidstva na naší planetě. Doma pečovalo hnutí o náležitý duchovní život našeho věřícího lidu a aktivně se podílelo na výstavbě naší drahé socialistické vlasti, na budování štěstí a blaha našeho lidu. Mnohdy to nebyla lehká cesta a ne vždy bylo porozumění u všech našich spolupracovníků. Teprve nezapomenutelný pontifikát Jana XXIII. blahé paměti a jím daná náplň II. vatikánského ekumenického koncilu potvrdil, že vedoucí činitelé kněžského mírového hnutí naší vlasti, v čele se svým předsedou ministrem dr. Josefem Plojhařem, jenž byl iniciátorem linie tohoto hnutí, nejen jeho správnou cestu pochopili, ji nadšeně následovali, ale závěrečná usnesení II. vatikánského koncilu jím dala jednou provždy a definitivně za pravdu, že tato cesta byla správná a jedině touto se lze do budoucna ubírat.

Přípravy sjezdu byly pochopitelně ve znamení vzrušení, vždyt účast delegátů se rodila ze závažných debat způsobem nanejvýš a upřadě demokratickým — na vikariátních a děkan-ských poradách, kde členové si sami zvolili ty, kteří je mají na vrcholném zasedání zastupovat. Pod dojmem závažnosti úkolů, jež sjezd ukládal, byli zvoleni nejodpovědnější a zhostili se svého úkolu opravdu skvěle. Tento třetí sjezd se vyznačoval ze všech minulých zasedání nejen vrcholnou ukázněností, ale i nejodpovědnějším přístupem k závažnosti zasedání. Pro nedostatek času nebylo možno udělit slovo desítkám kněží, přihlášeným do diskuse. Jejich snaha, mnohdy mimořádně podnětná, bude nejen postupně otiskována, ale připomínky budou uvedeny v praxi.

Konečně nastal okamžik příjezdu delegátů, jejichž jediným cílem byla Praha, Caput Regni Bohemiae, hlavní město naší Československé socialistické republiky, sídla to 122 katolických chrámů. Od zavátých slovenských dědin přes jímavou Vysočinu, žirnou Hanou, Moravu s družným Slováckem, hornatě Slezsko, jižní Čechy se zrcadlícími se rybníky, hrdě Krkonoše až po zasmušilé Krušnohoří a sousedící Šumavu, zde všude se loučili naši spolubratři se svými bratry, v mnohých očích loučících byla lítost, že sami nejsou delegáty na sjezdu, ale cíl byl jediný: Praha. Mnozí přijeli dříve, než

REFERÁT GEN. TAJEMNÍKA Dr. JOS. BENEŠE

Dnešní naše sněmování má za úkol vytyčit další cestu a směr našemu CMVKD, a proto je třeba, abychom se podívali nejprve zpět a ověřili si, zda cesta, již jsme až dosud kráčeli, byla správná.

Dovolte mi, abych ve svém organizačním referátu nejen vypočítával důležité události našeho hnutí od posledního našeho sjezdu v roce 1959, ale abychom se jaksi důkladněji podívali na vývoj, kterým náš duchoven-ský stav prošel během posledních let.

A. KNĚZ DOBY MINULÉ.

1. Rok 1848 po únorové konstituci představuje široká zvlnění mysli v katolickém duchovenstvu a především volání po svolání církevních synod, které by pozvedly nutné církevní reformy. Jako vedoucí osobnost vystupuje rektor lužického semináře P. František Náhlavský, který přednesl na dvou kněžských schůzích program reformních požadavků. Tyto požadavky utváří nový typ katolického kněze tehdejší doby, neboť se dožaduje svých občanských práv ve smyslu konstituce a chce být knězem národního a lidového charakteru.

Nechce nedůstojné poručíkování církví a závist vzbuzující výhody pro kněžství, které absolutní monarchie pro podporu svého trůnu udělovala. Vidí kolem sebe bídu a proto přemýšlí o spravedlivějším rozdělení majetku mezi občanstvo a výslovně prohlašuje: „Kněžstvo musí vládu podporovat tím, že v těchto dobách hrozná bída bude pracovat k zvednutí mravnosti v národě, k povznesení všeobecné pracovitosti a hlavně omezení všech zbytečných potřeb u všech stavů a vedle toho ovšem neopomene i ze svého přispěti k zmírnění bída.“

2. Typ kněze monarchie rakousko-uherské nelze určit podle biskupů, které dosazoval císařský trůn, šlechticů odcizených lidu, jehož řeč namnoze ani neznali. Byly to jen řídké zjevy: biskup Strossmayer, Jirsík a Brynych, jejichž ustanovení habsburská vláda trpce a hořce litovala.

Typem kněze té doby byli prostí venkovští kněží, vyšší z chudoby, národně uvědomělí, kteří se zjitřelým svědomím stavěli drobné kamení na hřáz proti povodni liberalismu a germanizaci.

3. První léta po státním převratu r. 1918 byla bouřlivá a bylo těžko určit charakteristický typ kněze této doby. Ale později se jasně vytvářel tento obraz: byla to generace sociálně a politicky buditecká.

Národ nebyl již ohrožován útlakem národním, ale do popředí vystupují otázky sociální, zjevy doprovázející kapitalismus: vykořisťování, nezaměstnanost, bída a hlad. Kněz té doby nemohl nevidět tyto smutné úkazy — vzniká typ sociální, který pracuje ve spolcích a křesťansko-sociálních jednotách, v politice.

4. V roce 1939 dopadlo na naši vlast temno hákového kříže. Nacismus okupoval zem a tisíce vlastenců putuje do nacistických koncentračních táborů, věznic a polepšoven. Mezi nimi stovky katolických kněží. Každý desátý kněz byl zatčen a z toho každý čtvrtý zemřel. Po komunistech a židech přinesl náš kněžský stav největší oběť. Typ katolického kněze této doby? Věrný vlasti a národu v těžkých dobách fašistické okupace.

B. KNĚZ DNEŠKA.

1. V roce 1945 byla poražena hydra nacismu, otevřely se brány koncentračních táborů a věznic, a ti, kdo přežili peklo hnědého teroru, se vraceli domů. Vracejí se: katoličtí kněží a vydávají svůj manifest, v němž prohlašují, že nechtějí být nic více a nic méně než dělníky Božími, kteří pracují a žijí pro svůj lid. „V budovatelské práci pro lepší budoucnost,“ pravíme v prohlášení, „nechce být katolické duchovenstvo odděleno od svého lidu.“

Tak jako před sto padesáti lety při národním obrození dával kněz obětavě a hrdinně vše, k čemu byl hlasem stejné krve a hlasem svého poslání povolán, tak nabízí i dnes své nejlepší síly svému národu.

To byla tvář kněze, který po absolvování vysoké školy života, kterým pobyt za ostnatým drátem bezesporu byl, stává se právem mluvčím svých spolubratrů a jménem jejich se hlásí k práci na výstavbě nového života.

2. A proto také, když se přirostla situace a došlo k rozdělení světa tzv. železnou oponou, byli to právě tito kněží, kteří poznali, že v těchto velikých dějinných okamžicích nelze státí stranou. Vzniká naše mírové hnutí.

Každá kulturní epocha vytváří svůj osobitý charakterový typ; člověk gotický je jiný než renesanční, člověk éry feudální jiný než v dravém kapitalismu. I nová kulturní epocha, doba socialismu, vytváří svůj typ člověka, který má všechny výrazné znaky své doby. Ideál člověka naší doby je člověk mírový, který vyhlásil boj všemu, co ohrožuje první předpoklad kultury — světový mír. Proto musí být očištěn od všech reakčních prvků,

stínů minula a hříchů starých -ismů. Tento člověk musí růst podle tří os: myšlenkové, mravní a sociální. Myšlenkovou osou je u křesťana samozřejmě křesťanství, rovněž mravní osou křesťanů zůstává stále křesťanský mravní příkaz. Nespíná-li jej křesťané, je jejich křesťanství matné, protože víra bez skutků je mrtvá.

Sociálním pilířem moderní společnosti se stává socialismus, který jsme přijali a který dokázal lapidární sociálně kulturní tvořivost. Naším úkolem bylo vytvořit nový typ katolického kněze, který je pevný ve svém náboženském přesvědčení a s vnitřní spontánností přijímá socialismus jako jediný společenský řád. Zásahu o tento přerod a vznik nového typu kněze naší doby má bezesporu náš CMVKD.

C. CMVKD.

Naš představa ministr dr. Josef Plojhar praví v úvodníku Duchovního pastýře: „Dokázali jsme, že i v socialistické společnosti může církev existovat a že je možné vytvořit podmínky dobrého soužití v přátelské spolupráci. Aniž jsme cokoli slevili ze své věrnosti jako římskokatoličtí kněží, jsme věrnými syny svého lidu, s nímž pracujeme a budujeme šťastnou budoucnost své socialistické vlasti.“

Dokladem pro tato slova je naše činnost od posledního sjezdu (následuje výčet činnosti CMVKD za poslední dobu).

Vážené páni spolubratři,

naše činnost od posledního sjezdu, kterou jsem se vám pokusil narýsovat jen ve stěžejních bodech, byla ve skutečnosti daleko bohatší. Co bylo jen za tu dobu drobných akcí, porad, plánů! Mnohdy to byla práce přímo mravenčí, ovšem tím namáhavější, ale konána s láskou a hlubokým přesvědčením v dobrou, ba svatou věc. Tak jako se takřka z nití splétá lano, které unese tuny, tak i naše akce, významnější i drobné, v souhrnu mají dopad, jehož význam si zatím možná nedovedeme ani ujasnit. Vždyť přispíváme nejen k zajištění trvalého míru, který je prvním předpokladem pokojného tvůrčího života — pohledme jen na události ve Vietnamu, v tom smyslu jsme měli při minulém našem sjezdu celosvětové ovzduší radostnější — ale svou pozitivní prací pro šťastné budování naší krásné socialistické vlasti si získalo naše mírové hnutí katolického kněžstva ČSSR uznání, důvěry i úcty našich nejvyšších vládních míst a vzbudilo i nemalou pozornost v zahraničí. Aby kněžské mírové hnutí bylo poradcem ve věcech církevněpolitických, to nemá obdoby nikde na světě! Nestačí však těšit se důvěře a uznání. Je to pro nás, vážené páni spolubratři, závažný a odpovědný závazek. Bohudík, dávno minuly časy, kdy někteří naši spolubratři nepochopili vůli našeho lidu a dostali se tak do naprosté izolace. Dnes má naše katolická církev svoje důstojné místo v československé socialistické společnosti, naši spolubratři v vědomí odpovědnosti a závazku budou i nadále tvořivou silou, jedním z těch činitelů, kteří napomáhají k pokojnému budování naší vlasti, k životu v míru, ke stoupajícímu blahu nás všech. Naše heslo od vzniku našeho hnutí je neměnné, trvalo však patnáct let, než se stalo skutečným vnitřním přesvědčením opravdu v š e c h našich spolubratřích:

Půjdeme vpřed s naším lidem, v jeho radostech i obtížích, které nutno překonat, v tvůrčím budovatelském úsilí zaměřeném do budoucna, věrní zásadě, být nejen dobrými katolickými kněžími, ale i dobrými občany naší drahé československé socialistické vlasti, a z tohoto přesvědčení, z tohoto postoje a z této činnosti jasně vyvěrá nový typ katolického kněze naší vlasti a doby, v níž žijeme.

D. KNĚŽ BUDOUCNOSTI.

Vidíme jasně onu teologickou základnu, ze které vyrůstáme a která se stala na koncilu objektivní základnou celé katolické církve. Pro nás je samozřejmě, že otevíráme rádi a toužebně vanutí nového jara v Církvi, protože odpovídá našim tužbám i celé struktuře našeho životního kněžského snažení.

Tuto svěží teologickou základnu, která nás inspiruje a stává se ideologickým podkladem naší kněžské mírové práce, spatřujeme hlavně v konstituci O Církvi (po stránce teoretické) a v konstituci O Církvi v dnešním světě (po stránce praktické).

Nemůžeme se ubránit dojmu, že se církev v dřívějších dobách chápala jako jakési feudální panství s nadpřirozeným charakterem, v čele s absolutním vládcem papežem a aristokracií biskupů a kléru. Věřící lid hrál často pouze pasivní úlohu. Tato klerikálně právní představa církve pochopitelně jen velmi pomalu připouštěla změny.

Ve světě dogmatické konstituce O Církvi (Lumen gentium) se nám však popis církve rozšiřuje a hlavně upřesňuje: klade se důraz na introspektivní pohled — církev přemýšlí sama o sobě. Církev sama sebe nyní chápe ne jako pouhou vnější dějinnou instituci, ale jako tajemství, které je v Písmu reprezentováno symboly: nebeské království jako pole, na němž je pšenice i koukol, síť vržená do moře, v níž jsou dobré i špatné ryby, vinice, na níž pracují všichni povolání atd. Církev se nám viditelně představuje jako Boží lid putující dějinami, jako poutnický lid, který je často

se ohlásili. Sekretariát sjezdu vypočetl, jak mohl. Na den 23. listopadu svolalo Mírové hnutí katolického duchovenstva naši vlasti z popudu představenstva tiskovou konferenci, na níž byli pozváni též zahraniční novináři, akreditovaní v ČSSR. Jejich početná účast je cenným důkazem zájmu o naši práci mimo rámec ČSSR. O významu sjezdu hovořil k novinářům představa hnutí ministr dr. Josef Plojhar. Objasněl události na Velehradě, kde před patnácti lety byly položeny základy Mírového hnutí katolického duchovenstva ČSSR. Vysvětlil, že soužití mezi křesťanstvím a socialismem je nejen možné, ale i prospěšné pro další vývoj naší republiky. Dialog, který se rozvíjí po II. vatikánském koncilu mezi Církví a světem, prosazuje myšlenky, které jsme hlásali již před patnácti lety. Nemůže být většího zadostiučinění naší cestě, nastoupené před patnácti lety, i naší práci a jejím výsledkům, než toto zhodnocení z vrcholných míst naší svaté Matky církve. Na četné dotazy zahraničních dopisovatelů odpověděl poté představa CMVKD dr. Josef Plojhar, generální tajemník dr. Josef Beneš, představa zahraniční komise hnutí Msgre dr. Eduard Oliva a další členové představenstva.

V Primátorském sálu následovala po tiskové konferenci vernisáž výstavy celoživotního díla katolického kněze-výtvarníka-grafika P. Arnošta Hrabala. Dostavily se špičky kulturního, uměleckého a výtvarného života u nás. Grafik Hrabal, absolvent zahraničních uměleckých akademií, jenž krátce po výstavě oslavil své 80. narozeniny, byl dojat, když představa CMVKD ministr dr. Josef Plojhar výstavu zahájil a pravitl úvodem:

Dostává se mi cti zahájit jubilejní výstavu k 80. narozeninám malíře a grafika P. Arnošta Hrabala. Celoživotní dílo tohoto prostého kněze, příkladného člověka i vlastence a na slovo vzatého umělce přispělo k rozkvětu naší kultury a překročilo svým významem rámec naší vlasti. Jihomoravský kreslíř a grafik spojil svůj výtvarný talent s údělem a posláním kněžským, z vlastního přesvědčení a poznání, co je odhodlán a láska. Byt na této výstavě je zastoupen jen zlomek slavných Hrabalových dřevorytů, vytváří zde autor osobitý vnitřní svět krásy, založený na hloubce prožitku, svět z kněžského hlediska dokonale harmonický a vyrovnaný. Výstava, spolu s katalogem a prvním soupisem Hrabalova celoživotního díla jako dar Vydavatelství a redakce Lidové demokracie III. sjezdu CMVKD, měla za snahu být skromnou připomínkou velkého díla kněze a vlastence, jehož tvorba dostoupila monumentálních poloh a ve smyslu národním i mezinárodním bude naší chloubou i v budoucnosti.“

Tisková konference byla reálným aktem ve snaze objasnit novinářům ještě před zahájením sjezdu dosavadní činnost a výsledky kněžského mírového hnutí u nás a vernisáž, zahájená

předsedou CMVKD, pak byla důstojně otevřením bran Obecního domu hl. města Prahy slavnému třetímu sjezdu.

Monumentální, jímavé a úchvatné bylo vlastní zahájení příštího dne ve velebných prostorách chrámu sv. Jakuba v Praze, který zahraniční hosty udivil nejen svým výtvarně vynikajícím interiérem, ale i poklady chrámovými, tak vzorně udržovanými. Byli překvapeni, když se dozvěděli, že náklady na údržbu našich chrámů hradí v částkách desítek miliónů korun náš stát, nejen z účty k nesmrtelným dílům nejslavnějších umělců našich dějin, ale i k potřebám kultu našeho věřícího lidu. Zde se kolem oltáře shromáždili koncelebranti — Ordináři všech diecézí ČSSR před hlavním celebrantem J. E. dr. Eduardem Nécseyem. Chrámové prostory sv. Jakuba byly nejdůstojnějším rámcem bohoslužeb tak výjimečných, jaké Praha patřičně hned uvidí. Svatojakubský sbor a orchestr se vypjaly k vrcholnému uměleckému provedení Korunovační Mše Wolfganga Amadea Mozarta a národní umělec Eduard Haken přednesl nezapomenutelným způsobem sólový part. Zahraniční hosté sjezdu se netajili tím, že Praha, slavná svými hudebními jary, nezůstala nic dlužna své pověsti. Umělecký i náboženský dojem u sv. Jakuba byl nezapomenutelný. Nemohlo být důstojnějšího rámce zahájení prvního dne III. sjezdu CMVKD.

Půlhodina před zahájením v Obecním domě hl. města Prahy byla přímo věřícím úlem. Pro sekretariát sjezdu to byla zatěžkávací zkouška, s níž se vyrovnával s krajní obětavostí, rovněž tak pro stolové důvěrníky, mladé kněze z Prahy, kteří měli nemalý úkol rozsádit ke stolům během čtvrt hodiny 1000 delegátů z celé republiky. Smetanova síň, stánek umění, drahý Čechům i Slovákům jako Národní divadlo, se tiší, delegáti usedají na svá místa. Rozesnívaní se tóny varhan v bohaté paletě rejstříků, nastupuje předsednictvo hnutí, delegáti povstávají a vítají svého předsedu ministra dr. Josefa Plojgara, čestné hosty ministra školství a kultury prof. dr. Jiřího Hájka, pověřence Slovenské národní rady pro školství a kulturu dr. Matěje Lúčana, zástupce čs. episkopátu a sjezdové předsednictvo. V čestných lóžích hosté sjezdu zasedli vedoucí sekretariát pro věci církevní ministerstva školství a kultury Karel Hruža, vedoucí odboru pro věci církevní Slovenské národní rady Andrej Belanský, zástupce Národní fronty Miloš Vacík, zástupci Československého výboru obránců míru akademik Katětov a generální tajemník Jaroslav Knobloch, zástupce Svazu protifašistických bojovníků předseda Josef Hušek. Za Křesťanskou mírovou konferenci byl vřele uvítán metropolita Nikodim se svým doprovodem a prof. Andrej Žiak, za Ekumenickou radu generální biskup Jan Chabada a předseda Bratrské jednoty Václav Tomeš. Dr. Jozef Lukačovič, jenž zahajoval schůzi a vítal přítomné, (referát přinášíme ve výňat-

vrtkavý a nestálý, který je však ochoten ke „změně smýšlení“ a chápe, že se musí neustále obnovovat, v myšlení i jednání.

Do praxe jsou tyto myšlenky rozvedeny v pastorální konstituci O Církvi v dnešním světě (Gaudium et spes).

Co se z toho všeho konkrétně týká nás — kněží? O tom hovoří koncil v dekretu o službě a životě kněží. Dekret vybízí kněze, aby chápali celý svůj kněžský život jako službu Bohu i lidem. Nemohou se chtěně oddělovat a vynášet nad těmi, kteří byli pokřtěni, ale mají se pokládat „za bratry mezi bratry a za učedníky Páně“ (§ 9).

Na druhé straně však jejich „hierarchické společenství s biskupy, založené na jednotě svcení, z nich činí nutné pomocníky a rádce biskupů“ (§ 7). Proto se obnovuje instituce kněžského senátu v diecési, který má plnit tuto funkci.

Minulý typ kněze byl namnoze poznamenán klerikálním paternalismem. Spočívalo to v tom, že kněz kolem sebe shromažďoval své věřící jako svolává otec své malé a nesamostatné děti večer domů, k teplu domova. Nešlo však vždy jen o jakési chápání rodinného prostředí, ale spíše o postižení rozvětveného klanu, v jehož čele vládl často nedemokratický „otec“, o jehož rozhodnutí se nediskutovalo.

Ovšem koncil nás na několika místech svých dokumentů upozorňuje, že Boží lid už dávno dospěl. Tímto faktem však definitivně padá kněžský paternalismus a kněz, minister mysteriorum DEI, stává se po Kristově vtělení (a participaci na Jeho jediném kněžství) služebníkem všech (formam servi accipiens).

Jestliže jsme o sobě museli v minulosti prohlašovat, že jsme a navždy chceme zůstat věrnými služebníky Boha i Církve, zdá se nám nyní, že to byly obtížné doby a situace, které nás k tomuto samozřejmému prohlášení skutečnosti jakoby nutily. Jestliže jsme však prohlašovali, že jsme služebníky svého lidu (který je současně Božím lidem), pak to nebyl projev nějaké servilnosti nebo sekularismu, ale naopak výraz naší pokorné kněžské služby, jak ji chápe nyní i koncil a současná církev.

Služba v tomto smyslu znamená ochotu, otevřenost, odpovědnost, práci, obětavost, milosrdenství, dobrovolné nesení kříže a neodraditelnou lásku ke všem lidem dobré vůle. Je to náš křesťanský christocentrismus v praxi. Služba znamená být pohotově a je vyjádřena biblickým a kněžským ADSUM! a toto ADSUM! odpovídáme my kněží na Boží výzvu, ale i vzhledem k existenci všech lidí kolem nás, kteří jsou nám svěřeni a dání jako naše cesta životem. Jen v této ochotné a láskyplné službě, kdy kněz zapomíná na sebe a přebírá úděl všech lidí, bojujících o lepší zítřek, nacházíme sami sebe, své duchovní poslání, svou polohu v současném světě.

Celá církev se angažuje do služby a k participaci na veřejném díle. Chápeme dobře, že to je naše jediná poctivá cesta do tohoto atomového věku lidstva. Nechceme tím nějak partikularisticky shromažďovat pro domo sua, ale naopak rozdávat z Božích pokladů. Domníváme se, že jen tak dobře splníme Boží vůli, jak ji v současné době poznává naše srdce i náš rozum.

To je náš přínos současnému člověku a lidstvu: mír a život. Tento mír není pouhou společenskou tužbou a situací, ale naším stálým osobním setkáváním s Bohem a v Ježíši Kristu. Jestliže mír po stránce teologické znamená Kristovou přítomnost mezi námi a náš společný a odpovědný život s Ním, pak mír po stránce antropologické znamená chápat člověka, který je vedle mne, jeho přítomnost vedle mé přítomnosti na tomto světě a v této konkrétní životní situaci.

Snažil jsem se narysovat jen tak letmo a v několika rysech typ a strukturu kněze budoucnosti.

Chceme se tedy cílevědomě neustále osvobozovat ze své lidské průměrnosti k úkolům budování a angažovanosti, chceme být ochotni ke stálému otevírání se pro všechno lidské, dobré, poctivé snažení a život, chceme se zapojit do služby pro člověka, který je středem našeho zájmu.

Kněz budoucnosti bude velmi lidský ve svém životním snažení a bude upřímně nabízet všechny své schopnosti k vytváření nového budoucího člověka.

A řečeno konkrétně: Budeme v našem CMVKD pracovat ještě intenzivněji za uskutečňování velikých plánů, které naše socialistická společnost vytýčila, abychom pomáhali vytvářet ovzduší pravého humanismu pro štěstí všech v naší drahé a milované socialistické vlasti.

Z ÚVODNÍHO PROJEVU PRVNÍHO DNE SJEZDU

MÍSTOPŘESED A DR. JOS. LUKAČOVIČ

Jsmo vyspělým průmyslovým státem ve světovém měřítku. Naše republika je prvním socialistickým státem, kde široké kádry pracujících tvoří ve významné počtu věřící katolíci. Máme socialistickou ústavu a zákoník práce. Jsme středem velké pozornosti zahraničí, neboť na našem příkladě se dá ověřit dopad koncilních usnesení na věřícího občana v socialistickém státě. Tyto významné skutečnosti charakterizují dobu konání našeho III. sjezdu. Je to první celostátní shromáždění katolického mírového duchovenstva socialistického státu po druhém vatikánském koncilu. Proto

ta mimořádná pozornost o náš sjezd i za hranicemi našeho státu. Pocho- pitelný je i zájem našeho duchovenstva o náš sjezd. Dobře se ví, že se zde bude jednat i o správném a korektním postoji katolického duchoven- stva i věřících a pracujícího lidu k hodnotám ideové i ekonomické oblasti socialistické společnosti.

Náš III. sjezd předcházela důkladná příprava. V říjnu volily děkanátní a vikariátní schůze své delegáty v počtu 1000 duchovních, kteří se budou radit o posledních událostech v Církvi, ve světě i v naší vlasti. III. sjezd je rovněž důkazem mimořádného zájmu o naši práci. Naše hnutí bilancuje práci za uplynulých 15 let. Předstupujeme před sjezd s radostnou bilancí, i když víme, že některé věci musíme ještě dořešit. Otevírám před heslem Gratia vobis et pax III. sjezd.

Z ÚVODNÍHO PROJEVU DRUHÉHO DNE SJEZDU

MÍSTOPŘEDSEDA Prof. Dr. ALEXANDER HORÁK

Po plenárním zasedání našeho Celostátního mírového výboru v Bratislavě, kde jsme opětovně tak jasně a jednoznačně dokumentovali nerozbornou jednotu českého a slovenského duchovenstva a věřícího lidu, po podzim- ních diecézních mírových konferencích našeho kněžstva, na kterých jsme si znovu připomenuli významné postavení našeho mírového hnutí v na- šem socialistickém státě, přišli jsme do Prahy na náš celostátní sjezd. Tento jako i ty předešlé má svoje dějinné poslání a my si od něho sľibu- jeme mnoho. Otvírá nám nové perspektivy. Zase ještě více zpevní naše kroky a řady, ukáže další dobré metody našeho kněžského působení. V podmínkách, které se u nás utvářejí po XIII. sjezdu Komunistické strany Československa a po Vatikánském všeobecném sněmu v světovém měřítku, v tomto světě, zápasícím o svoje bytí a nebezpečnostmi ohrožující mír a vůbec existenci naší planety.

Myšlím, že bude vhodné, když začátkem druhého dne našeho sjezdu se zamyslíme na výchovným posláním naší Církve.

K výchově se v různých věcích přistupovalo z různých hledisek. Egypt vychovával kněze, panovníky a jejich úředníky, Sparta bojovníky, Atény obchodníky a řečníky, Řím patricie, středověk rytíře, renesance klasický vytříbené estéty, osvícenství encyklopedisty atd.

Křesťanství má vychovávat takové lidi, kteří by svoje k plnosti rozví- nuté schopnosti co nejlépe využili ve prospěch celé společnosti, v níž by svoboda jednotlivce neporušila svobodu jiných, v které by každý sladil svoje práva se svými povinnostmi.

Vztah člověka k vnějšmu světu, k jiným lidem určují podle papeže Jana XXIII. pravda, spravedlnost, láska a svoboda.

Lidská společnost se vyvíjí a s ní i myšlenkové bohatství lidstva. Člověk ustavičně roste od nedokonalého, čistě animálního tvora, hrubého indi- vidualisty, egoisty, k dokonalejší bytosti, která má vždy více porozumění pro své bližní, pro jejich potřeby a štěstí.

Vidět jednou šťastným celé lidské pokolení! To je cíl všech našich sna- žen, práce a námahy. To je cíl i vší výchovy.

Jak výchova byla v různých obdobích lidského vývoje jen dobrodiním některých privilegiovaných vrstev společnosti, naše dnešní společnost, so- cialistická vlast, v níž žijeme, se může pochlubit tím, že utvořila takové podmínky života, v nichž z dobrodiní výchovy není vyloučený nikdo, kdo se narodil člověkem.

A my kněží a teologové jsme zapálení ještě jednou myšlenkou: dopomoci člověku nejen k dosažení štěstí v pozemském životě, ale po jeho skončení dosáhnout věčného štěstí.

Podmínkou toho z hlediska náboženství je právě aktivní účast na utvá- ření pozemského štěstí bližních. Ježíš takto pozve oslavence do nebe: „...neboť byl jsem hladový a dali jste mi jísti... atd.“

Ne všichni lidé nám věří (domnívám se ve velké míře i naší vinou), že nechceme nic jiného, jen pozemský blahobyt lidstva a jeho věčné štěstí.

Salus animarum, pro které pracujeme tehdy, když vychováváme, kate- chizujeme, kázeme a zpovídáme, se často považuje jen za pláštík, za zá- minku, pod kterou sledujeme mocenské cíle Církve nebo těch, kterým Církev slouží.

Tato dějinná zkušenost nám v zájmu našeho náboženství, v zájmu našich věřících, v zájmu celé lidské společnosti ukládá velkou povinnost: v celé své kněžské výchovatelské činnosti ukázat a dokázat svým současníkům, že doopravdy nemáme jiný cíl než pozemský a věčný blahobyt lidí, našich bratrů.

Osobní příklad jako první a nejhlavnější činitel křesťanské výchovy není možno nahradit ničím jiným. Proto se musí klást na prvé místo. Z tohoto hlediska někteří pozorovatelé pokládají za jedno z velmi cenných ovocí Všeobecného koncilu Vatikán II. dokument, který vydala anonymní skupina biskupů o přísné chudobě, v které by měli žít ti, kdož chtějí vychovávat věřící a svět v duchu Kristově.

Uvedu z něho některé myšlenky:

„My biskupové, když jsme byli osvěceni o nedostacích našeho života,

ku) přivítal i oslavence předchozího dne, milého hosta výtvarníka P. Ar- nošta Hrabala a obrátil svou pozornost k zahraničním hostům, z nichž uvádí- me v pořadí podle názvů států v ori- ginálním znění: BELGIE: J. M. Colli- gnon, kněz z Marchienne au Pont a J. Chapelle, kněz z Quaregnonu. NĚ- MECKÁ SPOLKOVÁ REPUBLIKA: prof. dr. Josef Rabas, prof. teologické fakul- ty z Bayreuthu. Z MAĎARSKA poctil svojí návštěvou sjezd J. E. dr. Imre Szabó, biskup a generální vikář z Ostřihomu a opat dr. Miklos Bere- stoczy, místopředseda parlamentu Ma- ďarské socialistické republiky, z ITÁ- LIE oddaný přítel Československa Msgre dr. Mario Sassatelli a prof. dr. Antonio Berizzi, z POLSKA generální tajemník kněžského mírového hnutí Caritas Stanislav Owczarek a kanov- ník Tadeš Jasinski z Odyně, ze SO- VĚTSKÉHO SVAZU rektor semináře z Kaunasu prof. dr. Viktoras Butkus, z USA byl pozorovatelem sjezdu prof. J. Maršálek. Mimořádný zájem o naše vrcholné kněžské zasedání, největší v Evropě po skončení II. vatikánského koncilu, projevíli svou přítomností pracovníci tisku, rozhlasu, televize a novináři zahraniční.

Když dr. Jozef Lukačovič skončil uvítání přítomných, vzpomněl zemře- lých kněží od posledního sjezdu. Byli uctěni minutovým tichem. Dále vyslo- vil přesvědčení, že sjezd přinese mno- ho kladného, prospěšného a užitečného na poli církevním i vlasteneckém a bude důležitým mezníkem naší další práce. Místopředseda CMVKD dr. Jozef Lukačovič předložil poté delegátům ke schválení návrh členů volební komise, sestávající z předsedy Zoltána Beláka, generálního vikáře z Rožňavy, tajem- níka kanovníka Jos. Konvičky. Jako členové byli navrženi: Václav Skalník, děkan, Čejkovice, Václav Zemanec, administrátor, Jilemnice, Michal Urad- ník, děkan, Trenčín, dr. Mikuláš Sta- nišlav, děkan, Spišské Podhradie, Ignác Tonhauser, děkan, Nová Baňa, Stanislav Benko, děkan-kanovník, Bar- dejov, Ladislav Mogyorossi, kanovník, Bratislava, Josef Wencel, děkan, Jese- ník, Miloslav Trdla, kanovník a kan- cléř, České Budějovice, Alois Fraňt, vi- kář, Liberec, a František X. Dítě, vikář, Kladno.

Za členy návrhové komise přednesl ke schválení řečníky tyto delegáty: předseda Alois Talanda, kanovník, Opava, tajemník dr. Ladislav Pokorný, kanovník, Praha, členové: Adolf Wa- loszek, děkan, Jablunkov, František Votruba, děkan, České Budějovice, Jo- sef Hendrich, vikář, Mladá Boleslav, dr. Andrej Marinko, děkan, Humenné, dr. Ladislav Škoda, kanovník, Brati- slava, Stefan Tokárčik, děkan, Hluště, dr. Vladimír Benda, administrátor, Po- čápy. Výzva k protínávrhům a k hla- sování vyzněla v jednomyslné schvá- lení členů volební i návrhové komise. Rovněž program sjezdu byl jedno- myslně schválen. Za potlesku ti- síce přítomných delegátů požádal místopředseda dr. Jozef Lukačovič

hlavního řečníka, předsedu CMVKD ministra dr. Josefa Plojgara, aby se ujal slova.

Podstatnou část projevu předsedy přinesl týdeník Katolické noviny, deník Lidová demokracie a Oběžník CMVKD. Slovy „Ať žije naše krásná milovaná socialistická vlast, ať žije mír na celém světě“ — zakončil předseda CMVKD svůj plamenný projev a tisíc delegátů kněží povstává a dlouhotrvajícím bouřlivým potleskem dává nejen souhlas s myšlenkami, návrhy a další linii mírového hnutí katolického kněžstva v naší vlasti, ale současně vzdalo hold hlavnímu řečníku jako zakladateli, iniciátoru a předsedovi hnutí.

Potlesk ještě neskončil a takřka současně nastal nový, neméně spontánní, když se o slovo přihlásil ministr školství a kultury prof. dr. Jiří Hájek., jehož pozdrav III. sjezdu i jeho hodnocení kněžské mírové práce přinášíme samostatně v plném znění. Slova, jimiž ocenil kněžskou mírovou práci i blahopřání zakladatelům tohoto hnutí, rozehrála srdce přítomných a dala vznik srdečným ovacím. Podle návrhu předsedy z jeho hlavního projevu přednáší generální tajemník hnutí první dva sjezdové dokumenty: Pozdravný dopis prezidentu republiky a Pozdravný dopis předsedovi vlády ČSSR. Oba dokumenty byly spontánním potleskem schváleny. Jako další pozdravil sjezd metropolita arcibiskup Nikodim z Křesťanskou mírovou konferencí. Po polední přestávce prvního sjezdového dne přednesl organizační referát generální tajemník CMVKD prof. dr. Josef Beneš, sídelní kanovník vyšehradský. Jeho referát nebylo pouhé vyčíslení akcí za uplynulou dobu od II. sjezdu, ale i vykreslení vývoje typu katolického kněze u nás, jak ostatně dokumentuje výňatek z jeho referátu, který otiskujeme. Odpolední zasedání řídil místopředseda kapitulní vikář litoměřický Msgre dr. Eduard Oliva. Udělil slovo autoru dalšího pozdravného projevu, senioru biskupského sboru, J. E. nřdp. biskupovi dr. Eduardu Nécseyovi, apoštolskému administrátoru nitran-skému. Další pozdravné projevy přednesli: chargé d'affaires velvyslanectví Vietnamské demokratické republiky v Praze Van Ba Kiem. Přečetl dopis vietnamských katolíků z Hanoje. Návrh odpovědi na tento pozdrav, další sjezdový dokument, nazvaný „Poselství katolickým bratřím ve Vietnamu“ byl účastníky sjezdu jednomyslně schválen. Další pozdravy přednesli akademik Katětov, místopředseda ČSVOM, a generální biskup Chabada. Po krátké přestávce předložila návrhová komise ke schválení návrh dopisu svatému Otci Pavlu VI. Text návrhu dopisu byl beze změny přijat a nadšeně účastníky sjezdu schválen. Rovněž byl jednomyslně schválen návrh členů delegace k předsedovi vlády ČSSR, která dostala za úkol mu předat Pozdravný dopis III. sjezdu CMVKD. Delegaci tvořili: vedoucí delegace předseda CMVKD ministr dr. Josef Plojgar a

pokud jde o chudobu podle Evangelia, pokusíme se žít obyčejným životem našeho lidu pokud jde o byt, stravu, prostředky dopravy a všechno, co s tím souvisí.

Zřekneme se jednou provždy zdání i skutečného bohatství, zejména v oblékání (vzácné hvězdy, křiklavé barvy, odznaky ze vzácné látky). Nemáme ani nemovitosti, ani movitý majetek, ani účty v bankách na vlastní jméno.

Odmítáme, aby nás nazývali ústně nebo písemně takovými jmény a tituly, které znamenají velikost nebo moc (například eminence, excellence, monsignore). Budeme raději, když nás budou nazývat apoštolským pojmenováním otec.

U vědomí požadavku spravedlnosti a lásky a jejich vzájemného vztahu se budeme snažit změnit dobročinné ústavy na ústavy sociální, založené na lásce a spravedlnosti, které počítají se všemi lidmi a jejich všemi potřebami, a budeme je pokládat za skromnou službu veřejným kompetentním orgánům.

Vynaložíme všechno úsilí na to, aby odpovědní vládní činitelé a činitelé veřejných služeb odhlasovali a uvedli do života takové zákony, organizace a sociální instituce, které vyžadují spravedlnost a nutnost rovnoměrného harmonického rozvinutí celého člověka a všech lidí tak, aby to vedlo k novému sociálnímu pořádku, hodnému synů člověka a synů božích.

Budeme usilovat o to, být lidštěji přístupnými a získávajícími a ukážeme se upřímnými ke každému, bez ohledu na jeho náboženství.

Čím větší nezištnost, čím větší skromnost, čím větší pravdomluvnost, upřímnost, sebeobětování, ochota pomoci každému, potěšit smutné, zdvihat slabé, podepřít klesající, vlévat optimismus, povzbuzovat k bratrskému vztahu k bližnímu, čím více těchto vlastností se projeví v našem osobním životě, tím spíše nám uvěří, že chceme lidem jen dobro, že nic jiného nechceme...

To je osobní podmínka a předpoklad možnosti přispět z naší strany k výchově dnešního člověka, a podmínka kladných výsledků této výchovy.

A pokud jde o obsah výchovy, o mravní pořádek, k jehož dodržování vedeme své svěřence, tu je dnes, myslím, nejdůležitější toto troje:

1. Prikázání boží jako projevy vůle boží, prvotní normy mravnosti křesťana katolíka, je třeba stavět před oči věřících pozitivně. Učit ne hříchy, ale ctnosti. Jejich zachovávání motivovat láskou, ne strachem.

2. Při božích prikázáních shrnovat, aktualizovat a zdůrazňovat otázky dneška do větších celků, do nichž možno zahrnout všechny ostatní. Těmi celky jsou: láska k člověku, mír, práce.

3. Při zdůvodňování, proč to nebo ono prikázání třeba tak a tak dodržovat, paralelně s vůlí Boží jako prvotní normou, třeba poukázat na druhou normu: lidskou přirozenost a její dobro.

1. Z hlediska nutnosti stavět prikázání Boží před oči věřících pozitivně, učit ne hříchy, ale ctnosti, bude třeba ještě hodně promyslet, jak poopravit a zlepšit naše učebnice náboženství — katechismy, a jak zlepšit naše katechésy tak, aby místo motivu strachu — jako negativního výchovného prvku — nastoupila láska, nadšení, zápal pro dobrou věc, za věc Boží a radost nad vítězstvím dobra nad temnými silami zla a hříchu.

Kristus zákon hříchu korigoval, zlepšil, zdokonalil svým známým: „Starým bylo řečeno, ale já vám říkám...“ Toto byla dokonalost, projev téže vůle Boží, ale předkládané lidem na vyšším stupni vývoje. Nepřišel zrušit zákon, ale zdokonalit jej. Přišel — cituji Pavla apoštola — „osvobodit od zákona smrti, v kterém jsme setrvali tak, abychom sloužili v novotě ducha a ne v starobě písmeny“.

2. a) **Láska k člověku.** V katechismu pro potřeby diecézí ve Francii můžeme najít tuto M 313 otázku:

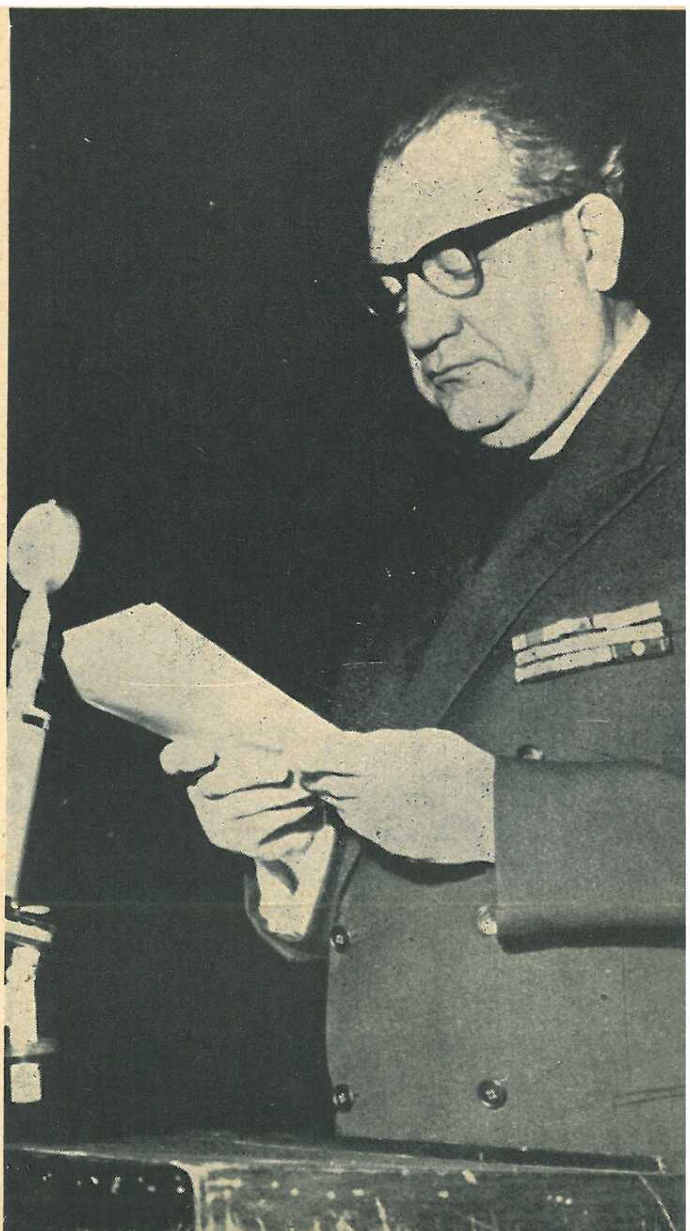
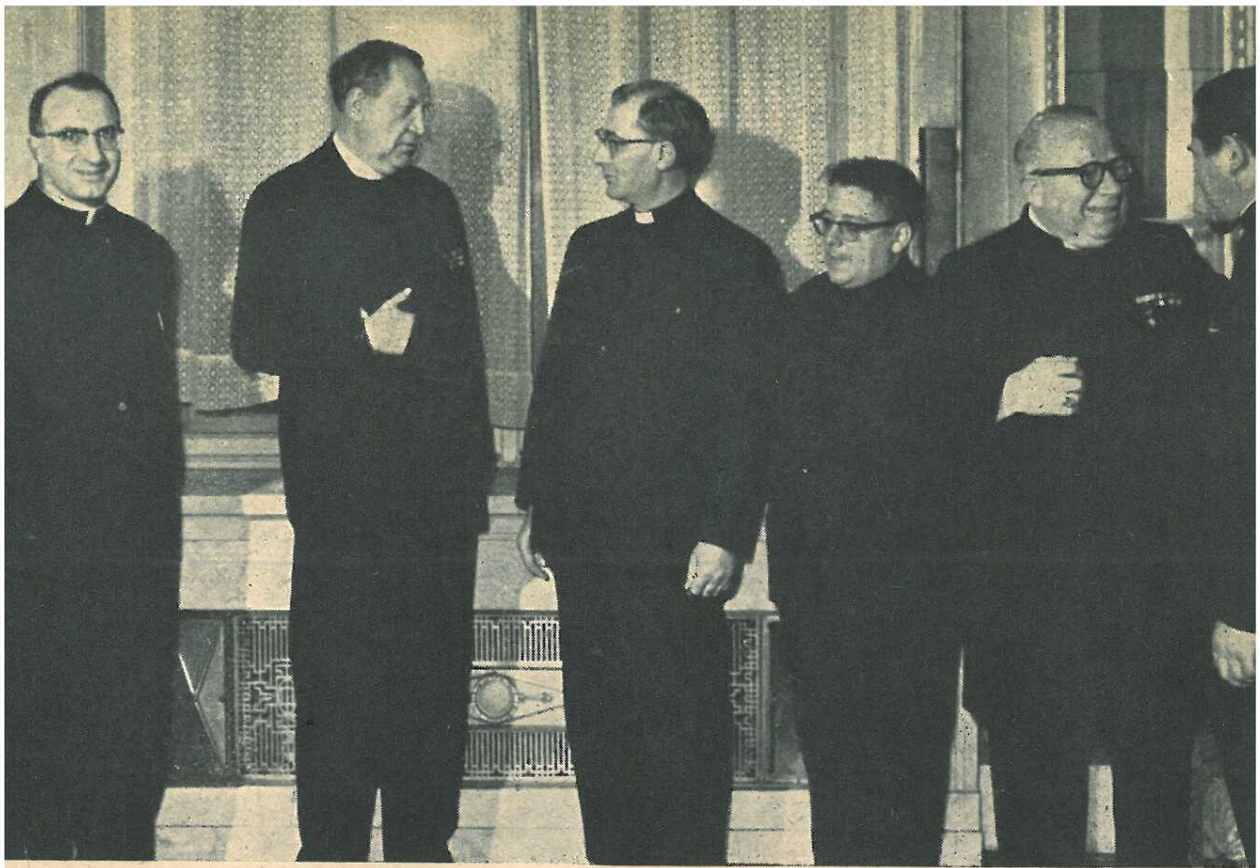
Můžete milovat Boha, když nemilujete svého bližního? Odpověď: Ne, nemůžeme milovat Boha, když nemilujeme svého bližního, neboť apoštol sv. Jan pravil: „Ten, kdo říká „miluji Boha“ a nemiluje svých bratří, je lhář.“

Nic tak nepomohlo rozšířit křesťanství a vychovávat pravých křesťanů jako účinně uskutečňovaná láska k bližnímu. I na dnešní tváři Církve se stále víc objevuje tento rys. Vatikánský koncil a jeho přípravy, jakož i události a činy církevních činitelů po něm dostatečně dokazují uvědomování si postulatů účinné, **skutky dokazované charity** pro ty, kteří si činí nárok, aby byli považováni za následovníky Krista a jiné k němu vedli.

Papežova pouť do Indie a v ní k hladovějící třetině lidstva tuto myšlenku dostatečně dokazuje.

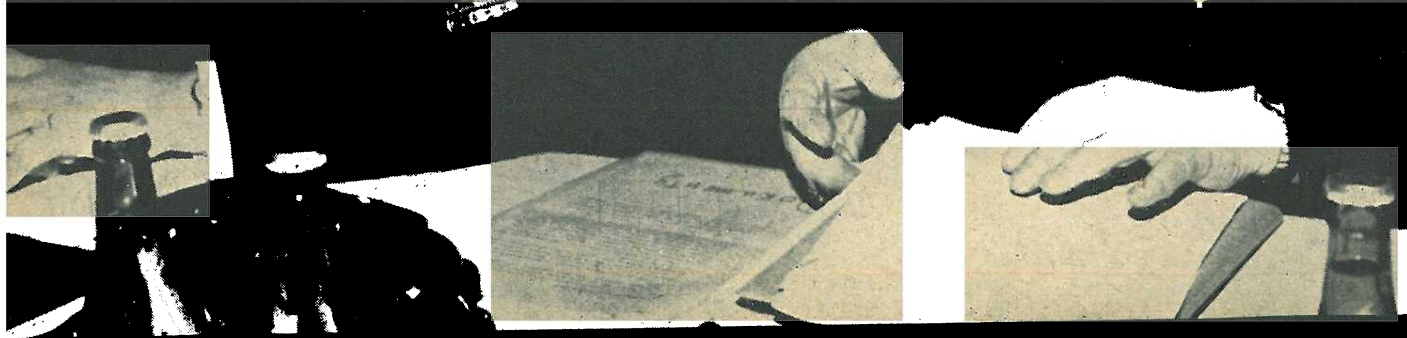
Ale už i v jednotlivých zemích pod vedením příslušných episkopátů, biskupských konferencí vznikají díla, instituce a hnutí, která před všemi ostatními projevy náboženského přesvědčení staví do popředí charitu. Mnohé z nich mají ještě **filantropický** charakter, ale v mnohých se ozývá celkem jasně postulat **spravedlnosti**.

2. b) Dnes po vyjití Pastorální konstituce o Církvi v současném světě, která ve stavu diskuse je dobře známa světu jako 13. schéma Vatikánu II, je dnes každému jasné, že církev katolická se staví za většinu mírových zásad hlášených i Světovým mírovým hnutím. Zásada rokováání, zásada řešení všech mezinárodních sporů mírovými cestami, zásada všeobecného

a kontrolovaného odzbrojení, odsouzení atomových zbraní jako hříšných atd., přijatá úplnou většinou koncilních Otců svědčí o tom, že v katolické církvi se k otázkám míru a války přistupuje takovým způsobem, který je velmi blízký srdci většiny lidstva.

Postoj papeže k vietnamské otázce, jeho snahy urovnat tento spor mírovou cestou, jeho výzva k celému katolickému světu, aby se modlil za mír a za skončení této hnusné koloniální války, jasně ukazuje katolíkům celého světa, kde je jejich místo v dnešním válečném nebezpečí.

Je jasné, že duchovní pastýř — vychovatel nemůže tyto mírové starosti hlavy Církve a veliké mírové myšlenky nejvyššího zákonodárného sboru Církve, všeobecného sněmu v čele s papežem nechat bez povšimnutí a bude je při náboženské výchově hojně aktualizovat. Těmito snahami dnešní Církve podpoří mírovou družbu národů a zformuje osobní mravní cit a chtění svých věřících tak, aby od všeobecných zásad a příkazů lásky k Bohu a bližnímu se přešlo na mírové činy a tak se vypěstovalo jejich křesťanské svědomí se zaměřením na konkrétní situace dnešního světa, jehož součástí, prožívající jeho osud, jsou též věřící katolíci, proto musí v zájmu odstranění nebezpečí konfliktů být borci za mír v prvních řadách mírových bojovníků světa.

2. c) **Práce.** Otázka, která provází Církev na celé její cestě dějinami, je otázka práce. Od onoho: „v potu tváře budeš jísti chléb svůj“, přes nelidský stav otroků, „na panské“ feudálů, až po zrození moderního vykořisťování dělníků v 19. století, Církev se hleděla vyrovnat s otázkami práce a odměny za ni, aplikujíc v té které době šťastné nebo méně šťastné svoje všeobecné zásady o spravedlivé odměně za práci.

Jan XXIII. začíná stat o odměně za práci ve své encyklice „Matka a učitelka“ těmito slovy:

„Horká bolest nám svírá srdce při pohledu na velmi smutný zjev, že v mnohých zemích a v celých světadílech se mnohým a mnohým pracujícím vyplácí mzda, která nutí jejich rodiny k životu člověka nedůstojnému.

V některých z těchto zemí však stojí krajní bída většiny obyvatelstva v křiklavém protikladě k neúměrnému bohatství a vyzývavému přepychu malé hrstky boháčů.“

Do velké koncilní debaty o problému práce dělníků a jejich mezd zasáhl list patnácti kněží-dělníků, kteří pracují v podnicích jako řemeslníci, stolaři, zedníci, elektrikáři. List poslali v říjnu 1964 čtyřiceti francouzským biskupům, dále biskupům Německa, Španělska, Latinské Ameriky, Afriky a Japonska, jakož i státnímu sekretariátu a koncilním expertům. Někteří biskupové, jako kardinál Feltin, Lienart, Richaud, Garrons, přijali list s příznivým ohlasem.

Kněží-dělníci v tomto listě píší o životních otázkách dnešního dělníka a o boji, který dnes vede dělnická třída. Tlumoch dnešní názor dělníků na Církev. Vydávají přání, aby Církev přestala být mocností světa a stala se Církví chudých.

Píší, že dnešní dělníci žijí v těžkých poměrech, které doléhají na jejich rodiny. Proto třídní boj není teorie, ale realita, zapříčiněná zaměstnavateli.

Hle, tři základní body, tři oblasti problémů, kterými Církev dnes žije a s nimiž se musí vyrovnat každý kněz — vychovatel, který v Církvi dnes chce konat úspěšnou výchovnou práci.

POZDRAVY HOSTŮ

BISKUP DR. EDUARD NĚCSEY

My všichni, jak nám to byl zdůraznil bl. p. papež Jan XXIII., když jsme mu dne 12. října 1962 při zahájení zasedání Všeobecného církevního sněmu odevzdali pozdravné poselství CMV katol. duchovenstva ČSSR, máme být upřímnými mírovými pracovníky. On ve své nádherné encyklice „Pacem in terris“ rozvinul svoji mírovou nauku, a tato encyklika zůstává navždy pro nás Magnou chartou pro naši mírovou práci.

Jsmé dále velmi šťastni, že nástupce Jana XXIII., nynější svatý Otec papež Pavel VI., je pravým apoštolem míru, ba můžeme směle tvrdit, že dnes sotvakdo pracuje tak horlivě a vytrvale pro světový mír, jako právě on.

Vzpomínám jeho velkolepého projevu 4. října 1965.

Je to velká věc a velká zásluha této instituce — řekl ve své řeči sv. Otec — že v ní najdou místo všechny národy malé i velké a i ty nejmladší, které začínají žít svým samostatným životem.

Avšak Charta této instituce jde dále. Vy pracujete a namáháte se, aby národy žily ve svornosti. A je to práce a poslání opravdu vznešené. Vždyť zda může být v přirozeném řádu něco většího a krásnějšího, jako sbratřit všechny národy, a zda by se mohl najít člověk, který by to nepodporoval a neuznal za potřebné, aby existovala světová organizace národů, která by byla povolána a též schopná dosáhnout toho, aby nikdy více nedošlo k válce.

Zde, v této instituci má se budovat světový mír a zde se mají národy vychovávat pro mírové spolužití.

Mír není možno vybudovat a zajistit politickou rovnováhou sil, mír může vybudovat a zajistit duch a idea, které tvoří mírová díla.

Cesty k tomu: odzbrojení. Je to věc těžká a namáhavá. Moderní, hroz-

členové dr. Josef Beneš, Msgr. dr. Eduard Oliva, dr. Antonín Stehlík, Ludvík Spurný, František X. Dítě, Ivan Kochlöffel, Antonín Titman, František Gavlas, dr. Petr Franta, Antonín Vese-
lý, dr. Alexander Horák, dr. Jozef Lukačovič, dr. Stefan Záreczky, Ján Dechet, Rudolf Znak, dr. J. Vrabec, Stefan Hríbik, Josef Šesták, Bronislav Stuglík, Karol Koža, Stefan Onderko, Adolf Waloszek a Miloslav Trdla.

Po odjezdu delegace byla zahájena diskuse, do které se jako první přihlásil dr. Stefan Záreczky, kanovník z Bratislavy. Druhý diskutér, Ladislav Polák, ředitel Slovenské Charity, svým diskusním příspěvkem zakončil první den sjezdového zasedání. Večer konalo se pro delegáty III. sjezdu kněžského mírového hnutí naší vlasti vyhrazené slavnostní představení Smetanovy opery *Libuše v Národním divadle v Praze*. Dirigent, sólisté, sbor i orchestr se uskutku vypjali k vrcholnému uměleckému výkonu. Šestnáct hlavních představitelů postav Smetanovy *Libuše* bylo v závěru slavnostního představení odměněno květinovými dary s upomínkovými stuhami s iniciálami Mírového hnutí.

Dne 25. listopadu v ranních hodinách přistoupili delegáti sjezdu opět ku stolu Páně, mnozí celebroidali samostatně po pražských kostelích, jiní dali přednost bohoslužbám u sv. Jakuba, vyhrazeným účastníkům sjezdu. Tentokrát doprovázela Mši svatou lidová krojovaná valašská kapela z Nedašova.

Druhý den zasedání byl ve znamení pokračování diskuse z předchozího dne. Zahájil ji a dále řídil dr. Alexander Horák, (jeho referát přinášíme ve výňatku), dále vystoupili: Ján Dechet, dr. Antonín Stehlík, dr. Vladimír Benda, světitel biskup Imre Szabó z Ostřihomy, prof. dr. Viktoras Butkus, rektor semináře z Kaunasu ze Sovětské litovské socialistické republiky, dr. Ján Pástor, generální vikář z Nitry. Další část zasedání řídil mikulovský probošt místopředseda dr. František Drábek. Udělil slovo dalšímu diskutéru, vzácnému hostu z Itálie Msgr. prof. dr. Mario Sassarellimu z Boloně, dále vystoupili Msgr. dr. Eduard Oliva, kapitulní vikář litoměřický, prof. dr. Josef Rabas, profesor teologické fakulty v Bayreuthu, NSR, generální vikář Zoltán Belák z Rožnavy, ostravský arcikněz Eduard Hurník, za mladé kněze promluvil P. Jan Vdoleček. Další část sněmování řídil generální tajemník CMVKD prof. dr. Josef Beneš. Jmenoval některé další příspěvy, které došly sjezdu a pozdravné telegramy, připsal Representative Národní fronty osvobození jižního Vietnamu, Berlínské konference katolických osobností, omluvné dopisy zahraničních hostů, kteří ač neradi, musili z různých důvodů, větší nebo menší povinnostmi, odfici účast na zasedání, velmi hřejivý dopis generálního vikáře boloňského, biskupa dr. Luigiho Betazzioho, který svou neúčast omluvil přechodným onemocněním jeho Eminence kardinála Ler-

cara, dopis René Poterieho, předsedy kněžské komise z Paříže, kanovníka Felixe Kira, nejstaršího člena francouzského Národního shromáždění a starosty města Dijonu, Charlese Boxera z Oxfordu, Velká Británie, a mnoha dalších. Všichni upřímně přejí vrcholného úspěchu našemu III. sjezdu. Mezitím, co mluvil další diskutér, generální tajemník polské kněžské mírové organizace Caritas, Ks Stanisław Owziarek, odjela na Pražský hrad delegace tohoto složení: vedoucí delegace probošt dr. Antonín Stehlík, členové Augustin Jurák, Koloman Štefko a jeden český a slovenský bohoslovec. Delegace položila ve svatovítské kapli Svatovítského domu vavřínový věnec se stuhami Mírového hnutí katolického duchovenstva ČSSR. Změna názvu Celostátního mírového výboru je dalším jednomyslným usnesením III. sjezdu. Po diskusním příspěvku Pére Collignona z Quaregnonu z Belgie zbývalo ještě 12 přihlášených diskutérů. Pro časovou tiseň byl přijat návrh, aby zbylí diskutéři, pokud mají své příspěvky zpracovány písemně, je odevzdali předsednictvu.

Následoval slavnostní akt sjezdu, při kterém předseda mírového hnutí dr. Josef Plojhar vyznamenal 36 zasloužilých kněží čestným odznakem a diplomem MHKD v uznání zásluh za mírovou práci. Vyznamenáni byli laureáti: dr. Václav Bartůňek, Antonín Hugo Bradáč, dr. Juraj Dalloš, Alois Eineigel, Jaroslav Elšák, Josef Franko, Ludvík Horký, Jan Jan, Vojtěch Jančáry, Edmund Janowitz, dr. František Kajtman, Jaroslav Kampf, Josef Kavale, Ivan Kochlöffel, Eugen Kovacz, Stefan Klubert, František Kolář, Josef Konvička, Karel Kotisa, Vojtěch Král, František Lála, Ladislav Mogyrossi, Gustav Novák, Josef Poss, dr. Julius Privický, Bedřich Rožánek, Vladimír Rudolf, Oldřich Sedláček, Karel Sindelář, Jozef Šoltész, Václav Truxa, dr. Josef Uhrin, Josef Velický, Josef Vrana, Václav Zemanec a Václav Zemek. Sedesátiletý pěvecký kněžský sbor olomoucké arcidiecése za řízení Josefa Konvičky přednesl mužský sbor na počest vyznamenaných a za vyznamenané poděkoval bratislavský kanovník Ladislav Mogyrossi.

Opat Zoltán Belák jako předseda volební komise předložil ke schválení kandidátku nového ústředního výboru mírového hnutí a předseda návrhové komise kanovník Talanda z Opavy přednesl výsledek práce komise návrhové. Požádal o schválení Resoluce III. sjezdu Mírového hnutí katolického duchovenstva ČSSR, Usnesení III. sjezdu a Dopis Světové radě míru. Kandidátka i dokumenty jsou jednomyslně schvalovány povstáním a potleskem.

né zbraně vyžadují obrovské náklady a udržují národy ve stálé úzkosti a ve strachu.

Zbavit lidstvo tohoto strachu a nejistoty, to je nejvznešenější cíl této organizace a tento cíl si zasluhuje největšího vypětí sil, moudrosti, trpělivosti a velkodušné lásky.

Velmi vhodně navazuje na tento mírový projev encyklika Christi Matri Rosarii, vydaná v říjnu t. r.

V této encyklice sv. Otec apeluje strhujícím způsobem na nás a na celý svět. Mimořádně krutá a krvavá válka ve Východní Asii naplňuje ho velkou bolestí a starostí. Když hovoří o strašném utrpení vietnamského lidu, cítíme, že jeho oči jsou naplněny slzami a z hloubky srdce pochází jeho odhodlání přinášet i ty nejtěžší oběti, aby se tomuto krveprolévání učinil konec. Válečný požár, který tam zuří, může být snadno přenesen i na jiné země, neboť stále hrozí nebezpečí, že tato válka se rozšíří, což může mít pro mnohé jiné země, ba pro celý svět, nedozírné a strašné následky. Sv. Otec nevidí jinou možnost za daných okolností, než vyjednáváním skoncovat se strašným pustošením, a to pokud je to ještě možné, protože i to se může stát, že nastane doba, kdy už ani vyjednávat nebude vůbec možné.

Apeluje na věřící, aby vroucnou modlitbou prosili královnu míru, aby ona svojí mocnou přímlovou vyprosila pro tento těžce navštívený lid mílost a dobrodiní míru.

Nakonec nechť je mi dovoleno aspoň krátce zmínit se o řeči, kterou sv. Otec přednesl 4. října t. r. na mírové slavnosti před bazilikou sv. Petra. Úvodem s radostným srdcem vzpomíná na svůj pobyt a vystoupení v OSN v New Yorku, na jednotný souhlas všech zástupců národů a na mimořádně příznivý ohlas a ozevnu, kterou jeho slova vzbudila.

I když konstatuje, že mezinárodní politická situace se nezlepšila, přece nás vyzývá, abychom nikdy neztráceli důvěru ve spravedlivou věc míru.

Nemáme se oddávat malomyslnosti. Problémy lidského spoluzítí jsou sice spleť, člověk je slabý a na určitém bodě své namáhavé cesty je vystaven pokušení zastavit se a nepokračovat v začaté cestě. My však nikdy nesmíme ztratit jistotu ve spravedlivou věc míru a ani odvahu bránit jej a pracovat pro tuto vznešenou a potřebnou věc.

Jak to máme dělat?

Nejdříve máme vytrvale hledat mír. Připomínat lidem velkou myšlenku, která se zrodila v nesmírné tragédii války: musíme vždy a pro všechny hledat mír! Láska k míru nechť je v nás větší než strach z války.

Láska má být jádrem těch zásad a těch idejí, z nichž má vzrůst mír.

Opravdové mírové smýšlení může připravit svědomí pro upřímnou touhu po míru.

K tomu se víže druhé naše předsevzetí: všichni se musíme převycho-
vát pro mír!

Všechno to, co jsem zde načrtl z mírové práce sv. Otce, nechť nás všechny povzbuzuje do další vytrvalé práce pro mír ve světě.

PRAVOSLAVNÝ ARCHIJEREJ MOSKEVSKÉHO PATRIARCHÁTU NIKODIM, zástupce Křesťanské mírové konference

Myslím, že jste všichni slyšeli, jak velice usilují o mír a vzájemné porozumění mezi lidmi křesťané různých vyznání, tvořící mírovou konferenci, jak živě a upřímně reagují na každou událost, bezprostředně se vztahující k úkolům a cílům konference — přispívat ze všech sil a všemi možnými způsoby k dosažení a nastolení společného a pevného míru na zemi, k plnění odkazu Pána Ježíše Krista o míru a o lásce ke všem lidem.

Přípravy započaté v poslední době k třetímu Všeokřesťanskému mírovému shromáždění, jehož hlavním tématem bude text sv. Písma: „Hledej pokoj a usiluj o něj“ (žalm 33, 15), svědčí o tom, že touha křesťanů po míru neslabne, že přispět věci usmíření světa zůstává neochvějným přáním, že tato činnost přichází do nové fáze a volání po míru je stále více slyšitelné ve všech částech naší planety.

Je nám dobře známa zpráva o účasti katolických křesťanů v dialogu o míru, která se rozšířila a měla veliký ohlas z iniciativy a s požitím věčně vzpomínaného, v Pánu zesnulého mírotvůrce papeže Jana XXIII., jenž ve své encyklice „Pacem in terris“, prohlásil nastolení pravého míru prvořadým úkolem všech lidí v současné etapě lidské společnosti. Jeho slova o tom, že „všichni lidé dobré vůle mají dnes před sebou ohromný úkol — obnovit lidské vzájemné vztahy na základě pravdy, spravedlnosti, lásky a svobody: vzájemné vztahy mezi jednotlivými lidmi, vzájemné vztahy mezi obcemi a státem, vzájemné vztahy států mezi sebou“, že „tento úkol je nejušlechtlejším ze všech, pokud spočívá v upevnění pravého míru podle řádu ustanoveného Bohem“ (str. 48—49 rus. překl.), jsou v souladu s city a úkoly Křesťanské mírové konference, která se zasvětila službě míru, službě člověku.

S hlubokým zadostiučiněním přijímáme každý mírový čin nástupce papeže Jana XXIII., hlavy římskokatolické církve papeže Pavla VI., jenž ve své encyklice „Ecclesiam suam“ pohlíží na všelidský dialog jako na prostředek vyhlášení míru, aby pocit míru, chuť k míru a povinnost míru mohly proniknout do všech lidských kolektivů a do všech lidských myslí“ (str. 63 rus. překl.).

Zde, na tomto sjezdu, budete posuzovat otázky míru. Jedna z nejučinějších forem dialogu o míru jako prostředku zavedení správných vzájemných vztahů s okolním světem, ve kterém Církev žije a působí, je účast křesťanů, a v tomto případě — účast katolíků — křesťanů Československa, při budování spravedlivější lidské společnosti a socialismu ve své vlasti. S potěšením konstatuji, že v Sovětském svazu, jehož jsem občanem, takový úspěšný dialog křesťanů se společností, jejíž část představuji, koná se v podmínkách bratrství a spolupráce se všemi občany na cestě k novému, ještě spravedlivějšímu sociálnímu zřízení.

Překrásně zhodnotil postavení křesťanů v sekulárních státech zesnulý papež Jan XXIII., jenž se ve své encyklice „Mater et Magistra“ obrátil na své katolické stádo s těmito slovy: „Ve styku s lidmi, kteří mají jiné názory na život, dítka katolické církve musí vždy zachovávat důslednost a nepřipouštět žádné kompromisy ve víře a morálce, ale současně musí být prodchnuty duchem chápání, nezištnosti a ochotou k loajální spolupráci s lidmi jiných názorů při uskutečňování věcí dobrých ve své podstatě, nebo v neizkazší míře takových, které mohou být využity pro dobro“ (str. 56 rus. překl.).

Nejplněji a číňorodě může se projevit dialog křesťanských církví s obklopujícím je světem a také mezi sebou ve svatém díle vytváření pokoje. Když plníme odkaz Spasitele Krista o vytváření všestranného pokoje — pokoje v lidských srdcích, pokoje s bližními a pokoje v celém světě, a usilujeme o splnění božské vůle našeho Pána o vytvoření jednoty ve jménu jeho a v Něm, — tato naše společná služba pomůže nám nacházet druh druhu — staví nás tváří v tvář a naléhavě vyžaduje od nás úsilí o jednotu a mír. Aktivní láska k bližnímu, tvůrčí a rozumný vztah ke všemu, co stvořil Bůh, vyžaduje od křesťanů a všech lidí dobré vůle činnost k vytváření takových lidských vzájemných vztahů, které by celému lidstvu umožnily všestranně se zdokonalovat a rozvíjet a všech Božích darů s pomocí rozumu využít k prospěchu lidského pokolení a nikoliv proti životu, který je darem Božím.

Gratia vobis et pax! Dominus vobiscum!

GENERÁLNÍ BISKUP CHABADA, zástupce Ekumenické rady církví

Vaše sněmování stojí před velkými, vážnými a odpovědnými úkoly, neb nad celým světem se vznáší mračna nebezpečné mezinárodní situace. Proto zapadá do rámce četných mírových akcí, nejen křesťanů, ale i ostatních lidí dobré vůle, kteří těžko snášejí smutnou a bolestnou skutečnost, že lidstvo dosud nemůže žít bez obav, zda zítřejší den nebude začátkem celosvětové tragédie a koncem všeho, co na tomto světě žije, a koncem všeho, co člověk svou statečnou prací vytvořil. Bohužel válka nestala se dosud historickým pojmem, předmětem historických úvah, které by starší rodiče přednášeli svým vnoučatům, je dosud strašnou realitou, kterou jsou postiženy mnohé národy a kraje světa. Kromě toho tragika mezinárodní situace spočívá v tom, že dnes již nelze hovořit o válkách místního významu, neboť každý válečný případ stává se celosvětovou záležitostí. Jedni bojují se zbraní v ruce proti svým nepřítelům, ostatní ve své většině tvoří široké zázemí této fronty, jejichž posláním je získat morální a materiální podporu těm, kteří bojují na straně pravdy, práva a spravedlnosti. V každém takovémto případě zvedne se mohutná vlna veřejného mínění, burcovaná mírovými společenstvími různého ideového i náboženského přesvědčení, i národní a státní příslušnosti. Klasickým příkladem této skutečnosti je válka, která již dlouhá léta zuří na území Vietnamu, toho času i na území jižního Vietnamu. Tato krutá válka, kterou vyvolala a v rozličných formách vede vláda USA, stala se ve své podstatě a významu opravdu světovou válkou, neboť rozdělila celé lidstvo na dvě skupiny. Na skupinu těch, kteří podporují další vedení této války a s ní souhlasí, a na skupinu těch, kteří s touto válkou nesouhlasí a pokoušejí se, za pomoci všech prostředků, zastavit krveprolévání a dát vietnamskému lidu možnost, aby použil svého práva a uspořádal si život ve své zemi podle zásad, které odpovídají tužbám a přirozeným podmínkám. Před takovátó rozhodování dostali se všichni křesťané, celá Církev Kristova, všechny náboženské společnosti na celém světě. Je jasné, že nemůže uspávat svoje svědomí nikdo, kdo je vyznavačem učení Ježíše Krista. On sliboval blahoslavenství každému, kdo svým životem a postojem upevňuje pokoj duše, pokoj v srdci a svědomí člověka a mír mezi lidmi a národy. Proto přítomnost a budoucnost lidstva musí i nám ležet na srdci, musí burcovat naše svědomí a povolávat nás k zvýšené mírotvorné aktivitě. Toho si musíme být všichni dobře vědomi, protože zápas, jaký se dnes vede ve Vietnamu, nevzní nikdy ve vítězství zbraní agresorů a jejich společníků, neoť je to zápas o vítězství vysokých morálních, duchovních a společenských hodnot. V daném případě jde o boj za vítězství pravdy, práva a spravedlnosti nad násilím, křivdou, porušením nejzákladnějších lidských práv a zásad lidské společnosti. Zbraně agresorů mohou tento zápas jen prodloužit, ale nemožou v něm zvítězit. Církev Kristova se všemi svými úd, musí se závazností a autoritou evangelia našeho Pána a Božích příkazů a zákazů podpořit urychleně spravedlivé ukončení tohoto zápasu. Do tohoto zápasu může

Nastává přestávka a tím i uvolnění v prostorách Smetanovy síně Obecního domu. III. sjezd se chýlí ke konci, významenaní přijímají blahopřání, zavládá družná pohoda, hlavní úkoly sjezdu jsou zdárně splněny a nastává zakončení. Sál se opět tiší, když k řečnickému pultu přistupuje na dalších pět let nově zvolený předseda mírového hnutí, jeho zakladatel a určovatel dosavadní i budoucí linie ministr dr. Josef Plojhar. Závěrečný projev přinášíme v plném znění.

Po skončení projevu předsedy ovace vrcholí, povstává předsednictvo hnutí, vstávají všichni delegáti a zahraniční a ostatní hosté. Potlesk i volání je hlasnější, než na jaké je zvyklá Smetanova síň při koncertech. A jsou to opět zvuky varhan, jimž připadá za úkol dát vyznít závěru sjezdu. Československá státní hymna a chorál Svatý Václave velebně zní Smetanovou síní v tisícicenném mužském sboru. Zázitek nezapomenutelný, mohutný a silný. Zahraniční hosté se netají údivem. Tohle není slyšet každý den, to jsou melodie tryskající ze srdcí, to je vyznání a přísaha. Zatímco ve vedlejších prostorách Obecního domu probíhá první ustavující schůze nově zvoleného ústředního výboru mírového hnutí našich kněží, Smetanova síň se zvolna vyprazdňuje. Delegáti postávají v hloučcích, na odchodu se ještě naposledy ohlížejí na průčelí. Čelní stěna zdobena zřasnatělým kardinálským nachem a zlatem dává vyniknout nejen odznak, jenž ode dneška zdobí hruď vyznamenaných kněží, ale do myslí se znovu při loučení vrývá nápis a heslo III. sjezdu: Gratia vobis et Pax! III. sjezd dotvrdil, že jen s láskou a porozuměním lze uvést v praxi myšlenky, jež vyznavači kněžského mírového hnutí pokládají za svaté.

III. sjezd skončil, a jeho plný význam nelze v tuto chvíli cele zhodnotit. Ve dvou naplněných zasedacích dnech přinesl tolik kladného, že si vyžádá času, všechny materiály zhodnotit. Zatím je jasné, že katoličtí kněží naši vlasti neslevili ani v nejmenším ze své koncepce, již si vytkli při zrodu svého hnutí. Na otázku, jak se ke zrodu nové epochy lidstva postaví půl miliardy katolíků naší planety po druhé světové válce, po nezdařeném pokusu fašismu ovládnout svět, dokázali českoslovenští katoličtí kněží odpověď, že pochopili dobu a rozhodli se jít vpřed. Nastoupili jednoznačnou cestu v mírovém hnutí a dokázali, že i v socialistické společnosti může církev existovat a že je možné vytvořit podmínky v přátelské spolupráci. Aniž cokoli slevili jako římskokatoličtí kněží, zůstali věrnými syny svého lidu,

s nímž spolupracují pro šťastnou budoucnost své socialistické vlasti. Sjezd v plné míře potvrdil, že toto je nezvratným programem i do budoucna. Co víc, delegáti v náplni sjezdového jednání podrobněji probrali, jak se lze ještě aktivněji podílet na další výstavbě, na budování štěstí a spokojenosti naší společnosti, našeho věřícího lidu, kterému vláda vychází vstříc a respektuje s porozuměním jeho potřeby a city. Církev v průběhu II. vatikánského koncilu dala pak za pravdu všem, a patří mezi ně zdrcující většina kněží naší vlasti, a hlásali jsme to daleko dříve, než vyznělo usnesení II. vatikánského koncilu, že dialog, jednání a spolupráce s každým, ať je jakéhokoli náboženského vyznání nebo ateistického přesvědčení, je výrazem křesťanské lásky k bližnímu a cestou k mírovému vyřešení poklidného soužití všech lidí na světě. Sjezd rovněž ukázal, že poslání kněžského mírového hnutí u nás není zdaleka a nadlouho dovršeno na všech úsecích jeho činnosti, církevním, vlasteneckém i politickém. Dosavadní výsledky nás však nesmí uklébat ve spokojenou stagnaci.

Sjezd rovněž uvedl v praxi rozhodnutí dřívějších usnesení předsednictva i ústředního výboru: osvětlil řady svého hnutí mladými silami nastupujících kněžských generací. Vedle zkušených uskutečnil zasloužilých vlasteneckých kněží mírového hnutí postavil jedince elánu živelného kněžského mládí do funkcí nejvyšších — ústředního výboru i předsednictva.

Zcela zvláštní kapitolou III. sjezdu byla účast zahraničních hostů. Přijeli dávní přátelé, známi našich poměrů i naší práce. Přijeli však ze Západu i hosté, s kontakty navázanými nedávno, díky častým cestám vedoucích činitelů našeho hnutí — a ti se často netajili tím, že byli špatně informováni o poměrech v ČSSR, nejen náboženských, církevně politických, ale i všeobecných. Je to jeden z velkých kladů III. sjezdu, je to přínos hnutí, jež nelze zatím docenit.

III. sjezd konfrontoval křesťanské učení se zásadami současného světa a dokázal, že výklad křesťanského učení, má-li sloužit blahu lidstva, musí vysvětlovat poslání křesťanů — usilovat o trvalý mír. Učinil tak zcela po smyslu slov pastýřské konstituce „Gaudium et spes“ dotvrzující, že mír se může zrodit pouze ze vzájemné důvěry národů.

Tím přesáhlo hnutí českého a slovenského duchovenstva naší vlasti její rámec a z tohoto podkladu lze s hrдостí prohlásit závěrem, že III. sjezd nejen splnil, ale překročil naděje, které byly v něj kladeny.

požehnaně a účinně zasáhnout i vaše zasedání, v duchu usnesení vašeho sjezdu a každodenní činnosti kněží vaší Církve se všemi příslušníky vašich farností. Drazí bratři, máte velké předpoklady k tomu, aby dílo vašeho sjezdu přineslo žádoucí požehnání všude tam, kde bude třeba upevňovat základy mírového života, aby člověk při tvořivé práci mohl bez obav z budoucnosti svědomitě plnit svoje životní povolání. Máte bohaté zkušenosti z dosavadní mírové činnosti, máte osvědčené a zanícené vedoucí činovníky, proto i výsledky vašeho sněmování mohou být historického významu. My přiložíme k vašemu dílu svoje upřímné modlitby, jakož i svoji lásku a svoji věrnost při realizování společného díla, kterým máme sloužit svým bratřím a sestrám v Církvi a ve své vlasti, neboť jen tam udělí Hospodin požehnání a života, kde bratři žijí ve vzájemné úctě, lásce a svornosti. [Potlesk.] Končím svůj pozdrav přáním, vysloveným závěrečnými slovy 129. žalmu: Buď na vás požehnání Hospodinovo. My žehnáme vám ve jménu Hospodinovu.

IMRICH SZABÓ, světící biskup z Ostřihomy

Je pro mne velikou radostí, že mohu na vašem jubilejním sjezdu jménem mírových orgánů katolických duchovních v sousedním Maďarsku, jménem Opus pacis a Katolického výboru celostátní mírové rady, tlumočit naše upřímné pozdravy a blahopřání.

I toto naše setkání, jako i jiná setkání během patnácti let, vyjadřuje naše společné katolické principy.

Naše práce je svědectvím toho, že jako katolíci kněží můžeme být vzornými syny naší katolické církve a současně i věrnými občany naší socialistické vlasti. Ba dokonce ze zkušeností uplynulých patnácti let můžeme vyvodit tuto zásadu: Jen tak můžeme být jako kněží věrnými své Církvi, jestliže jsme věrnými též naší socialistické vlasti, a naopak jen tak můžeme být věrnými socialistické vlasti, když jsme dobrými kněžími naší sv. Církve.

Jan XXIII. a Pavel VI. ve svých encyklikách — a především je to encyklika „Pacem in terris“ a pastorální konstituce II. vatikánského koncilu „Gaudium et spes“, zdůrazňují, že při zachování neporušeného našeho světového názoru musíme najít cestu k dialogu a provádět soužití, musíme najít správný vztah k dnešnímu světu a konat svou práci v ducha našeho poslání.

Máme místo v každém společenském a hospodářském systému, nikoliv jako cizí těleso, avšak jako takoví, kteří spolu s věřícími a ostatními občany spolupracujeme při vytváření pozemských i věčných hodnot a vyznáváme, že máme sloužit člověku v jeho osobním a společenském životě svou pastorační činností. Naši věřící a ostatní občané schvalují a vyžadují od nás tuto činnost.

Věřící proto, protože při své každodenní práci najdou posilu a pomoc v našich slovech a v našem požehnání. Ostatní občané proto, že v nás našli upřímné spolupracovníky a poznali, že základem i našeho světového názoru je humanismus a služba člověku. Velmi málo je toho, co nás odděluje, a velmi mnoho je toho, co nás spojuje a posiluje. Proto i nadále hledáme jen to, co nás spojuje a nikoliv to, co nás rozděluje.

Při tom čerpáme poučení z evangelia, z koncilu, u posledních papežů a v našem vlastním svědomí. Proto jsme jednotlivými domy, jednotlivými s vámi československými katolickými kněžími, a obojí jsme jednotní se všemi upřímnými a poctivými lidmi na celém světě. Tuto jednotu jsme dokumentovali tím, že naše mírové orgány v Maďarsku pomohly našim bratřím v dalekém Vietnamu modlitbami a postavením nemocnic a kostelů zmírnit jejich bolesti. A když opět na našich společných hranicích nedávno nastaly povodně a způsobily citelné škody, dokázali jsme si navzájem činy, že jsme nejenom sousedy, ale opravdovými bratry.

Jedna z největších hodnot na zemi je mír. I ve službě této velké hodnoty je naše přátelství a bratrství veliké, silné a upřímné. Už před patnácti lety na vašem prvním sjezdu byla přítomna naše bratrská delegace vedená zde přítomným dr. Mikulášem Beresztóczyem. Od té doby jsme jak v individuálních, tak i v oficiálních bratrských, přátelských setkáních dokázali, že jsme jednotní a že bratrsky spolupracujeme pro zachování míru. Děláme to tak, že jsme dobrými kněžími, dobrými vlastenci a navzájem dobrými oltářními bratry.

Milí přátelé, děkuji vám za vaše pozvání. S radostí jsme přišli a spolu s vámi se těšíme z výsledků vaší patnáctileté mírové práce, kterou jste vykonali pro vlast, Církev a mír. Tato vaše práce je krásným dokladem toho, že v socialistických státech může Církev a její kněží úspěšně pracovat. Jestliže vám teď jménem všech katolických kněží v Maďarsku odevzdáváme malou pozornost (mariánskou sošku z herendského porcelánu a všechny tituly vydané v našem církevním nakladatelství), přejeme vám, jménem všech katolických kněží v sousedním bratrském Maďarsku z celého srdce, aby se vám vaše práce i nadále dařila a aby na vaší práci spočívalo hojné Boží požehnání.

V příštím čísle Duchovního pastýře budou uveřejněny další pozdravy hostů a diskusní příspěvky.

DOKUMENTY SJEZDU

DOPIS SVATÉMU OTCI PAVLU VI.

SVATÝ OTČE,

tisíc římskokatolických kněžských účastníků, které ostatní duchovenstvo na svých děkanátních poradách delegovalo do Prahy na III. sjezd Celostátního mírového hnutí katolického duchovenstva ČSSR, aby v těchto pohnutých dobách za přítomnosti i nejdůstojnějších Ordinářů dokumentovalo domácí i světové veřejnosti naše nejslechetnější úmysly v zájmu lidského dobra a v čisté spáse — nemůže nevyjádřit svou společnou upřímnou radost nad tím, že v osobě Vaší Svatosti našel svět nejen strážce, ale neúnavného pokračovatele krásných mírových tradic papeže Jana XXIII. blahé paměti, jakož i obrodních myšlenek II. všeobecného vatikánského koncilu, vyjádřených zvláště v pastorační Konstituci „Gaudium et spes“.

Tuto radost jsme pociťovali už tehdy, kdy jsme s celým světem sledovali cestu Vaší Svatosti do OSN a zdálo se nám, že se takto uplatňuje neuvěřitelně tužba našeho Mistra Ježíše Krista, který „když ustanovil ještě jiných dvadesát a pět apoštolů, je poslal před sebou...“ — jak píše evangelista Lukáš — uložil jim: „Do kteréhokoli domu vejdete, nejprve řekněte: Pokoj vám...“ (Lukáš 10, 5).

Tato Kristova mise nás podněcovala, když jsme před 17 léty uprostřed zpustošeného světa a zbědovaných lidí postavili do popředí své pastorační, kněžské práce jako jeden z prvořadých úkolů: zabránit další světové katastrofě. K tomuto cíli jsme vytvořili celostátní mírové hnutí katolických duchovních, abychom důrazněji a v souladu s novými potřebami té společnosti, kterou začali budovat naši věřící se všemi ostatními občany dobré vůle v naší vlasti — naši potřebné působíště pro další, nepřetržitou duchovní práci dobrých pastýřů na spáse nesmrtelných duší a jejich pozemském štěstí.

K tomu nás vedlo naše katolické, kněžské svědomí, jež nás zavazuje být věrnými a oddanými syny naší milované Církve, ale též věrnými a oddanými občany naší drahé vlasti — Československé socialistické republiky.

Dnes, po blahodárné činnosti papeže Jana XXIII., po grandiózním ukončení II. všeobecného vatikánského koncilu a při radostném pokračování Vaší Svatosti ve snahách o světový mír, o odstranění hladu a bídy ve světě, o bratrské spojení všech národů a o láskou, trpělivostí vedený dialog mezi různými názory — cítíme posilu a odvahu ve svém dosavadním konání, v němž modernímu člověku hlásáme celého Krista Pána a odhalujeme tvář Kristovy Církve zakrytou nánosem dějin.

Tento náš III. celostátní mírový sjezd v stínu obav a úzkosti z hrozícího nebezpečí světového konfliktu — jak jsme vycítili i z encykliky Vaší Svatosti „Christi Matri Rosarii“ — chce být jedním z těch slibných přínosů, s nimiž odváží lidé dobré mysli na celém světě stavějí hráz proti morální a fyzické zkáze.

„Beati pedes evangelisantium pacem...“ poučuje nás Písmo. V radostném vědomí tohoto požehnání naší práce prosíme Vaší Svatost i o Vaše otcovské požehnání do své další kněžské činnosti.

Účastníci III. sjezdu Mírového hnutí katolického duchovenstva ČSSR

POSELSTVÍ VIETNAMSKÝM KATOLÍKŮM

DRAŽÍ BRATŘI! Katoličtí kněží v Československé socialistické republice, kteří se shromáždili ve dnech 24. a 25. listopadu v počtu 1000 delegátů na svém III. sjezdu Mírového hnutí katolického duchovenstva, posílají ze svého setkání Vám, draží bratři a sestry v Kristu, své upřímné, bratrské pozdravy.

Nelidské bombardování Vaší vlasti pranýřují všichni mírumilovní lidé na celém světě. I my, kněží katolické církve v Československu, odsuzujeme barbarství amerického imperialismu. Víme, že ve Vaší vlasti nepadají bomby jen na silnice a skladiště, ale americké pumy zabíjejí také věřící lidi dokonce i v době, kdy jsou přítomni na mši sv.

To, co činí americký imperialismus, to k čemu dává příkazy prezident USA, není jen nelidské, ale přímo ne-křesťanské.

V encyklice Svatého Otce Pavla VI. „Christi Matri Rosarii“, čteme varovná slova: „Ve jménu Pána našeho Ježíše Krista: Zastavte válku, zastavte dokud je čas!“ My, katoličtí kněží v Československu, se připojujeme k těmto slovům a voláme všechny katolické bratry na celém světě, aby ve smyslu slov Svatého Otce Pavla VI. usilovali o zastavení této války a vyzvali presidentu USA Johnsona, aby okamžitě byla stažena agresorská vojska USA a jejich spojenců z Vietnamu, — aby okamžitě a bezpodmínečně bylo ukončeno bombardování Vietnamské republiky a byly skončeny všechny vojenské akce USA a jejich spojenců, — aby bylo neprodleně přikročeno k splnění ženevských dohod z roku 1954 v tom smyslu, aby i jihovietnamský lid mohl bez cizího zasahování rozhodovat o svých záležitostech, aby byla uznána Fronta národního osvobození za legitimního představitele jihovietnamského obyvatelstva, kterým skutečně je, jak dosvědčila delegace vyslaná do Vietnamu Pavlem VI., a aby celý vietnamský národ dostal záruky pro možnost svobodně rozhodovat o své jednotě.

Naši bratři, kteří navštívili Vaši vlast před jedenácti léty, kdy jste setřásali pouta v boji proti kolonialismu, řekli Vám, že čeští a slovenští katoličtí duchovní podporují Váš spravedlivý boj.

A stejná slova platí i dnes, kdy čelíte zvůli amerických násilníků a jejich spojenců.

Ubezpečujeme Vás, že jsme s Vámi, naši draží katoličtí bratři, a slibujeme, že vynaložíme všechno úsilí, aby mír ve Vaší zemi byl obnoven.

LIST SVĚTOVÉ RADĚ MÍRU

Tisíc římskokatolických duchovních Československé socialistické republiky na svém celostátním sjezdu pozdravuje Světovou radu míru jako reprezentantku nejmohutnějšího a nejaktivnějšího mírového hnutí na světě.

Všechno naše římskokatolické duchovenstvo, které nás jako své delegáty vyslalo na tento mírový sjezd, vždy s velkou pozorností sledovalo činnost Světové rady míru, která se snažila sjednocovat a aktivizovat všechny lidi dobré vůle k obraně míru. Principy jí hlásané — protože jsou hluboko zakořeněny v lidské přirozenosti — sjednocovaly všechny lidi dobré vůle bez rozdílu ideologického přesvědčení a takto vytvořily nejširší základnu aktivní obrany míru.

Protože tyto zásady byly v plném souladu i s učením Ježíše Krista, které my vyznáváme, nikdy jsme neváhali připojit se k nim, osvojit si je a i v praxi podle nich účinně vystupovat v zájmu trvalého míru ve světě.

Jsme si dobře vědomi, že světový mír nemůže zachránit jedna ani druhá skupina lidí odděleně bez spolupráce se všemi složkami celé lidské společnosti. Proto jsme považovali výměnu listů mezi zakladatelem a předsedou Světové rady míru Fréderikem Joliot-Curiem a hlavou římskokatolické Církve za velmi slibné projevy možnosti takové mírotvorné spolupráce lidí rozdílných názorů. Vysoce oceňujeme, že Světová rada míru za svého trvání vždy, kdy světovému míru hrozilo bezprostřední nebezpečí, pozdvihla svůj hlas a rozšířila ve světovém měřítku takové akce, které nesporně přinesly zmírnění mezinárodního napětí. Taková vítězství, jichž bylo víc v těžkém období po druhé světové válce, považovali jsme i za svá, neboť jsme se v zápase o ně též aktivně účastnili.

Vyznáváme a jsme přesvědčeni, že válce není možno čelit zbožnými vzdechy, pacifickými touhami a vzletnými projevy, ale je třeba pozdvihnout hlas všeho lidstva naléhavě žádajícího pravdu, právo a spravedlnost stejně pro velké jako malé, stejně pro slabé jako silné národy a žádat od vlád světových mocností a od jejich mezinárodního reprezentativního orgánu — Organizace spojených národů — aby učinily svými rozhodnutími a vzájemnými dohodami taková účinná opatření, která nedopustí, aby se kterémukoliv národu na světě krivdilo. Právě v otázce míru a v zájmu sjednocení názorů vyžaduje se mezi národy, ale i názorovými skupinami, plodný dialog. Jen jim je možno odstranit nejednotnost v základních zásadách, nebezpečnou pro světový mír.

Ve stínu velkého nebezpečí, jež hrozí v dnešní mezinárodní situaci světovému míru z nespravedlivé a agresivní války ve Vietnamu, za jejíž rozpoutání nesou plnou odpovědnost „mocní“ Spojených států severoamerických, nemůžeme si nepřipomenout, že hlava naší Církve, papež Pavel VI., při různých příležitostech projevil svou horoucí snahu zastavit válečný požár ve Vietnamu a řešit otázku Vietnamu mírovou cestou, v souladu s podobnou snahou generálního tajemníka Organizace spojených národů U Thanta. Litujeme, že jejich šlechetné snahy nenacházejí dostatečné ozvěny u těch, kteří nesou plnou odpovědnost za tento konflikt.

My, římskokatoličtí duchovní Československé socialistické republiky, plně podporujeme snahu a akce směřující k mírovému uspořádání tohoto i jiných na světě existujících konfliktů. Ničivé zásoby nahromaděných zbraní jsou příliš hroznivé, aby v této chvíli bylo možno hazardovat s životem člověka na zemi.

Věříme, že Světová rada míru učiní vše, aby se toto smrtelné nebezpečí od dnešního lidstva odstranilo.

Ujišťujeme ji, že v tomto svém snažení najde vždy plnou podporu.

Účastníci III. sjezdu Mírového hnutí katolického duchovenstva ČSSR

RESOLUCE

III. SJEZDU MÍROVÉHO Hnutí KATOLICKÉHO DUCHOVENSTVA ČSSR

My, římskokatoličtí ordináři a kněží — služebníci Božího lidu v ČSSR — shromáždili jsme se v Praze ve dnech 24.—25. listopadu na svém III. celostátním sjezdu Mírového hnutí katolického duchovenstva a chceme vás všechny oslovit s přáním pokoje a dobra!

Uvědomujeme si, že toto naše shromáždění — které má přes tisíc účastníků — je v celém katolickém světě časově vůbec prvním velikým setkáním kněžstva jedné země po II. vatikánském koncilu. Chceme tím naznačit, že ochotně přijímáme výsledky koncilu a upravujeme je pro své životní situace. Jsme si dobře vědomi stálého aggloramentu papeže Jana XXIII., i jeho pokračovatele v dile obnovy, nynějšího Sv. Otce Pavla VI. Tak chceme pevně stát mezi těmi, kdo si uvědomují odpovědnost dnešního katolicismu v životě současného člověka i společnosti.

Naše kněžské mírové hnutí má už za sebou patnáct let práce a tyto roky jsou poznamenány nejen uvědomělou a progresivní snahou o zachování evropského a světového míru, ale snažili jsme se soustavně a trpělivě ukazovat cestu v změní krizívek dnešního světa. Takto vytvářenou tradici chápeme s Maritainem, jako rozvážnou chuť, při níž vždy jedna noha spočívá pevně na zemi, ale druhá hledá současně prostor pro další cestu vpřed, protože ten, kdo se zastavil, už stojí opodál. Tento náš sjezd tedy souvisí se vším, co bylo dosud poctivě vybudováno, i když někdy též naše práce bývala formální a nerozhodná.

Tváří v tvář dnešnímu katolicismu si naléhavě uvědomujeme, že koncilové dokumenty otevřely velmi závažnou problematiku v mnohých směrech — ovšem spíše kladly otázky, než by na ně hned a s konečnou platností odpovídaly: ukázaly východní stanoviska a zásadní směr, ale skutečné dynamické plnění programu je záležitostí samotného praktického života v terénu Církve a dnešního světa.

Proto i my otevřeně prohlašujeme, že se nespokojíme s pouhou literou koncilových dokumentů, které považujeme za počáteční otevření oken. Budeme nyní jejich ducha s láskou, porozuměním sledovat a rozebírat — stejně jako ostatní oficiální církevní projevy — a realizovat v podmínkách a životních situacích našeho socialistického světa, v němž jsme povoláni k odpovědnému křesťanskému svědectví. Chceme a budeme tyto dokumenty — řečeno teologicky — existenciálně interpretovat. Tím konkrétně naznačujeme, že se — podle našeho názoru — na koncilu ne zcela dostatečně přihlédlo k existenci miliónů katolíků v socialistickém světě, jako kdyby tento nový svět v povědomí Církve se dosud jevil v jakémsi zamlženém oparu. To konstatujeme s určitou lítostí, ale i s odhodláním říci veřejně pravdu.

A právě proto, že chceme odpovědně chápat SOUČASNOU DOBU (biblicky: kairos) a postavení kněží i věřících katolíků v socialistickém státě, hlásíme se zcela k myšlence křesťanské angažovanosti, poctivého budování nového člověka i lepší životní situace a nakonec upřímné spolupráce všech se všemi, jak o tom pojednává pastorální konstituce o Církvi v dnešním světě. Je to v našem státě tvořivá spolupráce Čechů a Slováků i ostatních národností; ateistů, katolíků i protestantů; dělníků, zemědělců, vědců, technických kádrů i veškeré inteligence k dobru člověka, pro šťastnou pozemskou i absolutní budoucnost člověka a lidstva, která se otevírá a s níž se v každém okamžiku s radostí setkáváme. A toto setkávání s absolutní budoucností chápeme jako typický křesťanský fenomén.

Tak vidíme onen „veliký dialog“, o kterém se dost mluví, ale málo se dosud uskutečňuje. Vždyť právě v křesťanství SLOVO stalo se vtělenou REALITOU — události Kristova života, a od té doby je naší závaznou metodou převádět cílevědomě dobré a poctivé slovo v čin, který teprve reprezentuje člověka v lidském společenství.

Hlásíme se proto jednoznačně ke všem dynamickým a progresivním proudům, které se objevují v dnešním katolickém světě, ať už ve filosofii, teologii, nebo pastoračním a ekumenickém úsilí. Ovšem i zde jsme si v praxi vědomi onoho tomistického DISTINGUO, totiž nutné diferenciace, která musí rozlišovat pšenici od koukolu a dobré ryby od špatných.

Proto odmítáme vše negativní, nebo už zastaralé, např.: směšný triumfalismus, politický a církevní klerikalismus, neautentické rádobí křesťanské revolucionářství a na druhé straně i strnulý konservatismus, teologický agnosticismus a naopak integralismus a nakonec hlavně feudální kněžský paternalismus spojený s infantilismem věřících. Nevyznáváme ani teorii „čistých rukou“ či společenské neangažovanosti, která — ať chce nebo nechce — je projevem lidské povýšenosti a sobectví i duchovní lenosti a tím připomíná starořímské: odi profanum vulgus!

Naopak přijímáme — ovšem kriticky — vše, co je kde pozitivní a živé a hodnotíme to z našich pozic a potřeb. Je to např.: živá teologie, která se v Ježíši Kristu jeví jako skutečná antropologie. S tím je pak spojena i personálizace našeho života, křesťanská humanita a otevřenost i angažovanost pro bližního, konečně dialog, který chápeme především jako vnitrocírkevní nutnost a teprve pak jako onen „velký dialog“ s bratřími, kteří nejsou s námi v dokonalém církevním společenství, a s ateisty.

Náš dialog s marxistickými ateisty je dán už naší životní situací a existuje v naší zemi od počátku našeho hnutí. Je to ovšem praktický dialog, který není jen akademicky abstraktní a odtržený od života. Vzhledem k tomu, je třeba prohloubit a dále rozvíjet filosoficko-teologické zdůvodnění a základnu našeho hnutí, k níž určitě bude patřit solidní biblická teologie míru, angažovanosti a pozemských skutečností. Dále bude nutno propracovat zásady opravdového praktického dialogu uvnitř i vně Církve. Základní pomoc nám mohou poskytnout některá fakta z pastorální konstituce o Církvi v dnešním světě (*Gaudium et spes*). Jsme si totiž vědomi, že v tomto dialogu nejde o abstraktní filosofickou polemiku, ale má vzájemně sloužit k vytváření konkrétního nového člověka v nových společenských podmínkách.

Uvědomujeme si proto, že tvořivá spolupráce křesťanů se socialisty a komunisty nikdy nemůže překročit rámec ideologické rozdílnosti a jakákoliv ideologická konfuse by byla oboustranně scestná a nereálná. To však mírové hnutí katolického duchovenstva hlásá už od doby svého vzniku a znovu na tuto základní skutečnost upozorňuje. Katolická církev a křesťanství vůbec žije v této nové společnosti, chápe její snahy a cíle a pomáhá vychovávat věřícího člověka, aby dobře poznával svou životní situaci a stal se platným údem nového společenství, které je pro něj koneckonců společenstvím Božího lidu — alespoň v anonymním a implicitním smyslu.

Chápeme lidstvo jako Boží rodinu, a proto je nám nepochopitelné, jestliže na světě teče nevinná lidská krev, ať už je to ve Vietnamu či kdekoliv jinde. Je povinností našeho mravního svědomí adresně ukázat na neoprávněnost americké agrese v oné nešťastné asijské zemi a jasně tuto agresivní válku odsoudit. Víme, že tato nesmyslná válka je neuražlivým bodem dneška a stojíme — jako ti, kdo zažili vlastní osvobozovací boj v r. 1945 — jednoznačně s těmi, kteří bojují o vlastní svobodu a spravedlnost života.

Zároven odmítáme — už patnáct let své existence — všechny protikomunistické výpady, které často — žel Bohu — zaznívaly i z Vatikánského města. Nyní už nám II. vatikánský koncil i encyklika „*Ecclesiam suam*“ dává za pravdu a nastává epocha, kterou vtipně nazval R. Garaudy: Od klatby k dialogu. Máme-li být však upřímní, domníváme se, že morální a dějinný vliv křesťanství dovoluje (ba zmocňuje) nynějšího sv. Otce Pavla VI., aby se ještě více a konkrétněji angažoval pro mír v této lidské generaci a adresněji odsoudil všechny agrese, kolonialisty a vykořisťovatele (ať už pocházejí z USA nebo odkudkoliv) a také ty, kteří cílevědomě v samé Církvi prosazují retardační tendence v procesu obnovy a *aggiornamenta*. Bylo by dále velmi upřímné, kdyby církev svými oficiálními mluvčími přiznala, že nemá a nemůže mít hotovou a kompaktně uzavřenou politickou nauku a že není ani jejím posláním předkládat hotové recepty na řešení hospodářského, kulturního a sociálního života na světě.

Naše stanovisko — pokud míníme vztah mezi státem a Církví — vychází z těchto zásad. I zde se svým způsobem uplatňuje subsidiární princip. Nehodnotíme už dnes lidi POUZE podle hlediska, zda věří či nevěří *expressis verbis* v Boha, nýbrž zda jsou spíše ochotni vidět ve svých bližních — ať už vědomě či nevědomky — Ježíše Krista. o němž věříme, že je v každém z našich bližních, zvláště v těch, kdo potřebují naši pomoci. Zdůrazňujeme, že autentický křesťan dnešní doby se hlavně projevuje tím, že je ochoten pomáhat, pracovat, obětovat se za druhé — prostě BÝT I U PRO DRUHÉHO v komplexním budování života.

V tomto smyslu křesťanský vydáváme svá svědeckví věrnosti ke státu i k Církvi bez rozporu ve vlastním svědomí. Máme také pochopitelně zájem a podporujeme vyjasnění všech vztahů a problémů mezi naším státem a Sv. Stolicí. Nabízíme také — jako služebníci Božího lidu v ČSSR — svou pokornou a upřímnou službu všem, kteří chápou život jako dar a projev skutečného Bytí i Lásky.

USNESENÍ

III. SJEZDU MÍROVÉHO HNUTÍ KATOLICKÉHO DUCHOVENSTVA ČSSR

III. sjezd Mírového hnutí katolického duchovenstva ČSSR, který zasedal v Praze ve dnech 24. a 25. listopadu 1966, projednal vnitropolitické i zahraničně politické poslání a význam naší mírové práce. Po vyslechnutí hlavního referátu předsedy, ministra dr. Josefa Plojgara a diskuse vytyčuje pro svou další činnost tyto hlavní zásady:

1. Měníme dosavadní název našeho hnutí Celostátní mírový výbor katolického duchovenstva a přijímáme název Mírové hnutí katolického duchovenstva ČSSR.
2. U vědomí vnitrostátního i zahraničně politického významu a poslání našeho mírového hnutí budeme nadále rozšiřovat a prohlubovat všestrannou činnost našeho hnutí.
3. Za jeden z prvořadých úkolů považujeme nadále soustavný a cílevědomý boj za mír a přátelství mezi národy.
4. V pevné jednotě s naším pracujícím lidem chceme se ještě aktivněji podílet na dalším rozvoji naší socialistické společnosti a proto povedeme ve své každodenní práci věřící lid k tomu, aby každý občan našeho státu byl nadšeným a obětavým budovatelem naší krásné vlasti.
5. Budeme dále pěstovat a prohlubovat bratrské svazky mezi českými a slovenskými katolickými kněžími. To znamená, že budeme také se vši rozhodností odmítat jakékoliv šovinistické a separatistické tendence, které zvláště vyvěrají ze zrádné činnosti českých a slovenských kněží-emigrantů. Povedeme český a slovenský věřící lid k pevné a žulové jednotě všech Čechů a Slováků ve společné Československé socialistické republice.
6. Všechny progresivní závěry Druhého ekumenického vatikánského koncilu, odpovídající reálně dnešnímu poslání Církve v moderním světě, naleznou v našem hnutí nadšené realizátory a pokračovatele. Naše mírové hnutí je nedílnou součástí světového katolicismu, ale má současně své specifikum. Jsme katoličtí kněží, kteří se svým věřícím lidem žijí a pracují v socialistické zemi a právě jako jsme pevnou součástí světového katolicismu, jsme též pevnou součástí našeho lidu, budujícího socialismus a tím šťastnou a radostnou budoucnost.
7. Soustavnou péči věnuje naše hnutí každému katolickému knězi v naší vlasti. Zvláštní pozornost je třeba soustředit na mladou kněžskou generaci a kněžský dorost, aby dobře chápal své církevní i občanské poslání v socialistickém státě.
8. Sjezd pověřuje předsednictvo ústředního výboru našeho hnutí vypracovat — na základě výsledků jednání sjezdu — vánoční poselství věřícím.

VÁNOČNÍ POSELSTVÍ MÍROVÉHO HNUTÍ KATOLICKÉHO DUCHOVENSTVA

Drazí bratři a sestry v Kristu!

O svátcích míru a pokoje, jak nazýváme krásné vánoční dny, chceme Vás všechny oslovit s přáním pokoje a dobra a chceme Vám říci několik upřímných a otevřených slov, jako věrní služebníci Božího lidu.

Vánoční doba přináší každému člověku, a tím více věřícímu, zvláštní myšlenkové a citové rozpoložení, které nedovede vyvolat žádné jiné roční období. Je to období, v němž se rok co rok ohlašuje radostná zvěst o narození Vykupitele světa, který navazuje zpřetrhané pouto mezi Bohem a člověkem. Radostně a vzrušeně zaznívají v našich chrámech slavnostní slova blažené zvěsti: „Sláva Bohu na výsostech a na zemi pokoj lidem dobré vůle.“

Vy víte, že koncem listopadu sněmovalo v Praze více než tisíc katolických kněží, spolu se svými Ordináři. Je pochopitelné, že tak velké shromáždění muselo myslit i na věřící lid naší vlasti, a právě z této skutečnosti vzešlo i toto naše poselství.

Při našem sněmování jsme měli na srdci zájmy a přání Vás všech, naší matky Církve, naší drahé vlasti, které mohou být naplněny jen v podmínkách míru a pokoje na celém světě. Naplňuje nás hřejivou radostí, že při zachování toho všeho, co je charakteristické pro naše země a s úctou ke všem našim tradicím, můžeme uvádět v život všechny krásné myšlenky II. vatikánského koncilu. Jak jsme poznali jsou bohaté a jistě nás povznesou v naši víře, lásku a oddanost našemu Spasiteli a Církvi svaté.

Náš sjezd nemohl nepřihlédnout i ke všem událostem, kterými prochází lidská společnost. Vždyť jen tak jdeme ve šlépějích sv. Otce Pavla VI., který v poslední době stále a stále poukazuje na mnohé hrůzy a bědy, které jistě nejsou důstojné člověka XX. století. Až budete stát u ozářených vánočních stromků, až budete zpívat naše překrásné vánoční koledy, nezapomeňte, že na mnohých místech naší zeměkoule bude v této posvátné moci mnoho hladovících, ale i těch, které drtí strašná válečná vichřice. I ve Vietnamu jsou naši bratři — katolíci, kteří se nemohou těšit z pohody Vánoc jako my. Jim nechť patří naše modlitby a přání, aby to kratičké vánoční příměří, které jim bylo dopřáno, stalo se základem trvalého míru a klidu. Nezapomeňme na veliký příklad Božského Spasitele, který nás učí, že vše to, co jsme učinili i pro svého posledního bližního, učinili jsme pro Něho.

Celým svým sjezdem jsme chtěli hlavně potvrdit dvě velké skutečnosti: že jsme věrnými syny katolické církve, a že jsme i oddanými a upřímnými syny své drahé vlasti, naší socialistické republiky Československé. Tím kráčíme jen ve šlépějích svých velikých předchůdců, vlasteneckých kněží a biskupů — buditelů národa.

Takto Vás všechny v těchto posvátných vánočních dnech pozdravujeme, vyprošujeme Vám pokoj a mír v srdcích, prosíme o požehnání Nejvyššího, tak aby Vaše duše naplněné radostnou vánoční zvěstí šířily kolem sebe radost a pokoj!

Galerie vlasteneckých kněží

**P. ANTONÍN
POSPÍŠIL**

Asi v polovině října 1944 dostal odbojový pracovník učitel Čáp z Postřekova na Chodsku náhlou zprávu, že ho jdou zatknout. Dal se na útěk, ale německá kulka ho dostihla a vyrvala mu život. Pro gestapo byla tato událost do jisté míry zklamáním. Potřebovalo informace o některých zatčených, potřebovalo zprávy o odbojovém hnutí na Chodsku. Bylo nutno za každou cenu sehnat „jazyka“. Kdo to tu dobře zná? Kdo se těší obecné důvěře? Kdo by mohl něco vědět? Už delší dobu mělo gestapo spadeno na P. Antonína Pospíšila, faráře v Klenčích. A na toho teď padla jeho volba.

Na křestním listě P. Pospíšila bylo sice psáno „Pospischil“, ale on sám měl strašně daleko k tomu, aby v otázkách národnostních dělal jakékoli koncese. Byl to opravdový, věrný Čech, kterého nikdy ani nenapadlo, že by se měl podepisovat jinak než česky. Narodil se 9. září 1886 na Žižkově v Praze. V semináři v Českých Budějovicích mu konseminaristé neřekli jinak, než „žid“, protože si přes týden pečlivě poznamenával, co kdo z kolegů potřebuje, a ve čtvrtek, když byla volná vycházka, jim to nezištně nakupoval. Kromě této ochoty zvyšovala jeho oblíbenost mezi spolužáky jeho tichá, družná, veselá povaha. Nikoho si nikdy nerozhořčoval a

sám se nedokázal hněvat. Vše nasvědčovalo, že jednou bude horlivým a oblíbeným knězem. Po vysvěcení, které mu udělil dne 16. července 1911 českobudějovický biskup Josef Hůlka, nastoupil jako kaplan v Kdyni u Domažlic. Chodsko mu okamžitě učarovalo, navždy zadal své srdce tomuto koutu Čech. Působil zde plných 33 roků. Po Kdyni přišel dne 1. 9. 1916 jako farář do Trhanova, od 1. 11. 1921 působil v Červeném Dřevu a posléze — dne 1. 8. 1938 — ho přivedla životní cesta do Klenč pod Čerchovem. Od roku 1932 měl titul biskupského notáře a v r. 1935 byl ustanoven sekretářem bývalého dešenického vikariátu.

Svým farníkům zůstal věren, i když se hranice Hitlerovy říše posunuly za Klenč, a jeho farnost obklíčila hnědá tma. Jeho postavení jako kněze bylo ovšem v té době málo záviděnéhodné. Už v létě 1941, když se u příležitosti svého třicátého výročí vysvěcení na kněze účastnil exercicií na Sv. Hoře, si stěžoval svým spolužákům, že je stále sledován a vyšetřován. Posuzujeme-li Pospíšilovu činnost za doby protektorátu, musíme bez váhání říci; vlastenec a bojovník. P. Pospíšil si uvědomoval, že stojí na nejzápadnější slovanské výspě a měl odvahu postavit se proti plánovité a bezohledné germanizaci těchto končin. Proto vyučoval v českých a jazykově smíšených školách zásadně česky. Proto po r. 1942, kdy dostal tzv. Schulverbot, neohroženě organizoval české vyučování dětí na faře, v kapli i v soukromých domech. Proto nakupoval v Domažlicích spousty českých knih, pašoval je přes hranice a nezištně je rozprodával svým farníkům. Proto si pořídil rozsáhlou knihovnu pro mládež, proto za pomoci jiných pracovníků uspořádal v Trhanově výstavu české knihy, na kterou bylo nutno knihy propašovat. Bývalý ochotný dobromyslný „žid“ ze semináře vyrůstá v nového P. Vrbu, v nenáročného a obětavého dělníka naší národní záchrany.

Když v r. 1941 bylo v Klenč sv. biřmování, proměnil je P. Pospíšil v skutečnou národní manifestaci. U vchodu do kostela vítaly řezenského biskupa P. Hechta družičky v chodských krojích českými básničkami. P. Pospíšil jej přivítal nejprve česky, pak za své německé farníky také krátce německy. O službách Božích, rozezněla se za obecného dojetí tklivá píseň „V zemi věrných Čechů“. A když pak přistoupilo k svátostem na sedm set biřmo-

vanců, řezenský biskup sám požádal pohnutě P. Pospíšila, aby přítomným tlumočil jeho politování, že jim nemůže za tak krásné chvíle poděkovat v jejich mateřském jazyce.

Není tedy divu, že P. Pospíšil byl nacistickým úřadům trnem v oku. Byl zatčen 27. října 1944 a postoupen na gestapo do Klatov. P. Pospíšil věděl takřka všechno, nač se ho ptali, snad byl dokonce sám členem podzemní organizace „Plzeňská divize“, ale neřekl ani slovo. Přiznal se jen — zdála se mu to hloupost — že poslouchal cizí rozhlas. Pobyl si na klatovském gestapu skoro čtyři měsíce. Tehdy, v hodinách těžkých zkoušek vyráží první zoufalá slova své bídy. Na smůtku, který se mu podařilo propašovat ven, vtělil své postavení v krátká, ale zdrcující slova: „Zima, hlad, bití. Pane Bože, pomoz! Modlete se!“ Když byl pro poslech cizího rozhlasu, šíření „říši“ nepřátelských zpráv a povzbuzování českých lidí k vlasteneckému smýšlení poslán se zlovestným RU do Terezína, opět trochu pookřál. Ač byl spoután, byl takřka v dobré náladě. Stále opakuoval svým spoluvězňům, že to je pouze výlet, že za pár dní musí být konec, a dětsky se radoval, že se mu podařilo zachránit náramkové ho-

dinky, které nějak ušly pozornosti gestapa. I pobyt v Terezíně snášel zprvu dobře. Později, když se hrůzy kolem něho zvětšovaly, podléhal prý zádumčivosti. Jeden z dobrovolných pracovníků, který jej dobře znal, vzpomíná na hroznou událost. Dával se ze zamřížovaného okna své cely do dvora. Náhle spatřil na druhém konci dvora, poblíž sametek, v nichž ležely stovky mrtvých, potácející se stín, který úpěnlivě křičel: „Já chci žít! Já chci žít!“ Bylo to hrozné volání, až mráz projížděl kostmi. Svědek se domnívá, že to byl P. Pospíšil. Byl snad v horečkách a blouznil? Nebo se z těch žní esesácké smrti pomátl na rozum? Těžko říci. Není v seznamu nemocných, není veden ani mezi mrtvými. Patrně zemřel v převratových dnech a jeho mrtvola nebyla identifikována. Proto také byl dlouho považován za nezvěstného. Teprve v roce 1963 byl výnosem okresního soudu v Kolíně prohlášen za mrtvého.

Ještě roku 1945 rozeznaly se v chrámu Páně v Klenčí varhany a kanovník vyšehradský dr. Bohumil Stašek, sám osvobozený politický vězeň, vzletnými slovy vzpomněl vlasteneckých zásluh P. Pospíšila. Jediné oko nezůstalo suché. Chodsko vzpomínalo... Dr. Josef Beneš

NÁŠ ZÁPISNÍK

JUBILEA

v měsíci únoru se dožívají vsdpp.:

75 let: 7. 2. Jan Jurásek, provisor, Domanín, 16. 2. Alois Kolář, farář v. v., Buková, 11. 2. Josef Vlček, farář, Opatov. 70 let: 12. 2. Josef Bibus, farář, Bystřec, 27. 2. Josef Novák, farář v. v., Rudice.

65 let: 9. 2. Ignác Andres, admin., Holýšov, 3. 2. Bohumil Muška, admin., Zdebuzevec.

60 let: 21. 2. Vladimír Vaněk, vikář u sv. Mořice, Kroměříž.

55 let: 20. 2. Liboslav Komorouček, farář, Zdice, 21. 2. Antonín Vičar, lýsá n. Labem, 14. 2. Miloslav Vaňha, admin., Horní Cerekev.

50 let: 6. 2. František Heger, admin., Horní Moštěnice, 18. 2. Jaroslav Rušer, admin., Hvozdná, 23. 2. Josef Čech, farář, Zleby, 25. 2. Josef Vitoul, admin., Štítná n. Vláří, 25. 2. Řehoř Papež, koop., Blansko.

NAŠE OBRÁZKY

NAŠE OBRÁZKY: První strana obálky: Pohled do sálu a na předsednický stůl III. sjezdu MHKD. Druhá strana obálky: Kněz výtvarník P. Arnošt Hrabal při vernisáži v předvečer III. sjezdu, metropolita Nikodim při projevu, záběr ze slavnostního představení Libuše v ND. Třetí strana obálky: Kladení věnce v kapli svatováclavské u sv. Víta, valašská dechová kapela z Nedašova. Čtvrtá strana obálky: Pohled na účastníky III. sjezdu. První strana vložky: Předseda MHKD se zahraničními hosty, ministr dr. Jiří Hájek a ministr dr. J. Plojhar při projevu. Druhá a třetí strana obálky: Koncelsobraces u sv. Jakuba v Praze. Čtvrtá strana vložky: Jeden z vyznamenaných P. Vladimír Rudolf ze Zbiroha, předseda MHKD dr. J. Plojhar a generální tajemník dr. J. Beneš u předsednického stolu.

ZIMNÍ REKREACE CHARITY.

Česká katolická Charita bude opět provádět zimní rekreaci pro duchovní, řádové sestry a řádné hospodyně v zotavovně ČKCH „Marianum“ v janských Lázních a v zotavovně UKS v Dol. Smokovci.

Příhlášky na celou zimní sezónu je nutno podat okamžitě rekreačnímu oddělení ČKCH v Praze 1, Vladislavova 12,

NEJNOVĚJŠÍ FAKTA O BETLÉMU.

Bylo mi uloženo letos před dvěma měsíci zúčastnit se říjnového leteckého zájezdu Čedokem na posvátná místa Středního východu. Abych byl štedrý k vánočním svátkům, uvádím spolubratrům několik nejnovějších zajímavostí o skutečném dnešním Betlémě.

Především jeho název Betlém. Je odvozen od dvou slov: Beth Lehem — dům chleba. Pojmenování plně odpovídá skutečnosti. Kolem města jsou v nížině úrodná pole obilí. Arabové mají pro Betlém pojmenování Beit Lahm, což znamená dům masa. Jsou náruživými pastýři, a proto vrchol blahobytu viděli spíše v dostatku obživy ze svých stád. Obojí výklad názvu možno vztažně použít pro budoucí blaho mesiášské doby. Na hliněných cihlách dopisů egyptského faraóna Amenofise IV. (z r. 1379—82 př. Kr.) klínovým písmem je označeno město slovy: Bít ilu Lachama — dům bohyň Lachama. Nejstarší název Betléma je uveden v Mojžíšově knize, Genezi, názvem Efrata.

Všechny tyto názvy mají v sobě něco společného, totiž hojnost, úrodu. V době narození Páně měl asi 2000 obyvateľ. V letošním roce má přes 20 000, z nichž polovina jsou křesťané. Zabývají se zvláště výrobou náboženských památek, jako zhotovování růženců z olivového dřeva, obrázků s vylisovanými květy ze sv. země, perleťovými křížky atd. Pracují na stránkách pod městečkem, porostlých bujnými vinicemi, bohatými olivami a fíkovníky. Na svazích popásají ovce a kozy, takže se nám zdá, že se od starodávných dob toho mnoho nezměnilo.

Nejpamátnější místo je Betlémská jeskyně, kde se 25. prosince r. 749 od založení Říma narodil Ježíš Kristus. Jeskyně narození leží v nadmoř. výšce 777 m. Je zajímavé, jak zde, za vždy šťastné považované číslo 7, hraje svoji roli jak v místě, tak v čase. Co nejvíce dojímat při vstupu do jeskyně, je náročnost původnosti. Nic není přikrášleno. Vše v původním stavu. Jen mramorové obložení místa narození a stříbrná hvězda označují dějinnou skutečnost. Otvořím ve středu hvězdy je

možno se dotknout přímo místa, kde Kristus byl položen do jesli. Jesličky kamenné jsou uloženy v basilice Panny Marie Větší v Římě. Zde v Betlémské jeskyni kladou na jejich místo sošku jezulátka, která se jindy přechovávají ve skleněné vitrině v chrámě. Byla i nám dána možnost sošku políbit. Všem kněžím je dovoleno sloužit Mši sv. v jeskyni Narození Páně. Časově však musí být vše předem dohodnuto. Vlastní jeskyně má rozměry 12,4 x 3,9 m. Sestupuje se do ní po 12 schodech, tesaných do skály, a to přímo z basiliky, která nadkryvá celou jeskyni svým presbytářem. Tato pětikolná basilika sv. Heleny a Konstantina je nejstarším zachovaným křesťanským kostelem na světě. Byla postavena r. 326 po Kr. Má 4 řady po 11 žlutočervených sloupů s korintskými hlavicemi. Na stěnách vidíme kusy zachovaných mozaik ze života Kristova mládí i oslavení. Pod dřevěnými křídly v podlaží se uchovává původní byzantská mozaika původní podlahy. Stropní konstrukce je dřevěná. Do chrámu se vchází z nádvoří nízkým vchodem 1,20 x 0,78 m.

Pod chrámem Narození Páně možno vidět zelené údolí, zvané „údolí pastýřů“. Na místě, kde anděl oznámil pastýřům radostnou zvěst, stojí chrám. Původní cesta z Jeruzaléma do Betléma byla jen 7 km. Dnešní novější je delší, 14 km. Vedle ní se staví třetí, neimodernější.

To jen několik stručných črt z hluboce prožité cesty do Betléma. Myslím, mají jedno ze svých 5 přikázání — navštívit aspoň jednou za život posvátnou Mekku Mvslim. Že by mělo platit i pro nás podobně — navštívit aspoň ikrát za život Betlém, skutečný, památný, posvátný.

P. Vladislav Schneider

PRÁVNÍ PORADNA

Jak a kde jsou upraveny srážky z platu? Kolik může být zaměstnanci sráženo při exekuci a jaké je při tom existenční minimum? J. R., Ostrava

Odpověď:

Srážky ze mzdy jsou upraveny v § 276 až 281

obč. soudního řádu, č. 99/1963 Sb. zák. Povinnému nesmí být srážena z měsíční mzdy základní částka 300 Kčs a po 100 Kčs na každou osobu, kterou vyživuje. Na manžela povinného se započítává 100 Kčs, i když má samostatný příjem. (Na dítě, jež manželé společně vyživují, se započítává 100 Kčs každému manželovi zvláště, jsou-li srážky prováděny ze mzdy obou manželů.) Částka 100 Kčs se však nezapočítává na žádného z těch, v jejichž prospěch byl nařízen výkon rozhodnutí (dř. exekuce) pro pohledávku vyživného. Zbývající obnos platu dělíme třemi a z toho 2/3 jsou zabavitelné na přednostní pohledávky (například vyživné).

Příklad: Občan si vydělá čistý výdělek 1200,— Kčs. Je proti němu veden výkon rozhodnutí (dř. exekuce) na plat.

Zůstane mu tedy základ . . . 300,— Kčs Zbývá 900 Kčs : 3 = 300 Kčs 1/3 se ještě ponechá občanu, tj. . . 300,— Kčs 2/3 jsou zabavitelné, tj. 600,— Kčs pro přednostní pohledávky.

Pro pohledávky, které nejsou přednostní, je zabavitelná pouze 1/3 takto ziskového výpočtu.

Přednostními pohledávkami jsou: vyživné, náhrada škody, dlužné daně a poplatky. Podrobnosti upravuje § 279 o. s. ř. (obč. soud. řád). Konkrétní dotazy vám rádi zodpovíme. Dr. V.

ÚŘEDNÍ ZPRÁVY

ARCIDIECÉSE PRAŽSKÁ

Ustanovení:

Král Vilém, administrátor, Žlutice, ustanoven dekretem čj. 5095/66 od 15. 10. 1966 excurrento administrátorem ve Štědré, okres Karlovy Vary.

Štván Bohumil, býv. admin. v Plané u M. L., ustanoven dekretem čj. 5178/66 od 1. 11. 1966 kaplanem v Sokolově.

Fišer Stanislav, kaplan, Sokolov, ustanoven dekretem čj. 5180/66 od 1. 11. 1966 kaplanem na Svaté Hoře a dekretem čj. 5181/66 excurrento administrátorem v Obecnici, okres Příbram.

Hybner František, administrátor, Kynšperk nad Ohří, ustanoven dekretem čj. 5428/66 od 15. 11. 1966 excurrento administrátorem v Nebanicích, okres Cheb.

Bosáček Jaroslav, administrátor, Město Touškov, ustanoven dekretem čj. 5496/66 od 1. 12. 1966 administrátorem v Liticích, okres Plzeň-jih.

Mošna Jiří, býv. admin. ve Stráži u Tach., ustanoven dekretem čj. 5492/66 od 1. 12. 1966 administrátorem v Městě Touškově a excurrento administrátorem čj. 5493/66 v Jezně, čj. 5494/66 v Kozolupech a čj. 5495/66 v Malesicích, vesměs okres Plzeň-sever.

Skřivan Jan, Újezdec u Klatov, ÚSP, ustanoven dekretem čj. 5504/66 od 1. 12. 1966 kaplanem v Karlových Varech.

Úmrtí:

Salášek Michael, administrátor v Uhlířských Janovicích, zemřel 22. 11. 1966 ve věku 57 let (čj. 5474/66).

DIECÉSE BRNĚNSKÁ

Ustanovení:

Vališ Augustin, admin. v Brně - Křenová ul., ustanoven od 1. 10. 1966 admin. v Křetině, okr. Blansko.

Dr. Budiš Josef, kaplan u sv. Jakuba v Brně, ustanoven od 1. 10. 1966 adm. v Brně-Křenová.

Dr. Voda František, koop. u sv. Jakuba v Brně, ustanoven od 1. 10. 1966 I. kaplanem u sv. Jakuba v Brně.

Mareček Josef, duchovní, ustanoven od 1. 10. 1966 koop. u sv. Jakuba v Brně.

Fruvrt Vnislav, duchovní, ustanoven od 1. 10. 1966 koop. na Starém Brně.

Kotík Metoděj, admin. v Mikulovicích, okr. Znojmo, ustanoven od 1. 11. 1966 admin. v Křižanově, okr. Žďár n/Sáz.

Malík Josef, koop. u sv. Jakuba v Jihlavě, ustanoven od 1. 11. 1966 admin. v Mikulovicích, a excur. v Hor. Dunajovicích, okr. Znojmo.

Jordán Viktor, kanovník Stoliční kapituly v Brně, ustanoven od 1. 11. 1966 správcem kostela sv. Maří Magdalény v Brně.

Škrdlík Norbert František, admin. u sv. Janů v Brně, vyvázán od 1. 11. 1966 ze správy kostela sv. Maří Magdalény.

Šprta František, duchovní, ustanoven od 1. 11. 1966 admin. v Horních Borech, okr. Žďár n/Sáz.

Uher Antonín, admin. u sv. Augustina v Brně, ustanoven od 1. 11. 1966 admin. v Bulharech, Milovicích a Pavlově, okr. Břeclav.

Onuca Karel, admin. v Bulharech, Milovicích a Pavlově, okr. Břeclav, ustanoven od 1. 11. 1966 admin. u sv. Augustina v Brně.

Dvořák Josef, admin. v Klentnici - Perná - Bavory, okr. Břeclav, vyvázán od 1. 11. 1966 z excur. admin. v Bavorech.

Handlíř Karel, admin. v Březí - Dobré Pole, ustanoven od 1. 11. 1966 excur. admin. v Bavorech.

Jičínský František, farář v Mušově - Pasohlávky, okr. Břeclav, vyvázán od 1. 11. 1966 z excur. admin. v Pasohlávkách.

Nesvačil Jan, admin. v Drnholci - Jevišovka, ustanoven od 1. 11. 1966 excur. admin. v Pasohlávkách, okr. Břeclav.

Jičínský Frant., farář v Mušově, ustanoven od 1. 11. 1966 excur. adm. v Dolních Dunajovicích, okr. Břeclav.

Handlíř Karel, admin. v Březí - Dobré Pole - Dol. Dunajovice, vyvázán od 1. 11. 1966 excur. admin. v Dol. Dunajovicích, okr. Břeclav.

Zouhar Emil, duchovní, ustanoven od 1. 11. 1966 koop. u sv. Jakuba v Jihlavě.

Brabec Bohuslav, koop. v Hodoníně, ustanoven od 1. 11. 1966 koop. v Čejkovicích, okr. Hodonín.

Pensionování:

Životský Metoděj, farář v Horních Borech, okr. Žďár n/Sáz., pensionován od 1. 11. 1966.

Zemřeli:

Opěla Bohuslav, býv. admin. ve Sloupě, okr. Blansko, zemřel 2. 10. 1966.

Moravec Jaroslav, katecheta v. v. v Nedvědicích, okr. Žďár n/Sáz., zemřel 10. 10. 1966.

Nejedlý Jan, koop. v Čejkovicích, okr. Hodonín, zemřel 23. 10. 1966.

Lebeda Matěj, farář v. v. v Obyčtově, zemřel 7. 11. 1966.

DIECÉSE LITOMĚŘICKÁ

Vyznamenání:

Kunz Josef, osob. děkan a farář v Kamenickém Šenově, jmenován čestným konsistorním radou, čís. dekretu 773/66-1-Ord-R ze dne 10. října 1966.

Pohl Jan, administrátor ve Cvikově, obdržel pochvalu Ordináře dekretem čís. 777/66-1-Ord-R ze dne 10. října 1966.

Jmenování a ustanovení:

Helikar Josef, vikarista v Litoměřicích, byl s platností od 1. září 1966 ustanoven interkalárním administrátorem farního úřadu u sv. Štěpána v Litoměřicích. Čís. dekretu 1359/66-II-A-1 ze dne 1. září 1966.

Rusňák Jaroslav, administrátor farního úřadu u sv. Štěpána v Litoměřicích a sekretář Ordináře, ustanoven s platností od 1. září 1966 interkalárním administrátorem farnosti Homole a excurrento administrátorem farnosti Proboštov, okres Ústí nad Labem, vikariát Litoměřice, a dále excurrento administrátorem farnosti Třebušín a Touchořiny, okres a vikariát Litoměřice. Čís. dekretu 1318/1966-II-A-1 ze dne 1. září 1966.

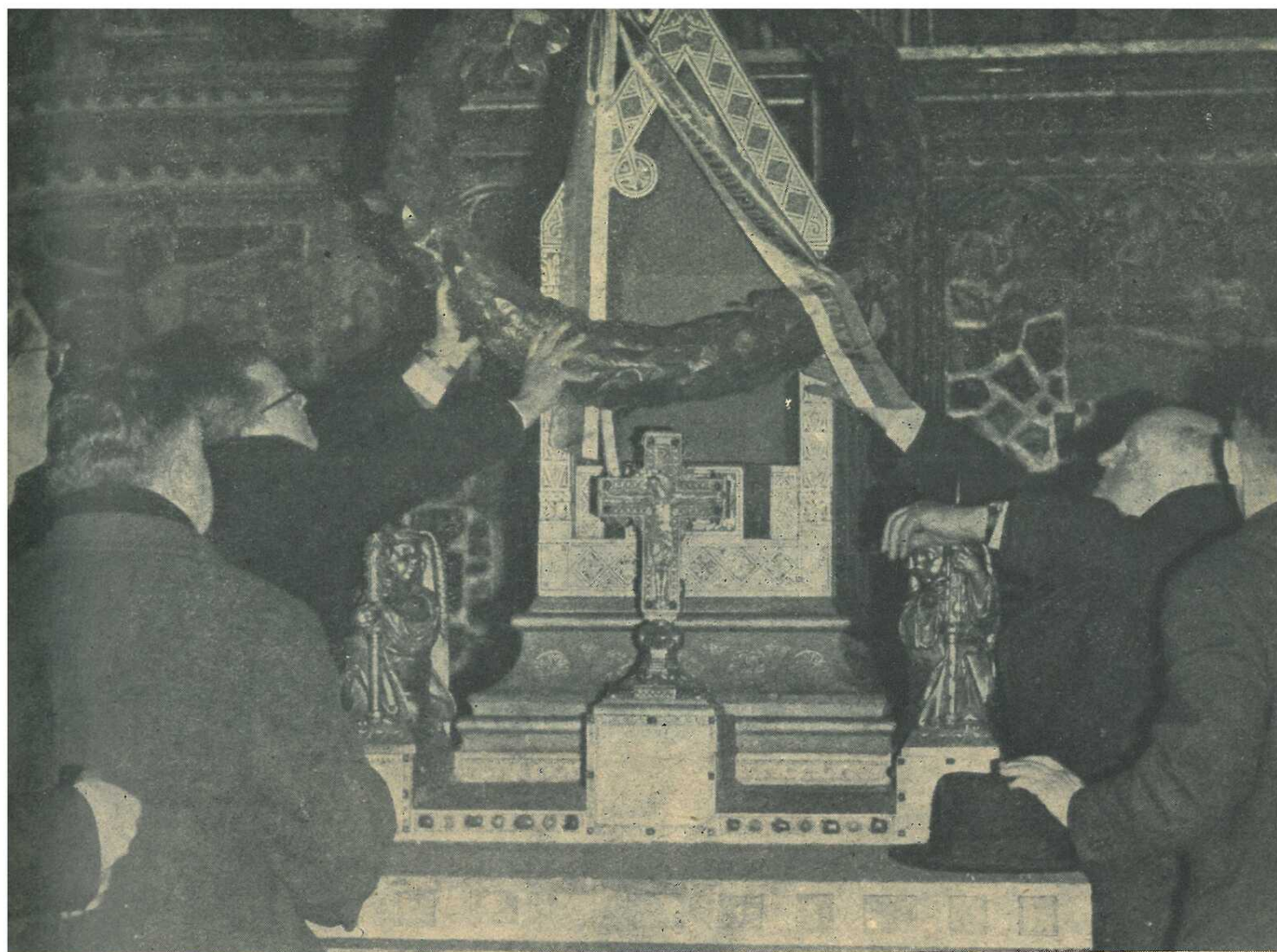
Vítek Karel, administrátor v Chrástavě, ustanoven s platností od 1. října 1966 interkalárním administrátorem farního úřadu v Hrádku nad Nisou a excurrento administrátorem farností Chrástava, Bílý Kostel, Vítkov, Václavice a Nová Ves, vše okres a vikariát Liberec. Čís. dekretu 1805/66-II-A-1 ze dne 13. září 1966.

Prchal Rudolf, administrátor v Loukově, okres Mladá Boleslav, jmenován s platností od 1. října 1966 vikariátním sekretářem vikariátu mladoboleslavského dekretem čís. 1936/66-I-A-8 ze dne 4. října 1966.

Vátek Robert, osob. děkan a administrátor v Novém Boru, ustanoven s platností od 1. listopadu 1966 excurrento administrátorem farností Kamenický Šenov, Horní Prysk, Prácheň, vše okres a vikariát Česká Lípa a farnosti Kytlice, okres a vikariát Děčín. Čís. dekretu 2097/66-II-A-1 ze dne 26. října 1966.

Přeložení na trvalý odpočinek:

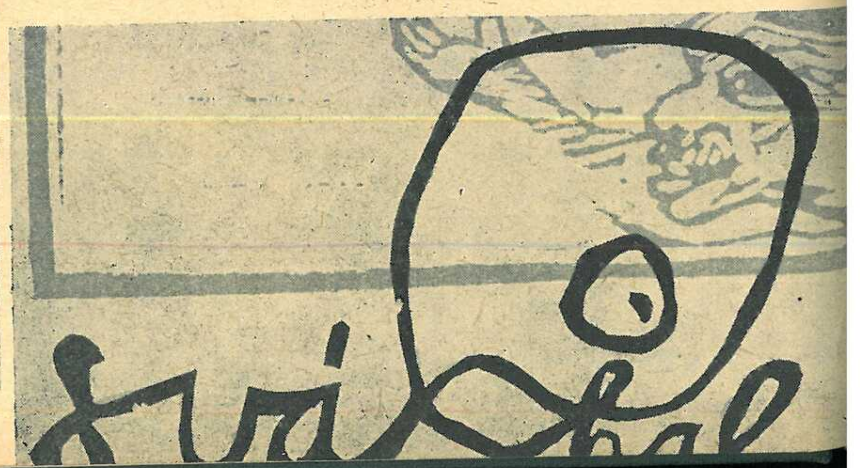
Kunz Josef, osob. děkan, čestný konsistorní rada a farář v Kamenickém Šenově, přeložen s platností od 1. listopadu 1966 do trvalého důchodu dekretem čís. 1967/66-III-A-2-R ze dne 10. října 1966.

Hevel jsem v
ma široce ote
řena a dvojník
v nebyl ve svém
těle. Předem
levitací se nebe:

DUCHOVNÍ PASTÝŘ

MĚSÍČNÍK KATOLICKÉHO DUCHOVENSTVA, ROČNÍK XVII., ČÍSLO 2. — ÚNOR 1967

OBSAH: Z diskuse na III. sjezdu MHKD, Ústřední výbor MHKD, Karel Rahner: Křesťanská budoucnost člověka, ThDr. Miroslav Rajmon: Teologie míru, ThDr. Jozef Uhrin: Mír z hlediska dogmatické teologie, ThDr. Karel Šanar: Asketické důsledky teologie míru, P. Richard Scheuch: Budovat pořádky řádu a lásky, Václav Frel: Mír je nedělitelný, Dr. Josef Bradáč: Liturgická příprava slova, První postní neděle, Druhá postní neděle, Třetí postní neděle, Čtvrtá postní neděle, Květná neděle (P. Jos. Kunický), Smrtiná neděle (P. Ladislav Simajchl), Vladimír Brodský: Kristus na poušti, Dr. Josef Beneš: Prof. P. Karel Kratina, Náš zápisník, Úřední zprávy.

*Katolické duchovenstvo ČSSR vzpomíná životního jubilea předsedy
mírového hnutí katolického duchovenstva*

Dr. JOSEFA PLOJHARA

*a přeje do dalších let jeho života a záslužné práce hodně úspěchů
a Božího požehnání*

„Z našeho významného sjezdu, který je hrdou bilancí naší dosavadní činnosti a na němž si současně uvědomujeme řadu velkých úkolů, které jsou v současné době před námi, rozejdeme se nyní my, čeští a slovenští kněží, do svých diecézí a na svá oracoviště.

U vědomí velké a jasné perspektivy pro naši budoucí práci se navrátíme do svých domovů, abychom s nadšením a láskou plnili náročné, ale radostné úkoly, které jsme si společně vytýčili a pro jejichž velkou pravdu a závažnost jsme se na našem sjezdu nadchli.

Učiníme vše, abychom byli dobrými a věrnými kněžími naší katolické církve, uvědomělými a zanícenými občany naší socialistické vlasti. Přispějeme všemi svými silami k tomu, aby vše-národní úsilí o další rozkvět naší drahé socialistické republiky bylo korunováno plným zdarem a úspěchem.“

(Z hlavního projevu předsedy MHKD na III. sjezdu)

Ladislav Klamárik, správce fary,
Safarikovo
Stefan Korpáš, kanovník a farář,
Revúca
Koloman Štefko, kanovník, Trnava
Tibor Spišiak, správce fary, Borka

Diecezní výbor MHKD Spišské

Podhradie

Stefan Klubert, děkan, Levoča
Andrej Scheffer, kapitulní vikář,
Spišské Podhradie
Dr. Mikuláš Stanislav, kanovník,
Spišská Nová Ves
Bronislav Stuglík, kanovník, Spiš-
ské Vlachy

Diecezní výbor MHKD Košice

Stefan Benkő, kanovník, Bardějov
Michal Klučiar, kaplan, Košice
Dr. Ondrej Marinko, děkan, Hu-
menné
Stefan Onderko, kapitulní vikář,
Košice
František Potocký, děkan, Prešov
Josef Šestáček, kanovník, Zborov

PŘEDSEDNICTVO MHKD — ČSSR

1. Dr. Josef Plojhar, předseda
2. Prof. dr. Josef Beneš, gen. tajemník

MISTOPŘEDSODVÉ

3. P. Ján Dechet
4. Dr. Josef Drábek
5. Dr. Alexander Horák
6. Dr. Jozef Lukačovič
7. Dr. Eduard Oliva
8. Dr. Antonín Stehlík

ČLENOVÉ

- Praha
9. Dr. Vladimír Benda
10. P. Jan Dočekal
11. P. Jan Mára
12. Dr. Jan Merell
13. Dr. Ladislav Pokorný
Olomouc
14. P. František Gavlas
15. P. Josef Glogar
16. P. Eduard Hurník
17. Dr. František Kutal
Hradec Králové
18. P. Václav Javůrek
19. Dr. Karel Jonáš
Brno

20. Dr. Petr Franta
21. P. Ludvík Horký

České Budějovice

22. P. Antonín Titman
23. P. Miloslav Trdla

Český Těšín

24. P. Antonín Veselý

Trnava

25. Dr. Josef Korec
26. P. Josef Krejčí
27. Dr. Michal Krovina
28. Dr. Ladislav Škoda
29. Dr. Stefan Záreczky

Nitra

30. Dr. Ján Pástor
31. P. Michal Úradník
- Spišské Podhradie
32. P. Stefan Klúbert
33. Dr. Mikuláš Stanislav

Rožnava

34. P. Zoltán Belák
35. P. Koloman Štefko
- Košice
36. P. Stefan Onderko

KŘESŤANSKÁ BUDOUCNOST ČLOVĚKA

Téma, o němž mám mluvit, by se dalo formulovat jako křesťanská nauka o budoucnosti člověka. Polemičtější by bylo možno vyjádřit takto: rozdíl mezi křesťanskou eschatologií a nitrosvětskou utopií.

Nejprve dvě předběžné poznámky:

1. Lidsky křesťanskou zkušenost o Bohu tu nemůžeme jako takovou rozebírat. Toto téma zde musíme předpokládat; přitom ovšem můžeme alespoň implicitně ukázat, že otázka absolutní budoucnosti člověka v sobě zahrnuje otázku Boha, tj. že člověk, který se otevře své absolutní budoucnosti, také nabude zkušenosti, co se vlastně míní slovem Bůh. Druhotnou otázkou přitom zůstává, zda toho slova bude nebo nebude užívat, zda učiní předmětem svých úvah jednotu absolutní budoucnosti a Boha.

2. Jelikož už výklad o křesťanské eschatologii vlastně přesahuje možnosti krátkého referátu, můžeme se také jen okrajově dotknout nitrosvětské utopie, kterou jsme právě označili jako protipól křesťanské eschatologie. Neprojednána a diskutována přenechává tedy zůstane otázka, zda marxistické očekávání budoucnosti je v přímém protikladu ke křesťanské nauce o absolutní budoucnosti člověka a lidstva, takže by si tedy bezprostředně odporovaly, nebo zda křesťanská nauka o budoucnosti v podstatě jen vyplňuje prázdné místo, které marxistické očekávání budoucnosti ponechává de facto volné, protože marxismu jde jen o tu budoucnost člověka, která je možná, v pravém smyslu slova nitrosvětská, tj. kategoriálně označitelná, plánovatelná, předvídatelná. V tomto druhém případě by tedy marxistické popření křesťanské budoucnosti, které bezpochyby v diamatu obsaženo je, tvořilo jen vnější a oddělitelný přírůstek k projektu této nitrosvětské budoucnosti.

Ačkoli chceme vlastně říci jen jedinou věc, totiž: Bůh pro nás jest jako absolutní budoucnost, nelze to vyslovit jinak než celou řadou postupných výpovědí. Z toho vyplývá, že každá z těchto výpovědí bude plně pochopitelná teprve v celku, a nezbyvá než prosit posluchače o trpělivost.

KŘESŤANSTVÍ JE NÁBOŽENSTVÍ BUDOUCNOSTI

Křesťanství samo sebe chápe a může být pochopeno jen z hlediska budoucnosti, pojaté jako něco absolutního, co přichází k jednotlivci a k lidstvu. Křesťanství vykládá minulost ve stále pokračujícím odhalování (a prostřednictvím odhalování) blízké se budoucnosti a smysl a význam přítomnosti se podle křesťanství zakládá na nadějně otevřenosti vůči blížící se absolutní budoucnosti.

Křesťanství totiž chápe svět se zřetelem k dějinám spásy; to však znamená, že křesťanství v posledku není učením o statické podstatě světa a člověka, která by zůstávala stále stejná a pouze se opakovala v prázdném časovém prostoru, aniž by kdy skutečně pokročila dále, nýbrž je proklamací absolutního dění, které nespěje do prázdna, nýbrž opravdu nalézá absolutní budoucnost, ba v ní se už pohybuje, neboť toto dění je tak rozdílné od své nerealizované budoucnosti a svého dovršení (a znamená tedy žádný panteismus), že mu přesto nekonečná skutečnost této budoucnosti vládne a je nese jako jeho vnitřní (ačkoliv na dění samém nezávislé) konstitutivum (čímž je předem překonán každý primitivní deismus a pouze vnější vztah mezi Bohem a světem, a přitom zachována pravda skrytá v panteismu). Na základě toho může být reálná podstata člověka přímo definována jako možnost dosažení absolutní budoucnosti, tj. ne toho neb onoho určitého stavu, který vždy může být pojat do nějaké jiné a hlubší, ještě nerealizované a přece již jako úkol přirčené budoucnosti, a tím ovšem relativizován a poznáván jako relativizovaný; křesťanství je tedy náboženství dění, dějin, sebezpřesahování, budoucnosti.

Pro křesťanství každá danost je zároveň úlohou; vše, co tu je, je srozumitelné jen na základě toho, co ještě není. Tendence k dosud neuskutečněné budoucnosti má sice za sebou svůj základ a svou míru, má za sebou podstatu, jež před sebou rozvrhuje horizont možného, má za sebou zákon, podle kterého věci nastávají — jelikož však posledním základem je absolutní plnost Boží skutečnosti a posledním cílem je právě tento Bůh, který klade počátek tím, že se dává jako cíl, je každé chápání podstaty a přirozenosti jen potud ve shodě se skutečností, pokud vychází od budoucnosti, která teprve tento počátek odhaluje.

KŘESŤANSTVÍ JE NÁBOŽENSTVÍ ABSOLUTNÍ BUDOUCNOSTI

Co se tím myslí, to jsem vlastně právě řekl. Jestliže jsou člověk a lidstvo skutečností, která se vědomě a záměrně vždy sama „předbívá“, která se konstituuje tím, že rozvrhuje svou budoucnost (lépe řečeno: sebe, to znamená svou podstatu rozvrhuje do budoucnosti — nebo, poněvadž běží o rozvrh absolutní budoucnosti, která per definitionem vlastně nemůže být plánována a realizována: nechá budoucnost k sobě přicházet), pak rozhodující otázkou metafyzické antropologie je, zda budoucnost, do níž se člověk rozvrhuje, je pouze kategoriální (tj. taková, jejíž prvky tvoří tuto budoucnost jakožto jednot-

livé a rozdílné a tedy časoprostorově ohraničené v jakémisi — naplánovaném a manipulovaném, popřípadě také stále komplexnějším — složení), takže tato budoucnost může být jako konečná zásadně vždy ještě zahrnuta do další prázdné možné budoucnosti, nebo zda přichází k člověku nepřekonatelná, nekonečná budoucnost jako taková (pak se nekonečně možný prostor budoucnosti a budoucnost jako přítomnost stávají identickými). V odpovědi na tuto otázku se křesťanství hlásí k druhé možnosti: absolutní budoucnost je pravá a vlastní budoucnost člověka. Právě ona je pro něj reálnou možností, nabídkou, tím, co k němu přichází, co bude. Její přijetí je vrcholnou úlohou lidského pobytu na světě.

Jelikož se o budoucnost „zhotovitelného“ typu — o tu, která je časově a prostorově vymezená, která je složena z dílčích prvků jeho světa — může člověk starat jen tak, že ji přesáhne do základního celku neohraničené možnosti, je v jeho nitrosvětské starosti vždy též (alespoň implicitně a často snad i potlačeně) dána otázka po možném setkání s tímto nekonečným celkem jako takovým, po setkání s absolutní budoucností. Na tuto otázku křesťanství odpovídá, že absolutní budoucnost je nejen podmínkou — vždy nepřítomnou podmínkou — možnosti kategoriálního, nitrosvětského plánování do budoucna, podmínkou naděje do budoucnosti a dosažení budoucnosti, nýbrž že se sama stává sdílenou budoucností člověka.

Křesťanství tedy klade člověku jednu otázku — jak chce v podstatě chápat sám sebe: zda jako jednající bytost, která v celku pouze fakticky je, ale jako taková se s ním nikdy nesetká (ačkoli zaměřením na tento celek jako na asymptotický horizont je vždy podmínkou možnosti lidského poznání a jednání), nebo zda jako bytost tohoto celku, pro niž jednání je sjáto s přijímáním. (Tj. jako bytost, která má co činit s touto podmínkou svého poznání, jednání a své naděje jako s takovou; jako bytost, která svým budoucnost vytvářejícím jednáním uvnitř celku nechává k sobě tento celek, absolutní budoucnost, přicházet, stát se událostí.) To je v posledku jediná otázka, kterou křesťanství klade. Že tento celek absolutní budoucnosti se vlastně nemůže stát předmětem kategoriálního pojmenování ani předmětem technické manipulace, nýbrž zůstává nevyslovitelným tajemstvím, které je předpokladem každého jednotlivého aktu poznání a každého jednotlivého činu ve světě a zároveň je přesahuje — to vyplývá ze samé podstaty celku absolutní budoucnosti. Je třeba jen připomenout, jak znejí běžné pojmy křesťanské dogmatiky, jimiž se vyjadřují tyto teze o křesťanství jako náboženství absolutní budoucnosti, abychom viděli, že tak skutečně samo sebe chápe.

Absolutní budoucnost je pouze jiný termín pro to, co se vlastně rozumí slovem „Bůh“.

Neboť absolutní budoucnost už podle svého pojmu nemůže být něčím, co lze vytvořit kategoriálním složením a z konečného materiálu jednotlivostí. Může však být úběžníkem a zdrojem dynamiky pohybu světa a člověka směrem k budoucnosti, může být nosnou nadějí, ne tedy něčím pouze možným v tom smyslu, že to ještě není skutečné. Musí být absolutní plností skutečnosti jako nosný základ budoucnostní dynamiky. Avšak právě takto chápánou absolutní budoucnost nazýváme Bůh.

A z toho, co bylo řečeno, plyne dvojí závěr o Bohu:

1. Bůh je chápán jako absolutní budoucnost. Není tedy předmětem mezi předměty, s nimiž se člověk jednotlivě setkává v neohraničeném souřadnicovém systému poznávání a do budoucna plánující činnosti, nýbrž je právě základem celého tohoto rozvrhu budoucnosti. Bůh je tedy vždy zahrnut do lidského povědomí, pokud se člověk rozvrhuje do budoucnosti — také tehdy, kdy člověk tomuto celku nedává žádné jméno, nýbrž se pokouší nestarát se o něj.

2. Bůh jako absolutní budoucnost je základně a nutně nevyslovitelným tajemstvím, protože původní celek absolutní budoucnosti, do níž se člověk rozvrhuje, nikdy nemůže být ve své autentičnosti autentičky vyjádřen těmi výměry, jež jsou převzaty z nitrosvětské kategoriální zkušenosti. Tak Bůh podstatně jest a zůstává tajemstvím, to znamená, že je znám jakožto něco podstatně transcendentního, o čem však vypovídáme, že právě jako takového

tajemství nekonečné plnosti je absolutní budoucností člověka, budoucností, která se sdílí.

Z obou charakteristických vlastností poznání Boha vyplývá možnost ateismu. Ateismus je možný: 1) protože pro lidské kategoriální poznání je vždy možné odmítnutí zabývat se transcendentální podmíněností možnosti tohoto poznání; 2) protože konfrontace se základním tajemstvím může vždy být prohlášena za něco, co se ve své podstatě samo ruší, děje-li se to v náboženství, které nevyhnutelně používá kategoriálních a společenských prostředků; 3) protože člověk přirozeně může být tou měrou ateistou, jakou popírá nebo pochybuje, že Bůh sám se může stát jeho vlastní absolutní budoucností, a proto se může domnívat, že nemá s Bohem jako takovým v žádném případě co činit.

Jestliže se tedy absolutní budoucnost světa a člověka v křesťanské terminologii nazývá Bůh, pak událost jejího Bohem seslaného příchodu budeme nazvat definitivní bezprostředností světa vůči sebe sama sdělujícímu Bohu, nebo v poněkud intelektualistické terminologii: bezprostředním nazíráním na Boha (tj. bezprostředností světa — v jeho nejvyšším vyvrcholení, v člověku — vůči absolutnímu tajemství jako sdílenému). To, co křesťanství nazývá milost, je v podstatě sebesdělávání Boha jako absolutní budoucnosti v onom stádiu, v němž se dosud odehrávají dějiny jejího přicházení a jejího přijímání. Inkarnace božského Logu v Ježíši Kristu znamená, že se v něm historicky a objektivně pro nás objevuje toto sebesdělání Boha jako absolutní budoucnosti světa, takže se jakožto daná a ireverzibilní stává pro kategoriální zkušenost lidstva postižitelnou a uvěřitelnou. Avšak Bohem, definitivní bezprostředností vůči němu, milostí a a Ježíšem Kristem je již ohraničen celek spásných skutečností, jež vyznává křesťanská víra. Všechny tyto termíny mluví o jediné skutečnosti, totiž že svět má absolutní budoucnost, která je jeho skutečnou spásou, a že dění světa má svůj cíl teprve v Boží absolutnosti. Je tedy oprávněné, jestliže říkáme, že křesťanství je náboženství absolutní budoucnosti.

KŘESŤANSTVÍ NEOBSAHUJE ŽÁDNOU NITROSVĚTSKOU UTOPII BUDOUCNOSTI

Křesťanství sice říká, že pro jednotlivého člověka je jeho smrtí dáno rozhodnutí, zda se aktem svého života otevře pro absolutní Boží budoucnost či nikoliv, avšak pokud jde o kolektivní dějiny lidstva, nemá křesťanství žádný údaj, jak dlouho bude tato pozemská kolektivní historie trvat, a vzhledem k materiálnímu obsahu této budoucnosti je křesťanství rovněž neutrální. Nestanoví žádné obsahově určité ideály budoucnosti, nečiní v tomto smyslu žádné prognózy a nezavazuje lidstvo k žádným určitým cílům jeho nitrosvětské budoucnosti. Kde by budoucnost člověkem plánovaná a budovaná těmi prostředky, které člověku skýtá jeho použitelný svět, byla pojímána jako budoucnost absolutní, nad níž už nic dalšího není a nic nelze očekávat, tam by křesťanství odmítlo takové očekávání budoucnosti jako utopistickou ideologii: 1) jako ideologii, jejíž podstata spočívá v tom, že se určitá jednotlivá skutečnost pluralistického světa zkušeností pokládá za absolutní a pevný bod; 2) jako utopii, protože není individuálně a kolektivně natrvalo možné zaměňovat konečnou nitrosvětskou budoucnost — ať je konkrétně jakákoli — s absolutní budoucností, nebo člověku zakazovat, aby se ptal po něčem, co přesahuje tuto konečnou budoucnost a v čem by mohl tuto budoucnost, kterou poznal jako konečnou, umístit do širšího rámce nekonečných možností. Jestliže však nejde o takovéto utopisticky ideologické zabsolutňování nitrosvětské budoucnosti, je křesťanství ke každému smysluplnému nitrosvětskému plánování budoucnosti nejen neutrální, nýbrž naopak se k němu staví pozitivně — neboť křesťanství považuje tuto racionální, aktivně plánovanou konstrukci pozemské budoucnosti (co největší možné osvořování člověka od nadvlády přírody, pokračující socializaci lidí k získávání co největšího možného prostoru svobody pro každého) za úkol, vyplývající z Bohem chtěné podstaty člověka. K tomuto úkolu je člověk zavázán a v něm uskutečňuje své autenticky náboženské poslání: ve víře a naději svobodnou otevřenost vůči absolutní budoucnosti. (Pokračování.) Karel Rahner (překl.)

TEOLOGIE MÍRU

Druhý vatikánský koncil otevřel mnoho otázek, na něž dá odpověď teprve současná a budoucí doba. Chceme se k těmto otázkám vyjádřit a proto jsme vybrali některá témata a v thematickém zpracování chceme jednotlivé otázky zodpovědět podle těchto aspektů:

a) status questionis, b) theologicky reflexně, c) asketické důsledky, d) pastorační dopad, e) praktická sociologická aplikace.

Redakce

**ThDr.
MIROSLAV RAJMON**

nar. 26. 3. 1919 Sendražice, okr. Hradec Králové. Svěcení: 30. 5. 1943 Praha. Mista působení: Zbraslav nad Vltavou, Rakovník, Jáchymov, Praha. Nyní administrátor u sv. Gotharda v Praze-Bubenci. Publikáční činnost: Duchovní pastýř, Katolické noviny. Tiskem vydáno: Očima víry (Praha 1955).

myšlenek. Počátek padesátých let byl poznamenán válečnými akcemi v Koreji a potlačováním osvobozenec-kých hnutí v Asii a Africe. Tato situace nemohla zůstat bez vlivu na křesťanské smýšlení. Z křesťanského hlediska nebylo jednoty v posuzování a hodnocení událostí. Politická hlediska často zatemňovala a oslabovala lidskou touhu po životě a míru. Tak se stávalo, že ani v dílech katolické teologie nenacházely mírové myšlenky žádoucí uplatnění. Za příklad poslouží, že ve francouzském kolektivním čtyřsvazkovém díle majícím velkou publicitu a nazvaném *Initiation théologique* (třetí svazek *Théologie morale*, Paris 1961, str. 657) je věnováno otázce míru mezi lidmi a národy šest (!) řádek všeobecného obsahu. Podobně v jiném díle *La solution du problème de la vie* (autor F. Lelotte S. I., Paris 1957) pokoušejícím se o jakousi katolickou syntézu příliš individualisticky zaměřenou. V pojednání o sociálních problémech je o míru zmínka jen v okrajové poznámce o cílech OSN. K rozvíjení otázek míru a války došlo koncem padesátých let v souvislosti s problémem atomového vyzbrojování. V Německé spolkové republice se objevilo dobrozdání sedmi katolických moralistů, kteří tvrdili, že podle jejich mínění použití atomových zbraní neodporuje nutně mravnímu řádu. Jeden z podepsaných na dobrozdání (profesor Nikolaus Monzel) v roce 1959 prohlásil, že katolická etika pokládá atomovou válku za přípustnou, je-li její zamýšlené dobro větší než zlo, které působí. Další z nich J. B. Hirschmann v článku *Kann atomare Verteidigung sittlich gerechtfertigt sein* (*Stimmen der Zeit* v roce 1957) napsal, že podle jeho názoru nelze

pokládat atomové výbušniny za zbraně hromadného ničení. Vlnu odporu proti takovým názorům vyvolalo i prohlášení jezuitů Gustava Gundlacha na zasedání bavorské katolické akademie v roce 1959, že atomová válka není v rozporu se zásadami katolické církve a že není možno ji označovat za nemravnou. Je pochopitelné, že proti těmto hlediskům vystoupili jiní katoličtí moralisté. Clemens Münster v roce 1960 napsal, že křesťanství nemůže být hájeno prostředky, které odporují duchu evangelia, a že rozpačitost teologů ve věci atomových zbraní škodí církvi. Rakouský moralista profesor Johannes Ude tehdy rozhodně vystoupil proti válce a atomovému vyzbrojování. Tento teolog významného jména, za nacismu krutě pronásledovaný, uveřejnil již v roce 1944 memorandum, „O cestě k všeobecnému míru“ a později za války v Koreji žádal Pia XII. za jasný výklad příkázání „Nezabiješ“. V březnu „Buď Kristus nebo atomová bomba“ napsal o válce: „Zbrojení a války jsou plánovitě organizovaná obchodní podnikání mezinárodního finančního kapitalismu.“

V šedesátých letech, kdy docházelo k zmírňování mezinárodního napětí, na což jistě mělo velký vliv. Světové hnutí obránců míru a angažování se křesťanských osobností pro věc míru, byla opouštěna extrémní stanoviska hájící použití síly v řešení mezinárodních konfliktů. Nový obrat a světlo pro katolíky znamenala mírová encyklika papeže Jana XXIII. „*Pacem in terris*“ ze dne 11. 4. 1963 (text v *Duchovním pastýři* 1963/8). Encyklika byla radostná a s nadšením přijata nejen katolíky, ale i všemi lidmi dobré vůle, k nimž se také obracela. Světová mírová veřejnost četla s uspokojením slova Jana XXIII. o spolupráci věřících se všemi lidmi na díle míru a o záslužné činnosti OSN. Odsouzení zbrojení, požadavek zákazu atomových zbraní a nutnost řešit vztahy mezi politickými společenstvími dohodou a jednáním, spolupráce všech lidí na upevňování světového míru, to vše se stalo mocným podnětem pro věřící usilující o mír a pro mírové hnutí ve světě. Encyklika znamenala značný přínos pro morální teologii a pro jednání na II. vatikánském koncilu v Římě. Nástupce Jana XXIII. papež Pavel VI. v encyklice „*Ecclesiam suam*“ (6. 8. 1964), jež vlastně měla obsah *Quibus viis Catholicam Ecclesiam in presenti munus suum exequi oporteat*, jmenoval jako první společný úkol Církve a lidstva: mír mezi národy. Svátý Otec se rovněž vyslovil pro cestu jednání v řešení mezinárodních sporů, pro spojení křesťanů se všemi lidmi dobré vůle bratrskou láskou v práci pro mír, který nutno upevňovat a udržovat. Z mnoha mírových projevů Pavla VI. je nezapomenutelný projev před fórem Spojených národů na Valném shromáždění v New Yorku v roce 1965. „Úkol Církve být zvěstovatelem míru“, vyhlásil papež ve vánočním poselství 1965. K sjednocení všech lidí v boji proti válce a za mír a pro skončení války v jihovýchodní Asii vyzývá poslední encyklika Pavla VI. „*Christi Matri Rosarii*“ z roku 1966.

Pastorální konstituce II. vatikánského koncilu „*Cirkev v současném světě*“ se věnuje též otázkám míru a války a zrcadlí se v ní stávající názory s požadavky výchovy k míru. Konstituce k politickým otázkám jako odzbrojení, život v míru mezi národy, podává všeobecné směrnice, a to v řeči dnešního člověka. Dříve tradiční rozlišování mezi nespravedlivou válkou a „spravedlivou“ vzhledem k ničivým důsledkům při použití zbraní je nepodstatné. O míru se praví:

„Mír není pouhá nepřítomnost války, ani se neomezuje na ustálení rovnováhy soupeřících sil, ani nevychází

z despotické panovačnosti, nýbrž správne a presne se nazývá dílem spravodlnosti [Izaiáš 32,7]. Je plodom rádu, vstípeného ľudskej spoločnosti jejím božským zakladateľom, a má byť uskutočňovaná ľuďmi, ktorí žijú po stále dokonalejšej spravodlnosti. Preto jsou všichni křesťané usilovně vyzývání, aby vyznávali pravdu v lásce rostli (Ef. 4, 15), a aby se spojili s opravdu mírumilovnými ľuďmi k vyprošení a nastolení míru.“

Konstituce odsuzuje totální válku:

„Veškerá válečná činnost směřující k zničení celých měst nebo rozsáhlých území s jejich obyvateli je zločin proti Bohu a samému člověku a musí být rozhodně a bez váhání odsouzen.“

Otázkami míru a války v morální teologii se zabývá Bernard Häring ve svém díle „Das Gesetz Christi“, kde autor stanoví, že je povinností křesťana účinně pracovat pro mír a vyhlásuje za těžké hříchy chovat ve svém srdci nenávisť k jiným národům a jeho členům a v jiných ji podněcovat nenávisťnými projevy a povzbuzováním k válce. Jsou to hříchy proti lásce a proti úkolu pracovat pro mír. Tento moralista, velmi uznávaný, v knize vydané po koncilu (Moralverkündigung nach dem Konzil) píše, že eschatologické zaměření morálky v práci pro mír je dáno dynamikou křesťanské naděje. Otázka mírové práce po koncilu se stává jedním z ústředních témat morální teologie.

Teologie pozemských skutečností vypracovává dogmatické základy křesťanského humanismu. Jeden z představitelů této teologie Gustav Thils aplikuje dogmatické základy na sociální skutečnost v díle *Théologie et la Réalité sociale*. Autor vychází z toho, že intratrinitární život má význam pro lidskou společnost. Pozemská společenství mají viditelně vyznačovat dílo Vykoupení. Pozemská společnost má být odleskem nebeského Jeruzaléma. V pozemské skutečnosti se má zračit transformace a inkarnace spirituálního, plod ducha PAX je viditelnou manifestací sociální lásky. Proto také v encyklice „Pacem in terris“ se vyslovuje požadavek, aby lidská společnost byla co nejvěrnějším zrcadlem Království Božího“.

Možnost uskutečnění trvalého míru jako eschatologického cíle pro současné lidstvo není věcí nereálnou nebo odsunovatelnou do vzdálené budoucnosti. Dosvědčují to názory vědců, kteří sami se podíleli na výzkumech vedoucích k využití nukleární energie. Na protest proti názorům, že závody v nukleárním zbrojení jsou nevyhnutelné, vydali Albert Einstein a Bertrand Russell v roce 1955 prohlášení končící slovy: „Jestliže se lidstvo nevzdá války, válka lidstvo zničí.“ Pugwashské hnutí, sdružující vědce z Východu i Západu, přináší na konferencích svůj příspěvek k míru a odzbrojení. Účastníci konference v roce 1958 ve Vídni prohlásili: „Lidstvo si musí vzít za úkol odstranit všechny války, tedy i války omezené.“ V Londýně v roce 1962 vyhlásili: „Znovu potvrzujeme své přesvědčení, že úplné odzbrojení a trvalý mír jsou realistický cíl a naléhavý úkol.“ Vědci usilující o mír jsou přesvědčeni, že válka je anachronismus, neboť by mohla vyvolat tak rozsáhlou zkázu, že se to vymyká lidskému chápání a lidským zkušenostem.

Pro budování mírového světa je důležitá angažovanost křesťanů v mírových hnutích. Světového kongresu obránců míru v roce 1949 v Paříži a Praze se zúčastnili i delegáti tehdy se tvořícího kněžského mírového hnutí v Československu. Stockholmskou výzvu za zákaz atomové zbraně hromadně podepisovali věřící a kněží. Na Světovém kongresu obránců míru v Helsinkách v roce 1965 byli jako delegáti zástupci mírových hnutí duchovenstva ze socialistických zemí.

Vedle katolických mírových hnutí ze socialistických států aktivizuje svou mírovou činnost hnutí Pax Christi v západoevropských zemích. Francouzský arcibiskup GOUYON jako vedoucí činitel Pax Christi prohlásil, že katolické veřejné mínění nereaguje dost rozhodně ve věci míru ve světě. Proto hnutí Pax Christi se chce zaměřovat ve své činnosti za mír na hlásání odmítání zbrojení, chce upozorňovat na situace ohrožující mír a vytvářet možnosti spolupráce se všemi ľuďmi.

Aktivizace v mírové činnosti křesťanů a projevy ochoty a vůle řešit životní otázky války a míru vede teolo-

gii k tomu, aby dostávala charakter pastorální a na aktuální otázky dneška dávala ľuďm uspokojivou odpověď. Nelze se spokojit jako dříve ve věci míru a války jen s doktrinárními projevy bez hledání cest k míru v dané skutečnosti. Ukazuje se, že podmínka úspěchu v práci pro mír je ve spolupráci se všemi ľuďmi. Když nebude jednoznačně celým lidstvem zavržena válka, není naděje na úspěšný postup proti ní. Není možné, aby katolicismus stál stranou mírových hnutí, to by nakonec znamenalo jeho oslabení, neboť nauky jsou též hodnoceny podle účinnosti. Pro spolupráci s druhými mají křesťané svá vlastní hlediska, která nejsou v protikladu s tím, aby nemohl být veden společný boj za mír. Jestliže u některých skupin katolíků není plně porozumění pro mírovou práci, spočívá to v politických názorech, které nepřijímají změny současného světa.

Katolíci se budou osvědčovat v mírové práci kdekoli na světě, neboť tím vydají svědectví, že jednají z příkazu svědomí osvíceného zjeveným učením toho, který je PAX NOSTRA (Ef 2, 14—18).

MIER Z HLADISKA DOGMATICKEJ TEOLOGIE

ThDr. JOZEF UHRIN

narozen v Dolných Krškanech, okres Nitra. Svěcení: 24. 10. 1937 Báňská Bystrica, profesor CMBF v Bratislavě. Publikáční činnost: *Katolícké noviny*, *Duchovní pastýř*. Tiskem: *Theologia dogmatica specialis* (I. díl 1960) a (II. díl — 1962).

„Contraria iuxta se posita magis elucescunt“ a tak mierovú hodnotu Kristovej nauky z hľadiska špeciálnej vieryuky najzreteľnejšie predstavíme, keď ku evanjeliu postavíme na porovnanie pohanskú nauku. Rozdiel medzi pohanstvom a kresťanstvom nebudeme obhajovať rozpravami o pohanských bôžikoch, o modlách z dreva vyrezaných a z kameňa vytesaných o božstvách, ktoré sa túľali po horách v podobe víl a rusaliiek, ale spomníme si na modlárstvo, na kultúrnu zaostalosť, na duševnú i telesnú biedu, aké vládli u národov pred kresťanstvom a zamyslíme sa nad dôsledkami pohanstva v živote národov a jednotlivcov.

Čítanie pohanskej mytológie nám umožňuje nazerať i na romantickú stránku života pohanov. Reálny život pohanov bol celkom iný, lebo ich bohmi nebolo Absolútne, ako je nám ideál krásy,

pravdy a dobra — Boh, ale Venušou si zdôvodňovali svoju nesyťatosť Bakchom svoju nemiernosť a Martom svoju krvilačnosť. Tieto božstvá neprinášali pohanom uspokojenie, ale prinášali skôr rozorvanosť. Čtitelia Bakcha boli čím ďalej tým viac smädnejší a prázdnnejší a čtitelia Venuše nenadcházali v rozmarných radovánkach ani opravdivú vrúcnosť ani jej dlhšie trvanie. Filozofia, umenie, veda a technika, to sú isteže dobré veci a prostredníctvom nich obdivujeme staroveké národy, ale tieto dobré veci uchovali seba pre nové národy a nezachránili svojich nehodných nositeľov, lebo opravdový blahobyt, čo udržuje národy, nie je iba vecou politiky alebo filozofie, ale vecou duší a sŕdc.

Aj všeľudská blaženosť je vecou duší a sŕdc a preto keď hovoríme, že Cirkvev bude trvať podľa slov Kristových až do konca sveta, nemáme o tom naivnú predstavu, lebo vieme, že Cirkvev trvá napriek rôznym ťažkostiam, pretože je nositeľkou všeľudskej lásky Kristovej, ktorú rozsiera pôsobením Ducha svätého.

Kresťanský pojem Boha vedie človeka ku sebakontrolle, lebo ako môže zhrešiť, kto verí, že mu je Boh blízko, ba že prebýva v ňom so svojou svätosťou, spravdivosťou a mocou? Táto myšlienka vedie kresťana ku konaniu dobra, k pracovitosti, obetavosti. Táto myšlienka vedie k dôvere v Boha v pokúseniach, utrpeniach, nepochope-

niach. Slovom kresťanský pojem Boha je konštruktívny, výchovný, estetický a vedie kresťana ku konaniu dobra na slávu Božiu a pre dobro svoje a blízkych. Súčasne je kresťanský pojem Boh kritický, lebo sám Boh zjavuje svoju prirodzenosť, ako: „Ten, ktorý je“ (Ex 3, 14), to jest Boh je bytosť cez bytie a človek dostáva bytie od Boha. To vedie ku sebakritike a ku kresťanskej skromnosti. Dogmatická teológia podáva úchvatný obraz Troj-jediného Boha, ktorý pôsobivo vedie človeka k mierovej myšlienke pracovať pre všeobecné dobro, lebo sa to Bohu páči a v tom je vlastne spolupráca človeka s Bohom.

Rovnako krásna je náuka Ježiša Krista o človekovi. Kristus nás učí, že človek nie je len pud, alebo dokonca iba osobný rozmar. Podľa evanjelia človek nie je len krv, nie je len telo, ale že je na obraz Boží stvorený, po anjeloch nejdokonalejšie stvorenie, s rozumom, nesmrteľnou dušou, so slobodnou vôľou, s nadzemským zameraním; že človek je vlastne synom Božím. Až Kristus odhalil ľudstvu záclonu, ktorá zahalovala výhľad na Boha. Až na základe Kristovej náuky sa človek dozvedal, že je človek dušou vesmíru, že jeho život má smysel byť prostredníkom medzi ostatným stvorenstvom a Bohom, dodávať smysel jestvovaniu nižšieho, rastlinného a živočíšneho, kozmického sveta, zduchovňovať vesmír; cez sviatosť krstu a Eucharistiu byť priamym nositeľom Boha, a to nositeľom Boha v zmýšľaní, v rečiach i konaní, byť božím tabernákulom, ktoré má jedinečnú hodnotu a jedinečné práva: právo na život, na slobodu, na kultúru, na vlastníctvo, právo na nižšie stvorenstvo, ba dokonca aj právo na Stvoriteľa, právo na posmrtný život, právo byť bohočlovekom. Až Kristus vyhlásil absolútnu rovnocennosť všetkých ľudí, bez ohľadu na to, či je niekto z takého, alebo onakého rodu, takého alebo onakého zamestnania, či je paňou, alebo slúžkou, či je černocho alebo beloch a bez ohľadu na iné delidlá podľa ktorých sa ľudia zvyknú deliť.

Kristovo evanjelium dodáva smysel práci človeka, jeho strastiam, bolestiam a utrpeniam. Kristus dodáva ľudskému životu uspokojivý cieľ, bez ktorého by bol ľudský život prázdnotou a práca ťarchou, ale s Kristovým cieľom je pokračovaním v stvoriteľskom diele božom a zdokonaľovaním prírody. Tým, že dal Kristus človekovi večný cieľ, premenil námahy ľudského života na cestu do neba, utrpenia na motor, ktorý človeka poháňa dopredu a samú smrť na bránu do večnej blaženosti. Napokon vidíme, že príslušníci niektorých náboženstiev bez Kristovho cieľa premáhajú životné nedorozumenia, choroby a ťažkosti snahou zmiznúť v nirváne. Kristov človek je vlastne bohočlovek, ktorý nikoho nezotročuje ani svoje deti, ani svojho spoluzákladcu, tým menej iného človeka, ktorý má iné zmýšľanie, inú kultúru, iné postavenie, atď.

Kresťanstvo ako pred dvetisíc rokmi neprestáva byť aktuálne, lebo pohanský duch v každej dobe zabára sa do ľudských srdiec, ktoré následkom dedičného hriechu sú náchylné ku zlému. Aj druhá svetová vojna bola výslednicou pohanského chápania života. Zbožnila sa rasa, kapitál, vojenská technika a tým sa porušil prirodzený poriadok vecí. Mnohí ľudia nechápali funkciu národnosti, ani smysel vedy, techniky, nechápali človeka, ba ani seba samých nechápali, lebo nemali v srdci Boha. Ukájali svoje sobectvo, ale nechápali to lepšie čo je v človekovi — dušu. Tým menej chápali svojich blízkych iného presvedčenia alebo národnosti. Aj pred druhou svetovou vojnou sa hovorilo o mieri, ale každý si ten medzinárodný mier ináč predstavoval, a to naľofko, že jedni pokládali za mier to, čo bolo skutočnou vojnou, a opravdivý mier a ústupčivosť pokladali za zbabelosť a slabošstvo.

Ľudstvo draho zaplatilo za skúsenosti získané z druhej svetovej vojny a predsa niektoré zásady, ktoré sme všeobecne odsudzovali ako nacistické zločiny proti ľudskosti, teraz niektorí nielenže schvaľujú, ale ich aj praktikujú. Myslíme na nevypovedanú vojnu vo Vietname, v ktorej sa používajú bojové prostriedky a propaganda, čo sa v mnohom podobá tomu, čo bolo v Norimberku odsúdené. Nazýva sa to zásadou oko za oko a pri tom sa zabúda na to, že tá istá choroba, ktorá spôsobila rozklad a smrť fašizmu, nevyhnutne privedie rozklad a smrť všetkým používateľom nacistických metód. Mnohí ľudia zomreli, aby sme my zmúdreli. Z tejto zásady vychádzame a chceme

žiť skutočnosti a nie falošnej mystike. Pri tom nám pomáha špeciálna vierouka nie síce ako výlučný prostriedok, ale nám veriacim ako jeden z mnohých účinných prostriedkov v práci za svetový mier.

Uvedomujeme si, že mier je vnútorný a vonkajší, mier v nás a mier voči ostatnému svetu. Vonkajší mier bez vnútorného stojí na slabých základoch. Vnútorný mier si predstavujeme dobrým svedomím a šlachetnosťou srdca, ktoré budujú svoj vzťah k Bohu, k sebe a k blízkym na zásadách Kristových. Je to napredovanie v chápaní a osvojovaní si šlachetnosti, je to napredovanie v múdrosti a bázni Božej a všeludskej láske. Tieto Kristove zásady robia Cirkev nesmrteľnou a urobia nesmrteľným každého nasledovníka a vykonávateľa aj v súčasnosti, keď hovoríme, že žijeme na prelomu dejín.

Musíme na základe náuky špeciálnej vierouky o Bohu a o človekovi pestovať v sebe a v blízkych ideu dobra, pravdy a lásky, čiže ideu živého Boha. Nenávisť je nerest a každá nerest spôsobuje smrť, pretože nevie byť princípom organizujúcim šťastie a život. Len teologická láska k Bohu môže nám pripraviť vnútorné šťastie a trvalý pokoj s Bohom, so sebou, s blízkym a človečenstvom.

ASKETICKÉ DŮSLEDKY TEOLOGIE MÍRU

ThDr. KAREL SAHAN

narodený 30. října 1899 v Českých Budějovicích, ordinován 7. srpna 1927 na Svate Hoře, spirituál Kněžského semináře, docent katolické morálky na CMBF v Litoměřicích. Literární činnost: *Katolické noviny* (seriál kurzívek „Ze života pro život“ a jiné články). *Duchovní pastýř* (meditace pro kněze a články). *Tiskem: „Asketika čili škola sebevýchovy“, dvojce vydání modlitební knížky „Z hlubin srdce“ a „Katolické morálky v duchu Následování Krista“.*

Narození Pána Ježíše, které nám připomínaly vánoční sváteční dny, má přinést „lidem dobré vůle pokoj.“ (Luk. 2, 14)... Pán Ježíš, Mesiáš, se nazývá také v Písmu svatém „Kníže pokoje“ (Is 9, 6). Jako opravdový „Kníže pokoje“ zvěstoval Pán Ježíš při svém odchodu ze světa svým apoštolům: „Pokoj svůj vám zanechávám, pokoj svůj vám dávám: ne jako svět dává, já vám dávám.“ (Jan 13, 27).

Tento pokoj hledal Dante Alighieri, když zazvonil jednoho dne u klášterní brány. Fráter vrátný se ho tázal, čeho si přeje. On odpověděl: „Pacem!“

Pokoj skutečně stálý a pravý může jen Ježíš Kristus, Syn Boží, Vykupitel a Spasitel náš nám dát! Proč? Poněvadž on jediný může odstranit jediné pravou a nehlubší příčinu veškerého nepokoje a neklidu, a to je hřích! Ovšem s naším spolupůsobením s Ním. Největší kazisvět míru duševního a sociálního je hřích. Hřích je největší negace nejvyšších hodnot života. Zášť a nenávisť jsou největší negace bratrské lásky a svornosti. Hněv a pýcha a neposlušnost jsou negace tichosti a pokory, lenost negace pracovitosti a obětavosti. Hřích trhá nemilosrdně svatá pouta ctnosti, povinnosti, věr-

nosti a lásky, ony svaté svazky, jimiž je připoután člověk k člověku, dítko k otci a matce, manželka k manželovi, bratr k bratrovi, soused k sousedu a národ k národu... A hřích tato svatá pouta a tyto svaté svazky uvolňuje a uvrhuje lidstvo v disharmonický chaos. Boj za mír musí proto být boj proti hříchu, boj proti nenávisti a zášti, proti smyslnosti a hněvu. To jsou asketické důsledky teologie míru. Bez asketiky teologie míru je dosažení míru nemožné. Svátý Augustin de civitate Dei 19, 27 píše: „Neexistuje dokonalý mír, pokud ještě existují vášně v srdcích, které je třeba ovládat.“ Ve svém spisu de utilitate iejunii 5 říká: „Zříkáním se

pozemských požitků vchází pravý mír do našeho srdce.“ Proto napomíná Pavel VI. k dobročinnosti, která jednak pomáhá zaostalým národům k pokojnému žití, jednak na vyšší úrovni žijícím lidem k zřikání se požitků, které kazí mír a pokoj v srdci nestřídmostí a výstředností. Pastorační konstituce o Církvi v dnešním světě v 13. článku praví: „Hříchem je člověk sám v sobě rozpolcen. Proto celý život lidí, ať už jako jednotlivců, nebo ve společnosti, jeví se jako zápas, a to dramatický zápas mezi dobrem a zlem, mezi světlem a temnotami. Dokonce se člověk poznává jako sám ze sebe neschopen účinně přemoci útoky zla, takže se každý cítí, jako by byl spoután řetězy. Ale přišel sám Pán, aby člověka osvobodil a posílil, obnovil jej vnitřně a knížete tohoto světa, který jej držel v otroctví, vyhodil ven. (Srov. Jan 12, 31).“

S pomocí milosti Pána musíme vésti boj za pokoj duševní a sociální a tento boj musí být boj za ctnost, bratrskou lásku, tichost a svornost, pokoru a čistotu srdce... Odstraňme hřích ze světa a odstraníme války a sváry a hádky... Odstraňme ze svých srdcí hříchy a budeme mít pokoj v sobě, ve svém srdci a v komunitě.

Tak musíme patřit na hříchy, jako když otec četné rodiny hýří a nesmyslně utrácí těžce vydělané peníze a doma hynou hladem a bídou žena a děti...

Tak se musíme dívat na hříchy, jako když smyslnost a opilství vnáší nepokoje a rozháranosti do srdcí, do rodin a do obcí!

Tak musíme patřit na hříchy, jako když syn vyhání matku z domu a bije ji, aby udržel oběť své smyslnosti doma.

Proto se obracejme ve svém asketickém boji za mír a proti svrchovanému nepříteli míru, proti hříchu, na Toho, na kterého ukazoval svatý Jan křtitel na poušti zástupům slovy: „Ecce Agnus Dei, ecce, qui tollit peccata mundi!“ Jeho prostřednictvím, jeho zásluhami, kterými zadostučinil za naše viny, smíří naši kající vůli s vůlí Boží a vnese do našeho neklidného srdce šťastí pravého pokoje a míru, který slibovali andělé v té tiché půlnoci vánoční.

Kdo si nezíská zalíbení Boží, toho srdce nikdy nenalezne požehnání pravého pokoje a míru. Mesiášský mír je mír dokonalý, je to mír se sebou, mír s Bohem a mír se svým bližním, poněvadž dává mír v Ježíši, který pozůstává v souhře vůle lidské s vůlí božskou. Svatý apoštol Pavel píše: „Poněvadž jsme byli ospravedlněni z víry, máme pokoj s Bohem skrze Pána našeho Ježíše Krista.“ (Řím 5, 1).

Kdyby vládla jen jedna božská vůle všim, námi a lidstvem, pak by nebyl nepokoj již vůbec možný a myslitelný na zemi. Nejdříve by dosáhlo svědomí jednotlivce svého uklidnění, poněvadž by se smířilo s Bohem, pokoj mezi lidmi by byl, poněvadž by vázalo jedno jediné pouto svornosti a bratrské lásky všechny lidi světa, poněvadž budou všichni hledat jen jedno, vůli Boží.

Po tomto mesiášském míru a pokoji, který svět dátí nemůže a který asketickým přičiněním s pomocí milosti našeho Pána si můžeme vydobýt, kéž stůně naše duše! Avšak nejen toužit, ale také uskutečňovat. Uskutečňovat tuto krásnou mesiášskou ideu. Neboť jako kněz musím být poslem míru. Nemo dat, quod non habet. Nejdřív musím já asketickou sebevýchovou tento pokoj Kristův mít v sobě. Kolikrát ve svém kněžském životě jsem již směl hlásati slovo pokoje a míru, mírumilovné slovo, k němuž jsem dostal právo od vtěleného Syna Božího. Kolikrát jsem zprostředkoval ve zpovědnici duši rozhárané a rozešlé s Bohem a s lidmi a se sebou onen pokoj, kterého svět dátí nemůže... A kdykoliv se mi poštěstilo jedné duši hříchem stísněné vrátit pokoj a mír srdci, pak se dostalo pokoje a míru i se všim jeho požehnáním i do rodiny a do dílny, do kanceláře, na pracoviště, na kterém ona duše žije. Neboť bylo o jednoho kazimíra méně na světě.

Jak musíme jako opravdoví mužové Boží trpěti, když vidíme, že i v našich řadách není pokoje a míru, když vidíme, že i mezi námi je někdy nesvornost a svár a napětí, třebaže jen poskrovnou. Proč? Poněvadž vládne přece jen ještě hřích našim srdcem, neboť kde je snaha

plnit ve všem vždy a všude vůli Boží, nemůže vládnout hádka.

Začít proto u sebe opravdovou organickou askesí. U sebe začít potírat hříchy, odstraňovat ze svého srdce a pěstovat ctnosti podle božského Srdce našeho Pána Ježíše Krista asketickým úsilím.

Milovat bratry své, nejen ty jedny ano a ty druhé ne... Všichni jsme dítkami téhož Otce nebeského, proto se máme mít všichni rádi. Kde jsi našel pokoj a mír a pevné rozhodnutí? Kde jinde než u Pána Ježíše, Knížete pokoje a míru. A tam, kde jsi konal svou povinnost z lásky k Bohu a svým bratrům a sestrám cele, s asketickým úsilím. Člověk má jen natolik pokoje a míru, pokud vykonal svou povinnost celou, jak to žádá od každého z nás křesťanská askese. Friedrich Wilhelm Weber, německý básník, lékař, píše: „Vždycky jsem jiné rozraddostnil a na sebe až naposled vždy myslil, sloužil jsem, a odměna má je mír.“

To jsou asketické důsledky teologie míru.

BUDOVAT POŘÁDKY ŘÁDU A LÁSKY

P. RICHARD SCHEUCH

narozen 24. 12. 1937, vysvěcen 24. 6. 1962, kaplan a vikariátní tajemník v Plzni. Činnost: Katolické noviny, Duchovní pastýř, Křesťanská revue.

Hovoříme-li o teologii míru, musíme mít na mysli, že je to Bůh, který nejen nás k míru a pokoji volá: Pokoj svůj dávám vám (J 14, 27). ale on sám nám ukazuje kde ho můžeme najít: Pokoj hojný mají ti, kteří milují Tvůj zákon (Ž 118, 65). Boží slovo je tedy zvěstí a programem pokoje pro lidstvo. Ovšem, jako často není slovo Boží pochopeno a srozuměno, není mnohdy ani vytěžena z bible metoda a cesta k míru.

Chceme-li, aby Boží slovo o míru mělo sociologický dopad, musíme ho především pochopit v jeho aktuálnosti. Bibli nejde o nějaký zapadlý obraz světa, ale o průlom Boží vůle a slova věkům — tedy i našemu. To je třeba domyslet. Ukázat jak hluboký sociologický dopad mírový má třeba biblický epos o potopě, je snahou našeho pojednání.

Přečteme-li si epos o potopě, jak nám ho zachovalo Písmo v Gen. v 6.—9. kapitole, hned se nám naskytne některé exegetické problémy. 1. Je zde přírodovědecká otázka: Byla potopa světa, nebo nebyla? Byla všeobecná nebo jenom místní? Tyto otázky pod vlivem racionalistické kritiky Pisma vzrušovaly zvláště v minulém století. Výsledkem bylo, že vykladaatelé upustili od všeobecné potopy a hovořili o místní potopě většího rozsahu, která se později tradovala jako celosvětová. Ty, kteří smysl Slova Božího v této části Pisma zúžili jen na tento přírodovědecký spor, ačkoli v bibli nejde o dějepis ani o přírodopis, jistě velmi překvapí nové poznatky sovětského akademika Gorbovského z r. 1963, který obhájí hypotézu všeobecné potopy. Jak zdůvodňuje své tvrzení? Především citováním všech eposů a starých zpráv o potopě a jejich srovnáním. Eposy z prostředí amerického hovoří o zvednutí vody, zmizení hor pod vodou apod. Staroíránská posvátná kniha Avesta píše: Po vši tváři světa stála voda do výše lidské postavy. Docela jiná potopa než v Americe! A když se vydáme dál na východ — do Číny, tu nás překvapí nový detail: vody zaplavily souš a pak ustoupily daleko od pobřeží a odhalily mořské dno. Nehraje nám to s těmi americkými bájemí dohromady? Vznikla-li na jednom místě zeměkoule obrovská přílivová vlna, pak musel být někde na opačné straně odliv. Kromě srovnání těchto zpráv však

ukazuje akademik Gorbovský i na různá jiná fakta jako např.: V Kordillerách objevili pod silnou vrstvou ledu dvě chatrče. Ulity a nejrůznější stopy po lidské činnosti svědčí o tom, že kdysi stály na mořském pobřeží. Dnes jsou ve výšce 5700 m. Podobným příkladem je archeologický nález města Tihuanaca v Andách, ve výši 4000 m, který dokládá, že město nestálo vždy na velehorách. Zbytky přístavu, mušle a zoorazení ryb mluví o tom, že bylo kdysi přístavem a nacházelo se tedy na úrovni moře. Archeologové tam našli mnoho pozoruhodného. Mezi jiným i kalendář — a rok podle něho trval 290 dní! Záhadná fakta, která spolu na první pohled nesouvisejí. Přece však mají společného jmenovatele: Potopu — hypotetickou vesmírnou katastrofu. Hvězdná obloha se mohla změnit jenom tehdy, když se zeměkoule přemístila v kosmickém prostoru, nebo alespoň vychýlila svou osu. A tak bychom mohli vysvětlit onen „předpotopní kalendář“.

Nepostihli bychom však nic z aktuálního smyslu biblické zprávy, kdybychom zůstávali jen u těchto přírodovědeckých otázek. O to v bibli nejde.

2. Druhá věc, která nás může nepříjemně překvapit, jsou citované eposy o potopě u ostatních národů. Tradice o potopě většího nebo menšího rozsahu je zachována téměř u všech staroorientálních, ale i jiných národů, kteří si vypravovali o katastrofě, jež postihla lidstvo, pokud to bylo těmto národům známo. A protože samozřejmě před kulturou palestinsko-izraelskou byly jiné daleko starší kultury, není nic divného, že v těchto starších kulturách jsou též starší záznamy. A zde bychom mohli hovořit o mýtech a pramenech mimobiblických, ale tím bychom se opět nedostali k aktuálnosti Božího slova pro všechny věky ani k sociologickému dopadu tvoření o uchránění základů míru mezi lidmi.

3. Chceme-li porozumět biblickému poselství, nesmíme tedy zůstat jen u povrchu slov, ale jít k jádru, které hovoří dnes o tom co máme dělat pro zítřek. K tomu je nutno znát myšlení tehdejšího člověka. Je samozřejmé, že myslel jinak, neboť myslel mýtický. Je to slovo, které nám nahání hrůzu. Podívejme se tedy do naučného slovníku Cs. akademie věd z roku 1966. Mýtus je fantastický výklad o jevech přírodních i společenských, o jejich příčinách, původu a podstatě. Nejde tedy ani v Písmu o zachycení minulých skutečností, ale o podstatu jevů — a v našem případě společenských jevů. Nutno znát něco o tom jak si představoval orientální člověk svět a jakou funkci v něm měla voda, potopa apod. Podle starých představ byl svět lívancem na oceánu zmatku. Jen písčité břehy, tedy věc velmi nepevná, chrání zem před spoustou vod a chaosem. Typický příklad tohoto myšlení je zachycen v 92. žalmu: Hospodin upevnil okraj země, aby se nepohnul. On je silnější než zvuk mnohých vod i než síla mořských vln. Bůh tedy všemu dává řád a pořádek — lidé dělají nepořádky. Vše tedy záleží na tom, zda-li bude kralovat On, nebo jen nedokonalí lidé. To je i Ježíšova připomínka. Hleďte nejprve království Hospodinovo.

V mytologii předního orientu bohové zápasí proti chaosu a mají z něho hrůzu. Když se rozpoutá potopa v Gilgamešově eposu, tu se krčí bohové na rampě nebes a pláčou:

„Jako psi choulí se bozi, skrčení na rampě nebes jako rodička lštar křičí, nařiká vládkyně bohů krásnohlasá: Někdejší dny v bahno se přeměnily, protože zlo jsem kázala v shromáždění bohů... vyhlásila jsem válku k zničení všeho lidstva.“

(11 Tab. 115—120)

Zcela jiný je obraz v žalmech i v Genesi. Nad proudy vod si Hospodin postavil trůn (Ž 28, 10), Bůh je naše útočiště a síla. Nemáme strach, byť zanikla země, chvěly se výšiny, v hlubinách moře, byť vodstva hučela, tryskala pěnou. (Ž 45 2/4.) Nad spoustami přehrozných vod je Hospodin (Ž 28, 3), Bůh je tedy vladař řádu. Běda, kde se jeho řády roztrhnou lidskou zlobou.

I nad nebezpečím lidské zkázy však vítězí Hospodin. To je myšlenka biblická proti jiným eposům. Je reprezentována tím, že Noe nachází záchranu v lodi, korábu,

který v mnohých našich překladech nese název Archa. Je mi známo, že doslovný výraz v hebrejském originálu se kromě tohoto korábu vyskytuje ještě jen v Exodu 2, 3, 5, kde je jím označen záchranný košík Mojžíšův. Přesto však bych chtěl ještě upozornit na krásnou výkladovou alegorii rabínskou. Archa v izraelském životě byla taky truhla, v níž se choval Zákon. Byla pokládána za trůn Hospodinův u lidu Božího. Noe našel záchranu před potopou v arše. Našel záchranu, protože plnil zákon Boží, ustavičně chodil s Bohem. Ona totiž záchrana je vždy jediné v Božím řádu, zákonu a smlouvě.

A zde jsme teprve u jádra věci. Zde je i sociologický a mírový dopad. Vzpomeňme jen na oběti 84 miliónů lidí v druhé světové válce! Lidé puštěni z Božích řádů — jsou horší než potopa. A myslíme-li na válku atomovou, chápeme, že svět je stále před potopou.

Je třeba pochopit smysl toho, co pro naše poučení bylo napsáno. Ať tedy úvaha o potopě, o kulturách tam, kde dnes ani tráva neroste, o městech, které vykopává lopata archeologů, nás vede k hlubokému pochopení, že jediné v arše — tj. zákonu Božím, je záchrana světa před jakoukoli potopou, tedy i atomovou. Je totiž nebezpečí, že budoucí potopa, třeba atomová, by mohla spláchnout i naši vysokou kulturu a budoucí archeologové, pokud by se vůbec někdo zachránil, by pak v pustinách mohli odkrývat města, která se nazývala New York, Moskva nebo Peking.

To je tedy sociologický dopad teologie míru, kterou možno vyvodit z biblické prehistorie. Jedině v Zákonu je mír, jediné v Arše je spása, jediné u trůnu a smlouvy je naděje pro lidstvo.

Naše naděje na hranicích potopy, tam, kde bez Božího řádu je potopa takřka nevyhnutelná: On je ručitelem proti potopě!

Naše pokání: My jsme ty jeho pořádky mezi lidmi neuskutečňovali a často je i nabourávali!

Náš úkol: Budovat pořádky řádu a lásky!

OTÁZKA MÍRU UPROSTŘED KAŽDODENNÍHO ŽIVOTA

MÍR JE NEDĚLITELNÝ

VÁCLAV FREI

narozen 1930, výzkumný pracovník, Praha

Snad ještě před třiceti lety mohl některý kněz v Německu bona fide omezit svou pastorační péči a odpovědnost na liturgii, individuální duchovní vedení apod., a přenechat jiným starost o tak „nekněžské“ problémy jako je zbrojení nebo perzekuce Židů a zahraniční politika. Běh událostí od r. 1939 nelitostně a definitivně vyvrátil takové představy. Dnes víme, že mír je nedělitelný i v tom smyslu, že není ani mravně oprávněné, ani realistické chtít pečovat jen o „mír v malém“ — mezi jednotlivci, v rodinách — a nedbat zjevných i skrytých společenských nebezpečí ohrožujících „mír ve velkém“. Proti nim je naopak nutno cílevědomě bojovat — poctivou analýzou světových problémů, pravdivých a statečným informováním veřejnosti, vytvářením vhodných organizací apod. Přispívá-li k tomu i mírové úsilí křesťanů, kněží, církevních hodnostářů i uvědomělých laiků, je to jistě něco pozitivního a významného, něco, co patří k úkolu křesťanů v současném světě.

Bylo by však možno celou náplň důsledného mírového úsilí omezit jen na otázky světové politiky a nechat stranou konflikty „v malém“, v našem bezprostředním okolí? Jistě nikoli, mír je nedělitelný i v tomto smyslu. A taková jednostrannost by též skoro nevyhnutelně vyústila v nepřesvědčivost a vnitřní prázdnotu i v samotných otázkách „míru ve velkém“. Jasný náznak tohoto nebezpečí můžeme vidět v nedávných rasových nepokojích v USA a tím způsobené ztrátě prestiže USA v mladých afrických státech. Ale logika věci je jen jedna a ta staví obdobné měřítko před odpovědné státníky i publicisty, před osoby světské i duchovní (srov. ostatně Luk. 16, 10; 1 Tim 3, 5).

VIDĚT KONKRÉTNÍ PROBLÉMY

Oba právě vyslovené závěry by v teorii sotva našly mezi katolickými duchovními u nás odpůrce. Jsem přesvědčen, že by ho nebyly našly ani před vydáním encykliky *Pacem in terris* — okupace i pozdější události ve světě byly až příliš přesvědčivou školou, a pokud jde o druhý důraz, důraz na „mír v malém“, patří přece výzvy ke konkrétní práci pro mír od začátku k myšlenkové linii mírového hnutí. Avšak konkrétní podmínky života naší společnosti se mění, ve světě probíhají prudké a dalekosáhlé změny, nové momenty s sebou nese i vnitřní vývoj v katolické církvi; přicházejí nově vysvěcení kněží, do společenského života vstupují mladí lidé, pro něž už válka není přímou osobní zkušeností — tím vším při aplikaci zásad teoreticky sebezřejmějších vzniká mnoho konkrétních problémů, jejichž řešení už nebývá samozřejmé a které — což je ještě povážlivější — si namnoze ani neuvedomujeme (1). Ostatně postavení duchovního správce v naší (a do jisté míry v kterékoli) společnosti mu umožňuje vidět některé citlivé body každodenního života zvláště zřetelně, k jiným problémům však nemá vždy patřičný přístup.

Tento článek z pera laika si ovšem nemůže klást dalekosáhlejší cíle než poskytnout čtenáři několik podnětů, aby sám lépe viděl různé konkrétní a blízké problémy a spojitosti a účinně hledal cestu k jejich praktickému řešení. A aby hledal i specifický podíl křesťana a kněze na tomto řešení, jak snad není třeba dodávat.

Těch problémů je celá řada: konflikty v rodině a rozvody; vztah rodičů a školy; vztahy mezi věřícími různých vyznání, věřícími a nevěřícími; vztahy na pracovištích, vztahy k socialistickému vlastnictví atd. V těchto a podobných souvislostech vznikají konkrétní situace, které mohou narušit „mír v malém“.

DVĚ NÁMITKY

Nadhozené otázky mohou vyvolat dvě námitky: 1. Jde tu skutečně o teologii míru, o problematiku mírové práce? 2. Může a má kněz řešit všechny konflikty takových druhů?

Jistě může mít dobrý smysl, jestliže některá světská mírová organizace takové problémy nepočítá do své sféry činnosti. Avšak biblickému pojetí „mír, pokoj“ už rozhodně nejsou cizí. Také v pojetí encykliky *Pacem in terris* patří k základům míru i harmonické vztahy mezi jednotlivci a mezi jednotlivci a veřejnou mocí. Velmi důležité je, že velké osobnosti „vytvářející pokoj“ (2), jako světci František z Assisi, Kateřina ze Sieny a tolik jiných v minulosti nebo z moderní doby Gándhí (3), Danilo Dolci, M. L. King a další nikdy neoddělovali „malé“ problémy míru od „velkých“. Oba typy problémů mají podstatný společný prvek: jde o to, zda určitou konkrétní situaci řešit cestou jednání, vzájemného porozumění, poctivého dialogu nebo násilím, nepřátelsky, z „pozice síly“. Analogie mezi malými a velkými problémy míru může být v obou směrech velmi instruktivní, v obojích mají podstatné místo nenásilné metody boje (3) a problém dialogu.

Pokud jde o druhou námitku, je nutno připustit, že široký okruh problémů skutečně nemůže odpovědně řešit jediný člověk, tedy ani kněz. Jde však o něco jiného — o skutečně křesťanský postoj, o ryzího křesťanského ducha, k němuž má kněz své věřící vést. Věčná stránka, tj. zdroj nebo materia konfliktů, mu při tom nemůže být lhostejná z mnoha důvodů. „Kdo je slabý, abych nebyl slab s ním? Koho něco znepokojuje, aby mne to nepálilo?“ (2 Kor. 11, 29.).

O AUTENTICKÝ KŘESŤANSKÝ JEDNÁNÍ V KONFLIKTECH

O křesťanském ideálu v tomto bodě jsou rozšířeny podivně zkreslené představy, na nichž nebývá mnoho mravně strhujícího. Převažuje jakási pasivita od dobromyslnosti v duchu hesla „Moudřejší ustoupí“ (srov. však Sk. 16, 35—40) přes vyhýbání se konfliktům (viz ale

Gal 2, 11—14) až k nestatečné snaze vypadat pěkně na všechny strany (srov. Mat. 5, 37; Gal 1, 10b). To jistě není bez viny křesťanů (4). Zdá se, že u kořene zdeformovaného postoje je jednostranný důraz na individuální spásu a klid vlastního svědomí (5), takže přikázání lásky a jeho reálné důsledky (Jak 2, 15, 16; 1 Jan 3, 17, 18) ve skutečnosti ustupují do pozadí.

Opravdovému křesťanu — jako každému zdravě smýšlejícímu člověku (srov. Řím 2, 14, 15) — musí především jít o to, konflikt řešit, ne ho popřít, zaretušovat, utéci od něho; a to znamená jít ke kořeni, k příčině sporu a v případě potřeby změnit daný stav, pokud to ovšem povaha věci dovolí. Bylo by absurdní, kdyby jednání křesťana mělo být mravně inferiorní a méně účinné v porovnání s jednáním čestného a přímého člověka, který vědomě z křesťanské víry a duchovní tradice nevychází. Naopak bychom očekávali jisté křesťanské *proprium*, které i účinnost jednání zvyšuje. Takové *proprium* ovšem existuje a úzce souvisí s vírou jakožto základním postojem pronikajícím celý křesťanův život.

Uvedme příklad. Některé problémy — např. skutečná nebo domnělá nedůvěra veřejných činitelů k věřícímu člověku — bývají dosud obklopeny nimbem absolutní neřešitelnosti, který je pak ovšem neřešitelnými skutečnými činy. Teprve víra je schopna inspirovat první krok a rozbít zdání neřešitelnosti — např. tak, že věřící člověk se pokusí realizovat nějaký svůj obecně prospěšný nápad, že apeluje na lepší stránku údajně zaujatého funkcionáře a tím k němu projeví důvěru, ne snad jako chtěné nebo dokonce předstírané gesto, ale z přesvědčení. Tu nemusí jít přímo o theologickou víru (ač i to je možné — srov. Mat. 17, 19b), ale o celkovou životní orientaci, která z živé křesťanské víry vyplývá. Tu se ukazuje jeden z aktuálních úkolů pro křesťany, kteří mají být solí země a světlem světa.

ZÍSKÁVAT MLADÉ LIDI PRO MYŠLENKU MÍRU

Vraťme se ještě k motivu nepřesvědčivosti mírových projevů. Jde tu o rozdílné subjektivní předpoklady. U mladých posluchačů, kteří sami válku nezažili a tudíž nemají cit pro odlišení naučené fráze od projevu řečnickovy osobní zkušenosti, je třeba počítat se zvlášť kritickou reakcí v duchu slov „Hic Rhodus, hic salta“. Tito lidé dobře vědí o různých (třeba malých, pro ně však reálných a zkušenostně daných) problémech v bezprostředním okolí, a nezbyvá jim takřka než věrohodnost řečnickova postoje měřit jeho jednáním právě v těchto problémech. Spojitost tohoto zjištění s předchozími odstavci je jistě dostatek zřejmá.

Ostatně citlivé vnímání a poctivé řešení těch blízkých každodenních problémů není jen cestou k získávání dalších lidí pro myšlenku míru: je už samo o sobě důležitou složkou mírové práce, je naplňováním míru v těch okolnostech, do nichž nás Bůh postavil.

1. Schopnost citlivě vidět problémy nezávisí ovšem jen na lásce kněze k věřícím nebo na jeho občanské uvědomělosti, nýbrž i na určitých věcných znalostech, a mezery v nich [sociologie náboženství!] naprosto nemusí být subjektivně zaviněné.
2. Mat. 5, 9 řecky zní: *makarioi hoi eirénopoioi*.
3. Viz např. Jan Pilát: *Mahátma Gándhí*. Orbis, Praha 1964 (edice „Portréty“).
4. Typické jsou např. nevěcně uklidňující reakce mnoha zbožných osob na spory jiných lidí, jako kdyby nečím špatným bylo už vyjevení a řešení konfliktu. Proti takovému postoji vyjádřil kterýsi muž z lidu svůj protest jadrně asi takto: „Vám vadí, když někdo řekne, že to stojí za pendrek; ale, že to stojí za pendrek, to vám nevadí.“
5. O současné snaze postihnout plněji křesťanskou životní motivaci viz např. B. Häring: *Moraltheologie in Bewegung*. (Otištěno v *Theologisches Jahrbuch* 1959, St. Benno-Verlag, Leipzig.)

LITURGICKÁ PŘÍPRAVA SLOVA

Proč právě homilie?

Od chvíle, kdy bylo povinně určeno kázat ve Mši sv. po evangelium, a to homilii, stali jsme se jedním rázem homiletiky, ačkoliv z nás před tím téměř nikdo pravou homilii nekázal. Přeorientovali jsme se? Vzali jsme do ruky homiletiku a studovali pravidla homilie exegetické či tematické? Vyhledali jsme si Riese nebo Kupku, abychom se podívali, jak se prakticky koná homilie? Ani jedno, ani druhé. Jednoduše jsme svoje tematické kázání (tříbodové, třípříkladové) obsahu katecheticko-moralistního vsunuli do Mše sv. a hle, z kázání se stala homilie, aniž se na něm změnilo jedno slovo. A to není dobré, protože stojíme mimo požadavek koncilu. Homilie podle koncilu je „pars ipsius liturgiae“ (LK art 52), a jestliže se obnovuje liturgie, znamená to, že se musí také obnovit homilie, která je její částí. A této obnově naše staré příkladkové kázání se neubrání, ať je nám to milé nebo ne.

Homilie podle koncilu je výklad přečteného úryvku Pisma nebo jiného textu mešního ordinaria nebo propria; při tom homilie se může zabývat slaveným tajemstvím (tedy stránkou dogmatickou) nebo potřebami posluchačů (stránkou morální). (Srv. Instrukce n. 54.) — Tím nám koncil určil dva typy homilií: homilii biblickou a homilii mešní.

Biblická homilie, kdybychom zůstali u etymologie, je rozhovor s konkrétním posluchačem slova. Aby homileta mohl se svým posluchačem rozmlouvat, musí vědět o čem, a proto první otázku, kterou musí vykladatel perikopy zodpovědět, je, co chtěl Bůh tímto úryvkem říci posluchačům svatopiscovským? Cíl, jaká je pravda textu, literární smysl úryvku? Tu otázku nelze zodpovědět bez exegese, která poví, co je slovo Boží, a co kerygma apoštolů nebo Cirkve. V tom jsme při kázáních nejvíce chybovali. Nebyli jsme tlumočníky slova Božího do řeči a bídý své doby, protože jsme sami nechťeli naslouchat Boží řeči v úryvku. Nadnášeli jsme se nad text, jak říká Ries, dělali jsme z citátů Pisma odrazový můstek pro své myšlenky, vycpávku své „posvátné řeči“, hudbu, kterou jsme pouštěli, kdykoliv naše myšlenky zely prázdnotou. Je-li obnova liturgie návrat k původním formám, musí obnova homilie znamenat návrat k prvotnímu poslání kazatele: být služebníkem slova, ne jeho tyranem; být tlumočnickem slova, překladatelem biblického úryvku, sepsaného v odlehleém století, v odlehle kultuře do řeči dnešního člověka. Jedním slovem, kazatel musí být pod textem. Rozumí se, že solidní exegetická příprava je jeden z předpokladů, aby kazatel poznal poselství slova Božího, ale nikoliv poslední práce. Kdyby chtěl kázat jen exegesi, bylo by to stejně pochybné, jako by chtěl kázat bez exegese. Proto: Nekaž exegesi, ale nekaž bez exegese!

Druhou otázku, kterou musí homileta zodpovědět, je: Co chce říci Bůh mně tímto úryvkem? Homilie je rozho-

vor, nuže, jaké aktuální poselství sdělím svým posluchačům? musí se ptát kazatel. Toto pátrání po aktuálním smyslu textu je vlastní práce služebníka slova, který ví, že toto slovo je živé a schopné zasáhnout právě tohoto křesťana.

Konečně se homileta ptá po liturgickém smyslu textu: Co nám tímto úryvkem chce říci Církev? Proč vybrala dnes právě tento text? Tím mohu vrhnout nové světlo na sebeotřepanější perikopu (např. časté zázraky v evangelích jsou symbolem působnosti svátostí).

Těmi třemi otázkami jsme určili strukturu homilie.

1. Slovo Boží. Co hovořil Bůh tenkrát? Jaká je pravda textu, jeho literární smysl.

2. Slovo Cirkve. Proč mně dnes čte Církev tento text? O čem mě chce poučit, k čemu přivést? Liturgický smysl textu.

3. Slovo k duši. Co ke mně hovoří ona pravda textu? Co ke mně hovoří Bůh? Vidím pravdu a vidím sebe a z toho Boha chválím, odpočívám, prosím. Aktuální smysl textu.

Tu máme první odpověď na otázku, proč právě biblická homilie má své oprávnění v obnovené liturgii: tlumočí pokorně slovo Boží, k psanému slovu Božím přidává slovo Boží mluvené, a tím splňuje účel první části Mše sv. podat kerygma, hlásání slova Božího, aby jím byla vzbuzena nebo posílena víra u posluchačů.

Také mešní homilie má své domovské právo v liturgickém kázání. Neboť nejen čtení, ale i ostatní části mešního formuláře obsahují slovo Boží (jsou úryvky Pisma sv.) nebo vyjadřují, a to ne bez přispění Ducha sv., víru předešlých křesťanských generací. Mají tedy texty mešního ordinaria a propria úzký vztah k víře a k životu z milosti, neboť liturgie není ničím jiným než modleným dogmatem nebo morálkou. Jestliže dnes věřící se tyto texty společně modlí nebo zpívají, vyplývá z toho pro duchovního správce povinnost jím tyto texty vyložit a uvést je do jejich ducha, aby spoluúčast věřících nebyla jen vnější, mechanická, ale vnitřní. Tím jsme se dotkli metody mešní homilie: buď si kazatel vybere za předmět homilie oraci, introit, offertorium apod. a postupuje stejně jako při biblické homilii (pravdu textu aktualizuje a spojí s hlavní myšlenkou dne nebo doby), nebo vytyčí si vedoucí myšlenku liturgie dne a dokládá ji ostatními texty.

Zvláště druhý způsob je pro kazatele vědecký, neboť mu poskytuje bohatý pramen látky a posluchače přivádí za pouhých slova do divukrásného světa liturgické zbožnosti, z níž dýše oživující dech prvních staletí Cirkve.

A to je druhý důvod, proč konat homilii, v tomto případě mešní homilii.

S oběma typy budeme se snažit čtenáře zde seznámit.

Dr. Josef Braddě

PRVNÍ POSTNÍ NEDELE

Postní doba od nejstarších dob se nám jeví jako příprava na velikonoční tajemství. Po celou dobu postní se připravovali katechumeni na přijetí křtu, kterého se jim dostalo na Bílou sobotu, a celá obec věřících prožívala s nimi tuto přípravu. K proniknutí do hlubin velikonočního tajemství je třeba čistoty duše. A v zápase o čistotu duše je třeba modlitby, rozjímání a odříkání. Mešní texty dnešní neděle nám to jasně říkají, a proto je nesmíme jen bezmyšlenkovitě odříkat nebo vyslechnout: je třeba se nad nimi zahloubat a vracet se k nim v myšlenkách celý týden. Ukazují nám smysl celé postní doby.

1. M o d l i t b a. — Mešní orace vyjadřuje dnes základní tón postní doby: očišťování postem a zdrženlivostí. A proto prosíme Boha, aby nám dal milost a odvahu toto očišťování duše uskutečňovat. Boj o čistotu duše není vždy snadný, protože lidská přirozenost, zasažená dědičným hříchem, se brání všemu, co znamená pro ni ztrátu něčeho příjemného. Každý sebezápor, každé odříkání znamená pro člověka něčeho se vzdát, často toho, co má rád. Bez sebezáporu, bez odříkání však není čistoty

duše. Proto úsilí o čistotu duše je vždy spojeno s bojem proti nezřízeným sklonům lidské přirozenosti, proti pokušením a hříchům. A aby člověk, tvor slabý, v tomto boji vítězil, musí prosit o pomoc Boží.

Proto se dnes stále ozývají v mešní liturgii slova žalmu 90: „Bude ke mně volat a já ho vyslyším, protože ve mne doufal, vysvobodím ho — ochráním ho, protože zná moje jméno. Bude ke mně volat a já ho vyslyším, jsem s ním v nesnázích...“ (Introit, Graduale). A duše, posílená důvěrou, že Bůh s ní bude v nesnázích, v pokušeních, v utrpeních, se už nebojí zápasu o čistotu a zpívá si s žalmistou: „Pán tě zastíní svými perutěmi, jako štít tě obklopí jeho pravda.“ (Zpěv k obětování.)

A nepřestává prosit, aby jí tato pomoc Boží stále provázela. Připomíná si také slova Páně: „Proste a obdržíte, hleďte a naleznete, tlucte a bude vám otevřeno.“ V tomto božském ujištění je také její jistota, že ji Bůh nenechá bez pomoci, když bude zápasit o svou čistotu.

2. R o z j í m á n í. — Jako heslo pro celou postní dobu znějí nám slova sv. Pavla z dnešní epištoly: „Hle, nyní

je doba vpravdě milostivá, nyní je den spásy.“ V postní době se člověk zamýšlí nad nejvážnějšími otázkami života, nad samým jeho smyslem a jedinou uspokojivou odpověď mu dává katechismus, když mu praví: Od Boha jsi vyšel a k Bohu se máš vrátit; a cesta k němu vede jediné skrze Ježíše Krista, Vykupitele lidstva. Jeho kříž, jeho umučení, kterým tě vykoupil, je pramenem čistoty duše.

Nad tím se křesťan zamýšlí v postní době, aby se povzbudil k boji proti hříchu, který je jeho největším nepřítelem. Liturgie přináší každý den nové texty Písma svatého, nové modlitby a Církev nás vyzývá, abychom se u nich zastavili a o nich rozjímali. Slovo Boží posvěcuje a poučuje, je ukazatelem cesty k čistotě duše. Křesťan se má v postní době více než kdy jindy snažit o to, aby si našel chvíli, ve kterých by se odpoutal od hluku a lomu dnešního života a ponořil se do Božích pravd a setkal se tam s Bohem, se kterým si má mnoho co říci.

Bohužel, dnešní člověk nerad myslí, mnohdy se zdá, že už vůbec neumí myslet. Je tak zvyklý hluku, že se bez něho nemůže takřka obejít, a proto ho nosí stále s sebou v podobě rozmanitých tranzistorů. Chce, aby mu stále někdo mluvil, aby nemusel sám myslet. Myšlení ho přímo bolí. A v tom, že nechce myslet, je jeho největší bída. Čím méně myslí, tím méně je člověkem. Nuže, postní doba vás má k tomu, abyste mysleli, a to o těch nejvážnějších otázkách života, na které nemůžete myslet, aniž se rozhodnete zdokonalit svůj mravní život: zbavit ho hříchu a pozemského nánosu a připodobnit ho životu Božímu, jak se sluší na děti Boží, na vyvolené lid Boží.

Nyní je doba vpravdě milostivá, nyní je doba spásy. Před naším zrakem se tyčí kříž, aby se veškerá naše pozornost obracela k němu a upoutávala na něj, protože jen v něm je naše záchrana. Naše myšlení má jít tedy tímto směrem; postní dobu musíme prožít v rozjímání pod křížem, chceme-li se na jejím konci s čistotou duší účastnit velikonočního tajemství.

3. Odřikání. — V boji za čistotu duše jako přípravu na velikonoční tajemství jde s modlitbou a rozjímáním ruku v ruce odřikání. V evangeliu, které dnes ličí

čtyřicetidenní půst našeho Pána a Spasitele, je výzva k následování i pro nás. Kristus se připravoval postem na svou činnost apoštolskou a vykupitelskou, my se máme připravovat postem na přijetí plodů jeho vykoupění. On této přípravy nepotřeboval, ale chtěl nám dát příklad; my této přípravy potřebujeme, a proto máme jednat podle jeho příkladu. On nám ukázal, jak vítězí proti ďábelským pokušením a nástrahám ten, kdo dovede v postu a odřikání podrobovat své tělo duchu, my se máme postem a odřikáním stát silnými v zápase o čistotu duše.

Dnešní křesťané málo rozumějí slovu odřikání a nechápou smysl postu a Církev je k nim milosrdná a snižuje své požadavky v tomto směru na nejmenší míru. A i ta se zdá mnohým neúnosná. Jestliže se postí a odřikají si, tak jen ze zdravotních důvodů. Náboženské pohnutky jsou jim často cizí. Nechápu, co se říká v dnešní prefaci o postu, že potlačuje neřesti, povznáší mysl, uděluje ctnost a odměnu. Nechápu, že si náš Spasitel za svou nezměrnou lásku zasloužil, abychom mu alespoň v den, kdy si připomínáme jeho bolestné utrpení a smrt za nás, zaslouží, abychom mu podali důkaz své lásky nepatrnou obětí postu. Křesťané dřívějších dob to všechno chápali, a proto byli silní ve víře a lásce, dovedli odrazet útoky pokušení a pozvedat svou mysl k Bohu.

Bez ducha odřikání křesťanského života. „Kdo chce přijít za mnou, zapři se...“ — praví nám Kristus. Forma odřikání se může měnit, ale odřikání zůstává. Dříve si křesťané odříkali hlavně jídlo a konali velké posty. Dnes bude asi vhodnější a možná i vzhledem k cíli účinnější odřikat si ty požitky, které člověka zvláště přitahují a upoutávají jeho ducha a třebas ho i vzdalují od jediného nutného, jako je film, televize, leckterá kniha, kouření, pití a sladkosti a mnohé jiné věci člověku příjemné. Jen sebezáporem se stává vůle dosti silná, aby čelila hříchu a udržela čistotu duše.

Modlitba, kterou se dnes modlíme po přijímání, shrnuje všechny tyto myšlenky. Prosíme v ní: Ať nás, Pane, obětí pokrm tvé svátosti obnoví a způsobí, že očistění od staroby hříchu dosáhneme účasti v tajemství naší spásy. Amen.

Red.

DRUHÁ POSTNÍ NEDELE

Proč stále napomínání? Člověk zbystří sluch, když slyší o šťastných lidech. Cítí touhu i právo být také šťastný. Kromě liturgického názvu dnešní neděle „2. postní“, nebylo by snad chybou pojmenování: „Kristus a šťastní lidé.“

Jednou vzal s sebou Kristus apoštola Petra, Jakuba a jeho bratra Jana, aby zažili štěstí. Vystoupil s nimi na horu, a tam se před nimi proměnil. „Tvář mu zazářila jako slunce a šaty mu zbělely jako světlo. A najednou se ukázal Mojžíš a Eliáš, jak s ním rozmlouvají.“ (Mt. 17, 3 až 4.) Petr hned chápe a chce stavět tři příbytky. „Pane, je nám tady tak dobře! Chceš-li, postavím zde troje obydlí: jedno tobě, jedno Mojžíšovi, jedno Eliášovi.“

Kolikrát v toku času mohou říci lidská ústa: Je nám tady tak dobře, když pravým dobrem není to, co je prchavé. A je to vůbec lidem možné? V bohoslužbě slova je epistola a evangelium obyčejně voleno tak, že jedno vysvětluje, podpírá, řeší námět a problém druhého. V dnešní epistole jsou slova povzbuzení a cesty rad, které dovedou z časného do věčného. Na omezeném poli lidského žití může vyrůst skutečné štěstí — věčná blazenost. Úryvek epistoly je částí dopisu, který napsal apoštol Pavel z Korintu na druhé misionářské cestě kolem r. 51, nedávno založené křesťanské obci v Thesalonice. Úvodní ponaučení jsou zaměřena na druhý příchod Kristův, kdy toto opravdové štěstí bude rozděleno formou posledního soudu. Aby věřící mladé obce křesťanské se šťastnými stali, vkládá Pavel do listu napomenutí k čistotě, morální výzvy k mravnosti a poctivosti. Právě v ochotě přijetí těchto morálních napomenutí, když jsou církví v bohoslužbě Slova předčítána, nebo v odmítnutí pro domnělou terorizující moralitu, nebo aspoň výhradu — je velké nebezpečí pro ono štěstí.

Nezní mnohemu posluchači jako pouhé morální napomínání? A slyší-li je každý rok poctivý věřící, nezdaří se mu zbytečnými? Všechno ponaučování vložené do vět „...jaký život máte vést...“, žijete sice tak..., ale žijte ještě víc..., víte přece, jaké předpisy jsme vám dali..., to přece všechno zaznělo již ve škole při katechismu, znělo každodenně z úst rodičů, ba i v občanské morálce se mluví o počestnosti a poctivosti. Každá řeč církevního představeného, a všechna reprodukce jejich slov má v sobě napořád stejná napomenutí, která dnes Pavel formuluje jako mravnost, poctivost zachování desatera. Může toto stále slovní moralizování vést k slávě proměnění — ke štěstí?

A další těžkost. — Křesťanství je přece skutečnost proměnění člověka. K tomu ale nepřivede toto napomínání, které se vcelku i zachovává, ale k přijetí opravdového křesťanství ještě nemusí vést. Skutečnost křesťanství je Bůh, jeho milost a sdělování života v účasti na božském, naděje na život věčný, posila, aby z časnosti rostla věčnost. Když druhá božská osoba vzala na sebe lidskou tvář, svým božským se podílela na našem lidském, aby nám zajistila štěstí ve společenství se samým Bohem, nejsou tato slova jen prázdným napomínáním v poměru k oněm cílům, o nichž mluví naše víra a božské slovo? To nemá být pochybovačnost či popírání, ale nezname to více již všechno jaksi sami od sebe, a nevede nás k zachování toho všeho již i přirozený rozum? V duši je touha vnikat do božích tajemství, jak rozum dovoluje, poznat způsob, jak podílet se na svatosti, kterou je On. Toužíme však i víc: být proměnění v schopnost poznání božského, k čemu nestačí již přirozený rozum a život pozemský řízený rozumem se silami danými. Chceme být prostě vyvedeni z života vedeného stálým napomínáním

na horu proměnění, abychom i my mohli říci: nám je tady dobře! Zatím slyšíme napomínání, která se zdají být zdoluhavou cestou k oné vábné hoře, zvláště když s moralizováním není spojena hned rada a návod, „jak to udělat?“ Slyšíme směrnic, jak je třeba život správně morálně prožít, ale nemluví se v těchto směrnicích, jaká má být ta vlastní náplň života, co vlastně máme dělat?

Směrnice se mohou jevit jako regulace omezující život do určitého toku, mohou být ukazovatelem, zda máme jít po té či oné cestě, ale nezabývají se již tím, co bude v srdci toho chodce, za čím se pachtí svou přirozenou počestností a poctivostí, jaký bude jeho konečný cíl. Napomenutí se přijímají jako horlení učitelů, kteří do hlavy žáka cpou, co má vědět, co se smí a nesmí, ale nakonec co z žáka bude, je mimo rámec jejich přímých povinností.

Jakou tedy vlastně mají cenu tato napomínání, ono hlásání morálních předpisů? Rozhodně nemohou ztížit cestu za štěstím slova svatého Písma, která církev opakuje každoročním čtením. Musíme je přijímat jako SLOVO BOŽÍ, které je Pravda sama. To opakování předpisů je proto na místě, poněvadž my tak snadno něco přeslechneme. A zde přeslechneme to nejdůležitější! Při slyšení těchto předpisů morálních třeba si řekneme: to znám nazpaměť, to jsem slyšel loni, to dovedu dětem připomenout! A poněvadž o nich již vím, dovedu pro ně všemožným způsobem kritizovat druhé. Přeslechneme však je zcela nebo z části, když je máme plnit ve vlastním životě. Při jejich novém slyšení si vše pečlivě vybíráme, ale ne to, a jen ne to, co je na nás! Co do nás bije! Přijímáme často jen napomenutí některá a k ostatním máme poznámku určitého „ale... kdyby... až...“ Tím maříme nepochybnou skutečnost účinnosti Božího Slova, a proto cesta za štěstím se nám zdá být zdoluhavá. Položme ruku na srdce a ptejme se: tolikrát jsem ta napomínání, tu „moralistiku“ slyšel, ano, a je to Slovo Boží, ale já přece to nedělám! Je vůbec v mém životě aspoň zlomek času, kdy jsem se nechal tímto Slovem Božím vést? Je chvíle, že jsem se opravdu podrobil těmto napomínáním bez vytáček, právě proto, že je to Slovo Boží? Jako byl poslušen Kristus svého Otce až k smrti kříže? Nejvíce ztracených životů bude právě pro ono

„přeslechnutí“, pro pýchu, že nám již nic a nikdo nemá co říci, že všechno již víme! Proto přichází církev každý rok a napořád s tím „moralizováním“, jak říkáš bratře a sestro, a po příkladu božského rozsévatele trpělivě, mnohokrát a mnohokrát, rozsévá símě morálních napomenutí na kamenité půdě lidských srdcí, a to vždy s nadějí, že některé přece jen padne do dobré půdy.

Všeobecná morálka, slušnost a poctivost, počestnost myslí a činů chápána jako společenská forma života slušných lidí není ještě pravé křesťanství, ale může být východiskem k výstupu na horu proměnění a dosažení věčného štěstí. Když takový člověk začne v nejzazším koutku srdce se přičiňovat, aby byl věrný příkazům Božím, a naplňuje je v každém okamžiku života třeba nejvšednějšího, když mu poroučí svědomí, když se nevymlouvá hned tisícími výhradami proti příkazům Božím, a nedispensuje se denně a suverénně od nich, pak vystupuje na horu proměnění. Řekl-li Pán: „Pojďte ke mně...“, nelze to chápat tak, že by On jen čekal na nás až dojdeme, ale podle svého pozemského putování chodí po celém světě, aby se setkal s těmi, kteří ho hledají, aby jim vyšel naproti. Pomůže jim a svou milostí ukáže ono hledané a čekané „jak“ naplňovat předpisy morální, když „vlastní silou nic nezmůžeme“ (mešní orace). Všeobecná poctivost a počestnost musí vést k tomu, aby se naplňovalo, co nám uložil Bůh, třeba je to mnohdy ztíženo prostředím, ale zase usnadněno modlitbou a milostí Boží. Pak na poli časnosti dozrává věčnost, prchavé chvíle štěstí časného se stávají předzvěstí věčného. Nepatrné se proměňuje ve velké, časné ve věčné, když jsme Bohu věrni i v nepříjemných napomínáních. Proto i dnešní epištola apoštola Pavla k Thesaloničtým není plané napomínání, ale sdělení od Boha, jací musíme být, abychom byli oděni ve světlo. Abychom proměňováním v časnosti stali se dědici věčného štěstí pro ponížení, lásku a život Božího Syna. On byl poslušen až k smrti kříže, my hledejme v dnešním Pavlově napomínání ne jen trpkost a obtížnost zachování, ale poněvadž jde o Slovo Boží — prostředek k štěstí. A co bys duše víc chtěla a co jiného, než štěstí neustálé? Proto poslechni slova, kterým se říká „od Pavla“, ale jsou Boží.

Alois Talanda

TŘETÍ POSTNÍ NEDELE

[Světlo vítězí nad tmou.] Třetí neděle postní klade před nás náročný cíl pro druhou polovinu postní doby: svléci starého člověka z hříchu. O Veliké noci máme vstát s Kristem v podobě znovuzrozeného člověka v mílosti.

Do té doby se musíme zbavit tmy hříchu. Křesťane, svleč zchátralé šaty chyb a obleč si nový oblek mílosti — to je výzva dnešní neděle — a tlumočí ji mešní epištola.

1. Viděli jste obraz Rembrandtův: Pavel ve vězení? Stařec, na něhož doléhá samota, hledí zamyšlen do dálky. Před jeho tělesným zrakem je hrubá, vlhkem se lesknoucí zeď vězení. Ale před jeho duchovním zrakem je velké světlo: vzpomíná na všechny bratry a sestry ve víře, se kterými se dosud setkal, vidí i ty, kteří teprve v budoucnosti přijmou křest. Vidí jejich horlivostí planoucí tváře, jejich statečnost vůči zlu, jejich nepředstíranou lásku. Všichni jsou jedno, všichni jsou světle, protože všichni jsou napojeni na jednu hlavu, z níž mají svou statečnost a horlivost v dobrém — na Ježíše Krista. Všichni pokřtěni tvoří jedno světlo, tajemné tělo Kristovo! To je myšlenka, která nedá spát apoštolovi ve vězení, a při nejbližší příležitosti ji svěřil papyru a pošle nový svůj list z vězení, tentokrát křesťanům v okolí města Efesu v Malé Asii. O ně má zvláštní starost, není to dávno, co byli pokřtěni a už jejich víru ohrožují na jedné straně židé, na druhé pohané. Židé jim vnucují svůj zákon, pohané svádějí je svými neřestmi.

Naše epištola je vzata z druhé části listu. Je-li církev tajemné tělo Kristovo, pak musí křesťan své spojení s Kristem udržovat svatým životem, zejména varovat se dvou hlavních neřestí pohanů: smilstva a lakoty. Křtem

vybředl věřící ze tmy pohanství, a proto jako účastník nového života v milosti má svatě žít.

To je stručný obsah dnešní epištoly.

K čemu tedy napomínal sv. Pavel křesťany v Malé Asii? Co pomocí apoštola k nim tenkrát hovořil Bůh? Především ukazuje, v čem je křesťanský život: následujte Boha jako jeho milé děti a žijte v lásce — žít jako křesťan znamená napodobovat Boha v jeho lásce k lidem: Otec přijal křesťany za své syny, a učinil tak z pouhé dobroty, neboť byli „slabí, nepřátelé a hříšníci“ (Řím. 5, 6n), a Syn miloval nás a vydal sebe samého za nás v obět, a to v obět krvavou. Sám řekl, že bude mít nejvyšší lásku ten, kdo položí život za své přátele (Jan 15, 12), a on jej položil za ně na krvavém kříži. Jestliže je tak miloval Bůh, i oni se mají milovat navzájem. Když je apoštol napomenul k lásce, varuje je v dalším před dvěma nejobvyklejšími neřestmi pohanů: smilstvem a lakotou.

Smilstvo a vůbec nečistota nebo lakota nebud ani jmenována mezi vámi. Mnohé křesťany lákal pohaný způsob života, ale Pavel jim připomíná, že se toho zřekl na křtu a nesmějí se tedy vracet ke starým neřestem. Smilstvo nepokládali pohané vůbec za hřích, ba dokonce, a to bylo zvlášť aktuální v Efesu a okolí, chrámovým smilstvem se domnívali ctít bohyni Dianu, která měla v Efesu chrám. Lakotou zde apoštol myslí hmotářské smýšlení. Pohané znali jen jediný smysl života: dobře se najíst, napít, užít zábavy a rozkoší. Přitom za cenu nejmenší námahy. Jejich bohem byly peníze, láska, hry. Tomu bohu obětovali všechnen zájem, čas i zdraví. Není divu, že takové hmotáře nazývá Pavel modloslužebníky. A aby nebrali tyto věci na lehkou váhu, připomíná:

O tomto buďte dobře přesvědčeni, že žádný smilník nebo nemrava nebo lakomec — to je modloslužebník — nemá podíl v království Kristově a Božím. Do království Božího se vchází čistotou (blahoslavení čistí) a chudobou (blahoslavení chudí). Smilníci a lakomci, kteří zaměnili Boha za modlu těla a peněz, v něm nemají místa, a už zde na zemi je za to stíhán trest sžíravého neklidu, nespokojenosti a pohrdání se sebou samým: pro ty věci přichází Boží hněv na neposlušné syny.

Nemějte proto s nimi nic společného, varuje apoštol, a proč? Kdysi jste byli tmou, nyní jste světlem v Pánu. Jako účastníci světla žijte! To je nejkrásnější věta celé epištoly. Jak obsažná: byli jste kdysi tmou: tma pohan-ských názorů zakrývala jejich rozum, teď světlo pravdy osvětluje jejich mysl, byli ponořeni do temné propasti hříchu, nyní byli milostí zvednuti k výsluní Božího života. Jejich duše byla oním domem, který opanoval si-
lák - ďábel, ale přišel silnější - Kristus, a vyhnal ho. Hrad duše tone ve světle a Kristus je jeho Pánem!

Když je tedy Kristus tvým světlem, tvým sluncem, křesťane, musíš v jeho světle jít životem. Bez světla zabloudíš. Bez pravdy a milosti Kristovy zabloudíš v životě, proto drž se světla Kristova a žij jako ten, kdo to světlo má, jako vidoucí a radostný člověk, jako křesťan!

To chtěl apoštol říci efeským křesťanům, to k nim promlouval jeho ústy Bůh: žij svatě světlem milosti a nevracej se do tmy smilstva a lakoty.

2. Teď se zeptáme jinak: Co nám tímto úryvkem chce říci církev a co Bůh? Neboť dnešní epištola je adresována také nám, křesťanům ne v Efesu, ale na tomto místě, ve 20. století. Proč nám tento úryvek předčítá církev právě dnes, o třetí neděli postní? V prvních staletích se právě dnes začínala skrutinía — zkoušky čekatelů křtu — epištola jim ukazovala vysoký cíl křesťanského života — po křtu smíš být už jen světlem a nikdy tmou! I my stojíme před velikonočními, kdy máme obnovit svou křesťanskou milost. Tenkrát budeme držet v rukou svíci a budeme volat: odřikáme se ďábla, hříchu, jeho pýchy. Aby to byla pravda a ne lež, proto nás

dnes církev napomíná slovy epištoly: svleč starého člověka, když zapadl's do tmy smilstva a hmotářství, vybředni z ní upřímnou lítostí! Jedním slovem, dnešní epištola má pro nás být zpytováním svědomí a výzvou k odložení hříchů.

Křesťane, zpytuj si své svědomí, to je řeč matky Církve k nám.

3. A co k nám hovoří Bůh? Slovo Boží je stejně živé jako za časů Pavlových, zkusme jeho sílu a jeho útěchu! Zaposlouchejme se, co k nám dnešní epištolou hovoří Bůh!

Byli jste kdysi tmou, nyní jste světlem v Pánu! To mluvil Pán k maloasijským křesťanům. Nemluví dnes k nám, moderním křesťanům, trochu jinak: byli jste kdysi světlem, a nyní jste tmou? Nebyls, bratře, také ty osvětlen na křtu sv. pravdou, a kde je dnes tvá víra, tvé přesvědčení? Nebyls také ty světlem v Pánu, když odešels poprvé od stolu Páně, kde je tvá planoucí horlivost, tvá nevinnost? Nebyls ještě donedávna zdrojem světla pro druhé, kam se poděly tvé ideály: čisté lásky, upřímnosti, poctivosti? Nezabředls i ty do tmy smilstva a teď s každou kapkou, kterou ti na dně zanechá vypitá rozkoš, nepiješ rvavý, všechnu sílu stravující smutek? Nezapadls také ty do propasti hmotných zájmů, nekonáš také ty modloslužbu sportu, pohodlnému životu, šílenému shonu po lepších, rafinovanějších požitcích? Co je pravda: byls kdysi tmou a teď jsi světlem, nebo obráceně: tvá přítomnost je zříceninou lepší minulosti?

Pak se vzchop! Dnes je neděle rozhodování. Na jedné straně stojí silný, ďábel s temnými vášněmi smilstva a ziskuchtivosti. Na druhé straně stojí Kristus, ten silnější a s ním světlo, pravda, dobrota a spravedlnost. Na kterou stranu se přikloníš? Buď svlečeš starého člověka, nebo zůstaneš ve tmě. Udělej to první, opakuj, co řekls kdysi na křtu: odřikám se tmy, nechci už bloudit v té strašné tmě lži a smyslu. Stanu se opět světlem v Pánu. Už dnes, aby o Velké noci pravdivě planula svíce v mé ruce.

Dr. Josef Bradáč

ČTVRTÁ POSTNÍ NEDĚLE

Jak bezradný by byl každý věřící, nebýt mateřské starostlivosti Církve, která naléhavě vyžaduje od svých kněží, aby Božímu lidu mešní texty vysvětlovali a je ozřejmovali homiliemi. O tom svědčí dnešní neděle víc než kterákoliv jiná. Vždyť co by konečně pomohlo, že posvátná liturgie má být konána v mateřském jazyku, nezná-li věřící ducha doby, ve které byly napsány jak texty Písma, tak i složení mešních formulářů. Nestačí přeložit slovíčka, je nutno vniknout do ducha a smyslu textů.

Proč dnes verše žalmů opěvují Jeruzalém, proč do nádherného mešního formuláře byla vložena tak často nářadná Pavlova epištola galatským křesťanům? Epištola, která nevdala věkům, ale najednou vadí naší době, která (jak je to příznačné) se pozastavuje nad zvykovým právem doby ještě předstarozákonní. Tak často jsme se i my kazatelé nechali tuto neděli upoutat strhující scénou rozmoření chleba a nevěřimli jsme si ústředního tématu, který je obsažen v poslední větě dnešní evangelní perikopy, a kolem kterého vlastně krouží myšlenky celé dnešní neděle: „Ježíš poznal, že chtějí přijít a zmocnit se ho, aby ho prohlásili za krále. Proto rychle odešel...“ (Jan 6, 15.)

Starozákonní mentalita hluboce ovlivňovala první křesťany a prvotní církev se s ní těžce vyrovnávala. Starozákonní povědomí národní a náboženské souviselo tak úzce, že se „spravedliví“, tj. pravověrní Izraelité, považovali za národ vyvolený do té míry, že ostatními národy pohrdali jako bezcennými. Pro ně se pojmy: národy a pohané (nationes et gentes) takřka úplně kryly. Ti všichni pro ně byli „gojím“, barbaři, takřka ne-li é. Jim stačilo pomyšlení, že jsou ze „semene Abraháмова“ (Jan 8, 33) a neustále se vraceli do svých kdysi slavných dějin národních, symbolizovaných Jeruzalémem, který bývá v Písmě ztotožňován jak s chrámem, tak se Sió-

nem, horou, na které byl Jeruzalém postaven za nejslavnějšího krále Davida. Ano, národu kdysi vyvolenému bylo ústy proroků Bohem slíbeno, že z něho vzejde král. A je jistě logicky psychologickým jevem, že oni se ho chtěli „zmocnit“ (Jan 6, 15), aby se stal králem jejich, podle svých národních představ. Proto taková zášť k tehdejší světové říši římské, která byla utlačitelkou vysněné jimi říše mesiášské. „Mezi své přišel a svoji ho nepřijali“ (Jan 1, 11), praví evangelista ve velebném prologu k svému evangeliu. Tvrdou skořápku mělo zrno, které se musilo rozpuknout, aby vyrostl strom Božího království. Pán jim to obrazně slíbil: „Budou vám dávat v příhodné době deště a země vydá svou úrodu a strom přinese svůj plod.“ (Lev 26, 3.) Ale bylo těžké, aby národ pochopil, že byl pouze slupkou a že símě se jí nutně musí zbavit, aby žilo. Že „zrno musí zaniknout, aby přineslo ovoce“ (Jan 12, 24).

Teprve z tohoto hlediska poznáváme, jak byl Pán revoluční pro své současníky. V podobenství chválí samařského občana v kontrastu proti výkvětu vlastního národa, kněží a levitů. Z uzdravených deseti malomocných chválí vděčnost onoho jediného, který byl Samaritán, atd. Z tohoto hlediska chápeme slova Pána: „Nenarodí-li se kdo z vody a Ducha svatého, nevejde do Božího království.“ (Jan 3, 5.) Tato slova byla adresována těm, kdo se stále oháněli tím, že jsou děti Abrahámovy (srv. Jan 8, 37).

Zbavit se této mentality bylo prvním naléhavým úkolem Církve. A Pavel, jak nás poučují Skutky apoštolů, tak učinil velmi rozhodně. Ano, všechno to dobré a krásné ze Starého zákona je nutno přejmout, ale nepřilnout srdcem k Jeruzalému hmotnému, jak je líčen v dnešním formuláři slovy až zalykavými: „Shromažďte se všichni, kdo milujete Jeruzalém! Radujte se, kdo se rmoutíte, dosyta čerpejte útěchu z jeho studní!“ (Mešní vstup.)

„Zaradoval jsem se, kdykoliv se řeklo: Půjdem do domu Pána!“ (Zpěv k obětování.) A taktéž krásu Jeruzaléma velebí zpěv k přijímání.

Ale nastupují slova přísná: Pán nechtěl být králem veškeré této krásy a předmětu národní pýchy svého lidu. A zaznívají přísná slova Pavlova (v epištole): „Co říká Písmo? Vyžeň otrokyni i jejího syna!“ Tak často jsme ulpěli na vedlejším, tj. nad rodinnými poměry v domě starozákonního patriarchy, zatímco se jimi předobrazně řeší tak palčivý problém dědičných práv mesiášských. My jsme dostali život na základě zaslíbení, nikoliv podle tělesného plození či dědičných práv příbuzenských! A Pavel nás přirovnává k Izákovi, který je nejskvělejším starozákonním předobrazem Krista, nesa na rame-nou dřevo, oltář jeho vlastní oběti.

Tyto potíže prvotní Církve, kdy byly rozpaky, zda křes-tané musí napřed přijmout obřízku a teprve potom být pokřtěni, jsou dávno za námi. Sám Spasitel je vyřešil oním slavným: „Jděte do celého světa, učte všechny národy...“ My víme, že jsme dětmi Abrahámovými skrze zaslíbení a nikoliv skrze pohlavní rozmnožování, že jsme

dostali moc „stát se Božími dětmi nikoliv z krve, ani z vůle muže, nýbrž z Boha“ (Jan 1, 13). Proto také to usilování koncilu, aby přestalo jakékoliv řevnění na jedné straně, na druhé straně však, aby už nadešla doba přiblížení se ke každému, kdo touží být Božím dítětem. Abychom se nestali dějinnými Kaifáši. Abychom se osvobodili od nebezpečí svévolného lpění na jakkoliv tradičně a sub-jektivně chápaného Krista. On prochází dějinami a ne-chce, aby se ho zmocňovali, nechce, aby jej činili „svým“ králem, svým vlastnictvím. On chce být Králem Pravdy (srv. Jan 18, 37).

Za stěžejní verš dnešního formuláře považuji zpěv k obětování: „Chvalte Pána, protože je dobrý. Opěvujte jeho jméno, protože je milosrdný. Všechno, co je jeho vůlí, učiní v nebi i na zemi.“ A za malou chvíli bude celý náš kostel zaznívat, stejně jako znějí chrámy celého světa, neskonale krásnými slovy: „Po-!le Spasitelova příkazu a podle jeho božského učení odvažujeme se vy-slovit: Adveniat regnum tuum — přijď království tvé — jako v nebi, tak i na zemi.“

P. Josef Kunický

SMRTNÁ NEDĚLE

Jsmo před velikonoce. A velikonoce jsou ústředním tajemstvím našeho náboženství. Ukazují nám Ježíše Krista jak umírá a vstává z mrtvých. A liturgické slavení tohoto tajemství není jenom si „připomínat“, že tak tomu kdysi bylo, nýbrž znovu s Kristem umírat a zno-vu s ním vstát z mrtvých.

Dnešní neděle, zvaná Smrtná, nám chce vysvětlit, proč „musilo dojít ke Kristovu usmrcení“ (epištola).

Ježíš Kristus přišel od Boha a k Bohu chtěl vést. Mu-sil se ovšem jako vyslanec a Boží Syn lidem prokázat. Učinil tak nejen slovy, ale především činy a životem. Všichni viděli jeho zázraky a jeho pozemský život. A vět-šina lidí tomu i rozuměla. „Bude, — říkali si, — až při-jde Mesiáš, činit víc zázraků než tento?“ (Jan 7, 31.) A byli ochotni uvěřit.

Byli tu však ještě náboženští vedoucí izraelského lidu. Zákoníci, vykladaelé Zákona, tj. Písma, a farizeové, ná-boženští horlivci. A těm se Kristus nelíbil. Proč? Proto, že neodpovídal jejich představám. A upozorňoval na je-jich chyby. Řekli tedy ostatním: Nedejte se svést, to není vyslanec a prorok Boží, je to Samaritán. Tím chtěli říci: poloviční pohan a člověk pomatený, ne-li dokonce ďáblův společník.

Kristus Pán znovu poukazuje na svědectví, které o něm skrze jeho zázraky vydává Bůh. A znovu prohla-šuje, že přišel od Boha, ba že on sám je Bůh. Podle nich se rouhal, rouhači podle Mojžíšova zákona se mají utlouci kamením.

Hle, toto si máme liturgií nejen připomenout, ale má-me znovu prožívat. Proč a jak?

Zápas mezi Ježíšem Kristem a „zlým, lstivým a ne-svatým lidem“ (Introit) totiž pokračuje. Neustále, zno-vu a znovu se odehrává v duši každého z nás.

My sice nábožensky žijeme. Věříme v Boha, modlíme se, chodíme do kostela, ba třeba i ke svatým svátostem.

Ale znamená to, že si Boha neupravujeme podle svého? Stačí, aby přišlo nějaké neštěstí, a my jsme zmateni. Stačí, aby se ve světě, v Církvi anebo v našem životě stalo něco jinak, než my si to představujeme, a jsme rozhořčení a býváme roztrpčeni.

Vezměme si jenom liturgickou obrodu, kterou koncil zavedl. Chce nám odstranit z kostelů lecos, co jsme si tam nanesli, protože se nám to líbilo, protože se to lí-bilo „gustu“ našemu a naší dědině, bere nám všeliaké pobožnosti, na které jsme si zvykli my starší, které však mladší generaci nechávají nechápavou, a my jsme jaksi roztrpčeni a nejraději bychom, jako snad ti farizeové a zákoníci, popadli kamení a vrhli se na „reformátory“.

Ale to by byl pravý opak toho, co máme dělat. Máme se postavit právě proti tomu zákonickému a farizejské-mu v sobě. A na obranu pravého Krista v sobě.

Vždyť celá liturgie ve své obrodě nechtěla vlastně nic jiného, než co nám naznačuje Smrtná neděle. Kříž je hlavní symbol našeho vykoupení. Není tedy nic krásněj-šího a lepšího, než mít jej co nejvíce před sebou. A pře-ce — dnes nám jej Církev zahaluje! Proč? Protože i na něj si příliš zvykáme, protože i v něm vidíme už jenom to, co vidět chceme, a ne to, čím je. Proto nám jej na Velký pátek znovu odhalí, abychom jej viděli zase nově a cele.

Podobně i liturgická reforma nám říká: Přiliš jste v ko-stele zdomácněli, přiliš jste si všechno upravili podle svého — je na čase, abyste z toho nezděravého „zdomá-cnění“ byli vytrženi a abyste všechno prožívali nově!

Jen tak, když přemůžeme v sobě všechno to zákonické a farizejské, co se v nás staví proti Kristu Pánu a co by jej chtělo v nás umlčet a odstranit, jen tak Ježíš Kristus i v nás o velikonočních znovu obživne a zazáří v plném životě a v plném jasu.

P. Ladislav Simajchl

KVĚTNÁ NEDĚLE

(K oznamování pořadu bohoslužeb)

Tato neděle a zvláště svaté třídní mluví nad jiné hlasitě svou liturgií. Kněz může svým slovem snad jen zdůraznit některé momenty dramatického spádu litur-gického děje. — Dnes obřady začínají v barvě červené — královské, běží o jarní svátek Krista Krále. A liturgie mešní znamená zvrát, po Hosana tragické Ukřižuj. Trýz-nivý žalm 21. mezizpěvu je uvozen epištolou: Cum in forma Dei esset... semetipsum exinanivit, formam servi accipiens. Matoušovy pašije od Getsemane — lisování je-ho přesváté krve až po nesmírné: Exclamavit. Zpěvný liturgický doprovod dramatu vrcholí v žalmu k obětová-ní: „Pane, + ty víš, v jaké jsem hanbě a opovržení, + vidíš všechny, kdo mě sužují. + Výsměch mi zlomil srd-ce, pozbyl jsem sílu, + očekával jsem, že někdo bude mít soucit, ale nebylo ho, + nenašel jsem nikoho, kdo

by potěšil. + Žluč mi namíchali do pokrmu + v mé tísní mě napojili octem...“

A zvláště pak ve svatém třídní, až liturgie zbaví hlavní oltář přítomnosti Živoucího a ponechá ti chrám prázdný a prázdny, uvědom si, že v té chvíli má prázd-nota křičet tím velkým tichem prostoru Božího domu, symbolického těla Kristova. Tehdy hledej místo, „kam jej uložili“, místočko nenápadné, on v té chvíli chce s te-bou mluvit svou bolestí a opuštěností, on ti chce litur-gií naznačit nezáměch těch, kdo pod křížem, jak praví staré překlady, „ukřivovali hlav svých“. Tam u probode-ných nohou Pána ať skane tvá tichá slza, zazní vzdech, snad tam polož jarní fialku, ale ničím neruš posvátnou prázdnotu chrámu. Vždyť On se odmlčel jenom proto, že hvězdy září tím krásněji, čím temnější je noc, že hory jsou tím vyšší, čím hlubší jsou údolí, tím jásavější bývá výkřik slavné radosti, čím hlubší bylo ticho v srdci.

P. Josef Kunický

Jedna ze stěžejních prací významného českého sochaře Čeňka Vosmíka je mramorová plastika „Kristus na poušti“, která dnes zdobí interiér pražské katedrálů Svatovítské v těsném sousedství kaple svatováclavské. Genese této sochy potvrdila, že toto dílo vyrostlo „ze sráce, duše, nadšení a utrpení“, z jediných a pravých to zdrojů umění. Dílo se zrodilo v době, kdy Čeněk Vosmík byl bez práce vinou záškodné akce některých českých zavistivců. Plastika představovala Krista osamocенého, zahloubaného, jenž po 40 dní v poušti se připravoval na svůj krátký životní úděl — Spasitele. Vosmík začal tuto práci s velmi skrovnými prostředky. Měl tehdy něco peněz, jež obětavě nastřádala jeho hospodárná žena. Sochu dokončil v roce 1897, tedy před 70 lety. Je to plastika neuvěřitelně krásná. Proporce sochy uchvacují svojí harmoničností a celek je provanut okouzlující ušlechtilostí. Jemně nakloněná hlava jakoby naznačovala skromnost, ruce modelované přímo s antickým půvabem, jsou v měkkém pohybu složeny na prsa. A tak se maně divákovi zdá, jako by socha pohnutě oživovala, jako by chtěla kráčet kupředu, jako by hlásala svoji napdozemskou vznešeností mír a lásku.

Čeněk Vosmík byl rozhodnut poslat sádrový odlitek na jubilejní výstavu do Vídně. Byl si však vědom, že je u vládních činitelů ve Vídni úplně neznámý a že nepřizeň a řevnivost v uměleckých kruzích doma se mu bude zle stavět do cesty. A proto, ač se to přičilo jeho povaze a zásadám, požádal o radu a pomoc univ. prof. dr. Jos. Stupeckého a ve Vídni prof. na akademii Edmunda Hellmera, aby ho podporovali svou přimlouvou a získali mu přístup na jubilejní výstavu. Žádost Vosmíkova nevyzněla naprázdno. Plastika byla na výstavu přijata a těšila se nemalé pozornosti. Byla jí dokonce určena Reichlova cena 1600 zlatých, avšak kdosi z Prahy se vynasnažil, aby autorovi nebyla přidělena. Myslbek, který byl z Vídně dotázán, co by se mělo Vosmíkovi za sochu zaplatit, navrhl 5000 zl. Vídeňský prof. Hellmer ji však ocenil na 7000 zl. Není bez zajímavosti, že teprve až po delším vymáhání dostal částku 1400 zl. Úspěch plastiky způsobil, že bylo uměleckou radou rozhodnuto, aby ministerstvo kultu a vyučování objednalo od Vosmíka sochu v nečistším mramoru. Vosmík povzbuzen úspěchem navrhl ministru kultu a vyučování dr. Ant. Rezkovi, aby mramorová socha po dokončení byla poslána na světovou výstavu, která byla uspořádána v r. 1900 v Paříži. Návrh Vosmíkův byl kladně vyřízen. Když měl sochař Vosmík na ministerstvu zajištěnu peněžní úhradu pro nákup mramoru, učinil ihned objednávku u jedné odborné pražské firmy. Tam jej ujistili, že mramor objednájí a dodají co nejdříve. Tu však zasáhli opět „pražští přátelé“ a domluvili se s vedením firmy. Sochař po měsíce marně mramor ugroval. Obchodník pod vlivem „přátel“ sochaře Vosmíka jinaně požadavky záměrně stupňoval, vymlouval se na různé překážky a konečně se vzdal ručení za materiál. Sochař Vosmík věděl dobře odkud vítr vane. Upědomoval si, že je to zase nepřítel rivalů, kteří mu chtějí znemožnit účast na světové výstavě v Paříži. Tyto nepříznivé okolnosti jej přinutily, že se rozejel do Florencie k sochaři Celajovi, který měl snadný přístup k prvotřídnímu mramorovému materiálu. Sochař Celaj zavezl Vosmíka do Carrary, kde v lomu Seravezza si Vosmík za 3000 lir vybral právě vylomený mramorový balvan. Teprve však až za půl roku po značných vydáních, svízlech a po nepříjemných zápasech s celními úřady dopravil bednu s mramorem do svého ateliéru. A pak se dal s chutí do díla. Když sochu dokončil, nastaly starosti, aby se na plastiku „nezapomnělo“. Teprve na zákrok ministerstva byla socha odeslána do Paříže. Ve výstavním paláci nebylo pro díla cizích národů místa. Proto socha byla postavena na nízkém podstavci v krásné aleji, na hlavní výstavní tepně blíže vchodu. Asi za tři dny po přijezdu Vosmíka do Paříže došlo k oceňování výtvarných exponátů. V mezinárodní jury znalců umění bylo zastoupeno 56 států. Tato komise jednohlasně přirčila cenu Vosmíkovi. A tak na podstavci plastiky „Kristus na poušti“ se objevil se nezměrnou radostí autora diplom ministerstva obchodu, průmyslu, pošt a telegrafů podepsa-

ný ministrem Milerandem a generálním komisařem Picardem. Diplom dával divákům na vědomí, že Mezinárodní jury pro odměny uděluje Vincenci Vosmíkovi za plastiku „Kristus na poušti“ (Le Christ dans le dessert) diplom čestného uznání. To byl skutečně veliký úspěch českého sochařského umění v cizině. Úspěch Vosmíkův měl pochopitelně odezvu i doma, a to zejména v Praze u rodiny Kasalovských a Bromovských, kteří si objednali kopii plastiky v tyrolském mramoru pro své hroby v arkádě vysehradského hřbitova. Pařížský úspěch Čeňka Vosmíka způsobil, že se začali o tohoto výtvarníka zajímat i umělecké kruhy ze zahraničí. Jeden z dánských znalců dokonce sdělil Vosmíkovi doslova toto: „Viděl jsem Thorwaldsenova Krista, ale Váš je lepší.“ Po výstavě byla socha vrácena do Prahy a ministerstvem kultu určena pro dóm Svatovítský, ač Vídeň si cenou poctěné dílo minila ponechat. Bedna se sochou byla složena na chodbě Klementina. A teprve až po 7 letech

bylo rozhodnuto, že socha bude umístěna v domě Svatovítském. Když Vosmík se svým pomocníkem odkryl na chodbě Klementina víko bedny, zjistil, že na mramoru byly spousty pavouků, kteří měli hnízda v záhybech roucha a ostrůvky mechu a strakaté plísně. Štěstím bylo, že socha ležela tváří k zemi, takže byla přední část leptavých skvrn ušetřena. Teprve po úporném úsilí se podařilo sochaři Vosmíkovi sochu očistit. Poté byla plastika odvezena na Hradčany a umístěna v domě Svatovítském. Blahý pocit naplnil duši výtvarníkovu z pomýšlení, že se mu konečně podařilo tak drahé a těžce zasloužené dílo, jak doufal, trvale a čestně umístit. Leč jeho radost neměla dlouhého trvání. Když odcházel jednoho dne pln uspokojení z chrámu, tu potkal na nádvoří hradu jednoho velmi vlivného muže, který po Vosmíkovi pozdravu, mezi řečí brskně pravil: „To si nemyslete, že vám toho vašeho Krista v chrámu nechám.“ A skutečně asi po roce

onen člověk Vosmíkovi nepřiznivý, dal sochu v tichu opět v bedně odvézt do Klementina. Autor v obavě, aby plastika nebyla zastrčena a znovu poškozena, došel k řediteli semináře dr. Řihánkovi s prosbou, aby vynášel někde místo pro sochu v rozsáhlých síních Klementina. Ten pak nechal sochu osadit v jedné nice letního refektáře. Po první světové válce arcibiskup dr. Kordač prodal Klementinum čs. státu a za stržené peníze byl pak vystaven seminář v Dejvicích. Později byla plastika do této nové kněžské instituce převezena a umístěna v seminářské kapli. Ale ani zde nenašla socha své definitivní umístění. Po čase, díky nestrannému uměleckému pochopení rozduchávajících činitelů, byla plastika již s trvalou platností přenesuta znova do domu Svatovítského, kam byla původně v roce 1900, tedy před půl stoletím, určena a věnována.

V l a d i m í r B r o d s k ý

Galerie vlasteneckých kněží

Prof. P. KAREL KRATINA

ŽIVOTNÍ TRAGÉDII P. Karla Kratiny lze vtěsnat do několika málo suchých dat: dne 14. srpna 1944 byl předveden na gestapo a podroben ostrému výslechu, den nato byla na něho uvalena vyšetřovací vazba, 12. září 1944 zahájil prokurátor proti němu trestní řízení a 6. prosince 1944 byl nad ním vyřčen ortel smrti. Popraven byl 16. února 1945 — den po svých čtyřiašedesátých narozeninách. Kratičkův časový úsek, ale co utrpení je v něm! A jako u řady dalších popravených, zahynuvších neo alespoň vězňených kněží jde opět o dílo udavače z českých řad, kostelníka od sv. Gottharda v Praze XIX., o jehož odporne činnosti a zaslouženém konci jsme se už zmínili v medailónku o P. Krupkovi.

PROTOKOL, který byl dne 14. srpna 1944 s P. Kratinou na pražském gestapu sepsán, shrnuje „vinu“ tohoto statečného kněze celkem do šesti bodů:

1. POČÁTKEM ROKU 1944 řekl prý P. Kratina svému kostelníkovi, když kráčeli kolem sídla K. H. Franka: „Támhle bydlí ten holomek Frank.“ Kromě toho prý Franka ironizoval, že je jistě také totálně nasazen, když v 10 jede na Hrad a ve 12 hodin už je zase doma, a prohlásil, že ten člověk odtud živ neodejde. P. Kratina toto obvinění popřel a označil udavače za lháře.

2. V DUBNU 1944 vyprávěl prý P. Kratina svému kostelníkovi o týrání židů v Terezíně. Prý slyšel o případu, kdy člen gestapa unaveného a sotva se vlekloucího žida kopl do hlavy, až mu vystříkl mozek. I toto obvinění P. Kratina popřel. Řekl prý pouze, že nějakému zatčenému, který nerozuměl německy a nereagoval na německé povely, stoupl komisař gestapa na nohu a rozdrtil mu prsty.

3. NA DOTAZ JEDNOHO Z VĚŘÍCÍCH prohlásil prý P. Kratina, že nebude sloužit slavné bohoslužby, dokud ti lumpové nebudou pryč. Pod slovem „lumpové“, jak se v protokolu výslovně podotýká, nemohl myslit nikoho jiného než Němce. P. Kratina popřel i tento výrok s tím, že nikdy neoznačoval Němce jako lumpy.

4. DÁLE PRÝ ŘEKL, že Adolf Hitler, který se stále tak vehementně domáhl většího životního prostoru, se bude musit nakonec spokojit jen s docela malým prostorem. Přitom prý ukázal na hrob. P. Kratina doznal, že skutečně o něčem takovém mluvil, ale v docela jiném smyslu. Poukazoval prý jen na marnost všeho lidského snažení a na to, že vše co z toho zbývá, je nakonec jen hrob.

5. DÁLE BYL P. KRATINA obviněn, že nazval německou vlajku s hákovým křížem cárem. Učinil tak údajně za zvlášť přitěžujících okolností: při setkání s pohřebním konduktem, v němž byla vezena rakev s ostatky německého důstojníka ozdoobená touto vlajkou. P. Kratina toto nařčení odmítl.

6. STEJNĚ TAK ODMÍTL P. KRATINA i další, poslední obvinění, totiž že prolašoval Hitlera před svědky za blázna, jemuž brzy odjede dvanáctá.

STÁLO ZDE TEDY TVRZENÍ PROTI TVRZENÍ, ale německý lidový soud, který zcela podle vzoru carského vojenského soudu z Havlíčkova Křtu sv. Vladimíra měl

„všechny paragrafy v jedné patrontaši“, si s důkazy příliš hlavu nelámал, a už 12. září 1944 vznesl proti P. Kratinovi žalobu podepsanou Dr. Ludwigem, pořízenou skutečně „jako na ohrátku“. P. Kratina byl v ní obviněn z rozšiřování nepřátelských vtípů, ze snižování vedoucích osob říše, ze štvavých kázání a posléze ze sabotáže vykonávané prý nenávisťnými, defetistickými a štvavými výroky. Nakonec stojí doložka, že prý se obžalovaný ke svým činům přiznal... Jak ani v těch dobách nemohlo být jinak, navrhl prokurátor trest smrti. Návrh tak těžkého trestu opírá žaloba o několik běžných vtípů, které tenkrát v Protektorátě kolovaly (např., že Hitler už splnil svůj výrok: „Svěřte mi říši a za několik let ji nikdo nepozná“) a o několik mlhavých výroků z jeho kázání, které si bylo možno vyložit podle libosti (např.: „Stavěj se pomníky falešným bohům, ano i osobám, které dříve či později zklamou...“, „Případá mi, jako by nad světem visely stovky ohnivých mečů a věštily jeho zmar...“ nebo „Byl-li kdy nějaký čas smutný, je to náš čas“).

HLAVNÍ PŘELÍČENÍ se konalo před zvláštním senátem Zemského soudu v Praze a skončilo skutečně vynesením trestu smrti. Kromě uvedených vytýkají se v rozsudku obžalovanému ještě další zločiny: prý jeho postoj k říši je absolutně nepřátelský, prý si troufl sloužit zádušní mši za protektorátního příslušníka, kterého lidový soud poslal na smrt atd., vesměs věci, které dávají P. Kratinovi jako člověku, knězi a Čechu to nejlepší vysvědčení. A pak je tu ještě jedna důležitá pasáž charakterizující českého katolického kněze vůdce. Citujeme ji doslova: „Omluva, kterou obžalovaný při svém policejním výslechu uvedl (pokud se týče zádušní mše za popraveného protektorátního příslušníka, pozn. aut.), totiž že duše jsou mezinárodní, se může hodnotit jen jako drzost a imbecilita obžalovaného... Uvážíme-li okolnosti, za kterých k činu došlo, jakož i osobnost obžalovaného, jeví se nám jeho čin jako těžký případ ve smyslu zákona. Především nutno konstatovat, že způsob, kterým obžalovaný vznesl svůj útok proti říši a jejím vedoucím osobnostem, byl obzvlášť nízký. Svědčí nejen o vážném zneužívání duchovního stavu a kazatelný, ale působí ve své nezměrnosti zvlášť sprostě a urážlivě. Obžalovaný se nezastavil ani před osobou vůdce. Jeho úcta k náboženství byla tak malá (gestapáci chtěli učít účt k náboženství! pozn. aut.), že mu kazatelna a sakristie sloužily jen jako prostědek k politickému štvání. Ani majestát smrti mu nezabránil urážet říšskoněmeckou vlajku a činit — ne jednou, ale opakovaně, beztaktičtí nárazky na otevřený hrob... Jeho opovrženímhodné činy jsou tak závažné, že plně ospravedlňují trest, který zákon předpokládá pro těžké případy sabotáže, totiž trest smrti. Duchovní, kteří pokládají za správné vpadat do zad německému národu bojujícímu konec konců i za zajištění náboženských svobod před bezbožeckým bolševismem, jsou politickými traviči studní a nezaslouží než být vymýceni ze svého národního společenství.“

A PAK ZDE MÁME UŽ JEN DOPIS, kterým se P. Kratina v den své popravky loučí se světem. „Smutný jsem měl štědrý večer,“ praví se v něm, „ještě smutnější Nový rok 1945, ale nejsmutnější den svých narozenin, čtvrtek 15. února, kdy mi bylo oznámeno, že jsem milost nedostal a že budu v pátek 16. února, tedy dnes, stat. Až budete čísti tyto mé poslední řádky, nebudu již mezi živými. Dne 16. února 1881 nesli mne co malé robě z Volovic do Zeměch ke křtu svatému — a dnes? Bože, uznávám svou hříšnost, ale tolik jsem snad přece nezasloužil. Nejsem zločinec, jsem jen nešťastný člověk...“

SVITLO CHMURNÉ ÚNOROVÉ RÁNO, poslední ráno v životě P. Kratiny — a řady dalších. Vyvedli je na popravu. P. Kratina šel pod sekeru poslední. V popravčím protokolu je s pravou německou důkladností poznamenáno: „Od předvedení odsouzeného až do předání katovi: 6 vteřin — od předání k vykonání rozsudku 7 vteřin. Vše proběhlo normálně“. Muž, který řídil tento „normální“ průběh nacistické spravedlnosti, veřejný žalobce dr. Ludvig, žije dnes klidně jako soudce v západním Německu.

TAK TEDY ZAHYNUL TENTO DOBRÝ ČLOVĚK, plný chuti do života, oblíbený společník, krajně shovívavý učitel, ochotný pomocník v těžkostech, horlivý kazatel, dobrý zpěvák a muzikant, který neměl nepřátel a kterému přesto člověk z jeho okolí vrazil nůž do zad.

P. KRATINA se narodil 15. února 1881 v Olovnici u Kralup jako syn krejčovského mistra. Obecnou školu a měšťanku vychodil ve Velvarech, gymnasium studoval v Praze, kde také roku 1903 maturoval. Rovněž teologii absolvoval v Praze. Po vysvěcení byl nejprve kaplanem, později katechetou v Rakovníku, od r. 1912 katechetou v Praze. Penzionován byl r. 1941, ale své duchovní povolání vykonával dál při farním úřadě v Praze-Bubenci a v kostele sv. Ducha.

JEHO PAMÁTKA ŽIJE. Svědčí o tom mimo jiné humorná, ale vřelá a láskyplná vzpomínka zasloužilého umělce Jaroslava Marvana, jehož učitelem P. Kratina býval, pronesená při Mistrově rozhlasovém projevu v prosinci 1945. Citujeme: „Hezké vzpomínky mám na hodiny náboženství, které, jak známo, platily kromě tělocviku za hodiny rekreační. Náš katecheta onemocněl a vystřídal ho pater Kratina. Přivítali jsme ho huronským řevem. Přišel v černém svrchníku, s kolárkem na krku, se širokým socialistickým kloboukem na hlavě, chvíli se tupě díval před sebe, jako by hleděl na obyvatele prvního pavilónu pražské zoologické zahrady, tedy na pavlány. Pak se vlídně usmál a řekl: „Nemyslete si, vy pacholci, že se s vámi budu zlobit! Já mám jen jedno zdraví a jedny nervy! Sedněte si! Takový velebnýho pána jsme ještě neviděli. Jak se mu to vojenské komando povedlo, to tedy nevím. Kratina si pověsil svrchník a klobouk na věšák, zasedl za katedru, zapsal se do třídnice a aniž by věnoval další pozornost třídě, rozevřel jakési černé desky a pojednou začal k našemu údivu cosi podivného provádět, pohyboval rukama jako šermíř, brumlal jakousi melodií a co chvíli fukal do stolu. Teprve teď jsme úplně ztichli, začali kulit oči a přemítali, cože to ten nový katecheta vyvádí. V tom se ozvalo od stolu: „Kde ste přestali, pacholci,“ „Sím naposledy jsme měli mešní roucha,“ pipavě odvětil ochotný studentík Mezek. „Tak

čtete...! nařídil katecheta a ponořil se ještě intenzivněji do své práce. Jak jsme se později dozvěděli, byl externistou orchestru Národního divadla. Jeho brumláni a šermování rukama nás tak zaujalo, že jsme skoro přeslechli zvonek, oznamující konec hodiny. Velebný pán složil černé desky, oblékl svrchník, podíval se smutně na hodinky a řekl: „Hoši, kde je tady amt?“ — To, abyste rozuměli, byla karlínská zastavárna pod viaduktem. Moje ruka vyletěla vzhůru: „Sím, já to vím...“ Katecheta mi podal hodinky, které měl v ruce: „Doneste je tam. Já tu na vás počkám. Ale těžko to stihnete, je za deset minut jedna.“ Vyletěl jsem ze třídy jako střela a včas jsem byl zpátky, vítězoslavně třímaje peníze. Kratina je převzal, pohlídl mne, dal mi šesták a odešel. Jeho produkce se pak opakovala po celý rok. Obojí: hudební i zastavárenské. Proč vám to vlastně vyprávím? Pater Kratina byl mým velkým hereckým vzorem v době, kdy jsem na divadlo ještě nepomyslel a znal je jen z pohlednice. A nejen hereckým, ale také vzorem čestného a statečného člověka. Pátera Kratinu umučili nacisté za Protektorátu. Nikdy na něho nezapomenu.“

Dr. Josef Beneš

NÁŠ ZÁPISNÍK

NAŠE OBRÁZKY

První strana obálky: Svatý Otec Pavel VI. návštěvou ve Florencii v katedrále Panny Marie Květinové, dne 26. prosince m. r. Návštěvu vykonával krátce po povodňovém neštěstí, sloužil půlnoční mši sv. a byl přivítán Florentány v renesančních heraldických krojích. Druhá strana obálky: Z výstavy celoživotního díla Josefa Váchala ve Staroměstské radnici v Praze. 1. „Vidění sedmi planet“, dřevoryt 1910. 2. „Po smrti“, lept, 1909. 3. a 4. Z cyklu barevných dřevorytů „Odchod člověka“, 1914. 5. Mistův podpis. Třetí strana

obálky: Náboženské motivy na výstavě primitivního umění v národopisném oddělení Národního muzea v Praze na Smíchově. Čtvrtá strana obálky: Ukřižovaný v barcelonské katedrále. Krucifix míru z r. 1512, zažehnavající hrůzy lepantské bitvy téhož roku.

JUBILEA

V měsíci březnu se dožívají vsdpp: 85 let 5/3 ThDr. František Kutal, arcikněz, probošt kapituly v Kroměříži, 19/3 ThDr. Josef Šmíd, arciděkan v. v. Nové Strašecí.

75 let 6/3 Josef Novotný, farář, Třebso.

70 let 22/3 Josef Knovarský, farář v. v. Český Těšín.

65 let 5/3 Jan Zalaba, katecheta v. v. Brno.

60 let 12/3 Jindřich Deneš, Valašská Bystrica, 25/3 Vojtěch Klouda, admin., Ovčáry.

55 let 7/3 Jan Klíma, kons. rada a farář, Moutnice.

50 let 3/3 Ladislav Kovařík, admin.,

Opatov, 9/3 František Hučín, farář, Horní Bečva, 9/3 Václav Bošek, admin., Lenešice, 16/3 Josef Váňa, admin., Zrčice, 20/3 František Kvasnička, admin., Blížkovice, 22/3 Frant. Streit, admin., Lanžhot, 30/3 Vojtěch Hebelka, admin. Bilovice u Brna.

KNĚŽSKÁ VÝROČÍ

50 let 19/3 Karel Kvorecký, kaplan v. v. Plzeň.

35 let 19/3 Karel Exler, farář, Rouchovany, 19/3 Ludvík Pešek, farář, Štěpánov, 19/3 Emanuel Valoušek, admin., Kuřim u Brna.

25 let

15/3 Martin Černý, admin., Mnichovo Hradiště, 21/3 Ant. Harazin, admin., Bz1, 21/3 František Stabrava, admin., Dolní Lutzně.

TH. LIC. JOSEF PAŠEK

administrátor farního úřadu u sv. Apolináře v Praze 2, byl dne 1. prosince 1966 v 11 hodin na římskokatolické Cyrilometodějské bohoslovecké fakultě v Litoměřicích pronášen doktorem theologie. Blahopřejeme.

J. Š. BAAR

V našich archívech nalézáme množství nejrůznějších pramenů k církevním dějinám. Nejednou dávno již zapomenutou událost lze znovu prožít, když projdeme pár krabic archivních dokumentů.

Zajímavé informace poskytuje J. Š. Baarem pečlivě vedená kronika ořešské farnosti, kde Baar působil jako farář v letech 1909–1919. Zvláště zajímavé zápisy pocházejí z období první světové války.

Do ořešské farnosti patří románský filiální kostel sv. Jana a Pavla na Krtní. Tento kostel patřil podle svědectví nejdůvěrnějšího přítele J. Š. Baara, P. Františka Teplého, k nejmilejším místům Baarovým.

Ve středu a ve čtvrtek 5. a 6. prosince 1917 došlo v ořešské farnosti k nové rekvizici zvonů. Byl rekvirován zvon z Ořecha a z Krtní. Ve farní kronice J. Š. Baar k tomu napsal: „Dojemné bylo, když oba krtinské zvony, které spolu visely svorně 248 let, posledně zazvonily a zaplakaly. Zaplakali jsme i my, kteří jsme byli svědky tohoto barbarského činu, a lidé hlasitě reptali: To nám svatý Mikuláš něco pěkného letos nadělil. Jeden císař [Karel IV.] Krtní zvelebil a jiný toho jména ji... Bylo jisto, kdyby zvon byl musel zůstat do rána na hřbitově krtinském, že by určitě zmizel, jak se i na mnohých jiných osadách, kde nejsou tak ochotní osadníci, také stalo. 29. prosince 1917 kázal Baar na rozloučenou s krtinským zvonek. Kázání výjimečně četl, aby se nenechal věst citem „a neřekl jinak, nebo víc, nežli za dnešních smutných poměrů říci směl.“ Vyřídil osudy krtinského kostela a zakončil slovy: „A ten poslední zvon krtinský nám také připomene, že Krtní překonala již horší časy. Ze překonala již války husitské, válku třicetiletou i sedmiletou a že s námi přetpřl i všechny hrůzy této vojny, ze všech největší a nejstrašnější, že zůstane stát na této výspě neochvějně i dále pro čest a chválu Boží, na oslavu českého národa, pro útěchu nám i budoucím.“

Toto kázání z originálních poznámek Baarových sestavil a část uveřejnil k 5. výročí Baarovy smrti P. František Teplý. Dále Teplý ke kázání připsal, jak mu J. Š. Baar v Klenčí vypravoval: „Když mi krtinský zvon vzal, stal jsem se veřejným nepřitelem široké vlasti Austrie, když jsem se musel s ním rozloučit.“

Záznamy ve farní kronice i poznámky P. Františka Teplého zajímavě dokresluji profil J. Š. Baara. Škoda, že všechny dokumenty k Baarovu životu a dílu dosud náležitě zpracovány a zpřístupněny a tak není dosud náležitě prozkoumána a oceněna činnost Baarova a vlasteneckých kněží na přelomu století, v době tak důležité pro náboženský život v naší vlasti.

Pavel Aixner

JUBILEA SVĚTČŮ V ROCE 1967.

R. 67 z. sv. Petr, první papež muč.

R. 67 z. sv. Pavel, apoštol národů, muč.

R. 67 z. sv. Processus a Martinianus, žaláři, muč.

R. 67 z. sv. Alexander z Brescie, hlasatel víry, muč.

R. 67 z. sv. Hermagoras (Móhor), žák sv. Marka, bisk. Akvilejský, muč.

R. 67 z. sv. Evodius, učedník Páně, bisk. v Antiochii, muč.

R. 117 z. sv. Hermiona, dcera jáhna Filipa, muč. v Caesarei.

R. 167 z. sv. Polykarp (nar. r. 80), žák sv. Jana, bisk. ve Smyrně, muč.

R. 217 z. sv. Zefyrin, papež 199–217, muč.

R. 367 nar. sv. Eustochium dcera sv. Pavly, asketka (z. 419).

R. 417 z. sv. Innocenc I., papež 401–417.

R. 417 z. sv. Alexius (Aleš) (nar. 360), patricij, poutník, dobr. žebrák.

R. 467 nar. sv. Fulgencius, mnich, pak bisk., trpitel (z. 533).

R. 567 z. sv. Anastazia Patricia z Cařihradu, poustevnice v muč. oděvu.

R. 667 z. sv. I'deons (nar. 607), bisk. Toledský, spisov.

R. 717 z. sv. Winoch, princ bretaňský, pozd. opat.

R. 767 z. sv. Pavel I., bratr pap. Štěp. III., papež 757–767.

R. 817 z. sv. Štěpán V., papež 816–817.

R. 817 z. sv. Theofanes Hegumenos (nar. 756), zakl. kláš., trpitel.

R. 837 z. sv. Mikuláš I., papež 858–857.

R. 837 z. sv. Theodora, císařovna, vřadařka, z. v kláš.

R. 1017 nar. sv. Robert z Champagne, zakl. kláš. Cîteaux (z. 1108).

R. 1067 z. sv. Robert, zaklad. kláš., opat.

R. 1117 z. sv. Robert, poustevník, zaklad. řehovně družiny.

R. 1167 z. sv. Idesba'd (nar. 1100), šlechtic, pozd. opat. cist.

R. 1217 z. bl. Hroznata (nar. 1160), šlechtic, zakl. kláš. Tepelá, muč.

R. 1217 z. sv. Jan z Montmirail, lidumil, cisterciák.

R. 1267 z. sv. Antonín Peregrin, šlechtic, poutník, dobr. žebrák.

R. 1267 z. sv. Parisius, asket. mnich kama'dul. v Trevisu.

R. 1267 z. sv. Silvester Gozzolini (n. 1176), kanovník, zakl. řeh. silvestrínů.

R. 1317 z. sv. Brynolf, švédský biskup.

R. 1367 z. sv. Sibyllina de Biscossis (n. 1287), slepá, řeh. domin., asketka.

R. 1367 z. sv. Jan Colombini (n. 1304), kupec, kajčník, zakl. řeh. jesuitů.

R. 1417 nar. sv. Mikuláš z Fluie, soudce, poustevník, mrtvůrce (z. 1487).

R. 1467 nar. sv. Kolumba z Rieti, šlecht., řeh. domin., divotvůrkyně (z. 1501).

R. 1567 nar. sv. František Sales., misionář, bisk., zakl. řeh., učitel círk. (z. 1622).

R. 1567 z. sv. Salvator da Horta (nar. 1520), frater franšiskánský.

R. 1617 z. sv. Maria Viktoria Fornati (n. 1562), vdova, zakl. řeh. Annunziátek.

R. 1617 z. sv. Růžena z Limy (n. 1588), terc. domin., trpitelka.

R. 1617 z. bl. Alfons Rodriguez (n. 1537), jesuit. frater, asketa.

R. 1617 z. bl. Alfons de Navarette, domin. misionář, muč. v Japonsku.

R. 1667 z. bl. Bernard z Corleone (n. 1603), obuvník, kajčník, pozd. frater kap.

R. 1717 z. bl. Antonín Ba'dinucci (n. 1665), šlechtic, pak lidový misionář jesuitský.

R. 1817 nar. sv. Sulprizio Nunzio, kovář-dělník, trpitel (z. 1836).

R. 1917 z. sv. Františka Xav. Cabrínová (n. 1850), zaklad. řehole.

P. Jos. Hudeček.

* **Sovětská vědecká loď** navrhují, aby se rozluštilo tajemství Napoleony osobní kořisti, kterou při útěku na podzim 1812 odvezl z Moskvy. Při studiu příslušných pramenů došli odborníci k závěru, že osobní kořist francouzského císaře je snad potopena v jezeře u Zemljeva, 29 kilometrů od Vjazmy ve smolenské oblasti. Pravděpodobně byl zatý a stříbrný moskevský poklad, jehož součástí má být také kříž z ryzího zlata z kremelské věže, přepravován do Francie na 25 vozech. Pod náporom ruských oddílů musil Francouz kolonu s pokladem opustit.

Výzkum starších map dokazuje, že blízko lesního jezera, ležícího dva kilometry od Zemljeva, vede stará smolenská silnice, po níž utíkal Napoleon směrem na západ. Elektrickou indukci a rádiovým měřením se zjistilo, že na dně jezera, hlubokého maximálně 21 metrů o rozloze 2,2 hektary, je jedno „anomální místo“, velké 40 X 10 metrů. Dalšího pátrání se nyní budou musit ujmout poápěči, aby důkladně prozkoumali písečné dno jezera. Pro ruské dějiny by měl tento nález nesmírnou cenu.

* **Vatikánský expert** P. Mario Pinzuti prohlásil, že škody způsobené zátopami ve Florencii na církevních kulturních statcích, knihách a jiném majetku, lze vyčíslit částkou 16 miliard lir (zhruba 9 miliard liber šterlinků). P. Pinzuti, kterého k řízení odborných záchranných prací vyslal na místo papež Pavel VI., uvedl dále na tiskové konferenci, že zhruba polovina škod byla způsobena na kni-

hách a archivních dokumentech. Jako ředitel vatikánského Ústavu pro restauraci historických knih uvedl, že jeho ústav má jenom z Florencie práci na 15 let. Z muzea v katedrále převzal k restauraci pět set knih a stovky starých dokumentů. P. Pinzuti odhadl cenu jedné ze zničených památek — vzácného krucifixu — na dvě miliardy lir; dodal však, že skutečnou hodnotu tohoto díla nemůže nikdo přesně stanovit. Obává se především účinků nafty, rozšířené při povodni, jež zanechala stopy na mnoha poškozených dílech. Poradil pak restaurátorům knih, kteří podle jeho slov zachránili 95 procent dokumentů z archivu při muzeu v katedrále. Nejlepší první pomocí postiženým knihám je vložit po archu sácho papíru mezi promáčené stránky. Mastekový prášek a piliny — dva prostředky, jichž použili v dobrém úmyslu při záchranných pracích amatérští pomocníci — mají naopak zhoubné účinky. Mastek v dotyku s vodou a bahnem tuhne, piliny zase vylučují tanin. Vytvářejí tak skvrny, jež pak nelze odstranit. Pergamen se zase nesmí sušit zahříváním, protože, podobně jako lidská kůže, horkem sesychá. Mnoho promáčených knih by se mohlo také vznítit, jako se to stává u navlhlého sena. Mohla by je také zachvátit zhoubná plíseň.

* Rozmary Golfského proudu.

Skupina amerických badatelů zjistila, že Golfský proud se poslední léta na dva měsíce podstatně odchýlil od svého normálního směru a přiblížil se pobřeží Severní Ameriky mnohem víc než obvykle. Náhodné a nepředvídané změny směru tohoto teplého mořského proudu, který vzniká v Mexickém zálivu a směřuje odtud na severovýchod, nebyly ani dříve žádnou zvláštností. Delší dobu trvající či větší odchylky od dosavadního směru by však měla dalekosáhlé důsledky. Podstatná odchylka Golfského proudu by mohla mít povážlivé důsledky pro klima v západní a severní Evropě, neboť britské ostrovy a Norsko děkují tomuto „vytážení“ za podstatně mírnější klima, než jaké je na stejné zeměpisné šířce na druhé straně oceánu — na Islandu. Čeká se proto s napětím — především v Anglii — na výsledek dalších oceánografických měření.

UPOZORNĚNÍ

V pondělí dne 13. března t. r. bude ve Smetanově síni Obecního domu hl. města Prahy provedeno oratorium Franze Liszta: CHRISTUS. Jako sólisté účinkují M. Machotková, M. Mrázová, J. Steiner, J. Soumar, na varhany prof. Josef Kuhn, Smíšený sbor pražského Hlaholu, Symfonický orchestr pražského Hlaholu, diriguje Zdeněk Tomáš.

ÚŘEDNÍ ZPRÁVY

ARCIDIECÉZE PRAŽSKÁ

Ustanovení:

Hermach Josef, býv. administrátor v Praze-Bubenči, ustanoven dekretem čj. 5528/66 od 1./12. 1966 administrátorem v Praze-Podolí.

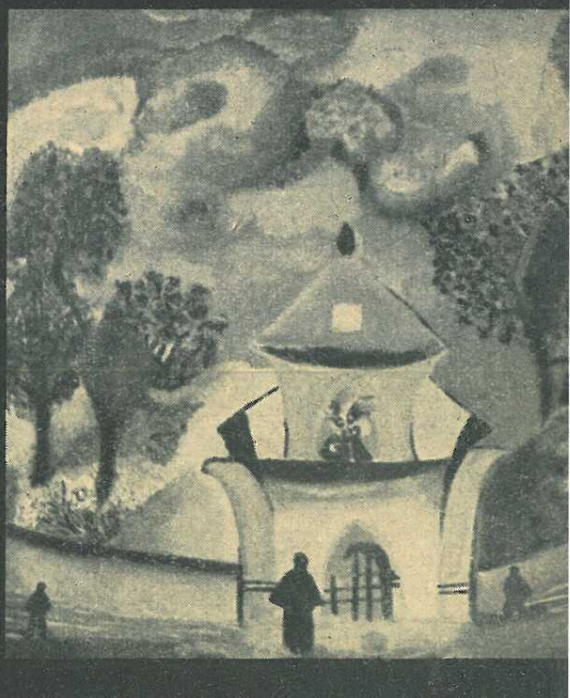
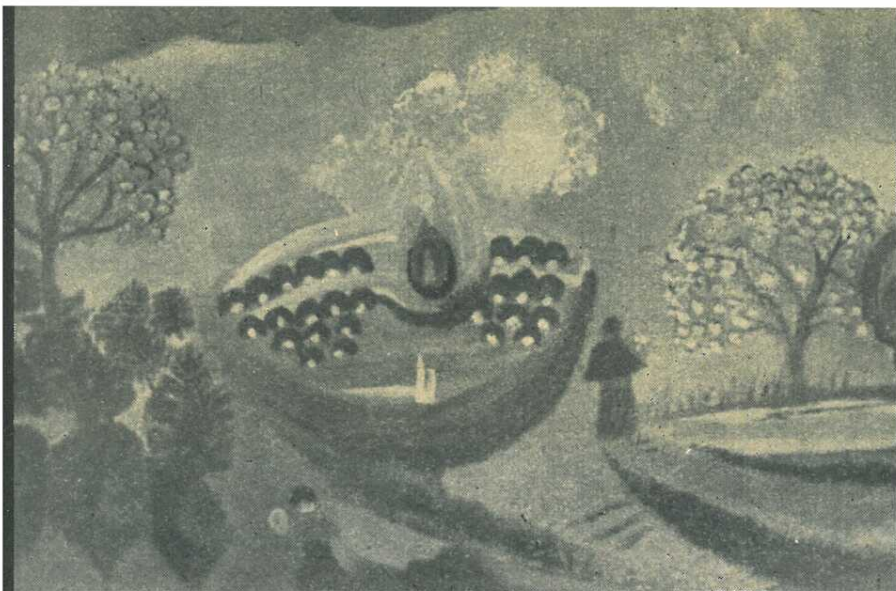
Skřivan Jan, kaplan v Karl. Varech, ustanoven dekre-

tem čj. 5822/66 od 1./1. 1967 excurrento administrátorem v Radošově a dekretem čj. 5823/66 ex. admin. ve Velichově, oboje okres Karl. Vary.

Penzionování:

Vojáček Antonín, administrátor v Chotíkově, odchází dne 31./12. 1966 na trvalý odpočinek (čj. 5654/66).

Vydává Mírové hnutí katolického duchovenstva ČSSR v ÚNC. — Řídí redakční rada. Vedoucí redaktor dr. Josef Beneš. Redakce Praha 2, ječná 2 (Kněžský domov), tel. 23 44 32. Tiskne Mír, novin. závody, n. p., závod 3, Praha 2, Václavská 12. — Vychází měsíčně mimo prázdniny (10 čísel). Předplatné na ½ roku 15,— Kčs, celoročně 30,— Kčs, cena jednotlivého výtisku 3,— Kčs. Rozšiřuje Poštovní noviny a služba. Informace o předplatném podá a objednávkou přijímá každá pošta i doručovatel. Objednávky do zahraničí vyřizuje PNS - ústřední expedice tisku, odd. vývoz tisku, Jindřišská 14, Praha 1. Podepsáno k tisku 3. 2. 1967 — A-05/71118

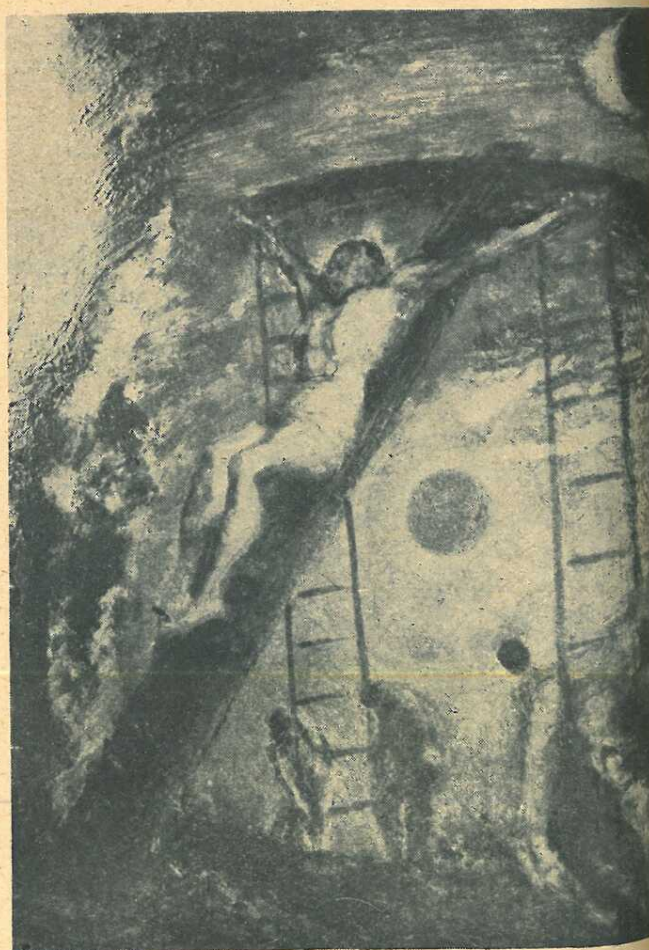
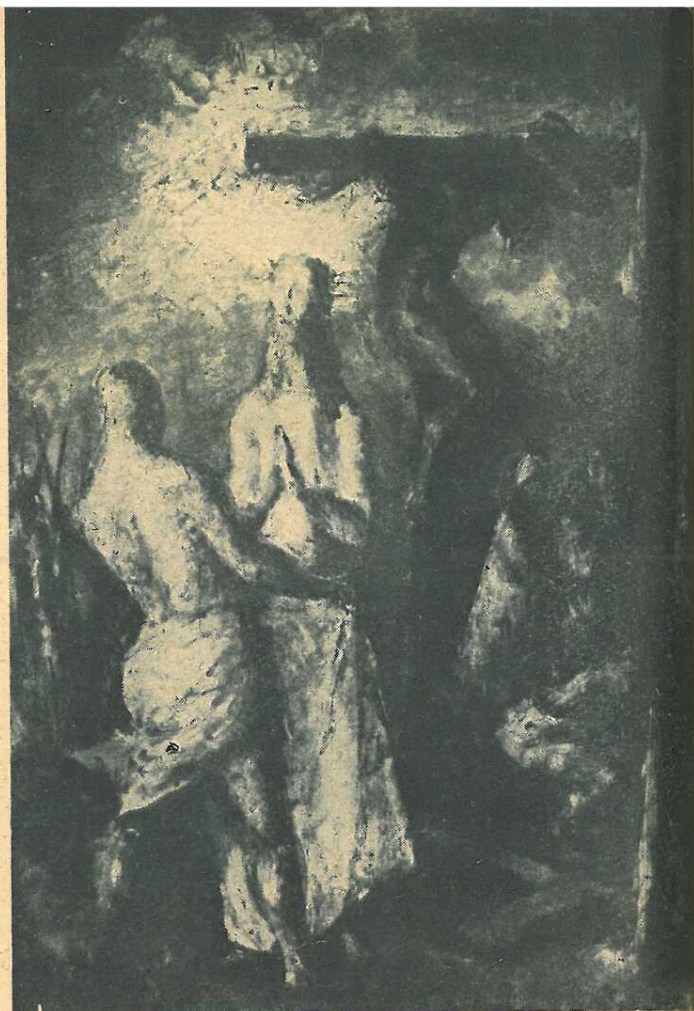
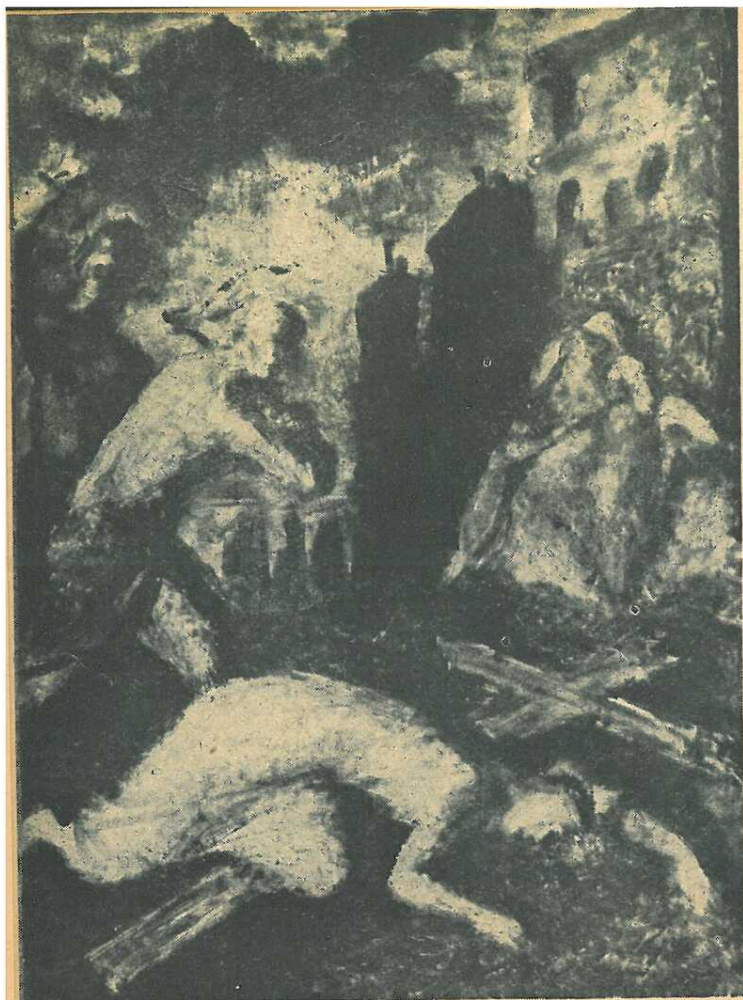

BARCELONA

DUCHOVNÍ PASTÝŘ ³ 1967

DUCHOVNÍ PASTÝŘ

MĚSÍČNÍK KATOLICKÉHO DUCHOVENSTVA. ROČNÍK XVII., ČÍSLO 3. — BŘEZEN 1967

OBSAH: Dr. Jaroslav Kouřil: K otázce manželství a rodiny, Karl Rahner: Křesťanská budoucnost člověka, A. B. Prvý ekumenický překlad bible, P. F. X. Votruba: Humanista Quirin Mickl, MUDr. Vlastimil Nikodém: Ohledací list Pána a Spasitele našeho Ježíše Krista, Z diskuse na III. sjezdu MHKD, J. M. Šk.: Liturgické hymny a sekvence, ThDr. Karel Sahan: Orationes, Josef Kunický: Liturgická příprava slova, Dr. Věra Remešová: Křížová cesta v pojetí současné malířky, Dr. Josef Beneš: F. Bernard Václav David, Dr. V. R.: K problematice Pycklerova epitafu u sv. Víta v Praze, Náš zápisník, Arch. Miroslav Potužník: Ochrana proti požárům, Úřední zprávy.

K otázce manželství a rodiny

ThDr. Jaroslav Kouřil

RODINA MÁ BÝT PILÍŘEM, který drží střechu, pod kterou se člověk uchyluje ve svých starostech, obtížích i radostech života, přístavem, kde má člověk nacházet pokoj, vřidnost a pohodu za nejrozmanitějších situací, které s sebou nese život, rodina je příležitostí k vzájemné pomoci a k vzájemnému poznání manželů, je základní buňkou pro rozvoj lidského rodu. Je také institucí, v níž se slovem a příkladem rodičů vytváří charakter dětí v nejranějším věku. Lze proto říci, že lidská společnost spočívá fyzicky i mravně především na manželských svazcích, na rodinách a že rodinný život je zdrojem, ze kterého se řine do lidské společnosti požehnání nebo kletba — podle toho, je-li tento pramen čistý a utěšený, nebo zakalený, otrávený. Je-li rodinný život neutěšený a zvláště když manželství ztroskotá, odnášejí to především děti, nejen po stránce morální, ale i po stránce fyzické, např. narušenou nervovou soustavou, nespavostí, lehčím nebo větším stupněm koktavosti, poruchami zažívání, jež pramení ze žaludeční nervózy, předrážděností, která je neúměrná dětskému věku, stavy neodůvodněného strachu z něčeho imaginárního, co by se mohlo stát a co ve skutečnosti neexistuje atp.

NENÍ DIVU, ŽE II. VAT. KONCIL V I. ČÁSTI své poslední a nejobsáhlejší konstituce, Konstituce o Církvi v dnešním světě, začínající slovy *Gaudium et spes*, vyložil, jaká je důstojnost lidské osoby a jaký je její individuální a společenský úkol, k jehož plnění je povolána ve světě. Na prvním místě II. části tohoto závažného dokumentu, pod světlem evangelia a lidské zkušenosti, obrací mysl všech především na manželství a rodinu a v art. 47—52 na základě učení sv. Augustina a Tomáše A., encykliky *Casti connubii* Pia XI. a dalších autorů, dal základní jasně směřující k dnešní problematice těchto významných institucí. Otcové koncilu s bolestí konstatovali, že důstojnost instituce manželství a rodiny je tu a tam doposud zatemňována mnohoženstvím, nákazou rozvodu, tzv. volnou láskou a jinými deformacemi, že manželská láska je zneuctívána a narušována egoismem, hedonismem, nedostatkem obětavosti, hospodářskými, sociálně psychologickými a občanskými podmínkami a třeba *Gaudium et spes* ví i o problémech, vzešlých v jistých oblastech světa ze vzrůstu obyvatelstva, dává jasně najevo, že natalitu nelze regulovat nedovolenými činy a prostředky a jak se v této tak delikátní otázce bude možno orientovat na více, než to připouští encyklika *Casti connubii*, o tom nám snad už brzy poví sv. Otec Pavel VI. Bude to velmi uvážená směrnice, která nemůže nebýt v souzvuku s přirozeným i nadpřirozeným řádem, jež dá sv. Otec na základě obsáhlého elaborátu, vypracovaného lonského roku Komisí pro studium populace, složené z nejlepších teologů, lékařů, sociologů ap. a s připomínkami křesťanských rodičů.

Statistiky posledních let přinesly důkazy, že ani u nás není manželství a rodina v pořádku, ba že prodělává vleklou krizi. A statistické údaje z r. 1965 ukázaly, že křivka, zachycující stoupající tendenci rozvrácených manželství u nás stále stoupá. Ještě před několika lety se zdálo, že počet 15 000 rozvodů ročně bude u nás maximem. Výsledky a statistická šetření za první polovici minulého roku (1966) ukázaly, že se u nás rozvádí celá jedna pětina uzavřených manželství, a nežádoucím vzestupem roste i počet rozvodů v rodinách katol. křesťanů. Sotva kdo může zjistit, kolik máme vpravdě rozdělených, rozklížených a narušených rodin a i když pro rozmanité ohledy, stud a nedostatek odvahy k formálnímu rozvodu nedošlo, přece jaksi rozvedených po domácku za zavřenými dveřmi.

Kolik je dnes i u nás lidí, pro něž domov přestal být domovem, kam se vrací jen jako do noclehárny a mají pocit opuštěnosti, prázdnoty jako v čekárně odlehlého a málo frekventovaného nádraží. V novele „Marie“, píše K. Kliment (vyd. Čs. spisovatel, 1963), že žena a muž se prý dnes mohou spolehnout dokonce jen na správný čas, v jehož vteřinách, minutách a hodinách žijeme. A přece v manželství by se mělo také žít přesně, a to vteřinu za vteřinou, jistě a spolehlivě a vždycky jenom dopředu a mravně výš. „Copak život lidí“ — táže se autor — „pro které se dělají stále dokonalejší hodiny a vlaky atd. nestojí za tolik přemýšlení a úsilí, aby nikdo nemohl krčit rameny a říkat, že srdce si nedá poroučet, že manželská láska je bez záruky a že nemůže jít správně a jet na započaté trati? Že manželský sňatek je jako prázdný tiket a že nikdy jeden nebo druhý nemůže vědět, jak se to sehraje? — Jistě musí být manželské a rodinné právo. Ale co je důležitější pro lidskou společnost — zákon, že manželé jsou povinni žít spolu, být si věrni a vzájemně si pomáhat, nebo dobrý, pokud možno morálně dokonalý, čestný, zodpovědný a obětavý člověk, žena i muž, aby se po nějakých neshodách a třeba i po odhalení některých povahových a jiných nedostatků nepřestali mít rádi, aby se přesto spolu z povinnosti nenudili a neotravovali, ale v lásce a věrnosti manželské si sku-

tečně vzájemně pomáhali a přijímali děti, když jim je Prozřetelnost dává?! S narůstajícím problémem rozvodovosti totiž u nás paralelně narůstá i problém umělého přerušení těhotenství a vzniká mj. nebezpečí, že nebudeme mít dorostu do mnohých povolání, které naše společnost nezbytně potřebuje. Např. v r. 1965 zemřelo v Praze o 441 osob více, než se narodilo a vesměs se snižuje počet dětí a narůstá počet starších osob.

Manželství se právně uzavírá před společností a jedině před společností se může právně zrušit. Neděje se to před soudem trestním — rozvod je civilní záležitost. Ale jak je to rozvodové řízení kolikrát trapné, nechutné! Ti, kteří si kdysi slibovali věrnou lásku až do hrobu tmavého, snaží se ovlivňovat předsedu soudu, aby to vzal pokud možno zkrátka a chrlí do psacího stroje věci nej-soukromnější, jen aby už byli zase volni, i když mají jedno nebo více dětí.

Manžele a rodinu musí držet pohromadě něco daleko vyššího, než sexus, než sebelepší byt (ač ten také není nedůležitý), než automobil, cestování, blahobytný život, dobré jídlo a pití ap. Co jsme doposud učinili kromě udílení problematických rad v poslední chvíli, když naděje na uhašení prudkých rodinných svárů je pranepatrná? Jak máme zastavit protrženou hráz porušených lidských vztahů, abychom předcházeli vypuknutí manželských krizí a rozvrátů?

PŘEDEVŠÍM SI MUSÍME UVĚDOMIT, že odpovědnost naší kazatelské služby je dnes daleko větší, než kdykoliv jindy a že o manželství a o rodině musíme promlouvat prostě, srozumitelně a přesvědčivě častěji, jak si to přeje konstituce Gaudium et spes: „Úkolem kněží je, aby osvojivše si náležité vzdělání v oblasti problémů rodinného života, napomáhali povolání manželů v jejich manželském a rodinném životě různými pastoračními prostředky, hlásáním slova Božího, slavením liturgie a jinou duchovní pomocí a je lidsky a trpělivě posilovali v nesnázích a povzbuzovali je v lásce, aby se vytvářely opravdu šťastné rodiny“ (art. 52).

JAK PŘIPRAVUJEME NA MANŽELSTVÍ a rodinný život naše mladé lidi? Dovedeme je předem upozorňovat na úskalí, která hrozí právě mladým manželům, jejichž manželství se nejčastěji rozvádí a dovedeme to říkat tak, aby nás dosnívající mládež brala v těchto našich radách a připomínkách vážně? Děláme dost, aby se v křesťanských rodinách více četlo Písmo sv. a vůbec hodnotná duchovní literatura, aby křesťanští manžele vytrvale pěstili modlitbu a vyprošovali si pevnost lásky, velkomyslnost myslí a ducha oběti, aby manželé za týmž účelem také co nejčastěji chodili na nejsv. oběť Mše sv. a k svátostem a posilovali se milostí k věrnému a obětavému manželskému a rodinnému životu?

První pomůckou pro solidní poučování katolických křesťanů o manželství a rodině je katechismus, encyklika Casti connubii Pia XI., obřad manželské svátosti a mešní formulář za snoubence.

KŘESŤANSKÁ BUDOUCNOST ČLOVĚKA

Tou měrou, jakou je v křesťanství zdůvodněna absolutní hodnota každého člověka právě tím, že je určen absolutní budoucností, je dáno i přesvědčení, které propůjčuje také nitrosvětské starosti o budoucnost, usilující o dosažení co možná dokonalého společenského řádu, její nejpevnější a nejhlubší zdůvodnění: láska k Bohu a láska k člověku jsou v křesťanství jedním příkazem a jednotným uskutečněním autentického křesťanství. Láska k Bohu není nějakým ideologickým přídavkem ke skutečnému naplňování lidského pobytu, nýbrž znamená přijímající nadějnou otevřenost vůči totálnímu smyslu lidského pobytu, vůči absolutní budoucnosti — také a právě tam, kde tato starost už nepřipouští aktivní činnost nitrosvětského charakteru. Označuje se tedy správně tímto jediným naplněním pozemského pobytu i nejvnitřnější dynamika nitrosvětské proměny člověka a jeho společenské situace, aniž by se tím křesťanství stalo protikladem nitrosvětského plánování budoucnosti nebo jeho konkurencí. Samo křesťanství však neobsahuje žádnou pozemskou utopii a svobodně připouští každé věcně oprávněné plánování budoucnosti. Odmítá pouze, a to radikálně, každou ideologickou utopii budoucnosti, v níž se zaměřuje absolutní budoucnost s pozemskou kategoriální budoucností a poslední budoucnost je viděna v něčem menším než je nevyslovitelné svaté tajemství absolutního Boha, který se z milosti člověku sděluje a který učinil dynamiku směřující k tomu sdílení vrcholným smyslem a hybnou silou dějin světa i lidstva.

KŘESŤANSTVÍ MÁ PŘESTO VZHLEDEM K POZEMSKÉ BUDOUCNOSTI VELKÝ VÝZNAM

I jako náboženství absolutní budoucnosti, které je vůči individuálním a kolektivním cílům člověka na této zemi

neutrální a ponechává jim volnost, má křesťanství nicméně nesmírný význam právě pro toto kladení pravých a smysluplných pozemských cílů. Křesťanství netvrdí, že jen jeho vyznavači mohou sloužit této pozemské budoucnosti věcně přiměřeně a s nasazením celých svých bytostí — nikterak nepovažuje za jediného pravého nositele těchto cílů nitrosvětské budoucnosti samo sebe. Právě tak nepopírá, že ve svých dějinně-církevních podobách bylo v nemálo případech faktickou překážkou těchto snah. Existují samozřejmě lidé, kteří obětavě slouží blahu a společenskému rozvoji lidstva a nejsou v prokazatelném smyslu křesťany. Křesťanství sice odvozuje z učení o jednotě lásky k Bohu a lásky k bližnímu názor, že každý, kdo v absolutní nesobeckosti s láskou slouží člověku a jeho důstojnosti, ten tímto přijetím absolutních mravních hodnot a imperativů alespoň implicitně uznává Boha a před Bohem také působí ke své spáse; křesťanství však nikterak nehlásá, že toto je možné pouze u explicitního křesťana. Přesto však má i jako tématicky explicitní náboženství Boha jako absolutní budoucnosti velký význam pro nitrosvětskou společnost a její cíle:

1. Křesťanství svou absolutní nadějí do budoucna chrání člověka před pokušením, aby snad nesledoval oprávněné nitrosvětské snahy o budoucnost s takovým důrazem, že by byla každá generace vždy znovu bezohledně obětována ve prospěch příští, čímž by se budoucnost stávala Molochem, před nímž by byl reálný člověk obětován ve prospěch neskutečného, stále neuskutečněného.

2. Křesťanství činí pochopitelným, proč má svou důstojnost a nedotknutelný význam i ten, kdo už nemůže přispět žádným prokazatelným přínosem k přiblížení nitrosvětské budoucnosti.

3. Křesťanství propůjčuje práci na této nitrosvětské

budoucnosti její poslední, radikální vážnost: prohlašuje ve své nauce o jednotě lásky k Bohu a lásky k bližnímu, že pozitivní vztah k člověku je nevyhnutelným podstatným momentem, nenahraditelným zprostředkováním vztahu k Bohu, k Bohu jako k absolutní budoucnosti (ke „spáse“).

Jestliže však tento člověk, kterého máme milovat, existuje jen jako ten, kdo se rozvrhuje do vlastní budoucnosti, pak je tím řečeno, že láska k Bohu, jakožto láska k bližnímu nemůže neobsahovat vůli k tomuto konkrétnímu člověku, tedy také k jeho nitrosvětské budoucnosti. Tím se tato vůle neideologizuje ani sama sobě neodcizuje, nýbrž se pouze vyjevuje ve své absolutní důstojnosti a ve své radikálně zavazující povaze.

KŘESŤANSTVÍ JAKOŽTO NÁBOŽENSTVÍ ABSOLUTNÍ BUDOUCNOSTI BUDE DÁLE TRVAT

1. Křesťanství bude dále trvat. Nikdo nemůže člověku natrvalo zakázat, aby nechápal sám sebe vážně. Čím se člověk v dějinách lidstva stává „racionálnější“, tím víc je sám u sebe, zakouší sám sebe ve své nezastupitelné jedinečnosti, svobodě a důstojnosti. Čím se mu společnost bude jevit závažnější a náročnější, tím více poroste i význam jednotlivce. Neboť jinak by se společnost nevyhnutelně stávala stádem bezvýznamných.

Důstojnost společnosti a radikální vážnost úkolů a požadavků jí samou vytyčovaných nikterak nesnižuje, nýbrž zmnožuje důstojnost a radikální vážnost, kterou je jednotlivec povinen sobě a každému jednotlivému bližnímu. I díky tomu bude člověk v budoucnosti zakoušet svou vlastní neopakovatelnost více a nikoli méně. Čím je člověk svobodnější vůči poutům přírody, tím víc přichází sám k sobě a stává se pro sebe i vůči sobě svobodnějším — a žádná ekonomická změna ani žádný společenský systém nemohou zabránit tomu, aby člověk vědomě nezakoušel hranici své smrti a nestavěl tak sama sebe jako celek do otázky.

Nelze člověku zakázat otázku po něm samém jako celku a otázku po smyslu vůbec, který by nezástával jen u funkčních souvislostí jednotlivých momentů jeho světa a jeho pozemského pobytu, nýbrž byl i smyslem celku. Člověk může prohlásit, že na tuto otázku nemá odpověď, může se třeba také proto snažit prohlásit, že otázka sama nemá smysl. Přesto se však bude klást vždy znovu. Bude tu vždy, i když třeba jen tak, že bude stále znovu nutno prohlašovat ji za nesmyslnou. A proto tu vždy také budou lidé, mající odvahu odpovědět na tuto otázku odpovědi náboženství absolutní budoucnosti. Tito lidé neříkají, že na otázku po totálním smyslu lidského pobytu a světa mají odpověď na té rovině, na níž by se obsah této odpovědi dal nitrosvětsky prokázat vedle jiných zkušenostních skutečností. Říkají, že tento jediný, v sobě vše předjímající základ veškeré plurální skutečnosti vždy a nutně je a zůstane vzhledem k pluralitě těchto zkušenostních skutečností neuchopitelným tajemstvím.

Tito lidé však věří, že tento základ se člověku dává právě jako absolutní budoucnost a že jej tedy člověk může a musí takto pojmenovat a očekávat. Tak tito lidé chápou náboženství. Náboženství tedy není řešením otázek, které vyvstávají nitrosvětsky, v jistém smyslu funkčně, mezi jednotlivými skutečnostmi v jejich vzájemných

vztazích, nýbrž je řešením otázky týkající se celku těchto plurálních skutečností.

A jelikož tato základní otázka bude i nadále trvat, bude trvat i náboženství, křesťanství, jehož podstatou je právě to, aby se otázka světa nezaměňovala s otázkami ve světě.

2. Toto náboženství bude nadále trvat i jako institucionální. Člověk uskutečňuje také svůj transcendentální vztah k totalitě svého životního pobytu, svého světa a své budoucnosti (protože jej musí uskutečňovat také v reflexi) v kategoriálních pojmech, v konkrétních činech, ve společenském řádu — krátce: církevně. Jinak to není možné. Pokud tedy bude trvat náboženství budoucnosti, bude trvat i jako společenská veličina. Tato veličina bude ve své dějinné konkrétnosti záviset vždy také na profánním řádu světské společnosti. Jelikož křesťanství nemá o této profánní společnosti nějakou do konkrétnosti závaznou představu, ani o ní nemůže pronášet nějaká proroctví, nemůže také vyslovovat žádné předpovědi o konkrétní podobě svého vlastního společensko-církevního utváření.

Protože však křesťanství jak z povahy věci samé, tak ze své eschatologie ví, že zůstane až do příchodu absolutní budoucnosti veličinou spornou a také odmítanou (jakkoliv samo sebe chápe jako náboženství, které je v zásadě pro všechny lidi), už jen proto nepočítá s tím, že se jednou by třeba jen materiálně nebo církevní a profánní společnost překrývaly. Samou o sobě je křesťanství sociálně organizovaným společenstvím svobodné víry v absolutní budoucnost, tedy víry, jež nutně spočívá na individuálním rozhodnutí jednotlivce. Křesťanství tedy vůbec nemůže očekávat, že k němu budou fakticky patřit všichni lidé.

Pozemská budoucnost lidstva však stále jasněji směřuje k společenskému organizování lidstva jako jednoho celku, nejen jednotlivých národů nebo historicky a regionálně ohraničených kultur. Nastává tedy postupně situace, v níž bude každý každému sousedem. Tím je i dáno, že v budoucnu už nebudou existovat ani žádné křesťanský homogenní regionální historie a regionální společenství. Proto v dějinné a společenské jednotě jediného lidstva bude sice křesťanství všude, ale všude bude zahrnovat jen určitou část lidstva, ba snad jen menšinu.

Křesťanství má tedy z vnitřních důvodů zájem na tom, aby mohlo svobodně žít ve světské společnosti, která sama chce být nábožensky pluralistická, a proto k tomu vytváří nebo připouští předpoklady. Tím není ještě rozhodnuto o tom, jak dalece musí taková společnost k svému chodu předpokládat nebo vytvářet nitrosvětsky homogenní „světový názor“. Zmíněný náboženský pluralismus může společnost v budoucnosti snášet o to lépe, že ani vzhledem k nitrosvětské ideologii jistě nebude vážně usilovat o nastolení absolutní uniformity jako ideálu, poněvadž by taková uniformita znamenala konec dějin.

Každá teorie o budoucnosti nitrosvětského druhu, která nechce zrušit dějiny, musí nutně rozvinout teorii legitimního a v tomto smyslu demokratického pluralismu. Musí tedy nevyhnutelně ze svých vnitřních důvodů vytvářet prostor i pro to, že v této budoucnosti budou žít lidé hlásící se k tomu, že s nadějí očekávají absolutní budoucnost.

Karl Rahner, Orientierung 9, 1965 (Překlad BFN)

PRVÝ EKUMENICKÝ PŘEKLAD BIBLÉ

II. vatikánský koncil a teologové jiných církví nazvali *Bibli mostem k jednotě* a proto pracovní vědecká skupina začala pořizovat překlad bible do francouzštiny, platný pro tři veliké křesťanské konfese: katolickou, protestantskou a pravoslavnou. Bible během několika století byla pramenem bojů, dnes však je pokládána za společné východisko k jednotě Církve. Luther zakládal své učení na výkladu bible a začal s komentářem sv. Pavla k Římanům: hříšník je spasen jedině vírou. Církev katolická odpověděla kánony a dekrety na Tridentském koncilu, ale od několika let se doba velmi změnila.

Dnes teologové různých církví zanechali prudkých po-

lemik. Protestanté uznávají, že Luther bibli vysvětloval jednostranně. Katolíci navrhuji novou interpretaci Tridentského koncilu, jež souhlasí s konzervativním výkladem Karla Bartha. Nakonec se najde i společný slovník. Exegeti začali nový ekumenický překlad bible do francouzštiny Epištolou k Římanům, neboť obsahuje text hlavních rozporů. Exegeti nejen přeložili epištolu, ale opatřili i nový ekumenický komentář. *Tento výsledek je podivuhodný*, neboť exegeti chtěli zůstat věrni smyslu Písma podle tradice vlastní církve. Poznámky komentáře jsou rozsáhlé a obsahují: archeologii, dějiny, exegeti a teologii biblickou. Přes všechny obtíže křesťané

uznávají za nejvyšší autoritu v Církvi Slovo Boží a proto žijeme v naději, že ho budou brzy vysvětlovat a jím se řídit.

Předání veřejnosti prvního výtisku ekumenického překladu bible do francouzštiny se dělo slavnostním způsobem ve velké dvoraně pařížské university SORBONY dne 16. ledna 1967. Předsedy slavnosti byli: pastor M. BOEGNER, člen francouzské Akademie, kardinál J. MARTIN a pravoslavný biskup MELETITOS. U předsednického stolu zasedli také francouzský ministr zahraničí Couve de MURVILLE, aktivní protestant. Milost Boží je nevyzpytatelná a rozdělení křesťanů nemůže zadržet šíření Slova Božího a nebo pravdivěji řečeno: Slovo Boží bourá a odstraňuje přehradu křesťanských konfesí. Pastor Boegner při zahájení slavnosti pravil: „...ještě před několika lety podobné shromáždění by se nám zdálo snem...!“

Pak tři teologové pronesli své referáty.

Za protestanty promluvil pastor P. BONNARD, prof. z Lausanne, který zdůrazňoval aktuálnost Epištoly Římanům, v níž kapitoly 3 až 5 protestanté přijímají za své credo: oprávnění vírou; katolíci zdůrazňují kapitolu 6: posvátnou jednotu s Kristem; pravoslavní milují kapitolu 8: přeměnu člověka Duchem svatým. Prof. Bonnard zdůraznil, že dnešní ekumenický exegeta se snaží opustit tradiční konfesionelní a často sektářské hranice exegetiky a nalézá v Epištole k Římanům jistou jednotu

a ne uměle ohraničené myšlenky. Když se člověk zbaví vši pýchy (hlavně náboženské), pak jistě najde víru v Boha skrze Ježíše Krista (Řím v. 5. XI).

P. Pavel EVDOKIMOV, profesor ruského semináře v Paříži, pozdravil shromáždění za pravoslavlí. Podle tradice východní církve Epištola k Římanům má rozdílné vysvětlení. Celek epištoly vyjadřuje „filosofii“ dějin. Svoboda člověka není ještě příčinou jeho spásy. Východní augustinismus vrcholí spásou člověka skrze lásku. Ejině láska k Bohu zaručuje člověku plnou svobodu. Ekumenické úsilí očisťuje pojem o Bohu a Epištola k Římanům v jeho novém výkladu volá všechny lidi k spáse.

Církev katolickou zastupoval Otec Congar, dominikán, profesor a peritus II. vatikánského koncilu. Mluvil z jiného hlediska. Vysvětloval *neměnitelnost bible v měnícím světě* a ukázal, jak se lidstvo vrací k jeho četbě, k novým vydáním, aby nasýtilo svou žízeň po věčné Pravdě. Kdysi tato svatá kniha byla příčinou rozkolů a dnes se stává nejdůležitějším prostředkem na cestě k jednotě Církve.

V závěru arcibiskup Melitios přečetl blahopřejný telegram pravoslavného patriarchy ATHENAGORASE z Cařihradu. Katolický básník Pierre EMMANUEL recitoval verše a vyzýval křesťany k jednotě: „...co děláš spáči? Povstaň...!“ Nakonec kardinál L. Martin doporučoval křesťanům společné studium bible, což bude jistou odměnou obětavosti a víře překladatelů. A. B.

HUMANISTA QUIRIN MICKL

Letos v únoru tomu bylo dvě stě let, co zemřel, nejslavnější vysebrodský opat Quirin Mickl, původním jménem Jan Kristian Alois. Vzhledem ke svým schopnostem i dílu patřil mezi význačné stoupence české inteligence a buditele z řad duchovních 18. stol., kteří využívali různých způsobů, aby nejen prací, ale i obranným nadšením připravovali národní obrození. Původem Jihočech (nar. 13. 2. 1711 v Ostrol. Újezdě) studoval v Čes. Krumlově a v Praze v jezuitských školách, kde měl možnost seznámení se s význačnými postavami naší inteligence i s vlivy humanismu, který zvláště vtiskl význačný charakter jeho další práci. Po charakteristickém reformním myšlení „nové zbožnosti“ 14. stol. se snažilo toto hnutí po literárně-vědecké stránce studiem antické vzdělanosti oživit touhu po dokonalosti, pozornosti k přírodě a hlubším pojetím pravého lidství a rozvojem učenosti přispět ke kosmopolitickému šíření vzdělanosti. To byly nejzákladnější rysy duchovního růstu i činnosti Micklovy. Balbínův vliv pak zanechal v povaze mladého studenta vroucí zbožnost, lásku ke světcům a naší vlasti, touhu poznati její historii. Proto také absolvoval studia jako jeden z nejlepších a inspirovan tímto myšlenkami zahájil svou literární činnost s neobyčejnou pílí a mravní vyspělostí. Nebylo divu, že pro jeho vynikající nadání a vědeckost i jeho úspěšný projev mu byla věnována pozornost profesory a podpořena snaha o jeho uplatnění a rozvoj literární činnosti.

Po skončení vysokoškolských studií v Praze, po příkladu svého strýce, vstoupil r. 1729 do cisterciáckého řádu, v r. 1735 byl vysvěcen na kněze. Pak působil jako profesor ve Vyšším Brodě a v Praze na bohosloveckém učilišti. Ale již v 36. roce svého věku byl zvolen vysebrodským opatem a doba jeho působení je považována za nejslavnější vzhledem ke všem reformám a činnosti, kterou jako opat vyvíjel a dodnes je patrna.

Záříné vzory učenců a buditelů v mladém Micklovi vzbuzovaly velké ideály. Všechny tvůrčí myšlenky, které poznal během studií a které ze starých vlivů tvořily nový svět, prodchnutý snahou po dokonalosti, nenechaly jej ustrnout v opatské hodnosti. Nezůstal stranou obrodného procesu v kulturní činnosti našeho národa. Novým pojetím české minulosti a slovanské jednoty mohutněla myšlenka národního obrození i uprostřed germanizace. Snažil se přispět národu svým podílem ve vědě, literatuře i umění, konečně měl dosti velké možnosti jako opat, což se skutečně ve velké míře jeho snahám podařilo.

Především je nutné si připomenout jeho zdařilou bás-

nickou činnost, pro kterou byl poctěn titulem „poeta laureatus“. Jeho básnické prvotiny byly veřejně recitovány, on sám byl pověřován vítáním význačných osobností. Skládal latinské básně na motivy domácí, historické i vlastenecké. Jeho zvláštním vzorem se stal Vergilius, kterého nejen mistrně napodobil, ale rozsahem díla snad i překonal. Své básně chtěl zasvětit devíti múzám. Pocházejí většinou z r. 1730 a jsou obsaženy v devíti sbírkách rukopisu. Vyjadřují překrásné poetické příběhy po Vergiliově vzoru, prodchnuté touhou prostoty života, jeho idylického prožívání bez smyslných požitků a nadutosti. Dovedl v nich vyjádřit úctu k vlasti, lásku k přátelům, vhodnou formou rozhovorů mezi přáteli rozvíjet touhu ke studiu. Velebí svornost, věrnost, mravnost a vzdělanost. Své dílo dovedl protkat i náboženskými motivy. Forma jeho básní, které, bohužel, na malé výjimky zůstaly v rukopise nevydány jeho nástupci pro tendenčně vlastenecký obsah, překvapuje estetikou, slohovou krásou a bohatou rozmanitostí, nehledě ke krásné ilustraci, kterou sám prováděl. Vynikající prací je i mohutné epos na oslavu odvážné Kolumbovy plavby za objevení nových světů. Přirovnává jej ke starověkému Aeneovi, kterého však předčí misionářstvím křesťanského učení a novou kulturou. Uznávanými díly Micklovy literární činnosti byla i dramata, která byla hrána ve studentských kolejiích při různých slavnostech. Hodnotným obsahem jeho básnické činnosti v počtu desetitisíc hexametrických veršů, psaných sice dle humanistického vzoru latinsky, nezůstal vzdálen svému národu. Přeje mu klid, mír a blažený rozvoj. Je Čechem nejen původem, ale i smýšlením, a proto mnohými vrstevníky nepochopen v rádo-vém kolektivu. Jeho láska k vlastní zemi a z upřímného přesvědčení. Přeje jí, aby stála pevně a přiváděla radostné dny života a náš národ aby byl slaven po celém světě.

Opatská hodnost odvedla Mickla od poezie, ale pracoval dále neúnavně na poli boho-vědy až do konce svého života i v době nemoci. Psal mravoučné traktáty, filosofické, právnícké, místopisné, sbíral dějinné poznatky a po příkladu Bollandistů je sestavil do encyklopedického díla ve 35 svazcích. V nich zpracoval všechny profánní i teologické poznatky, které dokazují jeho všestranné vzdělání. Význačným prvkem jeho činnosti byl nejen osobní zájem o vzdělanost, ale i snaha předání zkušeností ostatním, sloužení statečnosti, náboženskému ideálu a aktuální potřebě svých podřízených. Působil na kněze i lid uklidňujícím, ale rozhodným vlivem, aby v době osvícenství nepodléhali nejistotě o náboženských

pravdách a mravních zásadách. Zaváděl proto učené disputace a podporoval snahy mladých o vědu, aby myšlenka vzdělanosti sjednotila zástupce všech odvětví ke spolupráci na kulturním povznesení národa.

Nemenší činnost vyvíjel i ve správě kláštera, v němž provedl mnohé reformy, ale zvláště se zasloužil o vybudování knihovny a její bohaté zařízení sbírkami knih, obrazů a mincí z celého světa. Jeho zásluhou byla postavena nová radnice. Jako dobrý právník byl zván k četným sporům mezi šlechtou a královskými úředníky, účastnil se jako odborník všech důležitých jednání a zasedání řádu a přes svůj mladý věk požíval velké vážnosti. Přitom však ve svém soukromém životě byl skromný, ale železné píce, že ani nemoc jej neomezila v činnosti. Nedočkal se dlouhého věku. Zdraví ochabovalo a tak umírá 23. 2. 1767 a na důkaz své vroucí mariánské úcty byl pochován v mariánské kapli vysebrodského kostela. Jeho

světla památka se dlouhá léta uchovala v tradici řádu a dodnes se připomíná v souvislosti s význačnou zachovanou knihovnou a sbírkami, které tvoří nedílnou součást.

Teprve v pozdějších letech byly otištěny některé úryvky jeho literární práce, ale i ty v rámci jeho díla svědčí o příkladném životě českého člověka, který zasvětil své schopnosti službě Bohu, církvi, vlasti a kolektivu, ve kterém žil. Jeho památka je i tím záslužná, že v dobách národní tísně s mravenčí pílí svými myšlenkami v podobě vlasteneckých veršů dovedl povzbudit ke snaze udržet národ v naději na nový život, šířit vzdělanost na úroveň těch nejvyspělejších. Micklova neúnavnost v dobrém snažení, zakořeněná v ukázněné obětavosti, je profilem veřejnosti takřka neznámého, ale přec jen význačného učence a našeho posledního humanisty.

P. F. X. Votruba

OHLEDACÍ LIST PÁNA A SPASITELE NAŠEHO JEŽÍŠE KRISTA

Motto: „Venit autem et Nicodemus, qui venerat ad Iesum nocte primum, ferens mixturam murreae et aloes... Joannes, 19, 39“.

Ježíš Nazaretský, narozený za času panování císaře Augusta, příslušný do Betléma, byl dne 13. Nissanu 30. odsouzen velerádu národa židovského pro rouhání, poněvadž se prohlašoval za krále židovského a Mesiáše, a to k trestu smrti na kříži a rozsudek byl po předchozím bičování Pilátem, vládařem pontským, potvrzen a na hoře Golgotha vykonán. Po smrti byla mrtvola s kříže sňata a výsledkem jejího lékařského ohledání by zněl:

Mrtvola muže středních let, 180 cm dlouhá, prknavitě ztuhlá, cyanotická, zohyžděna četnými drobnými ranami. Fialové skvrny mrtvolné v krajině pánevní, stehenní a lýtkové.

Hlava dopředu nachýlená, v obličeji jsou stopy těžkého týrání, jímž je do jisté míry znetvořen. Oblouky očníkové nad oběma zavřenými víčky jsou poněkud zduřeny. Pravá lícni kost vyvstává pod značně oteklým a natrženým víčkem. Na pravé tváři nad rýhou nosolící je větší zduřina. Nos je na rozhraní chrupavčité a kostěné části přeražen a levé chřípí je natrženo. Největší otok postihuje bradu. Krvácení na rozhraní vlasaté části hlavy a čela má svůj původ v četných ranách, které vznikly trnovou korunou, která byla odsouzenec vložena na hlavu.

Svaly šíjové a krku jsou tetanicky ztrnulé.

Celé tělo mrtvolu zpředu od hrudi, počínajíc přes břicho, ruce, kyčle, stehno, holeně, vzadu přes obě ramena, lopatky, bedra, svaly sedací a lýtky, je poseto nesčíslnými

mi ranami, z nichž četné se vějířovitě rozbíhají, vzájemně se proplétají. Odhadem je jich asi 600.

Obě lopatky jsou velmi těsně přitlačeny k žebrům, pravé rameno trochu sníženo a vykazuje pásovité otisky a a zhmoždění, vzniklé nesením kříže. Bederní páteř je značně vpřed prohnutá. Na enormně rozšířeném hrudníku jsou křečovitě stažené velké prsní svaly, nadbřišek je vtažen, kdežto podbřišek je vypoulen.

Hrudní rána, způsobena kopím až po smrti, ležící v přední čáře jamky podpažní mezi V. a VI. žebrem, je 4,5 cm dlouhá, 1,5 široká, oválného tvaru. Nástroj zanechal dužej asi 8 cm dlouhý, který proniká pravou plící a zasáhl pravou přední srdeční. Z této vyteklo něco husté sražené krve, nacházející se v srdeční komoře.

Levá dolní končetina je zřetelně natažená, avšak pravá je mírně v koleně prohnutá, čímž se zdá, že je zkrácena. Ploska levé nohy ztuhla v extensi. Na pravé i levé horní končetině jsou v krajině kostí karpálních, tj. mezi prvou a druhou jejich řadou v místě tzv. Destotově, rány se zhmožděným okrajem v průměru asi 2 cm, které byly učiněny hřebíkem, jímž byl odsouzenec přibit na kříž. Palce obou horních končetin jsou v opozici. (Obraťte n. mediani.) Obdobnou ránu nalézáme na dolních končetinách, a to pod kloubem Lisfrankovým v jeho největší výši v druhém prostoru metatarsálních.

Ukřižovaný nebyl nadlehčován žádným kolíkem v rozkroku (sedile), nebylo použito nožní podložky (suppedanea). Kostí hlavy, trupu a končetin neporušeny.

Příčina smrti:

Krajní vyčerpanost svalová, Asfyxie. (Udušení.) Tetanizace. Oedem plic. MUDr. Vlastimil Nikodém

Z DISKUSE NA III. SJEZDU MHKD

Opat ZOLTÁN BELÁK

Úspěchy, které naše mírové hnutí za 16 roků svého činného a bohatého života na poli občanském i církevním zaznamenalo, musím připisat té skutečnosti, že naše kněžstvo včas pochopilo dobu a že jsme ji jako jednotlivci správně postřehli, v čemž spočívá význam oněch velkých přeměn, které naši epochu natrvalo poznamenaly. Pro nás to byla zkouška, při které jsme si mohli ověřit svoji vlasteneckou zralost, politickou připravenost a věrnou oddanost své církvi. Naše postavení v obrozené epoše socialistické přestavby našeho života bylo o to lehčí, že nám hořely před očima krásné a přitažlivé vzory buditelsko-vlasteneckých kněží naší dávné i nové národní minulosti. Oni to byli, co podpalovali naše nadšení a nesli pochodně vlastenecké lásky na cestě, na které jsme svázali svoji budoucnost s osudem a zájmy našeho krásného lidu!

Šestnáct let naší práce v mírovém hnutí katolického duchovenstva bylo pro nás školou, v které jsme se mnohému naučili! Naučili jsme se především oddané sloužit svému lidu, vzájemně se respektovat, překonávat nacionalistické komplexy.

Specifické podmínky, v kterých žije církev v naší so-

cialistické vlasti, urychlí její rozvoj, upevní perspektivy úspěšné práce nám kněžím a vytvoří ovzduší dobrého spoluzití jen spoluprací představitelů církve s MHKD a orgány státní správy. To nám dostatečně dokázal vývoj i historie našich dřívějších úspěchů.

Pracujeme na vytváření a obohacování života v míru. Pracujeme s naším lidem na výstavbě šťastného a radostného života našeho věřícího člověka a nesmírně nám záleží na tom, aby to byl i život s moudře uspořádanými otázkami našeho církevněpolitického dneška. To však bude možné jen v ovzduší vzájemné důvěry a „in tranquillitate ordinis“ — jak praví sv. Augustin. A náš pořádek v podmínkách našeho života, to je náš srdečný poměr k státním orgánům, k našemu MHKD v ČSSR a k představitelům církve!

ThDr. VLADIMÍR BENDA

Křesťanství chce dnes projevat intenzivnější i extenzivnější lásku ke všem lidem, s kterými sdílí život v této generaci, a uvědomuje si stále naléhavěji svůj univerzalizmus. Život člověka a celé lidské společnosti se totiž podle Kristovy vůle vytváří a dotváří právě univerzální láskou, které se učíme od svého Stvořitele. Konkrétně

ně to znamená, že Boží láska je pro nás stálou výzvou a náš život je pro Boha stálou odpovědí. Proto každý křesťan, který je ochotným posluchačem Božího slova, stává se denně otevřenějším, dynamičtějším a angažovanějším ve své životní situaci. Izolace od současného života je scestný a nekřesťanský fenomén.

K tomuto jasnému chápání skutečnosti nás přivedl II. vatikánský koncil. Jeho šestnáct dokumentů je ovšem mnohých studií i modliteb, předběžných návrhů i upřímných ostrých diskusí.

Domnívám se, že pro naši kněžskou práci ve změněných podmínkách jsou velmi důležité dokumenty o církvi, liturgii, o církvi v dnešním světě, o kněžích a laicích. Zvláště pastorální konstituce o církvi v dnešním světě vytváří příznivé podmínky velkého a celoživotního dialogu mezi církví a současným světem. Přitom církev sama chápe jako explicitní křesťanství a svět jako implicitní křesťanství. To znamená, že lidská, pozemská a světská skutečnost se stává objektivním výrazem teologického života, a to zvláště v těch podmínkách, kde tento teologický život má už anonymní charakter.

Od okamžiku Kristova vystoupení je jasné, že církev může tento svět oslovit a obohatit — ovšem také svět může současnou církev oslovit a obohatit. To je základní eklesiologické a antropologické téma konstituce o církvi v dnešním světě. Je tu nově zdůrazněno povolání a poslání člověka i celého lidského společenství: v lásce a radosti sloužit Bohu i lidem! Teprve v této ochotné službě a otevřené angažovanosti nachází člověk i celá společnost sama sebe, svůj životní úkol i své lidské dovršení. V tomto smyslu je možno říci, že se teologie stává nadpřirozenou, ale konkrétní antropologií. Rytmus této otevřenosti, této služby pro druhého (ať už je to Bůh nebo člověk) je charakterizován na koncilu těmito slovy: manželství, rodina, kultura, hospodářství, společenský život, politika a MÍR.

Je to poprvé, kdy oficiální církevní dokument hovoří o těchto tématech, které na první pohled jakoby nemají nic společného s teologií, ovšem jsou základní problematikou dnešní doby. Nejsou to však jen světská témata, nýbrž je to konkrétní teologie světa a pozemských skutečností. Církev si totiž jasně uvědomuje, že je organicky spojena se všemi lidmi současného světa a je tedy pro ně. Chce se podílet na řešení dnešních světových problémů ve světle Kristova evangelia. Neshromažďuje pro sebe, ale chce sloužit a rozdávat druhým. Církev nemyslí, nemluví a nejedná v singuláru, ale v plurálu; jsme to my všichni — povolání Boží lid — kteří putujeme v této generaci tímto světem a budujeme s láskou a obětavostí lepší životní podmínky a čestnější prostor života.

Nauka církve po koncilu zůstává kontinuální, vycházející nepochybně z depozity víry, která byla svěřena Božímu lidu. Ale koncil a celá současná církev přináší svědectví Kristově pravdě a lásce v tomto světě, těmto lidem a za této životní situace. Vytváří se nový, pastorální a existenciální pohled na svěřenou radostnou zvěst. I dnešní doba je prostředím Božího přícházení k nám a Jeho tajemného života mezi námi. Je třeba, abychom příslušně hodnotili tento vykoupený svět a čas a poznávali chvíli Božího navštívení.

Z tohoto nového rámce teologie pozemských skutečností ovšem definitivně vypadává zastaralý a nepravdivý církevní triumfalismus, podobně jako nevhodné formy feudálního paternalismu a buržoazního klerikalismu. Je třeba si poctivě uvědomit, že církev se v dnešní době na celém světě stává diasporou — ba víc: svět je misijním územím, prostorem, kde postupně mizí upřímná láska; to je panorama dnešního rozbouřeného světa!

Ale nebyli bychom dobrými křesťany, kdybychom i v těchto dobách neviděli světlo, které nám ukazuje cestu. Přichází totiž epocha nového humanismu, a to ve světě nenáboženském i v církvi. Nastává humanizace a personalizace pozemského života. Vždyť člověk je nejdokonalejší tvor, k němuž podle Boží vůle směřovala celá kosmická evoluce. Sám Bůh v Ježíši Kristu sdílí lidský život a zúčastňuje se našich dějin. A tak člověk je člověkem potud, pokud je v materiálním a duchovním spo-

jení s tímto světem, z kterého pochází jeho tělo a který určuje jeho ducha. Člověk je podobný Bohu tím, že zůstává věrný své lidské přirozenosti a přijímá Boží milost. Jestliže vidíme, že tento svět se stal sekularizovaným světem, pak to není náš handicap nebo prohra, ale naopak vítězství člověka podle Božího plánu: Bůh totiž daroval tento svět člověku, který se však stal za tento svět spoluodpovědným.

A tak z četby a studia tohoto závažného dokumentu můžeme usoudit asi toto: náš život a naše situace nám dávají možnost ukázat dobrou vůli, v níž spolupracujeme nejen s Boží milostí, ale stejně ochotně i s lidmi kolem sebe: angažujeme se podstatně v řešení každé lidské problematiky. Proto je Gaudium et spes pro dnešní katolicismus skutečně otevření oken — ale to není zcela vše, co je nutné udělat. I koncil si uvědomuje, že jeho dokumenty jsou pouhým začátkem a hledajícím všeobecným úvodem. Jestliže nyní upozorníme na některé momenty v konstituci, které se nám (kněžími žijícím a pracujícím v socialistickém státě) zdají méně propracované, pak to nebude nějaká laciná a nevhodná kritika koncilového dokumentu, ale zamyšlení pro domo sua, jakýsi pokus o dotažení pro naši situaci. Tak například:

1. Konstituce hovoří sice o značných psychologických, morálních a náboženských změnách v současném světě, ale myslím, že se tu ještě zcela neodráží fakt čestného vyrovnání s novou sociální společností, ve které už 60 miliónů katolíků žije pomalu jednu generaci.

2. Povolání člověka se tu staví velmi radikálně, ale rádi bychom přijali hlubší interpretaci axiomu sv. Pavla: Formam servi accipiens — což není jen Kristova záležitost, ale i úkol církve a každého křesťana.

3. Dále se domníváme, že naše dotváření Božího světa netkví jen ve vnějších projevech budování světa, spíše spočívá v rozvážné, nehalasivé práci každého z nás. A o tom netřeba tolik mluvit (byl by to zase projev sekulárního triumfalismu), ale spíše realizovat jaksi samozřejmý, s pocitem vážné odpovědnosti.

4. Vzájemná výměna služby v církvi, ve státě a ve světě vůbec mezi čestnými lidmi (ona novozákonní DIAKONIA) by měla být hlouběji zdůrazněna na těch místech, kde se hovoří o společenské úloze církve v dnešním světě.

5. Je nepříjemné, jestliže stať o manželství a rodině neobsahuje už ona rozhodnutí, která vypracovala smíšená komise teologů, lékařů, právníků, psychologů a sociologů. Je třeba prosadit i rozhodnější vliv laicismu v církvi: vždyť ani magisterium není zcela a bez výhrady doménou kléru. V praxi hraje i určitou úlohu sensus fidelium.

6. V odstavcích o kultuře je třeba více a teologicky zpracovat myšlenku, že víra je spojena s dějinami a lidskou kulturou a že právo na kulturní statky se musí přiznávat všem a je pro všechny.

7. Hospodářský pokrok světa musí sloužit konkrétním lidem ve všech státech. Ano: ale bylo by třeba, aby se současná situace už podle této zásady koordinovala. Na tomto místě by bylo vhodné důrazně upozornit na ohavnost a hříšnost doznívajícího kolonialismu, ekonomické agrese a vykořisťování.

8. Ve statí o politickém životě společnosti by se mělo víc zdůraznit, že církev nemá a nemůže mít hotovou a kompaktně uzavřenou politickou koncepci a také to od ní nikdo nežadá. Nespadá to do její kompetence.

9. Jestliže si uvědomíme, že biblický termín PAX je osobním projevem Boží přítomnosti v lidském společenství — což je zřejmě ze života Ježíše Krista (Ef. 2, 14), — pak ona část konstituce, která pojednává o míru, by měla být víc christocentricky zpracovaná. Teprve z této roviny je možné ukázat na ohavnost války.

Těchto devět poznámek říkáme s láskou, ale i odpovědností k církvi. Nechceme být nijak neposlušni k církevní autoritě nebo dotýkat se autority koncilu. Je to spíše jakési otevření několika problémů pro nás, cesta k adaptaci do našich poměrů a projev našeho nízírání. Říkáme to upřímně a nahlas v rámci církve, která žije a pracuje v tomto světě. Náš život a naše situace, kterou nám Bůh dal, je Božím oslovením a výzvou pro nás. Naše

odpověď je snaha o angažování budování stále lepšího života světa — služba každému objektivnímu dobru, bez ohledu na jeho sociologický původ. Tím získáváme mimořádné a církevní potvrzení hlubokého náboženského smyslu své spolupráce při výstavbě tohoto státu — vlasti, která má srdce našeho půl, která má srdce naše celé!

JÁN DECHET, kapitulní vikář banskokobylecký

Ze světového jeviště, kde myšlenka míru zachvátila milióny lidských srdcí pro nejšlechetnější zápolení, obrátíme svůj pohled na naši vlast, kde v korytě mezi břehy, jež tvoří církev a naše socialistická vlast, protéká život našeho věřícího lidu spolu s ostatním lidem našeho státu. S odvahou jsme se pustili do budování mostů, neboť jsme si od začátku uvědomili, že je třeba od jednoho břehu ke druhému si podat ruce, získat důvěru a za získanou důvěru opět důvěrou odplácet. To je stavební materiál, ze kterého jsme začali stavět naše základní kameny. Dnes, kdy na nebi křesťanství zazářila naše moderní Charta magna „Pacem in terris“, kdy se dveře církve II. vatikánským koncilem dokořán otevřely míru bez rozdílu přesvědčení, kdy světový tisk v plném rozsahu a s obsáhlými komentáři publikuje mírová poselství a výzvy sv. Otce — dnes je otázka postoje věřícího člověka ke státu, který je celou svou činností a celou svou povahou státem míru, dnes je tato otázka jasná jako vybroušený diamant. Avšak tehdy, před 17 lety, když jsme začali k břehu svázat první cihly, tehdy bylo zapotřebí odvahy a čistě upřímnosti. Oboje jsme, chvála Bohu měli, a byli jsme připraveni též odvahy a upřímnost z celé duše opětvovat.

Ještě se nehovořilo o dialogu, a my jsme mu otvírali dveře a ze srdce jsme uvítali, že i náš stát otevřel dveře pro tento dialog. Už tehdy jsme odsuzovali při tomto dialogu plané teoretisování, které nevede k cíli, ale naopak hledali jsme co nás spojuje a nikoliv, co nás rozděluje, byli jsme pro dialog v praktických otázkách, jak je přinášel každodenní nový život.

Ještě nezazněla slova přelaskavého papeže Jana k jinověrcům a k nevěřícím a my jsme je už uváděli ve skutek a konali jsme společné porady. Ještě visely nad námi mraky exkomunikací a interdiktů, avšak my jsme v lásce Ježíšově a v lásce prvních apoštolů věřili, že se zase rozplynou.

Naše mírové hnutí sblížilo všechny duchovní u nás tak, jako nikdy předtím. Skromnost služebníků oltáře Ježíšova nám nedovoluje, abychom se vynášeli svými skutky, neboť všechno, co jsme vykonali, vykonali jsme ve jménu a s pomocí Toho, jehož příchod jako Knížete pokoje si budeme za měsíc připomínat.

Arcikněz EDUARD HURNÍK

Není sporu, že i nás kněze zajímá přechod k intenzivnímu vývoji národního hospodářství. Nemohli bychom však nabídnout této soustavě přínos z naší křesťanské etiky?

Sféra zájmů našich dělníků se změnila. Vážně se zajímají o organizaci práce, o vedení podniku, jeho administrativu, plánování, odměnu i odbyt. Debatují často i o tom, zda, pokud a za jakých okolností by bylo možno cíle dosáhnout.

Už sama zainteresovanost, zájem o pracovní proces, o dobrý výdělek z práce, o kvalitu výrobků a jejich odbyt, je velkým morálním kladem „nové soustavy“. Lze ji tedy z hlediska křesťanské morálky jen vítat.

Nesmíme stát stranou velkého procesu ekonomického! Je naší povinností odstraňovat z lidských srdcí egoismus, a vychovávat slovem i příkladem náš věřící lid k zlepšení vztahů ke společnému majetku.

Svědomitost, poctivost a důslednost dávají vyšší hodnotu a bohaté výsledky každé práci. A jsou-li nové principy závažně cílevědomě, je nutno cílevědomě provádět i převýchovu člověka.

V řadách věřících je to naše svatá povinnost! Přechod na novou soustavu je náročný ekonomický proces. Vyžaduje nejen hluboké zásahy do celé ekonomické soustavy, ale i do myšlení pracujících! A nikdo dnes nepopírá, že vliv na myšlení mas věřících má právě katolický kněz, dobrý vychovatel a obětavý trpělivý kazatel.

Od nás žádá věřící lid jasné slovo v pravý čas!

Mluví-li pastorální konstituce „Gaudium et spes“ o naší angažovanosti na budoucích osudech světa a lidstva, pak máme my katoličtí kněží morální povinnost vést náš věřící pracující lid ke zmíněným morálním ctnostem a jej v nich důsledně vychovávat. Nová soustava řízení málo nebo nic nezmění, nezmění-li své smýšlení a vztah k práci v první řadě člověk. Ti, kteří to myslí s naší vlastí upřímně, nechť přiloží ruku k dílu. Tím posloužíme nejen sobě zde, své vlasti a míru ve světě.

Msgr. ThDr. E. OLIVA, kapitulní vikář litoměřický

Během uplynulých sedmi roků byl v našem státě nejen položen pevný základ pro jeho socialistické zřízení, ale bylo již nesmírně mnoho dosaženo při rozvoji a výstavbě socialismu v naší vlasti.

V životě katolické církve je pak skutečností zásadního významu, že po dobu čtyř let se konal všeobecný církevní sněm, jehož význam přesáhl hranice církve a bude ovlivňovat vývoj života a postavení církve v současném světě na mnohá desetiletí.

Se zřetelem k těmto dvěma velmi významným skutečnostem je jisté na místě znovu si ujasnit současnost mírového hnutí katolického duchovenstva v ČSSR, jeho poslání a úkoly, před kterými stojí, a zhodnotit cesty, kterými chce svoje úkoly plnit.

Mírové hnutí katolického duchovenstva v ČSSR sdružuje pod vedením svého ústředního výboru katolické kněze, občany tohoto státu, v první řadě české i slovenské národnosti, ale i ostatních národností, kteří považují socialismus za společenský řád, který je i jejich společenským řádem, a spolu se všemi občany bez rozdílu jejich politické příslušnosti, vyznání a světového názoru se zúčastňují na jeho další výstavbě a rozvoji.

Mírové hnutí katolického duchovenstva je si vědomo, že působí uvnitř socialistické společnosti, dávno již přijalo zásadu pozitivního vztahu k ní, a tento vztah chce a musí dále rozvíjet. Při tom si ovšem zachovává i v budoucnosti zachová svoji autonomní ideovou, to je křesťanskou základnu, a na této pevně a věrně stojí při veškeré své činnosti. Nesměšuje ani se nepokouší směřovat ve filosofii křesťanství s komunismem, nýbrž hledá při vytváření a rozvoji pozitivních vztahů k socialismu, k socialistické společnosti styčné body v praktické spolupráci. Ze tyto styčné body v praktické spolupráci lze nalézt, dokazuje řada skutečností a fakt, o kterých jsme již slyšeli v hlavním referátu — a každodenní život našich kněží v jejich farnostech.

Naše kněžské mírové hnutí v čele se svým ústředním výborem plně souhlasí s obsahem politiky našeho státu, protože cíle této politiky jsou ve svém vnitrostátním i mezinárodním zaměření výlučně a trvale humanistické a mírové.

Co žádá mírové hnutí katolického duchovenstva od našich katolických kněží, kteří chtějí být považováni za příslušníky tohoto našeho mírového hnutí?

Požaduje především od každého svého příslušníka, aby byl svědomitým a poctivým katolickým knězem, věrným církvi, obětavým hlasatelem Kristova evangelia a neúnavným pastýřem svěřených mu věřících. Naše mírové hnutí při tomto požadavku ovšem současně usiluje o to, aby každý náš spolubratr, každý katolický kněz v naší vlasti si uvědomil, že žije a působí v socialistické společnosti, která je zcela rozdílná od společnosti předchozí, ve které kdysi vyrůstal, ve které třeba po řadu let působil a které se musel podrobovat.

Mírové hnutí katolického duchovenstva se nespokojuje pouze s požadavkem, aby každý náš katolický duchovní respektoval zákonitost našeho socialistického zřízení, nýbrž žádá, aby je především pochopil. Pochopení ovšem předpokládá dobrou vůli, soužití s naším lidem a upřímnou snahu po poznání.

Jsmo věrnými a oddanými kněží naší církve, současně však plnoprávními občany naší socialistické Československé republiky. Nechceme být pouze občany loajálními, protože loajalita je druh pasivity, ale chceme být občany aktivními, tak jako jsou jimi naši věřící, že se po-

dílejší na rozvoji naší socialistické společnosti. Jako plnoprávní, aktivní občané budou spolupracovat, příslušníci našeho mírového hnutí, vždy vystupovat a jednat s představiteli našeho státního, socialistického zřízení. Oba ze své posice, ale vždy otevřeně, upřímně a lidsky přátelsky.

I když si ústřední výbor mírového hnutí katolického duchovenstva v ČSSR upřímně přeje k tomu pracovat a bude pracovat, aby v řadách příslušníků našeho mírového hnutí byl co největší počet spolupracovníků, přece může být považován za příslušníka našeho mírového hnutí pouze ten kněz, který plně souhlasí s jeho politickou koncepcí a jeho snahami a tyto soustavně zastává a podporuje. Ústřední výbor našeho mírového hnutí musí mít jistotu, že může přebírat záruku za každého svého příslušníka, a to v plném rozsahu, to jest, jako za katolického kněze i československého občana.

Naš stát počítá s ústředním výborem mírového hnutí katolického duchovenstva jako s konsultantem při provádění církevní politiky ve vztahu ke katolické církvi a nedávná minulost dokazuje, že tato spolupráce opravdu existuje. Z úst vysokých činitelů našeho státu opětovně slyšeli členové ústředního výboru, jeho předsednictvo, že stát má zájem na tom, aby tomu tak bylo i nadále. Nedávno to znovu zdůraznil i sám nejvyšší představitel, prezident republiky.

Z toho vyplývá velká odpovědnost, kterou mírové hnutí katolického duchovenstva a v první řadě jeho ústřední výbor má, a to jak k našemu socialistickému státu, k jeho orgánům, tak k našim kněžím, věřícím a celé společnosti.

Třebaže II. všeob. vatikánský koncil vnesl velmi mnoho nového a pozitivního do církve, pominul skutečnost, že mnoho desítek miliónů katolíků, kteří chtějí být plnoprávními údy církve, žijí v socialistických státech, jichž jsou věrnými občany a na jejichž politické, sociální a ekonomické výstavbě se plně podílejí.

Nový ústřední výbor mírového hnutí katolického duchovenstva bude muset nutně dosavadní koncepci své činnosti, která byla účinná v minulosti a přinesla svoje kladné výsledky, rozšířit tak, aby vedla své církevněpolitické stránky práce obsáhla i vnitrocírkevní život a jeho dění. Je to nesmírně důležité se zřetelem k tomu, co jsem právě uvedl, protože není možné, aby závažná koncilní usnesení byla u nás zaváděna v život bez zřetele na mentalitu našich věřících a kněží a bez ohledu na historické, politické a ekonomické skutečnosti, ve kterých v rámci naší společnosti naši věřící a kněží žijí.

Naše mírové hnutí a jeho ústřední výbor naprosto nechce a nikdy nebude chtít přebírat na sebe povinnosti a úkoly, příslušející naší hierarchii, stejně jako nikdy nebude usilovat o zasahování do jejich práv, avšak je přesvědčeno, že má právo být naší hierarchií slyšeno a cítí povinnost jí, při plnění jejího nejvyššího odpovědného poslání, býti mezi kněžími nápomocno. Jen tak bude zamezeno nebezpečí protichůdného působení na našeho katolického kněze a tím rozpornosti v jeho duši, smýšlení a jednání. Ústřední výbor mírového hnutí katolického duchovenstva v ČSSR musí proto svoji činnost zaměřovat tak, aby obsáhla našeho duchovního nejen jako občana, ale současně i jako katolického kněze.

Naše mírové hnutí může během uplynulých více než patnácti let připsat na konto svého úsilí a své práce mnohé pozitivní a krásné výsledky. Za nejkrásnější považují skutečnost, že naše mírové hnutí nejen natrvalo zbožilo všechny přehradu, které v minulosti dělily české a slovenské kněze, ale že i vytvořilo opravdové kněžské bratrství mezi svými příslušníky bez rozdílu, zda jeho příslušníkem je Ordinář, nebo jiný církevní hodnostář, děkan nebo vikář, prostý venkovský farář, nebo mladý kaplan. Naše mírové hnutí přispělo svými snahami i k řešení řady problémů mezi státem a církví a na tomto řešení se podílelo.

Zásadou kněžské práce příslušníků našeho mírového hnutí, práce konané v duchu jeho intencí, byla znovu obnovena důvěra širokých mas našeho lidu a jeho představitelů v českého a slovenského katolického kněze, v minulosti narušená a otřesená. Podobných pozitivních skutečností bylo by lze uvést řadu.

Pravda ovšem je, že řada otevřených problémů, stávají-

cích ještě mezi katolickou církví v ČSSR a státem čeká na svoje vyřešení. Tak kupříkladu, kdo z upřímných příslušníků našeho mírového hnutí by si nepřál, aby v dohledné době došlo k řádnému, trvalému obsazení všech diecézí? Od brzkého a uspokojivého vyřešení tohoto problému je do značné míry závislý vývoj dalšího života katolické církve v naší vlasti. Naše mírové hnutí má velký zájem i na kladném řešení dalších otázek.

Mírové hnutí katolického duchovenstva v ČSSR má tedy i nadále před sebou řadu ideologických i církevně politických úkolů, a to úkoly nejen přechodné, ale stále povahy. Tyto úspěšně řešit a zdolávat, bude v první řadě spočívat na bedrech celého, na tomto sjezdu zvoleného ústředního výboru. Chtěl bych zdůraznit slovo celého, neboť pouze společným úsilím celého vedoucího kolektivu bude moci naše kněžské mírové hnutí plnit dobře a úspěšně své poslání. To platí samozřejmě i o diecézních mírových výborech, které by měly převzít mimo jiné i odpovědnost za politický postoj duchovních v diecézích. Domnívám se, že bude nutno poněkud změnit řízení práce mírového hnutí a přenést iniciativu a řízení na celý výbor, celé jeho předsednictvo a jeho komise. Je proto jisté k dobru další práce našeho mírového hnutí, bude-li, jak je navrhováno, zvýšen počet členů ústředního výboru na sto. Umožní to větší dělbu práce, a to se jistě projeví i v práci komisí. Mám zde na mysli zejména dosavadní práci komise zahraniční.

Jsem přesvědčen, že mírové hnutí katolického duchovenstva v ČSSR bude se snažit vytvořit předpoklady k práci ve prospěch celé církve a svaté věci míru ve světě.

Dr. JÁN P Á S Z T O R, generál. vikář

Na jedné straně jsou národy, které dosáhly poměrně vysoké životní úrovně, ale na druhé straně jsou národy, které žijí v neuvěřitelné bídě. Na světě každoročně milióny lidí umírají hladem. Na 500 miliónů lidí má hlad v plném slova smyslu, více než 1 miliarda lidí žije pod průměrem životní úrovně. 16 % národů vlastní 70 % bohatství země, zvláště jsou to národy okolo Atlantského oceánu. Odstranit tyto ekonomické, civilizační a kulturní disproporce — to je jedním z nepalčivějších problémů dneška. Neboť hlad, bída přináší utrpení, neřimotnost, napomáhají vzrůstu zločinnosti, růstu nejrušnějších hříchů, způsobují předčasnou smrt, nepokoje, ohrožují pokojný život na zemi.

Nechceme tu analyzovat příčiny, proč rozvojové země Asie, Afriky a Jižní Ameriky tolik zaostaly ve svém vývoji. Jsou běžně známé. Jistě zde hrají velkou úlohu i demografické příčiny, přírodní podmínky, tvrdší podmínky přidržívání se tradic, které brzdí hospodářský a kulturní rozvoj. Za největší příčinu musíme však považovat nelidské, nesvědomitě, vykořisťovatelské počínání kolonizátorských mocností, které tu dlouhé roky vládly a vysávaly všechnu živinu z podrobených národů a záměrnou pauperizací vytvářely pro sebe vhodné podmínky pro obhospodávání. Spravedlnost si žádá, aby tyto kapitalistické státy v první řadě poskytl rozvojovým zemím účinnou pomoc a tak nahradily, o co je obraly.

Řešit problém hladu ve světě stalo se velmi akutní úlohou a nutí politiky, ekonomy a jiné odborníky hledat vhodné řešení. Při tom alespoň to je potěšitelné, že v dnešních časech je pozorovat všeobecný vzestup solidarity mezi národy na kulturním, hospodářském, jakož i sociálním poli.

Nás, katolické kněze, především zajímá, jak se dívá naše katolická církev na řešení této otázky.

„I když je prvořadou úlohou sv. Církve vést duše ke svatosti a věčné spáse — čteme v encyklice bl. paměti papeže Jana XXIII. »Mater et Magistra« — přece projevuje svoji péči i o každodenní potřeby lidského života, a to nejen co se týká jejich živobytí a životních podmínek, ale i blahobytu a všestranného kulturního rozvoje v souladu s požadavky té které doby.“

Koncilní otcové na II. vatikánském sněmu obšírně diskutovali o tomto problému. Pastorální konstituce »Gaudium et spes« o postavení církve v nynějším světě v 69., 85., 86. a 88. bodě formuluje nauku Církve o tom-

to problému. Koncilní dokument konkrétně uvádí i způsoby mezinárodní spolupráce, jakož i úlohy křesťanů při poskytování pomoci.

Žel, kapitalistické země zůstávají dosud jakoby hluché k výzvám encyklik a papežů.

Sv. Otec papež Pavel VI. u příležitosti cesty do Bombaje a OSN r. 1965 dal návrh, aby všechny národy určité procento výdajů na zbrojení věnovaly na pomoc hladovějícím. Když počítáme, že na zbrojení se ročně dává minimálně 2000 miliard dolarů, kdyby příslušné národy daly 10 % z této sumy, tedy 200 miliard dolarů na tento cíl, okamžitě by se situace zlepšila a mohlo by se přikročit k opatřením, která by definitivně smazala skvrnu hladu ze života století, které se jinak právem může honosit epochálními vynálezy a pokrokem. Žel, návrh sv. Otce dosud nenašel praktické ozvěny.

Kanovník LADISLAV POLÁK

Sv. Otec papež Pavel VI. ve své poslední encyklice „Christi Matri Rosarii“ adresoval celému světu velmi vážná výstražná slova: „Narůstá nebezpečí prudké a rozsáhlé bouře nad lidskou rodinou, neboť zejména v krajích východní Asie se ještě bojuje, prolévá se krev a zuří strašná válka.“

A protože zuří strašná válka ve Vietnamu, která už dnes znamená nesmírné utrpení pro milióny lidí a zítra může přerůst ve všeobecnou nukleární válku, znamenající zánik lidstva, obrací se sv. Otec na státníky s naléhavou výzvou a prosbou o uskutečnění míru a říká jim: „Vaším jménům se bude žehnat, jestliže přijmete tuto úpěnlivou prosbu.“

A skutečně, celé lidstvo žehná všem těm, kteří vynaládají úsilí, aby skončila válka ve Vietnamu.

Proto je každému mírumilovnému člověku požehnané např. jméno předsedkyně vlády Indie Indíry Ghándíové, která ve svém mírovém poselství na adresu všech volá: „Vietnamskou otázku nelze řešit vojensky, ale jedině vytvořením podmínek pro svolání konference, na které by se celý problém vyřešil.“ Právě tak je nám pro toto mírové úsilí vzácné a drahé např. jméno jihoslovanského presidenta Tita a mnohých dalších státníků, kteří usilují o zmírnění mezinárodního napětí a tím také o ukončení krvavé války ve Vietnamu. Především však cítíme nesmírnou vděčnost vůči sovětským státníkům, kteří vynaládají nadlidské úsilí, aby se vytvořilo opravdové dorozumění ve světě, aby byla odstraněna vzájemná nedůvěra a strach a z toho vyplývající smrtelné zbrojení a krvavé války. Takovouto opravdovou mírumilovnost a touhu po dorozumění by měli projevit všichni a v tomto ovzduší opravdové mírumilovnosti a vzájemné důvěry by bylo možné ve smyslu slov sv. Otce „přistoupit k upřímnému a loajálnímu jednání“, bylo by možné rychle ukončit krvavou válku ve Vietnamu a zamezit další rozšiřování nukleárních zbraní.

A toto je i vřelým přáním nás zde přítomných duchovních, pracujících v našem mírovém hnutí. S vřelým souhlasem jsme přijali dnes projev našeho předsedy bratra ministra dr. Plojara a s největší radostí jsme uvítali jeho návrh, aby z našeho mírového shromáždění byl sv. Otci poslán pozdravný děkovný list. Za všechno, co dělá pro trpící Vietnam a trpící lidstvo, nechť je požehnané jeho jméno a nechť jsou požehnaní všichni ti, kteří usilují o mír na zemi, protože tak hovoří Spasitel: „Blažení mírumilovní, neboť budou je nazývat syny Božími.“

Probošt dr. A. STEHLÍK

Jednou z krásných událostí ukončení Vatikánského koncilu byla chvíle, kdy svatý Otec Pavel VI. rozdával poselství na Svatopetrském náměstí zástupcům různých stavů. Mezi stavy byli i intelektuálové. Jejich jménem předstoupil starý křesťanský filosof a spisovatel Jaques Maritain, aby z rukou svatého Otce toto poselství přijal. V tomto poselství stála i krásná slova povzbuzení, Pavel VI. tam píše k těm, kteří pracují duchovně: Snažit se, abyste našli, a když najdete, snažte se znovu, abyste dále nacházeli. J. Maritain ve své odpovědi svatému Otci napsal: „Je to pro nás velké povzbuzení ze

strany hlavy církve, a proto se vynasnažíme, abychom udělali všechno, co bude v našich silách, hledali, nacházeli to, a co dobrého najdeme, abychom předávali.“ Považuji za velmi významné, že to byl právě J. Maritain, který toto poselství dostal. Vy víte, že v době Pia XII. po skončení druhé světové války byl jmenován francouzským velvyslancem u Sv. stolice a pro různé myšlenkové neshody vzdal se svého místa a prohlásil jasně, že nemůže souhlasit a nemůže přistoupit na některé teze týkající se hlavně Sovětského svazu a východních zemí, které tehdy Pius XII. zastával. Bylo to jakési zadostiučinění tomuto starému mysliteli, který tomismus opět postavil na bázi dneška a kterého se mu v tu chvíli dostalo. Máme tedy hledati. Víme, že při tom hledání jsou stále větší a větší obtíže. Nezastírejme si, že pojem filosofie, pojem filologie během první světové války, po ní i během druhé světové války, byl už tak zkreslen a byl považován za něco tak anachronického, že se nepodařilo usměřit k něčemu dovésti. Spory minulého století, kde filosofie vyústila v cestu, která nikam nevedla, nedodaly lidstvu nijaké důvěry, že by to byli myslitelé, kteří by mohli přivést lidstvo k nějakému dobrému zítřku a k dobré budoucnosti. Jedním z těch směrů, které měly svůj význam a mají svůj význam, bylo vystoupení toho prostinkého jezuita, dlouho zneuznávaného T. de Chardina. Na tomto filosofovi, geologovi a paleontologovi je rozpoznat hned, jak on miluje vědu a co ta věda mu dává. On vidí ve vědě radost a věda bez radosti není nikdy a nemůže být nikdy pravou skutečnou vědou. Být v radosti, najít tu radost, která je nakonec nejbožstější ze všech úloh, bezpodmínečnou radost ze všech pozemských skutečností. Tak píše tento jezuita v jedné své knize. Mimo francouzské encyklopedisty osvěteného století a mimo některé spisovatele marxismu nevyznačovala se nikdy žádná myšlenka větší důvěrou v člověka a v jeho budoucnost, než tyto myšlenky Teilharda de Chardina. A došel také k zajímavým závěrům: on vidí takzvaný bod OMEGA, kdy člověk přijde k tomu, aby žil v té radosti, aby žil ve štěstí. Píše: „Bude to pak země jejíž stále rostoucí potřeby a stále živější zájem vyústí živelně v prohlubování, zkoušení a rozprostrání všeho. Země, kde obrovské dalekohledy a rozbíječe atomů pohltí více zlata a budou vyvolávat spontánnější obdiv, než všechny bomby a všechna děla dohromady. Země, kde nejenom pro sjednocenou a finančně zajištěnou armádu badatelů, ale i pro obyčejného člověka bude aktuálním problémem dobývání dalších tajemství a mocí z mikročástí z hvězd a organické hmoty. Země, kde vědět a být bude spíše hodno životního úsilí, nežli mít, jak tomu je občas v společnosti naší.“ A teď mi dovozte, abych vedle toho postavil citaci Marxovu a Leninovu. Píší: „Říše svobody se začíná ve skutečnosti teprve tam, kde se přestane pracovat pod tlakem nouze a vnější účelnosti. Leží tedy podle povahy věcí mimo sféru vlastní materiální výroby a tím, jak se člověk vyvíjí, tato říše přírodní nutnosti roste, protože rostou i lidské potřeby.“ Chci tím ukázat, jak nejenom v těch některých bodech, které jsme uvedli, ale i v mnoha a v mnoha jiných nacházíme tady možnost pravého dialogu, který nás může spojoval s marxistickými spoluobčany. Podívejme se nyní na situaci po koncilu. Právě v těchto dnech vyšla v Paříži zajímavá kniha, jejímž autorem je Henry Fesquet. Kniha má také zajímavý název: „Řím se obrátil? Řím konvertoval?“ Napřed je nutno říci alespoň několik slov o osobě. Henry Fesquet je horlivý katolík, žurnalista, který se zúčastnil celého koncilu a psal podivuhodné stati do pařížského, velmi zajímavého a váženého listu Le Monde. Není tajemství, že francouzští biskupové a k nim se přidružovali biskupové z mnoha a z mnoha jiných zemí, se scházeli denně večer po vyjití časopisu Le Monde, aby diskutovali o tom, co tento autor Fesquet píše o koncilu a o tom, co na koncilu bylo projednáno. Také není žádnou tajností, že sám sv. Otec Pavel VI. čítal denně jeho stati v časopisu Le Monde, na ně reagoval a často dával některé pokyny právě v tom smyslu, které Fesquet nadhodil. V té knize píše autor: „Koncil skutečně udělal konverzi obrácení církve, ale jsou mnohé ještě otázky, které je nutno dořešit.“

A on je vypočítává: mír, svoboda, postavení ženy, otázky sociální a opravdovost dialogů mezi věřícími různých národností a nevěřícími.

Naše celostátní mírové hnutí, filosofie a filologie, vy byste řekli, jaký vztah to může mít? Velmi veliký a velmi hluboký. My už nejsme na stanovisku a na platformě, abychom museli bojovat o samostatnou svoji existenci. My z radosti pozdravujeme a vítáme ta slova, která zde z této tribuny včera pronášel jménem všech nejdůstojnějších pánů ordinářů pan biskup Nécsey, kdy na nás a na naše hnutí svolával požehnání Boží a kdy nám přál mnoho úspěchů v naší práci. Víme, že to v minulosti vždycky tak nebylo. Víme, že jsme leckdy museli pracovat s utajeným strachem a s obavou, jak naše dobrá snaha bude přijata, a proto se radujeme a věříme, že nejenom pan biskup Nécsey, ale všichni naši páni biskupové a všichni naši ordináři pochopí význam, pochopí postavení našeho hnutí, mírového hnutí, že budou za ním stát a budou využívat jeho služeb. (Potlesk.) Jako na jedné straně je zapotřebí, aby tady byla duchovní stránka, duchovní vedení, je na druhé straně zapotřebí, aby tady byla i politická zkušenost a státnický rozhled. A řekl jsem už ne jedenkrát, že náš předseda ministr dr. Josef Plojhar je jedinečným partnerem právě při všech jednáních v této otázce a že k těm duchovním zájmům v interesovanosti dovede dodat ten svůj veliký politický rozhled a to své taktní diplomatické a státnické jednání. (Potlesk.) Proto bych si přál, aby styk mezi nejdůstojnějšími pány ordináři a mezi našim Celostátním mírovým výborem, hlavně s jeho předsedou a jeho předsednictvem, byl stále užší a užší, upřímnější a upřímnější, poněvadž nakonec nemůžeme chtít nikdo nic jiného, než blaho našeho lidu, našeho státu a blaho svaté Církve (Potlesk.) Dovolte mi, abych vzpomněl při této příležitosti znovu těch několika návštěv u našeho presidenta, které jsme tam vykonali a abych vzpomněl té včerejší besedy, kterou jsme měli s předsedou naší vlády Lenártem. (Potlesk.) Oba dva zdůrazňovali státní zájem na tom, aby došlo k vyjednávání různých otázek mezi církví a státem a oba zdůrazňovali, jak kladou velkou váhu na to, aby právě Celostátní mírový výbor byl zde rádcem, ukazovatelem a že vždycky jsou připraveni a ochotni přijímat jeho připomínky a jeho názory. (Potlesk.) Chci se ještě zmínit o tom dialogu. Ale dialog musíme vést skutečně v tom duchu koncilu, tak jak to naznačil vídeňský arcibiskup kardinál König. Žádná vyvýšenost, žádné mentorování, rovný s rovným. Cožpak nejsme všichni lidé, cožpak nejsme všichni tvorové téhož Hospodina? Buď vděčen za to, že tobě byla dána ta milost a to požehnání Boží, že jsi věřícím člověkem, ale to tě nijak neopravňuje a nelegitimuje, aby jsi snad přistupoval k svému spolubližnímu s nějakým despektem, s postranními úmysly anebo se mu snažil dokázat, že jen tvá pravda je pravdou a všechno co on hlásá, že je omylné.

Co jsme udělali v teologii? Můžeme vzpomínat na minulost a můžeme vzpomínat s hrdoostí. I my máme jména, světová jména v teologii. Cožpak my jsme neorganizovali v Praze už v samých začátcích theologické besedy? Cožpak je neděláme dále? Je zapotřebí jenom zájem našeho duchovenstva, i když je tolik přetřesené a má tolik a tolik jiných starostí a věcí ve svém poslání. Cožpak nevydáváme Oměšník, který vám dává přehled, co probíhá v moderní teologii? Když porovnávejte některé ty spisy, revue zahraniční — můžeme konkurovat, směle to můžeme říct, můžeme ukázat, že tady máme také věc, která dovede knězi dát to, co potřebuje alespoň k jeho nejnütnější orientaci. Přál bych si jenom větší soustavnost v těch našich oběžnících, aby se vždycky zakously do jednoho problému a ten problém ukázaly ze všech stran.

Nakonec mně dovolte malou vzpomínku. Dnešního dne by se dožil svých 85. narozenin papež Jan XXIII. Psali, že v nemoci jednou z jeho posledních vět bylo: „Bojím se, že se lidé dají strhnout do nové války. Rád obětují svůj život za mír světa.“ Ptám se, je možno něco lepšího dát do vínku naší další prohloubené činnosti Mírového hnutí katolického duchovenstva, než práci pro mír ja-

ko nejlepší základnu k vědě, moudrosti a práci? Při památce tohoto velkého papeže Jana XXIII. si slíbme, že naše celá činnost bude směřovat v dalších letech k uskutečnění jeho posledního přání: světového míru!

P. JAN VDOLEČEK

mladí, to je životní síla, odhodlání a výbušná energie. mladí, to je plno načerpaného vědění, ale málo zkušeností. mladí, to je údobí učení se žít. Jak žít.

Toto všechno platí i o mladé kněžské generaci. Generaci, která prožívá tolik velkých a hlubokých změn života společnosti i způsobu života v samotné Církvi sv.

mladí má své klady. Má i své nedostatky a nemoci. Mladá kněžská generace trpí určitým komplexem opatrnictví. Je to u ní léčitelná nemoc. Je vyvolána postojem kněží starších k mladým. Nikdy neodmítáme a nebudeme odmítat práci za mír. Chceme ochotně a rádi pracovat se všemi dobré vůle. S pomocí Boží a dobrou vůlí nechtě společně vykonáme mnoho dobrého a nutného pro zachování míru pro lidstvo.

Dr. ŠTEFAN ZÁRECKÝ, kanovník

Nyní jsme poslouchali hlavní referát našeho předsedy, ministra dr. Plojhara, před našima očima promítal se v prvé řadě život člověka a tak i celá ta situace, v které člověk dnes — doma či v dalekých zemích se nachází. Současně, ale už je v našich srdcích adventní nálada a za pár hodin ve všech našich kostelích budou se ozývat slova epištoly sv. Pavla na 1. adventní neděli: Bratři! Je tu už hodina... noc už pominula, den se blíží... Obkleme se v Pána našeho Ježíše Krista!

Tak jako ve světě, tak i v samotné katolické církvi je nevidaný pohyb, který už nyní je celkem v souladu se starou koncepcí dosavadní katolickou sociální teorií v celkovém nazírání na sociální problematiku, ale ani s koncepcí liberálního kapitalismu. Nevytvořilo se ale ani nové sociální učení křesťanstva, které by počítalo s novými realitami, v kterých žijí i naši věřící, přičemž vzorně si konají svoje náboženské povinnosti. Toto nové sociální učení křesťanstva se právě rodí.

Vystoupení Jana XXIII. — bojové diskuse na samotném koncilu — akce arcibiskupa Carliho (který až tak dalekoleko šel, že chtěl dát odsoudit koncilem komunismus), cesta sv. Otce Pavla VI. do OSN — návštěva Gromyky ve Vatikáně, Encyklika „Christi Matri Rozarii“ — návštěva buddhistického kněze u sv. Otce — saigonská mise sv. Otce — podpora Spelmanova pro krvavou politiku Johnsona — list francouzských biskupů, ve kterém vietnamskou válku odsoudili jako barbarství, zavírání katolických kněží ve Španělsku, a hle jaký je to kolotoč událostí, jaký živý a prudký pohyb. Při tom všem sv. Otec třesoucím hlasem a se slzami v očích hovoří k těm 900 italským kněžím, které přijal před dvěma měsíci a poukázal na to, že zarytí konzervativci se stavějí proti všemu, co je nové, jiní zase pod rouškou novot odvádějí pozornost od ostatních otázek a bloudí na mylných cestách.

Která je potom katolická politika?

Počínání Jana XXIII., který otvíral okna a dveře před proudem „aggiornamento“ a za základ činnosti namísto exkomunikace a suspenze postavil „Mandatum novum“, anebo podkopaná a nenávistná aktivita od svého stáda zrádně utíkajícího — ne pastýři, ale jak je Písmo jmenuje — najatých strážců v emigraci.

Kdo pracuje v duchu Krista Pána?

Arcibiskup Carli, který se zoufalou agitací sbíral podpisy koncilních Otců k tribunálnímu odsouzení komunismu, anebo francouzští kněží-dělníci, kteří odešli do pařížských periférií a sdílejí osud hmotné a morální dezolace žijících proletářů?

Či nejsou opodstatněné naše úzkosti a obavy, že nadhrozené „Aggiornamento“ utopí se v pavučině úzkoprsé teoretiky, a ani také jednoznačné pokusy, jaké dělá sv. Otec Pavel VI. např. v otázce vietnamské války, nenajdou dostatečného pochopení ani u katolických nebo křesťanských státníků — ba jeho dobromyslné kompromisní počínání zaostávající církevní kruhy i zneužívat mohou, považující je za slabost a nerozhodnost?

Můžeme očekávat, že se takto narodí jedna novodobá,

moderní, akutním potřebám formulovaná a Kristovou naukou ověřená církevní politika k současným přiměřeným, obstojným socialistickým programům křesťanstva?

Před podobnými problémy se ocitl katolicismus doma a ve světě před dvaceti roky. Tehdy naše duchovenstvo uprostřed zpusťšeného světa, utrápených a otrhaných, ze svých příbytků vyhnaných lidí a v těch otřesných dojmech z koncentráků, ve vydrancované vlasti vedené hluboko humánními, Kristovými a vlasteneckými pohnutkami sdružilo se v CMV, vykročilo na cestu sociálního pokroku, míru a vlastenectví a na cestu všeobecné sociální přestavby společnosti.

Neměli jsme po ruce obrozenou křesťanskou filosofii. Neměli jsme přiměřenou křesťanskou nauku sociální, ale těžké společenské a politické dědictví z minulosti. A tehdy jsme hledali vzor, příklad a vodítko. Jeho jsme se ptali a s Ním jsme se radili. Od Něho jsme se učili, jak spasit sebe a nám svěřené věřící, ale i to, jak máme milovat vlast, národ, lidstvo a svět. V Jeho příkladech jsme našli principy praktické politiky. On byl, je a zůstane naším Mistrem.

Proto může být jedině On měřítkem správnosti a časovosti tehdy, když posuzujeme jakoukoliv společenskou činnost, pochopitelně tím víc podobnou činnost naší církvi.

Z takového pohledu posuzujeme i politiku dvou velkých sociálních systémů dnes ve světě. Z této pozice, dívající se na principy socialistického společenského pořádku můžeme prohlásit, že naše církev našla si svoje místo i v tomto novém světě a že postupná stabilizace vztahů upevňuje v nás naději, že církev i v socialismu může, a proto i musí splnit svoje poslání, přičemž odstraní se velké sociální křivdy z minulosti a splní se nároky lidí bez toho, že by to šlo na úkor druhého.

Druhý Vatikánský koncil udělal velký kus práce na poli nové orientace naší církve, ale nedořešil několik důležitých problémů člověka. Škoda, že se nepodal na koncilní půdě pravdivý, věrný obraz se svými klady i nedostatky a problémy o životě věřícího člověka v socialismu. Následkem tohoto nedostatku ani v koncilových dokumentech neodráží se skutečnost, že 70 mil. katolíků-křesťanů vůbec a jedna šestina lidstva žije už v socialistickém systému.

Mezi různými proudy, směry a pokusy budeme též

jedním faktorem dějinného vývoje v naší katolické církvi, který hledá a vytváří předpoklady, podmínky, ovzduší, způsoby, formy, náplň a obsah novodobého pokrokového katolického politizování, ale bez klerikalismu, bez nesmyslného antikomunismu, bez aspirace společenské nadřazenosti. Takového praktického politického postoje, který se opírá o zdravé principy křesťanské filosofie, čerpá z čistého pramene Kristových evangelíí a odpovídá postulátu potřeb člověka, žijícího v době technické revoluce, sociální proměny, pokroku a hlubokého demokratismu.

To, co dnes na Západě katolíci filosofové, myslitelé a teologové hledají, nad čím si hlavy lámou a k čemu chtějí vytvářet nové úvahy a teorii, pro nás už není předmětem teoretických a spekulativních hledání, ale je celým a plným životem. CMV se zrodilo z tohoto praktického života, je výsledkem logické nutnosti vývoje událostí ve světě, a v čem koncilové dokumenty přinášejí nové a pokrokové, v tom společensko-pastorační práce našich duchovních už je životem ověřená.

Tento náš sjezd je dalším důkazem, že i v tomto období, v období náročných úkolů naší vlasti, v období pokoncilového obrodného procesu a v období rozhodování o dalším osudu světa, budeme sledovat svědomitě promyšlenou Kristovu cestu v naší práci. Takovouto cestu budeme podporovat i na půdě mezinárodního katolicismu a bude nám nesmírně vzácným uspokojením, jak takováto Kristova orientace bude stále dominovat i ve všech orgánech naší katolické církve tak, jako jsme svědky už i dnes při některých pozitivních zákrocích sv. Otce Pavla VI.

Přesně za 4 týdny znovu budeme poslouchat z našich úst: Gloria et Pax! Sláva Bohu a pokoj lidem! Ano, pokoj! Přizvukujeme přitom, že nemůže být upřímná ta sláva Bohu, když nebudeme chtít i pokoj lidem. Ale tento pokoj znamená nejen zažehnání vraždění na kratší anebo delší čas, ale znamená: chléb, šaty, byty, práci, zdraví, kulturu, umění, radost, úsměv, důvěru, jistotu, bratrství, tedy plnost takového pozemského života, v kterém je i spása dosažitelnou realitou.

V takovémto úsilí byl velký Jan XXIII., v tomto ho chceme napodobovat, neboť jen takto bude společenská činnost naší církve i naše mírová-vlastenecká, ale i křesťanská práce ve své hloubce upřímně Kristova.

LITURGICKÉ HYMNY A SEKVENCE

102. MATREM SIDEREO LUMINE FULGIDAM

102. Matrem sidereo lumine fulgidam
(K mat. P. M. Matky jednoty křesťanů)

Svou Matku nebeskou —
světle hvězd zářící
jednomyslně dnes — vzývejme,
věřící,
ať nad zbloudilými — bratry
se smiluje
a v Petrovu loďku pozve je.

Řeky, Habešany, — Syřany —,
Armény,
Kopty i Chaldejce, — Matičko,
se všemi
ctiteli svými veď — laskavou
rukou svou
pod jednu střechu otcovskou.

V důvěře v zásluhy — Metoda,
Cyrila
náš ret za Slovany — prosby
ti vysílá,
abys jejich srdce — přitáhla
k božskému
Synovu Srdci sladkému.

Neustaň chránit vždy —
nevědomé syny,
by mravy skvěly se — vždy
bezúhonnými,
posiluj božskou v nich —
víru bez ustání
a k Pánu blíž je přitáhní.

Trojediný Bože, — vlídně
slyš, prosíme,
pokorné Matky své —
příměly upřímné,
by Východ i Západ — věřící
v tebe vždy
se vírou skvěly nad hvězdý.
Amen.

103. MATREM BENIGNAM QUAM COLIT

103. Matrem benignam quam colit
(K laudám téhož svátku)

Marií, Matku předobrou,
kterou ctí Západ s Východem,
jitřenka zdraví září svou
před samým slunce příchodem.

Když Země při rotaci své
zbavuje temnot svojí tvář,
zjasní se Východ neidřive,
pak dál se šíří denní zář.

To Světlo po něm s radostí
postupně Západ přejímá,
na téhož světla bohatství
každý z nich stejný podíl má.

Maria, Světla Rodičko,
kež blahodárná tvoje zář,
půvabná jitřní Hvězdičko,
naplní celý vesmír náš.

Vnes Pravdy světlo v temnoty,
buď poutem lásky nezlomným,
buď nejen Matkou jednoty,
buď jejím stálým znamením.

Trojce, Bože přesvatý,
na dlaní své svět držíci,
kež jeden pastýř vede ty,
kdo společnou svou Matku ctí.
Amen.

104. EN, PASSIONIS VESPERE

104. En, passionis vespere
(K nešporám téhož svátku)

Večer před utrpením svým,
jim žiší, náš Pán. Syn Mariin
ve večeradle zápětí
se knězem stal i Obětí.

Sbor apoštolů úžas jal,
když Krev jim i své Tělo dal,
aby všem přijímajícím
byl poutem sjednocujícím.

On, Láska vše sbratřující,
tím apoštolům do srdcí
s nadějí víru zakotvil,
by láskou je pak přetavil.

Pak svého Srdce hlubiny
jim zjeví slovy vroucími:
„Ať jsou vždy svorní, Otče můj,
je sdružuj jeden ovčín tvůj!“

Náš Veleknězi, Pastýři,
po lásce žijící na kříži
po všech srdci sbratření,
po věčném s námi spojení.

Maria, Matko. víru všem
nám vypošluješ pod křížem,
by zlý blud nezahubil těch,
jež rodíš v těžkých bolestech.

Slovany všechny, Kriste, spas.
Maria, buď jim Matkou zas,
ať sjednocuje brzy je,
táž víra, láska, naděje.

Dej, trojediný Bože náš,
jenž ve svých dlaních vesmír
máš,
ať jeden pastýř spravuje
ty, jež táž Matka spojuje.
Amen

Poznámka. Svátek P. Marie.
Matky jednoty všech křesťanů,
byl zaveden dekretem Posvátné
Kongregace obřadů na základě
pravomoci udělené jí sv. Otcem
pap. Pavlem VI. dne 10. září
1966, a to na žádost českých
a moravských ordinářů. Svátek
je zařazen na 18 leden v hod-
nosti II. třídy.

Přeložil J. M. Šk.

ORATIONES

Oratio-collecta je modlitba nad shromážděným lidem. Oratio super oblata je při obětování po malém kánonu modlitba nad nahromaděnými obětními dary. Postcommunio je po sv. přijímání modlitba díky za přijaté dary ve sv. přijímání.

Orace jsou různé, různí se podle ročního období anebo podle svátkového tajemství, které slavíme. Avšak přesto mají všechny týž ráz a podstatně podobné formulování. Z nich poznáme, jak a za co se máme modlit.

Především poznáváme jedno: slovo „já“ se v nich vůbec nevyskytuje. Všechny ty orace mají sociální charakter. Egoismus, sobectví je z nich vytlačeno, eliminováno. V modlitbách, které my sami se modlíme, neustále slyšíme: „Bože, dej mi, pomoz mi, vyslyš mne!“ Kdykoliv svatá liturgie

volá k Bohu ve svých oracích, řekne: „Bože, dej nám, pomoz nám, vyslyš nás!“

Tak to chtěl mít sám Pán Ježíš. „Jsou-li dva nebo tři shromážděni ve jménu mém, jsem já uprostřed nich.“ (Mt. 18, 20.) To znamená, že my křesťané všichni patříme dohromady. Nikdo nemůže říci: Já sám jsem pro sebe tady! Do těch ostatních mi nic není. A přece je každý člověk náš bratr v Kristu, každý je náš bližní. Pán Ježíš praví: „Jste dítkami téhož Otce nebeského.“

Každá orace je sociálně zabarvena. Každá orace představuje myšlenkově i slohově podivuhodné umělecké dílo, jež překvapuje úsečností, jasností, vřelostí, vroucností a elegancí. Stavba orací skoro pravidelně vypadá takto:

1. *Vzývání Boha*: Omnipotens sempiternus Deus.

2. *Chvála neb díky za obdržené dobrodiní*: Qui nos Omnium Sanctorum tuorum merita sub una tribuisti celebritate venerari.

3. *Prosba o milost*: Quaesumus, ut desideratam nobis tuae propitiationis abundantiam, multiplicatis intercessoribus, largiaris.

4. *Odvolání na prostřednické poslání Ježíše Krista a chvála na Nejsv. Trojici*: Per Dominum, nostrum Jesum Christum, qui tecum vivit et regnat in unitate Spiritus Sancti Deus. Per omnia saecula saeculorum. Amen.

Ze všech těch orací vyvěrá jasnost a vážnost křesťanských pravd a křesťanské mravouky. Takže poznáváme jednoznačnou pravdu hesla: „Lex orandi est lex credendi.“ Modleme se je s reverencí a láskou!

ThDr Karel Sahan

LITURGICKÁ PŘÍPRAVA SLOVA

Uvedení do liturgie jednotlivých dní

A. Květná neděle

Po přečtení pořádku služeb Božích ve Svatém týdnu a ostatních oznámení uvedeme do obřadů Květné neděle asi těmito slovy:

Jsou posvátná místa, která má v úctě všechno křesťanstvo: Betlém, Nazaret, Kafarnaum, Jeruzalém.

Ve velikonočním týdnu nás matka Církve vede do Jeruzaléma, abychom s ní šli místy Kristovy slávy, utrpení a Zmrtvýchvstání.

Dnes o Květné neděli zve Kristus své učedníky, tedy i nás: vzhůru, půjdeme do Jeruzaléma (Lk 18, 31). Půjdeme za ním všude, kam půjde.

Co se stalo kdysi a v daleku, zpřítomňuje se ve své účinnosti nyní v našem chrámě:

My teď budeme při slavnostním průvodu s ratolestmi doprovázet Pána.

Zde je dnes jeho Jeruzalém, přichází sem, aby vyhlásil svou vládu nad zemí. Pozdravíme jej písní jako svého krále. Zavážeme se mu službou a věrností.

Ale po průvodu následuje mešní oběť: fialová kající barva, pašije. Tím se nám připomíná, že náš slib: Půjdeme za tebou, Pane, kam ty půjdeš, znamenají následovat jej nejen při slavnosti ve chrámě, ale i při potížích našeho denního života.

B. Zelený čtvrtek

Otevřeme dnes své srdce, aby nám dnešní slavnost mluvila o veliké lásce Ježíšově, na kterou v předvečer svého utrpení, tj. dnes —, nám daroval svůj dar z lásky — Eucharistii — a ustanovil, aby kněžské ruce nám tento dar po všechny časy připravovaly.

Náš chrám je dnes večeřadlem. Zde je stůl, kolem něhož zasedáme my učedníci s Ježíšem a apoštoly. Zde je chléb a víno.

„Vezměte a jezte, toto jest Tělo mé“, — tak zve dnes Pán mne a tebe. „S velikou toužebností jsem si přál jísti tohoto Beránka s vámi, prve, než bych trpěl“, ta slova říká dnes Pán také nám. A každý z nás jistě dnes odpoví: „Zde jsem, Pane, i já toužím po společenství tvého svatého Stolu.“

Po večeři šel Pán na Olivovou horu, aby započal své utrpení. „Nemohli jste bdít aspoň tuto hodinu se mnou? — ptá se Pán i nás. A my odpovídáme: „Můžeme, Pane, chceme s tebou být dnes, a kdykoliv to budeš od nás žádat, i v Getsemanech.“

Společné bdění v Getsemanské zahradě budeme konat hned po mši svaté, k soukromé adoraci zůstane chrám dnes otevřený do... hodin.

C. Velký pátek

Obřady Velkého pátku jsou v celém církevním roce

ojediněle jak duchovní náplní, tak zevnější podobou.

Mají čtyři části: Čtení, Přímluvy, uctění sv. kříže a sv. přijímání.

Středem dnešní liturgie je odhalování sv. kříže: Ejhle, dřevo křížel „Hle“ — tak k nám opětovně volá dnes Církev, chce tedy, abychom hleděli, abychom viděli.

Na co máme hledět? Chrám je nám dnes Golgotou, uprostřed se vztyčuje kříž, křížuje Kristus.

Když tomu přihlížíme, obrácíme zrak na sebe: nikdy by nebylo Golgoty, kdyby nebylo tvého, mého hříchu. On byl „zraněn pro naše zlé činy, pro naše viny byl zbit“ (Iz. 53, 3). „Za naše hříchy zemřel“ (I. Kor. 15, 3). Tento kříž jsme tedy postavili my svými hříchy. Proto: mea culpa — má vina.

Znamení naší viny se tu odhaluje, slyšíme nárek Pána: „Lide můj, lide můj, co jsem ti učinil?“

A právě v našem kajícím a zahanbeném pohledu na kříž je naše spasení: „Jeho ranami jsme spaseni“ (Iz. 53, 6). Kříž se nám stává znamením spásy. Když na něm Kristus naklonil hlavu a zemřel, změnil se osud světa, i osud mne, hříšníka. Kříž, nástroj smrti, se stává vítězným znamením.

V tom je veliké mystérium — tajemství svatého kříže. Při jeho odhalování a uctívání máme z tohoto mystéria každý pro sebe něco pochopit.

Jaký to obraz pro oči andělů, chrámy celého světa dnes: Církev se v nich shromažďuje pod křížem na Golgotě: Pojdte, volá církev, a věřící odpovídají: klanějme se; zvedají se ze svých míst a jdou se poklonit Vykupiteli. Co se bude odehrávat ve chvíli adorace kříže v srdci každého z nás, bude vidět jen Pán z kříže.

Kolem tohoto kříže shromažďuje církev celý svět v Přímluvách za všechny stavy církve, za vladaře národů, židy i nevěřící tu prosí.

Ve svatém přijímání na závěr obřadů oživuje duše Tělem Kristovým, právě obětovaným a Krví právě prolitou.

Úvod velkopátečních obřadů tvoří prastará bohoslužba slova, v pašijích nám představuje sv. Jaň Krista jako Krále, který jde za nás na smrt.

D. Bílá sobota — slavnost Vzkříšení

K velkým svátkům Církve náleží určité věci — symboly — znamení: k vánocům jesličky, k Popeleční středě popel, ke Květné neděli ratolesti, k Velkému pátku kříž. Které „znamení“ patří k Veliké noci? Hned tři: světlo, voda, chléb. Tyto symboly určují také postup slavnosti této noci: začíná slavností světla, pokračuje křestní slavností a končí slavností Eucharistie.

Tomu také odpovídají tři místa, kde se dnešní liturgie koná: nejprve se shromažďujeme kolem velikonoční svíce, pak kolem křtitelnice, nakonec kolem Stolu Páně. Světlo, voda a chléb jsou symboly zmrtvýchvstání Krista mezi námi: jeho *zmrtvýchvstání* velebíme v symbolu světla, jeho *Moc* poznáváme v oživující křestní vodě, jeho *Lásku* požíváme v eucharistickém chlebě.

My jsme tu shromážděni ne proto, abychom se dívali, přihlíželi, ale bychom spoluslavili, spolujednali. Bez činné spoudučasti věřících není slavení této noci myslitelné.

Co budeme při tom dělat my:

1. Při slavnosti světla:

a) *Čekáme* v tmavém kostele na Světlo. To čekání není nečinnost. Jako děti čekají na maminku, tak zde rodina Boží čeká na zjevení Pána v jeho slávě, až vstane z hrobu a přijde mezi nás.

b) *Zdravíme* přicházejícího Pána v symbolu světla. Jako herold předcházeli před vladařem a ohlašovali jeho příchod, a lid mu volal vsíříc, tak i nám bude herold ohlašovat: světlo Kristovo — a my budeme volat: Bohu díky.

c) Budeme přijímat od velikonoční svíce světlo — to nás osvítí — budeme se podílet na slávě Zmrtvýchvstání.

d) Budeme se z této slávy radovat a velebit jej ve velikonočním zpěvu Exultet. Naše srdce musí při tom zpívat radostí a vděčností též: „Toto je noc, ve které Kristus rozlomil pouta smrti a jako vítěz vstal z mrtvých!“

2. Při křestní slavnosti:

a) *Nasloucháme* proroctvím. Ne pasivně, ne nepozorně: posloucháme, jak se na nás vyplnily dávné touhy, prorocství a předobrazy.

b) *Přihlížíme* svěcení křestní vody. Kněz nyní stojí tváří k nám. Je blíže lidu, to vše proto, abychom mohli očima číst všechna znamení, která se při svěcení vody činí.

c) *Podílíme se na novém životě Kristově* přijetím pokropení křestní vodou. Není pravého života, který by nebyl z vody a Ducha svatého. To musíme cítit a vnímat celou duší při obnově křestního slibu a při kropení svěcenou vodou.

d) *Děkujeme Pánu* ve společenství jeho svatých v litánii, že nás povolal k novému životu.

3. Při eucharistické slavnosti:

a) *Posloucháme* radostné poselství o zmrtvýchvstání

b) *Obětujeme* své prosby a dary.

c) *Přijímáme* Chléb života. Pán, vítěz nad hříchem, smrtí a ďáblem je s námi, aleluja, máme podíl na nesmrtelném životě zmrtvýchvstání Krista, Aleluja.

NEDĚLE ZMRTVÝCHVSTÁNÍ NAŠEHO PÁNA

Před několika lety byl za hranicemi uznán za nejlepší film roku španělský film: Marcelino, chléb a víno. Děj: po španělské občanské válce najdou františkáni na prahu svého kláštera malého chlapce. Nikdo jej nezná, on sám neví, jak se jmenuje. Dají mu jméno Marcelino a chlapec si ponechává. Chlapec povyroste a je všude: v kuchyni, v sakristii, na chodbách. Na půdu má však přístup zakázán. Jednou využije příležitosti a tajně vstoupí do „zakázané oblasti“. Na půdě najde mnoho starých věcí, které mohou chlapce zajímat, ale především tam najde veliký kříž. S úžasem se dívá na Krista v životní velikosti, na jeho rány. Chudáku, jsi tady sám a jistě máš hlad, nikdo ti nic nepřinese. — Ale já tě budu navštěvovat, budu ti nosit jídlo.

Marcelino přichází skoro denně na půdu a pokouší se s Kristem rozmlouvat. Kuchař si brzy všimne, že Marcelino tajně mu „krade“ chléb a do lahvičky víno. Což by měl hlad? Oznámi to představenému a ten nechá chlapce pozorovat. Tak přijdou za chlapcem na půdu, slyší rozhovor Marcelina s Kristem, vidí, že chlapec Kristu nechává chléb a víno. Otcové nepřekážejí, — sledují dál. Jednoho dne Marcelino klade své dary pod křížem, začíná svůj obvyklý rozhovor a najednou se obrací na Krista s prosbou: ukaž mi tvou Matku a ukaž mi také mou matku.

Stane se zázrak, Kristus promluví: Marcelino, žádáš mnoho, ale já ti prosbu splním. Abys mohl uvidět mou Matku i tvou, musíš si pod křížem lehnout a usnout. Pak uvidíš. Marcelino uléhá — a umírá.

Smrt — děsná hranice života pro nevěřící, brána naděje a poznání pro věřící. Od adventu, od tajemství Vtělení přes strašlivé utrpení a smrt vše směřovalo k dnešní liturgii Zmrtvýchvstání — vítězství.

Smrt, trest za hřích dědičný, stala se údělem každého člověka. „Avšak ze stromu poznání dobra a zla ať nejíš! Neboť v kterýkoli den z něho jísti budeš, smrtí zemřeš.“ (1. Mojž. 2, 17.) „Jako skrze jednoho člověka přišel hřích na tento svět a skrze hřích smrt, tak na všechny lidi přišla smrt, poněvadž všichni v něm zhřešili.“ (Řím 5, 12.) Smrt byla hořkým údělem člověka. „Ó, smrti, jak jest hořká vzpomínka na tebe.“ (Sir. 40, 1.) „Obklíčily mne úzkosti smrti, pekelné hrůzy se přivalily, strasti a muky mě zastihly.“ (Ž 114,3.)

Ve světle smrti a zmrtvýchvstání Krista se na smrt díváme docela jiným pohledem. To již nejsou hrůzy. Je to spíše jako narkóza před operací: musím se podrobit, posiluju mě naděje na uzdravení. Musím usnout spánkem smrti, abych procitl do dokonalejšího života a poznal vše, čemu jsem věřil, tváří v tvář (1. Kor. 13, 10).

Celá velikonoční liturgie je opětováním Kristova vítězství nad hříchem a ovocem hříchu, nad smrtí: „Pohlí- cena jest smrt ve vítězství. Kde jest ó, smrti, vítězství tvé? Kde jest, ó, smrti osten tvůj?“ (1. Kor. 15, 54.)

Radostně oslavujeme 9. květen, den, kdy přestala dunět děla a my získali svobodu. Ale ještě více oslavujeme každým rokem vítězství nad smrtí, neboť všichni sice musíme umřít, před námi však již nejsou mraky nejistoty a zoufalství, nýbrž světlo království nebeského. Proto se dnes radujeme s žalmistou: „Hle den, který učinil Pán, radujme se a veselme se.“ (Ž. 117, 24.)

Abychom se však mohli radovat, musíme poslechnout rady sv. Pavla: „Vyčistěte kvas starý...“ (1. Kor. 5, 7). Předpokladem vítězství nad smrtí je vítězství nad hříchem. Jak dlouho žije člověk ve stavu hříchu, bez milosti posvěcující, tak dlouho žije i ve stínu smrti. Proto musíme skoncovat s hříchem, abychom se nemuseli bát smrti.

Izraelité měli náboženský příkaz vyčistit a vyklidit z domu všechna jídla z kvašené mouky a k velikonočnímu beránku jíst pouze chléb nekvašený. Na tento příkaz navazuje sv. Pavel v dnešní epištolě: vyčistěte kvas starý: Než budeme oslavovat vzkršení Kristovo, musíme nejprve vyklidit ze svého srdce všechno špatné a hříšné.

Křesťanští umělci znázorňovali zmrtvýchvstání Krista s praporem vítězství v ruce. Zvítězil nad hříchem a zvítězil nad smrtí, dal nám život. V liturgii velikonoční tento život je velmi zdůrazňován.

Na velikonoční svatevečer se světi křestní voda, ale v ten den se také křtili katechumeni. Radost věřícího, který ze smrti hříchu přešel do života. To je ten pravý „pesah“ — přechod. (Předobraz: přechod přes Rudé moře, pronásledovatelé zahynuli, přechod trestajícího anděla smrti v Egyptě.)

Naše hříchy, resp. hřích dědičný, byly „utopeny“ v posvátné křestní vodě a my máme podíl na životě. „Bůh bohatý v milosrdenství, pro velikou lásku svou, kterou nás miloval, i když jsme byli mrtví přestupky svými — spolu obživil nás v Kristu — a spolu nás vzkrísil a posadil na nebesích v Kristu Ježíši“ (Ef. 2, 4).

Sv. křtem jsme se stali dětmi Božími, hříchy od Boha odstupujeme. Zůstala nám svátost pokání a posila nebeská: Eucharistie. Musíme bojovat a boj bude trvat celý život. Když s pomocí Boží zvítězíme, pak budeme slavit velikonoce nejradostnější s Kristem v nebi. Poslední „přechod“. Jako Marcelino: klidně usneme, abychom poznali a radovali se s Kristem, vítězem nad hříchem a smrtí.

Miloslav Klisž

BÍLÁ NEDĚLE

Klíčem k pochopení bohatství myšlenek dnešního liturgického děje u oltáře je název neděle: bílá. Jí ve starých dobách křesťanských končila osmidenní pobožnost za novokřtěnce. Takto také porozumíme prvnímu verši vstupního zpěvu: „Jako zrovna narození si žádejme mléka víry...“ a dodejme si v duchu; pro náš rozum, který nestačí a stačit nemůže na pochopení hloubek Boží lásky. Takovým „mlékem“, prostě prostředkem k nasy-

cení nedospělého organismu, je zvláštní Boží péče, kterou Bůh poskytuje všemu klíčcímu. Jako zrno pod zemí má zvláštní sílu ve svém klíčku, který dovede nadzvednout i roztrhnout hroudu, aby pak prudce rostl ke slunci, že kdyby jeho růst pokračoval, z obilních stébel by byly stromy. Jako kdyby dítě rostlo tak rychle jako před i po svém narození, byli by z nás obři. Prudkost růstu však pozvolna přechází pak ve zrání. Touto péčí zahrnoval Bůh první církev, když jí uděloval zvláštní dary Ducha svatého, zvané charismata. A dodejme, takové péče si vyžaduje i každý z našich novokřtěnců církve svým učení už zralé, když dosáhne věku, jak se s hebrejským básnickým obratem říkalo o dětech, (rovněž tak o slíbeném Mesiáši), „když přestane jíst mléko a med a začne rozeznávat dobré od zlého“ (srv. Iz 7,15).

Kriminologie i při svých nejmodernějších pomůckách se neobejde bez daktyloskopie. A tato dokládá, že mezi milióny otisků prstů se nenajde nikdy otisk stejný. Jsou ovšem postrachem zločinců ta alba otisků, ale my chceme jít při tomto srovnání dále. Zda na věčnosti není podobné „album“, kde jsou zachyceny všechny otisky člověka. Mluvím-li už takto obrazně, jsou zachovány tam v té nesmírné Boží kartotéce i otisky laskajících rukou mateřských na těle dítěte „zrovna narozeného“. Otisky všech skutků vykonaných z lásky či nenávisti.

V dnešním evangelii Pán nabízí Tomášovi, co po svém zmrtvýchvstání nedovolil Magdaléně, totiž, aby se ho dotkl. Tak mě to vždy mrzí, že dobrému apoštolu Tomášovi uvízl ten přídomek „incredulus“, tak přímočaře přeložený podle řeckého textu. Latinský překlad sv. Jana jako by chtěl zjemnit výrok Spasitelův, neříká: „infidelis sed fidelis“, nýbrž: „incredulus sed fidelis“. Jako bychom cítili pod tím slůvkem to tušené slovo: „Nebuď nedůvěřivý!“

Na velikonoce není možno vyhnout se postavě apoštola Jidáše. Toho dezertéra Božího království. A sami cítíte, že spojením jména Jidášova s jménem kteréhokoliv z jiných apoštolů se děje jednomu z nich křivda už tím, že by se ta dvě jména vyslovila jedním dechem. Neboť apoštolové po strasti plném a námahy plném životě položili za Mistra život. A tu bychom se dostali ve své úvaze k psychologii lásky. Vždyť vlastně apoštolové všichni byli „increduli“! Proč se ustrašeně uzavírali před veleradou? Proč se před utrpením dotazovali, zda už je zde hodina, kdy založí království „pro Izraele“? Proč se dohadovali o lepší místo v mesiášském království? Proč musil Pán emauzským učedníkům teprve vysvětlit: „Vy bláhoví a váhavýho srdce k věření...“ Pouze na Tomášovi ulpěl přídomek: nevěřící.

Zatímco velerada uvěřila ihned, ba vlastně ještě před skonem Pána se zajišťuje stráž před hrobem, „ten svůdce řekl...“, nejbližší byli bezradní. Je to jistě tím, že zlým zprávám se uvěří vždy snadněji. Pro veleradu možnost vzkríšení i potom zpráva o něm byla velmi zlá. Kdežto pro apoštoly potvrzení příslibů jejich Mistra bylo něčím až zalykavě úžasným. Vždyť to bylo potvrzení jejich víry, i když dosud zimomřivé a nezralé, víry proti celému národu, který Pána vydal pohanům k potupě a smrti. Zde potřebovali apoštolové vybojovat si napřed jistotu na té frontě vnitřní, uvnitř v srdcích.

Janova epištola dnes mluví o vítězství víry. Víry pevně zakotvené v srdci člověka, na vnitřní frontě, stejně jako voják, který nedostane zbraň do rukou, dříve než se naučí ji pevně a s jistotou držet v ruce. Tedy, abychom se my všichni stali „non increduli“, ne zimomřivci víry, nýbrž „credentes“, ve víře zralí. Tehdy teprve může člověk být ochotný přinášet pro Pána i ty nejtěžší oběti, které se mu těžkými pak nezdaří. Vždyť co potom znamená to maličké mé já proti království pravdy a všem „zaslíbením Kristovým“! Jediný starozákonní verš dnešního formuláře z žalmu 80. nám radí, že mu máme „jásat s nadšením“. Hleď, to je právě to naše srdce, které musí rozohnit náš chabý rozum, tak často „vážavý i bláhový“, k pohledu do „výšky i hloubky Kristovy lásky“. To je to naše srdce, které v modlitbě dne vysílá k nebi prosbu, abychom bohatství „velikonočních svátků“ zachovali ve svém jednání i v životě. Onen pozdrav: „Pokoj vám!“ nebude přáním pokoje pohodlného, nýbrž pokoje a jistoty vnitřní, jak to vyjádřil Pavel: „Vím, komu jsem uvěřil...!“ Pokoj pramení z jistoty, které se Tomáš bál uvěřit, že „ten, kterého hledáte, vstal jak řekl, aleluja!“ (*obětní zpěv*). Z takových srdcí pak bude vytvořena ona „jásající církev“, jak o ní mluví obětní modlitba.

Bude-li naše srdce hledat touhu, Pán se nechá dotknout naším srdcem, ano, dnešní zpěv k přijímání bude platit každému z nás: „Vztáhni své ruce (k modlitbě) a dotkni se mě [srdcem]!“ Neboť jedině tak je možné, „aby se upevnilo naše vykoupění“ (modlitba po přijímání).

Svatý Tomáš svými jmeninami stojí na samém prahu vánoc, jakoby před jesličkami až po Marii a Josefovi byl vyzván se Pána dotknout, zanechat otisky svých rukou na těle až oslaveném. A tak stojí před naším duchovním zrakem Tomáš dnes, těsně po vítězství víry, abychom my, jako „šťastní, kteří neviděli očima, a přece uvěřili“ s Tomášem volali to jeho slavné a velké: „Můj Pán a můj Bůh!“ *Josef Kunický*

KŘÍŽOVÁ CESTA V POJETÍ SOUČASNÉ MALÍŘKY

V Konstituci o posvátné liturgii (hl. VII.) se praví, že „Církev nikdy nepovažovala některý umělecký směr za svůj vlastní, ale ... připouštěla zvláštnosti každé doby. Také umění naší doby a všech národů a zemí poskytuje Církev volnou ruku...“.

Ak. malířka Vilma Vrbová-Kotrbová vytvořila v letech po druhé světové válce pro farní kostel sv. Petra a Pavla v Praze-Bohnicích Křížovou cestu, jejíž pojetí se vymyká jakékoliv běžné konvenci. Výtvarnice se snažila vyjádřit pouhou barvou, nezávisle na obrysové vázanosti, duchovní a myšlenkovou náplní tohoto stěžejního námětu křesťanské ikonografie. Barva je zde hlavním tvárným a výrazovým prostředkem a uvolněnost formy, působící mnohdy dojmem skicovitosti, je vyvážená právě tím čistě malířským prostředkem. Osvětlení obrazového jeviště směřuje k zdůraznění ústřední postavy Kristovy, která je psychologickým, duchovním, dějovým i výtvarným ohniskem obrazu.

Postava Odsouzeného na prvním výjevu zvedá se do heroické výše na pozadí temně zsinaleho nebe. Jeho obličej a ruce svítí bělostí a ostře kontrastují s červení pláště a krve, řinoucí se z hlavy. Druhý výjev je laděn poněkud světleji. Jen velký temný kříž se tyčí proti obloze, na které protrhaná oblaka dávají tušit záblesk milosti Boží a příštího vykoupění. Na výjevu třetím a čtvrtém svítí z temna pozadí jen světlý šat Trpítele a

smrtelně bledá tvář Matky. Také na pátém výjevu tvoří nejjasnější část temné scény mrtvolně bledé tělo Zmučeného. Na bezmocně skloněné hlavě ulpívá nadzemské světlo, pronikající z protrhaných mračen a tvořící pomyslnou spojnicí mezi světem nadzemským a pozemským.

Významná výrazová úloha na mnoha výjevech této pozoruhodné Křížové cesty připadá červením. V temnu oblohy a bělosti těl rudne pramenek krve, stékající po svatém těle i tvář na roušce Verončině na výjevu šestém, červeně pozadí pod temnými mraky na výjevu sedmém zdá se být odrazem červeně, řinoucí se zpod trnové koruny, na výjevu osmém rudne pozadí za stávkami města předtuchou budoucích požárů blízkého zpusťování. — Kalné červeně jsou převládající barvou výjevu desátého až dvanáctého a hlavním výrazovým prostředkem mystéria, blížícího se svému vyvrcholení. Účinné kontrasty rudé oblohy a temnoty mračen, pláště vojínů a krev Ran zvyšují dramatický spád obrazů. Ve vrcholném pašijovém výjevu objímá pak mystická červeně celé tělo Spasitele světa jakoby novým pláštěm.

I když je barevná škála poměrně úzká, přece bohatství modulací sedí, od perletově světlé až po téměř černé, s jemným přimísením zelení a modří a zemitě hnědí nejrůznějších odstínů podtrhují ponurou dramatickostí představovaných výjevů. *Dr. Věra Remešová*

F. BERNARD VÁCLAV DAVID

Pobyt P. Bernarda Václava Davida v koncentračním táboře byl jen kratičký — pouhé dva měsíce — a přece ho stačil sklátit do společné, hašeným vápnem vysypané vězeňské šachty. Ještě počátkem roku 1945 nabízel život P. Davidovi své nejkrásnější plody a dlouhou, plodnou práci na Vinici Páně. Ale přišlo zatčení a koncentrační tábor — a zanedlouho ležel tento mladý nadějný muž a obětavý kněz mrtev v Terezíně, jako jedna z dalších obětí nelidského nacismu. Kruh svého života uzavřel ve třiceti letech, v době, kdy jiní s elánem a nadějí rozpínají křídla k vzletu, a v okamžicích, kdy se trvání Hitlerovy tisícileté říše dalo měřit už jen na dny, ne-li na hodiny... Škoda mladého života!

P. Davida darovala svému lidu a národu kolébka tolika dobrých českých kněží — Českomoravská vysočina. Narodil se 8. května 1915 ve Svěpravicích nedaleko Želiva, kde jeho otec vlastnil domek a kousek tvrdé, kamenité půdy. Matka mu předčasně zemřela, dřív, než si mohl plně uvědomit a ocenit její lásku a péči. Obecnou školu vychodil ve svém rodišti, touha po vyšším vzdělání ho přivedla nejprve do Pelhřimova, později do Českých Budějovic. Ale tesklivá Želivka, tichý klášter a milovaný rodný kraj mladému studentu učarovaly. Pro něho po maturitě na českobudějovickém gymnasiu v červnu 1936 byla jen jedna cesta: do Želiva. Už v září téhož roku bychom ho mohli vidět před oltářem tamějšího chrámu Páně jako skromného, snaživého novice. Theologii studoval na biskupském semináři v Hradci Králové, kde se v roce 1942 také splnila jedna z největších tužeb jeho života: dosáhl kněžského svěcení. Přijal je pokorně z rukou tehdejšího královohradeckého biskupa dr. Mořice Píchy, když už dva roky předtím — 28. září 1940 — složil jako věrný syn sv. Norberta slavné řeholní sliby.

Po návratu domů poslal ho opat Václav Vavroušek za kaplana do Humpolce, kde měli želivští premonstráti řádovou faru. Tím vstoupil P. David bezděčně do šlépějí svého staršího řádového spolubratra P. Kvirína Josefa Kratochvíla, který sem kdysi — před dobrými pětácti lety, nastoupil jako kaplan a ještě stále tu působil. Práce bylo mnoho, k rozsáhlé duchovní správě se ještě družila povinnost vyučovat náboženství na několika venkovských školách. Na jedné ze svých četných cest krajem setkal se P. David také s jedním jinověreckým farářem, který organizoval pomoc postiženým nacismem. Člověka tak dobrého srdce jako byl P. David nebylo nutno příliš přemlouvat. Rád se zapojil jako P. Kratochvíl, P. Touká-

lek, P. Mastný, P. Foral a řada jiných, kněží i laiků. Ale gestapo organizátora akce vyslídilo a zatklo. Nevyržel. Po krátkém výslechu věděli Němci vše, víc, mnohem víc než tušili. Pak už jim jen stačilo zatáhnout síť a měli celou rozvětvenou odbojovou skupinu v rukou. Mezi těmi, které toho chmurného únorového dne před samým kon-

K problematice Pycklerova epitafu u sv. Víta v Praze

Česká malba desková druhé poloviny 16. století, jejímž hlavním polem působnosti bylo malování oltářů a epitafů, propadala vesměs řemeslnému eklektismu. Tyto figurální kompozice byly velmi často pracemi kompilačními, zcela samozřejmě přejímající cizí motivy, typy i celou obrazovou skladbu, aniž se malíř snažil vtisknout obrazu pečeť osobitosti.

Obraz Pycklerova epitafu v chrámu svatovítském, který ještě v době, kdy Ant. Podlaha psal Soupis památek v chrámu sv. Víta byl považován za ztracený (pozn. 1), představuje obvyklé Zmrtvýchvstání Páně. Kristus s vlnící rouškou kolem beder je zalit prudkým světlem. Pravici má vztaženou, v levici drží korouhev. U hrobu je pět vojinů, z nichž jeden spí, dva se právě probudili, jeden se vztýčil a pátý zmateně prchá. Vpravo je otvorem ve skále vidět krajinu s městem a s drobnými postavami tří žen. V popředí obrazu vlevo (vzhledem k divákovi) klíčí Mikuláš Pyckler v rytířském brnění s přilbicí u nohou.

Tato postava adorujícího rytíře nemluví o zvláštní snaze po portrétní individualizaci, je typová a natočení hla-

vy i tvarem obličejových partií poukazuje na běžné, předlohy. A navíc: stojící vojin za rytířem má zřejmou pózu Celliniho Persea, ovšem zde zcela nepochopenou, včetně pozdvížené levice a křivého meče v pravé ruce. Poloha ležícího vojína je převzata z Dürerovy Dcery moře, zejména partie břišní a obou přes sebe přeložených nohou. Nejvíce však autor těžil ze Sprangerova obrazu Kristova Zmrtvýchvstání z premonstrátského kláštera na Strahově (dnes v Nár. galerii v Praze.) Již pravá ruka Kristova na Pycklerově epitafu shoduje se pohybem i tvarem s Kristovou pravicí obrazu strahovského, odkud je převzata také svatozář. Nejvíce podobnosti však skýtá rozevláti draperií, kompoziční silokřivka těl ležících vojinů, tvar i druh kamenného sarkofágu, ale především otvor ve skále s průhledem do krajiny s městečkem i s detailem převíslých rostlin. Také prchající strážce Pycklerova epitafu je voják obrazu strahovského, zachycený pouze z jiného pohledu.

Přes tyto zřejmé shody s obrazem strahovským je Pycklerův epitaf, tak, jak se nám dnes jeví, v kresbě i koloritu projevem méně než druhořadým. Nutno však upozornit, že syrová barevnost neodpovídá dobovým požadavkům konce 16. století. Rovněž chyby v kresbě, zkreslení proporcí i tvrdá plastičnost mohly

cem války odváželo gestapácké auto, byl také P. David...

Snad všichni zatčení se při své deportaci domnívali, že jejich utrpení bude krátké, že spojenecké armády zanedlouho otevřou brány věznic a koncentráků a vrátí je svobodě a životu. Jistě si to myslil i P. David, vždyť byl mlád a zdrav a byly k tomu všechny předpoklady. Bohužel bylo souzeno jinak. Přišel, stejně jako P. Kratochvíl, do Terezína, kde v posledních dnech války zahynul. Tvrdí se, že příčinou jeho smrti byl týfus, který tu tenkrát řádil a který kromě řady jiných sklátil do hrobu i P. Kratochvíla. Ale tato verze se nezdá pravděpodobná. Daleko pravděpodobnější je, že se na písku, kde s ostatními pracoval, nachladil a dostal záškrt. Ať tak či tak, vše se sběhlo velice rychle. Jednoho dne prostě obdržel jeden z kněží, který byl rovněž ubytován na čtvrtém dvoře terezínského koncentračního tábora, od P. Davida vzkaz, aby k němu ihned přišel, že je s ním zle. Nebylo to nic snadného, ale kněz využil ranního ruchu a zmatku před nástupem a nepozorovaně se vplížil do světnice, v níž byl ubytován P. David. Nemocný ležel v horečkách a sotva popadal dech. Z hrdla rudého jako otevřená rána se mu dral jen tichý šipot. Přítel u něho pobyl asi

dvacet minut, posloužil mu jako člověk i jako kněz a zase se nepozorovaně vrátil na své místo. Během dne byl P. David v beznadějném zdravotním stavu odnesen na revír. Vězni z řad českých lékařů se sice pokusili zachránit ho chirurgickým zákrokem, ale marná snaha. Chyběly potřebné pomůcky, chyběly desinfekční prostředky, chyběly léky. Večer když se trestanecké kolony vracely z práce, byl už P. David navždy zbaven všeho pozemského utrpení...

Toho dne — bylo to 22. dubna 1945 — řekl prý jeden ze spoluvězňů, člověk, který poznal P. Davida za nejtěžších životních okolností: „Želivšti premonstráti mají na nebi o jednoho světce víc.“ To bylo v koncentračním táboře, od lidí zvyklých jen hrubostem kápů, utrpení a smrti, veliké uznání. Uznání tak veliké a lapidární, že by všechna další slova, kterými bychom snad chtěli oslavit jeho lidské a kněžské ctnosti, mohla vyznít hluch. Po válce dostal P. Bernard Václav David záslužný kříž in memoriam.

Proti zrádci, jinověreckému faráři, se zdvihla po zatýkání taková vlna odporu a rozhořčení, že raději zmizel z Humpolecka.

Dr. Josef Beneš

NÁŠ ZÁPISNÍK

NAŠE OBRÁZKY

První strana obálky: Plastika sv. Josefa, začátek 19. století, součastí areálu kostela sv. Egidia v Hůzově. Druhá strana obálky: Snímky k článku dr. Věry Remešové: Křížová cesta akad. malířky V. Vrbové-Kotrbové. Třetí strana obálky: Vietnam. Při náletu na King-Trung, okres Kim-son, provincie Ninh-Binh, byl úplně zničen katolický kostel. Právě při náletu se účastnilo Mše sv. na 100 věřících, z nichž 70 bylo zabito a ostatní zraněni. Vatikán, 30. ledna 1967. Historická návštěva. Svatý Otec Pavel VI. se setkává s předsedou rady ministrů SSSR Nikolajem Podgornym. Londýn. Londýnský katolický časopis „Ramparts“ uveřejnil snímek, na němž je kardinál Francis Spellmann, arcibiskup z Nového Yorku zobrazen jako pták, pojmenovaný „Spelmannus bellicosus“. Autor jej imitoval jako černého holuba, sedícího na raketě s raketostřelou. Od bomby vlaje za letu stuha, na které je nápis, že jedině v náboženství je na-

še naděje. Vatikán. Svatý Otec Pavel VI. ukazuje N. Podgornému faksimilie tzv. „Atlantického kodexu“ Leonarda da Vinciho — sbírku 1750 článků a kreseb o inženýrských metodách v hydraulice a ve vojenství, kterou mu při této návštěvě věnoval. Čtvrtá strana obálky: 1. Kaple pod lipami v Rýmařově. 2. Barokní kostel z let kolem 1700 sv. Antonína Padua-nského ve Tvrdkově. 3. Kostel sv. Kateřiny, pseudoslohová stavba z 18. století ve St. Rudolfině. 4. Kostel sv. Mikuláše z první poloviny 18. století. Je jednou z posledních stavebních památek Osoblah.

V měsíci dubnu se dožívají vsdpp:

80 let: 25/4 Josef Blažek, farář v. v. Svinov.

65 let: 13/4 dr. Bohumil Kovář, arcibiskupský vikář, Praha-Zižkov.

60 let: 27/4 Eduard Hurník, arcikněž a děkan, Ostrava, 29/4 Jan Dočekal, kancléř a děkan kapituly, Praha.

50 let: 1/4 Karel Fabián Jen-

šík, admin., Chropíně, 5/4 dr. František Říha, admin., Ukovno, 12/4 Ladislav Janovský, koop., Nový Jičín, 13/4 Karel Pecháček, admin., Krásná Hora, 14/4 Stanislav Pravec, admin., Horní Štěpánov, 20/4 Bohumír Konečník, farář, Dolní Studénky, 26/4 Josef Nouza, admin., Dolní Dobrouč.

REKREAČNÍ A LÁŽENSKÁ PÉČE CHARITY V R. 1967.

Česká katol. Charita bude v letní sezóně 1967 provádět rekreaci pro duchovní, řádové sestry a farské hospodyně v zotavovně „Marianum“ v Janských Lázních a v zotavovně slov. Charity v Dolním Smokovci.

V rekreačním domě ČKCH „PAX“ v Mariánských Lázních a v domě slovenské Charity v Pišťanech je možné spojit rekreační pobyt s lázeňským léčením.

2týdenní rekreační turnusy v Janských Lázních a v Dolním Smokovci.

17. IV.—29. IV.; 1. V.—13. V.; 15. V.—27. V.; 29. V.—10. VI.; 12. VI.—24. VI.; 26. VI.—8. VII.; 10. VII.—22. VII.; 24. VII.—5. VIII.; 7. VIII.—19. VIII.; 21. VIII.—2.

IX.; 4. IX.—16. IX.; 18. IX.—30. IX.; 2. X.—14. X.; 16. X.—28. X.; 30. X.—11. XI.

V Dolním Smokovci začíná rekreace až od 12. VI. a pokračuje do 23. IX.

3týdenní lázeňské turnusy v Mar. Lázních a v Pišťanech.

1. V.—20. V.; 22. V.—10. VI.; 12. VI.—1. VII.; 3. VII.—22. VII.; 24. VII.—12. VIII.; 14. VIII.—2. IX.; 4. IX.—23. IX.; 25. IX.—14. X.; 16. X.—4. XI.

V Pišťanech možnost umístění od 12. VI.—23. IX.

Duchovní, řádové sestry a farské hospodyně platí sníženou denní penzi a doplatek do plné denní penze uhradí Česká katol. Charita. Snížená cena penze je stanovena takto:

V Janských Lázních a Pišťanech 20.— Kčs; v Dolním Smokovci 25.— Kčs; v Mariánských Lázních bude snížená denní penze 20.— Kčs s výjimkou turnusů od 12. VI. do 2. IX., kdy bude denní sazba 30.— Kčs.

V denní penzi není zahrnutý nárok na ambulantní lázeňské léčení, které si naši hosté mohou zakoupit u správy Čs. st. lázní v Mar. Lázních a v Pišť-

vzniknout rukou restaurátora, snad minulého století. Prosvícení a pečlivé prozkoumání obrazu by možná osvětlilo leccos nejasného.

Architektonický rámec epitafu, vyplněný dnes reliéfem Horejcovým, je renesanční aedikulou, sestávající ze dvou korintských sloupů na ornamentem pokrytých konzolách, mezi nimiž je plocha pro obraz. Vystupující římsa, zdobená ornamentem ze závitů, nese trojhlenný štít s volutovými úseky po stranách a s hlavičkou renesančního andílka na úseku středním. Znak, který býval nad epitafem, je dnes v městském muzeu. Zůstaly pouze drobné znaky po stranách reliéfu. Votivní nápis, udávající letopočet, se rovněž ztratil. S chybami zachoval jej v první polovině minulého století Honzátko takto: NICOLAO PYCKLER A GRODICZ IN KVIA, GANSERDORF ET FALKENBERK EX ANTIQUA APVD SILESIOFAMILIA, QVI CVM DVORVM SVMORVM IMP. DIVI MAXIMILIANI II. RVDOLFI DEINDE AVGVSTI AVLAM A PVERIS SECVTVS NON REPERIRE IN QVO MENS ALTERIORA PETENS AQVIESCERAT AD COELESTEM TANDEM ILLAM ASPIRANS EXTREMVM CLAVSIT DIEM FRATRI BENEMERITO BALTHASAR FRATER MOESTOSSIMVS P: C: VIXIT ANNOS XXXI. OBIIT PRID. CAL. AVG. ANNO M. D. LXXIX.“

Je-li však alespoň Honzátkův letopočet votivního nápisu správný, vznikl Pycklerův epitaf záhy po roce 1579. Kdy vznikl strahovský obraz není zjištěno, ale jistě by musel vzniknout dříve, sloužil-li za vzor epitafu hraběte Mikuláše Pycklera. Spranger byl však ve službách Rudolfa II. právě až od r. 1579. (Připomínám, že také Hans von Aachen maloval do dómu svatovítského obraz Zmrtvýchvstání Páně, prý střed závračího oltáře [pozn. 2]. Oltář však prý byl při obrazoboreckých kalvínských bouřích v Praze r. 1619 rozbořen).

Možno vyvozovat, že Honzátko se na popisném štítě Pycklerova epitafu zmýšlil v datu (r. 1579), nebo že epitafium Pycklerovo bylo zřízeno později, [ne hned záhy po smrti jak bylo obvykle zvykem], kdy již existovala Sprangerova Zmrtvýchvstání, zejména ono ze Strahova; nebo konečně, že oba autoři použili stejné předlohy či předloh, což by vzhledem k dobovým zvyklostem nemuselo být tak zcela vyloučeno.

Dr. V. R.

Poznámky:

1. Srov. J. Cibulka: Pycklerův epitaf a Horejcovy oltářní plastiky u sv. Víta (Umění IV., str. 164—167).
2. Srov. K. B. Mádl: Obrazárna Rudolfa II., str. 21 a Z. Winter: Remeslnictvo a živnost 16. věku, str. 181.)

tanec, pokud je neobdrží bezplatně od svého OUNZ. — Do denní pense není zahrnuta lázeňská taxa.

Přihlášky na letní rekreaci podejte do 15. III. 1967, na adresu: Česká katolická Charita, rekreační oddělení, Praha 1, Vladislavova 12. — Ve své přihlášce uveďte svou adresu, dále charitní zotavovnu nebo lázeňský dům Charity, kde žádáte umístění, a požadovaný termín v rámci vyznačených turnusů. Přihlášky farských hospodýň mají být opatřeny potvrzením příslušného farního úřadu.

Zvláště doporučujeme nový rekreační domov Charity „PAX“ v Mariánských Lázních, který svým moderním vybavením splňuje všechny požadavky náročné rekreace.

Žádosti o poukazy na lázeňskou péči se již na letošní rok nepřijímají. Pro příští rok mají být tyto žádosti podány do konce měsíce listopadu 1967.

*

50. VÝROČÍ SMRTI dra MELCHIORA MLČOCHA

Dr. Melchior Mlčoch, jeden z největších reprezentantů biblického studia u nás, se narodil dne 6. ledna 1833 v Kladrácích, zajímavě to horské vesnici na Prostějovsku, jež byla po dlouhý čas (zjištěno z let 1320 až 1782) nazývána také úředně Řím (Roma, Rom, Malý Řím). Gymnastický studium konal u piaristů v Mor. Třebové (1845—50) a v Olomouci (1851—52), bohosloví v Olomouci, kde byl vysvěcen r. 1856. Pak působil jako kooperátor ve Štábovicích, Štěbořicích, Litultovicích a Charvatcích u Olomouce. Po roce pobytu ve vídeňském Frintaně se r. 1862 stal ředitelem a katechetou hlavní a nižší reálné školy v Prostějově. Roku 1869 se stal řádným profesorem biblického studia SZ na olomoucké fakultě, kde působil 41 let — mezi tím se stal r. 1906 dočasným přelátem. Z jeho četné řady spisů nalezneme nejvíce ohlas „Starověda biblická“ (Praha 1888) a „Zalťar čili kniha Zalmů“ (latinsky Psalterium seu Liber Psalmorum, Olomouc 1890, stran 518). Jelikož byl dr. Mlčoch z „Kladek“ říkalo se o tom bohoslovci, který u dr. Mlčocha neudělal zkoušku z hebrejštiny nebo SZ, že jest „v kláde“ a „kladár“. Dne 6. dubna 1917 dr. Mlčoch zemřel a byl slavně pohřben v rodných Kladrácích za velké účasti lidu. Jar. Pinkava

*

* Málo knih vyvolalo v poslední době takové pozdvižení, jako „XIII. vitřina“, vydaná nedávno. Kniha líčí historii a osud rakouských korunních klenotů. Ačkoli od jejího vydání uplynulo už několik týdnů, je stále středem zájmu, vyvolává nové diskuse a komentáře. Jde především o její vysoce politický obsah. Je v ní rozbita legenda, šířená již celá léta, o „chudých“ Habsburcích, kteří prý museli opustit své milované Rakousko bez jakýchkoli prostředků; ukazuje se v ní, jak Habsburkové krátce před katastrofou vyvezli do ciziny jmění v hodnotě několika set miliónů, hodnoty, které ostatně nepatřily Habsburkům, nýbrž rakouskému státu.

Základem knihy jsou paměti švýcarského klenotníka Alphonse de Sondheimera, jehož rukama prošly klenoty mnoha panovníckých rodů, což platí i o klenotech habsburských. Sondheimer popisuje především, jak navázal kontakt s Habsbur-

ky, jak dostal klenoty a jak obtížné bylo rozčlenit je a prodat.

Kniha začíná 1. listopadem 1918, kdy již nikdo nepočítal v agonii. Toho dne jmenoval tehdejší rakouský císař Karel I. překvapivě náčelníka vídeňské policie, dvorního radu Schobera, s okamžitou platností policejním prezidentem. Povýšil jej kromě toho do šlechtického stavu a udělil mu velkokříž Řádu Františka Josefa. Ještě večer téhož dne se odebral nejvyšší císařský komoří hrabě Berchtold s úředníky svého úřadu do klenotnice vídeňského hradu, kde byly ve vitřinách vystaveny nesmírně cenné poklady. Podle „Průvodce klenotnicí“, vydané v roce 1916, byla to „klenotnice s ničím jiným nesrovnatelná co do bohatství uměleckých a záračných děl“, „skrývajících předměty nezměrně umělecké a historické ceny“. Na „nejvyšší příkaz“, tj. na příkaz císařův, dal komoří vyjmout z vitřin nejcennější předměty: z XII. vitřiny především šest Řádů zlatého rouna posázených brilianty s příslušnými velkokříži; XIII. vitřina, ve které byly vystaveny rakouské korun- ní klenoty, byla úplně vyprázdněna. Všechno to bylo uloženo do několika kufrů a odvezeno. Stalo se tak v den Věch svatých, za deštivé noci, pod ochranou vídeňské policie. Když se situace 4. listopadu vyhroutil, našel Karel, aby kufrů plné klenotů byly přepraveny do Švýcarska. Na Západním nádraží, kde byla zavazadla naložena do vagonů pod dozorem nejvyššího komořího a generála Schönburga-Hartensteina, uvítal nádražní personál tuto operaci velmi nevlídně; nemohl však odvozu zabránit. Ve Švýcarsku byly klenoty zpočátku uloženy v jednom klášteře.

Byly to nesmírně cenné klenoty, jejichž kulturní a historickou hodnotu nebylo možné ani odhadnout. V knize jsou všechny klenoty, jež byly předány Sondheimerovi, velmi přesně vypočítány a popsány. U některých z nich jsou rovněž uvedeny částky, za které byly prodány. Ke klenotům, které se takto dostaly do zahraničí, patřila i diamantová koruna císařovny Alžběty, jež tehdy měla cenu přes tři milióny rakouských korun, což znamená dnes asi 100 miliónů šilinků. Právě tak se dostala do Švýcarska rakouská císařská koruna Rudolfa II. z r. 1802; ta však byla později vrácena do Vídně. Všechny ostatní korunní klenoty však zůstaly za hranicemi.

Klenotnice ve vídeňském Hofburgu, ve které byly korunní klenoty vystaveny, nepatřila nikdy k soukromému jmění Habsburků, nýbrž vždy k tzv. dvornímu erárnímu majetku (hofrärisches Vermögen), a byla tedy majetkem státu. Proto také klenotnice i korunní klenoty byly spravovány zvláštním úřadem nejvyššího komořího.

Ještě pikantnější je celá ta věc proto, že na základě císařského nařízení z 12. února 1918 (vydaného ministerstvem financí, obchodu a zemědělství) byl jakýkoli vývoz zlata, stříbra, cenných předmětů a klenotů zakázán. Karel tedy při své operaci porušil svůj vlastní zákon. Císař Karel se dopustil rozsáhlé zpronevěry zlata a klenotů pod ochranou policie.

Pouhý týden poté, co se korunní klenoty ocitly v zahraničí, 11. listopadu 1918, císař

Karel odstoupil; 24. března 1919 emigroval. Sotva přijel do Švýcarska, ujal se zcizeného majetku. Krátce poté prodal pařížskému Cartierovu klenotnictví šňůru perel za 1,1 miliónu franků, což je dnes takřka 10 miliónů šilinků. Ještě téhož roku navázal prostřednictvím svého tajemníka Bruna Steinera de Valmond kontakt s bernským klenotníkem Sondheimerem. Sondheimerovým prostřednictvím prodal v následujících letech značnou část těchto cenných klenotů. Již první sada diamantů, perel a šperků, která byla Sondheimerovi nabídnuta, měla cenu 15—18 miliónů tehdejších švýcarských franků, což odpovídá asi dnešním 150 miliónům šilinků. Sondheimer ve svých pamětech píše, že by mohl klenoty prodat za mnohem vyšší ceny, kdyby je zájemcem nabídl tak, jak byly. Karel však trval na tom, aby byly prodány jednotlivě, což mělo za následek, že řada klenotů byla rozčleněna a kameny musely být — někdy přímo „barbarským způsobem“ — vylomeny ze své obímký. Sondheimer se o tom vyslovil jako o „vandalsství“ a „naprostém nesmyslu“. Dokonce se proto na bývalého císaře osobně obrátil, ale ten na tomto „barbarském rozkouskávání“ trval. Zřejmě tak chtěl zastřít zcizení tohoto jmění.

Obrovské částky, získané prodejem klenotů, sloužily k financování Karlova dvora v exilu; obohacili se z nich nesmírně i různí zprostředkovatelé. Otto Habsburk-Lothringen nabídl 24. dubna 1938 na amsterdamské diamantové burse k prodeji velký Florentinský briliant za 2 milióny říšských marek, což tenkrát znamenalo asi 10 miliónů šilinků. Mezi klenoty, které ještě nebyly prodány, je i diamantová koruna císařovny Alžběty v ceně 100 miliónů šilinků. Taková je tedy historie rakouských korunních klenotů.

*

* Muzeum v koni. Neobvyklé muzeum nyní vyrůstá na pobřeží Jónského moře. Bude umístěno v kopii mytologického koně a bude to muzeum řecké mytologie. Duchovním otcem projektu je chicagský lékař dr. Harry Fournier, světová kapacita v oboru řecké mytologie. Chce tu zříditi knihovnu a muzeum mytologie s nejpodrobnějším katalogem všech uměleckých děl, inspirovaných starými mýty. Pro začátek sem stěhuje svou osobní knihovnu řecké mytologie, která má 1600 svazků. Kůň sám není Homérově trojský kůň, ale Poseidonův kůň, jež „bůh moře“ vykouzlil z vin jako dar obyvatelům nejmenovaného města.

*

* Každý malý hoch, kterého se zeptáte, kde žijí tučňáci, okamžitě jednoznačně odpoví: v Antarktidě! Tučňáci jsou dnes symbolem Antarktidy právě tak, jako je lev symbolem africké savany a lední medvěd symbolem Arktidy. To, že tučňáci opovrhují rybnatými severními moři, je tím podivnější, že kdysi obýval oblast severního Atlantiku jiný druh podobných ptáků. Byla to alka velká, kterou však lidé úplně vyhubili. S tučňáky však člověk nikdy nenakládal krutě. Naopak, před třiceti lety se jeden Nor pokusil usadit je v severních fjordech své země. Chytil několik tučňáků královských a pustil je na svobodu na Lofotech a ve Finmarku (severozápadní pro-

vincie Norska). Za několik let opakoval svůj pokus s dalšími dvěma druhy. Experiment nepřinesl očekávaný výsledek. Poslední tučňáci zahledli lidé v těch oblastech r. 1954. Je možné, že se prostě rozutekli. Ale právě tak možné je, že je vyhubili dravci. A není také vyloučeno, že tučňákům se stala osudnou jejich vlastnost, pro kterou se stali tak častým námetem karikatur — jejich podobnost s lidmi. Říká se alespoň, že norští rybáři pokládali tyto podivné ptáky za zlé duchy, kterých se však snažili zbavit velmi moderním způsobem — výstřelem z pušky.

Tučňáci nepotůká k šestému světadílu zdaleka tak pevně pouto, jak se lidé zpravidla domnívají. Do „životního stylu“ těchto zvířat patří i tisícikilometrové putování po moři. Proč tedy nepokračovali na své pouti za rovník, dále na sever? Příčiny této „monopolárnosti“ tučňáků rozebírá v časopise „Animals“ bývalý vědecký pracovník londýnské zoologické zahrady D. Sparks. Zpočátku se pokoušel objasniti sympatie tučňáků k oblasti jižního pólu tím, že tam nežijí žádní dravci. Vždyť dříve bylo na severu mnohem víc ledních medvědů než dnes. Zoologické výzkumy z posledních let však ukazují, že hlavní složkou jídelníčku ledních medvědů jsou tulení, nikoli mořští ptáci. První variantu vysvětlení bylo tedy třeba zavrhnout. Sparks pak porovnal dvě mapy. Izoterma spojující místa s průměrnou roční teplotou 20 stupňů se přesně kryla s hranicí, níž se tučňáci. Co to znamená? Podle Sparksova názoru je to velmi prosté. Tučňáci nesnášejí horko. Vůbec netouží dostat se do teplejších oblastí.

*

* Naše století má mnoho pří- vlastků. Říká se, že je to atomové století, století techniky, automatů, elektronických mozků, plastických hmot, chemie, kosmických letů. Ti, kdo označují naše století méně lichotivými přívlastky, jsou hanobeni, tak jako všichni, kdo se v dějinách pokusili plout proti proudu, jako kačiči a nepřátelé lidstva. Tak se vedlo před čtyřmi lety americké bioložce Rachel Carsonové, která poukázala ve své knize „Němý jaro“ na nebezpečí chemického boje proti škůdcům a která se ihned dostala do křivové palby přmyslu, koupenné vědy a stejně tak koupenné „žurnalistiky“, podobně jako jiní stateční vědci. Rachel Carsonová je mrtva a nebezpečí jsou tisícínásobně hroživější než prvního dne. Zatím se ozval nový hlas: Bodo Manstein, lékař a badatel zabývající se problémem civilizačních škod, informuje ve své právě vydané knize „Století barbarství“, že stále hynou státiště ptáků otrávenou potravou, milióny ryb jedy z našich řek, které jsou už sotva řekami, ale pouze páchnoucími stoky, hynou červi, brouci a mikroorganismy velkoryse rozprašovanými jedy, a konečně umírají lidé na podivné nemoci, jichž denně přibývá.

*

Chemický průmysl dodává ročně miliardy tun chemikálií. Na trh jsou vrhána léčiva, prostředky pro boj proti škůdcům a plevelům, plastické hmoty, nová rozpouštědla, „záračné drogy“. Každý prostředek proti něčemu „bojuje“, každý má nějaký prvořadý účel. Tak

například DDT, o němž jsme věděli, že hubí škodlivý hmyz, nebo vysoce účinný E 605; a také progesteron, který vyvolává v organismu tytéž procesy, jež v něm probíhají při těhotenství, a tak zabraňuje početí, vychází v miliardách antikoncepčních pilulek. Dichlordifenylytrichlorometan, krátce DDT, byl v pozdních čtyřicátých letech uznán za vysoce účinný insekticid a brzy se prodával v milionech tun. Od té doby, kdy ho bylo poprvé použito ve velkém měřítku, uplynulo dvacet let, v jejichž průběhu se snesly na louky, pole a lesy milióny tun bílého prášku, bez chuti a zápachu, rozprašovaného letadly a motorovými stříkačkami. Chemikálie jistě vyhubila miliardy škůdců, avšak kolik potom vyhnulo hmyzu, který primitivní lidské účelové myšlení označuje jako užitečný? Miliardy ptáků spolýkaly hmyz a pomalu hynuly nebo zaslý, miliardy savců požíly jed obsažený v rostlinné nebo živočišné potravě. DDT je velmi odolnou látkou; ještě po deseti letech lze prokázat jeho stopy v půdě, nad níž byl jednou rozprášen. Dnes se vyskytuje prakticky všude na světě. Mezi odborníky ustoupila víra v DDT již dávno poznatku, že DDT je nervovým jedem a jako většina jiných insekticidů nepříznivě ovlivňuje krevní obraz, poškozují játra a zárodečné buňky. Ročně se vyrábí a rozprašuje na celém světě asi 1,5 miliónu tun nejedovatějších insekticidů. Bylo zjištěno, že průměrný Američan pojíže ve své denní stravě asi pětinu gramu jedu, z největší části DDT.

Tetraetylovo se přidává do pohonných hmot, ročně v množství miliónů tun, protože značně zlepšuje vlastnosti benzínu. Jeho koncentrace je tak vysoká, že litr benzínu obsahuje skoro půl gramu olova. Jemně rozptýlené olovo uniká výfukovými plyny. Manstein říká: „V důsledku toho byl zjištěn na silnicích s velkým provozem v krychlovém metru prachu celý kilogram olova.“ Pro lidi a zvířata je olovo silným jedem. Existuje již množství literatury, zabývající se zamořením vzduchu škodlivými plynnými zplodinami z průmyslových závodů.

Zijeme neustále v plynové komoře. S vodou to není o mnoho lepší. Živoitné důležité složky vody se stávají nezpůsobivými k požívání, vzhledem k bezohlednému rozprašování chemikálií. Dostatečně jsou známa také nebezpečí radioaktivního spadu, radioaktivních štěpných produktů, které se na nás snášejí po jaderných výbuchích v atmosféře. Všude je porušen přirozený řád, koloběh, biologický rytmus. Příroda se podobá motoru běžícímu na vysoké obrátky, narkomanovi, na něhož neustále působí omamně jedy a který se jednou musí zhroutit.

Žádné století tak nerozvrátilo přirozený řád, nepřehodnotilo do té míry hodnoty a nepřeměnilo to, co bylo možné v takové míře jako dvacáté století. Podává se uvést hodnoty opět do správných relací?

*

*** Výbor boje proti narkotikům** v Hongkongu zahájil rozsáhlou kampaň, jejímž cílem je informovat veřejnost o nebezpečnosti tohoto sociálního zla a zbavit omamně jedy jejich přitažlivosti pro lidi. Dr. K. L. Stumpf, odborník na omamně jedy, který celou akci řídí, odhaduje současný počet narkomanů, kteří užívají heroin, asi na 800 tisíc osob. Heroin, nenápadný bílý prášek, se vyrábí z opia, avšak je 30krát až 80krát silnější. Jeho cena je více než 3krát vyšší než cena stejného množství zlata. Narkomani vydávají v Hongkongu denně na jeho dávky asi 85 tisíc amerických dolarů. Policie nedávno v rámci kampaně zabavila asi 3000 liber surového opia a 300 tisíc liber morfia, ukrytého v tajných schránkách zabudovaných do pěti chladniček, které byly vezeny lodí ze Singapuru do Bangkoku. Zabavená dávka měla cenu asi 3 milióny amerických dolarů.

*

FILATELIE č. 19 z října 1968 upozornila na to, že v sérii poštovních známek vydaných vatikánskou poštou k 1000. výročí křesťanství v Polsku a polského státu, mají dvě známky vztah k Čechám: Na patnáctilírové je vyobrazena spolu

s prvním polským panovníkem Měškem I. i jeho manželka Doubravka Přemyslovna, dcera českého knížete Boleslava I., a na pětadvacilírové známce druhý pražský biskup svatý Vojtěch, známý i ze svého působení v Polsku.

PODĀŘÍ SE ZACHRÁNIT FRESKY V JESKYNĚ LASCAUX?

Slavná jeskyně v Lascaux, objevená v září 1940 a zprístupněná veřejnosti až v roce 1948, byla po svém otevření porovnávána se Sixtinskou kaplí. V této jeskyni jsou fresky, považované za nejkrásnější díla předhistorické nástěnné malby, díla úctyhodného stáří, neboť spadají do starší doby paleolitické (20 000 let před Kr.).

Jednoho dne se však zjistilo, že tato mistrovská díla mizí! Podobně jako plátna i nedávných malbů, umělců, kteří jsou málo informováni o chemické reakci barev. Malby v Lascaux existují 20 000 let, přetrvávají proudění vzduchu. Stěny jeskyně byly 20 000 let vystaveny všem rozmarům přírody a právě nyní, když se stávají předmětem bezpříkladné péče konzervátorů, zahrály tyto cenné malby špatný kousek, neboť chtějí zmizet. Dříve, než se pokusíme rozluštit tajemství, je třeba určit místo, kde jeskyně je. Přenesme se do Lascaux. Představte si jeskyni, kterou tvoří čtyři prostory, které mají na půdorysném plánu přibližně tvar písmene H.

Abychom mohli vniknout do první z těchto čtyř prostor, musíme především prořít dvěma masivními branami. Je vyloučeno, aby sem pronikl proud vzduchu. Když projdeme druhou branou, octneme se v prostoru, nebo lépe řečeno, v jakési třicet metrů dlouhé chodbě, jejíž konec se ztrácí v nepřístupné úzké chodbičce. V této prostře se na obou stěnách skví malby, které vzbudily obdiv celého světa. Pozoruhodnou skutečností je, že tyto malby jsou nad sebou a sahají do takové výše, že bychom na ně mohli stěží dosáhnout, i kdybychom si stoupli na špičky.

Před našimi okouzlujícími zrakami se střídají obrazy skotu a koní obklopených šlpy, s býky, skupinou jelenů a všechna zvířata jsou v nejrůznějších pozicích. Jakým způsobem byla díla vytvořena? Za současného stavu našich vědomostí to lze těžko přesně říci, neboť umělec zanechal jen velmi málo předmětů, jež by ukázaly, jakým způsobem postupoval: „Někdo, jak vyhloubených kamenů, které sloužily jako misky, v nichž byly rozpouštěny barvy, několik pazourků...“ napsal profesor Leroi-Gourhan. V dílně umělce dávných věků byly nalezeny také kosti zvířat, na nichž jsou barevné skvrny. Bezpochyby sloužily jako hmoždíř, nebo jako paleta. Barvy rozpouštěli malíř pravděpodobně ve vodě, či ve zvířecím tuky. Ať je tomu jakkoliv, můžeme prohlásit, že základem všech barev, jichž umělci před mnoha tisíci lety používali, jsou kyslíčkové kovy a vyznačují se proto mimořádnou stálostí.

Co se tedy stalo, že fresky byly náhle ohroženy? Na malby mohla záutočit mikroskopická vegetace, jež pomalu, ale nemilosrdně začala ničit to, co přežila bez úhony 200 století. Jestliže choroba způsobila houbu, jak se předpokládá, pak se tato houba mohla rozšířit pouze na podkladu bohatém na organické látky, tedy ne příliš pevném. „Zhoršení stavu maleb lze možná přičítat hromadným návštěvám“ — prohlásil jeden z vědců. Dech pomohl možná rozšířit houby s jejich ničivými účinky. ... Tajemství zůstává.

ARCHEOLOGICKÁ VÝPRAVA

Leydenská univerzita objevila v Jordánsku město Deirallah, které bylo asi před 3500 lety zničeno zemětřesením a ohněm. Při zkáze města přišla většina obyvatel o život. Město bylo na důležité obchodní cestě mezi Jordánskem a Egyptem a mezi Sýrií a Středozemním mořem. Pozdější pokusy opět je znovu vystavět však neměly úspěch. Z pohromy se již nevzpamatovalo.

OCHRANA PROTI POŽÁRŮM

Žádné dílo lidských rukou není nerozborné, aby nemohlo být zničeno požárem. Vápenec, opuka i travertin se vypalují v 900 °C na pálené vápno a to zase ve stvku s vodou zaněčuje dřevo, slámu, papír apod. Hrubozrnné žuly se stávají v žaru drobitými, pískovce křehkými, nestejnorodé živce pukají, tvrdá žula praská již při 200 °C, a proto při hašení je nebezpečí zřícení samonosných kamenných schodů, protože kamenné schody naprasklé v žaru při styku s vodou pukají a celé schodiště se hroučí. Nejděle vydrží sopečné horniny, jako je čedič aj., ale i ty při déle trvajícím žaru a teplotě nad 900 °C se roztahují, měknou a taví. Mramorová obložení při požárech odpadávají a sloupky i schodiště se zcela neočekávaně řítí. Cihly jsou ohnivzdornější, protože i největší požáry je zasahují rušivě jen do hloubky 4–6 cm a jestliže se zdi přesto zřítí, pak je to proto, že vápenná malta, která cihly pojí, ztrácí v ohni vaznost. Tomuto nebezpečí brání vrstvy omítek, zvláště jsou-li to omítky nastavované nebo cementové. Beton velmi dobře odolává ohni, ať je to beton prostý nebo beton železový, má-li ovšem železový beton náležitě podle normy ocelové vložky betonem, aby byla ocel chráněna před účinkem žaru. Nebezpečným místem v železobetonové konstrukci jsou dilatační spáry, jimiž se může požár rozšiřovat a přenášet do dalších místností a podlaží. O oceli při požáru jsme si řekli již dost, jen ještě toto: do 300 °C se pevnost ocelové konstrukce neporušuje, při 500 °C se konstrukce protahuje na každý běžný metr o 1 cm a pevnost je poloviční, při 700 °C se konstrukce deformuje a hroučí. Jen obezdvívkou s cementovou omítkou zvětšujeme odolnost ocelové konstrukce na žár 1300–1400 °C. Je nutno zdůraznit ještě dvojnásob nebezpečí, které hrozí při boji s ohněm v ocelové konstrukci. Na konstrukci před zhroutilím se neukazují žádné jiné zjevné známky, než červený žár konstrukce, který v ohni a kouři je těžko pozorovatelný, a za druhé při dopadu vody na rozžhavenou ocel dochází k rozkladu vody a tím i k explozím. Zinek na kryti-

nách střeche, římsách a žlabech má poměrně nízký bod tání a shodí jasným svítivým plamenem při 500 °C. Kapicky roztaženého zinku se rozlétají a přenášejí červeného kohnota do okolí. Sklo se roztavuje a pod proudem vody praská, není-li vyztuženo drátěnou sítí. Velmi výhodné po stránce požární bezpečnosti jsou lehká staviva, jako lehčené betony, silikony, calofry, která již ve vrstvě 5–7 cm jsou značně odolná. Naproti tomu heraklit je materiálem velmi záluďným, neboť je hořlavý a oheň v něm nebo pod ním může v konstrukci dlouho doutnat než propukne plnou silou. Solomit a jiné lisované materiály, jejichž podstatou je papírovina nebo jejichž pojídkou je asfalt, korková drť apod., jsou po stránce požární velmi hořlavé a tím tedy i velmi nebezpečné, totéž ovšem platí o linoleu a PVC. Naproti tomu podlahy z xyrolitu jsou nehořlavé, avšak při vysokých teplotách žhnou. Dobrým izolačním materiálem proti ohni je osinek (azbest), který přichází do obrotu ve formě lepenek nebo tkaniva.

Dřevo je stavebním materiálem velmi hořlavým a podle stupně odolnosti je nejhořlavější dřevo měkké, uprostřed té stupnice je ořech a nejodolnější jsou dřeva tvrdá (buk, dub) a dřeva tropická. Protipožární zásahům pomáhá jedna velmi dobrá vlastnost dřeva v ohni, a to, že velké dřevěné profily zvláště z tvrdého dřeva, a to bývají staré krovové konstrukce, kladou ohni odpor po dlouhou dobu. Za minimálních ztrát na nosnost odolnost dřeva proti ohni je větší, je-li dřevo hoblované. Je-li dřevo vlhké, je jeho zápalnost menší, suché dřevěné konstrukce se vzněcují náraz, jakoby výbuchem. Jestliže je dřevo zahříváno dlouhou dobu, jako při suché destilaci, až jeho teplota dosáhne 90 °C, nastává samovznícení. Tak vznikají požáry od zazzdných krokův a stropních trámů do kominů nebo od dveřních zárubní osazených blízko kamen a kominových průduchů. Odolnost dřeva proti ohni zvyšují impregnační nátěry, jako roztok vodního skla nebo jiné nátěry pod různými obchodními značkami (Betogen D 55). Beto-

genem natíráme na čisté, suché dřevo dvojnásobným až trojnásobným nátěrem, vždy každý nátěr hodinu po předchozím. Nátěr se musí po dvou letech obnovovat. Při natírání chraňte pokožku i zrak před potřísněním. A nyní se podívejme na ochranu proti požáru ze stanoviska prevence, jak o ni má dbát požární hlídka občanské svépomoci, která posuzuje sakrální budovy i fary, stejně jako každé jiné budovy v obci. Upozornění velitele na základy je nutno uposlechnout a základy odstranit, nechceme-li se vystavit následkům hlášení o vlastní nedbalosti v protipožárních opatřeních, které by musil velitel požární hlídky na nás učinit MNV nebo ONV, protože každá budova, ve které vznikne požár, je nebezpečím pro celé okolí. Vznikne-li v domě požár, je každý povinen hasit, a chybějí-li k tomu prostředky, pak má občanskou povinnost přivolat jednotku požární ochrany. Do jejího příjezdu má zabránit v rozšíření požáru tímto způsobem: odstranit z blízkosti ohniska požáru pokud možno všechny hořlavé předměty, uzavřít všechna okna a dveře, aby byl omezen přívod vzduchu do místnosti, kde se požár vznítil, uzavřít přívod plynu a elektrického proudu do ohroženého úseku a odvést nebo odnést děti a nemocné do bezpečí. Použije-li kdo požárního hlásiče nebo telefonu, je jeho povinností vyčkat na místě do příjezdu jednotky a použije-li telefonu, pak vyčkat zpětný dotaz a zajistit hlídku na křižovatce, která označí příježdějící jednotce směr požáru.

Prohlédneme si tedy budovu, máme-li vše v pořádku z hlediska požárně bezpečnostních opatření. Budovy sousedící s jinými musí být od sebe oddělovány požárními a štitovými zdmi vyvedenými nad střechem, aby se zamezilo přenášení ohně z budovy na budovu, a v těchto zdech nesmějí být zabudovány žádné dřevěné konstrukce. Podlaha na půdách má být nehořlavá a stropy nad posledním patrem mají být z materiálu, který vydrží vzdorovat ohni asi 60 minut, a mají mít takovou únosnost, aby unesly případnou váhu padajícího krovu. Dřevěné části krovu se nesmějí osazovat do komínových těles. Každá část půdy oddělená požární zdí má mít vikýř nehořlavé konstrukce pro výstup na střechem. Výstupní otvor má mít rozměry 80x80 cm. Unikovými cestami z budov jsou chodby a schodiště. Jejich šířka nesmí být užší než 90 cm a u obytných nájemních domů 110 cm. Schodiště má mít volný přístup z budovy a proti půdě musí být ohnivzdorně uzavřeno. Schodiště má být z nehořlavého materiálu a i zbradit má být nehořlavě s výjimkou přízemních domků a rodinných domků do dvou podlaží, do kterýchto kategorie bychom mohli počítat mnohé venkovské fary. Délka chodby od dveří do volna nebo ke schodišti nemá být podle typu budovy delší než 20–40 cm. Na schodištích a chodbách a v příjezdech se nesmějí skladovat pohonné látky a popel má být ukládán do nádob s poklopem. Stěny vzdálené méně než 80 cm od výševných ploch kamen mají být z nehořlavého materiálu, kamna mají stát na nehořlavé podložce, která přechází vpředu o 60 cm topeniště. Kouřovody, které připojují topeniště na komín, nesmějí procházet spalitelnými stěnami, musí být vzdáleny od snadno vznětlivých stěn více než 80 cm a musí být zajištěny proti vypadávání jisker. Jestliže musí kouřovod projít spalitelnou stěnou, pak v místě proniku musí být odizolován, např. propletnut asbestocementovou nebo kameninovou rourou. Stropní trámy mohou být osazeny ve zdech, kterými procházejí komínové průduchy jen tehdy, jestliže vzdálenost trámu od průduchu je minimálně 30 cm, a kdyby musily směřovat do místa průduchu, pak by musely být začepovány do výměny, která by od omítnutého lince komínového zdiva byla vzdálena 8 centimetrů.

Topeniště a komíny jsou přímým ohrožením každé budovy, a proto jim musíme věnovat pečlivou pozornost. Do jednoho komínového průduchu se smíjí zapojit jen topeniště na též druh paliva, a to do průduchu o průměru 15 cm, což je běžný průměr komínů, se mohou zaústit jen dvě topeniště z téhož patra (a nejlépe, i když jen z téhož bytu), a to tak, že zaústění musí mít mezi sebou na výšku rozdíl 30 cm. Má-li komín vnitřní světlost větší, mohou zaústěných topenišť být více, a to nejvíce čtyři. Síla komínového zdiva musí být 15 cm, a to i u přepážek mezi průduchy. Po své celé délce probíhající budovou má mít komín zdivo zevně i uvnitř omítnuté, nad střechem pak má přesahovat o 65 cm, zdivo má být spárované nebo omítané a ukončené betonovou hlavou. Komínem není asbestocementová roura prostrčená půdou nad střechem. Ve stropním meziprostoru musí být těleso komínového zdiva omítnuto, to se mnohdy zanedbává. Pokud musí být komínové průduchy z konstrukčních důvodů uhýbané, mají se uhýbat vždy na jednu stranu a nikdy v prostoru stropní konstrukce, ale buď pod stropem, nebo nad podlahou. Komínové zdivo nemá být zeslabováno žádnými rýhami pro instalace. Dvířka k čištění a vybirání sazí musí být uzamknutelná a podlaha před nimi ohnivzdorná. Vymetací dvířka nemají ústít do bytů, ale do uzavřených prostorů na půdě, a vymetací-li se komíny ze střechy, musí být přístupné z lávky. Je-li komín prodloužen nástavcem, pak 1 m nástavec musí být osezen do komínového zdiva nejméně do hloubky 20 cm a výška komínového zdiva nad vymetacími dvířky nesmí přesahovat 6 m. Jestliže váš komín nemá všechny ty vlastnosti, které jsou zde popsány, nebo jestliže vám netáhne, poradte se s komíníkem, protože špatný komín znamená nejen tepelné ztráty, ale i stále nebezpečí požáru. Dbejte na pravidelné vymetání komínů, protože saze, které se usazují na stěnách komínu, zužují průduch a tím zhoršují tah a mohou i chytout. Požár sazí se nesmí hasit vodou, protože vzniklá pára by komínové těleso roztrhla, nejlepší je nechat je vyhořet a hlídat okolí. Již jsme se seznámili s přehledem, při jaké teplotě se která látka vznítí, proto si připomeňme, že povrch kachlových kamen může mít 200 °C a litinová rozpálená kamna mají 500 °C. Zaustujeme-li troubu od kamen až pod stropem a je to dřevěný strop rámový s podbitím a rákosovou omítkou, pak vzdálenost zaústění od stropu musí být minimálně 45 cm. Dbejte také správného přikládání do kamen, protože polouzavřené žároviště vysoce naloženým uhlím je nejen zdrojem jedovatého kyslíčnicku uhelnatého, ale může dokonce dojít i k výbuchu.

Máte-li plynová kamna, mají mít svůj samostatný průduch a nesmíte je nikdy zaústit do průduchu, který je v komínovém

tělese. Proč? Proto, že přepážky mezi komínovými průduchy mohou profukovat a došlo by k výbuchu. Ze pochopitelně se nesmí plynový spotřebič zapojit svým kouřovodem do průduchu, kam jsou už zaústěna kamna, to je samozřejmé. Na zvláštní průduch vyvedený nad střechem mají být zapojeny všechny plynové spotřebiče, jejichž příkon je větší než 30 l/hod./m³ prostoru, to jsou např. všechny čtyřhořákové sporáky, karmy v koupelnách apod. Je možné, že váš nový plynový spotřebič by přesto šel zapojit do komínového průduchu, ovšem o tom nechte rozhodnout komínika a nedělejte tak svévolně. Pozor také, používáte-li k vaření zkapaalného topného plynu [propan], jehož používání je vázáno na povolení ONV. Láhev s topným plynem se nesmí umísťovat tam, kde se pracuje s otevřeným plamenem a u ústředního topení v době, kdy je ústřední topení v provozu, musí být láhev vzdálena aspoň 3 m. Nejbezpečnější je umístit láhev mimo místnost kde je vařič a spojit láhev s vařičem potrubím, ale pozor, tento plyn je těžší vzduchu, proto uniká-li, klesá dolů do sklepních prostor, nestavte jej proto na schody do sklepa, jistota je jistota, i když unikající plyn poznáte podle hnilobného zápachu. Pozor také, připojujete-li vývod potrubí k regulátoru hadic, nesmí být delší než 50 cm a ze syntetické gumy, protože přírodní pryž propan propouští.

Zdánlivě bez nebezpečí požáru je tzv. ústřední topení, ovšem je-li v budově kotelná, musí být obezděna cihelnou zdí nejméně 30 cm tl. a nad kotelnou musí být ohnivzdorný strop, východ je opatřen ocelovými ven otevíratelnými dveřmi. Malé kotlíky pro tzv. etážové topení se mohou umístit v nějaké podřadné místnosti bytu, ovšem musí se hlásit ONV. Již však při výkladu o nebezpečí samovznícení jsme si začali uvědomovat, že dlouhotrvající teplo v blízkosti snadno hořlavého materiálu je zdrojem ohně a na to pamatujto, kde vašimi sklepy prochází potrubí ústředního nebo i dálkového topení. V hromadě uhlí snadno vznikne uvnitř teplota 35 °C, která se oxidací rychle zvýší na nebezpečnou teplotu 55 °C a jestliže v té chvíli nepřeházíme uhlí nebo je nezačneme skrápět, pak nic nezabrání tomu, aby teplota uvnitř uhlí stálým sáláním tepla z rour topení nestoupila na 75 °C a pak dojde ke vznícení uhlí. Zvláště snadno dojde k požáru ve sklepech, jestliže za podobných podmínek sálavého tepla máme ve sklepech uloženy na vlhkém místě čerstvé brikety. Připomeňme si při této příležitosti, že požáry uhlí hasíme hasicími přístroji s pěnou.

I provozně zcela bezpečná akumulární kamna mohou zapálit, protože jejich povrch se zahřívá na 120 °C a proto odstraňte z jejich blízkosti snadno vznětlivé předměty.

A jestliže cílem těchto statí je radit vdp. duchovním správcům k svépomoci v nejrůznějších řemeslech stavebního oboru, pak přece z hlediska požární ochrany musíme varovat toho, kdo by ve svépomoci viděl příležitost k práci provedené bez ohledu na stavební předpisy. Svépomoc při opravách elektrického vedení a elektrospotřebičů zavinila už mnoho požárů a proto pozor, svépomoc neznámená neobdobnost a fušeřinu. Které bývají příčiny požáru elektrickým proudem? Nevhodný instalační materiál, neobdobná instalace, neobdobné opravování pojistek, ponechání elektrospotřebičů bez dozoru. Jestliže při domácí opravě neovíneme prodřený ochranný obal drátu izolaci nebo spravíme pojistku omotaním drátem o větším odporu, než na který je pojistka dimenzována, můžeme se stát žháři ve vlastním domě, protože rozžhavené dráty a zkrat jsou příčinami požáru. Proto povrchová vedení po dřevě mají být upevněny na izolátorech a tam, kde prostupují stěnou, mají být vedeny v trubce. Spojujeme-li dva dráty hliníkového vodiče, musíme dbát toho, přes špatnou ohebnost materiálu, aby spojení bylo pevné a těsné, aby volným spojením nedocházelo na vodiči k jiskření, vysokému přechodnému odporu a tím i k oteplení, které může způsobit požár. A ještě jeden apel k vaší duchapřítomnosti při požáru — dříve než začnete hasit, snažte se přerušit dodávku proudu hlavním vypínačem v bytě nebo v domě, vyšroubováním pojistek, vypojením domovní přípojky na sloup a jinak, jde-li však o odpojení vedení o vysokém napětí, tak to může odpojit jen středisko energetických rozvodných závodů a než od nich dojde zpráva o odpojení musí se s hašením čekat.

Ochranou budov před bleskem jebleskosvod populárně nazývaný hromosvodem. Na jeho jímání tyč se nesmí zavěšovat antény rozhlasových a televizních přijímačů, ovšem antény samy, právě tak, jako všechny kovové konstrukce na střeše včetně okapů, musíme spojit se svodem bleskosvodu, aby byly uzemněny. Nedbejte na tradici, že špička bleskosvodu se má blyskat jako zlatá, mosazný hrot nezvyšuje účinnost jímání tyče. Za to dbejte na to, aby svod 2 m nad zemí byl opatřen zkušební svorkou, aby bylo možno svod rozpojit a přeměřit zemní přechodový odpor. Musíme být pamětlivi toho, že každá zemina nevodí elektrický proud stejně, a proto dbejte, aby jáma, do níž se zemnic bleskosvodu vkládá byla zaházena stejným materiálem, který byl vykopán, a ne aby jáma byla zaházena stavební sítí nebo škvárou. Bleskosvody se mají revidovat jednak po každém zjištění zásahu blesku a jednak každých 5 let.

Již tedy odnikud nám nehrozí nebezpečí ohně, když neodhazujeme oharky cigaret a dbáme všech bezpečnostních předpisů? Ještě hrozí dvojí nebezpečí, zevnitř domu i z venku. To zevnitř hrozí tehdy, máme-li sice neprodyšně uzavřený dům, v němž se odhmyzuje nebo hubí hlodavci plynem, ale zapomněli jsme zhasnout světla nebo věčný plamének karmy v koupelně, každé jiskření i třeba zazvonění domovního zvonku může způsobit výbuch a tím i požár. A nebezpečí požáru z venku nás obklopuje, máme-li dům obestavěný kůlnami, dřevníky, králíkárnami a podobnými dřevěnými přístavky, nebo není-li mezi námi a sousedem dostatečně velká proluka podle stavebního řádu, či postavíme-li si nějakou byt podřadnou hospodářskou budovu blízko trati v zákázaném pásmu. Rozvoj motorismu pak nám přináší nejspodnější hnízdo a líheň červeného kohouta a to je motorové vozidlo a jeho garáž, jsou-li umístěny bez ohledu na platné předpisy stavební, požární a bezpečnostní.

V zastavěných místech musí být stěny, strop i podlaha garáží z nehořlavého materiálu a i když si zřídíme garáž v přízemí nebo suterénu vlastního domu, musí být oddělena ohnivzdorně od ostatních prostor budovy. U podlahy má mít garáž větrací otvory a elektrické vedení má být aspoň 1,5 m nad zemí. V garážích se nemají opravovat vozidla, dlouhodobě spouštět motor a manipulovat otevřeným ohněm. Nemají se tam ukládat vosky, textil, dříví a pohonné hmoty. Jako reserva smí být v garáži jen jedna uzavřená plechovka s 20 l benzínu pro jedno osobní auto. Vozidla na pohon plynem nemají garážovat společně s vozidly na pohon benzinem. Výměna lahví vozidel na pohon plynem se má dít vždy na volném prostranství. Vozidla na generatorový plyn mají garážovat v dobře větratelných prostorech, nikdy v podzemních garážích.

Levnější garážování mají motocykly, které sice nesmějí garážovat

v průjezdech a na chodbách domů či v bytech, ale mohou mít na dvoře boudu z plechu nebo dřevěnou, pobitou na vnitřní straně plechem a tato bouda má být vzdálena od oken a dveří budovy 5 m.

A závěrem této kapitoly pro vdp. motoristy zopakujeme zásady hašení hořícího motorového vozidla hasicím přístrojem s náplní tetrachlorem, chytne-li motor za chodu: 1. ihned zastavit přívod benzínu a sešlápnutím pedálu plynu spotřebovat směs již nasátou v karburátoru — 2. neotvírat kapotu dokud nám motor hoří, protože vpuštěním vzduchu bychom požár oživil — 3. uchopit přístroj a stříkat tetrachlor do hořícího motoru ventilačními otvory kapoty.

Neotálejme nikdy, můžeme-li srazit červenu kohoutu jeho hřebínek dřív, než si sedne na naši střechu.

Arch. Miroslav Potužník

ÚŘEDNÍ ZPRÁVY

DIECÉZE BRNĚNSKÁ

Ustanovení

Marek František, koop. Staré Brno, ustanoven od 1. 12. 1966 admin. v Bulharech a excur. v Milovicích a Pavlově, okr. Břeclav.

Stria Josef, koop. v Jemnici, okr. Třebíč, ustanoven od 1. 12. 1966 výpomocným knězem v Předklášteří, okr. Brno-venkov.

Mikulášek Jaromír, duchovní v Šošůvce, ustanoven od 1. 12. 1966 koop. v Jemnici, okr. Třebíč.

Erk Josef, duchovní, ustanoven od 15. 12. 1966 koop. v Jemnici, okr. Třebíč.

Čaha František, koop. ve Slavkově u Brna, okr. Vyškov, ustanoven od 1. 1. 1967 administrátorem tamtéž.

Fiala Karel, novokněz, po návratu ze zákl. voj. služby byl ustanoven od 1. 1. 1967 kop. ve Slavkově, okr. Vyškov.

Limberg František, novokněz, po návratu ze zákl. voj. služby ustanoven od 1. 1. 1967 koop. v Brně-Tuřanech.

Nečas Václav, duchovní z Čebína, ustanoven od 1. 1. 1967, koop. u sv. Martina v Třebíči.

Šindar Josef, koop. u sv. Martina v Třebíči, ustanoven od 1. 1. 1967 koop. v Hodoníně.

Jmenování:

Barták Stanislav, admin. v Otnicích, okr. Vyškov, jmenován od 1. 1. 1967 správcem děkanství slavkovského.

Děkany jmenování dosavadní správcové děkanství:

Dragon Jaroslav, admin., Uherčice — děkanem hustopečským.

Kaňka František, farář v Lysicích — děkanem letovickým.

Kovařík Stanislav, admin. v Dobřínsku — děkanem hostěradickým.

Mrva Jan, admin. v Pohořelicích — děkanem pohořelickým.

Němec Josef, admin. ve Stonařově — děkanem třeštským.

Simajchl Ladislav, admin. v Kloboukách — děkanem klobouckým.

Šindelář Karel, adm. v Novém Veselí — děkanem ve Žďáru n. Sázavou.

Vavříček František, farář v Jedovnicích — děkanem blanenským.

Penzionování:

Meixner Jan, farář a děkan ve Slavkově u Brna, pensionován od 1. ledna 1967.

Zemřeli:

Jedlička František, katecheta v. v. ve Velké Bíteši, zemřel dne 30. 11. 1966 na Buchtově kopci u Sněžné na Mor.

Klabeček Rajmund, admin. ve Vel. Bílovicích, okr. Břeclav, zemřel dne 5. 1. 1967.

DIECÉZE ČESKOBUDĚJOVICKÁ

Vyznamenání:

Kostelecký Karel, administrátor Planá nad Lužnicí, jmenován 20. 11. 1966 osobním děkanem s právem nositi synodaliu a expositorium canoniale (1389/66).

Škoppek František, b. notář a os. děkan, Volyně, jmenován 29. 11. 1966 čestným konsistorním radou (1431/66).

Vadlejch Karel, administrátor, Rožmberk n. Vlt., vyznamenán právem nositi expositorium canoniale 13. 12. 1966 (č. 1480/66).

Ustanovení:

Krejčí Josef, administrátor, Klenčí, administrátorem v Horšicích a excurrando administrátorem v Dolní Lukavici a Letinech (o. Plzeň jih) od 15. 11. 1966 (č. 1378/66).

Harant Jan, administrátor, Újezd sv. Kříže, administrátorem v Klenčí a excurrando administrátorem ve Folmavě, Nemanicích a Trhanově (o. Domažlice) od 15. 11. 1966 (č. 1379/66).

Krejsa Jan, administrátor, Svatá Maří, excurrando administrátorem v Bohumilicích (o. Prachatice) od 1. 12. 1966 (č. 1436/66).

Mědílek Josef, duchovní v. v., duchovním správcem řeholnic v Domově důchodců v Budislavi (o. Tábor) od 1. 10. 1966 (č. 1438/66).

Penze:

Matouš Josef, os. děkan v Bohumilicích, přeložen dnem 1. 12. 1966 na trvalý odpočinek (č. 1169/66).

Úmrtí:

Vavruška Jan Msgre, farář v. v. v Čes. Budějovicích, zemřel 12. 11. 1966.

Kolečko Karel, katecheta v. v. v Předbořicích, zemřel 21. 11. 1966.

DIECÉZE LITOMĚŘICKÁ

Vyznamenání:

Novosad Jaroslav, administrátor v Hrobu, okres Teplice, jmenován čestným osobním děkanem. Čís. dekretu 905/66-1-Ord-R ze dne 22. prosince 1966.

Ustanovení:

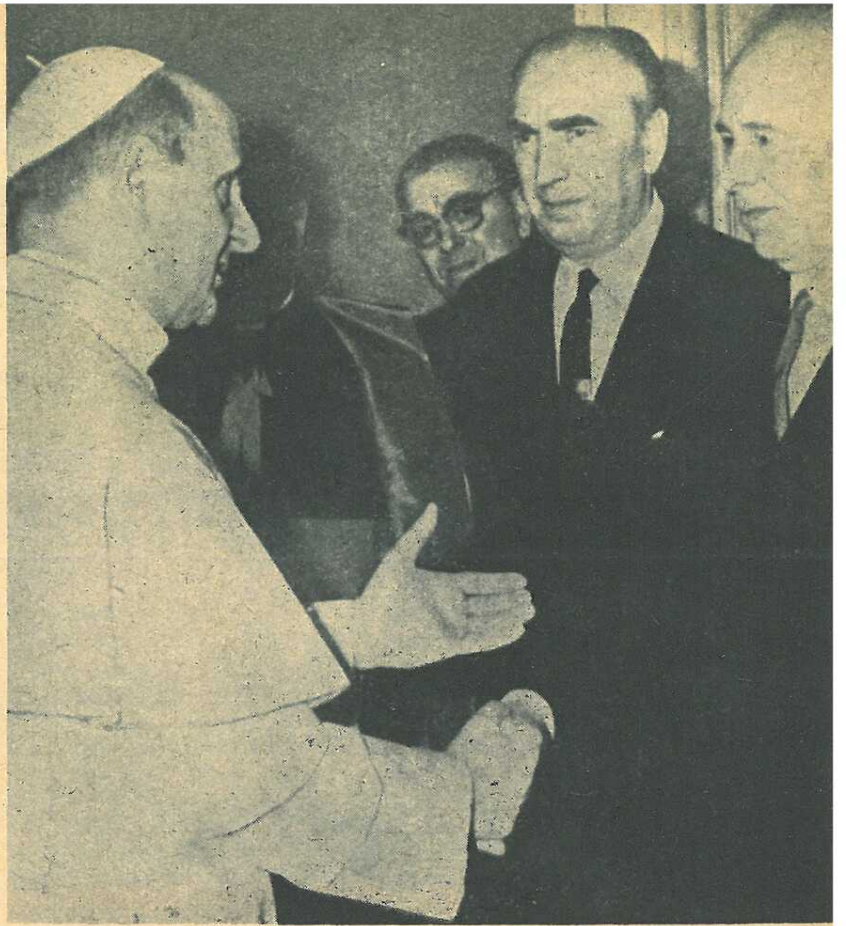
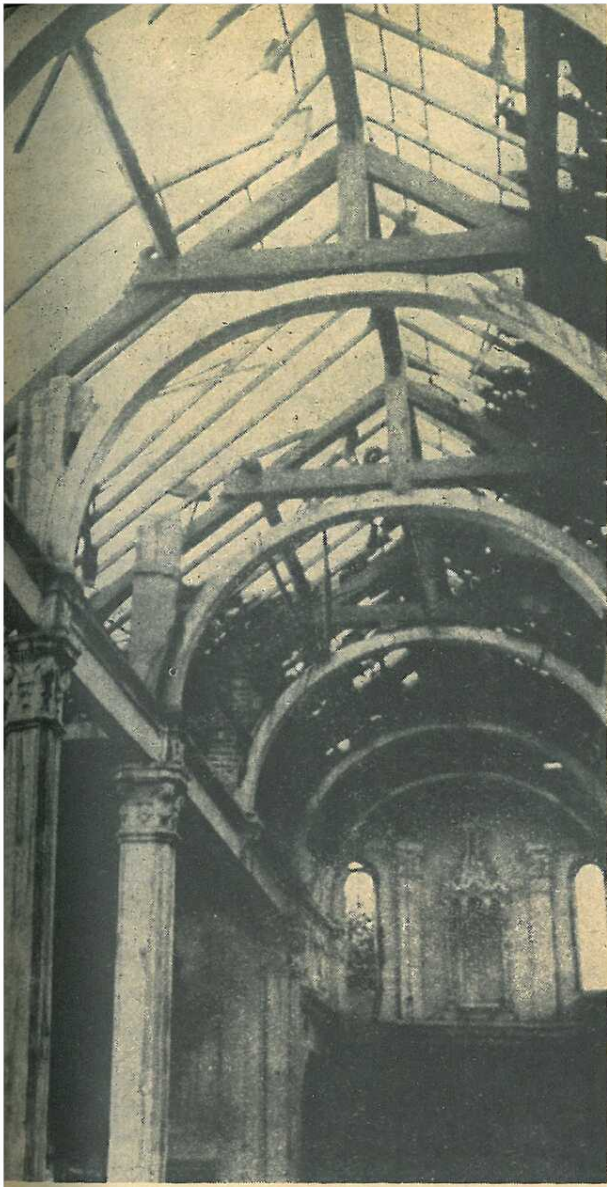
Mickel Jiří ustanoven s okamžitou platností prozatímním administrátorem farního obvodu ve Varnsdorfu, okres Děčín. Čís. dekretu 2292/66 II-A-1 ze dne 29. listopadu 1966.

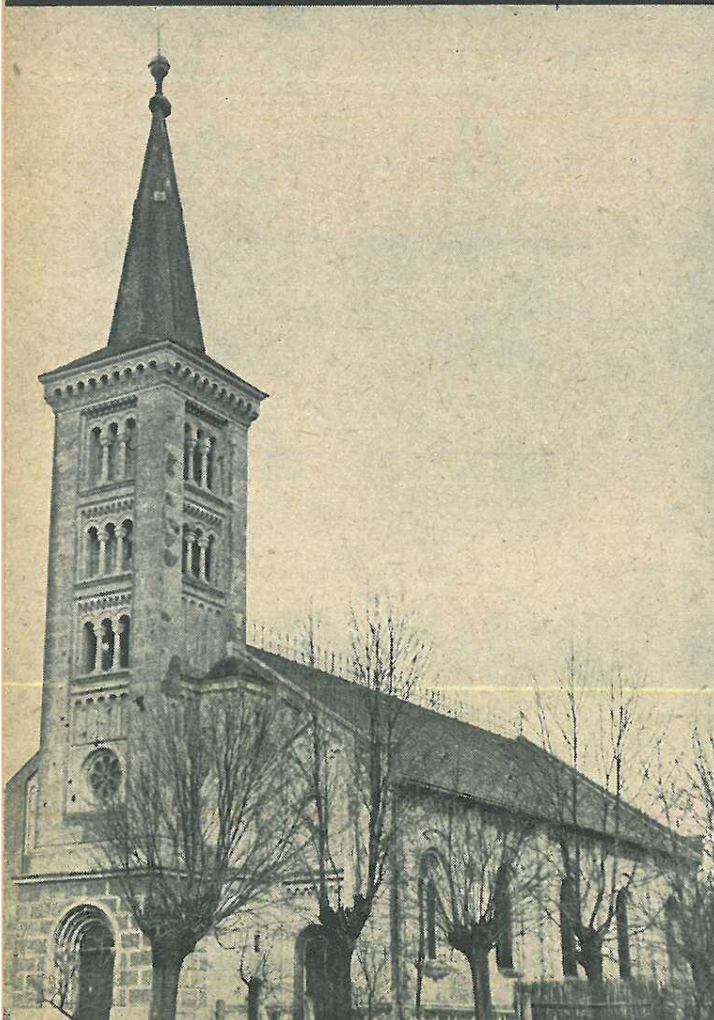
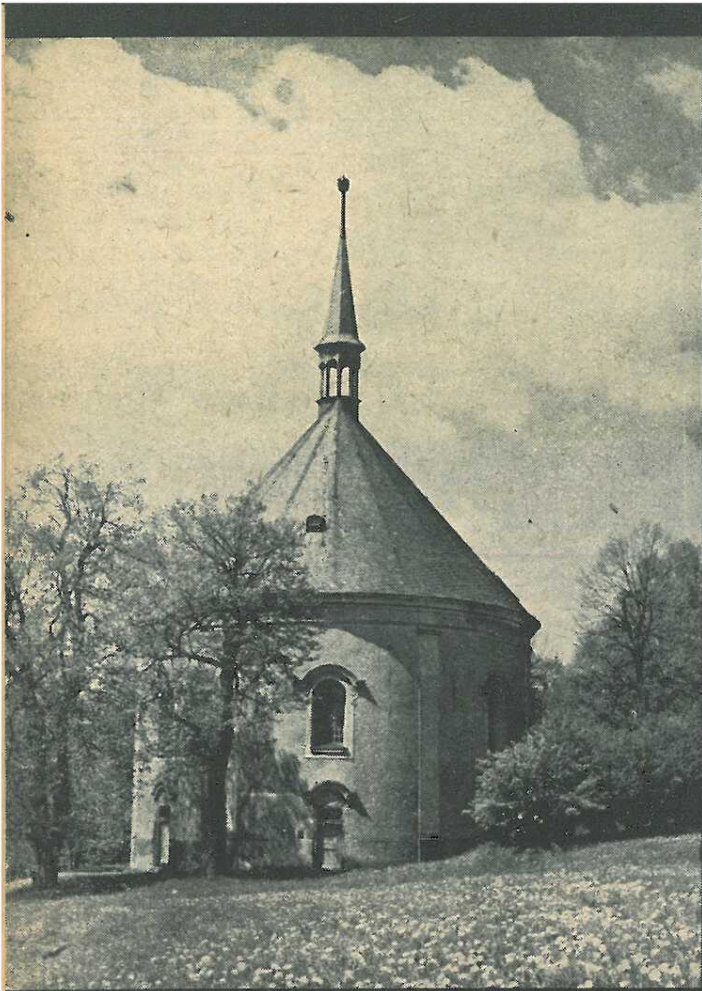
Úmrtí:

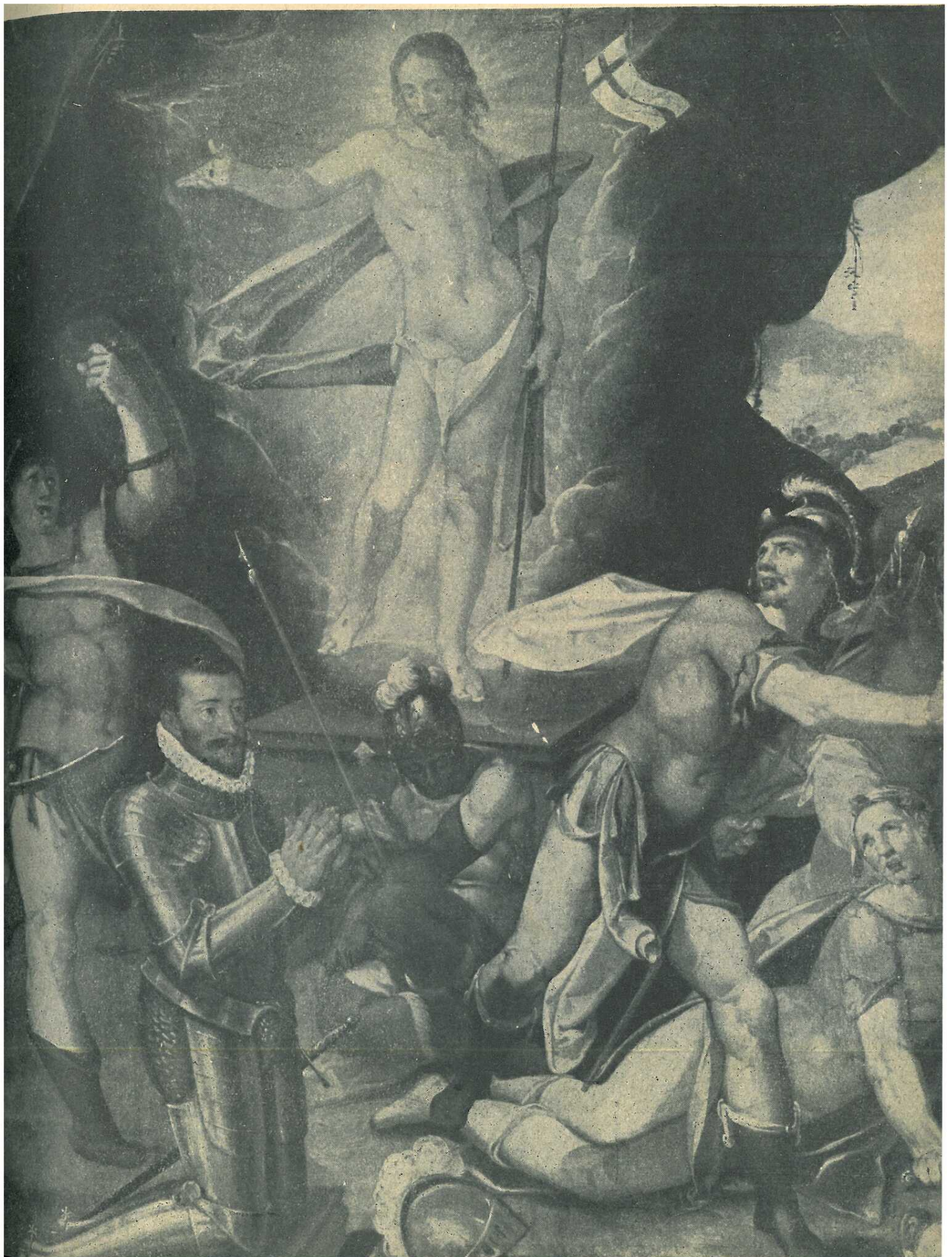
Šebestík František, katecheta v. v.; konsistorní rada a bývalý administrátor ve Pšově, zemřel 5. listopadu 1966 a byl pohřben na hřbitově v Podbořanech.

Kovář Josef, administrátor v Rožďalovicích, mladoboleslavský arciděkan a čestný konsistorní rada, zemřel 15. prosince 1966 v Rožďalovicích a dne 20. prosince 1966 byl pohřben na hřbitově své rodné farnosti ve Březně u Mladé Boleslavi.

Kvapil Václav, důchodce, notář kurie a býv. farář v Mukařově, okres Mladá Boleslav, zemřel 23. prosince 1966 v Senohrabech a tam byl též pohřben.

DUCHOVNÍ PASTÝŘ

MĚSÍČNÍK KATOLICKÉHO DUCHOVENSTVA. ROČNÍK XVII., ČÍSLO 4. — DUBEN 1967

OBSAH: F. X. Votruba: Důstojnost člověka, prof. ThDr. Karol Horváth: Štít celého života je člověk, Jiří Němec: Ke studiu Teilharda de Chardina, Oldřich Navařík: Teilhard asketický, Ludvík Horký: Eschatologická extrapolace, ThDr. Alois Martinec: Teilhardismus a jeho sociologické reflexy, ThDr. Ladislav Pokorný: Několik poznámek k ideji bohoslužebného prostoru, P. Zdeněk Wagner: „Nová Mše“, P. Jaroslav Maxa, P. Antonín Kašpar, P. František Adámek, P. Erich Peřík, P. Antonín Dominik: Liturgická příprava slova, J. M. Šk.: Liturgické hymny a sekvence, dr. Josef Beneš: P. Ferdinand Prokop, Karel Jelínek: Prameny slovanské Sázavy, Náš zápisník, Úřední zprávy.

Důstojnost člověka

F. X. Votruba

Z PESTRÉHO CYKLU myšlenkově velice bohatých velikonočních obřadů vynikají nejen radostné projevy sv. Církve nad Kristovým zmrtvýchvstáním a našem vykoupení, ale působí na nás hlubokým dojmem vážné připomínky apoštola národů sv. Pavla, adresované nejen pokřtěným katechumenům, nýbrž se stejnou platností i nám, abychom si vážili Božích milostí, důsledně prováděli duchovní obnovu, žili opravdovým křesťanským životem, v němž vládne láska a pravda. Velmi naléhavě obrací naše zraky k dokonalejšímu chápání života podle Božího zjevení hledáním věcí, které jsou shůry (Kol. 3, 1—4), neboť jsme s Kristem povstali a náš život je s ním skryt. V souvislosti s těmito myšlenkami by bylo možno uvést celou řadu dalších, ve kterých se nám připomíná, že jsme stvořeni k obrazu Božimu, že se nám vírou dává možnost státi se dítkami Božími, spoludělci Kristovými na věčné slávě v nebi. Nehledě k tomu, že se Syn Boží za nás obětoval a Boha smíme nazývat svým Otcem.

TYTO OKOLNOSTI svědčí o tom, že člověk není bezvýznamným tvorem ve veliké rodině lidské společnosti, ale že má důležité poslání a cíle. A měl by si toho být vždy ve svém smýšlení a jednání vědom, dát si více záležet na své důstojnosti. Tuto a vyšší hodnoty lidského života, které svět tak potřebuje, připomíná blah. paměti papež Jan XXIII. ve své encyklice *Pacem in terris*, když ukazuje možnost uspořádání mírových vztahů mezi lidmi, jako základ sebeucty a úcty ke každé lidské bytosti. Její cena je tím větší, že sám Boží Syn vzal na sebe lidské tělo ke splnění plánu našeho vykoupení, považuje nás za přátele Boží. Ukázal nám správný způsob života přemáháním pokušení a konáním dobra za každé okolnosti. Ostatně sporádané soužití mezi lidmi není možné myslet bez respektování lidské důstojnosti, jejích nezczizitelných práv a s nimi spojených povinností nejen před lidmi, ale i před Bohem, jehož lidem nás velmi krásně sv. ap. Petr nazývá.

VYCHÁZÍME-LI Z TĚTO SKUTEČNOSTI, že každá lidská bytost má nárok na důstojný způsob života, pokud se jej svým jednáním nezbavuje, právo na existenci, na prostředky k životu, na spravedlivou odměnu za práci v rámci vykonávání hospodářské činnosti, práva, vztahující se k hodnotám mravním i kulturním, na projev svého náboženského smýšlení a účasti na veřejném životě a k přispívání na uskutečňování společného blaha, pak pochopíme plně, jak veliký komplex možností uplatnění se člověku v životě naskytá a nebylo by tedy správné, aby byl jeho pasivní složkou. Jest samozřejmé, že při nárokování práv je nutné přijmouti i spoluodpovědnost za každé jednání a konání uložených úkolů svědomitou prací. K uznávání práv lidské důstojnosti patří i přiznání přístupu ke vzdělání a uplatnění podle zásluh, nadání a schopností. Jedná se tedy o realizaci všech podmínek, bez nichž si nemůžeme představit spravedlivý a zdárný rozvoj jakékoli složky lidského společenství. Vzájemný respekt těchto práv i povinností každého jedince i zákonitě vytvořené skupiny vytváří pak onen harmonický řád, který obdivujeme ve vesmíru, ale jest Bohem zamýšlen i v žijícím světě a může být klíčem k řešení všech lidských problémů.

TOHO SI JEST CÍRKEV SV. VĚDOMA a nechce stát stranou vedle závratného rozvoje techniky a pokroku ve světě, či se stranit budování základů k vzájemnému porozumění a prospěchu. Je pochopitelné, že bez mravního zdokonalování každého člověka by ve světě nebyla žádoucí rovnováha sil a mohlo by dojít ke zneužití vynálezů, kdyby o jejich existenci rozhodovali lidé bez vědomí odpovědnosti a mravního založení. Proto velmi důrazně ukazuje v dekretech II. všeob. vatikánského koncilu, zvláště v pastorální konstituci „Církev v současném světě“, jak veliký význam má člověk i jako jedinec, i jako součást kolektivu světové společnosti. Aby splnil dobře všechny předpoklady správného života a nepůsobil negativně na jiné, je nutné, aby zlo přemáhal, konal objektivně správné dobro a k tomu čerpal posilu v modlitbě a ze sv. svátostí. Problémy generací se týkají i manželského života a rodinného prostředí, výchovy dětí a jejich správné přípravy

uznat to, že i neveriaci sú podľa našej viery povolaní k tej ceste, ktorá je pre nich možná, aby brali účasť na mystickom tele Kristovom. Pravda, dobrá spolupráca tu na zemi, kde tu trpí na nedostatky, ovšem o nich súdi jedine Boh. A keď sa aj vyskytnú ťažkosti, tie nemôžu byť zámenkou toho, aby sa chyba ešte viac zhoršila. Vskutku by k tomu aj došlo, keby sa kresťania a neveriaci nemohli stretnúť.“

Náboženská diela Teilharda, keď ich berieme v užšom slova zmysle, sú vlastne učenie sv. Pavla, pozostávajúce ešte zo syntézy evolucionizmu. Podľa sv. Pavla, Kristus bude stredom a hlavou celého stvorenia, celý vesmír očakáva nový poriadok a k nemu smeruje: veci vtedy dosiahnu svoju plnosť, keď Kristus všetkých vykúpených sjednotí do jedného tela. Niet o tom pochyb — hovorí Rabut — že táto profécia sv. Pavla vnukla Teilhardovi tú myšlienku, že vývoj človeka sa musí diať v takom superorganizme, ktorý by uskutočnil vnútorné spoločenstvo s Bohom. Podľa neho to bude znamenať najvyšší stupeň ľudského sebavedomia, ktorého rozvoj posluží evolúcií všetkého. Keby Teilhard hovoril iba toľko, že evolúcia končí pri posvätení ľudstva a nezmienil by sa o tom, že akým spôsobom by sa tiež zjednotilo toto dokonanie s mystickým telom, vtedy by sme mohli z teologického hľadiska spokojne prijať jeho syntézu. On však bojuje za to, aby ten ľudský superorganizmus, ktorý sa raz má rozplynúť v bode omega u Boha, tieto „mozgy mozgov“ prirodzené príčiny nastávajú z prirodzených účinkov, spôsobiacich vytvorenie fyzickej osoby, ktoré sa skladajú z nás ľudí, podobne ako sa skladá naše telo z množstva buniek. To však ani z hľadiska vedy ani teologie nedá sa zdôvodniť. Sv. Pavol hovorí výslovne o nadprirodzenom zjednotení, ktoré môže ďakovať svoje bytie tomu, že ju milosť obopína a zjednocuje. Jedna vec však je istá, menovite tá, že sama evolúcia nás môže viesť iba k Stvoriteľovi, nie však k Bohu, ktorý nás posväcuje.

To sú hlavné body Rabuta voči Teilhardovi. Teilhard stavia človeka na štít celého života, kresťanstvo považuje za os všetkého úsilia ľudstva. Krista uznáva za posledný bod všetkého, lebo v ňom sa soustreďuje celý kozmos. Toto trojaké presvedčenie žiarí z jeho spisov, ono je prameňom jeho žiarivej viery, ľudsky kresťanského postoja, to vytvára ten jeho striezlivý optimizmus, ktorý sa spolieha na každým moderným úsilím.

Dnes, keď Cirkev hovorí *ano* na každú šlachetnú ľudskú prácu sveta a ukladá nám za povolanie, aby sme pracovali za plnosť zjednotenia, sú diela Teilharda de Chardina zvlášť časové.

KE STUDIUM TEILHARDA DE CHARDIN

Úvod

Cílem těchto poznámek je poskytnout několik rad ke studiu známého myslitele, jehož díla se připravují také v českém překladu. Žádný úvod nemůže přirozeně nahradit přímou četbu příslušných textů; jeho odůvodnění je však v tom, že může znamenat pomoc v počátečním tápání i jistou orientaci na to podstatné.

Zodpovězme si tedy první otázku — čím studium Teilharda začít. Náš myslitel zanechal tři větší práce a několik set kratších studií. Necháme-li stranou stati odborně přírodovědecké, související zpravidla s jeho výzkumy přímo v terénu, jsou to tedy tři velká syntetická díla spolu s řadou kratších prací, které — ač také stavěny jako samostatné celky — jsou přece jen psány z užšího hlediska nebo jsou natolik zhuštěné, že neposkytují pro začátek dost opěrného materiálu. Nabízí se proto jako studijní východisko zcela přirozeně některá z větších Teilhardových knih. K rozhodnutí, kterou z těchto tří knih v individuálním případě začít, lze snad použít vodítka, které nám poskytuje povaha Teilhardova životního díla samotného. Můžeme je totiž pochopit jako jednotu dvou komplementárních stránek, z nichž jedna představuje pokus o objasnění „světonázorových“ implikací důsledného vědeckého postoje, zatímco druhá uká-

zuje důsledky, které musí z moderního vědeckého postoje vyvodit křesťanská existence. První hledisko je rozpracováno v knize „Místo člověka v přírodě“ (1) a „Lidstvo jako fenomén“ (2), druhé — ve svých obecných rysech, vykreslených především na rovině „spirituality“ — v díle s nesnadno přeložitelným názvem, které snad můžeme pracovníčně nazvat „Bůh jako prostředí“ (3). Křesťanu, který se v Teilhardově díle teprve začíná orientovat, lze doporučit, aby sáhl nejdříve právě po této knize. K Teilhardově osobnosti se nejlépe přiblížíme četbou jeho korespondence (4), meditací (5) a bohatě dokumentovaného životopisu (6). Ze stručných myšlenkových portrétů lze doporučit nejspíš Wildiersův (7) a Guggenbergerův (8). Další — dnes už přebohatá — sekundární literatura je uvedena v chystaném českém výboru (9). Není snad však od místa znovu zdůraznit nenahraditelnost přímého studia Teilharda samotného — nemá-li to dopadnout jako v té americké anekdotě, kterou cituje D. Riesman: Kdosi se ptá: „Četl jste tu knihu?“ — načež odpověď zní — „Bohužel ne osobně...“

Víra ve vědě — věda ve víře

Jedním z nejčastějších nedorozumění, s nimiž se v souvislosti s Teilhardem de Chardin můžeme setkat, je zdůrazňování jeho chladného poměru až odporu k filosofii, popř. i odborné teologii. Je ovšem pravda, že během svého života dosáhl Teilhard mezinárodního věhlasu jako přírodovědec a že do projektu chystaného Ústavu pro výzkum člověka filosofy a teology nezahrnul, ale to všechno ne proto, že by se filosofii a teologii vážně nezábýval, nebo je přímo podceňoval. Teilhardův občas vyjadřovaný kritický postoj k filosofům nebo teologům kořenil prostě v tom, že ta filosofie a teologie, se kterými se setkával, nestačily nárokům, které na ně kladl. Odmítal-li se totiž spokojit pouhým pozitivistickým „femenalismem“, byl neméně kritický i k různým typům metafyziky, odvracející se od zkušenosti. Co naopak od filosofie (a ovšem i od teologie) požadoval, byla právě ustavičná konfrontace se zkušeností, a to v její úzké spjatosti s celým bohatstvím třeba jen naznačených vědeckotechnických perspektiv, jimiž žije moderní člověk. Přál si tedy filosofii a teologii otevřenou, schopnou korekce, neprovádějící svou práci v nekontrolovatelné oblasti pouhé spekulace, ale pokud možná v přímém rozhovoru s představiteli — především vědecké — praxe. V pohledu Teilharda-badatele o evoluci byl takovou klíčovou zkušeností „objev času“. Jeho nespokojenost s klasickými filosofickými systémy byla vyvolána právě tím, že cítil, jak nedostatečnou roli v nich hraje čas. Zajisté že už v době, kdy krystalizovaly původní Teilhardovy myšlenky, došlo v samotné filosofii právě v tomto bodě k důležitému obratu. Ale i kdyby jej Teilhard tehdy postřehl, sotva by jej mohl v jeho tehdejší podobě ve svém úsilí využít. Nenašel by patrně v raných Husserlových a Heideggerových analýzách časovosti dostatečnou oporu pro úkol, který jej fascinoval, totiž úkol pojmut nejen člověka, ale celou přírodu, celý kosmos jako dějiny — důsledně ve smyslu francouzského termínu „histoire naturelle“! Kontakt s husserlovskou a pohusserlovskou fenomenologií by Teilhardovi ovšem užitečným mnohou metafyzickou oklady, přesto však je v základní intenci Teilhard s touto fenomenologií v dobré shodě — a pokud jde o problém překročení pouze lidského východiska směrem k celku bytí, ke konkrétnímu světu, v němž jsme se narodili, má v tomto ohledu jeho koncept dokonce jistý „předstih“.

Teilhardův kosmos se rodí, děje, překonává rozličné „prahy“, a to vše díky syntetické aktivitě, která má u Teilharda různé názvy, ale jedním z nich je také — víra. Teilhard zanechal řadu pokusů, jimiž se snaží „ontologicky“ vymodelovat jednotlivé fáze, v nichž tato „víra“ postupně integruje stále komplikovanější a komplikovanější útvary, z nichž nejvyšším nám známým je planetární lidstvo. Podmínkou této víry je ovšem její smysl. Ten je sice dán, ale nikoli jako věc, nýbrž jako otevřená budoucnost, která tu vlastně ještě není, ale kterou je třeba realizovat. Na úrovni planetárního lidstva je podle Teilharda výslovná reflexe nad touto budoucností nezbytnou podmínkou dalšího kroku lidské víry vpřed. Požadavek seberealizace lidstva tvoří tak Teil-

hardovi předpoklad křesťanské zvěsti, ohlašující bezpodmínečnou účast na všem dění, která se objevila v Ježíši Kristu, účast, která činí z budoucnosti ne jakousi neosobní prázdnotu, ale láskyplné prostředí, dovolující růst bratrského společenství svobodných osobností.

Zmínili jsme se o Teilhardových ontologických pokusech, o jeho „modelech“, snažících se naznačit v podstatě ovšem nenázornou syntetickou aktivitu, stavějící náš svět. Již tyto práce stačí samy o sobě vyvrátit tvrzení, že snad Teilhard filosofii přezíral. Vždyť právě o odhalení běžnému pohledu zasutých implikací vědy běželo Teilhardovi především, a že to jsou zcela určité předpoklady filosofické a také teologické, za nichž jediné je moderní věda schopna pracovat a především pokročit dál, lze pak také dovodit — a Teilhardova tvrzení tak podepřít — historickou analýzou jejího vzniku.

Konečně jsou to také samy Teilhardovy práce teologické, které sdostatek ukazují neoprávněnost výtky teologické neobdobnosti. Způsobem zpracování se tyto studie člení do dvou plynule v sebe přecházejících skupin. Jednak jsou to spíše fenomenologické analýzy pracující s minimem spekulace — sem patří také „Bůh jako prostředí“ — jednak odvážné spekulativní pokusy, navrhuující modelová „řešení“ stále aktuálních teologických problémů (stvoření, zlo, dědičný hřích, vykoupění, zjevení, zázraky atd.). Tyto práce ve své většině dosud samostatně knižně nevyšly. Z toho, co je však z nich dosud známo, lze si udělat obraz o pronikavosti, s jakou Teilhard přistoupil k otázkám, s nimiž se rostoucí měrou pokoncilová katolická teologie zabývá. Zajímavé je, jak se právě nyní aktualizují některé z těchto starších Teilhardových studií — musely totiž čekat na odpovídající stupeň rozvoje biblické hermeneutiky. Tak se původně přírodovědeckou problematikou inspirované Teilhardovy koncepty setkaly s výsledky důsledně aplikovaných duchověd, aby společně prokázaly svou nosnost při reflexi víry.

Některé společenské důsledky

Osvojí-li si českoslovenští katolíci dílo Teilharda de Chardin, budou mít o šanci víc osvobodit se od vlastní minulosti právě v tom bodě, kde tkví pravděpodobně její největší prohra — mám na mysli ztrátu eschatologické perspektivy, k níž došlo na sklonku středověku a která se pak udržovala zároveň s tím, jak se církev dala k dispozici mocenskému státnímu aparátu. Teilhardovo dílo tak poskytuje církví v pokoncilové době široké možnosti — počínaje přesvědčivým průkazem neodlučitelnosti celospolečenské odpovědnosti od samého jádra křesťanovy zbožnosti až po nové impulsy, které Teilhardovy meditace — zejména slavná „Mše na oltáři světa“ — dávají liturgické obnově. Bylo v souhlase s Teilhardovým organickým pojetím světa, když zdůrazňoval nutnost solidarizovat se s církví a působit v ní zvnitřku. Tento postoj, vyjadřovaný klasickou větou „sentire cum ecclesia“ doplňoval však zásadou další, která teprve dává té první dynamiku a účinnost. Tato Teilhardova zásada zní: „Prae-sentire cum ecclesia“. V ní je pak také zejména v dnešní společenské situaci obsažen ten pravý pokyn pro československého katolíka.

¹⁾ La Place de l'homme dans la nature, Éd. du Seuil, Paris 1963 (vyjde v tomto roce v nakladatelství Svoboda, Praha, v souboru „Místo člověka v přírodě“ — Výbor studií⁴⁾).

²⁾ Le Phénomène humain, Éd. du Seuil, Paris 1955, cena NF 12 (Fenomen člověka, Progress, Moskva 1965; Der Mensch im Kosmos, C. H. Beck, München 1959, cena DM 13, 80). Lze objednat v příslušných prodejnách zahraniční literatury. U západních knih vždy nutno uvést cenu v původní měně.

³⁾ Le Milieu divin. Éd. du Seuil, Paris 1957, cena NF 7,50 (Der Göttliche Bereich, Walter, Olten — Freiburg 1962, cena DM 17; Środowisko Boże, Czerwinski, Pax, Warszawa 1964; Wybór pism, Pax, Warszawa 1965).

⁴⁾ Uvedena podrobně v biografii připojené k chystanému českému výboru v nakladatelství Svoboda, viz. pozn. 1.

⁵⁾ Hymne de l'Univers, Éd. Seuil, Paris 1961, cena NF 9,90 (Lobgesang des Alls, Walter, Olten — Freiburg 1964, cena DM 8,50).

⁶⁾ Cuénot, Claude: Pierre Teilhard de Chardin, Les grandes étapes de son évolution, Plon, Paris 1958, cena NF 23, 15 (Walter, Olten — Freiburg 1966, cena DM 48).

⁷⁾ Wildiers, Norbert M.: Teilhard de Chardin, Éd. Universitaires, Paris 1960. (Ku chrześcijańskiemu neohumanizmowi, w: Środowisko Boże — Czerwinski, Pax, Warszawa 1964; Herder — Bücherei 122, Herder, Freiburg — Basel — Wien 1962, cena DM 2,80).

⁸⁾ Guggenberger, Alois: Teilhard de Chardin — Versuch einer Weltsumme, Matthias-Grünwald-Verlag, Mainz 1963, cena DM 6,80.

⁹⁾ Viz pozn. 4 a 1.

TEILHARD ASKETICKY

„Lidé dnešní doby jsou den ze dne si více vědomi důstojnosti lidské osoby a rostou počet těch, kteří žádají, aby lidé v jednání užívali vlastní úvahy a svobody, aby byli vedeni vědomím povinnosti, nikoli nějakým nucením.“ (Deklarace II. Vat. Dignitatis humanae.) Zlom v tradičním myšlení, který dnes musíme provést, je podstatně radikálnější než obrat, jenž křesťanská teologie vykonala kdysi, když se rozešla s vírou v lokalisované nebe. (J. A. T. Robinson.) Proměna Boha „nahoru“ v Boha „mimo svět.“ Bůh však zůstal bytostí, k níž svět má podobný vztah jako např. Země ke Slunci. Zda je Slunce nad Zemí nebo mimo zeměkouli není podstatně rozdílné. Avšak co když taková bytost tam nahoru vůbec neexistuje? Co když nebe je prázdné? Praktickým východiskem křesťanské askese jsou slova Pána: „Kdo chce přijít za mnou, zapřít sám sebe, vezmí svůj kříž každodenně a následuj mne (Mt 16, 24). Vhodnější je citát, který vyjadřuje totéž a který uvádí dr. Sahan: „Buďte tedy dokonali, jako je váš Otec nebeský.“ (Mt, 5, 48.) Podle Dacíka (Prameny duchovního života) smysl křesťanské askese v dějinách duchovního života byl vždy stejný. Formy askese zakoušejí jisté změny, jejichž příčinu třeba hledat v duchu té či oné doby. Avšak co když se začne pochybovat o smyslu křesťanské askese vůbec? Teilhard: „Velká námitka dnešní doby proti křesťanství je podezření, že křesťanství je špatné a nebo inferiorní, protože své stoupence vede stranou lidství. Isoluje, zbaňuje zájmu, místo aby je přivádělo k společnému úkolu. Když třeba některý kněz se oddá tzv. profánnímu bádání, má nejčastěji velkou starost, aby zdůraznil, že se svému druhotnému zaměstnání věnuje jen proto, aby ukázal, že křesťané nejsou těmi nejzaostalejšími z lidí. Celkem vzato, pracuje-li s námi nějaký katolík, máme vždy dojem, že to dělá bez opravdovosti, jen ze snahy vyjít vstříc. V podstatě vlivem svého náboženství nevěří v lidské úsilí — a to mu nemůžeme promítnout. Tuto námitku, která by byla smrtelná, kdyby byla pravdivá, jsme vložili do úst nevěřícího. Ale kterému křesťanovi se nepřihodilo, že pocítil jakýsi druh izolace a znepokojivou otázku, zda neztratil nit velkého lidského proudu? Jeví-li se někteří křesťané jako nedůvěřující v budoucnost tohoto světa a bez pravého pochopení pro lidskou práci, pak to není projev důslednosti v jejich náboženském přesvědčení, nýbrž projev neúplnosti jejich chápání. Přece je pro křesťany i nekřesťany otázkou života a smrti zdar Země. Je jméno své víry máme právo i povinnost nadšeně se oddat záležitostem země, Bůh to chce, neboť chtěl, aby toho bylo třeba. V době, kdy se v lidstvu právem probouzí vědomí vlastní síly a možnosti, je jednou z prvních apologetických povinností křesťana ukázat logikou svých náboženských názorů a ještě více logikou svých činů, že vtělený Bůh nepřišel snížit v nás velkolepou odpovědnost ani skvělou touhu tvořit sami sebe (spoluúčastnit se na vytváření nás samých). Non minuit sed sacrauit — totiž Bůh přirozenost.“

Teilhard de Chardin nechtěl ve svém díle „Le milieu divin“ podat přehled asketické theologie. Chce podat praktický postoj k světu v pojetí člověka, který vášnivě cítí s přítomnou dobou a chce jí pomoci vidět Boha v moderním obraze vesmíru. Chce ukázat, že tradiční křesťanství křtu, kříže a Eucharistie, je schopno překlada, v němž překonává nejlepší z aspirací naší doby.

OLDŘICH NAVAŘÍK

Nar.: 1. 5. 1934

Svěcen: 23. 6. 1957

Administrátor: Brno - Bystrc

Kristus starý a stále nový. 1. Křesťanský problém posvěcení činnosti podle Teilharda: „Z dogmatického hlediska je možnost posvěcení lidské činnosti zcela jistá.“ Sv. Pavel vyzývá věřící, aby všechno činili ve jménu Pána Ježíše Krista, tj. ve vnitřní jednotě s ním. Netýká se to jen modlitby (ať jíte nebo pijete — I Kor. 10, 31). Pastorační praxe to potvrzuje (důraz na stavovské povinnosti a p.) Avšak: Křesťan je na jedné straně vyzýván, aby celým svým životem dával ostatním příklad svědomitosti v povolání, iniciativy na všech otevřených cestách lidské činnosti (a to znamená dát se vést láskou k životu, radostí z poznání, z tvořivé práce) a na druhé straně slyší zpravidla z těchž úst věty jako všechno pozemské jest bezcenný prach, dokonalost spočívá v odpoutanosti. Nechme stranou lenochy, kteří pod záminkou marnosti všeho pozemského nedělají téměř nic pro růst poznání, kteří odmítají účast na lidských úkolech. Je však mnoho poctivých křesťanů, jímž se uvedený problém stal ochromujícím osobním rozparem. Konflikt může vyústit třím způsobem:

a) Křesťan se zajímá o věci ryze náboženské a snaží se žít ve světě zbožštěném tím, že z něho vyloučí co nejvíce pozemských věcí, nebo

b) zcela odmítne ideu evangelických rad a snaží se žít podle vlastního cítění lidsky, nebo konečně (a to je nejčastěji)

c) vzdá se snahy myšlenkově problém rozřešit, nikdy cele pro Boha, nikdy cele pro věci — nedokonalý ve svých vlastních očích a nevěrný podle úsudku lidí. Existuje však čtvrtý způsob jak se vyrovnat s touto otázkou. Při něm se láska k Bohu a zdravá láska k světu vzájemně posilují. V rytmu křesťanského života se zaujetí a odpoutanost nevyklučují, jako se při dýchání nevyklučuje vdechování a vydechování — naopak jedno bez druhého by nebylo možné.“

2. Úmysl v lidské činnosti:

Je známá rada některých duchovních vůdců: Hodnota činnosti závisí na úmyslu. Materiální stránka vašich činů nemá žádnou definitivní hodnotu. Najdou-li lidé o jednu pravdu více nebo méně, vytvoří-li nebo nevytvoří krásné hudební dílo, bude li jejich pozemská organizace více či méně zdařilá, to nemá přímo žádnou důležitost pro nebe. Časné věci lze milovat jen jako příležitost dokázat Bohu věrnost. Jistě pravdivě se zdůrazňuje klíčový význam dobrého úmyslu pro náš vztah k Bohu. Avšak Teilhard domyslel vše do důsledku „Posvěcováním činnosti dobrým úmyslem dostává se věčné hodnoty činnosti, ale její výsledek je bezcenný. Ale čím dál jasněji vidíme psychologickou pravdu, že člověk neudělá sebe menší dílo bez přesvědčení (třeba nejasného), že jím přispívá ke stavbě božího díla. A dělá-li je přece, tedy jako špatný dělník, jemuž je práce lhostejná. Je třeba věřícím ukázat, jak v plném reálném smyslu jejich skutky jdou za nimi do Božího království. [Zj. 13, 14.] Každé úsilí je spoluprací v dovršení v dotvoření světa In Christo Jesu. Ve vesmíru je každá duše pro Boha v Pánu Ježíši. Ale každá skutečnost kolem nás je prostřednictvím naší duše pro Boha v Pánu Ježíši. Tento stručný sylogismus shrnuje celou ekonomii spásy (t. j. divinisace) a otevírá nám nevyčerpatelné bohatství vesmíru.“

3. Smysl odřikání rozvedl v pojednání o Kříži. V Kříži nevidí symbol smutku, omezení a potlačení, vidí v něm vznešený cíl, jehož dosáhneme tím, že překonáme sami sebe. Pozoruhodným způsobem ukazuje v práci (činnosti) velký prostředek odpoutání pro toho, kdo se jí věnuje věrně. „Činnost vyžaduje úsilí, vítězství nad setrvačností. Tvoření a organisování (ať se týká hmoty, krásy nebo pravdy) přináší vnitřní utrpení a je v rozporu s onou pasivní poddajností, která je jádrem egoismu a připoutanosti. Ale dobrý dělník Země nemusí opustit jen svůj klid, musí stále opouštět dřívější výsledky své práce kvůli lepším. Zastavit se kvůli vychutnávání, kvůli vlastnění — to by byla chyba proti činnosti.“

4. Boj proti zlu: „Čím rozhodněji se bráníme proti zlu, které přichází, tím více jsme zajedno s činností Boží. Pokud boj zůstává možným, musí se křesťan zúčastnit boje proti zlu. Ztráta a utrpení nás může vést k tomu,

abychom hledali upokojení svých tužeb na úrovni méně materiální. Životy lidí vynikajících intelektuálně nebo morálně, ukazují momenty, kdy člověk vyšel ze ztráty nebo utrpení nebo i pádů čistší, větší, silnější, ač zlo samo více by vedlo k umenšení nebo zničení.“

5. Duchovní moc hmoty: T. nazývá ilusí představu, že hmota a duch, tělo a duše jsou v protikladu jako zlo a dobro. Hájí „svatou hmotu, kterou náš Pán přišel vzít na sebe, vykoupit a posvětit. Hmota je prostředí, v němž žijeme, hmotou jsme vneseni do života a spojení se životem.“

6. Smrt: „Postupné ničení egoismu, vyplývající z rozšiřování našich perspektiv, vyzvedá nás výš a výš z nás samých a podřizuje Bohu. Ale účinek této odpoutanosti nesáhá ještě k centru naší osobnosti. Na nejvyšším stupni té cesty můžeme mít dokonce pocit plnosti, pocit, že jsme pány sami sebe, svobodní, aktivní jako nikdy před tím. Zřejmě chybí ještě jeden krok, který by nás teprve dal plně Bohu. [On musí růst, já pak se zmenšovat.] A co způsobí tuto definitivní přeměnu? Právě smrt.“

„Proč se tedy bát, proč zrazovat od úsilí a dokazovat jeho marnost. Pozdvihni hlavu. Pohled na nesmírný zástup těch, kdo budují a těch, kdo hledají. V laboratořích a studovnách, v puštích a továrnách... vidíš všechny ty lidi, kteří se namáhají? Všechno to, co vytvářejí svým úsilím, svou vědou a uměním, to vše je pro tebe. Otevři svou náruč a sbírej, jako tvůj Pán, přívál lidské mízy. Přijmi tuto mízu, neboť bez ní zchradneš jako květ bez vláhy a zachraň ji, neboť bez tvého slunce se nesmyslně rozptýlí v neplodných stéblech. Kde je nyní pokušení světa příliš velkého, svůdnost světa příliš krásného? Už žádného není. Nyní mně můžeš Země napojit svým životem nebo přijmout zpět do svého prachu. Její kouzla mi nemohou uškodit, když se pro mne stala — skrze cosi hlubšího než je ona sama — Božským prostředím.“

Snahou této krátké úvahy bylo co nejméně rozmělnovat bohaté myšlenky Teilharda de Chardin. Spíše poukázat na nové chápání dosud vžitých forem křesťanské asketiky. Teilhard vytvořil asketiku kosmického věku.

ESCHATOLOGICKÁ EXTRAPOLACE

Největšího rozpětí dosahuje soudobá filosofická anthropologie v dílech vědců a filosofů, kteří na jedné straně navazují svou koncepci člověka na evoluční nauku, na druhé pak ji extrapolují do oblasti teologie a mystiky, spatřujíce v Kristu jako absolutním člověku vyvrcholení lidského vývoje, takže anthropologie se stává částí christologie.

Nebývalé publicity dosáhl francouzský geolog, paleontolog, anthropolog, filosof, theolog a mystik Pierre Teilhard de Chardin (1881—1955) svými vesměs posmrtně vydanými díly.

Své přírodovědné úvahy, jež jsou působivým pokusem o syntézu vědy a víry, vývoje a stvoření, doplnil Teilhard i výhledy do budoucnosti lidstva a světa a tím nabylo jeho dílo významu i pro eschatologii.

Teilhard vychází ze zjištění, že žijeme v obrovském universu, který se ústrojně vyvíjí jako souvislý celek a svou vnitřní silou směřuje k svému dovršení. Zamítat myšlenku vývoje znamená vzdát se naděje na vědeckou

LUĐVÍK HORKÝ,

narozen 15. září 1913 v Rudě, okres Velké Meziříčí, ordinován 5. července 1939. Působení: kooperátor v Dačicích, profesor na gymnasiu v Břeclavi, první vikář na domě v Brně, od 1. února 1965 sídelní kanovník na domě v Brně. Publikace: *činnosti: Katolické noviny a Duchovní pastýř.*

interpretaci přírody a na pochopení místa a původu člověka v živém světě. Člověk nemůže být zkoumán odděleně od země. Fenomenologicky řečeno, člověk je částí a zároveň nejdokonalejším výrazem sil působících ve světě.

Pozorujeme-li vývoj jako celek, je zřejmé, že veškeré dějství světa směřuje k útvarům stále složitějším. Ta vzrůstající složitost není filosofická teorie nebo spekulace, nýbrž objektivní poznatek přírodních věd. Jdeme-li do minulosti, nalézáme ve struktuře vesmíru tři oblasti: oblast hmoty (geosféru), oblast života (biosféru) a oblast ducha (noosféru).

Člověk je vrchol, k němuž dospěl až dosud vývoj na zemi. Ten vývoj však není ukončen, neboť není důvodu, proč by zákony, které určovaly minulost, neměly platit i v budoucnosti. To znamená, že člověk je nositel budoucnosti a že svět v něm a skrze něho spěje k větší dokonalosti.

V oblasti hmoty pozorujeme úpadek (entropie); v říši rostlinné a zvířecí, jak se zdá, nastala stagnace: četné druhy vymřely a nové nevznikají — ale člověk je stále na vzestupu v linii rostoucí složitosti a rostoucího vědomí. Ta linie vede k maximu, to jest k bodu, který Teilhard nazývá bodem Omega. Ten bod bude podle jeho názoru závěrem veškerého biologického vývoje a veškerého kosmického pohybu.

Od Nietzscheovy teorie nadčlověka se liší pojetí Teilhardovo zásadně: Nietzscheův nadčlověk — ať chápán biologicky nebo eticky — je individuum a ne lidstvo jako celek; kdežto Teilhard vidí dovršení člověka v rovině společenské harmonie. Očekává-li Nietzsche nadčlověka a za vrcholné ctnosti vyhlásuje pýchu a egoismus, očekává Teilhard nadčlověctví a hlásá universální soudržnost a lásku jakožto velké konstruktivní síly budoucnosti, jež vylučují jakýkoliv životní pesimismus.

Bod Omega, k němuž směřuje lidstvo ve svém vývoji, splývá Teilhardovi v jedno s Kristem jakožto hlavou lidstva a prvorozeným ze všeho tvorstva (Kol. 1, 15).

Podle thomistické nauky je třeba rozlišovat mezi řádem stvoření a řádem vykoupění. Úradek vtělení Syna Božího je pak jen následný — kdyby lidstvo nezhřešilo, nestal by se Syn Boží člověkem. V tom pojetí je poměr Krista k světu jen akcidenční, mravní a právní.

Naproti tomu podle nauky skotistické Kristus je nejen cíl a koruna řádu nadpřirozeného, nýbrž i řádu přirozeného; od počátku, to je již před hříchem prvních lidí byl Kristus středem kosmu a hlavou lidstva, jak učí svatý Pavel: „A On stojí v čele všeho a všechno má v něm své trvání.“ (Kol. 1, 17). To znamená, že by se Syn Boží vtělil, i kdyby člověk nehřešil.

Místo Kristovo v kosmu je organická funkce, svět je svou vnitřní podstatou a ve své vlastní existenci zaměřen ke Kristu, který je podle Pisma Alfa i Omega, počátek i konec. Křesťanství není více ani méně než víra ve sjednocení světa v Bohu Vtělení. A jelikož podle klasické formule milost předpokládá a zdokonaluje přirozenost, je důsledně neodlučovat od sebe řád přirozený a nadpřirozený: kosmogenezise je předpoklad christogenezise, veškeré dějiny světa jsou nesmírný fenomén, christifikace; kosmogenezise, biogenezise a noogenezise vrcholí v christogenezise.

Teilhardův obraz světa se jeví jako nějaká hora-kužel, jehož základnou je hmota — alfa. Odtud stoupá vývoj po bocích kužele od hmoty k myšlence, od individua k společnosti, od netečnosti k lásce, od determinismu k svobodě až k vrcholu Omega, který však nepředstavuje jen budoucí setkání všech vzestupných sil, nýbrž ty síly i ovládá a usměrňuje. Bez vrcholu by nebvlo vzestupu ani setkání. Ten vrchol je cíl a první účinná příčina zároveň.

„Minulost mi zjevila utváření budoucnosti,“ praví Teilhard. Jeho myšlení je v podstatě eschatologická extrapolace. Jaké jsou jeho představy o konci světa? Teilhard odmítá především každý katastrofismus: hvězdný kataklismus, biologickou desagregaci, mikrobiální invasi, organickou kontraevoluci, neplodnost, války a revoluce. Ty možné konce lidstva pokládá za pouhou generalisaci představ o chátrání a smrti jedince. Život disponuje podle něho ještě dlouhými geologickými periodami. Lid-

stvo je velmi mladé: je dosud ve stavu embryonálním. Mezi naší a konečnou Zemí je ještě nesmírně dlouhá, na milióny a milióny let odhadnutelná doba, v níž se uplatní ještě další možnosti a síly evoluce až k plnému vyzrání člověčenstva. (*Le phénomène humain*. Éditions du Seuil, Paris 1955, p. 306—308.)

S určitou monotonií vyjadřuje Teilhard svůj sen o „socialisaci, planetarisaci a unanimisaci“ budoucího lidstva zcela přehlížeje stíny kolektivismu a sociálního determinismu. Žádá, aby se „zajistily a podporovaly konvergenční proudy (kolektivní organisace), v jejichž lůně jedině působením samých zákonů anthropogenezise mohou individuální iniciativy dosáhnout svého vrcholu a upevnění“ (*Avenir de l'homme*, p. 314).

Věří, že sociální komprese, světovou komunikací, tlakem přelidnění, technisací a rozvojem světového obchodu se ustaví všelidská říše lásky, v níž se v nic rozplyne láska jedince k jedinci. Bolesti a hříchy, slzy a krev jsou podle něho celkem jen vedlejší, často bezcenné a konec konců vždy znovu využitelné zplodiny, jež na své cestě zanechávají noogenezise. (*Le phénomène humain*, p. 347).

Ohlas Teilhardových myšlenek v současném světě je vysvětlitelný obecnou potřebou uvést výsledky přírodních věd v soulas s theologií. V tom smyslu uskutečňuje Teilhard synthesu, o kterou již před ním usilovali na evropském kontinentě méně známí protestantští theologové angličtí, severoameričtí, jakož i němečtí.

TEILHARDISMUS A JEHO SOCIOLOGICKÉ REFLEXY.

Doba géniov sa nedá ochrániť rokmi, ale storočiami. Dnešné storočie je na prelome vekov, pretože ľudstvo dostalo impulz smerujúci k pokroku skrze géniov svojej doby. Géniov ľudstva prejavil sa v niektorých jedincoch natoľko, že storočie ponesie pomenovanie po nich. My kresťania radi nazývame túto dobu: *dobou Jána XXIII.* K tomuto veľkému synovi nášho pokolenia pridružujú sa aj mnohí iní, či už jeho predchodcovia alebo

spolubudovatelia nového sveta. Blažený vek, ktorý má takých géniov, ktorí sa zaradili medzi tých, o ktorých bolo v minulosti predpovedané: „Množstvo mudrcov je šťastím pre svet“ (Múdr. 6, 24). Títo prišli vo svojom čase, aby splnili veľké úlohy, lebo „všetko má svoj čas a svoju dobu každé úsilie pod nebom“ (Kaz. 3, 1). To sú tí, čo prijali ducha múdrosti a spolu s múdrosťou dostali aj iné dobré. „Múdrost si vystavila dom, na siedmych stĺpoch spočíva“ (Prís. 9, 1). Tým domom je celý vesmír a najmä naša matka zem a sedmoro stĺpov sú géniov ľudstva. Týchto by sme mohli pripodobniť väčším a žiarivejším nebeským telesiam, ktoré vyžarujú na celú zem, ba niektoré až do vesmíru. Veľký

ThDr. ALOYZ MARTINEC

Narodil se 26. srpna 1917 v Čierných Kľačanoch na Slovensku, ordinován byl 27. června 1943, promován 28. června 1946 v Bratislavě. Od roku 1951 prednáša Biblicum: S. Z. a orientální jazyky na Cyrilometodějské bohoslovecké fakultě v Bratislavě. Vědecká činnost: Biblické prednášky ze Starého zákona, vyšlo v Bratislavě, 1965, Prednášky z biblickej archeologie, Bratislava 1966, Lekcionár, Liturgia Verbi divini, SSV v CN, Bratislava 1965 (jako spoluautor), Právo meča a štátna autorita, Trnava 1946. Veľší počet publikácií v časopisu „Duchovný pastier“ a populárnej práce v Katolíckych novinách.

génius ľudstva Ludvík van Beethoven o týchto rečiach takto: „Nič nie je vyššieho, než priblížiť sa viac ako iní ľudia k Božstvu a odtiaľ šíriť lúče Božstva medzi ľudským pokolením.“ (1.)

Medzi tých, čo sa v dnešnej dobe priblížili k Bohu a k ľudstvu viac ako iní, je vynikajúci mysliteľ a vedec *Pierre Teilhard de Chardin*. Podľa neho nové učenie o vzniku a vývoji sveta sa nazýva *teihardizmus*. Hoci toto učenie je čisto vedecké, jeho nutnou nadstavbou je filozofia a teológia univerzu. Na neho môžeme aplikovať slová, ktorými múdry Kazateľ charakterizuje poslanie génia medzi ľuďmi: „Svojou myslou dal som sa na to, aby som múdrosťou preskúmal a vystopoval všetko, čo sa deje pod nebom“ (Kaz. 1, 13). Teilhard de Chardin svojou novou koncepciou o stvorení a vývoji sveta otvoril natolko okno ľudského snaženia do podstaty vecí, jestvujúcich mimo nás, že môžeme tvrdiť, že práve jemu sa podarilo dostať sa za oponu do veľsvätyne Božieho chrámu vesmíra, ako o ňom tvrdí Jean Lacroix. (2.) Teilhard inšpirovaný pavlovským: „O hĺbka bohatstva a múdrosti i vedomosti Božej...! (Rím, 11, 33), zašiel oveľa hlbšie, ako sa to podarilo dosiaľ iným nielen historickým, ale i teologickým a našiel Boha v celom stvorení svete bez toho, že by z toho vznikol panteizmus.

„*Vidieť alebo zahynúť!*“ Toto heslo veľkého Teilharda naväzuje na odkaz Kristov: „Hľadajte najprv Božie kráľovstvo...“ Pod týmto zorným uhlom Henri de Lubac vidí úspech svojho bádania v rámci nového vývoja ľudského pokolenia a zaiste sa tomu naučil od de Chardina, keď vo svojich Paradoxoch napísal: „Žiť vo večnom a všetky veci pozorovať z hľadiska večnosti... to znamená: postaviť sa do jadra najskutočnejšej skutočnosti, ako aj Boh je v jadre všetkých vecí, a stvárňovať svoj úsudok podľa Božieho úsudku.“ (3.) *Kristifikácia celého vesmíru*, to je prorocká vidina Teilharda a jeho žiakov, a to na základe učenia Apoštola národov, podľa ktorého Kristus je stredom a hlavou celého stvorenia a celý vesmír očakáva nový poriadok, ku ktorému smeruje evolúcia, naväzujúca na osu dokonalosti, a vrchol dokonalosti je posvätenie.

Z vedeckého obrazu teihardizmu vyšľahujú *sociologické reflexy* ako nadstavba tohoto učenia. Ako katolícky teolog nemohol vyňať zo svojho filozofického a vedeckého náhľadu na vznik a vývoj sveta aj teologický uzáver, hoci to nebolo jeho cieľom. Je na nás, aby sme túto nadstavbu dobudovali a pretože Teilhardovi šlo o vesmír a ľudstvo vždy ako o celok, rovnako naše teologické vývody z jeho vedeckej koncepcie musia byť všeludské a všeužitočné. Na základe tohto princípu odvodíme z teihardizmu a z jeho teológie vesmíru a teológie ľudstva aspoň dve progresívne idey, ktoré posvietia na pozitívny výsledok tohto učenia.

Ako prvá a hlavná idea, ktorá vo vývoji vesmíra zaujala Teilharda, je *idea jednoty*. Vesmír tvorí jediný súvislý celok, v ktorom putom jednoty je evolúcia, čiže zdokonaľovanie sveta. Vesmír sa Teilhardovi zdá ako obrovské telo a všetky prvky majú medzi sebou závislosť, logický vzťah, ako údy v organickom tele. Tento princíp jednoty u teologa je odbleskom jednoty absolútnej bytosti. Táto jednota sa odráža aj v jednotnom pôvode, lebo vesmír povstal z jednej a tej istej Energie, duchovnej alebo psychickej povahy. Pretože putom jednoty je láska, o ktorej sv. Pavol hovorí, že je „*spojivom dokonalosti*“ (Kol. 3, 14), ktorú vlastnosť nesie v sebe už prvotná energia, v budúcnosti svet musí byť formovaný na základe lásky. A tak ako sa javí sv. Pavlovi apoštolovi nový človek v Kristovi ako človek lásky a pokoja (I. Sol. 4, 11), takisto aj Teilhard verí v zjednotenie ľudstva na základe tejto idey, k čemu má aj vedecký podklad.

Tento jánovský duch lásky, nie v malej miere sa odzrkadlil v Teilhardovi de Chardinovi, ktorý si zaumienil svojim novým chápaním budúceho vývoja ľudstva na zemi vykonštruovať *pravý kresťanský humanizmus*, pretože nič iného nechcel, iba byť apoštolom alebo evanjelistom Božieho Krista vo vesmíre. (4.) Tento duch posvätenej lásky

Kristovej je silou a chľúbou Cirkvi (Vat. II. 13 sch.) a je prvou a hlavnou charakteristikou kresťanského pokroku, ku ktorej sa druží sloboda dielok Božích, spravodlivosť bez herezy rasovej diskriminácie alebo hospodárskej prepotencie. V Kristovej osobe sa Boh čo najužšie zjednocuje s evolúciou a tak sa Kristus sám stáva dynamikou evolúcie. Podľa teihardizmu celá evolúcia v konečnom ciele má vytvoriť *mystické telo Kristovo*, t. j. historického a osobného Krista. O tých, ktorí svoje nádeje kladú do takejto perspektívy, neváhame povedať s Teilhardom, že sú najľudskejší zo všetkých ľudí. Tí, čo sa opierajú o takúto silu univerzálnej lásky a z nej vyplývajúcej koexistencie, môžu so Šalamunom o sebe tvrdiť toto: „Vskutku je láska mocná ako smrť... jej plamene to Jahvove plamene. Ni vody záplavy tej sily nemajú, aby uhasili lásky plam...“ (Veřp. 8, 7).

Budúci ľudstvo v očiach Teilharda vystupuje ako jedna rodina a medzi ľuďmi už nebude podstatného rozdielu, ako nie je podstatného rozdielu medzi bádáním a kľáňaním sa. Ideou, že sa na výšinách sveta v bode „ Ω “ pripravuje akási Duša duší a to vo vrchole evolúcie, dosiahne sa súladu medzi stvorením a Stvoriteľom, aby sa uskutočnila pravda: Ježiš Kristus je ten istý včera, dnes i na veky“ (Hebr. 13, 8). Na túto pravdu myslel Kazateľ, keď vo svojom osvietenom duchu videl, že všetko odchádza na spoločné miesto, t. j. že všetko smeruje k vrcholnému bodu evolúcie, ktorú Teilhard nazval Ome-gou. (Kaz. 3, 22.)

Ovocím univerzálnej lásky a pravého humanizmu je *pokoj a mier na svete*. Idea pokoja-mieru v teihardizme sa javí ako postulát evolúcie. Harmonická kolektivitá vedomí sa rovná istému druhu nadvedomia. Sila tejto harmónie — energia a láska — to sú hybné páky vesmíru a ľudstva a vedú k božskému ohnisku Ducha, Centru centier. Všetky mysliace bytosti podľa Teilharda vytvoria akoby jeden mysliaci obal a rozmanitosť individuálnych reflexií budú sa sbiehať a zosilňovať v akte jednomyselného uvažovania. Takýto Teilhardovský obraz podľa analógie a symetrie s minulosťou vedie k ideálnym predstavám budúceho ľudstva, ktorého myslenie dodnes je tak rozličné. Keď národy a civilizácia dospeje na takýto vysoký stupeň porozumenia, bude vylúčená roztržka vojny a jej podobné protivy vývoja. Aby sa ľudstvo dneška, ktoré tak veľmi napreduje v technickom pokroku, neodklonilo od osi vývoja, potrebuje hlboké mravné preporodenie v duchu idey všeludského humanizmu a koexistencie. Dnešné civilizované národy si musia uvedomiť, že len vzájomnom prenikaní a dopĺňaní smeruje os vývoja.

„*Mier a život v radosť*“, to je veľký výkričník teológie mieru, obsiahnutej v teihardizme. Túto istú myšlienku si osvojil apoštol Pavol v evanjeliu Kristovom, keď napísal Efezským: „Znášajte sa navzájom v láske a usilujte si zachovať jednotu ducha vo zväzku pokoja“ (Ef. 4, 3). Mier v dobývaní sveta a pokroku je podľa Teilharda nesmierna duchovná sila, ktorá drieme v zástupe mnohých ľudí a ktorá raz zjednotí naše záujmy a snahy. (5.)

Pod týmto zorným uhlom teológie univerzálnej lásky a pokoja, Pierre Teilhard de Chardin svojím učením sa zaradil medzi najpokrokovejších staviteľov nového a krajšieho zajtrajška, ktorý je nádejou celého ľudstva.

(1) Romain Rolland, Beethovenov život, Bratislava, 1958, 77, — slovenský preklad.

(2) Le Sens de l'Atheisme moderne, Turnai — Paris, 1959, S. 28.

(3) Henri de Lubac, Paradoxy (Všeobecná cirkev, Trnava 1948, st. 17) de Lubac — La Pensée Religieuse du Pierre Teilhard de Chardin (ed. Aubier, Paris, 1962).

(4) Teilhard de Chardin, N. M. Wildiers, Herder, Freiburg im Breisgau, 1965, S. 126, S. 9.

(5) Pierre Teilhard de Chardin, Le Phénomène humain, Paris 1955, ed. du Seuil. Pierre Teilhard de Chardin, Le milieu Divin (Benne élink — Az Isteni Miliö), Paris — Bécs, 1965.

NĚKOLIK POZNÁMEK K IDEJI BOHOSLUŽEBNÉHO PROSTORU

Liturgická obnova otevřela cestu novým pokusům o řešení chrámového prostoru. Třebaže základní idea katolického chrámového prostoru zůstává stále stejná, dobové chápání utvářelo bohoslužebný prostor po svém. Starokřesťanské basiliky svým vnitřním uspořádáním vyjadřovaly liturgické smýšlení křesťanů své doby, právě tak jako středověký chrámový prostor mluvil řečí, které středověký člověk rozuměl. Posledním velkým tvůrcem bylo baroko, které opět — aniž přineslo do liturgického uspořádání revoluční prvky — obrátilo se k představitosti a myšlení těch lidí, kteří vstupovali do jeho prostor.

Jednotlivé dekrekty druhého Vatikana přinesly mnoho nových pohledů na vztah laiků mezi sebou, na bratrský vztah kněze k věřícím i na nové chápání úlohy slova Božího v liturgii. Liturgická konstituce tak jen převádí do bohoslužebného pořádku ty zisky, které lidu Božímu vydobyly ostatní dekrekty konciliu. Liturgická obnova tedy provádí úmysl koncilu, když usiluje o takové vnitřní uspořádání domu Božího, které by vyjádřilo pokoncilový dynamismus. Staré umělecky hodnotné prostory nelze ovšem násilně vřazovat do proudu nových myšlenek bez citlivého chápání hlavních myšlenek chrámového prostoru a bez citlivosti k uměleckým hodnotám odevzdaným naší péči minulými generacemi. Podstatně snazší je úprava prostoru, který buď nemá žádnou uměleckou hodnotu nebo je zcela nově budován.

Ve všech případech však je nutno mít na mysli základní ideu katolického kostela. Chrámový prostor je nám především domem Božím, v němž je sídlo svátostného Krista. Je nám dále shromaždištěm věřících k slyšení slova Božího a konečně je liturgickým jevištěm a současně hledištěm. Už přiměřené skloubení požadavků vyplývajících z těchto základních myšlenek dá mnoho uvažování. Známe v praxi řešení dobrá i méně dobrá, známe řešení, kdy některý prvek je dosti potlačen a jiný opět vyzdvížen právě dobovým chápáním kostelního prostoru. Také při pokusech o úpravu kostelního interiéru, která by odpovídala duchu liturgické obnovy, nemůžeme přehlédnout požadavky, které vyplývají z těchto základů. Dobře vyřešení kostelního interiéru však vyžaduje ještě zřetel k jiným požadavkům. Idea bohoslužebného prostoru je totiž prohloubena a zdůvodněna novými podněty, které vycházejí z hlubšího pohledu na funkci bohoslužebného prostoru.

Bohoslužebný prostor slouží křesťanu a křesťanské obci. Slouží člověku jako jedinci, avšak slouží především obci — společenství křesťanů. Liturgie není totiž věcí jednotlivce, je to veřejná služba, která se uskutečňuje v obci a skrze obec. Ve společenství věřících a skrze toto společenství přichází milost vykoupení k nám. Společenství přináší nám Krista, přináší nám jeho přítomnost, neboť tam, kde jsou dva nebo tři shromáždění ve jménu Páně, jest On mezi nimi. Kostelní stavba slouží tedy životu obce, v ní náboženská obec uskutečňuje svůj život. Tento život křesťanského společenství se uskutečňuje vnějším a vnitřním způsobem. Navenek žije křesťanská obec ve spojení se světem a v působení na svět. Tento život se uskutečňuje mimo kostel stykem duchovního i jednotlivých křesťanů, jím reaguje činné křesťanství na projevy tohoto světa a vnáší Krista do vnitřního života lidí této země.

Vnitřní stránku života křesťanské obce tvoří život svátostný: svátosti křtu a pokání jako založení a obnovení života v milosti, biřmování jako svátost posily a osvědčení, svátost kněžství a manželství, v nichž se církev buduje jednak v rodině, jednak v odstupňované službě. Ústředním životním projevem náboženské obce však je slavení liturgické Oběti. V něm se uskutečňuje osobní setkání s Bohem ve společenství věřících. Bůh mluví k nám — my odpovídáme. Bůh nám uděluje své dary, my chválíme, děkujeme, prosíme.

Svému společenství, své obci děkujeme za přecetné dary, kterých se nám dostává, současně však musíme zdůraznit, že se jednotlivá duše v tomto společenství neztrácí, že s ním zcela neoplyvá. Jednotlivec věří, doufá, miluje. Lidské svědomí se se svou odpovědností stýká

s Bohem přímo, a to je svědomí jednotlivce. Modlitba a to i modlitba společná má jen tehdy smysl, jde-li z našeho srdce, je-li opravdu vnitřní, jestliže o ní vědí jen ústa, pak poklesá jen na řečnické cvičení. Společenství — má-li opravdu být společenstvím srdcí a duší — je oporou jednotlivci a jednotlivec je oporou a duší společenství.

Skutečné společenství nepřipouští individualismus, avšak nenivelizuje jednotlivce v beztvorou součást davu. Ve skutečném společenství zůstává jednotlivci jeho osobní cena, je neustále osobou, zůstává mu svoboda svědomí, zůstává mu jeho tvář, při tom však je si vědom toho, že je na společenství své obce odkázán, ví, že je pro křesťanské společenství utvářen.

Z těchto úvah vyplývá, že nám z toho určení bohoslužebného prostoru jednak pro společnost jako celek, jednak pro jednotlivce, vzniká určité napětí, které je třeba řešit nikoliv kompromisně, nýbrž spíše syntézou. Bohoslužebný prostor je prostorem celého společenství, kdyby však neposkytoval možnost, aby se jednotlivý prosebník mohl nerušivě ponořit do rozhovoru se svým Pánem, nepochybně by mu něco chybělo. Jde tu tedy o úkol, jak vytvořit syntézu mezi prostorem pro celou obec a prostorem pro jednotlivce. Konkrétně řečeno: je třeba bohoslužebný prostor řešit s určitou diferenciací, aby v něm sice převládala prostor, schopný uspokojit potřeby celé obce, ale současně, aby diferenciací vytvářela možnost udělování křtu a pokání, ale také možnost katolické úcty k Nejsvětější svátosti a soustředěné tiché modlitby.

Při řešení bohoslužebného prostoru vyvstává další napětí. Vzniká z toho, že kostel je stavba funkční, současně však také symbolem. Není jen předmětem úvah architekta. Architekt není zcela volný a nemůže pustit fantazii, aby vytvářela prostor zcela bez závislosti na konkrétních úkolech. Zde se jako úkol stanoví vytvoření takového prostoru, který by dobře sloužil liturgii. Jde tedy o prostor výrazně funkční. Jde o vyjádření bohoslužby slova a bohoslužby oběti. Prostor musí být tak utvářen, aby bylo možno dobře a prostorově vyváženě konat bohoslužbu, počítaje v to i novou, respektive obnovenou, funkci sboru či recitační skupiny. Přitom nelze pustit ze zřetele ani požadavky optické a akustické.

Kostelní stavba a úprava bohoslužebného prostoru, ať už chtěně či nikoliv, vyjadřuje tvář společnosti, která ji vybudovala. Je také vyjádřením církve z jejího postoje. Toto vyjádření může nést pečeť snahy o moc nad světem, může také znamenat společenství služebné a sloužící světu. Kostelní stavba je také předstupněm nebeského Jeruzaléma. Jako církev je kostel symbolem Krista a má za úkol neustále ke Kristu a k evangelium ukazovat. Také zde vyvstává otázka, zda je myslitelná syntéza mezi kostelem jako prostorem funkčním a symbolickým. Jde o to, aby bylo nalezeno řešení mezi oběma extrémami, z nichž jedním je prostý prostor, v němž se koná liturgie a druhým symbolicky posvátný pomník. Toto řešení musí odpovídat liturgii, ale současně musí počítat se skutečností, že liturgie není jen vnějším úkonem, že jde o mnohem víc.

Církev nese svým učením a celým svým postojem tradici. V jejím vývoji není skoků, nýbrž vše vyrůstá z předchozích forem a vyjádření obsahu víry. Následující koncil neruší předchozí, nýbrž rozvíjí dále jeho učení. Teolog dnešní doby nepopírá pravdu, jíž se dobral filosof a theolog dávného času, nýbrž rozvíjí ji a osvětluje ji novým způsobem a ukazuje na ní aspekty, kterým dávná doba nerozuměla a k nimž snad ani nebyla schopna dospět. Podobně i stavba kostela a úprava bohoslužebného prostoru se nemůže ani nechce odtrhnout od tradice. Tradici zde ovšem nerozumíme ve formálním smyslu tak, abychom chtěli oživit purismus v nějaké novogotice či novorenesanci. Jde nám o tradici v duchovním slova smyslu jako o sepětí s podstatou křesťanství, které nepodléhá změnám doby.

Musí-li církev vycházet z tradice, musí současně ho-vořit řečí naší doby, chce-li dnes zvěstovat evangelium.

Kdyby ve stavbě kostelů a v úpravě bohoslužebného prostoru používala forem, které neodpovídají novému pojetí zvěstování evangelia, bylo by nutno soudit, že vše, co církev přináší, jak ve slově, tak ve vnějším projevu, je včerejší záležitost.

Užíváme-li nových prostředků, může se lehkost stát, že půjde jen o zcela povrchní porozumění přítomnosti. Skutečná modernost nemá totiž s módností docela nic společného. Módnosti v žádném případě nesmíme podlehnout. Ovšem na druhé straně jako zdánlivý paradox zjišťujeme, že pojetí (ať už v slově nebo v projevu nebo v úpravě prostoru), které je radikálně moderní, může být živé církevní tradici bližší než opatrný a bezduchý tradicionalismus.

Kostelní prostor nám tedy reprezentuje církev a její

tradice, současně však je vyjádřením myšlení dnešní doby a to jak ve smyslu moderního výtvarného cítění, tak také ve smyslu správné a zdravé ochrany památek. Mezi tradičností v obsahu a moderností ve formě a způsobu je nutno opět najít syntézu, která je zdravá a vyjadřuje dnešní postoj pokoncilové církve k člověku a jeho životu.

Při úvahách o úpravě bohoslužebného prostoru ve vztahu k památkově vysoce hodnotným interiérum bylo by třeba věnovat zvláštní pozornost vyvážení zřetele ochrannářského s požadavky liturgické obnovy, ale prozatím měl jsem v úmyslu načrtnout jen několik myšlenek, které nemůžeme přehlédnout, jestliže chceme správně a citlivě postupovat při úpravě bohoslužebného prostoru ve smyslu ducha liturgické obnovy.

PhDr. Ladislav Pokorný

„NOVÁ MŠE“

Leží přede mnou francouzský časopis Paris Match s reportáží z „nové mše“ (jak uvedeno) z Holandska. Fotografie chlapce, držícího sv. Hostii, kterou přijal z ruky kněze, aby si ji sám vložil do úst. Podobně sv. přijímání manželů. Má to být projev dospělosti: dát si sám pokrm do úst, nikoliv být krmen. Dále je tam big-beatová skupina při mši svatě v zápalu zpěvu. Pak záběry z „domácí mše“: Pět mladých mužů sedí kolem stolu; na něm svíce, kalich, chleby. Proti nim v civilních šatech kněz s knižkou v ruce. Při sv. přijímání koluje kalich. — A ještě jeden obrázek. Odolal li jsem šoku z předchozích, těžko odolávám tentokrát. Prostorná místnost (něco na způsob závodní jídelny), na zdi kříž. Prostřední stoly sestavené do tvaru „C“ jsou obsazeny mladými lidmi. Uprostřed s rozpjatýma rukama stojí kněz v kázuli. Před ním kalich a misky s chlebem. Na stolech rozřáté svíce a talíře s přibory. Mše svatá a agapy. Přiznám se: první dojem z obrázku působí jako pěst na oko. Co mne však u všech těch tváří upoutává, je jejich soustředěnost a klidná vážnost. U big-beatové mše pak úsměv kněze a pozornost přítomných, mladých i starých.

Tyto obrázky spolu s reportáží vyvolaly na celém světě údiv, polemiky, monita biskupů i Posv. kongregace obřadů. Co si o tom myslet? Podsekretář této kongregace, P. Bugnini na předložený dotaz odpovídá: „Uslujeme o krásnou a seriózní liturgii a nezavíráme dveře snahám — jen když jsou zachovány liturgické předpisy a děje se tak s vědomím představených“. Jak tomu bylo v těchto případech a jaké je stanovisko vlastních Ordinářů, není mi známo. A jak se vyslovili někteří biskupové a preláti francouzští? Velmi starostlivě, a poukazovali na nebezpečí zmatků, nejednot a pohoršení. Jeden z přívrženců těchto snah brání se asi takto: „Pro mnohé je podstatnou věcí zachování předepsaných rituů. Odříkají-li však kněz v plné rychlosti mši kdesi v koutě kostela, nezrazuje právě on to skutečně podstatné z Večeře, ustanovené Ježíšem Kristem? Což není pravým zákonem činit to, co činil Kristus?“ O eucharistických agapách spolu s protestanty říká toto: „Kdyby se Církev dnes oficiálně vyslovila pro „intercommunio“, odmítli bychom to, neboť čas pro to ještě neuzrál. Spojují-li se však skupiny křesťanů různých vyznání ke společné práci, životu, modlitbě, apoštolátu a chtějí-li být tím světu prospěšní, pak pro tyto čas již uzrál a nebylo by pravdivé to odmítat.“

Než připojím vlastní zamyšlení, uzavřu zajímavým prohlášením biskupa z Meaux Msgra Ménagera: „Nepřísluší nám soudit to, co je třeba dělat v jiné zemi, aby nedocházelo k takovým výstřelkům. Je spíše třeba modlit se za ony biskupy, jejich kněze a lid, kteří dostali se do této obtížné situace, aby Duch Svatý je vedl v rozhodnutích, která je třeba učinit. *Psychologických šoků, jaké vznikají třeba právě z této reportáže je třeba využít k vážnému poučení a zaujetí stanoviska k pevně a trvalé výchově.*“

Jistě je nám jasné: non est imitandum. Již proto, že by to byl padělek. Bylo by však správné nad tím vším se nezamyslet? Co když skutečně právě v těchto skupi-

nách věřících je vyšší zralost a hlubší pochopení, než snad předpokládáme? Zde je na místě šíře ducha a snaha chápat důvody těch, které nemůžeme jistě jen tak podezřít z planého novotaření a senzacechtivosti. A tu prosím i za sebe: nedomnívej se, laskavý čtenáři, že snad já chci tomu dělat advokáta či dokonce razit cestu! To ani v nejmenším! Jen využít onoho psychologického šoku k zamyšlení.

Chápat liturgickou obnovu znamená žít v trvalém a úzkém spojení s Církví a zároveň všimnout si „znamení časů“. Kdo se dívá na reformu jen jako na vnějškovou a izolované počiny, jen jako na pouhé dobové přízpůsobení se, ten buďto bude tyto věci přijímat senzacechtivě a pak často diletantsky a bezduše uvádět v život, nebo se všemu uzavře a vše bude odmítat. Je třeba sledovat a znát cestu obnovy, zároveň však i připravenost a zralost lidu, který se má s ní setkat. Vždyť údobí liturgických změn není dávno ještě uzavřeno! Je třeba chápat úmysl Církve, čeho tím chce dosáhnout. Doba detailního precizování liturgie minula, litera ustoupila duchu. Lze však různě „dělat reformu“. Lze tím i uvádět v život nový formalismus. Treba deklamovat posvátné texty na způsob básniček. Či svěřit tyto texty do rukou též ženy, která dosud předříkávala při mši svatě plačtivým hlasem růženec, aby nyní totéž činila i s mešními texty. Je možné natáhnout dobu bohoslužeb do neúnosné délky, jen aby se odříkalo a přezpívalo vše, co je po ruce. A zůstávat přitom na půdě liturgických předpisů, avšak daleko od ducha obnovy. Je ovšem též možné tyto předpisy ignorovat, pustit uzdu své fantazie a bez ohledu na připravenost a vyzralost přítomného lidu zcela subjektivně „tvořit“, improvizovat, kopírovat. Dělat z liturgie divadélko a svévolně ji přizdobovat a mazlit se s ní, tak, jako se to dříve dělávalo s dečičkami a jinými kostelními titěrnostmi.

A nyní jádro zamyšlení. Nebyla Poslední večeře v našich kostelích zaházena všemi možnými sakristijními a funebráckými rekvizitami? Nebyla naše gesta a pohyby i hlas již jen „farářskou rutinou“? Nebylo všude příliš cítit kadidlo a slyšet klinkání sbírkového „zvonečku“? Evangelici stanovili si jako symbol kalich a knihu. Ne-přisuzovali nám lidé často jako symbol již jen kropáč? — Co více se protivilo zpodobnění Poslední večeře: ta mše svatá v kruhu stolní společnosti (jak tomu v prvotním křesťanství bývalo), za hlubokého prožití, soustředění a zbožnosti — či ta v tom tmavém koutě kostela, usměchaná, drmolovaná, nesrozumitelná, s prapodivnými gesty kněze pobíhajícího u oltáře až za ním ornát vlál, s podřimujícími babičkami a s kostelníkem, který si navykl odpovídat „sedum liber masa málo“? Takovýchto mší bývalo mnoho a přitom snad ještě z hlediska rubrik únosných. Tažme se nyní: Nebyla tato praxe, kterou jsme si navykli pokládat za „normální“ zrušnější, než vše to, co vyvolalo onen psychologický šok?

Kněz je a musí zůstat liturgem. Snad tento pojem je natolik pregnantní, než aby musel být blíže specifikován. On není tvůrcem liturgie, k tomu není povolán. Je však

jejím tvůrcem vzhledem k jejímu správnému zobrazení vůči svému svěřenému lidu. Má sice nyní více tvořivých možností, avšak ty všechny jsou závislé jak na legitimní autoritě ve věci liturgie, tak i na jeho vlastní zbožnosti

a pokoře. Bez objektivního chápání liturgie a bez ducha pravé pokory a zbožnosti proměnění se každá reforma buďto ve zmatek, nebo v prázdné obřadnictví.

P. Zdeněk Wagner

LITURGICKÁ PŘÍPRAVA SLOVA

LITURGICKÁ HOMILIE NA MODLITBU DNE ČTVRTÁ NEDELE PO VELIKONOCÍCH.

I. Mše svatá v mateřském jazyku nám dává velkou možnost poznávat mnohé pravdy, kterých jsme si často nebyli ani dost dobře vědomi, a to k naší vlastní škodě. Jednu z těchto pravd nám připomíná *modlitba dnešního dne Páně*. „Bože, ty působíš, že smýšlení věřících směřuje k jednomu cíli: dej tedy, ať tvůj lid miluje to, co přikazuješ a touží po tom, co slibuješ...“

Věřící jsou nazýváni a také skutečně jsou lidem Božím. Jaká to velká a radostná skutečnost! Právě 2. Vatikánský koncil potvrdil slavnostně tuto pravdu jak v konstituci o posvátné liturgii, tak i v konstituci o církvi. Jsme-li tedy lidem Božím, pak je to pro nás veliké vyznamenání, které nám dává určitá práva a ukládá nám také určité povinnosti. Konstituce o posvátné liturgii připomíná, že křesťanský lid — lid Boží má nejen právo, ale i povinnost být spoluúčastným na liturgii — bohoslužebném dění, zvláště mši svaté, uvědoměle, zbožně a činně.

7. března tomu byly dva roky, co nabyla platnost nová liturgická úprava, hlavně úprava mše svaté. Tato úprava byla vedena snahou dosáhnout nejpodstatnějšího cíle Koncilu: pomocí obnovené liturgie obnovit vnitřní, náboženský život věřících, obnovit v plné šíři i hloubce důstojnost Božího lidu, jak jsme o to prosili v modlitbě dnešní mše svaté. Dva roky uběhly jako voda a tak se poohlédneme trochu zpět a zamysleme se, jak jsme se my chovali k těmto změnám a zda jsme se také chopili té výsady a toho vyznamenání, abychom jako lid Boží spoluobčetovali mši svatou uvědomělou, zbožnou a činnou účastí a tak rostli v důstojnost Božích dětí. Abychom se totiž za křesťany nejen pokládali a křesťany se nazývali, ale „abychom měli rádi to, co Bůh přikazuje a toužili po tom, co nám Bůh slibuje.“

II. A k tomu svému zpytování svědomí použijme porovnání. Svého času vysílala televize z košického studia pojednání o našich spoluobčanech cikánského původu, hlavně ze Slovenska, kde žijí cikáni ve větších skupinách. Je jisté, že životní úroveň, v níž žijí cikáni, je ve většině případů nízká a jim samým škodlivá, jak na duši, tak na zdraví tělesném. Proto se naše společnost snaží povznést hlavně úroveň vzdělání a bydlení, zkrátka životního prostředí. Nabízí cikánům, aby posílali děti pravidelně do školy, aby opustili své chatrče a dosavadní cikánské osady a aby bydleli s ostatními obyvateli v bytech se vším pohodlím a zařízením. Aby žili způsobem hodným dnešního člověka. Zdálo by se, že to přivítají s radostí. A přece mnozí tuto nabídku odmítají a ohrazují se v domněnce, že se jim děje křivda. Jiní si však dají říci, do pěkných bytů jdou, ale nejsou pro to vychováni, nemají pro to nové bydlení pochopení. Žijí v nových bytech starým způsobem, nedovedou si toho považovat a za čas je po pěkném bydlení. Žádný užitek vlastě z toho nemají. Komentátor televizního vysílání zakončil pořad zjištěním, že to dá ještě hodně dlouhé trpělivé práce, než to pochopí i ti ostatní, kteří dosud odmítají, a stanou se užitečnými lidmi lidské společnosti.

III. Něco podobného se děje i s věřícími. Také jim říká koncil: Jste lid Boží, máte velikou důstojnost a proto pojďte a jako lid Boží se zapojte do děje obnovené mše svaté načerpat poučení a posily k tomu, abyste jako lid Boží milovali to, co Bůh po Vás žádá a toužili po tom, co Vám Bůh slibuje, to je hlavně odpuštění hříchů, milost Boží a život věčný. Abyste uprostřed změn tohoto světa hledali vždy pravé radosti tam, kde je najdete, to je u Boha. A co na to věřící — Boží lid? Mnozí toto pozvání odmítají zrovna jako ti cikáni, kteří nestojí o vzdělání a život důstojný člověka. Nejsou si vědomi své důstojnosti, jakou jim dává výsada Božího lidu,

a také za plnoprávné členy lidu Božího se nemohou počítat, poněvadž žijí způsobem nedůstojným Božího lidu. Nemilují v plné šíři to, co Bůh od nich žádá a nehlédají také to, co jim Bůh nabízí právě při spoluúčasti na mši svaté. Takoví také těžko jednou dosáhnou synovství Božího v nebeské blaženosti.

Jiní věřící sice na mši svatou chodí, jako doposud, ale nejsou ještě pro její krásu vychováni. Nechápu, co mše svatá je. Buď jsou na ni přítomni jako pouzí diváci a posluchači, jako někde v divadle, nebo se modlí své vlastní modlitby, např. sv. růženec, a o to, co se kolem nich děje se nestarají. Do děje mše svaté se nezapojí a proto také odcházejí ve většině případů s malým nebo žádným užitek. Chodí na mši sv. jen tak ze zvyku.

Ale budiž Bohu chvála! Je mnoho věřících, opravdového lidu Božího, kteří jsou si vědomi své důstojnosti, poslechlí výzvy matky církve k spoluúčasti na mši svaté. Společně s ostatními se modlí a zpívají, někteří z nich zastávají čestnou liturgickou funkci lektora, recitátora, komentátora, jsou ve sboru chrámovém — schole. Ti v plné míře uplatňují svou důstojnost Božích dětí, Božího lidu, spoluobčetovali mši sv. a mají z ní posilu pro svůj bohumilý život.

Ať také toužíme po tom, co nám Bůh slibuje. Vždyť uvědomělá, zbožná spoluúčast na mši sv. je studnicí Boží milosti, Božího světla a Boží posily. A pak budeme uprostřed změn tohoto světa lidem Božím, naše srdce bude zakotveno tam, kde jsou pravé radosti a to je jistě na prvním místě v uvědomělé, zbožné a činné účasti na mši svaté.

P. Jaroslav Maxa.

PROSME VE JMÉNU JEŽÍŠOVĚ PÁTÁ NEDELE PO VELIKONOCÍCH

Vždy nás dojmá velikonoční obraz tří postav vpoledne před domem v Emauzích. Dva učedníci prosí dosud nepoznaného Ježíše: „Zůstaň s námi, neboť se připodivňujeme!“ Tolik v té krátké chvíli získali, že mu láskyplně zabránili pokračovat v cestě. Prosili a obdrželi. Zamysleme se dnes nad silou modlitby.

A. Zmrtvýchvstalý žádá, abychom svůj život utvářeli ve spojení s ním. Na učednicích emauzských vidíme, jak odloučení od Krista jim přineslo jen zmatek a bolest, kdežto v jeho přítomnosti a jeho slovy se jim opět dostalo radosti a pokoje i pochopení všeho, co se v Jeruzalémě stalo. Jako tehdy tak i dnes chce Spasitel jen naše dobro a proto žádá, abychom svůj život utvářeli v úzkém společenství s ním. Toto spojení s ním se uskutečňuje modlitbou.

Katechismus nám říká, že se vždy máme modlit tak, jak nás naučil Pán Ježíš. Máme se modlit ve jménu Ježíšově, takže když se modlíme k Otci, je to, jako by se modlil Kristus. Když se bráníme proti zlému duchu, činíme totéž, co činil on. Ježíše se máme a musíme dovolávat v modlitbě, ať se modlíme soukromě či veřejně, neboť jsme údy jeho tajemného těla, on je naší hlavou! Jsme s ním spojeni v jeho církvi, ona je živý Kristus na zemi, ona nás vede a učí, jak se máme modlit podle jeho ducha. Komu jinému než nám Božím dětem platí Kristova slova v dnešním úryvku *evangelia*: „Tehdy budete prosit Otce za vás, vždyť Otec vás miluje, protože vy jste milovali mne.“ (Jan 16, 26.)

B. Je už v lidské povaze, že velmi ráda využívá příležitosti, například levného nákupu, výhody do divadla či lázní. A když nám věřícím náš Spasitel dává takovou míru důvěry a přátelství, proč bychom ji nevyužili, neopláceli a nesnažili se dokázat, že jsme jí hodni?

Samozřejmě, že pro spolupráci s Bohem potřebuji vnitřní sílu, světlo a teplo. O tyto dary musím napřed prosit. A musím ze své duše odstranit překážky, které

brání přístupu do mé duše. Podobně, jako hospodyně umývá okna, aby mohlo slunce dovnitř do domu. Ale z vlastní zkušenosti víme, že největší překážkou správné modlitby je naše sebeláska. Matka učila dítě se modlit. Po slovech „Můj Bože, odevzdávám ti vše co mám...“ dítě se ztišilo a zašeptlo: „Ale svého zajíčka si nechám!“ Hle, takto i nám brání naše sebeláska v rozletu k Bohu.

My lidé míváme často mnoho požadavků na život. Toužíme po mnohých věcech a často přednášíme svá přání v prosebné modlitbě Bohu. A nebývá vždy to, oč v modlitbě prosíme, co je skutečně důležité a potřebné. Často se stává, že prosíme o něco, co se později ukáže jako nesprávné a nepotřebné i nedobré. Proto v modlitbě po přijímání dnešní neděle prosíme, aby „nám Bůh udělil milost, toužit po tom, co je správné, a teprve pak aby nám vytoužené udělil.“ Vždyť není vždy opravdu jednoduché najít správnou hodnotu předmětu svých tužeb. Když člověk po něčem touží silně, snadno se může zklamat ve správném posouzení. A zde se naskytuje i pravá úloha výchovy, pomáhat dorůstajícím lidem už od útlého dětství, a to nejenom slovem, hlavně však příkladem rozpoznávat cenu či bezcennost toho, oč usilují a oč se pachtí.

„Bože, od něhož všechno dobré pochází, uděl pokorně tě prosím, abychom tvým vnuknutím mysli na to, co je správné a tvým vedením to také konali“, tak jsme se modlili v modlitbě dne. Ano, v tom je křesťanská svoboda, myslit, co je pravé a totéž konat. Či není otroctvím ducha omlouvat se třeba hříchy jiných? Jak mnozí mají v srdci plno výmluv na rozvrácená manželství, na nevěru, nepoctivost v práci, nezáměrnou výchovu dětí. Říkají: Však druzí to dělají také tak, druzí nejsou lepší než já! Sv. Bernard napsal: „Zlá myšlenka plodí žádost, žádost plodí náklonnost, náklonnost plodí zvyk, zvyk plodí náruživost a náruživost plodí velký hřích a nepravost.“ Pokud se však člověk modlí, i kdyby snad velmi zbloudil, nikdy není ztracen. Sotva si dovedeme představit jako zločince, kdo se upřímně modlí. Pravím, upřímně, ne zvykově či z pověrčivosti.

C. Bůh sám nás naučil nejen svým svatým slovem, ale i životem svého Syna mezi lidmi, oč máme v modlitbě usilovat a po čem toužit. Pro křesťana není rozhodující pouze otázka, co mi prospívá v pozemském životě, nýbrž starost o to, co mi prospívá pro věčnost a pro spojení s Bohem. Co je pro nás správné a dobré, ví jen Bůh sám! Proto celá liturgie dnešní neděle nás učí modlitbě pravé. Sv. Jakub praví (v epistole): „Proto prosme vždycky ve jménu Ježíšově. Kdo opravdu jedná podle toho co slyší, tomu bude bláze za to, že to tak dělá.“ Prosme s emauzskými poutníky: „Pane, zůstaň s námi!“ Neboť jsme rovněž poutníky tohoto života. Přicházíme a odcházíme a víme, že štěstí časného i věčného dosáhneme jedině „skrze našeho Pána Ježíše Krista.“ A proto ho svou modlitbou láskyplně přinuťme, aby cestou života šel stále s námi, a pak v nás bude hořet srdce a naše radost bude úplná.

P. Antonín Kašpar

NEDĚLE PO NANEBEVSTOUPENÍ

Když byl izraelský národ vysvobozen z egyptské poroby a ubíral se do země zaslíbené mu Bohem, dostal z hory Sinaj zákon, desatero přikázání. Dálo se tak za rachotu hromu a zvuku trub. Lid stál přestrašeně opodál hory a s bázní naslouchal slovům, jimiž k němu mluvil Bůh.

Za okolností zcela jiných dává Ježíš Zákon nový. Za krásného letního dne, kdy pole se vlnila úrodou a kraj byl zalit jasem slunce, usedá uprostřed zástupů na svahu hory. Hlasem plným soucitu a dobroty prohlašuje své nesmírně blahodárné a úžasné osmero blahoslavenství. Jedním z onoho osmera je: „Blahoslavení pokojní...“

On sám přichází na svět jako „kníže pokoje“ (Iz 9, 6), andělé při jeho narození zpívají: „pokoj lidem“. (Luk. 2, 14). „Pokoj vám!“ zdraví své učedníky po zmrtvýchvstání (Luk 24, 36). A před svým odchodem do nebe praví: „Svůj pokoj vám zanechávám, dávám vám svůj pokoj“ (Jan 14, 27). A svým učedníkům přikazuje, aby přinášeli pokoj do každého domu, kamkoliv přijdou (Mat 10, 12).

A dnešní evangelní perikopa je z řeči Pána na rozloučenou, kde slibuje sesláni Ducha Těšitele, Ducha pravdy, který vychází od Otce, kterého on pošle. A výslovně praví: „Toto jsem k vám mluvil, aby vás uchránil před zmatkem“ (Jan 16, 1). Tak vbízívá je představa blahoslavených pokojných, jako stádečka mírnoučkých, takřka ustrašených lidí, kteří nechtějí po světě nic jiného, než klid a nebytí vyrušování z klidu. Ale latinsky se řekne „pokojný“ *pacificus*, kdybychom to přeložili doslova, bylo by to: „strůjce pokoje“. Ne z pokoje se pouze těšit, ale o pokoj svůj i jiných usilovat. Pán praví apoštolům, že mají být oni i jejich následovníci, tj. my křesťané, máme být „svědky Pánu“.

Kolik bezpráví se Pánu dostalo při jeho odsouzení vlastním národem, on mlčel před veleradou i pohanským soudcem. Čeho tedy máme být svědky? Předpovídá své církvi pronásledování i nepochopení.

Čeho a jak máme být svědky? A toto nám otcovsky vysvětluje v epistole první papež svatý Petr: „Především se mějte navzájem vroucně rádi.“ A slovo za slovem nám klade na srdce základní kameny jak vlastního křesťanského soužití, tak hlavně našeho vystupování vůči okolnímu světu. „Božích darů se nám dostalo, abychom si jimi navzájem pomáhali. Kdo umí pomáhat, ať je si vědom, že sílu k tomu dává Bůh a všechno se musí obracet k Boží oslavě!“

Jak často se nám stává, že nebereme dosti vážně skutečnost, že denně přinášíme na oltář své dary, chléb a víno. Uvědomujeme si, že to jsou „naše“ dary, připravené k „naší“ oběti? V těchto darech přinášíš sebe a svou odhodlanost být „jeho svědkem“. Jak často však přitom spočívá na duši jakýsi stín, a to leckdy pro objektivní maličkost, která vnitřně, subjektivně, zatahuje mrakem obzor duše. Maličká snítka v oku stačí zamlžit výhled na celý boží svět. Bývá to vnitřní napětí, rozladěnost, rozpor s naším bližním. Jdeš k oltáři a zatím ani ty, ani ten, kdo ti „ubližil“, (samozřejmě, že ty máš pravdu a chybil vždy ten druhý) nenašel první slovo, ten klíček k otevření srdce. Na jedné straně zaznívá z božských úst: blahoslavený pokojný, ty šťastný strůjce pokoje svého i pokoje tvého bližního. Tato slova vycházejí z těchž úst plných lásky, která rozhodně a přísne velí: „Přinášíš-li svůj dar k oltáři a tam si vzpomeneš, že tvůj bratr má něco proti tobě, zanechej tam svůj dar, odejdi a napřed se smíř!“ (Mat 5, 23).

Kolik to už bylo obětováno mši svatých od Poslední večeře na povrchu naší planety. Kolik to duší prosilo o pozhňání všemohoucího Boha Otce i Syna i Ducha svatého. A zdá-li se nám někdy, že všechna ta milost se vytrácí jako z děravé nádoby, není třeba se zamyslet, zda to není vina těch srdcí, která nedovedou zavčas smířit se zcela a upřímně se svým bratrem? Není to tím, že srdce zrezivělá nepřijmou na sebe zlato posvěcení v tom obětním ohni svátostném?

„Milování, ovládejte se!“ tak nás napomíná svatý Petr. Ten, který zakusil sám nejvíce předpověď Pána, obsaženou v dnešním evangeliu. O nepřátelích Božích praví, že „nepoznali Otce ani jeho.“ Ale my dnes v této chvíli si připomeňme, zda nebudeme na soudu Božím stát velice zahanbeně. Oni nemohli poznat Otce ani jeho Syna tak, jak my od prvních dětských krůčků našich nohou i našeho rozvíjejícího se rozumu. A poznali jsme Boha v jeho lásce? Odtud pak vyplývá ta naše změkčilost ve všech pokušeních vnitřních i vnějších. Rovnováha, klid a pokoj v srdci je prvním předpokladem síly nejenom pro cestu našeho vlastního života, ale pro sílu, která se má stát oporou našim nejbližším a příkladem těch, kdo se na nás dívají, jako na svědky Ježíše Krista. Pevné ve slovu i v jednání.

Svatý otec schválil diecézím Čech a Moravy slavení svátku Panny Marie, Matky křesťanské jednoty, na 18. ledna. A denně kněží, kteří připutují na posvátný Velehrad, tam slouží mši svatou za jednotu křesťanů. Ano, naše srdce se má šířit k objetí celého světa. Ale při každé mši svaté mějme na mysli jednotu nás, nejbližších, která bude apoštolátem nejvýmluvnějším a nejpožehnanějším.

Zacelme zavčas tyto mezery, kterými z nás uniká duch Boží, odstraňme ty největší překážky, které se vrší mezi

námi lidmi navzájem a tím i mezi přístupem a růstem Boží milosti v nás. Porazme toho nejsilnějšího nepřítele Božího království, to jest nás samy v nás samých. Kéž bychom to dovedli. Je-li pravdou, že slova dovedou pohnout, ale příklady táhnout, tedy zde viz, svědectví tvého života, blahoslaveného pokojem Kristovým, zavlažovaného působením Ducha, dárce pravého života, pohne srdcem tvým i potáhne za pravdou Kristovou všechny ty, pro které máme „svědčit“ o našem Pánu, Ježíši Kristu, který v jednotě svatého Ducha s Bohem Otcem vládne po všechny věky věků. *P. František Adámek*

HOD BOŽÍ SVATODUŠNÍ

Jásot Církve

„Duch Páně naplňuje okresek zemský, aleluja, on, který obsahuje všechno, zná každý hlas, aleluja!“

Tak zpívá Církve v úvodní modlitbě dnešní mše svaté, ať ji kněz slaví kdekoli. Ať je to Svatý Otec v Římě, farář v zapadlé vesnici, ať se čte na vlnách oceánu či v džungli pralesa... všude nesené poselství o Duchu svatém.

Dnes naplnilo se to, co Kristus slíbil, po čem apoštolové toužili, co zaznívalo z evangelíí posledních nedělí jako vyzvánění ve svatvečer velkého svátku.

Stín smutku.

Církve jásá ve vstupní modlitbě, ale do mého srdce padá stín smutku.

Opravdu naplňuje Duch Páně okresek zemský? Není tento svět, v němž žijeme, naplněn zcela jiným duchem? Vždyť právě naše století bylo naplněno duchem hněvu a nenávisti, sobectví a závisti, ohněm a krví. Jako by se Duch Páně stáhl z tohoto světa.

Nechceme však malomyslně.

Tam v Jeruzalémském večeradle bylo shromážděno asi sto dvacet osob. Absolvovali školu Krista Pána. Mnohé slyšeli, mnohé viděli, mnohemu také neporozuměli. Jejich myšlení bylo zaměřeno docela jinam než jak si přál Kristus. Mysleli na bohatství a pocty, i když On mluvil o utrpení a smrti. Jejich srdce bývala plna pomsty a hněvu, byť i slyšeli kázání Kristovo o lásce ke všem lidem. Pak přišly Letnice.

Nic nového nebylo dodáno jejich rozumu, žádné nové poučení... jen vnitřní světlo, aby pochopili to, co znali.

Potřebovali nezbytně této síly Ducha svatého. Vždyť stáli před velkým úkolem: titi kdysi bázlivi, neučení, prostí lidé: splnit přikázání Kristův, jít do celého světa, hlásat evangelium všemu stvoření.

Do jakého to světa měli jít? Popisuje jej svatý Pavel v listě k Římským křesťanům: „Neboť ačkoli poznali Boha, jako Boha ho neoslavili, aniž mu vzdali díky, ale jejich myšlení zjalovalo a jejich nemoudré srdce se zatemnilo. Říkali o sobě, že jsou moudří, ale stali se pošetilými... byli pak plni všeliké nespravedlnosti, nepravosti, lakoty, zloby, plni závisti, vražednosti, nesváru, lsti, špatnosti, byli donášeči, utrhači, nenáviděli Boha, posměvači, byli nadutí, domýšliví, vynalézaví ve zlém, rodičů neposlušní, nerozumní, nestálí, nelítostní, nemilosrdní“ (Řím, 1, 21–31).

Do takového světa šli apoštolové a nechvěli se malomyslností. Nespolehali po Letnicích na sebe, na své řečnické umění, na svá kázání. Petr po seslání Ducha svatého mluví k shromážděným masám a fascinuje. V zítřejší epístole uslyšíte úryvek z jeho svatodušní promluvy. Když davy vyslechly kázání Petrovo, bodlo je u srdce a řekli Petrovi a ostatním apoštolům: „Co máme činit, bratři?“ Petr jim pravil: „Obraťte se a každý z vás se dej pokřtít ve jméno Ježíše Krista na odpuštění svých hříchů, a dostanete dar Ducha svatého. Vždyť to zaslíbení je pro vás, pro vaše děti a pro všechny, kdo jsou daleko, kohokoli povolá Pán, náš Bůh“ (Sk ap. 2, 37 až 39).

Opakoval jsem si několikrát poslední větu: „To zaslíbení je pro vás, pro vaše děti a pro všechny, kdo jsou daleko, kohokoli povolá Pán a náš Bůh.“

Stojí pak dále psáno: „Když ještě Petr mluvil tato

slova, připadl Duch svatý na všechny, kteří to slovo slyšeli.“

Myslím, že ani dnes nejsou zcela rozhodující knihy, katechismy, všechny moderní sdělovací prostředky; jimž velkou pozornost věnoval i poslední koncil, ale nade vše je milost Ducha svatého.

Ducha svatého však nelze nutit, ale vyprosit.

Odtud bychom měli vždy vroucně v dnešní den prosit slovy Církve, jak je je slyšeli po epístole: „Vyšli Ducha svého, stvoření budou a obnovíš tvář země. Půjď, Duše svatý, naplň srdce svých věrných a zapal v nich oheň lásky.“

To je také svatodušní modlitba vašeho kněze dnes.

„Pane, Ty znáš moji slabost, ty znáš i moje poslání. Ustanovil jsi mě v této farnosti, abych ji celou k Tobě přivedl. Ne, nejsou zlí, nejsou zkažení... kolik jisker dobra je ještě na dně jejich duše. Božský Utěšitel, sladký duše příteli... rač je zotavit z jejich duševní skleslosti. Skvrny z jejich duší smaž, vyprahlaš srdce svaž, raněná rač vyhojit. Srovnej, co je zkřivené, ohřej, co je studené, nedej, nedej jim zabloudit...“

K další pak prosbě nechci užít slov svých, ale modlitby Církve, jak činila od pradávna při podání obětí darů v dnešní den: „Upevni, Bože, co jsi v nás způsobil; pro chrám tvůj, který jest v Jeruzalémě...“ (Ž 67). Byla-li kdysi jednou z největších přísah v Izraeli ona, již se dovolávali chrámu Jeruzalémského, pak obměňuji slova modlitby a prosím: „Upevni v našem lidu všechno dobré, pro náš svatý chrám, pro sv. Václava, který za ducha křesťanství v našem národě prolil svou krev, pro sv. Ludmilu, která ducha víry předávala dalšímu pokolení, pro sv. Vojtěcha, biskupa vyhnance této země, pro svatý náš chrám velehradský, pro sv. Cyrila a Metoděje, kteří získali Kristu národ celý.“

Posli Pane našemu lidu:

Ducha pravdy, aby více poznával Tebe;

Ducha síly, aby dokázal bojovat proti zlu ve svém nitru;

Ducha statečnosti, jímž jsi vyzbrojil apoštoly, aby se nestyděli jako kdysi Petr před děvečkou, Jan před zoldněm.

Sešli jim Ducha svatého Utěšitele, Ducha radosti, aby se radovali, že jsou dětmi božími, plni pokoje v srdcích, rodinách v celém národě. *P. Erich Pejřtk*

NEJSVĚTĚJŠÍ TROJICE.

Pravdy Boží, které rozum osvětlený vírou poznává, mají tu vlastnost, že čím hlouběji se nad nimi zamýšlíme, tím se stávají velkolepějšími, nasycují lidského ducha v jeho touze po štěstí, po kráse, až se mu zatají dech nad výšinami, kde již tuší blízkost Boží. To zakusil hudební vele duch Haydn, když komponoval r. 1798 své Oratorium o stvoření a chtěl vyjádřit tvůrčí akt Boha, ono všemohoucí „Fiat“. Ponořil se do hluboké meditace tak, že byl zcela unesen vznešeností, velikostí Boha a takřka oněměl, nemoha vyjádřit tónem, co tušil jeho duch. A v téže době zuřil francouzská revoluce, lid stržen proudem vášně rouhá se Bohu a chce jej navždy strhnout s nebe a z myslí lidí, zatímco ON, Věčný a Neměnitelný, nezávislý na lidském myšlení věčně JE, žije a vládne per omnia saecula saeculorum.

My se nad touto nesmírnou skutečností zamýšlíme dnes o svátku Nejsvětější Trojice. Od počátku církevního roku jsme poznávali vznešené dílo Boží dobroty, milosrdné lásky. Viděli jsme ji o vánocích vtělenou v útlé Dítě, stáli jsme o Velkém pátku pod Křížem, na němž pněla Spása světa, o Letnicích jsme okoušeli žár Boží lásky v plamenných jazycích seslaného Ducha svatého. Dnes, jako kdysi Haydn, stojíme u vrcholu díla Božího, u toho nového stvoření v duchovním světě: uvědomujeme si, co všechno učinila Nejsvětější Trojice, aby vrátila člověku jeho vznešenou důstojnost dítěte Božího, stvořeného k obrazu Boha.

Duchem svatým osvětlená liturgie vyjadřuje hned na začátku mše svaté toto smýšlení úcty a díky: Velebena budiž svatá Boží Trojice! Vzdávajme jí díky, neboť prokázala nám milosrdenství!

V mešní modlitbě prosíme všemohoucího Boha, aby pro poznanou slávu jeho velebnosti nám dal sílu z víry, kterou bychom se přenesli přes všechna protivitství.

V epištole prožíváme se svatým Pavlem kus té extáze, jakou prožil Haydn: „Ó hlubokosti Božího bohatství!“ Ve zpěvu mezi čtením máme tytéž myšlenky, které naplňují duši, když se za krásného červnového jitra díváme na horách na východ slunce, když obdivujeme jitřní záři, duhy krásu, světlý den i jasnou noc: „Buď veleben, Pane, nad nebeskou oblohou a hoden chvály na věky! Chvála Bohu! Aleluja! Jak jsme šťastni, že víme, kdo tu všechnu krásu stvořil, že je to náš Otec nebeský! Jak mu za to z celého srdce voláme: Sláva Otci! Jak jsme šťastni, že se smíme nazývat jeho dětmi, že to všechno je naše! Pro nás to stvořil, protože nás miluje! Prožijme tu velikou skutečnost — a naše duše bude zaplavena nevýslovným blahem, předtuchou toho, co nám ještě chystá náš Otec v nebi u Něho, „co ani oko nevidělo, ani ucho neslyšelo...“! A za to vděčíme jeho Synu pro dílo jeho vykoupění. Skrze něho, jak to slyšíme zdůrazňovat před sv. přijímáním: Per Ipsum et cum Ipso et in Ipso, „skrze Něho“, pro jeho zásluhu jsme tak šťastni, tak bohatí, že to nedovedeme sami ani vyjádřit. A proto chceme „s Ním“ — cum Ipso — a nejen s Ním, ale my svatým přijímáním jsme ponořeni v něho, tedy jsme milovanými Božími dětmi, jsme adoptováni, vykoupeni, takže „v Něm“ můžeme vzdávat radostně všechnu čest a slávu spolu s Duchem svatým svému společnému Otci Všemohoucímu! To jsou úžasné skutečnosti, uchvacující lidskou duši do blaživých světél už zde na světě. Ty jsou po smrti obsahem onoho věčného světla, které přejeme našim zesnulým, pochopit je zcela, poznat Boha tváří v tvář, znamenalo by zemřít.

Pěkný příklad k tomu vypravuje arabská povídka: Dobrému, zbožnému muži daroval Bůh nadaného a hodného syna. Otec ho dobře vychoval. Často mu mluvil o Bohu. Jednou mu dospívající chlapec řekl: Otče, často mi vypravuješ o Bohu, jak je dobrý, spravedlivý. Prosím tě, ukaž mi Boha! Otec zůstal ohromen nad touto otázkou. Nevěděl, co má odpovědět. Pak řekl: Já jsem Boha ještě neviděl. Syn odpověděl: Tak běž do světa, najdi Boha a zavolej mne, abych se naň podíval. A otec,

šel hledat Boha. Šel k učeným teologům. Ti mluvili o Bohu učeně, ale ukázat mu Ho nedovedli. Tázal se lidí na ulici — ti se mu vysmáli. Někdo ho poslal k poustevníkovi. Je prý velmi učený a zbožný, Bůh vyslyší každou jeho prosbu, možná prý mu ukáže Boha. Muž přišel k poustevníkovi a prosil: Ukaž mi Boha! Poustevník sklonil šedivou hlavu, zamyslel se a pak pravil: Človče! Můžeš dosáhnout hlubiny mořského dna tímže prstem, kterým dosáhneš dna talíře, z něhož jíš? Tak nemůžeme našimi smysly, ani optickými instrumenty, poznat Boha. Boha můžeš poznat jen tehdy, ukáže li se tvému duchu. A tu se muž dychtivě táže, jak to učinit, aby se ukázal Bůh jeho duchu. Poustevník odpověděl: Až dosáhneš jeho lásky! A tu muž poustevníka prosil o přímluvu u Boha, aby mu daroval paprsek své lásky. Poustevník pravil: Buď skromný, žádej jen malou část toho paprsku, poněvadž celý paprsek nesneseš. A poustevník prosil vroucně Boha: Ó Pane, ukaž tomuto muži jen půl atomu paprsku svého světla. Muž odešel. Šel výš na horu, blíž k nebi, aby tam viděl duchem Boha. Po nějaké době ho šli hledat a našli ho u jedné skály, oči upřeny k nebi, a tak tam nehybně stál. Přišel jeho syn, volali marně na otce. Šli pro poustevníka, řekli mu, co se s otcem děje... A poustevník jim řekl: Všechna snaha přivést jej k vnímání pozemských věcí je marná. Jak by mohl vnímat věci pozemské ten, do jehož duše vstoupilo půl atomu světla nadpřirozeného poznání Boha? Tu chlapec volal: Já jsem tomu vinen, že můj otec umírá! Poustevník mu praví: Pamatuj si: Zde na světě poznáváme Boha jen jako v zrcadle. Teprve na věčnosti ho poznáme tak, jak je!

Ano, zde poznáváme Boha očima víry, ale naše poznání je bezpečné, Bohem zjevené. V evangeliu slyšíte, jak posílá nanebevstupující Ježíš apoštoly do světa učit národy Boha poznávat, křtít a tak jim umožňovat vidět jednu Boha tváří v tvář, Otce i Syna i Ducha svatého.

Buďme vděční za to, že jsme byli pokřtěni ve jménu Nejsvětější Trojice. Že jsme přijímali i jiné svátosti jako očištné a posilující prostředky na cestě tímto životem. abychom mohli jednou poznat Boha Otce i Syna i Ducha svatého a žít v tomto světle věčné slávy na věky.

P. Antonín Dominik

LITURGICKÉ HYMNY A SEKVENCE

IV. Společné hymny ke cti svatých

105. Exsultet orbis gaudis (K nešp. a laudám apoštolů)

Ať celý svět zní jasotem, nebesa zvučí chválami, ať zpívá apoštolům všem chval písně země s hvězdami.

Všech věků mocní soudcové, Všech zemí pravá světla, vás prosíme z duše pokorně: Vyslyšte prosebný náš hlas!

Vy zavíráte nebes chrám, jej otvíráte slovem svým. Poručte, lkáme, aby nám už bylo snáto břímě vin.

Na vaše mocné příkazy zdraví i nemoc musí dát, zachraňte lidstvo od zkázy, nám dejte v cnostech prospívat.

Na sklonku věků až se zas navrátí k soudu Kristus Král, kéž by svou láskou všechny nás do věčné slávy uvést dal.

Buď Bohu Otci našemu i jeho Synu slávy vděk, i Těšiteli svatému dnes i po všechen věků věk.

Amen.

Anonym z 10. stol.

106. Aeterna Christi munera (K mat. svátků apoštolů)

Kristových darů věčný jas, čest, slávu apoštolů všech, i jejich palmy ať vždy zas velebí našich písní zpěv.

Jsou knížata to církevní a bohatíři nebes bran, ve válkách vůdci vítězní a světla vzešlá světa tmám.

Všech svatých víra horoucí, naděje pevná křesťanů, ke Kristu láska planoucí šíj zlomí světa tyranu.

Jsou slávou Otce věčného, v nich triumf slaví jeho Syn, v nich vůle Ducha svatého a nebe plesá nadšením.

Tě, Spasiteli, prosíme:

Do jejich kruhu v nebes jas nás uved, věrně slušy své na nekonečných věků čas.

Amen.

Od sv. Ambrože (+ 397)

107. Tristes erant Apostoli (K nešp. a mat. apoštolů v době velikonoční)

Zbyl apoštolům zármutek po hořkém pohřbu Kristově, jež náhončích zla krutý vztek dal popravit tak surově.

Předpověď ženám nábožným dal pravdomluvný anděl sám, že v Galileji věrným svým se brzy Kristus zjeví sám.

Ty apoštolům zvěst jeho hned oznámiti spěchají a když jej uzří živého, šlápěje jeho zlíbají.

A učedníci nato hned do Galileje pospíší, aby tam mohli pohlédět do boží tváře Ježíši.

Všech Tvůrce, slyš náš vroucí hlas v radostné době velkonoce: Od všech ran smrti ať vždy nás, tvé věrné, chrání tvoje moc.

Ať tebe, Pane všechno ctí, který jsi z mrtvých slavně vstal, i Otce, Ducha milosti veškeré tvorstvo věčně chval.

Amen.

Anonym z 9. stol.

108. Claro Paschali gaudio (K laudám apošt. v době vel.)

Radostnou velkonoční zvěst roznášíš světem slunce jas, že apoštolům dáno jest svým zrakem Krista uzít zas.

Rány na těle Ježíše jak hvězdy zářít uvidí, a to, co vidí, věrně vše hlásají svědci pravdiví.

Ježíši, Králi převládny, ty vládni srdci našemu, ať vzdáváme díky povinný vždy tvému jménu svatému.

Všech Tvůrce, slyš náš vroucí hlas v radostné době velkonoce: Od všech ran smrti ať vždy nás, tvé věrné, chrání tvoje moc.

Ať tebe, Pane, všechno ctí, který jsi z mrtvých slavně vstal, i Otce, Ducha milosti veškeré tvorstvo věčně chval.

Amen.

Anonym z 9. stol.

Poznámka: V překladech přehlédnuto k originálnímu textu [před reformou pap. Urbana VIII.]

Přeložil J. M. Šk.

P. FERDINAND PROKOP

Setkání se spolužákem, svědkem a spoluúčastníkem našich školních let je vždycky setkáním s kouskem mládí. Ožijeme, pookřejeme, z paměti nám vytryskne pestrý gejzír vzpomínek. Je nám, jako bychom se opět vrátili do školních škamen, jako by z nás spadla tíha roků, které mezitím uplynuly. Bývají to upřímné, hezké chvíle. A ani nijak nevadí, když třeba náš přítel stojí v náboženském, politickém nebo národnostním ohledu na opačné straně barikády.

Spirituál voršilského kláštera v Praze P. Ferdinand Prokop zažil takové radostné setkání jednoho podzimního večera r. 1940, když u dveří jeho bytu zazvonil jeho někdejší soused ze školní lavice Gustav Werner. Bylo zde sice něco, co mělo nutit k opatrnosti: Werner byl Němec, člen NSDAP, dotáhl to — ne bez příčiny — na vysokého pána v protektorátním školství a navíc se těšil té nejhorší pověsti. Ale to všechno P. Prokop velkomyslně přehlédl. Kdo by nedůvěřoval starému kamarádovi? Kdo by jej mohl podezřívát, že přichází s černými záměry? A tak si oba přátelé radostně stiskli ruce a zanedlouho se rozproudila družná zábava. Oheň vesele plápolala, teplo sálalo. Na stole před nimi se octla láhev vína.

Hovořili, vzpomínali, smáli se, až se řeč stočila na politiku a na současnou situaci. Víno odplavilo poslední zbytky rezervovanosti. Došlo i na nedávné bouře v Praze, na zavření vysokých škol, na postřelení a deportaci českých studentů. P. Prokop se svým smýšlením nijak netajil. Podle jednoho svědectví prý Wernerovi řekl: „To se těm studentům nemělo dělat“, podle druhého se prý vyslovil docela otevřeně a ostře: „Ty děti jste nemusili vraždit a zavírat.“ Ať to bylo jakkoli, jisto je, že Gustav Werner okamžitě změnil tón, stal se útočnější a oba staří přátelé se nakonec trochu pohádali.

Rozdílnost názorů nemusí být ještě důvodem k nepřátelství. Pro dobromyslného a důvěřivého P. Prokopa zcela určitě nebyla, protože se přes tento incident a přes varování svých četných českých přátel stýkal s Wernerem dál. Netušil, že hřeje na srdci zmiji, která už po něm vystříkla svůj smrtící jed. Werner totiž nemlčel. Tím spíše ne, že za P. Prokopem přišel ne z touhy po příteli, ale aby vysondoval jeho smýšlení a jeho postoj k okupantům. Snad nejlépe je zrádcovské počínání Wernerovo vůči P. Prokopovi charakterizováno v rozsudku, který nad ním r. 1947 vynesl mimořádný lidový soud v Praze XV. „Ještě záluďnějším a odpornějším způsobem,“ praví se v něm, „zavinil obžalovaný (tj. Werner) ztrátu svobody a smrt svého gymnasiálního spolužáka P. Ferdinanda Prokopa, k němuž se vetřel, aby mohl opatřit zprávu o jeho smýšlení a poměru k Němcům, využiv slabé chvíle, kdy P. Prokop poněkud požil vína, stal se živějším a vyložil obžalovanému otevřeně svoje mínění o Němcích. Obžalovaný podal písemně nepříznivou zprávu SD (tj. Sicherheitsdienstu)...“ K takovému činu se tedy propůjčil ten, který přišel jako přítel k Prokopovým dveřím a jehož P. Prokop pozval ke svému stolu.

Pak už šlo vše obvyklou vyšlapanou cestou. Sicherheitsdienst postoupila zprávu gestapu a gestapo si v březnu 1941 pozvalo P. Prokopa k výslechu. Vyšetřovací metody gestapa jsou dobře známy: bití, vyhrožování, týrání. Neušel tomu ani P. Prokop. Když po svém návratu — naštěstí se ještě vrátil — přemýšlel, kdo jej mohl udat, vynořovalo se P. Prokopovi stále častěji v myslí jméno někdejšího spolužáka. Dokonce to i několikrát vyslovil. Ale přesto, že se k tomuto podezření a varovnému hlasu nitra přidalo i obecné mínění — ve Voršilském klášteře byla totiž udavačská činnost Wernerova veřejným tajemstvím — udržoval s ním styky dál. Jeho prosté srdce se nechťelo smířit s takovou hanebností. Netušil, že Werner svým hlášením už vlastně rozhodl o jeho osudu.

Dne 27. května 1941 byl P. Prokop zatčen. Při výsleších v Pečkově paláci dostal se do rukou dalšího nám dobře známého výtečníka Kurta Oberhausera, který tehdy působil na pražském gestapu jako tzv. sacharbeiter pro

věci církve katolické a českomoravské v tehdejším Protektorátě. O šest let později 14. února 1947 — vystupoval tento gestapák jako jeden ze svědků proti Gustavu Wernerovi a vypověděl doslova toto: „Někdy v r. 1940 nebo 1941 jsem zpracovával případ P. Prokopa od Voršilek z Prahy II. a pamatuji se, že P. Prokop byl obviněn z nějakých protistátních řečí. Nepamatuji se, že by šlo o obsah kázání. Vím určitě, že tehdy přišla zpráva od Sicherheitsdienstu z Prahy o chování P. Prokopa a že tato zpráva byla předmětem jeho zatčení. Sicherheitsdienst nikdy neuváděla ve své zprávě svého konfidenta a já se v daném případě nepamatuji, zda soukromě mi bylo sděleno, že informátorem proti P. Prokopovi byl Gustav Werner...“ Nejde tedy o pouhou domněnku nebo dohad, ničemná udavačská činnost sudetáckého zemského inspektora byla potvrzena i z německé strany.

Trnitou cestou přes Pečárnu, Pankrác a Terezín dorazil posléze P. Prokop do obávaného koncentračního tábora v Dachau. Bylo mu něco přes pětapadesát roků. Utrpení posledních několika měsíců jej značně zdolalo. Podle shodných výpovědí svědků byl v Dachau značně skleslý, málomluvný. O svém případě se nikomu nesvěřoval, jen jednou nadhodil P. Kolářkovi, který s ním byl na jedné světnici, že mu mimo jiné velmi přitížilo, že než opustil svou farnost v pohraničí, značně zadlužil faru.

V prvních měsících r. 1942 nahromadil se v Dachau větší počet starých, neduživých, zmrzačených, prostě nějak invalidních vězňů. Bylo jich tolik, že se stávali problémem. Pro správu tábora byl takový práce neschopný invalida pouze darmojedem a zbytečnou zátěží a nijak si tím hlavu nelámala. Z invalidů se jednoduše vytvořily tzv. invalidní skupiny, které se postupně vyvážely na smrt. V táboře to ovšem Němci pečlivě tajili, aby nedošlo k znepokojení, a tak se mnozí z těch invalidních ubožáků dokonce těšili, že jdou domů, že je vezou někam do sanatoria nebo na lehčí práci. Ba doufali a těšili se, i tehdy, když už do tábora docházely poplašné zvěsti, že ten či onen odvezený údajně, jak se říkalo, „na lepší“

už nežije. V plné míře likvidování invalidů se rozběhlo od 1. května 1942, kdy do lágru přijel říšský vedoucí SS Heinrich Himmler a tento způsob likvidace nemocných schválil. Byly to smutné průvody, smutné zejména pro ty, kteří ještě zůstávali a matně tušili, že to během času čeká i je. P. Prokop viděl patrně několik takových průvodů a jistě se doslechl nebo alespoň nabyl podezření, jak to s těmi chudáky dopadá. Konečně došlo i na něho. Není známo, kdy přesně byl zařazen do invalidního oddílu, jisto je toliko, že dne 10. července 1942 byl z tábora vyvezen, aby se už nevrátil. Zahynul v plynové komoře.

Když transporty odjížděly, loučil se s nimi obvykle nejvyšší církevní hodnostář mezi vězni světci biskup wrocławské diecéze Michal Kozal. Rozloučil se i s P. Prokopem. V knize „A kdo vás zabije...“ od B. Hoffmanna je toto rozloučení vylíčeno těmito dojemnými slovy: „Odjížděly první transporty invalidů, mezi nimi vždy až čtyřicet kněží. Domnívali se, že jedou někde na zotavenou, ale biskup dobře věděl, že jedou na smrt. Staral se, aby odjíždějící obdrželi z kaple bloku 26 Tělo Páně.

Většina z nich byla z bloku 28/4 (blok invalidů-kněží; pozn. aut.). Loučil se s nimi. Poklekli před ním, biskup každého objal a dal mu biskupské požehnání. V jeho očích se perlily slzy. Přistoupil k němu i český kněz P. Ferdinand Prokop z Prahy. Biskup jej objal s touž láskou a žehnal mu na dalekou cestu, na cestu do věčnosti...“

Urnu s popelem P. Prokopa dostala do úschovy jeho někdejší hospodyně, která ji údajně uložila na hřbitově ve Vetli u Litoměřic. Proradný přítel a spolužák Gustav Werner byl po válce zatčen a po zásluze popraven; při jeho soudním přelíčení na Pankráci jsem vystupoval jako svědek.

A nakonec jen několik suchých životopisných dat. Kněz litoměřické diecéze P. Ferdinand Prokop se narodil 24. května 1886 ve Vlachově Březí v okrese Prachatic. Naposled působil jako katecheta na měšťanské škole u Voršílek v Praze a současně jako spirituál kláštera. Byl to mírný, usměvavý člověk, dobrý a spolehlivý Čech.

Dr. Josef Beneš

NÁŠ ZÁPISNÍK

NAŠE OBRÁZKY

První strana obálky: Zmrtvýchvstání z Pachelberova epitafru u sv. Víta v Praze. [Kolem 1580]. Druhá strana o obálky: Z výstavy Umělecko-průmyslového muzea v Letohrádku Belvedere v Praze. Pod názvem „Renesanční umělecké řemeslo“ jsou zde shromážděny půvabně exponáty těšící se pozornosti naší veřejnosti. Přinášíme několik vystavovaných předmětů s náboženským charakterem: 1. Kalich s paténou, měděný, zlatený, tepaný, zdobený emaily. Francie 1. pol. 16. století. 2. Relikviář bronzový, zlatený, s prořezávanými rozvilinami (ze stra-

hovského kláštera). Střední Evropa počátek 17. století. 3. Humpen z čirého skla s emailem malovanými postavami ctností. Čechy, kolem r. 1600. 4. Terč okenní z čirého skla s emailem malovaným výjevem Ukřižování a citátem z Evangelia. Třetí strana obálky: Zasedání předsednictva Mírového hnutí katolického duchovenstva ČSSR v Praze. V pátek dne 3. března se konalo v hotelu International v Praze první zasedání předsednictva Mírového hnutí katolického duchovenstva. Předseda MHKD ministr dr. Josef Plojhar zhodnotil ve svém projevu III. sjezd MHKD a zdůraznil, že v příš-

tím období je třeba ještě více rozvinout činnost hnutí. Uvedl dále, že na zasedáních diecézních výborů Mírového hnutí budou všichni duchovní z celé republiky seznámeni s výsledky sjezdu, který měl velký ohlas jak doma, tak i v zahraničí. Čelné světové listy všech směrů od vatikánského deníku Osservatore Romano až po listy pokrokové referovaly o tomto zasedání na předních místech. Generální tajemník MHKD prof. dr. Josef Beneš předložil potom předsednictvu plán činnosti na první pololetí t. r. Účastníci zasedání vzpomněli slavnostním způsobem 65. narozenin předsedy hnutí ministra

dr. Josefa Plojgara. Za české duchovenstvo promluvil místopředseda MHKD probošt dr. Antonín Stehlík, za slovenské duchovenstvo předseda slovenského hnutí dr. Alexander Horák. Zásluhou práce jubilanta ocenil vedoucí sekretariátu pro věci církevní při ministerstvu kultury a informací Karel Hruza. Generální vikář nitranský dr. Ján Pásztor přečetl blahopřejný dopis doyna biskupského sboru n'dp. biskupa dr. Eduarda Nécseye, apoštolského administrátora nitranského. Jubilanta pozdravil též vzácný host zasedání, předseda Křesťanskodemokratické unie v Německé demokratické republice a náměstek předsedy státní ra-

PRAMENY SLOVANSKÉ SÁZAVY

Cyrlometodějské jubileum vzbudilo zájem i o další osudy slovanské liturgie v našich zemích, tedy o to, jak byla používána v Čechách, kde brzo nastala komplikace zřízením latinského pražského biskupství a pak především o dožívání cyrlometodějského vztahu v 11. věku, kdy ještě vznikl slovanský klášter na Sázavě jako vrcholné dílo a fundace odjinud neznámého kněze Prokopa.

Osud jeho kláštera se už nemohl vyvíjet příznivě. Brzo po Prokopově smrti byl slovanský konvent ohrožen vznikem východního schismatu a mnichové byli vyhnáni ze země. Jelikož se nějakým způsobem podařilo prokázat omyl té akce spojovat schisma s existencí Sázavy, byl klášter rehabilitován pod opaty z Prokopovy rodiny Vitem a Jimramem, a pod uměnímilovným Božetěchem dosáhl značné stability, takže můžeme pozorovat i značnou stavební činnost. Byla to však už labutí píseň. Jakmile knížecí moc přestala klášter, pojatý už za Prokopova života do knížecího regálu, ochraňovat, tu nastala na konci 11. věku katastrofa a slovanský klášter musel být v zájmu univerzální církevní politiky likvidován. Dosavadní volnější církevní statut ukázal své nevýhody za bojů s imperiem a kurie už od Řehoře VII. prosazovala větší centralnost i svázanost jak správní tak liturgickou. Dvakrát ohrožená Sázava nakonec podlehlá ránam, které přímo na ni nebyly mířeny.

Je zajímavé, že latinští nástupci se snažili nastalý zlom v zaměření kláštera překlenout a jeho význam anulovat a až do josefinského zrušení se vždy pokládali za věrné syny Prokopovy. Zdá se, že k tomu zpočátku bylo potřeba skutečného porozumění a lásky a snad i odvahy.

Nepřízeň času, jež kdysi zničila dílo Prokopovo, ohrozila do jisté míry i historické bádání o tak zajímavém

tématu. Zachovalo se totiž příliš málo památek snad rozsáhlejší činnosti kláštera a zachované droby daleko nepostačují vyznačit celou sázavskou problematiku a její vývoj.

Proto se stala Sázava věčným námětem pro historický „romantismus“. Stačí uvést předpoklady o vynikající činnosti sázavské huti, sázavského skriptoria, víru v existenci slovanské legendy apod. Možno říci, že Sázava nikdy nepostrádala jistě zasloužené blahověle našich historiků, že však blahověle nemístná by mohla zkoumaný terén jen zamlžovat a zkreslovat.

I z hlediska hagiografického zůstala osobnost Prokopova v zajetí dohadů, otročského přejímání legend či nemístného doplňování až do nejnovější doby. Nezbyvá, než všechny sázavské prameny, které bohužel můžeme jen nepatrně kontrolovat jinými údaji, znovu důkladně prohlédnout. Jsou dvojího druhu, legendy a letopis. Svou koncepcí a metodou práce nestojí však daleko od sebe.

Primát legendy.

Dlouho byl jako pramen pro Sázavu preferován letopis anonymního mnicha sázavského. Je to v podstatě Kosmův text, který je obohacen o četné vsuvky a vlastní pokračování. Dva zachované rukopisy, pocházející z jedné předlohy, jsou značného stáří. Rukopis drážďanský pochází z přelomu 12. a 13. stol. a tvoří tak dost výhodný terminus ad quem pro mnicha sázavského i pro prameny, kterých použil. Z nich je nejzávažnější rozsáhlá interpolace, obsahově i stylisticky jednotná, dílo „O počátcích kláštera sázavského“, jinak samostatně nezachované. A právě tato interpolace byla pokládána za základní pramen pro sázavskou literaturu, dokud se neprokázalo, že spisek je závislý na prokopské legendě, kterou sleduje většinou doslova, jindy její fabulaci upravuje i doplňuje.

Tím byl nalezen primární pramen sázavské historiografie, totiž legenda o sv. Prokopu. Orientace v jejích

dy NDR Gerald Götting, který hovořil a účastí křesťanů NDR ve světovém mírovém hnutí. Závěrem zasedání předali zástupci jednotlivých diecézí předsetdovi MHKD ministru dr. Josefu Plojharovi upomínkové dárky, jež charakterisovaly jednotlivé diecése. Na snímcích vlevo shora dolů:

Pohled na účastníky zasedání, ministr dr. Josef Plojhar přijímá od zástupce rožnavské diecéze, generálního vikáře, rožnavského opata Zoltána Beláka zlatený karbidový hornický kahan, aktu přihlíží ředitel Spolku svatého Vojtěcha Koloman Štefko a královéhradecký kapitulní vikář Václav Javírek a před upomínkou z diecése trnavské, kterou předává dr. Jozef Korec; na snímku je ještě banskobystrický kapitulní vikář Ján Dechet, litoměřický Ordinář Msgr. dr. Eduard Oliva a českobudějovický kapitulní vikář Antonín Titman. Snímky vpravo: Blahopřejný projev předsedy Slovanského mírového hnutí dr. Alexandra Horáka, místopředsedy MHKD probosť dr. Antonína Stehlika a předsedy Křesťanskodemokratické unie v NDR a náměstka předsedy státní rady NDR Geralda Göttinga.

JUBILEA

V měsíci květnu se dožívají vsdpp:

85 let: 9/5 Jan Kučera, duchovní správce, Ostrdek.

75 let: 13/5 dr. Alfons Glos, kooperátor, v. v., Hranice, 30/5 Alois Vraník, Kroměříž, 11/5 Jan Abendroth, farář, Úpice.

70 let: 24/5 prof. Frant. Botek, admin., Slavonín.

65 let: 28/5 dr. Prokop Valena, admin., Brumovice.

60 let: 21/5 Jaroslav Kuchař, děkan a farář, Halenkov, 27/5 Karel Boháč, místopředseda a farář, Zašová, 27/5 dr. František Jurák, admin., Kněždub.

55 let: 11/5 Antonín Bláha, farář, Předeň, 24/5 Bohuslav Rusek, Louky nad Olšou.

50 let: 15/5 Josef Spáčil, admin., Holčovice, 18/5 Josef Mikol, admin., Zborovice, 18/5 Antonín Červenák, admin., Křenov.

KNĚŽSKÁ VÝROČÍ

25 let: 21/5 Heřman Schmidt, admin., Čechelice.

ZAHAJENÍ PŘEDBĚŽNÝCH PRACÍ NA EKUMENICKÉ BIBLI

Na pozvání Sekretariátu pro sjednocení křesťanů se sešli v Římě římskokatoličtí biblisté s členy Sjednocených biblických společností k výměně informací a k vypracování společných perspektiv. Na schůzce byly zkoumány možnosti realizace některých doporučení II. vatikánského koncilu při překladech bible a při jejím vydávání a rozšiřování.

P. Abbott ze Sekretariátu pro sjednocení křesťanů informoval přítomné o dotazníkové akci, která byla provedena u všech katolických biskupů na celém světě. Akce měla mimořádně kladný výsledek, neboť 70 až 80 procent biskupů se postavilo za ekumenickou bibli. V Americe, Africe a Asii byly učiněny v teoretických otázkách značné pokroky a nyní jsou

podnikány již i první praktické pokusy.

Sekretariát pro sjednocení křesťanů vydal o schůzce tuto oficiální zprávu: Účastníci přijali s velkým zájmem zprávy z různých zemí — a zvláště z francouzsky mluvící části Evropy — o pokusech s ekumenickými překlady bible. Šlo zvláště o ekumenický překlad, na kterém se již ve Francii pracuje a na němž se podílejí i švýcarští exegeté. Epištola k Řimanům, která jako první část překladu právě vyšla, byla předána kardinálu Beovi.

Na schůzce bylo též s uspokojením konstatováno, že bude možné učinit praktické kroky k realizaci usnesení schváleného jedním ze světových shromáždění představitelů církví pořádaných Sjednocenými biblickými společnostmi, a sice v roce 1964 v Driebergu v Holandsku. Toto shromáždění totiž tehdy doporučovalo spolupráci biblistů všech vyznání na přípravě kanonických textů Starého zákona v hebrejštině a Nového zákona v řečtině. M. P.

PSYCHOANALÝZA V KLÁŠTĚ

Představený kláštera v Cuernavace v Mexiku, P. G. Lemerrier, který po svém otci, belgickém důstojníkovi, nesporně zdědil schopnost vstát druhé, používá psychoanalýzy jako metody umožňující lepší sebepoznání a tím i prověření a utvrzení řeholního povolání. O svých zkušenostech a poznatcích vydal P. Lemerrier knihu „Dialogues avec le Christ. Moines en psychoanalyse“, Paříž, Grasset, 1966. M. P.

TEILHARD V SSSR

V Sovětském svazu vyšlo v ruském překladu stěžejní vědecké dílo P. Teilharda de Chardina „La phénoménologie humaine“. V oficiální revui pro ateismus „Věda a náboženství“ referuje o ruském vydání prof. Jurij Levada, který poukazuje na vědeckou závažnost Teilhardových myšlenek a vysvětluje sovětským členům, že je nutné vzdát se názoru, že věda sama o sobě vede k nevěře. Takový pohled na věc totiž problém příliš zjednodušuje, neboť na Západě existuje mnoho vědců, kteří docílují pozoruhodného souladu vědeckých poznatků s viděním víry. M. P.

KARDINÁLOVÉ.

Odedávna se mnoho mluvilo a psalo o kardinálech. Je to pochopitelné, neboť jako knížata církevní hráli vždy důležitou úlohu v dějinách Církve. Největší kardinálský sbor — sacrum collegium — má 95 členů. Nejstarší věkem je Francesco Morano, nar. 1872, nejmladší černý Pavel Zoungrana, nar. 1917. Podle roku jmenování je nejstarší Emanuel Gonçalves, povýšený 1929. Letos se očekává jmenování nových kardinálů.

O kardinálech se dá povědět mnoho zajímavého. První zmínky jsou z 10. století. Byli to původně kněží nebo jáhnové vynikajících římských chrámů. Nabýli významu službou u dvora papežského a zvláště jako vyslanci čili legátové, které papež posílal k panovníkům, národům nebo sněmům. Svaté kolegium bylo vytvořeno r. 1150

rozmanitých typech byla sice dlouho nesnadná, avšak edicí Chaloupeckého, přes všechny její omyly, bylo zjednáno jasno. Její různé redakce vycházejí totiž ze základního textu nazvaného legenda Pekařova, v Chaloupeckého terminologii legenda Minor. Je to právě ten text, kterého použil spisek O počátcích kláštera sázavského v sázavském letopisu, takže máme legendu P dosvědčenu při nejmenším pro 2. pol. 12. věku, i když jinak její dochované rukopisy jsou mladšího původu ze stol. 14.

Konstrukce legendy a její datování.

Je nutné vyřešit otázku, kdy vlastně sázavská legenda vznikla, protože odváznější z historiků se domnívali, že byla napsána ještě od slovanského konventu jazykem staroslověnským.

V tom případě by to byl velmi vzácný text a právem bychom od něj očekávali celou řadu podrobností a epizod z Prokopova života. Byl by přece psán od jeho současníků a pod opaty, kteří byli jeho blízkými pokrevními příbuznými. Románské umění nemělo sice tendenci zobrazovat individuální tvář člověka, jenže u legendy, jež je v podstatě bibliografii, bylo nutno fysiognomií světců více individualizovat, než by to učinil kameník na nějaké otónské či románské plastice. Osobní a blízký přístup k ději se obvykle dává dobře rozeznat a nebývá setřen kteroukoli literární manýrou. Legenda P, domněle přeložená ze staroslověštiny, by tedy musela sama prokázat svůj starobylý původ Hic Rhodus, hic salta!

Avšak při konfrontaci s textem bude krutě zklamán každý, kdo by chtěl vidět v legendě dílo slovanského kláštera. Doporučoval bych mu pozorně si legendu pročíst a snažit se rozeřadit skutečná fakta od pouhé literární „vycpávky“. Tu vycpávku bude tvořit většina textu, kdežto fakt je úzasně málo a budou většinou strohé a úředního charakteru, takže poukazují spíše na nějaký skrovný literární pramen než na osobní a důvěrnou znalost autorovu. Nedovídáme se nic o Prokopově rodu, jistě významném, když si mohl dovolit nákladnou

fundaci nového kláštera, nic o jeho mužném životě, nic o důvodech, které ho přivedly na poušť, nic o klášteře, který přijímal jeho profesi. I jeho klášterní život je podán zcela paušálně a mohl by být použit pro kteréhokoliv svatého opata.

Legendista psal zřejmě se značného časového odstupu, neměl už po ruce zprávy současníků ani pamětníků a musel se spokojit nějakým stručným literárním pramenem sepsaným kdysi, snad ještě za slovanské éry, pro klášterní potřebu. Takový zápis, který se nezajímá o jméno, které si mnich přinesl ze světa, ani o jeho duševní konkrétní život, ani o jeho osobnější záležitosti, nýbrž jen o zevnější fakta, důležitá pro klášter, můžeme si docela dobře představit. Bylo to jistě nějaké nekrologium nebo stručný anál starého kláštera, který mohl přechkat katastrofu a byl možná mezi těmi knihami, které latinský opat Děthart přepsal pro potřebu latinského kláštera, jak uvádí sázavský mnich. Vést nekrolog bylo povinností každého kláštera a přesný zápis legendy o Prokopově smrti nám připomíná, že nekrolog byl při spisování zřejmě po ruce.

Ačkoliv měl klášter o Prokopovi tak málo zpráv, věděl si autor legendy rady. Použil totiž materiálu ze života sv. Benedikta a to jak z jeho legendy tak i z legendy sv. Maura, takže vzniklo dílo velmi pěkné, tvořící dojem skutečného životopisu.

Legenda je zakončena vyplněním Prokopovy věštby, návratem bratří z ciziny, aby nadále žili v pokoji po všechny dny svého života. Mohlo by se zdát, že tu legendista ještě neví o ztroskotání Prokopovy instituce a že tedy přece jen psal ještě v 11. stol. Byl by to však omyl. Vnucovali bychom totiž latinskému klášteru názor, který máme my nebo který by měl některý slovanský mnich, pádem slovanského zřízení vyhnáný. Tehdejší latinskí bratři se však nepokládali za vetřelce do Prokopova díla. Jsouce z Břevnova, byli též řehole i též národnosti jako Prokop, přihlašovali se za jeho syny,

a papež Alexandr III. vyhradil 1179 kardinálům volbu papeže. Od 12. století bývají jmenováni kromě kuriálních kardinálů v Římě, také vynikající biskupové ve světě. Počet kardinálů býval malý, nejvýše 30. Sixtus V. zvýšil počet kardinálů r. 1586 na 70. Z nich bylo 6 kard. biskupů (v suburbikánských diecézích v okolí Říma), 50 kard. kněží (i když měli biskupské svěcení) a 14 kard. jáhnů. Jan XXIII. zvýšil počet kardinálů r. 1958 na 100 a r. 1962 udělil biskupské svěcení všem kardinálům nebiskupům. Oznaky důstojnosti kardinálské jsou purpurové roucho, biret, klobouk, prsten a cappa magna s vlečkou. Kardinálové mají titul kníže a Eminence. Kardinálové jsou vlastně korunni princové, neboť každý z nich se může stát papežem. Od 12. stol. bývali papežové skoro vždy voleni z kardinálů. Poslední nekardinál byl arcibiskup z Bari Bartoloměj Prignano, zvolený 1378 jako Urban VI.

Jmenování kardinálů bylo a je výlučné právo papeže jako hlavy Církve. V takzvané tajné konsistoři oznamuje papež jména nových kardinálů a přítomní je pro forma schvalují. Na Koncilu se vyskytly hlasy, aby kardinálové měli větší vliv na doplňování sv. kolegia.

V řízení Církve se nejvíce uplatňují kuriální kardinálové, residující v Římě. Je jich nyní 28. Jsou prefekty nebo členy ústředních úřadů — posvátných kongregací, možno říci církevních ministerstev. Nejdůležitější osobností je státní sekretář čili ministr zahraničí. Sváté kolegium má hlavu v kard. biskupu ostijském jakožto děkano-

vi. Nyní je to Eugène Tisserant, nar. 1884, kard. 1936.

Jak vybírali papežové kandidáty k povýšení? Často povyšovali členy panovnických rodů nebo z vysoké šlechty z politických důvodů. Byli to např.:

Báthory Ondřej, vévoda, n. 1562, kard. 1584, z. 1599 (zavražděn).

Bavorský Jan Theodor, vévoda, n. kdy?, kard. 1746, z. 1763, a několik dalších.

Bourbon Ludvík, infant, n. 1777, k. 1800, z. 1823, a několik dalších.

Řada kardinálů z rodu d'Este, také Gonzagů a Lothringen.

Habsburg Albrecht, n. 1559, k. 1577, resign. 1598, potom místokrál, z. 1621.

Habsburg Ferdinand, n. 1609, k. 1691, z. 1641.

Habsburg Ondřej, n. 1558, k. 1578, z. 1600.

Habsburg Rudolf Jan, n. 1788, k. 1818, z. 1831.

Řada kard. z rodu Medici, několik infantů z Portugalu a princů polských, několik Rochefoucauldů a Rohanů a Visconti a vévodů z Toscany.

Bonaparte Lucien, n. 1828, k. 1868, z. 1895.

Hohenzollern Eitel Fridrich, k. kdy?, z. 1825.

York-Stuart Henri, princ, n. 1725, k. 1747, z. 1807.

Tito vznešení kardinálové získali purpur často v mladistvém věku. Např. r. 1517 8letý infant Alfons Portugal., 1619 10letý arcivév. Ferdinand, 1563 14letý Ferd. Medici-Toscana, 1585 14letý Alexander Peretti, 1533 Odet Colligny 18letý, 1534 14letý Alexander Farnese, 1492 17letý César Borgia, 1580 17letý Jan Medici, 1425 17letý Prosper, 1474 17letý Rafael Riario, 1534 18letý Ascanio Sforza, 1558 18letý Al-

fons Caraffa, 1577 18letý arciv. Albrecht, 1576 18letý arciv. Ondřej, 1387 18letý Petr Luxemburg, 1348 18letý Roger-Beaufort, 1627 20letý Ant. Barberini, 1518 20letý Jan Lothringen, 1597 Filip Bavor., 1593 22letý Petr Aldobrandini, 1584 22letý Ondřej Báthory, 1580 22letý sv. Karel Borromeo, 1408 22letý Petr de Foix, 1578 22letý Ludv. Fr. Guise, 1583 21letý Fr. Joyeuse, 1589 22letý Karel Lothringen, 1689 22letý Petr Ottoboni, 1747 22letý Henri York-Stuart, 1567 23letý Bedř. Borromeo, 1800 23letý Ludv. Bourbon, 1547 Karel Lothringen 23letý, 1570 24letý Julius Aquaviva, 1566 24letý Michael Bonelli, 1548 25letý Karel Bourbon, 1621 25letý Al. Ludovívi, 1288 25letý Napoleon Orsini, 1471 25letý Petr Riario. Celkem dostalo purpur přes 100 kardinálů a 21 papežů před 40. rokem věku. Někteří z těch mladých se nevdařili, někteří patří k nehodným.

Zde se hodí zmínka o nepotech, tj. bratřích, bratrancích, synovcích a jiných příbuzných papežů. Řada papežů povýšila své příbuzné, aby měla kolem sebe spolehlivé lidi nebo zvelebili svůj rod. Klement V. měl 4 nepoty, Klement VI. 6, Sixtus IV. 4, Alexandr VI. 6, Lev X. 5, Julius III. 4, Pius IV. a řada jiných jednoho až tří. Nepotismus odstranil až 1676 blah. Innocenc XI. Nepotismus nadělal mnoho zlé krve a pohoršení, i když někteří nepoti byli výborní lidé. Celkem bylo nepotů asi 100.

Další kardinálové se rekrutovali z římských prelátů, papežských diplomatů a biskupů po celém světě. Ani potomkům nechudších rodin nebyla uzavřena cesta ke kardinálské důstojnos-

ti, ba i na papežský trůn. Tak se vyšinuli mnozí svými schopnostmi a řízením božím na nejvyšší místa v Církvi. Také řeholníci byli často povýšeni na kardinály — přes 330 — 80 benediktinů, 53 dominikánů, 46 ze tří františk. řádů, 22 jesuitů, 21 cisterců, 17 augustínů, ostatní z jiných řeholí. V dnešním sv. kolegiu je 12 řeholníků.

Kardinálové jsou jmenováni na doživotí, ale byly případy, že se někteří vzdali důstojnosti [resignovali] nebo jiní byli sesazeni. Mnoho kardinálů zemřelo už v roce povýšení nebo do tří let [132]. Jsou mezi nimi náš Berka z Dubé Zbyněk [z. 1606], slavný Berulle Pierre [z. 1629], sv. Bonaventura [z. 1274], znám. Diepenbrock Melchior [z. 1853], Draškovič Jiří [z. 1587], mučedník John Fisher [z. 1535], bl. Hugo a St. Victore [z. 1141], bl. Petr Luxembourg [z. 1387], Martinuzzi-Utšenovič Jiří [z. 1551], slavný Kašpar Mermillod [z. 1892], vídeňský Franz Nagl [z. 1913], náš Očko z Vlašimě Jan [z. 1380], sv. Raimund Nonnatus [z. 1240], lvovský Sembratowicz Silv. [z. 1898], znám. Jeronym Seripando [z. 1563], olom. Sommerau-Beckh Maxm. [z. 1853], Stoikovič Jan [z. 1443], Toletus Frant. SJ. [z. 1598], bl. Josef Tomáš SJ. [z. 1713], olom. Trautmannsdorf M. Tad. [z. 1819], st. sekr. Domenico Tardini [z. 1961], Bevilacqua Julius [z. 1965] atd., atd.

Více kardinálům bylo dopřáno užívat důstojnosti dlouhou řadu let. 225 kardinálů a 18 papežů nosilo purpur 25 nebo více let. Rekord 60 let měl Henri York-Stuart [z. 1807], 58 let Alex. Albani [z. 1779], 56 let Barberini Fr. I., [z. 1679], 56 let Petr de Foix [z. 1464].

kteří se pokládají za hodny jeho požehnání po všechny dny života svého. Vyhnání slovanských mnichů připisovali spíš jejich sváru než jejich liturgické a kulturní příslušnosti a nezdálo se jim, že by tentokrát nastal nějaký podstatný zlom. S tím by ovšem slovanští bratři nesouhlasili, že to teorie nástupnického kláštera a naznačuje nám, že legenda P vznikla nejen dlouho po Prokopově smrti, ale i dlouho po zkáze jeho díla, kdy palčivost té změny byla už časem smazána. Zbyla už jen trochou melancholie zbarvená sympatie k nenávratně zmizelé památce v povzdechu letopisce, že ze zkažených slovanských knih nebude více čítáno na tom místě.

Kosmas a Sázava.

Legenda sázavská se hlásí tedy do 12. století, známého zvýšeným zájmem o české dějiny. K roku 1125 je dovezena Kosmova kronika, která inspirovala i další pokusy o zachycení naší minulosti. Před polovinou století vznikají analý hradištské a něco podobného můžeme a priori očekávat i od sázavského monastýru. Kosmas totiž slovanské Sázavě a sv. Prokopu nevěnoval ani slovo. Nepostačilo by odůvodnit jeho záhadné mlčení jen zarytým nepřátelstvím ke staroslověnské liturgii. Jeho postoj je spíše diktován korektním stanoviskem vysokého hodnostáře české církve, který po kuriálním zákazu nevidí žádnou možnost pro další život slovanské liturgie a nad celou věcí si nařizuje perpetuum silentium. Přesto však zmínil se i o sv. Ludmile i o ctihodném moravském biskupu Metoději, ale marně očekáváme zmínku o ctihodném opatu sázavském Prokopu. Zřejmě by mu nevadila jeho příslušnost k nelatinskému obřadu, byl tu asi ještě jiný důvod, že totiž příběhy Prokopovy nebyly dosud nijak publikovány, že jeho legenda nebyla dosud sepsána, že tedy neměl žádný doklad v ruce.

Pro Sázavu byl tedy Kosmas nejen podnětem k historické práci, ale i vážným momentem, aby nenechali zahynout zprávy o slovanském klášteře a jeho zakladateli, pokud tentokrát ještě byly k dispozici. Proto se nejed-

nalo v tomto případě jen o pokračování Kosmovy kroniky. Chtěli ji především zlepšit svými interpolacemi a tak napravit dosavadní nedbalost vůči své vlastní slavné historii. Jako první část tohoto nápravného programu zachytili život zakladatele Sázavy a jak jim asi tradice klášterní naznačovala, učinili tak formou legendy, kterou je tedy rozumné pokládat za dílo pokosmovské.

Národní charakter legendy.

V té době, jak nás informuje Idrisiho sicilská kosmografie (1154), octla se feudální česká společnost v pováživé situaci, neboť podle zpráv obchodníků, kterých Idrisi používal, byla už administrativa, vojenství i berně českého státu v rukách příchozích Němců. Německá infiltrace se projevila i na církevním poli, kde důležitým momentem se stalo lavinovité pronikání nových řádů, premonstrátů a cisterciáků, které k nám přicházely prostřednictvím sousedních německých zemí a třebaš neúmýšlně, přiváděly k nám další posilu cizího živlu. A pro svůj kosmopolitický charakter se celkem nesnažily o aklimatizaci a splynutí s domácím obyvatelstvem. Docházelo dokonce i k vyhánění českých benediktinů a jejich kláštery byly darovány cizincům. V pol. 12. stol. známe takový případ z Hradiště. Ještě křiklavější příběh toho druhu se stal v r. 1148 v Želivě, tedy značně blízko Sázavy.

Biskup Daniel na pouhé udání bez soudu vyhnal opata i s konventem a daroval Želiv premonstrátům. Případ se nepodařilo ututlat a vzbudil asi značné pobouření. Premonstrátský kronikář Jarloch svůj řád obhajuje tím, že o Želiv nijak nestál a uvádí výrok biskupův, že by tam raději nechal vlky výt, než aby tam přebývali staří mniši. Sázavský letopisec vyjařuje své pobouření útokem na nekánonické jednání biskupovo a s národním zaujetím ho obviňuje, že tak učinil jen proto, aby dal Želiv cizozemcům.

Hořkost této či podobné události se zobrazila, jak se domnívám, i v prokopské legendě v kap. 17. Je to při-

55 let Alderanus Cibo (z. 1700), 55 let Alex. Farnese II. (z. 1589), 54 let Napoleon Orsini (z. 1342), 52 let Orsini Vinc. Benedikt XIII. (z. 1724), 51 let Petr Ottoni (z. 1740), 50 let Acciaoli Mikuláš (z. 1719), 48 let Barberini Fr. II. (z. 1736), 48 let Petr de Luna (vzdoropapež Benedikt XIII. (z. 1737), 46 let Gaetani-Stephaneschi J. (z. 1341), 44 let Ant. Barberini (z. 1671), 45 let Hugo de Burunde (z. 1106), 44 let Borromeo Federico (z. 1631), 44 let Carpegna Kašpar (z. 1714), 44 let Riario-Sansoni Raf. (z. 1521), 43 let Pacca Bartol. st. (z. 1844), 43 let Bedř. Schwarzenberg (z. 1885), 43 let Jakub Colonna (z. 1321), 43 let Jan Fr. Albani (z. 1803), 42 let Kryštof Migazzi (z. 1803), 43 let Piccolomini Frant. (Pius III., z. 1503), 42 let Rogerius (z. 1221), 42 let Karel de Bourbon (z. 1590), 41 let Hannibal Albani (z. 1752), 41 let Louis Amat (z. 1878), 41 let de Brogny Jan (z. 1426), 41 let Farnese Alex. I. (Pavel III., z. 1534), 41 let Harach Arnošt (z. 1667), 41 let Theodulf Mertel (z. 1899), 41 let Oregia Al. (z. 1914), 41 let Petr de Pratis (z. 1361), 41 let Vinc. Vannutelli (z. 1930), 40 let Louis de Borbon (z. 1557), 40 let Corsini-Neri M. (z. 1770), 40 let Pozzobonelli Jos. (z. 1783), a mnoho jiných 25 až 39 let. 187 kardinálů a 27 papežů se dožilo vysokého věku — 80 a více let. Nejstarší: 100 let Jiří de Costa (z. 1508), 97 let Jan de Belloy (z. 1808), 97 let Granito-Pignatelli Gen. (z. 1948), 94 let Vanutelli Vinc. (z. 1930), 93 let Pecci Joach. (Lev XII., z. 1903), 93 let Branda Castiglione (z. 1443), 93 let Mertel Theodulf (z. 1899), 93 let Verde

Alex. (z. 1958), 92 let Caro Rodriguez (z. 1958), 91 let Alamedda Cyril (z. 1872), 91 let Albizzi Frant. (z. 1884), 91 let de Canossa Luigi (z. 1900), 91 let Gruscha Ant. (z. 1911), 91 let de Roverié Frant. (z. 1921), 91 let Mercati Jan (z. 1957), 90 let Billiet Alexius (z. 1873), 90 let Petr Celesia (z. 1904), 90 let de Fleury André (z. 1743), 90 let Häffelin Kaz. (z. 1827), 90 let Macchi Vinc. (z. 1880).

Od roku 1900 zemřelo 272 kardinálů a 6 papežů. Nejvíce úmrtí r. 1914 — 10, 1929 — 9, 1908 — 7, 1938 — 7. Jediný zdravý rok byl 1953 — žádné úmrtí.

Počet nominací, či správně kreací byl v různých dobách velmi různý. Často záleželo ovšem na délce pontifikátu. Několik papežů nejmenovalo žádného kardinála. Z posledních papežů jmenoval Pius IX (z. 1878) 123 kard., Lev XIII. (z. 1903) rekordní počet 147 kard., sv. Pius X (z. 1914) 51 kard., Benedikt XV (z. 1922) 33 kard., Pius XI (z. 1939) 76 kard., Pius XII (z. 1958) 56 kard., Jan XXIII. (z. 1963) 52 kard., a nynější Pavel VI. dosud 27 kardinálů.

Podle národnosti bylo asi 1450 kardinálů Italů. Tento vysoký počet se dá vysvětlit tím, že Itálie má skoro 300 diecézí a že v Kurii a diplomatických funkcích jsou činní nejvíce Italové. Neitalských kardinálů bylo asi 835: franc. 335, špaň. a portug. 165, něm. 115, amer. 40, angl. a irských 40, slovenských 38 — z nich 7 Čechů —, Maď. 28 a ostatní z četných jiných národů. V nynějším sv. kolegiu je i 5 „barevných“ kardinálů: Japonec Doi Tatsuo Petr (n. 1892, kard. 1960), Ind Gra-

cais Valerián (n. 1900, kard. 1953), čern. Rugambva Laurean (n. 1912, kard. 1960) a Zoungana Pavel (n. 1917, kard. 1965) a Číňan Tien-Chen-Sin Tom. (n. 1890, kard. 1948).

Ani tiára ani purpur nechránily někdy od násilné smrti. Od r. 1000 skončilo tragicky 6 papežů a 26 kardinálů: Bl. Baduario Bonav, OSA, gen. řádu, učenec (n. 1332, kard. 1379, zavr. 1388).

Báthory Ondřej věv., státník (n. 1562, kard. 1584, zabit 1599). Beaton David státník (n. 1494, kard. 1538, zavr. 1546). Borghia César, syn Alex. VI., válečník (n. 1475, kard. 1492/3, res. 1498, padl 1507).

Borgia Jan I., syn Alex. VI., (kard. 1492, zavr. 1497).

Borgia Jan II. nepot Alex VI. (n. 1477, kard. 1498, otr. 1500) de Bourbon Karel, 1589 král Karel X., (n. 1523, kard. 1548, z. 1590 věz.)

Cajetan-Ceccano Hannibald legát (kard. 1330, otr. 1350). Castellesi Adrian státník a učenec (n. 1458, kard. 1503, zavr. 1521).

Carafa Karel, nepot Pavla IV., malféz. (n. 1516, kard. 1555, popr. 1561).

Cesarini Julián státník a učenec (n. 1398, kard. 1426/30, padl u Varny 1444).

Donato Ludvík OFM, gen. řádu, legát (kard. 1378/81, popr. 1385).

Fereri Antonio biskup v Perugii (kard. 1505, z. 1508 věz.).

Ferraro Jan Kř. (kard. 1500, otr. 1502).

bl. Fisher Jan, učeňec (n. 1469, kard. 1535, muč. 1535, beatifik. 1935).

Guisse Louis Fr. věv. státník (n. 1555, kard. 1578, zavr. 1588). Medici Hipolyt, nepot Klem.

VII. (n. 1511, kard. 1527, otr. 1535).

Michiel Jan, nepot Pavla II. zbožný (kard. 1488?, otr. 1503). Martinuzzi-Utšesnovič Jiří státník, řeh. paulin (n. 1482, kard. 1551, zavr. 1551).

Orsini Gianbattista (kard. 1483, z. 1503 věz. otr.).

Petrucchi Alfons organ. spiknutí proti Lvu X. (popr. 1517).

Soldevilla Juan arcib. Zaragossa (n. 1846, kard. 1919, zavr. 1923).

Tournon-Maillard Karel státník (n. 1668, kard. 1707, z. 1710 věz.).

sv. Valvasi-Sale Galdinus arcib. Milán (n. 1100, kard. 1165, zavr. 1176).

Vitelleschi Jan válečník (kard. 1437, padl 1440).

Je pochopitelné, že v tolika staletích a mezi tolika kardinály vyskytli se i nehodní jedinci, kteří zneuctili purpur rozmařilostí, pohoršlivým životem, intrikami nebo necirkevním smýšlením a akcemi. Kromě 22 vzdoropapežů bylo jich 47: 1. čís. nar. 2. č. kard. 3. č. zemř.

Acciapaccio Mikuláš (kard. kdy?, z. 1447).

Belfort Henry státník, odsoudil Janu D'Arc (1370/7, 1426, 1447).

Bendinelli kol 1517, účastník spiknutí Petrucciho.

Benno odpůrce Řeh. VII. z. 1098.

Bernis Frant. franc. státník (1715, 1758, 1794).

Bicchi Vinc. portug. státník kard. 1731.

Borgia César syn Alex. VI. (1475/8, 1492, 1507).

Borsanus Simon právník (kard. 1375, sesazen 1380, z. 1381).

de Bourbon Ludvík infant, státník (1777, 1800, 1823).

de Brandenburg Albrecht kur-

hoda z doby prvního exilu slovanských mnichů a původně jen záležitosti sváru mezi dvěma obřady. Legendista však vyličuje vetřelého opata jako Němce a tak starý příběh modernizuje a aktualizuje. Cítíme, jak se tu odráží tehdejší ostrý zápas o pozice v zemi. Rozsochatý světec sázavský v tomto novém pojetí zbije německého vetřelce a s potupou vyžene pryč. Tím je dána pro politiku českého živlu nová deviza a příslibena nebeská ochrana. Není divu a není náhodou, že tak štavnatý a výmluvný příběh vznikl právě na Sázavě. Latinský klášter nestačil sice zachytit celé cyrilometodějské dědictví, ale to, co bylo kdysi formováno na Velké Moravě, dalo vznik a krystalizaci novému českému sebevědomí, takže starý fond tu nepřišel nazmar.

Věrný obraz Prokopův utpěl takovým posunem určitou úhonu, zato jeho sláva prudce vzrostla. Po staletém tichém odpočinku v sázavském hrobě stal se brzo populárním ne jako „státní“ světec, nýbrž jako světec národa a jako korouhevnický jeho odporu. Je zajímavé, že i kult svatováclavský se v 13. stol. přizpůsobil novým potřebám v legendě Oriente iam sole i ve svatováclavském chorálu. Prokop pak sám, jakmile to umožnila nová vlídnější kuriální politika vůči východním církvím, dosáhl i římské kanonizace r. 1204.

Kladné výsledky.

V této studii jsme vědomě opustili romantizující směry, jež v sázavské otázce jsou tím nebezpečnější, že se objevily už na konci 13. stol. při výrobě známého falsa dvou prologů, které se snažily antikvovat prokopskou legendu a položit ji do doby krátce po Prokopově smrti. Spokojili jsme se raději s řešením střízlivějším, ale zato věcnějším.

Legenda je ovšem základním pramenem pro poznání slovanské Sázavy, vznikla však až v latinském klášteře a je možno ji datovat k pol. 12 věku. Proto má už málo zpráv o slovanském klášteře i o Prokopovi. Údaje, které

stačila ještě zachytit, mohou být pokládány za věrohodné, neboť se zřejmě opírají o starší, snad staroslověnský doklad, jenž měl charakter analů či nekrologia.

Jelikož v tomto řešení není místa pro nějakou starší leegndu o Prokopovi, stane se pochopitelnější dlouhá doba 150 let mezi jeho smrtí a kanonizací i mlčení Kosmovo nejen o slovanském klášteře, ale i o jeho svatém opatu. Při tom bylo vyhověno i stylu legendy, která se nikterak nehlásí do otonské doby, zato však dobře zapadá do 12. století.

Navic jsme získali zajímavý pohled do českého zápasu proti cizozemcům v té době a nápadný národní postoj latinské Sázavy nemohl být vysvětlen jinak než remanentními cyrilometodějskými prvky, které v rukách latinů sázavských prodělaly svou metamorfosu a proměnily se z pouhé pietní vzpomínky na živou útočnou zbraň tehdejšího vlastenectví.

Prameny a literatura:

V. Chaloupecký [B. Ryba], Středověké legendy prokopské, Praha 1953.

Kosmova kronika česká, př. K. Hrdina, Praha 1950.

První pokračovatelé Kosmovi, přel. K. Hrdina, Praha 1950. Letopis Vincenciův a Jarlochův, přel. F. Heřmanský, Praha 1957.

L. Surius, De probatis sanctorum vitis, Kolín n. R., 1618.

Dějiny české literatury I., Praha 1959.

J. Pekař, W. u. L. Legendy, Praha 1906.

V. Chaloupecký, Zprávy arab. geografa o Slovensku, Bratislava 1927.

J. Hertl, Místopis ve svatoprokopských legendách, rkp.

O. Králík, Sázavské písemnictví XI. století, Praha 1961.

R. Urbánek, Legenda tzv. Kristiána, I., Praha 1947.

O. Králík, O existenci slovanské legendy prokopské, rkp. 1962.

Gdvolařám se i na dřívější studie: Historické prvky prokopské legendy, Prology prokopské legendy, Slovanská a latinská Sázava. Karel Jížek

first Mohuč (1470, 1518, 1545)
Bricconnet Vilém franc. státník
(kard. 1495, z. 1514)
Caraffa Karel nepot Pavla IV.
(1516, 1555, 1561)
Castellesi Adrian státník (1458,
1503, 1521)
Candidus z Remiremontu Hu-
go (kard. 1050, exkom. 1078,
z. po 1098)
Cibo Innocenc nepot Lva X.
(1491, 1513, 1550)
Coligny de Chatillon Odet (1517,
1533, apost. 1562, z. 1571 otr.
P. Josef Hudeček

V JAKÉM SMYSLU JE SV. VOJTĚCH HLAVNÍM PATRONEM PRAŽSKÉ ARCIDIECÉZE.

Na otázku, kdo je hlavním patronem pražské arcidiecéze, odpoví většina věřících prostě: Sv. Vojtěch. Tato odpověď jeví se zcela správnou a přirozenou, neboť sv. Vojtěch byl za hlavního patrona pražské arcidiecéze prohlášen. Avšak při důkladnějším zamyšlení vznikne určitá poříz, nejasnost.

Čeští patroni dělili se do sudu na principální, hlavní a sekundární, vedlejší, druhotné. Hlavními patrony jsou ti, které uctíváme větší měrou pro jejich větší význam. Pro celé Čechy jsou hlavními patrony sv. Václav a sv. Jan Nepomucký, ostatní jsou patrony vedlejšími. Bude-li toto hodnocení trvat i dále, má pražská arcidiecéze již dva hlavní patrony — sv. Václava a sv. Jana Nepomuckého, neboť co platí o celku, platí i o části. Jaký je nyní vztah sv. Vojtěcha jako hlavního patrona pražské arcidiecéze k těmto dvěma hlavním patronům celé České země, tedy i pražské arcidiecéze? Většina věřících odpoví opět prostě: Sv. Václav a sv. Jan Nepomucký jsou hlavními patrony celé České země, kdežto sv. Vojtěch je hlavním patronem pražské arcidiecéze a chápu to tak, že v pražské arcidiecézi je sv. Vojtěch na prvním místě, sv. Václav a ostatní čeští patronové na místě druhém. A při tom jsou přesvědčení, že sv. Václavovi se ne děje žádná krivda — vždyť je hlavním patronem celé České země. Tak píše P. Svatoopluk Láb v Katolických novinách: „Není tím ani v nejmenším míněno nějaké zmenšování úcty sv. Václava, jenž zůstává vždy hlavním patronem země České.“ To je jistě správný názor prostě logiky, avšak z hlediska přísně formálně-materiální logiky to správné není. Užívají se pojmy „hlavní patron“ a „první patron“ ve smyslu výlučném, pak sv. Václav ustupuje v pražské arcidiecézi do pozadí, a je-li v tomto smyslu hlavním patronem pražské arcidiecéze sv. Vojtěch, není již sv. Václav hlavním patronem

celé České země. Nelze přece klást odděleně vedle sebe celé Čechy, v nichž je hlavním patronem sv. Václav, a pražskou arcidiecézi s hlavním patronem sv. Vojtěchem, nýbrž je nutno srovnávat oba tyto útvary v souvislosti a pamatovat stále na zásadu: co platí o celku, platí i o části. Jestliže tedy v pražské arcidiecézi, v níž je hlavním patronem sv. Václav jako hlavní patron celých Čech, byl zvolen za hlavního patrona sv. Vojtěch, dává se v této diecézi přednost před sv. Václavem. P. Láb odůvodňuje to takto: „Jestliže se připomíná v pražské bulle sv. Vojtěch jako první patron pražské arcidiecéze, je to proto, aby se zdůraznil jeho význam právě v tom církevním obvodu, který on sám tak svatě spravoval.“ To je dobře napsáno. Nelze však dobře oddělovat církevní obvod či útvary od skutečného pražského kraje a neméně vážným důvodem je, aby sv. Václav v rodném pražském kraji, kde byl knížetem a také ho svatě spravoval, byl na prvním místě, zvláště když uvážíme, že sv. Václav je hlavním patronem celé České země, že jeho svátek slaví celá církev a že tradice svatováclavská je starší a z hlediska národního významnější, než tradice svatovojtěšská. Při svatováclavském mileniu v r. 1929 napsala řada našich významných historiků (Bartoš, Dvorník, Novotný, Pecka, Sedláček, Stloukal, Šimák) pojednání o sv. Václavu a jeho úctě. Vyjma F. M. Bartoše, který sv. Václava a svatováclavskou tradici velmi znehodnotil, všichni oceňují kádne obou. Dr. K. Stloukal např. píše v knížce „Sv. Václav a svatováclavská idea v našich dějinách“: „Sv. Václav nepatří žádné politické straně ani církevní, nýbrž celému národu československému. Zde je skutečně neutrální půda, základna, na níž se můžeme při troše dobré vůle sejítí aspoň pro významný okamžik všichni, zde může idea svatováclavská osvědčiti znovu svou divutvornou moc, spojující celý národ.“ A v dnešní době, kdy všichni lidé dobré vůle usilují o světový mír a všeobecný dialog, má úcta sv. Václava, knížete míru a spravedlnosti tím větší význam. Nemůže proto sv. Václav v pražské diecézi ustupovat do pozadí. A nestane se tak, jestliže termín „hlavní“ bude užíván ne ve smyslu výlučném, nýbrž ve smyslu souřadném. Při dosavadním hodnocení českých patronů na hlavní a vedlejší jsou tedy v pražské arcidiecézi hlavními patrony sv. Václav, sv. Jan Nepomucký a nyní k nim přistupuje sv. Vojtěch. Tak je to přes-

ně logicky správné, kdežto při pojetí sv. Václava jako hlavního patrona celých Čech a sv. Vojtěcha jako hlavního patrona pražské arcidiecéze ve smyslu výlučném nastává při nutném vzájemném vztahu, jak ukázáno, logický i věcný rozpor.

Nebude-li však dosavadní rozdělení českých patronů na hlavní a vedlejší dále používáno, budou-li všichni postaveni na stejnou úroveň, nabývá celý problém jiné tvářnosti. V pražské arcidiecézi je pak sv. Vojtěch hlavním a prvním patronem ve smyslu výlučném, a tak je postavení sv. Václava v pražské arcidiecézi opět podřadné. Tu neplatí odůvodnění: sv. Václav je patronem celé České země. Tím je přece také sv. Vojtěch, ale v pražské arcidiecézi jako hlavní patron je nad sv. Václavem, což, jak už vysvětleno, není dobře přípustné. V tomto případě místo pojmu „hlavní patron“ byl by vhodnější název „zvláštní patron“, neboť má poněkud jiný význam. Potom by byli všichni naši svatí patrony země České sv. Václavem, vévodou České země v čele, jak je to krásně vyjádřeno Myslbečkovým pomníkem sv. Václava na Václavském náměstí v Praze, a v pražské arcidiecézi byl by sv. Vojtěch nad to ještě zvláštním ochráncem jako v každé farnosti je zvláštním ochráncem místní patron.

Domyšleme ještě poměr sv. Vojtěcha jako hlavního patrona pražské arcidiecéze k místním patronům farností v pražské arcidiecézi. Každá farnost má svého zvláštního patrona, v každé farnosti pražské arcidiecéze je však nyní také sv. Vojtěch hlavním patronem. Místní patronové mají také nárok na prvenství ve farnosti a mají ho, chápeme-li opět slovo „hlavní — přední — první“ ne ve smyslu výlučném, nýbrž ve smyslu souřadném. Toto pojetí totiž připouští větší počet hlavních patronů. Řekne snad někdo, že je to neplodná a zbytečná sofistika. Že stačí brát vše prostě: sv. Václav je hlavním patronem České země, sv. Vojtěch je hlavním patronem pražské arcidiecéze, místní patronové jsou patrony farností a nestarat se o vzájemnou souvislost. To ovšem stačí tomu, kdo o tom nepřemýšlí, ne však tomu, kdo chce mít vše, pokud možno, zcela přesné a jasné, aby mohl vyvodit z toho všechny důsledky pro denní život. Nestáčí totiž jen prohlásit svatě za patrony země, diecéze a farností, je nutno také ustavičně je ctít, co nejčastěji je vzývat a následovat jejich svatostí. Nebylo by správné věnovat teď více po-

zornosti sv. Vojtěchu jako hlavnímu patronu pražské arcidiecéze a na ostatní svaté vzpomenout jen někdy nebo o jejich svátcích. Je nutno denně vzývat všechny patrony, které jsme si zvolili za přímluvce, ochránce a pomocníky. Na prvním místě Pannu Marii, dále sv. Josefa, sv. Petra a Pavla, sv. Benedikta jako patrona Evropy, sv. Václava a ostatní české patrony, v pražské arcidiecézi sv. Vojtěcha jako zvláštního ochránce, místní patrony, jiné svaté podle osobní záliby a potřeby a posléze sumárně všechny svaté a svěťce boží. Nezapomenout také na svět andělů. Tímto způsobem je možno prožívat každý den pod ochranou svatých a dosahovat mnohých milostí. K tomu právě vede uvědomělé, přesné chápání úcty svatých, jakož i správné hodnocení významu patronů a jejich vzájemného poměru. A když byl sv. Vojtěch v pražské arcidiecézi povýšen též na hlavního patrona, či zvláštního ochránce, je třeba, abychom mu ukázali také větší oddanost, lásku a poslušnost, než jakou mu projevovali v našem národě mnozí jeho současníci. Nebylo by však ještě lépe přiřadit sv. Vojtěcha k sv. Václavu a sv. Janu Nepomuckému jako hlavního patrona celé České země?

P. Fr. Münster

NEZNAMÉ O ZNÁMÝCH

Jeden z četných buditelských kněží, spisovatel František Rokos (1797—1852) se v dětství dvakrát topil, ale vždy byl šťastně zachráněn. Když měl kněžské prvotiny, dovozoval z toho jeden ze slavnostních kazatelů, že Prozřetelnost vyvolila P. Rokose už od chlapeckých let k velikým věcem. — „Ovšem že vyvolila“, říkal P. Rokos žertovně po dvaceti letech, když stále ještě neměl faru. „K dvaceti letům kaplanování!“

*

Když císaři Františkovi Josefovi I. byl předložen ke schválení akt, podle kterého byl jmenován olomouckým arcibiskupem dr. Theodor Kohn, povzdychl a poznamenal suše: „Doufáme, že je aspoň pokřtěn.“ Jak známo, byli rodiče dr. Kohna křesťané; konvertoval už jeho děd.

*

Jeden alchymista poslal papeži Lvovi X. (1513—1521) spis, ve kterém se chlubil, že odhalil tajemství výroby zlata. Pravděpodobně očekával za svůj „objev“ tučný honorář. Zakrátko skutečně dostal od papeže váček — ale prázdný. Byla k němu připíchnuta cedulka: „Protože umíš dělat zlato, posílám ti váček, abys je měl kam ukládat.“

ÚŘEDNÍ ZPRÁVY

ARCIDIECÉZE PRAŽSKÁ

Ustanovení:

Jarma Jaroslav, administrátor, Stará Role, ustanoven dekretem čj. 182/67 od 1. 1. 1967 excurrento administrátorem v Nové Roli, okres Karlovy Vary.

Valenta Vladimír, administrátor, Chotíkov, ustanoven dekretem čj. 340/67 kaplanem v Sokolově od 1. 2. 1967.

Štván Bohumil, kaplan v Sokolově, ustanoven dekretem čj. 341/67 od 1. 2. 1967 administrátorem v Jindřichovicích v Krušných horách, dekretem čj. 342/67 excurrento admin. v Krásné Lípě, a dekretem čj. 343/67 v Rotavě, vesměs okres Sokolov.

Weber Václav, farář v Ledčích u Plzně, ustanoven dekretem čj. 348/67 od 1. 2. 1967 excurrento administrátorem v Chotíkově, okres Plzeň-sever.

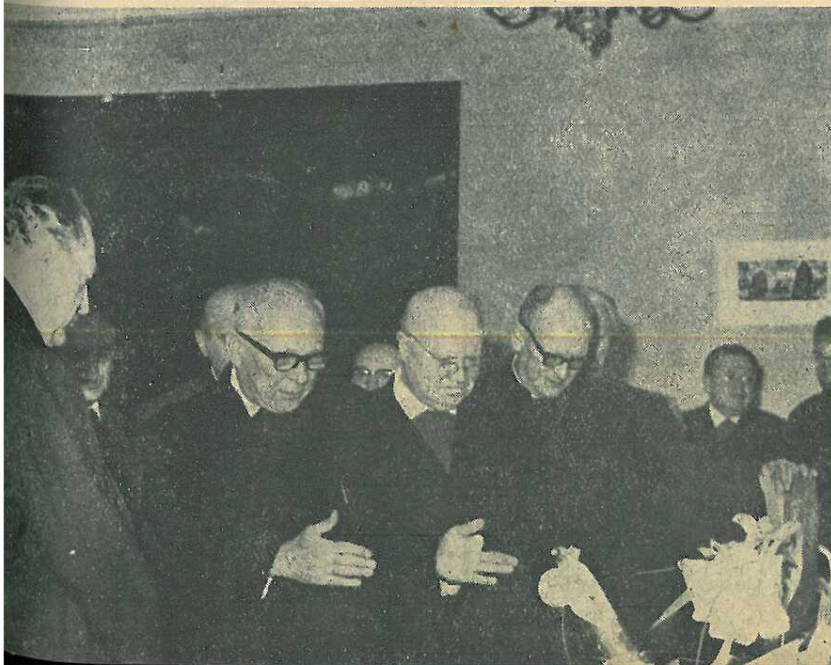
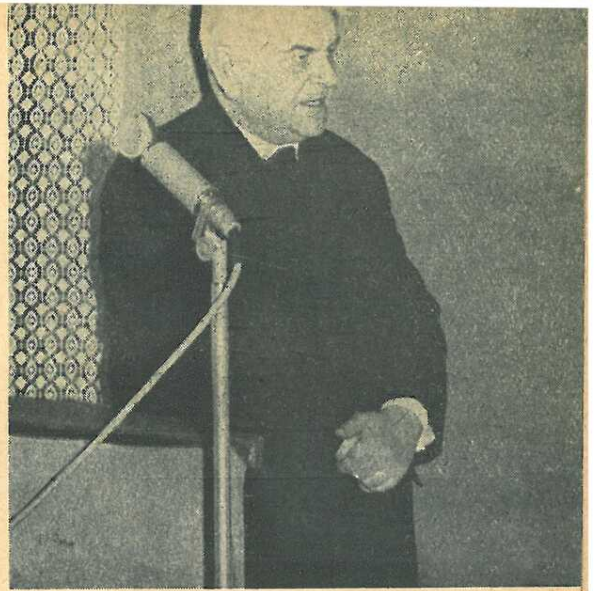
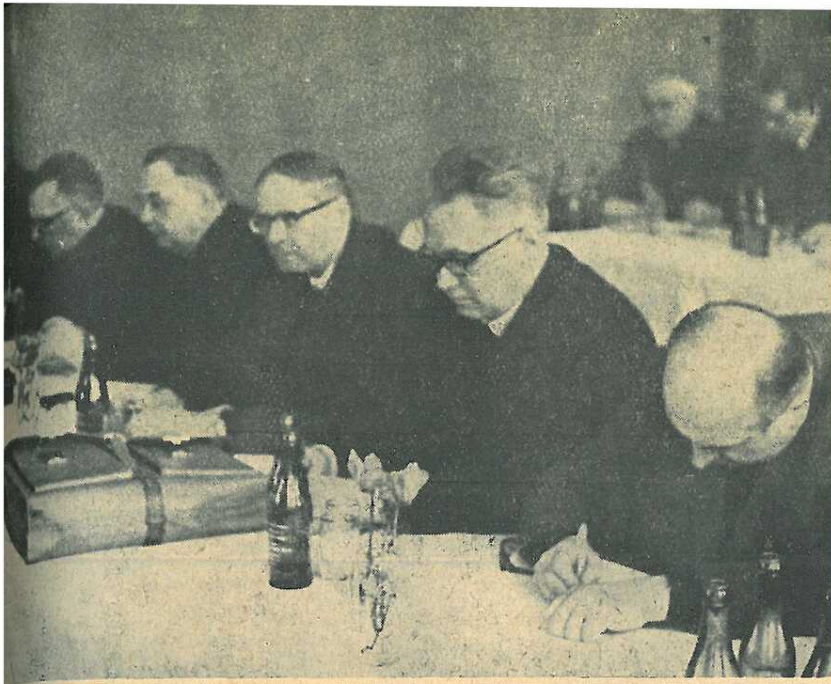
Hybner František, administrátor, Kynšperk n. Ohří, ustanoven dekretem čj. 406/67 od 1. 2. 1967 sekretářem vikariátu sokolovského.

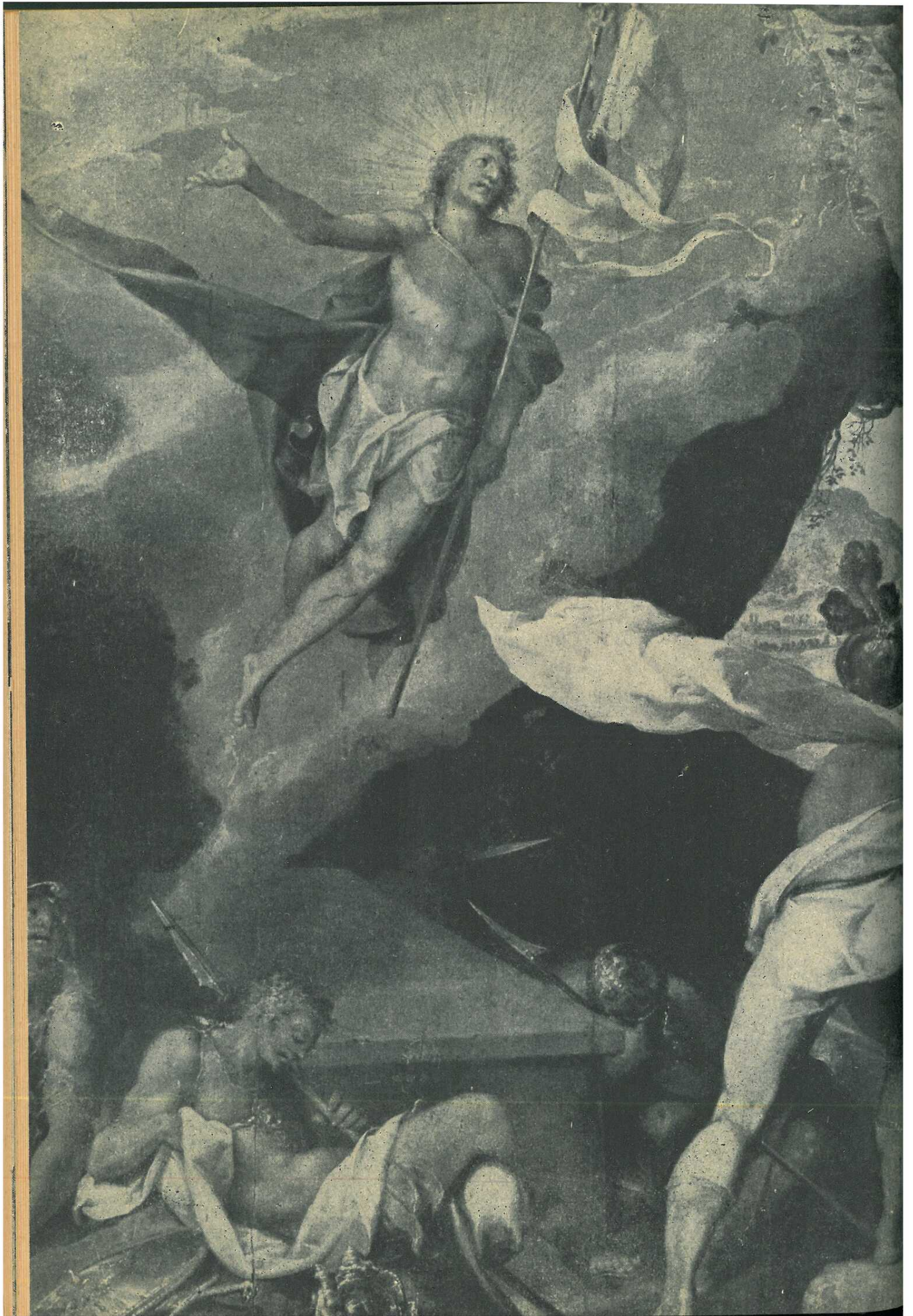
Úmrtí:

Kálal Jaroslav, býv. farář v Žebnici, zemřel 30. 12. 1966 v Mnichově u Mar. Lázní ve věku 73 let (čj. 9/67).

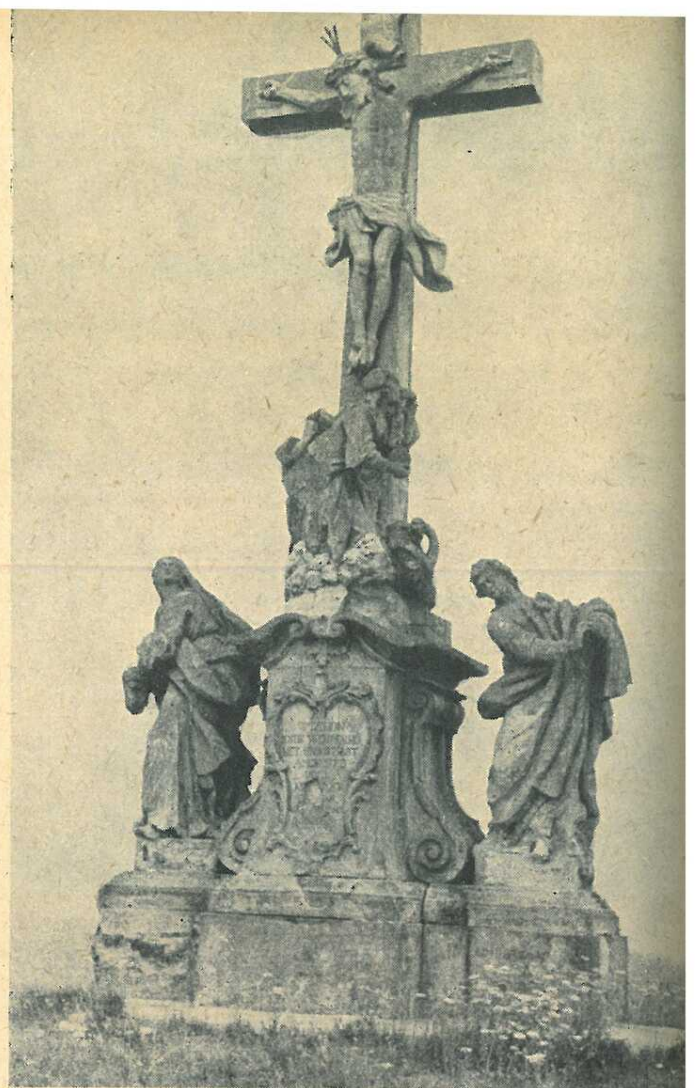
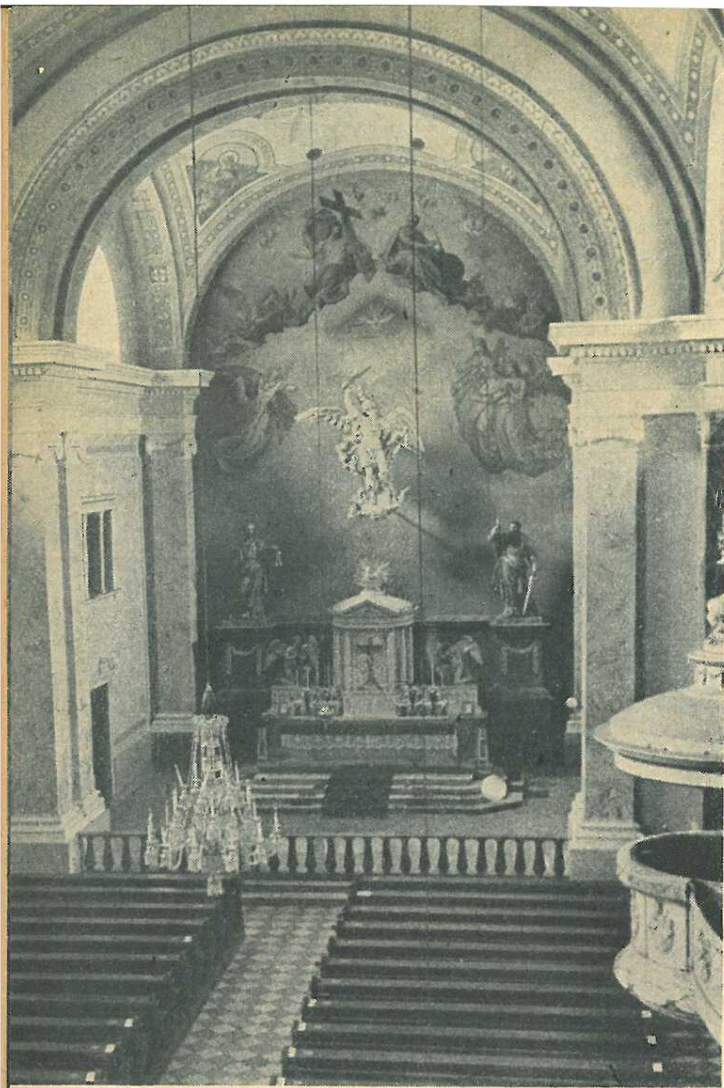
Vacek Václav, katecheta v. v., Praha, zemřel 26. 1. 1967 ve věku 84 let (čj. 401/67).

vydává Mírové hnutí katolického duchovenstva ČSSR v ÚNC. — Řídí redakční rada. Vedoucí redaktor dr. Josef Beneš. Redakce Praha 2, Ječná 2 (Kněžský domov), tel. 23 44 32. Tiskne Mír, novin. závody, n. p., závod 3, Praha 2, Václavská 12. — Vychází měsíčně mimo prázdniny (10 čísel). Předplatná na 1/2 roku 15,— Kčs, celoročně 30,— Kčs, cena jednotlivého výtisku 3,— Kčs. Rozšiřuje Poštovní novinová služba. Informace o předplatném podá a objednávky přijímá každá pošta i doručovatel. Objednávky do zahraničí vyřizuje PNS - ústřední expedice tisku, odd. vývoz tisku, Jindřišská 14, Praha 1. Podepsáno k tisku 29. 3. 1967. — A-14*71256

DUCHOVNÍ PASTÝŘ

MĚSÍČNÍK KATOLICKÉHO DUCHOVENSTVA, ROČNÍK XVII., ČÍSLO 5. — KVĚTEN 1967

OBSAH: ThDr. Karel Sahan: Služba lásky v manželství, ThDr. Jan Merell, Písmo svaté jako norma teologie i duchovního života, ThDr. Michal Krovina: Písmo svaté — norma teologie i života, P. Richard Scheuch: Písmo jako zdroj duchovního života, ThDr. Josef Bradáč: Písmo svaté — moderní pastorační prostředek, ThDr. Method Habán: Boží vůle a lidská mravnost, Liturgická příprava slova, ThDr. Karel Sahan: Na smýšlení záleží dr. Josef Beneš: P. Václav Otáhal, prom. hist. Vladimír Skaloud: Josef Boleslav Podstránský, Doba očima kněze, Náš zápisník, Úřední zprávy.

Služba lásky v manželství

ThDr. Karel Sahan

Ve své druhé části hovoří pastorální Konstituce „Gaudium et spes“ o některých naléhavých problémech; v první řadě k nim počítá hned na začátku v 1. kapitole: Důstojnost manželství. V 47. článku zdůrazňují Otcové koncilu: „Blaho osoby a lidské a křesťanské společnosti úzce souvisí se šťastným stavem manželského a rodinného společenství. Proto křesťané v jednotě se všemi, kteří toto společenství považují za velké, upřímně se radují z rozmanitých prostředků, jimiž dnes lidé postupují, aby v tomto společenství byla pěstěna a v životě ctěna láska a manželé a rodiče byli ve svém znamenitém úkolu podporováni.“ My kněží Církve svaté máme zcela zvláštním způsobem přispívat svou trojí mocí: hlásáním slova Božího, mocí sakramentální (zvláště absoluční a konsekrační) a dialogem, k podpoře služby lásky v manželství.

Bůh stvořil první lidi muže a ženu podle svého obrazu. Tak jako Bůh je a žije ve třech osobách, tak také muž a žena a plod jejich vzájemné lásky, dítě, tvoří jednu rodinu.

Manželství je svatý řád, který se zakládá na rovnocennosti muže a ženy. Žena je družka a pomocnice, ne služka anebo dokonce prostředek k cíli. Důležitá je věta, že před Bohem jsou muž a žena ve své důstojnosti a ve své hodnotě sobě rovni. (Gal 3, 28).

Kristus si vyvolil ke svému bezprostřednímu společenství nejen muže nýbrž i ženy. A ženy v mnohém zahanbily jeho učedníky. Svatý Pavel staví jakýsi řádový poměr mezi mužem a ženou, který je analogický poměru mezi Bohem Otcem, Kristem a svatou Církví: „Hlavou pro každého muže je Kristus, hlavou pak pro ženu muž, hlavou pak Krista Bůh Otec.“ (1 Kor 11, 3 nn) — „Ženy buďte poddány svým mužům jako Pánu, neboť muž je hlavou ženy, jako Kristus je hlava Církve“ (Ef 5, 22 n). Neučí, ale chce určit sociální podřazenost ženy k muži, která se jeví ve službě lásky, starostlivosti a vžívání se do zájmů a přání muže.

Manželství se zakládá na rovnocennosti, rovnoprávnosti, ale také na rozmanitosti muže a ženy. Úloha muže a ženy se liší navzájem nejen v aktu manželského sexuálního spojení, nýbrž v celkovém utváření jejich společenství, třebaže zcela rovnocenném. Avšak každý řád vyžaduje jakousi podřazenost a nadřazenost. U životního společenství lásky v manželství nemůže se jednat o nějakou otrockou podřazenost ženy anebo despotické panství muže, nýbrž jen o řád lásky, o rozdíl jaký je mezi vedoucí a poslouchající láskou. Žena je povinna muži ve všem, co je spravedlivé poslušností z lásky a muž je povinen ženě vedením a starostlivostí o ní z lásky (Ef 6). Muž má však nechat ženě v oblasti její činnosti v domácnosti naprostou samostatnost. Nemá jí dávat malicherné návody, když vidí, že žena plní své úkoly dobře. Ve výchově dětí musí být mezi oběma naprostá harmonie, chtějí-li dosáhnout dobrého výsledku. Poslední slovo v otázce podřízenosti dává ve všem práva manželská láska v Krista a ne malicherné se ohánění právem. Jen ve spojení s Kristem existuje nadřazenost, která se nenadýmá, nevyvyšuje, poněvadž vše se dělá v oné lásce, která ani nebere ani nepřijímá aniž se celá dává.

Skutečnost, že snoubenci si sami udělují svátost manželství, vyžaduje a vyjadřuje a zdůrazňuje skutečnost, že snoubenci utvářejí mezi sebou kněžský poměr. A jako sluhové Páně mají také povinnosti duchovní správy jeden k druhému. Sakramentálním svěcením mají rodiče kromě příkazu „rostte a množte se!“, ještě také plnit „kněžskou“ službu vůči dětem, které jim Bůh daruje (II. vatikánský koncil: O laickém stavu 3. kapit.). Sakramentální manželství je zasvěcení se Bohu. Také encyklika Pia XI. o manželství mluví opětovně o tom, že manželství je jakési zasvěcení a posvěcení, konsekrace (consecratio) manželů k svaté službě a posvátné duchovní správě vzájemné lásky sobě navzájem a svým dětem prokazované.

Jen taková křesťanská manželství, v nichž vládne služba lásky, bude napořád vázat nepřetržitelné pouto věrnosti, jehož symbolem je štóla, kterou váže kněz před oltářem Božím ruce obou manželů slovy: „Co Bůh spojil, člověk nerozlučuje!“

PÍSMO SVATÉ JAKO NORMA TEOLOGIE I DUCHOVNÍHO ŽIVOTA

KONCIL O PÍSMU SVATÉM V ŽIVOTĚ CÍRKVE

ThDr. JAN MERELL,

nar. 10. 5. 1904 v Praze. Svěcení: 3. 7. 1927. Po odborných studiích v Římě a v Paříži, od r. 1937 profesor Nového zákona na bohosl. fak. v Praze. Od r. 1954 děkan CMBF. Publikáční činnost: Nouveaux fragments du Papyrus (1938); Papyrus a kritika novozák. textu (1939); Slovo Boží (1942); Starokřesťanské apokryfy (1942); Úvod do četby NZ (1947, 1952); Encykl. Divino afflante Spiritu (1949); Bible v českých zemích (1956); Slova života (1960); Mluví k nám sv. Pavel (1962); Kázání na Hoře (1964). Skripta: Ježíšovo dětství; Úvod do NZ; Exegese nedělních evangelií; Exegese nedělních epištol; Evangelium sv. Marka aj.

pravila nové znění (III.), o němž bylo diskutováno na třetí sesí koncilu v r. 1964. Na základě této diskuse a písemných připomínek Otců bylo vypracováno IV. opravené znění, o němž bylo hlasováno až na počátku čtvrté sese (1965). Na základě připomínek pak bylo naprostou většinou přijato a na slavnostním zasedání 18. listopadu 1965 prohlášeno konečné páté znění Dokumentu. Konstituce počínající slovy „Dei verbum“ je skutečnou biologickou konstitucí. První dvě kapitoly jednájí o zjevení a jeho předávání, ostatní čtyři o Písmu sv. (k. 3. o inspiraci, k. 4. Starý zákon, k. 5. Nový zákon). Zvláště poslední, šestá kapitola o Písmu svatém v životě Církve, je velmi závažná z pastoračního i ekumenického hlediska.

Z dalších koncilních dokumentů je to konstituce o Církvi a dekret o výchově kněží a o ekumenismu, v nichž se odráží význam Písma svatého pro život Církve. Ve všech těchto dokumentech se jeví známky nového katolického postoje k biblí. V duchu koncilu — obnova Církve, ekumenický a pastorační postoj — je v těchto dokladech, hlavně v konstituci Dei verbum, katolická nauka postavena pozitivně a nikoliv polemicko negativně jako v minulosti. Koncilu nešlo tak o důkladnější podání nauky, jako spíše o obnovu církevního života v duchu Písma svatého. Polemický postoj, který se obrazil až do nedávna v dokumentech posledních dvou koncilů i v ostat-

ních dokumentech Církve, hlavně na biblickém poli, byl dědictvím minulosti, kdy Církev právě jménem bible byla předmětem sporu přímo ve své existenci a živě reagovala na reformaci.

Reformace nebyla jen čistě duchovním hnutím, ale byla i polemikou, často velmi ostrou, a v důsledku toho byl i postoj Církve polemický a obranný. Reformace zdůraznila jednu autoritu, aby mohla popřít autoritu druhou. Zdůraznila a přecenila autoritu bible, aby mohla popřít a snížit autoritu Církve. Římská Církev ostře reagovala na reformaci, zdůrazňovala nebezpečí individualní četby Písma, uznávala autoritu bible s tím, že interpretace musí být v souladu s tradicí a že tato interpretace v poslední instanci náleží Církvi. Současně s odsuzováním „svobodného bádání bible“ dochází k druhému extrému, někdy dokonce i k tvrzení, jakoby tradice stála nad Písmem. Pro nebezpečí doby dochází na katolické straně k žalostnému omezování četby bible u katolického lidu, až se začne rozšiřovat v lidu přesvědčení, že bible je kniha podezřelá, ano i na indexu, a že její četba je hříchem. Těmto nezdravým vychýlkám můžeme porozumět jen v dobové souvislosti a v ovzduší polemik na obou stranách, jak jsem je letmo nastínil. Dávají nám tušit, jaká propast se právě vzhledem k biblí stále více a více prohlubovala mezi protestanty a katolíky.

K odstranění těchto neblahých a přímo pohoršlivých zjevů v křesťanském životě jistě nemálo přispěl II. vatikánský koncil. Nová řeč koncilu, to není blesk z čistá jasna, ale převzetí toho, co tiše po léta uzrávalo. Na koncilu nejednou bylo přijato a v životě a zřízení Církve zakotveno to, co již dříve v Církvi vznikalo, rostlo a nyní uzrálo. Tak tomu bylo v liturgickém hnutí a podobně i v biblické zbožnosti a podtržení významu Písma svatého v životě Církve. Ke koncilním usnesením o Písmu svatém byla připravena půda katolickým biblickým hnutím. Toto hnutí vzniklo v první polovině tohoto století v různých zemích, a to nejenom v těch, kde katolíci byli v úzkém spojení s evangelíky (Německo, Švýcarsko, Holandsko), ale i v Itálii (1902), ve Španělsku (1922) a jinde. Podobně jako liturgické hnutí nebylo vždy správně chápáno a bojovalo s překážkami, i biblické hnutí mělo své dětské nemoci a potíže (i když ne v takovém rozsahu jako hnutí liturgické), a jistě nyní, když se koncil postavil cele za biblické hnutí, bude přinášet své ovoce i v zemích, kde dosud bylo u katolíků zanedbáváno.

Směrnice pro biblické hnutí a roli bible v životě Církve i v osobním životě katolíků jsou vytyčeny hlavně v šesté hlavě konstituce Dei verbum. Hlava má titul: „De Sacra Scriptura in vita Ecclesiae“. Původně Sekretariát pro jednotu křesťanů připravoval schéma dekretu stejného názvu. Při redukci schémat bylo i toto schéma eliminováno a ve zkratce připojeno ke konstituci o Zjevení. V 21. kapitole pojednává konstituce o významu Písma svatého pro Církev a o vážnosti kterou má Církev k Písmu, protože je slovem Božím, pravidlem víry (spolu s tradicí) a nevyčerpatelným zdrojem duchovního života. Ne jistě náhodná je první věta této kapitoly, kde je vedena paralela mezi Eucharistií a biblí: „Církev vždy měla v úctě Božská Písma stejně jako samé Tělo Páně, když zvláště v posvátné liturgii přijímá a věřícím dává se stolu chléb slova Božího i Těla Páně. „Je to přiznání k povinnosti a úkolu, o němž se nedá říci, že vždy během staletí byl vzhledem k Písmu stejně tak uskutečňován, jako vzhledem k Eucharistii. Tento závažný úkol je vymezen přesněji v konstituci o liturgii, kde se důrazně a závazně vedle eucharistické bohoslužby přikazuje i bohoslužba slova. Písmo svaté není jenom zbrojnicí biblických důkazů, historickým dokumentem biblických dějin, nebo nějakým katalogem mravních povinností, ale prostředkem spásy. Při četbě bible s vírou se rozvíjí dialog mezi Bohem a lidmi.

Abyste toto poslání Písma v životě Církve i jednotlivců mohlo uskutečnit, je nutno, aby bylo věřícím zprístupňováno pořizováním přesných překladů (kap. 22). Konstituce vychází ze starých překladů (Septuaginta, východní překlady). Je to doklad toho, kte-

rak od najstarších dob bylo starostí Církve převádět biblický text do řeči doby. Doporučuje se pořizování překladů zvláště z původních textů. Slůvko praesertim dává tušit, že v liturgických textech do mateřštiny je třeba přihlížet k dosavadní latinské interpretaci původního textu. Ekumenický přístup koncilu se prakticky projevuje v doporučení pořizování textů s odloučenými bratry, a to nejen na poli vědeckém a jazykovém, ale i v určitém spojení církevního života.

Kapitola 23. pojednává o apoštolských úkolech ve výuce. Mluví se zde o nutnosti odborně exegetických snah, o vystižení správného smyslu Písma svatého, o zvláštních úkolech odborníků a o nutnosti jejich spolupráce s ostatními teologickými disciplínami. Tato práce musí být pod dozorem Učitelského úřadu Církve a vedena vhodnými metodami (např. s přihlédnutím k literárním druhům, jak bylo řečeno již v hlavě třetí). Aniž by byly opuštěny moderní vědecké metody, ale spíše naopak, jejich důsledným uplatňováním a rozvíjením musí se stát bible plodnou nejenom pro ostatní teologii, ale i pro náboženský život křesťanů. To si uvědomili mnozí biskupové z Latinské Ameriky a misijních zemí teprve na koncilu.

V další kapitole (24) je řeč o Písmu svatém v teologii a hlásání slova Božího. Písmo svaté spolu s tradicí, skrze niž se dostalo do života Církve, je základem a duší teologie. Je zde použito téhož výrazu (duše teologie) jako v dekretu o Výchově kněží (16). Tak jako duše oživuje tělo, veškerá teologická práce musí být určována Písmem, a nikoliv jenom dokládáním (vedle Otců, Magisteria), jak jsme se s touto metodou mnohdy setkávali v dogmatických příručkách. Totéž se musí odrážet i v pastýřském hlásání slova Božího. I zde nejde tak o hromadění citátů jako spíše o osobu hlasatele, který především sám se musí formovat studiem, meditací a četbou Písma svatého. Pak se i v jeho kazatelské službě projeví opravdové biblické rysy.

Nebýlo ani jinak možno, než aby koncil co nejdůrazněji doporučil četbu bible (kap. 25) nejenom kněžím a těm, kteří jsou povoláni ke hlásání slova Božího, ale všem věřícím. Tudiž je třeba, aby věřící byli vhodným způsobem poučováni „o správném používání božských knih, zvláště Nového zákona, a na prvním místě evangelií, pomocí překladů posvátných textů, jež jsou opatřeny nutnými, opravdu dostačujícími vysvětlivkami (výklady), aby synové Církve bezpečně a užitečně byli zběhlí v Písmech svatých a byli naplněni jejich duchem“. Je skutečností, že se bludy opíraly o bibli. Kdyby se Církev a celý život Církve izolovaly od bible, bylo by to živením bludařství. Místo toho, aby se bible stala knihou víry Církve, stala by se pramenem hereze.

A v závěru konstituce (26) znovu je pararela Písma svatého a Eucharistie: Jako se z častého přijímání Tajemství eucharistického rozvíjí vnitřní život Církve, tak i možno doufat, že nastane nový podnět a růst duchovního života ze zvýšené úcty k slovu Božímu, jež »zůstává na věky.« (1z 40,8; 1 Petr 1, 23 až 25).

Konstituce DV, kde každé slovo je vyvážené, staví Církev a v ní v první řadě biskupy a kněze před významné pokoncilní úkoly. Částečně byly již uskutečňovány i u nás prováděním liturgické reformy a zavedením bohoslužby slova, neboť místem, kde se věřící setkává s Písmem jako slovem Božím, je hlavně liturgie. Liturgií však není vyčerpána úloha bible v celém životě Církve. Biblická zbožnost Církve nespočívá snad jenom ve slavném ritu kolem bible v liturgii (jako intronizace bible při bohoslužbě slova), ale duch Písma musí určovat styl Církve. Písmo svaté musí být tím, co řídí život Církve. Východiskem a pravidlem a nejenom dodatečným potvrzováním a ozdobou. Biblisté byli dosud mnohdy uzavřeným kruhem a v Církvi málo slyšení. Biblické hnutí v některých zemích se spíše zaměřovalo na kroužky vybraných zájemců než na široké vrstvy katolických věřících; biblická zbožnost byla spíše na okraji zbožnosti, jak se vytvářela po staletí v Církvi. Když nyní Církev na koncilu postavila bibli a biblickou zbožnost do středu, ustoupí mnohé formy, které byly ve středu, na okraj. To znamená: Nové biblické čtení se mu-

sí dnes projevovat na široké frontě v pastoraci, v liturgii, v náboženském životě každého křesťana a katolické rodiny. To je jeden z velikých pokoncilních úkolů Církve: Skrze bohoslužbu slova a biblickou práci dát bibli v katolickém životě ono místo, které jí přiznal koncil.

PÍSMO SVATÉ — NORMA TEOLÓGIE I ŽIVOTA

ThDr. MICHAL KROVINA,
děkan Cyrilometodějské
bohoslovecké fakulty v
Bratislavě. Narozen 12.
května 1914 v Hronskom
Beňadiku. Literárně přispívá do *Katolických novín*, *Duchovního Pastiera* a *Pútника Svätovoješského*. Dosavadní knižní publikace: „Všeobecný úvod do Písma svätého“ roku 1958 a 1965, „Zvláštny úvod do Nového zákona“ roku 1958 a 1965, „Nový zákon v plnosti času“ roku 1966.

Písmo sv. má různé názvy, ktoré majú vystihnúť jeho obsah a cieľ. Najčastejšie sa vžíly dva, a to: Zmluva a Zákon. Posledný pochádza od Tertuliana, ktorý nazval Písmo sv. *Vetus et Novum Testamentum*. Zmysel tohto názvu ani nie je tak v termíne Zákon, ktorý sa zaužíval, ako skôr v slove Záveť, čiže posledný odkaz Boha ľuďom. Z neho sa má ľudstvo dozvedieť Božiu vôľu a jej príkazy. Z toho vyplýva povinnosť poznania a záväznosť splnenia jeho obsahu. Je ono teda nezmeniteľnou normou kresťanskej teológie vôbec a duchovného i praktického života zvlášť.

Záveť je právna, zákonná forma, vyjadrujúca poslednú vôľu človeka. Písmo sv. alebo Záveť Božia je Boží odkaz ľudstvu, je Božím zákonom stanovená norma, podľa ktorej človek, prostriedkami síce prirodzenými, ale vo svetle Božieho osvietenia z nadprirodzeného prameňa môže a má Boha nielen poznať, ale si aj vytvoriť k nemu správny vzťah.

Písmo sväté však nie je nijaká kniha zázračných formuliek alebo mechanický automát Božích výrokov, ktoré teológ skláda do formy teologických traktátov. Písmo sv. sa musí dôkladne študovať, aby sa potom mohlo všestranne, najmä však teologicky a asketicky i prakticky využiť.

a) Písmo sväté a teológia.

Je nesporné, že Písmo sv. ako prvoradý prameň Božieho zjavenia, je základom nielen pre zbožné čítanie veriacieho vôbec, ale predovšetkým pre štúdium a tvorivý bohovedný materiál teológa. Tento však musí nájsť správny spôsob ako si treba Písmo osvojiť a potom určiť cestu na jeho použitie v živote vôbec.

Teológia bez prameňa Písma sv. by bola nielen podstatne ochudobnená, ale si ju ani nevieme predstaviť bez biblicko-historických zpráw a skripturistických argumentov. Niet teologického odboru, ktorý by nečerpal z Písma svätého, už či sú to zásady filozofické alebo zprávy historické alebo apologetické i vieroučné doklady alebo liturgické, právne a morálne materiály alebo praktické pastoračné rady. Všetky tieto biblické prvky sú prepočetné zložky, z ktorých kresťanská filozofia i teológia ako z duchovnej mozaiky skladá ucelený bohovedný obraz.

Sv. Augustín, ktorý vo svojich duchovných prácach zameriaval sa temer na všetky teologické odbory, dobre vystihol, že „Scriptura est omnium sapientiarum et doctrinarum magistra et domina, quae docet exterius blandos, et interius fraudulendos cognoscere“⁽¹⁾. Podľa neho teda Písmo sv. nie je iba zbierkou mŕtveho duchovného materiálu, zjaveného Duchom svätým, ale aj tvorčím učiteľom každej duchovnej múdrosti a náboženskej náuky. A preto z vlastnej skúsenosti si dovoľil tvrdiť, že „Taká je hĺbka kresťanského Písma, že z jeho štúdiá každo-

denne by som dosahoval úspechy, ak by som hoci len samé (rozumej: Písmo) počnúc od mladosti, až po zošlú starobu, snažil sa s veľkým úsilím, hlbokým štúdiom, lepšími schopnosťami poznať“.^[2]

Teológia je „Sermo de Deo“ — „Reč o Bohu“. Alebo podľa sv. Tomáša Akvinského je „Scientia de divinis, quae ordinatur ad habendam notitiam de Deo“^[3]. A práve Písmo sv. je preplnené tou Božou rečou, zjaveným slovom Božím, je Božou vedou, ktorá hovorí o Božej existencii, o Božích vlastnostiach a Božej činnosti. A tým vedie ľudí k dokonalejšiemu poznaniu Boha, na rozdiel od nedokonalého poznania z vecí stvorených, o čom hovorí sv. Pavol, že: „jeho (Božia) neviditeľná bytosť dá sa totiž od stvorenia sveta vybadať a spoznať zo stvorených vecí, aj jeho večná moc a božskosť“ (Rim 1, 20).

Ak Písmo sv. je „Vera Domina omnium facultatum“^[4], je potom nanajvýš prospešné a účelné ho skúmať. Treba sa však pri tom chrániť povrchnosti štúdia, svojočnosti a nezodpovednosti jeho výkladu a násilnosti a neprístojnosti jeho aplikácie. Povrchné štúdium Písma od teológa (a vôbec od každého), môže priviesť na cesty poblúdenia. Dôkazom toho sú premnohí bludári, ktorých povrchné biblické štúdium priviedlo na scestie falošného výkladu a vieroučného bludu alebo na chodníky pomýlených a nezmyselných aplikácií.

Nadmieru múdru radu v tej veci dáva sv. Bonaventúra: „Scrutatio sacrae Scripturae facienda est cum diligentia, cum vehementia, cum reverentia, diligenter explorando, vehementer laborando, reverenter orando“^[5]. Skrátka: Písmo sv. treba študovať s bedlivou pozornosťou a usilovnou prácou. Predovšetkým však všetko to študijné úsilie treba predchádzať vrúcnou modlitbou. Až vtedy možno povedať so sv. Augustínom, že „Studium Sacrae Scripturae illuminat intellectum, et inflamat affectum“^[6].

V tom zmysle potrebu, cieľ a úžitok štúdia Písma pre teológiu i pre duchovné zdokonalenie človeka zdôrazďujú pápežské biblické encykliky a snemové konštitúcie i dekréty^[7], ktoré poskytujú bohatý náučný materiál pre biblické štúdium a jeho teologické využitie.

b) — Písmo sväté a vnútorný život človeka.

Cieľom Písma sv. je viesť človeka k Bohu, po ceste poznania Božích pravd a plnenia Božích príkazov. To je zmyslom duchovného života veriaceho človeka a jeho duševného zdokonalenia. Všetko, čo Písmo učí, prikazuje a radí, upravuje svedomie i mravy človeka tak, aby sa v ničom neodklonil od základných princípov mravnosti a osvedčených zásad cnosti, menovite lásky, „ktorá zakrýva množstvo hriechov“ (1 Pt 4, 8). Preto zdôrazďuje sv. Augustín, že „Non praecipit Scriptura nisi charitatem nec culpam nisi cupiditatem, et eo modo informat mores hominum“^[8].

Láska človeka najviac zdokonaľuje a umravňuje, pretože jej uskutočňovaním sa človek stáva duševne najpodobnejší Bohu — „ktorý je Láska“ (1 Jn 4, 8). A azda preto Písmo sv. najčastejšie zo všetkých cností prikazuje lásku, ktorá je „Vinculum perfectionis — spojivom dokonalosti“ (Kol 3, 14). Niet divu, že apoštol národov napísal taký nádherný hymnus na lásku (1 Kor 13, 1—13), ktorá podľa neho nikdy neprestane (v. 8.). V tom zmysle možno povedať, že Písmo sv. je knihou, v ktorej láska korení a odtiaľ prerastá do kvetov života v podobe skútok ľudskosti.

Avšak nie je to len láska, ktorú Písmo sv. prikazuje. Sú to aj ostatné, osobnosť ľudskú zdokonaľujúce a charakter človeka umravňujúce skutky a k nim vedúce posväcujúce prostriedky. Na potvrdenie tej pravdy sv. Bonaventúra zostavil pozoruhodnú poučku: „Quinque sunt verba, quibus tota Scriptura comprehenditur: crede, fuge, age, time, appete: crede in Deum, fuge vitium, age bonum, time supplicium, appete praemium“^[9]. Podľa neho teda Písmo sv. je plné toho, čo človeka robí Bohu podobným, človeka dôstojným a záslužným primeranej odmeny.

Preto aj z tohto dôvodu, ako aj z vyššie uvedeného, myslím, že Dionýz Kartuziánsky nezveličuje, keď tvrdí,

že: „Nihil in hac vita dulcius sentitur, nihil avidius sumitur, nihil mentem a mundi amore sic seeparat, nihil sic animam contra tentationes confortat, nihil huiusmodi ad omne opus bonum et sanctum laborem sic excitat et inflamat, ut studium Sacrae Scripturae.“^[10]

Pravda, aby sme si tú sladkosť života zaslúžili, aby sme si vedeli myseľ odpútať od nezriadenej lásky, aby sa nám duša naplnila odolnosťou voči pokušeniam, aby sme boli podnecovaní a rozhorľovaní ku konaniu každého dobrého a svätého skutku, musíme Písmo sv. nielen čítať a študovať, ale predovšetkým uskutočňovať slovom i skutkom, ale ho aj milovať ako vzácny dar Božej starostlivosti o spásu a dobro človeka. Nebude preto od vecí, ak si každý duchovný uvedomí dosah slov sv. Hieronyma, patriarchu biblicistiky: „Ama scientiam Scripturarum, et carnis vitia non amabis“^[11]. Má teda plnú pravdu Ján Gerson, keď hovorí, že „Philosophia et theologia sine devotione, dispergunt superbos, et depriunt“^[12]. A platí to aj o každom kňazovi, ak si osvojil síce filozofiu a teológiu, ale ak mu chýba horlivosť v Božej službe a možno aj dodať, ak nemá pravej lásky a pokory, rozplynie sa každá jeho iná činnosť ako bublina.

c) — Písmo sväté a vonkajší život.

Dnes sa na jedno nesmie zabúdať, a to, že Písmo sväté treba študovať aj pod zorným uhlom konfrontácie so svetom dneška. To vystihol už sv. Tomáš Akvinský, keď napísal na margo teológie: „Theologia est mobilissima doctrina, quia per unum simplicissimum medium extendit se non solum ad speculabilia, sed ad operabilia“^[13]. Teda príkazom dnešnej doby, menovite po II. vatikánskom koncile, nie je povinnosťou teológa iba špekulovať nad textom Písma, ani záležitosťou moralistu-asketika nemá byť iba špiritualizovanie biblického výkladu, ani vecou homiletika a najmä praktického kazateľa není len moralizovanie veriacich s aplikáciami homílií. Je treba hľadať nové formy štúdia Písma sv., nové spôsoby jeho výkladu a nové zameranie jeho aplikácií. To však neznamená, že azda všetko staré tu bolo zlé, ale že mnohé z toho dnes je už zastaralé. Obsah Písma je nezmeniteľný, lebo je inšpirovaný Duchom Svätým, ale formy jeho štúdia a praktičnosť jeho výkladu a aplikácií, musí byť primerané dnešným potrebám, modernej, účinnej a pásonosnej pastorácie.

Ak sv. Augustín napísal, že: „In Scripturis sanctis Deus homines docet, quomodo cum hominibus agant, et ipsi Deo serviant“^[14], znamená to, že v Písme treba hľadať popri Božích prvkoch aj ľudské, popri oslave Boha aj ocenenie ľudských skutkov, ktoré vedú k Bohu, popri láske k Bohu aj lásku, dobro a záujem o človeka a jeho vonkajší život, popri večnom cieľi, vidieť a usilovať sa aj o pozemský cieľ človeka, ktorý je v určitom zmysle neoddeliteľným od jeho cieľa posmrtného. Len takto Písmo sv. splní svoje eminentne výsostné poslanie: zaujať, poučiť a viesť celého človeka, vykúpeného i spaseného, v jeho oblasti individuálnej i spoločenskej, náboženskej i občianskej. A až vtedy Písmo — kniha kníh, stane sa Knihou všeobšiahleho života.

[1] Sermo 38 ad Fratres in Eremito.

[2] Epist. 3 ad Volusianum.

[3] Super Lib. 1 Sent. qu. 1. art. 1—2.

[4] St. Antonin. Part. 1. tit. 1. cap. 3, § 4.

[5] Exposit. 2. super Psalm. 118, cap. 2, vers. 2.

[6] Part. 4, tit. 11, cap. 2, § 3.

[7] Pozri Enchiridion biblicum⁴, n. 67, 532, 567, 582, 610. Okrem toho porovnaj dekrét II. vat. snemu „De institutione sacerdotum“ (L'Osservatore Romano, 31. X. 1965, n. 252, pag. 3).

[8] Doctrina Christiana, Ieb. 3, cap. 10.

[9] Sermo 3, Dom. 4. Quadragesima.

[10] Super Septem Epistolas canonicas.

[11] Epistola 4 ad Rustic.

[12] Tractatus 7. super Magnificat.

[13] Super 1 Sent. quaeestio 2. ad 4.

[14] De agone Christi, cap. 8.

P. RICHARD SCHEUCH,
narozen 24. 12. 1937, vy-
svěcen 24. 6. 1962, ka-
plan a vikariální tajem-
ník v Plzni. Činnost: Ka-
tolické noviny; Duchovní
pastýř, Křesťanská revue.

dáním duchovního smyslu? Písma nebo dnes ji nazývají učenými termíny demytisace nebo civilní interpretace.

Písmo sv. vyžaduje naši úctu a k tomu, aby nám bylo pobídkou pro život i dokonalou přípravu k jeho výkladu. Jak může být Kristus skrze své Slovo přítomný ve společenství věřících, když není náležitě připraven výklad jeho Slova? Zde se musí skutečně říci: Je lépe čtení Písma opomenout než je nepřipravené a nevysvětlené dnešnímu posluchači nebo čtenáři předložit. A to je tedy hlavní úkol dnešní teologie, která musí být biblickou a kerygmatickou. Jen tak bude moci mít i Slovo Písma vliv na duchovní život těch, kteří ho poslouchají. Jen tak může Slovo Boží všem, kteří ho milují a zachovávají být semenem, které přinese úrodu v duchovním životě (LK 8, 11) a být pramenem a počátkem nového života, neboť člověk žije každým slovem, které vychází z Božích úst. (Mt 4, 4).

K tomuto teoretickému úvodu bych přidal praktickou ukázkou, jak se dovolává Písma jako zdroje teologie i duchovního života sám náš Pán Ježíš Kristus. Vypráví o tom začátek 4. kapitoly evangelia podle Matouše.

1. Ježíš na poušti.

Přistoupil-li dnešní člověk k tomuto vypravování — nemůže mu dobře porozumět, neboť nemá žádnou zkušenost s odchodem na poušť. Dnes to nikdo nedělá. A v podvědomí se tedy domnívá, že cesta na poušť je únikem a útekem ze života. A to je pravý opak toho, co dnešní moderní člověk chce, a to je i opak toho, co chtěl Ježíš. Musíme se tedy zamyslet nad biblickým obrazem slova poušť. Z četby Písma i dějin starého světa poznáváme, že na poušť se uchýlovaly význačné osobnosti, proroci, třeba Mojžíš, když chtěli poznat vůli Boží, když se chtěli setkat s hlasem Božím. Poušť je tedy v Písmě místem Božího zjevení. I Izrael putoval po 40 let na poušti, kde prodělal četné zkoušky a těžkosti než došel do zaslíbené země. Není tedy poušť místem úniku, ale hledáním něčeho. Hledáním smyslu života — hledáním cesty do zaslíbené země.

Nešlo tedy ani Ježíšovi o nějaký únik, o nějakou rekreační cestu, ale o cestu služební — odbočuje z ruchu a tempa všedního dne, i ruchu světa, aby se zamyslel nad svým posláním, aby se setkal s poselstvím Božím, které bude výzvou ke změně tohoto světa a jeho pořádků.

Co dnes pro nás? I když my dnes na žádnou poušť nemůžeme jít ani utíkat, přece jenom musíme si najít místo nebo čas ke klidu a zamyšlení nad sebou i svými úkoly ve světě. Dnes člověk přímo trpí přemírou hluku a neschopností být sám a najít rovnováhu mezi hlukem světa a tichem lidského nitra. I pro náš duchovní život je tedy obraz biblické pouště velmi důležitý a prospěšný.

2. Ježíš se na poušti postil.

Jestliže měl dnešní člověk pochybnosti a nejistotu o slově poušť — tím větší nejistotu má o slově půst. K čemu to? Je to zbytečné. Musíme se tedy nejdříve zase historicky ptát: Co znamená půst v biblickém podání? Všechny význačné biblické osobnosti se postily když se připravovaly na nějakou velikou věc svého života nebo života izraelského národa. Mojžíš se postil než předal lidu Zákon Boží. Eliáš se v postu setkal s hlasem Božím na hoře Oreb. Také Daniel se setkává s Bohem až po hledání modlitbou, pokornými prosbami v postu, v žízni a popelí. Stejně se postili i apoštolové když stáli před důležitými rozhodnutími v církvi. Půst je tedy v Písmě sv. přípravou na velké věci v životě člověka i církve.

Není tedy půst v Bibli jen prostředkem k potlačování těla, ani není nějakým zvláštním záslužným skutkem — ale přípravou na něco velikého. A to že by nám nemělo nic říci pro náš duševní život? Vždyť i my bychom se měli umět připravit na důležité okamžiky našeho osobního života i života společenského. Měli bychom se naučit odříci si z přemíry tělesných i kulturních požitků vše, co není k plnému životu Božího dítěte potřebné, abychom uměli pocítit pravou radost. Jakou náplň dáme této přípravě — to je už otázka jiná — ale v jednotvárnosti našeho života si změnu najít musíme — chceme-li být plnými lidmi a nejen stálými konsumenty a nechceme-li minout netečně významné mezníky našeho života.

3. Ježíšova pokušení.

A nyní přichází ještě zajímavější a nepochopitelnější myšlenka. Ježíš se chtěl na poušti v postu — tedy v klidu připravit na setkání s vůlí nebeského Otce. A s kým se setkává? S pravým opakem — odpůrcem Božím. Ani samotna a půst nás tedy nemohou uchránit před vlivem zlých sil a zápasem s nimi.

Všimněme si tří druhů pokušení a zápasů našeho Mistra:

a) Pokušení chleba.

Pokušení chleba je první a velké Ježíšovo pokušení. Když izraelité na poušti dostali chleba — uvěřili v Hospodina a velebili ho. Když měli nedostatek — reptali. I na samotném počátku, když Písmo vypráví o pokušení prvních lidí — je jim právě nejprve nabízen též pokrm — ovoce ze stromu — (Gen 3, 1).

I před Ježíše je tedy postavena tato vidina. Dát lidem chléb, to, co si žádají, to, co si přejí a pak ho budou velebit. V Písmě je o tom přece jasná řeč (Jan 6, 1—15). Satan tedy pobízel Ježíše, aby zvolil raději pohodlí a bezpečnou cestu než cestu mesiášství. Aby využil svých mesiášských sil k sobeckým cílům. Ježíš toto pokušení odmítá. Ovšem tomuto pokušení jsme vystavováni a podléháme mu i my všichni. Což neudělají lidé třeba všechno právě pro kus chleba, pro svůj blahobyt, pro trochu peněz? Každý člověk má totiž sklon stavět na první místo ve svém životě věci hmotné, protože jsou skutečně reálné a viditelné. A jídlo v nich jistě zaujímá přední místo.

b) Pokušení senzací.

Stejně jako pokušení chleba je i pokušení druhé — které nazýváme pokušením senzací. O co šlo? Prvním lidem bylo taky slibováno něco podobného — nezemřete! — (Gen. 3, 4) A Ježíšovi? — Nezabiješ se, když skočíš z věže! Tady šlo asi o metodu jak nejlépe přesvědčit lid, že Ježíš má skutečně mesiánské poslání. Před Ježíše je postavena otázka, zda má lid přesvědčit divem. Dělejte senzace — divy — a lid za vámi půjde. Písmo to zase připomíná i na jiných místech. (Mk 8, 12). I dnes se někteří lidé honí raději za kdovíjakými senzácemi než za jasnou skutečností života. I v náboženském životě mnohdy hledáme všelijaká znamení, mimořádné velké činy a nechápeme, že toto Ježíš nechťel a pak nám podstata uniká.

c) Pokušení moci a slávy.

Klanět se satanovi místo Bohu v touze po slávě, bohatství a moci — to je jistě velké pokušení, jemuž málokdo odolá. V ráji bylo slibováno prvním lidem — budete jako Bůh (Gen. 3, 5). A Ježíšovi jsou slibována všechna království tohoto světa. Jednalo se o otázku, zda mesiánské království má mít ráz politický, jak to chtěl a očekával

lid izraelský, nebo čistě duchovní. Politický ráz by dovoloval užiti násilí a lstivosti — tedy poklonu satanovi a jeho metodám. Ale i toto třetí pokušení Ježíš odmítá a vítězí nad ním.

4. Čím Ježíš zvítězil nad pokušením?

To je poslední otázka, kterou si musíme klást po přečtení biblického textu. Všemi těmito pokušeními, jak jsme poznali, prochází ustavičně křesťanská církev i každý věřící. Pokušení chleba, senzací i moci doléhá na jednotlivce jako na celé společnosti. Ježíš zvítězil nad pokušením. Čím? Slovem Božím! Všimněte si — on se totiž ve všech třech případech brání právě silou Božího Slova — citováním Deuteronomia.

Ne samým chlebem je živ člověk, ale každým slovem, vycházejícím z úst Božích (Dt 8, 3) — tak odpovídá na pokušení chleba.

Nebudeš pokoušet Boha (Dt 6, 16) — tak odpovídá na pokušení senzací.

Jen Bohu se budeš klanět (Dt 6, 13) — tak odpovídá na pokušení moci a slávy.

Ježíš zvítězil nad pokušením silou Božího Slova — silou Písma — Zákonem — jeho plněním a s Ježíšovou pomocí nad ním tedy má a může zvítězit i Církev i každý, kdo ho chce jako učedník následovat a ze Slova Božího čerpat pro svůj duchovní boj.

Teprve takto pochopené poselství Písma, které nám podává biblická teologie může být zdrojem našeho duchovního života a může zaznít srozumitelně i člověku naší doby. Tak si to jistě přál II. vatikánský koncil, když v dogmatické konstituci O zjevení Božím stanoví a píše: Doufáme, že nastane nový růst duchovního života Církve ze zvýšené úcty a znalosti Slova Božího!

Literatura:

Hildebrand Merkl: Bibeltrachtung (Bibel und Liturgie č. 7, roč. 1965).

Dobromil Malý: Výklad Mt. 4, 1—11 (Náboženská revue č. 1, roč. 1965).

Dogmatická konstituce: O zjevení Božím (Duchovní pastýř č. 7, roč. 1966).

PÍSMO SVATÉ — MODERNÍ PASTORAČNÍ PROSTŘEDEK

ThDr. JOSEF BRADÁČ,
nar. 12. 5. 1920 ve Velkém Meziříčí. Bohoslovská studia 1943—1945 v Brně. Na kněze vysvěcen tamtéž 29. 7. 1945. Působil v Troubsku, v Brně Komíně jako kaplan. Od r. 1958 administrátor fary ve Zbýšově u Brna.

ministerio et vita 4), a proto se za první pastorační povinnost kněží pokládá „všem hlásat Boží evangelium“ (ibidem). Toto hlásání Božího slova se především uskutečňuje v liturgii, „neboť v liturgii mluví Bůh ke svému lidu, v ní hlásá Kristus doposud evangelium“ (LK 33), protože „je stále přítomný ve své Církvi, zvláště při liturgických úkonech“.... „je přítomen ve svém slově, neboť on sám hovoří, když se předčítá Písmo sv.“ (LK 7). Liturgická

bohoslužba slova je tedy aktuálním Božím slovem, jímž se rodí Boží lid a živí ve víře.

Tím je také vyslovena podmínka k obrodě vnitřního života v Církvi pomocí liturgie. Písmo sv. není jen prostředkem, od něhož koncil očekává nové popudy pro duchovní život (Verbum Dei 26), nýbrž i samotnou obrodu liturgie. „Aby se uskutečnila obnova, rozvoj a přizpůsobení liturgie, je třeba, aby se podpořila ona živá láska k Písmu svatému, již dosvědčuje tradice ritu východních i západních“ (LK 24). Je tomu vskutku tak? Souvisí obnova liturgie s obnovou úcty a lásky k Písmu svatému? Dějiny liturgie odpovídají kladně. Nikdy nebylo a není v přísném slova smyslu bohoslužebného shromáždění křesťanů bez předčítání a výkladu Písma. Ve vrcholné eucharistické bohoslužbě je hlásání Božího slova tak těsně spojeno s bohoslužbou obětí, že obě vytvářejí jediný akt bohoocty“ (LK 56). Je-li tomu tak, pak nelze usilovat o obnovu a pokrok bohoslužeb bez současného vniknutí do mysteria Božího slova. To potvrzuje i zkušenost: kde se duchovnímu správci podařilo otevřít věřícím bohatství Písma, tam rázem nastala účinná obroda liturgie. Bez Písma sv. bude obnova bohoslužeb pouhým formalismem.

Písmo sv. není jen konstitutivním prvkem Církve a liturgického shromáždění, ale i pramenem milosti — svátostí, bereme-li to slovo v širším smyslu. To nepřekvapí toho, kdo ví, že Kristus sám je první velkou svátostí a že Písmo sv. je podivuhodnou analogií jeho vtělení. (1) Slovo Boží není jen historickým líčením, prorockou visí nebo didaktickou básní, nýbrž působivým slovem, které zprostředkuje milost, aby věc sama, o níž se mluví, se zprítomnila a přivlastnila posluchači (2). Nechce tedy Písmo pouze informovat a napomínat, ale chce se s námi především rozdělit o Boží život, sílu a útěchu. „Slovo Boží má tak velikou moc a sílu, že je oporou a životní silou Církve a dětem Církve je posilou ve víře, stravou duše, čistým a věčným pramenem duchovního života. Proto platí o Písmu svatém v nejvyšší míře slova: slovo Boží je živé a působivé.“ (Verbum Dei 21).

Pro tuto svátostnou moc spolu se zmíněným je Písmo sv. významným prostředkem duchovní správy. Dotkneme se příležitostí, kdy můžeme pracovat s biblí.

1. Především při Mši svaté.

Je požadavkem, aby se denně, tím spíše o nedělích a svátcích, četly lekce při Mši sv. výhradně v lidovém jazyku (Směrnice n. 22, Direktář 1966) a konaly se po nich homilie, jež jsou de praecepto o nedělích a svátcích při všech Mších za účasti lidu (Instrukce n. 53) a ve všední dny „důrazně žádány“ našimi Ordináři (Směrnice n. 14). Důvod je zřejmý. Písmo sv. je slovo Boží psané a potřebuje doprovod mluveného slova Božího, jež má funkci tlumočnicka: překládá řeč Boží čtenářům svatopiscovským do řeči moderního člověka, aby i on pochopil, co k němu dnes, v této konkrétní situaci, hovoří Bůh. Ovšem, denní homilie může být právě jen „myšlenkou na den“, co si s sebou vezmu z dnešního úryvku do všedního dne. Protože kázání má čerpat především z Písma sv. (LK 35), má kněz dobrou příležitost obohatit věřící o jeho poklady.

2. Při udílení svátostí a při obřadech.

I když při udílení svátostí (na př. křtu, pomazání) se vyžadují admonice, které liturgický úkon vysvětlují (LK 35,3), přece je vhodné úvodem uvést biblický text, pokud tak není obstaráno samým obřadem, a připojit krátkou homilii. Kolik odcizených věře se účastní křtů, svateb, pohřbů, zaopatření, kteří by vhodně volenými náměty

¹⁾ Paralela mezi Slovem vtěleným a napsaným v Písmě sv. byla milá některým církevním otcům, zvláště Origenovi, jenž napsal: „sicut Christus celatus venit in corpore... sic est et omnis scriptura divina incorporata“, Mysterium salutis, Grundriss heilsgeschichtlicher Dogmatik, Einsiedeln, Zürich, Köln, 1965, I, 303.

²⁾ K. Rahner-H. Vorgrimler, Kleines theologisches Wörterbuch, Herder, Freiburg in Br., 1961, 389.

mohli být opět získáni. Bible nám pomůže i v dnešní neuspokojivé zpovědní praxi. Při týdenním zpovídání řešolnic, při masových velikonočních, poutních zpovědích se osvědčilo úvodem pro všechny přečíst a vyložit biblický text (zacílený na pokrok v duchovním životě) a zpovědník se věnuje už jen individuálním potřebám kajícíka.

3. V bohoslužbě slova mimo Mši sv.

Není tajemstvím, že naše odpolední a večerní pobožnosti u příležitosti sv. požehnání ztratily na přitažlivosti kromě jiného také tím, že neměly jádro, kolem něhož by se soustředily. Koncil nám přichází v ústřety: žádá, aby se konala bohoslužba slova nejen o vigiliích významných svátků a v některé všední dny v adventě a v postě, nýbrž i o nedělích a svátcích buď u příležitosti odpoledních pobožností nebo Místo Mše sv., kde není kněze (LK 35, 4; Instr. n. 37). Bohoslužba slova není nic jiného než četba Písma sv. s výkladem a s modlitbou lidu. Písmo čteme buď kursoricky (jako lectio continua, např. Skutky apoštolů) nebo tématicky (vybíráme si různé úryvky na určité téma, např. pokání, život P. Marie apod.). Kdo s důvěrou a dobrou přípravou zavedl bohoslužbu slova u příležitosti večerních nebo odpoledních pobožností, potvrdí, že je Písmo sv. skutečně konstitutivním prvkem, kolem něhož se soustředí jádro křesťanské obce.

4. Ve škole.

V současné době se pracuje na nových osnovách vyučování náboženství. Jejich základní princip má být biblický (při stažených třídách lze užít tříletého cyklu od

4. třídy), kde by byly základem biblické dějiny (doplněné o některé části Písma), z nichž by se vyvozovaly příslušné katechismové poučky. Tak, i když dítě katechismus zapomene, zůstane mu věčné jádro, znalost dějin spásy. Je dobré obracet se na děti i při homiliích v kostele alespoň několika větami, naučit děti hledat v Písmu a citovat některé úryvky z paměti. Ta zrnka vydají často v životě překvapivé ovoce.

5. Při pastorálních rozhovorech.

Často je třeba potěšit nemocného, zarmouceného a hovor se točí na konvenční rovině. Jak začít s náboženským rozhovorem? To mnohého mučí a odrazuje. Písmo nás vysvobodí, mějme je po ruce. Po chvíli zdvořilostních otázek, otevřeme Písmo, přečteme předem vyhlédnutý a založený text a navážeme rozhovor. S výhodou, že můžeme být neosobní. Také při poučení snoubenců a vyučování konvertitů lze vhodně vyjít z četby bible nebo jí oživit delší rozmluvu.

To je jen několik příležitostí, jak užít Písma sv. jako moderního pastoračního prostředku, jehož „modernost“ je právě v tom, že je osvědčen tisíciletou praxí křesťanské i starozákonní církve.

Už k proroku Ezechieli bylo řečeno o Písmu svatém: „Sněz tento svitek a jdi, mluv k Jisraelovu domu!“ — „Snědl jsem,“ dodává prorok, „byl v mých ústech sladký jako med“ (Ez 3, 1–3).

Ta výzva platí i nám. Chceme-li jít a mluvit k našemu lidu, musíme nejprve vstřebat pravdu a sílu Písma svatého, aby slovo Boží zesláblo v našich ústech a v srdcích posluchačů.

BOŽÍ VŮLE A LIDSKÁ MRÁVNOST

Kierkegaard řekl, že je propast mezi Boží vůlí a mezi lidskou mrávností a filosofií. Jako příklad uvádí biblické vypravování o Abrahámovi, kterému přikázal Bůh, aby obětoval svého syna Izáka na oltáři na důkaz, že poslouchá Boha. Tento rozpor, který uvádí, vidí obecně mezi přirozeným a nadpřirozeným, mezi lidskou mrávností a Boží vůlí. V dějinách myšlení to byl Occam a jeho tradice, že hlásal možnost ve vůli Boží a závislost jedině na Boží vůli, v čem je rozdíl mezi dobrem a zlem. Kdyby Bůh chtěl, tak pravda by byla lží a lež pravdou atd.

Hlubší pohled do lidské přirozenosti a povahy mravnosti zvláště do hlubin ducha, v němž vrcholí jeho vyšší stránka „mens“ obsahující intelekt a svobodnou vůli, může ukázat, že uvedený rozpor nemůže existovat, leč v nepřesné interpretaci příkladu, který uvádí Kierkegaard nebo v nominalistickém pojetí filosofie a mravnosti a Boží vůle, kteréžto pojetí nemá ontologický základ. I mrávnost má svou ontologickou strukturu, která jí dává absolutní platnost a závaznost.

Přirozená struktura každé věci podle své zákonitosti tihne jen k tomu, co jí nějak prospívá. Žádná věc nemůže projevit v evoluci sebe a v realizaci sebe jiné funkce a jinou aktivitu a jiný směr (leč v případě násilí), než takový, který vede k formaci celku a k jeho dobrému stavu. Ve věcech je jakási organizace odpovídající situaci věcí, a to tak, že v systému nerostů rostlin a zvířat vznikají stupně realizace a dokonalosti jak ve struktuře, tak ve výkonnosti. Zvláště biochemické procesy tvoří zvláštní systém a dosahují svou entelechei — úplnost, co dnes nazývají „systém celku“ (Hologenes System).

Systém celku vzniká pomocí formativního principu, který vede a řídí všechny děje k utváření celku. Tímto principem jsou biochemické procesy podřízeny a řízeny k přesnému cíli — celku věci. Jak organismus, tak anorganické procesy tihnou k celku a chtějí samy sebe. Takové dění je i trváním věci. Někteří (Schubert-Soldern)¹⁾ je nazývají specifickým vytvářením cíle, jiní (J. Haas)²⁾ mluví o formativním faktoru.

Aristoteles mluví o entelechei. Přirozené tihnutí tak odhaluje svůj směr, způsob a cíl a vše je řízeno zákonitou nutností. Tím dosahuje přírodní dění zákonitým způsobem svých výsledků. Formativní faktor mezi mnohými možnostmi (Pluripoteniz) obsaženými v materiálu, který je formován, volí smysluplně.

V živých bytostech je obdobný proces o formativní faktor ovšem dokonalejší a složitější. Už z tohoto formativního procesu je patrné, že přirozenost každé bytosti je totéž, co její podstatná struktura s celým dynamickým tihnutím, ale i s formativním faktorem, která chce už na úrovni přírodního tihnutí sebe samu, a to v úplnosti. Takovouto úplnost nazývá Aristoteles dobrot každé věci.

V živé bytosti jsou smyslové orgány a jim odpovídající vnitřní struktura psychická s vnitřními smysly (fantasie, paměť, instinkt) podřízeny zákonům bytí věci a jeho trvání a svou aktivitou a funkcí tihnou k úplnosti svého bytí, k němuž vede formativní faktor. Tak má každé bytí určitý řád a čas. Struktura trvajících určitý čas je zároveň časem života. V něm se neděje v každém okamžiku totéž, nýbrž každý výsledek je jen jednou a je nenapodobitelný. Je individuální. Přitom ale každý časový úsek má neopakovatelnou kvalitu smysluplnosti. To vše vytváří přirozenost věci a její bytí. Obdobné zákonitosti je podroben i člověk ovšem zase na vyšší úrovni. Jeho tihnutí odpovídá lidské struktuře jak organické, tak psychické.

Psychická struktura člověka má velkou přednost a důležitost, protože vrcholí lidskou osobností. Je to individuální charakter v dokonalejší formě. Patří k němu universálnější formace, která jde až k transcendentu k Bohu. Úplnost člověka, jako cíl života, má větší rozměry, ale i jeho větší jedinečnost a neopakovatelnost. Jeho formativní princip má odezvu jak v organismu, tak v duchu. Je v něm jedinečný princip lidského bytí přes složitost těla — duše. Tato složitost není dualisticky v rozporu (nachází-li se kde jakýsi rozpor, je to rozdělení osobnosti a tedy známkou nemoci). Vytváří podivuhodnou jednotnou přirozenost lidskou s celou dynamikou tihnutí a aktivity po dosažení cíle. Člověk jako jednota má také neopakovatelný úkol naplnit smysl, který vyžaduje jeho přirozenost.

¹⁾ R. Schubert-Soldern, *Materie u. Lben als Raum und Zeitgestalt*, München 1959.

²⁾ Tamtéž.

Z ní pochází hluboká tendence mysli za pravdou a poznání, za světlem, bez něhož není v člověku jas, a zároveň tendence vůle za naplněním života v celém lidském rozsahu, což je totožné s tendencí za štěstím a blažeností. Tato tendence je spojena se svobodným rozhodováním a proto i s povinností realizovat úkol života, tj. dosáhnout to nejlepší pro lidskou osobnost, dosáhnout cíle.

Úkol svobodné osobnosti lidské je sice nesnadný a klade velké požadavky, je však dosažitelný dosažením toho, co je nejlepší v každém oboru. To znamená pro člověka i jeho mravní osobnost její hodnoty znát a uskutečnit je, protože bez mravních kvalit osobnost lidská klesá na úroveň nižší. Tyto podporují sílu vůle v rozhodování a vytrvalost v tíhnutí k tomu, co je nejlepší.

Do rozsahu lidského života a jeho úkolu a odpovědnosti spadá i dosažení nejlepšího cíle celého života, tj. posledního cíle Boha, v němž má původ a poslední důvod každé dobro.

Člověk není jen biologický druh tak, jak v něm končí svůj vývoj zvíře, nýbrž tam, kde toto končí, začíná lidskost a osobnost, tam začíná lidské společenství jako reální jednota stejně podstatná od Adama až ke Kristu-člověku. Aristoteles nazývá formativní princip něčím božským (I Phys. c. IX. 3-192 a). To proto, že aktualizuje a realizuje věci. Jím se stávají tělesa aktivní, zatím co hmota je aktivizována a aktualizována.

Bůh, který je „Actus purus“, dává věcem a lidem svou podobnost zvláště tam, kde se stávají činným faktorem a příčinou jiných věcí a účinků. Zvláště duchovní aktivity u člověka může mnoho znamenat a prospět. „Omnium divinius est Dei cooperatore fieri...“ je text z Dionysia. Sv. Pavel říká „Dei adiutores sumus“... (I. Cor. 3.)

Lidská přirozenost je strukturální zdroj aktivity a možnosti přijímat vlivy, je zároveň formativní faktor všeho, co patří člověku a jeho osobnosti, vede a řídí aktivitu i pasivitu k přiměřeným cílům. U člověka jako inteligentní faktor a svobodný v rozhodování a volbě prostředků má ráz svobodné práce a odpovědné na formaci a aktivitě, takže člověk se stává spolupracovníkem Božím a odpovědným za výsledky aktivity a práce. Obor svobodné osobní aktivity a rozhodování je velmi důležitý, protože lidská přirozenost schopná poznat smysl života má k tomu vybavení, aby jej splnila. Je vybavena svědomím mravního rozlišování dobra a zla jak v případech, v nichž dobro nebo zlo je zřejmé svou povahou, tak i ve složitějších případech, je odpovědná za vyplnění nebo za opak smyslu života. To je věčný zákon vepsaný do nitra člověka, dle kterého má člověk vytvářet mravní hodnoty.

V přirozenosti jsou však i vlohy a nadání k vnější aktivitě a výrobě hodnot potřebných lidstvu a tím i tato aktivita má smysl vyrobit potřebné bohatství jak hmotné, tak duševní.

Každý přírodní pohyb, síla a změna má svůj smysl a cíl a člověk jich může užít jako pomocníků k své práci a k svým cílům, ovšem závisle na tom, jakou potencialitu v sobě obsahují. Nemůže překročit meze přirozených možností. Přírodní dění aktualizuje a realizuje bytí věcí podle jejich různých druhů. Všude se jeví přirozenost věcí. Každý druh přirozené aktivity realizuje něco co patří k úplnosti světového řádu. Přírodní aktivita aktualizuje bytí, svobodná aktivita nadto může aktualizovat dobro a dokonalost mravního charakteru. Každá věc dosahuje své úplnosti, pokud je aktualizována, pokud má úplné bytí. V člověku tato přirozená úplnost aktualizuje Boží podobnost a je dána do rukou člověka, aby ji plně realizoval.

V realitě vznikají hierarchické stupně bytí podle přirozenosti věcí. Nastává nutně, že nižší je podřízeno vyššímu, živá i neživá příroda člověku, člověk Nejvyššímu Bohu a jeho řádu, ale tím právě vše se aktualizuje smysluplně, nikoliv nahodile a chaoticky. Přitom věci jsou přirozeně integrální, méně než celek příroda nezrodí. Přirozený řád má své rozměry hmotné i duchovní, každá přirozenost má svou podstatnou strukturu, bez níž by nebyla to, co je, má nutné složky, které ji utvářejí, je v ní formativní faktor a přiměřená aktivita vyplývající ze struktury, má svůj smysl a cíl. Je vřazena do kausa-

lity vesmíru a vlivů aktivních a pasivních a přes všechnu složitost a závislost věci dosahují alespoň ve většině případů svých cílů, protože náhodná setkání s protivnou aktivitou působí porušení. Řád tím však porušen není. Technika musí vždy nejdříve znát zákonitost, chce-li ji užít pro své účely.

Cesta k cíli u člověka není podřízena osudové nutnosti, nýbrž jeho svobodnému rozhodování, jeho užítí schopností a vlastností.

Boží vůle se realizuje v přirozeném řádu pomocí zákonitosti. U člověka nadto mravním zákonem, který je vtisknut do jeho svědomí. Boží prozřetelnost vede vše k možnosti dojít k přirozeným cílům u člověka tam, kde cíle na něm záleží, za podmínky svobodného rozhodování a vedení k poznáním cílům. Osobnost člověka tady zvláště vyniká, ale je i odpovědná za sebe, za úplnost svého lidského bytí. Nemůže být v rozporu přirozený řád s Boží prozřetelností a vůlí, leč tam, kde to člověk sám poruší.

Taková porucha nastala a děje se dále hříchem člověka. Hřích patří do přirozeného řádu, který jej ruší. Možnost defektu v člověku je dána v jeho povaze a možnosti měnlivosti. Člověk nepřilne tak pevně k poznanému cíli a k pravým prostředkům k němu, i když jej poznal a rozhodl se pro něj. Může změnit pod různými vlivy svůj náhled i poznání a tím i svůj vztah. Vůle se může odklonit, být nedůsledná, nedodržuje své rozhodnutí, protože to vyžaduje námahu atd. V přirozenosti člověka se jeví zákon hříchu a jeho působení. Důsledky hříchu jsou patrné v přirozeném řádu člověka, v němž byl porušen základní řád podřízenosti myslí Bohu, vůle rozumu a smyslové stránky vůči vůli a myslí. Vládne zmatek, nedostatek poznání a pevnosti vůle, ale především zmatek ve smyslovém životě a jeho hodnotách. Církevní učitelé přirovnávají člověka k zraněnému, ležícímu u cesty a polomrtvému, kterého ošetřil milosrdný Samaritán, jak to vypravuje Kristus v evangeliu. Je zraněn v přirozeném běhu života a mrtev pro život Boží, pro ztrátu milosti, z níž vypadá.

Není ovšem porušeno vše, co je přirozené. V člověku zůstává jádro duchovního „já“, v němž je racionální stránka a svoboda jako nutný předpoklad pro nový zásah Boží ošetřit raněného uzdravující milostí, povznášející člověka, aby byl zase synem Božím a posvěcujícím ducha i schopností, aby mohl zase zdravě jednat a myslet i řídit. Vykoupení, jak je učinil Syn Boží a jeho nový oživující charakter, nejen že neruší přirozenost, ale uzdravuje ji a vlévá nové síly milosti, aby posvěcený člověk se stal novým principem, novou přirozeností, v níž je účast na Boží přirozenosti skrze milost a tak, aby jeho lidský život byl nový, zdravý a plný nové aktivity.

V jeho myslí je nové světlo pravdy, která upravuje dokonaleji vztah k Bohu a k bližnímu. Vztah milosti ke Kristu vykupiteli a jeho zdrojům nového života je možný v dokonalejší formě než je může dát kdokoliv z lidí. Nastává ovšem i nová povinnost člověka poznat a přijmout tyto zdroje a žít z nich, chce-li být kdo uzdraven a vybavit se především z hříchu. Milost proto nepůsobí protikladně proti přirozenosti, nýbrž vede a pomáhá člověku a dává mu možnost odvrátit se dobrovolně od hříchu a dát svůj život do správného řádu a podřízení Bohu. Člověk nebude nikdy jako Bůh ani Boha nenahradí, i když si to slibuje.

Bereme-li vztah přirozenosti k milosti a vůli Boží tímto promyšleným způsobem, není v něm ani nejmenší možnost vzájemného rozporu a protikladu, který by plynul z povahy buď přirozenosti nebo z povahy milosti a Boží prozřetelnosti.

Konflikt vzniká ve svobodné lidské vůli, která má možnost pronášet: „Nebudu sloužit“. Člověk jako osobnost může způsobit a fakticky působí nesoulad a protivu se jak přirozenosti, působí-li zlo a hřích, protože rozvrací přirozený řád, tak milosti a vůli Boží, která nepůsobí násilí. Milost postupuje svým působením na člověka tak, že se může a má člověk svobodně rozhodnout podle poznání, které mu dává živá víra a jeho vlastní intelekt. Příčina rozporu je v člověku samém, např. nejedná-li podle přesvědčení, protože to vyžaduje námahu a kdykoliv dobrovolně činí mravní zlo. Někdy jedná jen ze

zvyku a neosobním způsobem z vnějších důvodů a v takových případech není v tom odraz Boží vůle ani charakternosti. Nakonec je někdy v lidském jednání zloba a přímý odpor proti Bohu a tak vznikají velké zločiny. Rozeklanost osobnosti je častým úkazem mezi věřícími, takže často platí: „Tento lid ctí mne jen ústy, kdežto srdce jejich je daleko ode mne“. Není rozporu mezi přirozeností a vůlí Boží a milostí z vážných myšlenkových důvodů, jak mluví Kristus: „Šetrváte-li v mém slově, vpravdě budeteými učedníky a poznáte pravdu a pravda vás osvobodí“ (Jan 8, 31–32). Na různých jiných místech pronáší Kristus nauku souladu a shody přirozenosti a milosti. Rovněž hlavní příkázání: „Milovati budeš Boha z celého svého srdce, ze vši mysli... a bližního jako sebe“ je shodné s přirozeností, jak říká sv. Tomáš (I, II, 109, 3), a to nejen u člověka, nýbrž i v neživé přírodě a u zvířat podle způsobu lásky, jak je věcem přiměřená. Důvod toho je, že vše tihne a tím miluje to, co podporuje jeho bytí, a jedná pokud něco je. Je zřejmé ve všem, že dobro nějaké části je pro dobro celku čili přirozeně věc tihne k tomu, co je její, ale pro společné dobro a pro dobro celého vesmíru a tím pro Boha, původce všeho. Bůh obrací vše k své lásce, říká Dionysius.

Ani případ v Bibli o Abrahámovi není v rozporu s Boží vůlí a lidskou morálkou. Bůh žádá na Abrahámovi, aby obětoval svého syna. Tento příkaz se nemůže oddělit od příslibu Božího Abrahámovi, že se stane otcem nového pokolení. Abrahám uvěřil Bohu. Tento příslib byl potvrzen zrozením Izáka. Abrahám věděl dobře, že si Bůh neodporuje a ve víře v Hospodina doufal, že Bůh věc za-

řídí. Věděl, že Bůh je spravedlivý a nemůže chtít něco, co odporuje jeho svatosti a spravedlnosti. Bůh si přál jen úmysl, aby ukázal Abrahám svou větší oddanost jemu než svému synu a výsledek to potvrdil. Hospodin řekl: „Obětuj Izáka jako zápalnou oběť.“ Abrahám řekl svým služebníkům: „Zůstaňte tu s oslem, já a hoch půjdeme tamhle a budeme se klanět a potom se vrátíme.“ Izák řekl: „Otče, tu je oheň a dřevo, ale kde je ovce na zápalnou oběť.“ Abrahám odpověděl: „Bůh už si vyhlédne ovci na zápalnou oběť, můj synu.“

Slova Hospodinova potvrzují, že chtěl jen úmysl: „Protože jsi to udělal a protože jsi mi neodpřel svého syna Izáka, zahrnu tě požehnáním...“ Úmysl obětovat i to nejdražší, je podmínkou požehnání. Obdobným způsobem mluví sv. Pavel, že si přál, aby byl zavržen pro své bratry, což znamená, kdyby to bylo možné. Úmysl má zde cenu. Bylo možno si to přát, ale ne vykonat.

Žádný správný pohyb a děj v přírodě a žádný spravedlivý čin u člověka nemůže být v rozporu s Boží vůlí a jeho milostí, i když některé případy jsou pro člověka nesnadno pochopitelné a nesnadno si je vykládá. I působení milosti na svobodnou vůli lidskou vykládají teologové různě např. Rahner aj., nebo sv. Tomáš a jeho škola. Tím ale není porušena základní shoda, že milost není přirozenost, nýbrž ji zdokonaluje. V projevech Božích jsou někdy nedozírné hloubky a jen velké světlo Ducha sv. a velká láska k Bohu otevírá přístup k nahlednutí na jejich velikost a hloubku. Neexistuje dvojí pravda o věci. Vše je pravdivé jen jediným způsobem.

ThDr. Method Habáň

LITURGICKÁ PŘÍPRAVA SLOVA

PÁTÁ NEDĚLE PO SVATÉM DUCHU

„Na spravedlivé se dívá Pán s láskou a vyslyší je“, čteme v dnešním čtení z listu sv. Petra. A abychom byli úplně získáni, sv. Petr dodává: „Kdo by vám přece mohl ubližovat, když se budete poctivě snažit dělat dobře?“

To už se trochu zarazíme. Že Bůh ocení a odmění spravedlnost, o tom jsme přesvědčeni a to celým srdcem věříme. Ale lidé? Cožpak s nimi nemáme své smutné zkušenosti?

Ale on je asi měl i sv. Petr. Vždyť dodává: „I kdybyste však museli trpět proto, že žijete správně, blaze vám!“

Tak to už je zas příliš mnoho. Že s největší snahou o spravedlnost mezi lidmi leckdy neobstojíme, to víme dobře. Ale že bychom tím měli být šťastni? Jak je to vlastně se spravedlností?

Byla to přece základní ctnost celého Starého zákona. Abrahám, tak se nám zdůrazňuje v Písmě sv., byl muž spravedlivý. Josef Egyptský byl muž spravedlivý. Mojžíš byl spravedlivý. Všichni velcí lidé Starého zákona až po sv. Josefa, pěstouna Páně, byli spravedliví.

V čem tedy byla jejich spravedlnost? A co je spravedlnost vůbec? Odjakživa byla definována jako ctnost, která dává každému, co mu patří. U Boha je to jasné. Bohu patří všechno — proto spravedlivý vůči Bohu je jen ten, kdo se mu dá bez výhrad, kdo mu dá všechno.

Tak jednal Abrahám, Mojžíš, Josef — a proto byli spravedliví.

Ale co s lidmi? Co patří člověku, co jsem povinen dát bližnímu?

Odjakživa tu byl sklon řešit tento problém podle zásady: Jak ty mně, tak já tobě. V praxi to znamená: Ty zdravíš mě, já tebe, tys pomohl mně, ja pomohu tobě — až po to starozákonní. „Oko za oko, zub za zub“, tj. ty ses vykašlal na mě nebo tys mě urazil, nemáme tedy spolu co mluvit a jednat.

Jenže v dnešním evangeliu nám Spasitel jasně říká, že stakovou spravedlností musíme skoncovat. To je snad spravedlnost světa, ale ne Boží. Boží spravedlnost vypadá jinak. Proč? Protože kdyby byla stejná jako spravedlnost světa, bylo by s námi zle.

Proč jsme sem dnes přišli? Proč zde přinášíme oběť mše svaté? Abychom Bohu poděkovali, za dar života, za

dar zdraví, abychom si vyprosili všechno, co potřebujeme.

Zač nám dal Bůh život a zač nám dává zdraví? Měli jsme na ně právo? A nač spoléháme, když doufáme, že si od Boha vyprosíme, co potřebujeme? Snad na své chyby a hříchy?

Ne. My víme, jak je Bůh veliký a jak je dobrý. Víme, že nám dává život jako dar, zdraví jako dar, víme, že dovede znova a znova odpustit naše hříchy a všechnu naši ubohost a dovede nás znova a znova zahrnout svými dary a dobrodiními. Proto Ho milujeme, proto k Němu přicházíme, proto k Němu máme důvěru.

Nesmíme však zapomenout, že odtud ke konci mše svaté odejdeme s výzvou: Jděte ve jménu Páně. To znamená jděte jako vyslanci Boží, jako jeho reprezentanti.

Nedivme se tedy, že Bůh chce, abychom byli jako On. Že nechce, abychom až vyjdeme od Něho, praktikovali svou lidskou a přirozenou spravedlnost, nýbrž abychom se snažili o tu Jeho, božskou, tvořivou a plodnou spravedlnost.

Vzpomínám si na film Bídníci, který kdysi prošel našimi biografy. Trestanec se vrací po dlouhých letech žaláře do života. Ovšem každý se ho štítí a vyhýbá se mu. Nakonec trochu z bezradnosti a trochu i z vyzývavosti zaklepe u biskupského paláce a žádá o nocleh. Je přijat opravdu křesťanský. S biskupem povečeří a na noc je ubytován v biskupově ložnici. To všechno jej dojíká, ale také popuzuje. A tak uteče ještě přede dnem a biskupovy stříbrné svícny vezme s sebou. Daleko ovšem neutěče. Se svícny je nápadnější než dřív a tak už před večerem jej přivádějí četníci k biskupovi, aby vrátil, co ukradl. Ale biskup se ohradí. Pánové, to je omyl, já jsem mu ty svícny přece dal, jsou opravdu jeho. Všichni se diví, nechtějí věřit, ale biskup stojí na svém. Pomalu se tedy rozchází: četníci, škodolibí služebníci a nakonec i zmatený trestanec. A toto je začátek skutečného obratu v jeho životě. Co nedovedl dlouhý trest ani strach z nového, to dovedl tento čin biskupa.

Řekněte mi snad, abych vás nepřesvědčoval filmovou fabulí. Ale to není myšlenka, to je historická událost. Tento čin skutečně udělal biskup sv. František Saleský a romanopisec V. Hugo jej jen převzal do svého díla.

Tak tedy máme jednat i my. K tomu dostáváme Boží misi ke konci mše svaté. Máme přece reprezentovat

Boha, máme dnešnímu světu ukazovat, jaký vlastně je. Nedivme se tedy, že Bůh nechce, abychom malicherně odvažovali a odměřovali jak jsme zvyklí: tys mi dal tolik, já ti to vrátím, tys ses zachoval tak, já budu zrovna takový. Tak přece Bůh nejedná. Proto chce i od nás, abychom se zmohli na trochu velkodušnosti. Abychom jako děti Boží dovedli říci: ty jsi skrblik, ale mně to nevadí, já ti dám stokrát víc, ty ses zachoval bídne, ale já ti odpouštím a dovedu tě mít přesto rád, tys mě urazil, ale já ti budu přesto opravdovým přítelem.

Nemyslíte, že to na světě bude hned vypadat trochu lépe, bude-li co nejvíce takových dětí Božích?

František Mikulášek

SV. APOŠTOLŮ PETRA A PAVLA

(Liturgická homilie). Na noční obloze září dvě hvězdy, které se zdánlivě neliší od ostatních. Ale když na ně zaměříme astronomický dalekohled, poznáme s úžasem, že to jsou vlastně dvě mohutná nebeská tělesa, jejichž světlo našemu zraku splývá.

Také na obloze církevního roku svítí dnes vzácné dvojhvězdy — svátek dvou velkých šifitů Království Božího na zemi, svatých apoštolů Petra a Pavla. Tito dva mužové tolik se liší povahou, vzděláním, životem — a přece jsou uchváteni stejnou láskou k Bohu, stejnou horlivostí v hlásání Radostné Zvěsti a stejný den jim oběma přinesl korunu mučednickou a věčný život.

Svatý Petr, dříve galilejský rybář Šimon, byl vyvolen od Pána, aby se stal z lovce ryb rybářem lidských duší; ano, stal se Skálou — Petrem — na níž Pán vzdělával budouvu své Církve se slibem, že brány pekelné ji nepřemohou. (Mat. 16, 18/Evangelium.).

Svatý Pavel, původně Šavel, vyrostl mimo území Svaté Země v Tarsu Kilikijském, po rodičích občan římský, ale za to tím úzkostlivěji vychovaný v předpisech přísného farizeismu. Vzdělán v Jeruzalémě ve školách předních horlitelů zákona Mojžíšova potírá vše, co pokládá za jeho porušení — tedy i učení křesťanské. A přece tento účastník kamenování sv. Štěpána na cestě do syrského Damašku, aby i tam bojoval slovem a úřední mocí proti křesťanům, zasaženbleskem slyší hlas Pána Ježíše: „Šavle, Šavle, proč mne pronásleduješ?“ (Skut. 9, 4) A z pronásledovatele se stává učedník, který se pokorně táže: „Pane, co chceš, abych činil?“

Na obou těchto mužích se ukázala síla milosti Boží, s níž spolupracuje svobodná vůle lidská. Rybář z Galileje i vzdělanec z Tarsu milost Božího povolání přijali — a milost Boží nebyla u nich marná!

Moderní teologie v úžasném obdivu tajemství činnosti nekonečného Tvůrce nevyhýbá se označení Boha výrazem „absolutní budoucnost“. Bůh své záměry vytváří jistě a neomylně — ale počítá s činností svých nástrojů — lidí. Bůh mohl svou církev rozšířit i bez Petra a bez Pavla. Skutečnost však ukazuje, že jich Prozřetelnost použila k svým božským záměrům.

I činnost Církve svaté spojuje s činností lidskou — Pán Ježíš předává vedení pozemského Království Božího Petrovi: „Tobě dám klíče nebeského království: všechno, co svážeš na zemi, bude svázáno i v nebi, co rozevřeš na zemi, bude rozevzáno i v nebi.“ (Mat. 16, 19) Tak byla ustanovena první viditelná hlava Církve svaté, svatý Petr je prvním papežem, kormidelníkem záchranné archy Nového zákona.

Milost Boží stále počítá s naší činností. Pravému křesťanství je naprosto cizí pohodlná lhotejnost, jakýsi kvietismus, který se vymlouvá, že bez něho to také půjde. Kdyby byli první křesťané také tak lhotejní, nečetli bychom ve Skutcích apoštolů o tom, jak se naléhavě modlili o vysvobození sv. Petra z moci krále Heroda, který chtěl dát prvního apoštola veřejně popravit. (Epištola) Přímo zaráží, kolik je i mezi věřícími lidmi lhotejných k utrpení svých bližních. Vždyť Bůh dopouští kříže bolestí i proto, aby nám dal příležitost pomáhat svým bližním v jejich nesnázích. Nikdo se nemůže této povinnosti zříci, ani vůči jednotlivci, ani vůči společnosti. Ve světě je například polovina lidstva v pásmu hladu — kolikrát vyběl nyní Svátý otec Pavel VI.

ke zmírnění tohoto smutného stavu. I my dáváme svůj příspěvek — postem, modlitbou, i snahou poctivě pracovat, aby z výsledků naší práce nakonec mohl i stát přispívat národům v rozvojových zemích, kde je hlad nejtěžší.

Pán posílá svou pomoc skrze své nástroje. Je nesmírně čestné být nástrojem Božím, být poslem Božím, to je andělem. „Teď vím najisto, že Pán poslal svého anděla, a vytrhl mne Herodovi z rukou.“ (Skut. 12, 11. Vstup)

„Místo tvých otců zaujmou tvoji synové“ (Mezizpěv — Ž. 44, 18) Nezní to přímo jako vybídka, abychom my, duchovní děti svých apoštolských otců, šli v jejich šlépějích? Také nás „Pán zkouší a dobře nás zná, když sedíme i když vstáváme“ (Vstup — Ž. 138, 1—2), když jsme poníženi nebo ctěni. Naše činnost ke cti a chvále Boží je pokračováním díla apoštolů. „Budou pamětliví tvého jména u všech budoucích pokolení.“ (K obětování — Ž. 44, 18)

Syn Boží vzal na sebe lidské tělo, aby se stal naším Vykupitelem. Syn Boží vzal na sebe nás všechny, aby se stal mystickým tělem — Církví svatou. Syn Boží je činný — vždyť Bůh je čirý „Kon“ — a k činnosti vybízí i nás, k činnosti ve spojení s ním: Beze mne nemůžete činit nic. (Jan 15, 5) Jestliže Bůh je láska, nutně i my musíme usilovat o šíření vzájemné lásky mezi lidmi. Poselství Boží je mír — Pokoj vám (Luk 24, 36; Jan 20, 19 aj.) — pak nikdo s nás nemůže sejmut povinnost šifiti ve světě míru!

Příklad těchto dvou velkých hlasatelů lásky a míru svítí až do naší doby. Svítí nám z Církve svaté dnešní doby, svítí nám z nástupců sv. Petra, jakými jsou pro naši dobu blahé paměti Jan XXIII. a jeho pokračovatel nynější papež Pavel VI. Svítí nám z velkolepého zdroje poučení a příkladu pro XX. století, jakým se stal poslední velkolepý všeobecný církevní sněm. Hloubka a šíře pravd jím prohlášených začíná se rozlévat do všech končin světa, do všech údů Církve Kristovy i do srdcí, které Pán teprve připravuje, aby i je přivtělil ke svému stádcí, k svému mystickému Tělu.

Abychom měli i my v sobě sílu spolupracovat s milostí Boží, přijímejme do duše hodně a často duchovní pokrm, který sílil také tyto dva apoštoly. O svatém Petru vypráví tradice, že sloužil Mši svatou přímo s kalichem, jehož užíval Pán při poslední večeři, a proto v mešním římském kánonu se praví: „Podobným způsobem, když bylo po večeři, vzal i tento přeslavný kalich do svých rukou.“ Ovšem každý mešní kalich se vlastně stává tímto kalichem Kristovým. S jakou silou víry zdůrazňuje sv. Pavel korintským křesťanům, aby jednali s Nejvyšší svátostí jakožto s Tělem a Krví Páně! (I Kor. 11, 20—32). I my přijímáme téhož Pána do své duše, a proto můžeme s důvěrou prosit: Pane, na přímělu apoštolů ochraňuj ode všeho protivnosti ty, které jsi nasýtil nebeským pokrmem. (Po přijímání)

Stejněho dne vydali tito největší apoštolové Petr a Pavel svědectví o Pánu nejvýznamnějším způsobem — mučednickou smrtí za císaře Nerona, který dal sv. Petra ukřižovat hlavou dolů a sv. Pavla stít.

Každý z nás je volán od Pána k účasti na díle apoštolském. Ve společenství sv. apoštolů stáváme se bližšími i Královně apoštolů, která je Matkou církve. Nejbl. Panna Maria nejdokonaleji spolupracovala s milostí Boží. Její pozemský život je ozářen heslem „Fiat“ — Staň se podle vůle Boží. A to nám připomíná i modlitba při Mši svaté s celou Církví svatou: Fiat voluntas tua. Buď vůle tvá! Smysl našeho pozemského života je v uskutečňování nejsvětější vůle Boží. A Bůh chce i naši věčnou spásu.

ThDr. Jan FILIP

SV. CYRILA A METODĚJE

(Homilie na evangelium, Lukáš 10, 1—9.) Vyslání 72 učedníků bylo zkušební. Pán chtěl vyzkoušet své učedníky, zda budou ochotni a schopni splnit poslání, a chtěl vyzkoušet i obyvatele dotyčných měst a vesnic, zda jeho vyslance přijmou. Použil učedníků, aby mu připravili půdu, poněvadž sám chtěl do těch míst přijít.

On zajisté nemusel použít učedníků, mohl všechno vykonat sám, ale přece ve své dobrotě si vyvolil lidské pomocníky, aby jim dal účast na svém vykupitelském díle, a těm, ke kterým je poslal, aby dal příležitost získat si zvláštní zásluhu, když je přijmou. Vždyť on řekl: „Kdo vás přijímá, mne přijímá, a kdo přijímá mne, přijímá Toho, jenž mě poslal“ (Mt 10, 40). Ti, kdo přijali jeho učedníky, dostali pak milost, že Pán sám k nim zavítal a dokončil dílo, které učedníci započali.

Podobně před 11 stoletími vyvolil Pán dva bratry ze Soluně, Cyrila a Metoděje, a poslal je do naší vlasti k našim předkům. Moravský kníže Rostislav, který žádal v Cařihradu misionáře znalého slovanského jazyka, a císař Michal III., který vybral k tomuto úkolu dva Soluňany, protože dokonale ovládali slovanský jazyk, byli jenom nástroji prozřetelnosti Boží. Bůh sám si sv. Cyrila a Metoděje vyvolil, vyzkoušel jejich ochotu k misijnímu dílu a vyzkoušel i ochotu našeho národa, zda přijme vyslance Boží. Kristus nejvyšší velekněz je poslal k nám, protože sám chtěl přijít za nimi k našemu národu a trvale se v něm usídlit. Sv. Cyril a Metoděj rádi poslechli pokynu Božího, podjali se obtížného misijního díla a obětovali mu všechny své síly. I náš národ vcelku dobře obstál v této zkoušce. Přijal je jako vyslance Boží, uvěřil jejich slovům a výsledek jejich požehnaného příchodu byl: Kristus přišel k nám, dokončil jejich dílo v srdcích našeho lidu, přivtělil nás ke svému tajemnému tělu, začlenil nás do církve svaté a učinil nás národem křesťanským.

Když Spasitel posílal učedníky dva a dva, povzdechl si: „Žeň je sice hojná, ale dělníků málo“ (v. 2). Nemohl snad poslat více dělníků? Mohl, ale chtěl, aby i lidé měli zásluhu na vyslání učedníků. Proto žádal: „Proste tedy Pána žní, aby poslal dělníky na svou žeň“ (v. 2). První dělníky posílá on sám, ale ty další si mají lidé sami vyprositi. I lidé mají ze své strany učinit vše, co je v jejich moci, a to, nač jejich síly nestačí, si mají vymodlit.

I našemu národu poslal Bůh jen dva hlasatele evangelia. A přece žeň byla tak hojná! Sv. Cyril a Metoděj dobře chápali, jak obrovská práce je čeká. Pracovat mezi moravským lidem, již to byl úkol dosti velký, ale oni se dávali ještě dál. Oni viděli v Moravanech jenom část „nesčíslného“ národa slovanského. Začínali své dílo mezi Moravany, ale mysleli na všechny Slované. Věděli, že nebudou moci osobně kázat všem Slovanům, proto sv. Cyril vynalezl slovanské písmo, proto začali psát první slovanské knihy, aby mohli kázat všem Slovanům aspoň slovem psaným, proto vyškolili celou řadu žáků, aby je rozeslali do všech končin slovanských kázat blahou zvěst Kristovu. Sv. Cyril a Metoděj ze své strany učinili všechno, aby hlásání slova Božího bylo zajištěno dostatečným počtem dělníků na vinici Páně. Bylo třeba, aby i náš národ si uvědomil potřebu dělníků Božích, aby o ně prosil. A tu s politováním musíme říci, že ne všichni si to uvědomovali, že někteří si nevážili žáků cyrilometodějských, že raději poslouchali cizince, kterým šlo více o vlastní zisk a moc, než o evangelium Kristovo. Kníže Svatopluk a jeho velmoži raději popřávali sluchu německým kněžím a slovanské kněze Metodějovy pokládali za méněcenné. A tak se stalo, že po smrti sv. Metoděje, místo aby si vážili těch dělníků Božích, které měli, a místo aby prosili Boha o další, dovolili, aby nejlepší žáci slovanských apoštolů byli krutě a nemilosrdně vyhnáni z Moravy. Mezi těmito vyhnanci byl Gorazd, rodilý Moravan, nejschopnější žák sv. Metoděje, označený za jeho nástupce, dále Kliment, pozdější biskup velický, nejlepší spisovatel cyrilometodějské školy, vynikající kazatel a učitel, dále jeho bratr Naum, nejvěrnější druh a pomocník Klimentův, a konečně Sáva a Angelár. Tito po vyhnání z Moravy se uchýlili do Bulharska a Macedonie a zprostředkovali Bulharům a ostatním národům slovanským požehnané plody cyrilometodějského díla. Oč jsme se ochudili my vyhnáním žáků cyrilometodějských, to přišlo k dobru ostatním národům slovanským. Dobrotivý Bůh i lidské zloby použil k užítku a prospěchu celého Slovanstva. V Bulharsku jsou cyrilometodějské žáci odedávna ctěni jako světcí spolu se sv. Cyrilem a Metodějem, a poněvadž je jich

počtem sedm, nazývají se svatí „sedmipočetníci“. U nás zůstali téměř neznámi a zapomenuti. Po 11 století zůstala nenapravená křivda, která se jim stala. Teprve nyní po tolika staletích byl zjednan průchod dějinné spravedlnosti. Cyrilometodějské učedníky s Gorazdem v čele vracejí se k nám jako světcí. Letos poprvé s dovolením sv. Otce Pavla VI. bude se slavit u nás svátek sv. Gorazda a jeho druhů, Klimenta, Nauma, Sávy a Angelára dne 27. července. A my doufáme, že napravení odvěké křivdy a rozhojnění našich nebeských přímůvců, nás povzbudí, abychom si více vážili dělníků na vinici Páně, abychom o ně více prosili a na přímůvku svatých sedmipočetníků více jich vyprosili.

Když Spasitel posílal učedníky na zkušební misijní cestu, řekl jim: „Nenoste měšec, ani mošnu, ani obuv, a cestou se s nikým nepozdravujte“ (v. 4). Nenaváděl je k nezdvořilosti, ale chtěl jen, aby se nezdřžovali příliš dlouhými orientálními pozdravy a všechen čas aby věnovali apoštolské práci. Měšec, mošnu a obuv neměli brát s sebou, aby poznali, jak se bude o ně Bůh starat i po hmotné stránce, a aby se utvrdili v důvěře v pomoc Boží. Později, když Spasitel před svým umučením posílal apoštoly doopravdy do světa, dal jim opačné pokyny. Pravidl: „Když jsem vás poslal bez měšce, bez mošny a bez opánek, scházelo vám něco?“ Oni řekli: „Nic.“ I řekl jim: „Ale nyní, kdo má měšec, vezmi jej, stejně i mošnu! Kdo nemá, prodej svůj plášť a kup si meč!“ (Lk 22, 35–36) I toho měšce, i mošny a opánek má se využít v apoštolské práci. Všechno, i hmotné věci mají být postaveny do služeb apoštolátu. Kristus nezavrhuje hmotné prostředky, chce jenom, aby hlasatelé evangelia na jedné straně na ně příliš nespoležali a více důvěřovali v pomoc Boží, na druhé straně však aby jimi nepohrdali a všeho, i těch hmotných prostředků aby využili k šíření evangelia. Všechno se má postavit do služeb evangelia, a když je potřeba, i plášť je nutno prodat a koupit meč, tj. i potřebné věci nutno se vzdát a za ni si zjednat meč, ovšem ne kovový, ale meč duchovní, jímž je slovo Boží (Ef 6, 17) k obraně pravdy.

Těmito pokyny se řídili také slovanští apoštolové Cyril a Metoděj. Oni přišli na Moravu v čele byzantského poselstva. Byzantský císař, nejmocnější panovník té doby, je poslal s celou nádherou a bohatstvím, jak to odpovídalo císařské důstojnosti a moci. Oni však nespoležali na císařskou pompu a bohatství, ale ani jimi nepohrdali. Využili toho všeho, aby i těmito vnějšími prostředky zapůsobili na mysl našich předků a obrátili je cele ke Kristu. Hlavní jejich zbraní však byl meč ducha, slovo Boží, které hlásali nadšenými ústy a které psali a celému Slovanstvu zanechali v prvních slovanských knihách. Krásně to vystihuje naše znárodnělá cyrilometodějská píseň: „Jazykem rodným Boží chválu pěli, mateřskou řečí knihy svaté psali, získali láskou Kristu národ celý, život nám na vše věky zachovali.“

Učedníci Kristovi měli přinášet každému domu pokoj Kristův a zvěstovat všude příchod království Božího: „Přiblížilo se k vám království Boží“ (v. 9). A za to neměli žádat jiné odměny nežli to, co potřebovali k životu a k práci: přístřeší, pokrm a nápoj. Tak si počínali také slovanští apoštolové Cyril a Metoděj. Všude přinášeli Kristův pokoj, do všech srdcí šířili království Boží. A za to nežádali pozemské odměny, ani zlata, ani stříbra, ani jiného bohatství tohoto světa. Když odcházeli z Moravy do Říma, chtěl je moravský kníže Rostislav a panonský kníže Kocel nějak odměnit. Oni však nepřijali nabízené poklady. Vyprosili si jenom propuštění 900 zajatců na svobodu. Svoboda pro stovky křesťanských zajatců, to byla opravdu křesťanská odměna za jejich veliké dílo křesťanské osvěty. Vždyť království Kristovo je království pravého pokoje a pravé svobody.

Velkými díky jsme zavázáni našim sv. apoštolům za pokoj Kristův, který nám přinesli, za království Boží, které v našem národě založili a upevnili. Jaký vděk od nás čekají? Nic jiného nežli to, abychom byli a zůstali hodni toho pokoje, aby pokoj Kristův na nás vždy spočíval a království Boží aby se nám nejen přiblížilo, ale u nás a v nás navždy zůstalo.

Dr. Vojtěch Tkadlíček

NANEBEVZATÉ BLAHOSLAVENNÉ PANNY

(Adorace v mariánském poutním chrámě.)

I. Buď pozdravena, Maria, Matko Ježíšova, nevěsto Ducha svatého. Klečme tu my, poutníci života, před tebou a tvým Synem, kterého držíš v náručí. Opustili jsme na chvíli hluk svého každodenního života. Přestali jsme na chvíli pospíchat, lámat si hlavu s tím a oním, nemáme nic napilno, chceme se utiřit a upokojit u tvých nohou. Je nás tu mnoho, ale přece jsme každý sám s tebou. Tvůj chrám je naší pouští, samotou, poustevnou, kam jsme ve chvíli této pobožnosti utekli před shonem světa.

Jsmo unaveni, Maria! Unaveni svým životem, svými hříchy, svými malichernými vzpourami proti tvému Synu. Jsme unaveni počestností svých bližních a vlastní vrtkavostí. Přišli jsme k tobě do tvé svatyně s nadějí, že nám pomůžeš, abychom tu znovu našli sami sebe, svou duši, cestu k tvému Synu, našemu Bohu Ježíši. Tys kdysi hledala s úzkostí svého Syna, když se ztratil, pomoz nyní nalézt i mou ztracenou duši. Amen.

II. Nauč nás nejprve, Matko naše Maria, jak máme hovořit, jak se modlit k tvému Synu, kterého držíš jako dítě v náručí, a který je pánem našeho života i naší věčnosti. Vlož nám na rty správná slova, uč nás děkovat za to, že žijeme po všech svých zradách, uč nás prosit za to, co je nám opravdu potřebné: lépe poznávat a zamilovat si svého Syna. Vždyť jakmile získáme jeho, bude nám patřit vše.

III. Obracím se nyní k tobě, Synu v náručí Matky, Bože a člověče Ježíši Kriste, náš bratře v člověčenství, náš Pane v božství, náš vysvoboditeli v naší hříšnosti. Protože my lidé nejsme schopni překonat vlastními silami bludiště svého sobectví, stal ses ty Nesmrtelný pro naši smrtelnost a slabost smrtelným a slabým člověkem. Skrze Boží lásku stal ses naším bratrem a obětoval svůj lidský život, abys nám otevřel bránu blaženosti. Proto nás teď voláš na cestu pravdy a života, abychom se osvobodili od své vlastní bludné vůle, od démonů neplodné lživosti a vražedné pýchy. To vše ti tu chceme zanechat a odejít domů volní a lehce. — Pane, přetvoř nás k novému životu! Bratře, synu ženy, měj s námi trpělivost a smilování! Bože, Boží Synu, ukaž nám svou lásku, jakos ji dával poznat svým vrstevníkům, když jsi žil na zemi mezi lidmi. Obnov v nás svůj život ke své radosti a k naší blaženosti.

IV. Ježíši Kriste, dobrotivý náš vládce! Zažehni nám v srdci jasné světlo poznání Boha a lásky. Otevři našeho ducha, ať správně chápeme radostné poselství tvého Slova. Ať slyšíme a rozeznáváme tvůj hlas v kněžově kázání, ve svatém čtení a v evangeliu. Ať vždy více poznáváme tvou krásu v knize přírody, která je také tvým Zjevením, v životě každého tvora i v krásě květiny. Vnukni nám bázeň před tvými hlahodárnými zákony, abychom je zachovávali stejně ochotně jako tvorové nerozumní, příroda neživá, abychom dovedli ovládat pozemské tužby.

V. Ježíši Kriste, vládce veškerenstva a dobrotivý přítel lidí, vyslyš naše slova a očisti nás na těle i na duši od každé poskvrny a vzpourey proti tvému řádu, abychom tu před tebou stáli bez viny.

Dopřej nám odložit na chvíli své pozemské starosti, abychom tě mohli v této svatyni pozdravit důstojným chvalozpěvem. Vždyť vpravdě je spravedlivé, pro tvorstvo důstojné, nám lidem spasitelné tebe vždy a všude velebit. Ty svatý Bože, svatý Silný, svatý Nesmrtelný, Otče, Synu, Duchu, původce života a jeho změny, vládce nad vesmírem, nad všemi našimi silami a atomy, i nad tím kousíčkem světa, který se jmenuje „já“. Opatruj nás láskyplně, ať jsme hodni tvé spasitelné lásky.

VI. Ježíši Kriste, vtělená Lásko v pokrmu chleba, hluboce se skláníme před tajemstvím tvého proměnění, před tvou přítomností mezi námi ve svátosti. Kriste, vtělené Slovo lásky, Kriste, prostředníku mezi Bohem a vesmírem, Kriste, prostředníku mezi námi a Bohem, velebíme tě!

Boží láska se stala chlebem a vínem — Bohatý se stal z lásky chudým, Silný z lásky slabým, Tvůrce z lásky tvorem, Nesmrtelný z lásky podstoupil smrt, Všemohoucí

z lásky bezmocným. Kriste, náš bratře, který mezi námi přebýváš ve svatém Chlebě, milujeme tě!

VII. (V následujících prosbách ve formě přímlybných modliteb za každou invokaci, končící „prosme Pána“, lid odpovídá: „*Prosíme tě uslyš nás*“.) 1. Za pravý pokoj, za spásu duší a celého lidstva, prosme Pána! 2. Za naše společenství víry, za služebníky Boží, za sjednocení všech, kdo hledají Boha, prosme Pána! 3. Za všechny, kdo se lopotí a jsou obtíženi, za všechny nemocné, staré a neduživé, prosme Pána! 4. Za všechny osamělé a bloudící, za všechny, kdo Boha nehledají, prosme Pána! 5. Za všechny zoufalé i za bezcitné, prosme Pána! 6. Za všechny ješitné, závistivé i nenávislivé lidi, prosme Pána! 7. Za své nepřátele a protivníky, stejně tak za své přátele a dobrodince, prosme Pána! 8. Za všechny umírající, prosme Pána! 9. Za všechny, na které nikdo s láskou nemyslí a za všechny kdo byli od lidí vyvrženi, prosme Pána! 10. Za všechny, koho jsme zarmoutili, prosme Pána! 11. Za všechny, kdo se prohřešují proti tvorstvu a řádu přírody, za všechny násilníky i vrahy, kteří nemají slitování s bezmocnými, prosme Pána! 12. Za všechny, kdo zneuctívají lásku, čistotu a věrnost, prosme Pána! 13. Za všechny, kdo ve světě zneužívají úřadu a moci, za všechny, kdo svůj blahobyť stavějí na utrpení svých bližních, prosme Pána! 14. Za všechny, kdo za sebe nechávají trpět nevinné, prosme Pána! 15. Za všechny, kdo zahynuli a zahynou v neštěstí, násilí, válkami, pronásledováním, útrapami či ztrátou svobody, prosme Pána! 16. Za všechny, kdo trpí pro nesplněná přání, za všechny neklidné a zatvrzelé, prosme Pána! 17. Za všechny rodiče a děti, kteří si málo projevují lásku, prosme Pána! 18. Za všechny, kdo jsou zotročeni žádostmi a vášněmi, prosme Pána! 19. Protože my sami jsme tak ubozí a sobečtí, prosme Pána! 20. Abychom byli zbaveni zármutku, bíd a strachu, prosme Pána!

Vždyť Pán je dobrotivý a shovívavý. — Pamětliví všech zemřelých a živých — navzájem se odprosme — a zcela se oddejme Tvůrcově moci a lásce. — Protože přijde den, po němž už není noci, kdy Bůh setře s očí slzy a smrti už nebude, ani zármutku, ani nářku, ani bolesti, vždyť všechno pomíjející pominulo. Amen.

Red.

ŠESTNÁCTÁ NEDELE PO SVATÉM DUCHU

Navštívil syna. Spěšně procházel reprezentační budovou. Náhle se uviděl ve velkém zrcadle. Zastavil se. Je to možné? Otáčí se doleva, doprava. Už vypadám opravdu jako starý člověk. To bych ani neřekl. Čas tak rychle ubíhá.

Opět se krátí dny. Kolikátá je to sklizeň v mém životě? Dost jsem se nadělal, aby od sklizně do sklizně bylo živobytí.

Teď cítím, že se spíše zkracuje než prodlužuje můj vlastní život. Mám nesmrtelnou duši. Mám sklídit život věčný. Udělal jsem dost pro tuto sklizeň? Pán přijde odplatit každému podle jeho skutků (Mat. 16, 27). Sklizeň věčné slávy je úměrná dobrým skutkům vykonaným v milosti. Vykonal jsem takových skutků dost? Vůči Bohu, lidem i vůči sobě? Anebo jsem hodně takových skutků dlužen? A přede mnou je už jen čas tak nejistý...

Věřím však v odpuštění hříchů, ve věčný život i v obcování svatých.

Zbožně vešel do kostela. Myslel si, že stojí mezi námi. Nebo, že kdokoli z nás tu stojí místo něho.

Ve vstupním zpěvu se ozval žalmista král David svým důvěrným steskem: „Pane, smiluj se nade mnou. Pane, nakloň své ucho ke mně a vyslyš mě, vždyť já jsem tak nešťastný a ubohý.“ Ano, takový si připadám teď já. Zadušený u Boha. Ale byt bys byl ubožejší než dítě, kterému odběhla matka, a byt bys byl nešťastnější než jádáš, který zaprodal Krista, můžeš zde zůstat a s důvěrou se modlit Davidova slova: „Vždy tys, Pane, dobrý a milostivý, plný milosrdenství ke všem, kdo tě vzývají.“ (Žl. 85.)

Nemusíš se ostýchat, že jsi jediným prosebníkem, který se cítí zahanben. Všichni potřebují Božího smilování a jeho milosti. Za všechny a pro všechny přednáší kněz modlitbu o neustálou milost k dobrým skutkům. K tomu, abychom doplňovali, co máme zameškáno.

Abyste posílala naději a důvěru všech zesmutnělých prosebníků, představuje nám liturgie obraz lásky v epištole. Apoštol Pavel mohl cítit ve vězení, jak se mu krátí život. Prohlíží svou sklizeň. Pravda, teď sklídl uvěznění. Ale je to pro Krista. Hluboko v duši má jistotu, že sklídí pochvalu ve věčnosti. Je tím šťasten. Myslí na věřící duše. Přeje jim podobného štěstí. Modlí se za ně; tak jak to napsal v listě Efesanům, aby to mohlo být dnes přečteno i nám: „...klekám na kolena před Otcem našeho Pána Ježíše Krista... a prosím ho: ať vám dá... vnitřně zesílet, aby si Kristus ve vás zvolil svůj příbytek, takže budete mít živou víru a projevovat lásku pevnou a jistou. Tak dosáhnete plné míry Božích darů...“ (Ef 3).

I nám platí modlitba Pavlova. A nejen Pavlova. Církev používá jeho slov, aby vyjádřila svou pohotovost a lásku ke každému, kdo přichází prosit o milost a obnovu života v Kristu. Pavel se modlí, i ostatní apoštolové, Církev vítězná v nebi i bojující ještě na zemi. Nezapomeňme říci: modlí se i matka Církve Panna Maria.

Tak s výrazem pokorného stesku Davidova, povzbuzen přítomností ostatních zesmutnělých prosebníků a doprovázen nejlepšími přáními Církve smí každý s důvěrou předstoupit před Pána. Jeho moc a láska se zjevují v evangeliu. Spolustolující si na něho dávali pozor. Co řekne, co udělá. Byla právě sobota! On však bez ohledu na lidské ohledy se ujímá vodnatelného a uzdraví ho. Jeho moci a dobrotě není nic na překážku. Leda snad, že by onen vodnatelný uzdraven být nechtěl.

Je známo, že Pán Ježíš dělal zázraky viditelné, aby zjednal víru v zázraky neviditelné. Církev předčítá, co

Pán udělal nemocnému pro zdraví, aby připomněla, že Pán uzdravuje neomylně na duši. Jsme tu shromážděni podle jeho vůle. Je zde s námi. Se svou mocí a dobrotou, aby nás zachraňoval pro věčnost, i když bychom měli u něho sebevíc dluhů a ve svědomí sebevíc výčitek. Všechno, co jsme zanedbali, všechno, čím jsme si ztížili cestu do nebe, všechno, čím jsme ohrozili sklizeň věčného života, všechno pozoruje Pán. A všeho toho se zde dotýká svou mocí a dobrotou, aby nás uzdravil a s dobrou nadějí poslal ještě do světa. Nic, žádný ohled nepřekazí toto dílo jeho lásky. Leda snad, že bychom sami o život s ním a v něm neměli zájem. Jestliže však kdo sem přišel smutkem nad sebou ponížený, může být jist, že odejde povýšen odpuštěním a radostí. A to tím spíše, že naše každodenní slavnost je posvěcena jeho oživujícím vzkříšením.

Tak nás Církev připravila službou slova, abychom službou oběti spojili svou duši s Kristem a dosáhli její uzdravující proměny.

Dobře, že jsem přišel, když jsem se zalekl krátkých se dnů svého života a blížící se sklizeň. Pane, chci žít více ve spojení s tebou. „Chci pamatovat na tvou spravedlnost. Bože, tys mě učil od mého mládí; ani až do nejpоздnějšího stáří mě, Bože, neopouštěj.“ (Žl 70, k přímání.)

Tak ať smýšlí a žije i můj syn. A jestliže vede své dítě za ruku do školy života, ať je též od mládí přivádí sem: ke stolu prostíranému učením o Bohu, ke stolu prostíranému pokrmem života, jehož dny se nekrátí, poněvadž život Kristův je věčný.

Erich Pepřík

NA SMÝŠLENÍ ZÁLEŽÍ

Dne 17. února 1966 byla vydána Konstituce „Poenitemini“, kterou se upravují kašící dny a postní řád! Hlavní důraz se zde klade na ducha kašícího, na ducha oběti bez kterého jednotlivé jen zevnějškovské kašící skutky nemají významu.

Duch oběti je podmínkou každé vážnější snahy o dokonalost, ano, je nezbytným předpokladem pro každý pokrok v jakémkoli oboru a zaměstnání. Má individuální ale také sociální význam.

V čem záleží tento duch oběti?

Abychom si mohli říci, že máme ducha oběti, že o něj opravdu usilujeme, k tomu nestačí ojedinelý úkon sebezapření. Duch oběti proniká a oživuje světe tak, jako duše oživuje tělo, vždy, všude, ve všem, ve věcech velkých i všedních, v mimořádných i pravidelných úkonech. Ale křesťanský duch oběti vyniká i nad trvalou snahu ve všem se sebezapírat — jen pro pouhé oslabení vášní, pro dokonalou nadvládu rozumu nad vášněmi a životem smyslovým. Takové sebezapírání předpisovali i pohanští platonikové a stoikové. Takové sebezapírání je receptem i všech rozumných moderních pedagogů, vychovatelů, kteří chtějí povznést lidskou duši nad živočišné pudy těla.

Duch oběti nepíplá se sebou, vztlá výše jako dým kadidlový stoupá k nebi. Duch oběti povznáší se až k Bohu. Bůh, láska k Bohu, jsou při něm vzpružinou všech dobrovolných odříkání. Touha oslaviti Boha obětí svého těla, snaha podati přísné Spravedlnosti Boží a jeho zhrzené lásce náhradu za nesčetné urážky světa, úsilí dobýti zásluh pro život věčný sobě i jiným, to jsou cíle každé oběti, to jsou též vlastnosti ryziho, upřímného ducha oběti.

Co nás pobízí k tomuto duchu oběti?

Pohled na Ježíše Krista ukřižovaného. Celý jeho život učí křesťana, že je třeba dobrovolně trpět. Celý život Kristův byl kříž a mučednictví, od jeslíček až po Kalvárii. Celý život Páně je nepřetržitým pásmem strádání, pokořování, těžkých prací, korunovaných bolestnou smrtí.

Proto ten, kdo chce jít za Ježíšem, nemůže nebýt přítelem dobrovolného kříže. Ježíš volá bez lichocení, bez zatajování obtíží na všechny své učedníky: „Kdo chce za mnou přijít, vezmi kříž svůj na sebe každodenně a následuj mne! Jakoby prohlásil: kdo chce býti pravým křesťanem, musí se zříci sám sebe totiž svých svých náklonností, egoismu, pýchy, ctižádosti, smyslnosti, nezřízené lásky k majetku, k přibuzným, musí trpělivě přijímat vše, co na něho ve své Prozřetelnosti uloží Bůh, ztráty, nemoci, slovem všechny kříže.

Duch oběti je velikou závětí našeho Spasitele, Ježíše Krista v předvečer své smrti. „Příklad zajisté dal jsem vám, abyste i vy činili, jako já jsem učinil vám“. Jako on se obětoval a pokračoval pro lidstvo až do oné chvíle, jak se potom obětoval nekrvavě při první oběti eucharistické na zemi v jeruzalémském večeřadle, jak se stal den na to dokonalou žertvou na kříži a od té chvíle až do konce světa se podává Bohu nesčetněkrát na oltářích zase jako obět, tak i my se máme obětovat.

Svatý Augustin poznamenává: „Kříž, toť dědičný úděl křesťanů! Děti rády přijímají dědictví po zemřelém otci a matce — a my, bránili bychom se to-

mu dědictví, které nám zanechal Ježíš Kristus?“

Proto napomíná a zapřísahá kníže apoštolů sv. Petr první křesťany, aby objali kříž jako Ježíš Kristus a aby šli věrně za ním: „Jestli dobře činíte a za to trpíte, to jeť milost u Boha. K tomu jste zajisté povoláni, protože i Kristus trpěl za nás, zůstává vám příklad, abyste následovali šlépějí jeho“. A což teprve si asi žádá nadšené srdce Pavlovo, zanícené láskou k Ježíši Kristu a k duším! Pravi: „Ti, kteří jsou Kristovi, ukřižovali tělo své i s vášněmi a žádostmi“, jakoby řekl: učedník Kristův je nemyslitelný bez vážné snahy o odumření svému tělu a jeho vášním.

Křtem svatým jsme byli přibiti na kříž Kristův. S ním máme i trpět. Od té chvíle mají dvojí úkol na zemi: umírat a žít. Umírat tělu, abychom žili duchu. To je pravý program křesťanství, daný Ježíšem Kristem a všude prohlášený apoštol Pavlem. Je to důsledek smrti Ježíše Krista z lásky k nám vytrpěné. „Láska zajisté Kristova pudí nás, píše sv. Pavel, neboť jsme usoudili toto: jeden zemřel za všechny, všichni tedy zemřeli; a za všechny zemřel Kristus, aby ti, kteří jsou živi, nežili sobě, nýbrž tomu, kterému za ně zemřel a zmrtvýchvstal“.

Proč asi tolik žádá Kristus Pán a jeho apoštolové ducha oběti úsilí potírat smyslnost, hříšnou žádostivost a trpělivě vše nepřijemné od Boha přijímat? Protože bez ducha oběti je nemožné naše posvěcení i posvěcení jiných. Bez lásky k oběti od Boha seslanému a pro Boha dobrovolně podstupovanému propadneme duchu smyslnosti, který nás oslabuje a zaviňuje

duchovní smrt. Písmo sv. praví: „Budete-li žítí podle těla, zemřete, budete-li však duchem kony těla překonávat, žítí budete“.

Kde není žádný smysl pro obět a pro sebezapření, tam není výchova ani zdraví, ani vzdělání, ba ani trvalý život. Všude, kde má být vytvořeno něco velkého a krásného, musí přinést člověk obět svého já. Tím tedy více je třeba obětí, dokonalých obětí, abychom se přetvořili v dokonalý, věrný obraz Ježíše Krista, tohoto nejkrásnějšího vzoru.

Má-li být náš duchovní život svobodný, rozsáhlý a hluboký, opravdu plodný a skvělý, ne titěrný, karikatura obrazu Kristova, musíme se zpros-

titi všeho tělesného, pudového, egoistického. „Žiji já, ale ne již já — žije věru ve mně Kristus“.

Člověk neznámá nic, není-li schopen přinést žádnou obět — ať pro povinnost svého stavu, ať pro blaho svého bližního, ať pro zdokonalení své duše. Za to, čím více se umíme obětovat, tím jsme ušlechtilějšími a lepšími.

Čím více darujeme svou sebelásku Pánu Bohu, tím rychleji a výše stoupáme na dráze svatosti. Jak učí sv. Terezie Ježíškova: „Utrpením ať od Boha seslaným, ať dobrovolně uloženým, duše pro nebe zraje a sílí“.

Konečně bez obětí nemůžeme praco-

vat na spásu druhých. Podle obětí našich, s radostí přinesených, bude i žeň našich duší.

K sv. faráři arskému J. Vianei přišel kdysi jiný kněz a stěžoval si mu: „Všechno činím za své farníky, modlím se za ně a všechno nadarmo!“ A světec jej poučil: „Postil jsi se již za ně, obětovals za ně noční spánek? Když jsi toho neučinil, nevykonals všechno!“

Takových obětí od nás Bůh nežádá a proto by bylo proti jeho vůli, kdybyste je chtěli přinášet. Ale na spásu duší pracovat je i vaší povinností. Proto milujeme obětí v duchu Konstituce „Poenitemini“.

ThDr. Karel Sahan

Galerie vlasteneckých kněží

P. VÁCLAV OTÁHAL

Pamětníci mají ten výjev dosud v živé vzpomínce; vystoupil na kazatelnu vysoký, černovlasý, štíhlý a zvolna se rozhlédl kolem. Hřbitov před kaplí sv. Anny byl plný lidí, v Drahotuších slavili pouť. Všichni mu napjatě, ba úzkostně lpěli na rtech. Není divu, psal se červenec 1939 a k tíži nacistické okupace se družila i obava z blízké neodvratné války.

Drahotušský kaplan P. Václav Otáhal pochopil, že pro něho nadešel „okamžik pravdy“, chvíle, kdy se musí jasně projevit. Věřící očekávali slova naděje a víry, a P. Václav neváhal. Jeho postava jako by tímto odhodláním ještě více vyrostla, jako by se ještě více vztyčila nad dřevěnou obrubou kazatelny. Bylo to takřka neuvěřitelné. Po několika úvodních větách o svaté Anně, vzoru křesťanské matky, zabouřila k posluchačům tato odvážná slova: „Svatá Anna buď vám, matky, vzorem, abyste ze svých dětí vychovaly upřímné a čestné Čechy, kteří se nebojí říci, že jsou Češi, a dovedou být ochranou své pokořené vlasti. Ne jako jidáši, kteří zrazují za prospěch a jidášskou odměnu! Náš národ nastoupil bolestnou cestu na Kalvárii. Bude to cesta dlouhá a plná obětí, ale nepřátelům se nepodaří český národ zlomit. Jako Kristus vstal

z mrtvých, tak vstane i český národ a bude zase svoboden.“ A v tomto duchu se neslo celé kázání.

Po čase, když P. Otáhal vyslyšelo gestapo, proč takto pobuřoval lid, odpověděl neméně statečně: „Kdybych byl Němec a můj národ se octl v podobné situaci jako dnes český, také bych musel lidu říci, aby si nezoufal.“

P. Václav Otáhal se narodil 27. září r. 1908 uprostřed široké moravské nížiny, v Horní Moštěnici u Přerova. Po středoškolských studích vstoupil na Cyrilo-Methodějskou teologickou fakultu v Olomouci, kde také r. 1933 přijal kněžské svěcení. Působil jen na třech kaplanských místech, vesměs ve svém rodném kraji a vesměs velmi krátce: V letech 1933—1935 ve Vrahovicích, v letech 1935—1936 v Ohrozimí a od r. 1936 až do svého uvěznění v září 1939 v Drahotuších. Nikde nerozkvetly jeho kněžské ctnosti a schopnosti tak bohatě jako zde. P. Otáhal byl bystrý, veselý, vtípem sršící člověk, měl rázný, přesvědčivý způsob řeči a příjemné vystupování. Spojíme-li tyto vlastnosti s jeho zálibou v divadelnictví, s jeho sportovními výkony — byl ve volejbalovém mužstvu obávaným smečařem — s nezištností, krajní obětavostí, národním zápallem a pastorační horlivostí — dostá-

JOSEF BOLESLAV PODSTRÁNSKÝ

Život a činnost J. B. Podstránského, vlasteneckého kněze a buditele, spadají pouze svou částí do doby největšího rozmachu našeho národního obrození, které znamenalo nové povznesení našeho národa. Přesto však Podstránský celým svým životem a činností připomíná právě buditele našeho národa, obrozence z prvních dob českého probuzení.

J. B. Podstránský se narodil 1815 v Rychnově n. Kn., ve městě, jehož rodákem je i jeden z nejvýznamnějších činitelů prvního období českého národního obrození.*) Podstránský pocházel ze soukenické rodiny; soukenictví již od středověku bylo nejrozšířenějším řemeslem ve městě.

Po studii na rychnovském piaristickém gymnasiu (kde se vyučovalo německy) odešel do Litomyšle, kde studoval tehdejší filosofii. Tam se rozhodl pro své životní povolání, pro dráhu vlasteneckého kněze. Podstránský nespatořoval v povolání kněze zabezpečení dobré existence, ale velkou příležitost po celý život probouzet v českém lidu vlastenecké citění, vzdělávat prosté vrstvy našeho národa a tak je povznášet k stále dokonalějšímu národnímu uvědomění. Bohosloví začal Podstránský studovat v Praze, brzy však přešel do Hradce Králové, kde studia ukončil.

V r. 1839 byl vysvěcen na kněze. Prvním jeho působištem byl Liberk u Rychnova n. Kn. V této farnosti

však byli věřící většinou německé národnosti, což samozřejmě nemohlo vlasteneckým tužbám a cílům Podstránského vyhovovat. Podobně tomu bylo i v druhém působišti mladého kněze, v Žitči u Dvora Králové n. L. Po velké snaze se pak dostal do Žlunic u Dymokur a pak přímo do Dymokur na Nymbursku (1847). Tam začíná opravdově národně buditelská činnost kněze-vlastence. V Dymokurech založil školní knihovnu a vzdělávací spolek „Komenský“. A to již se hlásí revoluční doba 1848 až 1849. Podstránský přeměnil spolek „Komenský“ v odbočku právě založené Lípy slovanské, radikálně orientované organizace. Podstránský jako důvěrník za dymokurskou odbočku se zúčastnil na sklonku r. 1848 sjezdu Lípy slovanské v Praze. Po porážce revoluce 1848—1849 došlo k ostré perzekuci, která značně postihla i Podstránského. Po dlouhém vyšetřování byl nakonec přes své mládí předčasně pensionován. Usadil se v Praze a věnoval se soukromému studiu, především jazykovému (hlavně to byla slovanská filologie) a publikační činnosti. Účastnil se ovšem aktivně i veřejného a národního života, pokud to stísněné politické poměry dovozovaly (stal se např. jedním z prvních členů Měšťanské besedy pražské). Avšak nejvýznamnějším činem jeho pražského pobytu a jeho vůbec největším literárním činem bylo sepsání a vydání Kapesního slovníku polsko-českého a česko-polského s přídavkem Polská mluvnice (Praha 1851—1852), který byl první v naší filosofické literatuře. A již předtím, roku 1849, vyšly ve Včele ukázky z jeho rukopisu Klehdy (polské pověsti).

*) F. M. Pelcl.

váme ideál kněze, jakých v jeho dobách nebylo mnoho. Jaký div, že svému faráři — byl jím dr. František Příkryl — i svým farníkům přirostl tolik k srdci?

K jeho zatčení došlo v tzv. protektorátní akci dne 1. září 1939, tedy při vypuknutí druhé světové války. K tomu dni si totiž gestapo pořídilo seznamy podezřelých nebo říší nepřátelských osob — leckdy stačilo k zařazení do seznamu nevýznamné udání nějakého zpuštělého individua — a naráz provedlo záťah. Duchovní a laici, kteří byli v této akci zatčeni, byli většinou odvezeni do koncentračních táborů jako tak zvaní rukojmí.

P. Otáhal přišel společně s těmito zatčenými do Dachau 10. září pod číslem 30 187. Po prvních cvičeních na ape-

láku a prvních těžkých pracích na základech pro SSman-ský dům byli tito rukojmí dne 16. září 1939 všichni vy-řazeni z práce a dáni do izolace na blok 27, odkud pak 26. září 1939 byli odvezeni do Buchenwaldu. Přijeli tam za chmurného, sychravého dne. Zpočátku cvičili na apeláku a na práce byli posíláni jen z trestu. Těžká ro-botárna začala pro ně až na Veliký pátek 1941, kdy byli rozděleni do tří pracovních skupin: schachtkomanda, unterkunfkomanda a zahrady. Vězni planýrovali terén, lámali kámen, nakládali jíl, nosili zedníkům vápno a jiné stavební hmoty. Všechno se nosovalo na ramenou do vzdá-lenosti 1 kilometru, takže to pro utýrané, špatně živé-né lidi bylo opravdu velmi namáhavé. Nicméně se zde v Bu-chenwaldě těšili určité volnosti. Mohli si pořádat kon-certy, přednášky, mohli se scházet k vánočním zpěvům. Značné ulehčení nastalo, když byli na jaře 1942 všichni přiděleni na práci do zahrady.

Když odváželi P. Otáhalu, všichni věřili, že jeho spor-tem utužené tělo a statečný duch odolají snadno všem útrapám a že se brzy vrátí. Vždyť to byl jeden z nejmlad-ších českých kněží v koncentračním táboře! Ale bylo souzeno jinak. Dne 23. května 1942 se buchenwaldská „idyla“ skončila a kněží byli převezeni do Dachau, kde splynuli s ostatními duchovními. Znamenalo to podstatně zhoršení jejich životních podmínek, a takřka úplné zni-čení nadějí na návrat domů před koncem války. Práce zde přidělované byly těžké a únavné. P. Otáhal byl za-řazen do komanda Liebhofu, kde dostal flegmónu do nohy. Místo toho však, aby byl dán alespoň na revír, přidělili ho do komanda vozů. Pracovalo tam mnoho kněží, kteří vidouce těžce nemocného spolubratra rádi přiložili ruku k dílu, jen aby mu trochu ulehčili. Ale ne-bylo to už nic platné. Statné mladé tělo začalo vůči hlede chřadnout. Silnými průjmy seslábl P. Václav tak, že se sotva držel na nohou. Věděl, že poslední hodinka není daleko. V únoru 1941 zemřel jako první z této akce ředitel kněžské nemocenské pokladny P. Chýlek, teď skoro po dvou letech byla řada na něm. „Já vím, že tady zařvu,“ říkával prý. Posléze ho přijali na revír. Bylo to v době, kdy se situace trochu zlepšila, kdy do lágru začaly při-cházet zásilky s pomocí. Ale to všechno bylo pozdě. Dne 1. prosince 1942 odebral se P. Otáhal do domu, odkud jsme kdysi všichni vyšli, do náručí Otcova. Byla to smut-ná zpráva pro celou farnost, v níž působil. — Po válce byla P. Václavu Otáhalovi odhalena v předšní draho-tušského chrámu pamětní deska. Ale daleko trvalejší než tato kamenná upomínka je pomník vděčnosti a lásky, s níž starší drahotušští občané na svého neohroženého kaplana dosud vzpomínají. Dr. Josef Beneš

Je jistě velmi zajímavé, že J. B. Podstránského v době jeho pražského pobytu poznal kolem r. 1850 Jan Neruda, který na něho vzpomíná po letech v článku pro Humo-ristické listy r. 1890. Slavný básník kněze navštěvoval jako středoškolský student, vypůjčoval si od něho knihy a vzhlížel k němu s velkou úctou jako k „prvnímu pol-sko-českému lexikografu“, jak Neruda říká. Velký básník o J. B. Podstránském napsal mj.: „Podstránský je kněz starého českého zrna. Nejobětovnější vlastenec. Ne-oblomný přítel lidu. Muž milovný pokroku a svobody.“

Po přechodném pobytu v Lubné u Rakovníka a v Ne-děličích na Králověhradecku (z Prahy odešel pro velmi tísnivou finanční situaci) se usadil kněz natrvalo v Kut-né Hoře (r. 1860), kde působil zprvu jako kazatel v chrá-mu sv. Barbory. A to již nadešel konec bachovské abso-lutistické éry, takže podmínky pro českou národní věc se značně zlepšily.

Kutná Hora byla tehdy městem ještě značně německým, avšak české hnutí i tam neustále sílilo. A. Podstránský se pilně účastnil obrozenecké a veřejné práce. Velmi oblíbená byla jeho kázání, jejichž téžiště bylo ve výchově a vzdě-lávání lidu. Podstránský byl i mezi zakládajícími členy kutnohorského Sokola, byl horlivým podporovatelem Zpěváckého spolku Tyl, velmi aktivně se zúčastnil i práce Městanské besedy kutnohorské. Neváhal ani riskovat další konflikty s královéhradeckou konsistencí: r. 1862 protestoval proti důtce, udělené 36 kněžím za účast při Tylově slavnosti. Podstránský řídil i dva čtenářské spol-ky a pod.

V Kutné Hoře se seznámil Podstránský i s jiným vý-znamným českým literátem, Jakubem Arbesem, který v r. 1868 po několik měsíců redigoval tam časopis Vesna. Po smrti Podstránského napsal Arbes, který se s knězem čile stýkal, ve svém fejetonu v Podvysockých listech: „Poznal jsem v muži tom jeden z převzácných charakterů kněž-ských, jakých jsme mívali v první a druhé periodě na-šeho znovuzrození tak hojně a kteří nám v posledním čtvrtstoletí tak nápadně vymítají.“

Pro zhoršení zdravotního stavu se Podstránský musil vzdát kazatelství u sv. Barbory. R. 1876 se stal benefi-ciantem (duchovním správcem) v městanském špitále v Kutné Hoře. Ani na tomto místě, mezi starými a ne-mocnými nezradil kněz své vlastenecké a vzdělávací ideály. Založil špitální knihovnu a napsal i Paměti špi-tálu kutnohorského.

Dokladem přesvědčeného vlastenectví Jos. Bol. Pod-stránského, katolického kněze, je i otázka volby jazyka při církevních obřadech. Jeho návrh řešení tohoto pro-blému odpovídá celému duchu Podstránského názorů; kněz navrhoval, aby ne-li při mši, tedy alespoň při ostat-ních církevních obřadech a svátostech byla zavedena češ-tina místo latiny. Jako argument mu sloužil mj. stav zmí-něného problému v době husitské!

Při své bohaté veřejné činnosti se J. B. Podstránský i v Kutné Hoře stačil pilně věnovat též práci literární. Již předtím — v 50. letech — vydal dvě práce se zamě-řením na lidovou slovesnost: Kytice z přísloví a Kytka

ROSTOUČÍ NEKLID V KATOLICKÉ CÍRKVI

Z časopisu U. S. News and World Report 27. března 1967,
str. 59—63.

Nynější doba je dobou rostoucích změn v životě římských katolíků USA i všude jinde: působí mj. otázky lidové hudby při Mši sv., celibátu kněží, společných bohoslužeb různých církví, vzpoury proti hierarchii. Přinášíme zprávu o rostoucím neklidu Církve, která byla kdysi obrněna proti změnám. 46 miliónů římských katolíků USA je náhle zachváčeno revolucí, která daleko předstihuje vše, co se ještě před několika léty předvíдалo. Církevní obřad v latině, trvající od pradávných dob, se mění užíváním angličtiny a stejně též užíváním kytar a lidové hudby. Pátky již nemusejí být bezmasými dny. Kontrolu počtů, Římem stále zakazovanou, začínají obhajovat skoro otevřeně i někteří kněží. Do popředí zájmu katolíků se dostává otázka, zda kněžím, kteří jsou nyní vázáni slibem celibátu, mělo by být dovoleno oženit se a zůstat v Církvi. V době, kdy stále více kněží opouští Církev, jenom proto, že se chtějí ženit, se soudí, že Církev potřebuje stejně ženaté jako celibátní kněze. Nedávným průzkumem mezi 3000 kněžími v USA se zjistilo, že věřící si přejí řešení tímto způsobem. Hovoří se i o jiném návrhu, aby totiž kandidáti kněžství byli pečlivěji zkoumání psychiatricky i jinými metodami, a tak se zjistila pevnost jejich úvazků na celibát.

BISKUPOVÉ PROMLOUVAJÍ. II. vatikánský koncil — historické konkláve biskupů celého světa — vytvořilo základnu neklidu v Církvi nejen v Americe, nýbrž i v jiných národech. Během svých zasedání v letech 1962—1965 přijal koncil mnohé dekrety, které byly mohutně oslavovány jako dekrety přinášející „svěží vzduch“ do Církve, o níž se kdysi soudilo, že je ve skutečnosti nezměnitelná. Týdny intenzivního zpravodajství členů redakce U. S. News and World Report ukazují, že úkol uskutečňování těchto dekretů vnáší do Církve mnoho zmatku. Zatímco se papež Pavel VI. snaží modernizovat Sv. Stolec, je kritický k „neautorisovaným“ pokusům a odchylkám od církevního učení. Kardinál Josef Ritter ze St. Louis v USA jest jenom jedním z mnohých prelátů varujících před „přestřelky“.

POHYB K DECENTRALISACI. Důležitou úlohu v neklidu katolíků hraje decentralizace moci, jež zasahuje samo

papežství, i nejpokrokovější laiky. V Římě se sešla 29. září 1966 první synoda biskupů ze všech částí světa včetně USA, aby sloužila jako poradní sbor Sv. Otce. V USA zřídila loni hierarchie Národní konferenci katolických biskupů, která, jako podobná tělesa v jiných státech, si osvojí něco z moci dosud soustředěné ve Vatikánu. Uvnitř diecézí vytvářejí kněží „senáty“, aby radili biskupům v širokých otázkách politického rozhodování, zejména v otázkách týkajících se práv kněžstva. Laikové vytvářejí poradní sbory na úrovni farností. V Chicagu organizují celé arcidiecéze, aby měli větší hlas v církevních věcech.

HROZBA AUTORITĚ? Někteří činitelé vidí v tomto projevu decentralizace „krisi autority“, vytvářené dosud v Církvi pevně vládnoucí hierarchií po celá staletí. Uvádějí následující příklady: V Milwaukee byli svoláni kněží arcidiecése na schůzi 16. března 1967, aby diskutovali o obviněních, že charitativní činnost Církve pomáhá neklidu, vznikajícímu z akcí za občanská práva. Obvinění, zdánlivě vznesená výborem, jenž o sobě soudí, že je složen z katolických laiků — byla popřena arcibiskupem Williamem E. Connsinnsem, který řekl: „Zřídka kdy jsme měli v naší arcidiecési vážnější krizi“. V Los Angeles sesadil kardinál James Francis Mc Intyre mladého kněze Rev. Williama H. Dubaye, který se prelátovi postavil na odpor napsáním knihy, jež kritizovala Církev. Dnes Otec Dubay zakládá americkou federaci kněží, která má jen několik tuctů členů, avšak bude mít právo vyjednávat kolektivně s hierarchií a bude mít právo stávkovat. V Oklahomě publikuje skupina konservativců „The Yellow Sheet“ (žlutou stránku), která útočí na změny v liturgii a veřejně útočí na biskupa Victora J. Reeda a jiné duchovní. Kde se užívá nové liturgie, sedí konservativní členové mlčky v zadních řadách kostela. V New York City čtyři kněží a asi 75 laiků nedávno chodilo s protestními nápisy kolem residence kardinála Francis Spellmanna, protože podporuje válku ve Vietnamu. Jeden policista se podívil: „Můj Bože, kdo by si to byl pomyslíl — katolíci protestují proti kardinálu!“ V Detroitu byli uvězněni otec a dcera na stížnost kněze, že vyrušo-

průpovědek. V Kutné Hoře dokončil i práci na svém nejrozsáhlejším díle, na němž začal pracovat již v Lubné u Rakovníka: Výklad křesťansko-katolického náboženství (4 svazky). Podstránský se snaží v díle řešit především otázky výchovy k mravnosti a dokonalosti, a ne problémy církevní dogmatiké, což odpovídá jeho názorové koncepci. Mezi dalšími knihami, vydanými v době Podstránského pobytu v Kutné Hoře, nacházíme spisy výchovné a nábožensko-výchovné (Základy křesťanského vychování), vlastenecké (O lásce k vlasti), filologické (Jména místní v Kutné Hoře a okolí) a jiné. Literární činnost Podstránského byla rozsáhlá a rozmanitá. Kromě knih napsal i množství článků s různou tematikou (nejvíce do Národních listů). Četné jsou např. jeho stati pedagogické.

Mnoho prací Josefa Boleslava Podstránského zůstalo v rukopisech. Kdybychom si všimli jen těch nejdůležitějších, nacházíme mezi nimi mnohé studie filologické, týkající se především jižních slovanských jazyků (slovnickářské studie) a již zmíněných Klehů a Krasického polských bajek. V rukopise zůstaly i další jazykovědné práce Výklad jmen vlastních a Příjmení československá, slovozpytně vyložena.

Vydané práce J. B. Podstránského a jeho rukopisy svědčí o velkém a nadšeném zájmu o ostatní slovanské národy. Nezajímal se jen o jižní Slované a o Poláky, ale též o další slovanské národy a jejich jazyky; ve své osobní knihovně vlastnil mj. slovenskou a ruskou gramatiku.

Když si uvědomíme Podstránského vřelý vztah k slo-

vanským národům (a k jižním především), pochopíme, jak velkou radost měl starý kněz tři týdny před svou smrtí, kdy zavítal do Kutné Hory říšský poslanec Spinčič. Navštívil ovšem i Podstránské. Vlastenecký kněz vyjádřil při té příležitosti pevnou víru v konečné vítězství boje Slovanů za svobodu a nezávislost.

Život starého vlastence a spisovatele, který všechny své síly a prostředky věnoval svému národu, se chýlil ke konci. V posledních letech života se mu dostalo (a můžeme říci, že pro jeho zásluhy a velkou oblibu u lidu se mu musilo dostat) zaslouženého uznání i od církevních úřadů. Byl královéhradeckým biskupem jmenován českým farářem a těsně před smrtí i biskupským notářem.

28. listopadu 1893 Josef Boleslav Podstránský zemřel. Jeho život nebyl marný. Plným právem o něm můžeme říci jeho vlastními slovy:

„Čas nám jako voda plyne,
vše, co v světě žije, musí mřít;
také den náš jednou mine,
také k nám věk příští bude zřít.
Kéž by potomci pak o nás dělali:
Věrně konali, co konat měli!“

Na pomníku nad hrobem vlasteneckého kněze-buditele je vyryto heslo, které po celý život razil a uskutečňoval: „Šířte v lidu pravou vzdělanost a lásky k vlasti bude vždycky dost!“

Prom. hist. Vladimír Škaloud

vali při Mši sv. v anglickém jazyku vykřikováním latinských odpovědí. Později byli propuštěni. Jindy zase několik tradicionalistů chtělo narušit společné bohoslužby několika církví, když měl promluvit židovský rabín. V San Antonio (Texas) uložil arcibiskup Robert E. Lucey, sám vyslovený obhájce reformy, dvěma kněžím domácí vězení za to, že bez dovolení jeli do sousední diecése a byli tam uvězněni při demonstraci za práva zemědělců dělníků. V Kansas City (Mo) se veřejně zřekl biskup Charles Helmsing listu National Catholic Report (Národní katolický zpravodaj) vydávaného laiky pro podněcování nepokojů v takových otázkách jako je početí a celibát a pro „využívání“ situací zdánlivého nebo skutečného rozporu mezi různými stupni Církve — mezi biskupy a jejich kněžemi, nebo mezi kněžstvem a laiky“. V Holland (Michigan) asi v téže době rezignoval prezident Národní rady katolických mužů (The National Council of Catholic Men). Řekl, že biskupové USA se neradili s radou o vážných rozhodnutích. V Little Rock (Ark.) odvolal biskup mladého kněze Rev. Jamese F. Drana z místa Feditee Newman Club of Little Rock University, protože uvedl umělecké filmy a přednášky o marxismu a o pohlaví v manželství. Později se mladý kněz octl v ohni palby zákonodárců státu pro svou účast na demonstracích proti válce ve Vietnamu.

ZDROJE NEKLIDU. Rostoucí účast některých kněží na řešení problematiky, k níž se poutá největší zájem, vytváří trhliny. V Chicagu, největší arcidiecési národa, která má 2,3 miliónů členů — kritizuje mnoho laiků arcibiskupa Johna P. Codyho, který pomáhal dr. Martinu Lutheru Kingovi organizovat kampaň za „otevřené bydlení“ loni v létě. Na kněze a jeptišky házeli kameny, když se účastnili černošských demonstrací v katolických čtvrtích. (Otevřené bydlení znamená společné bydlení bílých a černých). Nedávno Msgr. Eduard M. Burke, dřívější kancléř arcidiecése, oznámil své farnosti, jež sestává pouze z bělochů, že je proti integrovanému bydlení. Řekl: „Když jsem před pěti léty přišel do této farnosti, slíbil jsem chránit duchovní i tělesné blaho těch, kdo byli svěřeni mé péči. Tento slib hodlám dodržet — s Boží pomocí — i když to znamená, že jako kněz budu muset resignovat.“ Podobně římskokatolíti laikové v Kalifornii zřejmě odmítli názory hierarchie, když pomáhali hnutí za odvolání zákona „otevřeného bydlení“, přijatého státem. V Alabama byli bílí kněží dvou převážně černošských kostelů vykázáni z arcidiecése udánlivě pro neolibost arcibiskupa nad jejich účastí v boji za občanská práva. Jiným zdrojem nespokojenosti je kontrola početí, zakázaná katolíkům mimo metodu přirozeného měsíčního cyklu a neplodných dní v něm.

SPOR O PILULKY. Přes rozkazy čekat, až Pavel VI. dokončí svá studia v této věci a vydá prohlášení, vynucují si někteří kněží veřejně, aby církev uvolnila svůj dlouhodobý zákaz koncepčních prostředků, zejména „pilulek“. Jsou citovány přehledy, jež tvrdí, že dvě třetiny i více všech vdaných katolických žen v Americe užívá nebo užívaly takových opatření a ozývají se varování, že to působí vystupování z Církve. Někteří kněží, říká se, „dívají se nyní druhým směrem“ ve věci užívání prostředků proti početí a někteří dokonce schvalují jejich užití ve zvláštních případech. Co schválila hierarchie v USA, je politikou snášenlivosti k programům kontroly početí. Tato snášenlivost však byla podmíněna příslibem, že ti, kdo dostávají vládní pomoc, mohou si svobodně zvolit svou metodu kontroly početí, nebo odmítnout všechny metody. Před několika měsíci odmítla Národní konference katolických biskupů udánlivé pokusy donutit chudé, aby prováděli kontrolu početí. Vedoucí katolický vědec Rev. Rober Driman z bostonské právnické fakulty charakterisoval obvinění biskupů jako „nesmyslné, nespravedlivé a od základu špatné“.

POCHYBUJE SE O PRAVIDLECH ROZVODU. Podobně se řeší otázky platného zákona Církve o rozvodu manželských dvojic, oddaných knězem. Přes tento zákaz, asi 3 až 5 miliónů římských katolíků v USA dosáhlo rozvodu, a znovu se oženilo mimo římskokatolickou církev a často se již do Církve nevrátilo. Brzo bude uveřejněna kniha Msgr. J. Pospishila, kněze východních obřadů

Církve, který volá po změně v tradičním učení „absolutní nerozlučitelnosti svátosti manželství“. Nejdůležitější jsou změny v obřadech Církve. V některé farnosti jsou oltáře umístěny tak, aby kněží byli tváří k věřícím; je to důsledek nového pojetí „vtáhnout lidi do Mše“. Arcidiecése San Francisco nařídila, aby všechny nové kostely byly stavěny s oltáři „moderně postavenými“. Nyní je dovoleno užívat angličtiny v celé Mši sv., mimo kánon. Připravuje se anglo-americký projekt, jehož vypracování potrvá tři až pět let, liturgie pro obecné používání v celém anglicky mluvícím světě. Rada biskupů dala souhlas k celebrování „domácích mší“.

SPOJOVÁNÍ S OSTATNÍMI VÍRAMI. Všude se rozmáhá spolupráce církví; 16. března 1967 vydali biskupové USA prohlášení vyzývající římskokatolické farnosti a duchovenstvo, aby „společnými modlitbami a schůzkami“ podporovali soulad katolíků a židovstva. Prohlášení stanovilo směrnic, kterými je třeba se řídit při šíření nezaujatého přátelství s Židy a ostatními nekřesťany. V Kansas City spojili se římsští katolíci s třemi protestantskými denominacemi, aby postavili kostel ve čtvrti brlohů. Každá víra bude konat své svátosti, ale bude společně kázání a modlitby. V „novém městě“ Columbie (Md.), které se staví mezi Baltimore a Washingtonem D. C. se projednávají plány, že katolíci, protestanté a židé budou spravovat a užívat společných náboženských zařízení. Ve více než 1000 obcích scházejí se týdně katolíci a protestanti laikové, aby konali „dialog v obyvacím pokoji“.

PŮSOBNÍ NA MLÁDEŽ. Mnoho z „modernizace“ Církve se koná se zaměřením na kolísavou mládež. Nejvyšší představitelé Církve v USA se trápí úbytkem 250 000 posluchačů na katolických univerzitách a neklidech v katolických universitních budovách spojených s kolejemi studentů. Jeden kněz ze St. Louis odhaduje, že 25 procent jeho katolických studentů určitě pochybuje o existenci Boha, druhých 25 procent jsou agnostici. Představitelé university Notre Dame byli nedávno překvapeni, když si jeden absolvent stěžoval, že „třebaže byl ovlivňován tím nejlepším, co Notre Dame může nabídnout, vzdaloval se stále více křesťanství“. Dnes farní školy v padesáti diecésích zkoušejí nový katechismus. Například otázka: Co je Bůh? vyžadovala kdysi odříkat zpaměti: „Bůh je čistý duch, nekonečně dokonalý, tvůrce a Pán všech věcí“. Dnes se má dítěti pomáhat pomocí obrázků, písní a barevných knih, aby vidělo krásu světa a Boha jako jejího tvůrce. Laikové jsou jmenováni do diecézních správních výborů. Učitelé — laici dnes převažují kněze a členy řádů ve většině škol. Mnozí představitelé Církve si však kladou otázku, jak dlouho si církev může dovolit vydávat většinu svých příjmů na školy. Začíná se hovořit o tom, že v příštích několika letech bude církev musit školit méně let větší počet dětí nebo zřít se farních škol ve prospěch doškolování a rozšířeného programu domácích návštěv. Na úrovni vysokých škol přípouští jedna instituce za druhou laiky ke kontrole správních rad škol a institucí. Brzy vyjde studie, předpokládající, že v příštích 15 letech sníží se současný celkový počet 457 katolických institucí vyššího vzdělání na tři nebo šest opravdu velkých universit a asi na 250 čtyřletých kolejí „zcela zaměřených“ k liberálnímu umění. Nedávno byla rozšířena zpráva, že Webster College pro ženy (škola v Missouri), řízená sestrami z Loretty, dostala souhlas Církve, aby se stala světskou institucí. Její představená, sestra Jacqueline Grennan byla zproštěna svých slibů a bude spravovat kolej jako „slečna Grennan“. Její vysvětlení, že „sama podstata vyššího vzdělání je proti právní kontrole Církve“, je napadáno mnohými římskými katolíky. Ale mnohé instituce, třeba zůstávají pod kontrolou Církve, vyhlížejí navenek světskému. Na Fordham University v New Yorku například katolický student nemohl se již zavázati k plnému závazku teologie, včetně ontologie, logiky, epistemologie a filosofické psychologie. Dnes musí mít pouze obecný kurs teologie v prvním ročníku. Později si může vybrat studium jiných vyznání, včetně judaismu, které učí rabíni. Jesuitští kněží odpovídali dříve téměř za celou fakultu ve Fordhamu. Dnes jich z 800 zbylo jen 130. Laické a kněžské sbory byly sloučeny pod

vedením jednoho brooklynského bankéře, který je v čele úsilí získat 62 miliónů dolarů na rozšíření koleje uvnitř města v Lincoln Contev.

NOVĚ POKOLENÍ. V seminářích i v samotném kněžstvu se objevuje „nové pokolení“, které působí nadšení jedněch a hrůzu jiných katolíků. Studenti na univerzitě v Detroitu, řízené katolíky, protestovali před arcidiecésním kancléřstvím proto, že zakázalo „lidovou mši“ s doprovodem kytary. Rev. Thomas A. Blackburn, který byl tehdy poradcem studentů, řekl: „Lidé tam dole v městě žijí ve světě snů. Myslí si, že tito mladíci věří, že Církev a autorita Církve jsou důležité. Pravda je taková, že tito mladíci nemají vůbec žádného zájmu o Církev, o vatikánský koncil a Církev se neprobudí, dokud ji tito mladíci nezačnou houfně opouštět“. Brzy nato Otec Blackburn sám opustil universitu, když se prokázalo, že vykonával svatební obřady kněze učitele a jeptišky, kteří upustili od svých slibů. V celé zemi dochází k odchodu studentů ze seminářů pro ztrátu víry, nebo proto, že se chtějí ženit. Více než 4000 Američanů dnes jsou bývalí kněží, kteří pracují jako učitelé, řidiči nákladních automobilů, novináři, nebo v jiných zaměstnáních. Tato situace nedávno podnítila psychiatra dr. Bernarda E. Halla, že žádal, aby kandidáti kněžství byli podrobováni přísnějším zkouškám než vstoupí do semináře. Řekl: „Je směšné přijmout prohlášení čtrnáctiletého chlapce, že chce být knězem a složit sliby čistoty, chudoby a poslušnosti.“

UVOLNIT PŘEDPIS O CELIBÁTU? Někteří katolíci, včetně duchovenstva volají po uvolnění předpisu o celibátu, který byl zaveden v 5. století. Tyto osoby poukazují na rostoucí nedostatek kněží v zemi a v cizině. Argumentují tím, že ženatí kněží by často jednali lépe než svobodní v určitých úsecích, jako je misionářská práce nebo rodinné poradenství. Jsou také návrhy, aby hierarchie uvažovala o duálním duchovenstvu; jedno by mělo sestávat z celibátníků, druhé ze ženatých kněží nebo snad diakonů, kteří vstupují do kněžského povolání později. Roste také přesvědčení kněží „nového pokolení“, že úloha duchovenstva se změní. Mladý kněz v Phoenixu (Ariz.) kritizoval celibát, protože „dnes víme, že nemůžeme žít odděleně od světa, zatím co mu sloužíme — a přece se od nás očekává, abychom žili jako mniši“. „The Washington Post“ přinesl 11. března 1967 zprávu, že „podzemní“ společnost kněží napsala arcibiskupu Johnu F. Deardonovi, prezidentu Národní konference, žádost, aby schůzka amerických biskupů v dubnu projednala otázku celibátu. Skupina má prý nejméně pět biskupů. Nedávno Rev. Josef H. Fichter, katolický učitel na Harwardské teologické fakultě, oznámil výsledky přehledu diecésního duchovenstva v celých USA: „Ze 3000 odpovědí 62 procent bylo toho názoru, že by kněží měli mít možnost sami rozhodnout, zdali se ožení nebo zůstanou v celibátu; 31 procent bylo toho názoru, že by se asi „pravděpodobně“ nebo „jednoznačně“ oženili, kdyby jim to Církev dovolila“.

NĚKTERÉ STÍŽNOSTI. Tento přehled také zjistil, že 50 procent kněží se domnívalo, že by každá diecése měla mít stížnostní výbor kněží, který by měl pomáhat při konfliktech kněží s hierarchií. Více než polovina těchto kněží pocítovala, že má malé nebo vůbec žádné spojení se svými biskupy, a 94 procenta soudí, že by kněz měl mít právo hájit svůj případ a stát proti obžalobě než bude zbaven úřadu. Mnozí z tohoto „nového pokolení“ usilují o odvážnější teologii než byla teologie předcházejících generací. Málo se mluví o „smrti Boha“, což je módní téma mezi některými protestantskými teology. Mladší kněží hovoří otevřeně o potřebě „modernizovat“ církevní pojem Boha a vlastní úlohu Církve ve světě.

Pozornosti se těší v poslední době katolický filosof dr. Leslie Dewart z university v Torontu, jehož kniha „Budoucnost víry“ se stává teologickým bestsellerem. Nedávno psal o srážce mezi tradičním pojetím Boha jako „bytosti“ a mezi novým viděním Boha jako přítomnosti. „Klasický pojem Boha se stal neživotným. Nemůže již dále vstoupit plně a integrálně do života věřících. Jestliže Bůh, kterého vždy najdeme z de, nemá se rozplynout ve vzduchu, nemá-li se stát idolem, nemá-li být vysvětlován jako existence světa nebo jako projekce člověka, jedním slovem, jestliže Bůh, který je skutečně z de v našem bytí, je Bohem křesťanské tradice, vyplývá z toho, že nemůže být chápán jako bytost“.

VÍCE SVOBODY PRO JEPTIŠKY. Jiné diskuse jsou nyní v kdysi chráněných řádech a ústavech. Jeptišky cestují svobodněji než dříve, a méně často ve dvojicích. Začátkem ledna 1967 Sestry Milosrdenství v Dubuque (Ia), pozvaly dvě letušky, aby budoucím jeptiškám přednášely v kursu zásady „osobního kouzla“, zdůrazňující význam dobrého zevnějšku, úpravy, etikety a držení těla. Kněží se stále více obracejí ke specializovaným oblastem, jako je sociologie, ekonomie a psychologie, jako k části svého vzdělání. Vynakládá se úsilí, aby se zmenšil důraz na přísnost a klášternictví. Např. kněžské jídelny jsou modernizovány tím, že se o ně stará středisko výzkumu potravy, řízené Kongregací sv. Kříže. Kde dosud páteční oběd sestával ze dvou konzerv tuňáka, připravuje se dnes ryba se salátou nebo zvláště pečená. Na některých farách dochází k méně přijatelnému vývoji, jak o tom svědčí zpráva úředníka jedné diecése na středním Západě: „Navštívil jsem několik far, kde změny v Církvi vyvolávají takový nesouhlas mezi kněžími, že u stolů se nehovoří o náboženství, nemluví se o Církvi, o Bohu. Hnutí katolických tradicionalistů (The Catholic Traditionalist Movement), založené v Belgii Rev. Gommarem A. De Pauw vyzývá kněze a ty, kdo chodí do kostela, aby bojovali proti „zprotestantisování Církve“.

KDYSI HRDÉ NÁBOŽENSTVÍ. Informovaní pozorovatelé říkají, že toto hnutí má jen málo členstva. Ale připouštějí, že tisíce jiných laiků a kněží jsou zneklidněny. Jedna žena z Michiganu nedávno napsala: „Naše náboženství bylo kdysi hrdým náboženstvím. Učili nás, že je jediná „pravá“ Církev. Dnes zpíváme protestantské písně...“ káží nám protestantští duchovní. Vynecháváme některé z nejkrásnějších modliteb, stojíme tam, kde jsme klekali a — hrůza hrůzoucí — přijímáme svátost oltářní jako bychom byli postiženi zánětem kloubů. Cítím, že každý dobrý katolík se musí modlit. Modlete se za svou Církev, aby se nestala historickou událostí. Děsí mě to a mate.“ Dokonce i pokrokový katolický spisovatel si stěžoval nedávno, že reforma nepomohla „explosí energie a morálky“, jak doufali mnozí obránci, ke změně. „Mimo to nepočítali s tím, že pokus vytvořit novou společnost mohl by skončit zničením každé skutečnosti“; v některých farnostech se katolíci zřekli dobrých starých zvyklostí, a neosvojili si nových, jako čtení bible. Přes to však se tvrdí, že většina katolíků souhlasí se změnami, k nimž zatím došlo. Průzkum členů Církve, který nedávno prováděla Národní rada katolických mužů, ukázal, že 71,2 % souhlasí s tím, že změny jsou nutné, 72 % nesouhlasí s tím, že změny dosud provedené znamenají „protestantisaci Církve“, 81,8 % se líbí mše v angličtině, a 64,9 % si myslí, že by „laici měli mít podíl v rozhodování při správě Církve“.

Celkem lze shrnout, že obavy se mísí s nadějemi, že ze zmatku mezi římskými katolíky zde i všude jinde vzejde Církev silnější. Jeden kněz z Texasu řekl: „Raději se připravujeme na změnu. Jinak budeme katolíky jenom pohrřbívát a nebudeme je křtít a oddávat.“

NÁŠ ZÁPISNÍK

NAŠE OBRAZKY

První strana obálky: Bernadino Luini († 1532): Madona del Roseto, z milánské pinakotéky. Druhá strana obálky: 1. Kostel sv. Michaela archanděla ve Vrbnu pod Pradědem, 2. a 3. Ukřižovaný v Rudě u Rýmařova, 4. Farní kostel v Rýmařově. Třetí strana obálky: Španělské Madony: panna Maria Espinská, Soria, panna Maria Cinta, patronka Tortosy a Panna Maria z Montseratu, Barcelona. Čtvrtá strana obálky: Rekreační domov České katolické Charity PAX v Mariánských Lázních.

JUBILEA

V měsíci červnu se dožívají vddp: 85 let: 5/6. Lev Pospíšil, katecheta v v. Valašské Meziříčí. 80 let: 4/6. Jan Hlody, bisk. rada Zlíchovce, 30/6. Antonín Balcárek, kooperatér, Brumov n. Vlárou. 75 let: 6/6. Antonín Pospíšil, admin., Smržice. 60 let: 6/6. Antonín Lanča, admin., Boletice, 7/6. Josef Wenzel, adm., v. v. Praha, 17/6. Vladimír Boks, kanovník koleg. kapituly, Mikulov, 18/6. Ladislav Grubner, admin., Vilémov. 55 let: 14/6. Adolf Král, admin., Petrovice, 22/6. Cyril Tichý, admin., Brno, 25/6. Jan Dvořák, farář, Sulíkov. 50 let: 4/6. Miroslav Liška, admin., Vilémov, 13/6. Ladislav Wenzel, farář, Janovice, 26/6. Ladislav Fligás, admin., Nové Losiny.

KNEŽSKÁ VÝROČÍ

50 let: 2. 6. Josef Daněk, os. děkan, Jiřkovice. 30 let: 20/6. Alois Doubek, děkan, Žebrák, Josef Král, farář, Přím, JUDr. Albert Práza, farář, Mutějovice, Karel Měrník, admin., Sv. Jan u Sedčan, Karel Jelínek, admin., Votice, Ludvík Pavlíček, farář, Junovice, Jan Lebeda, admin., Kladno-Rozděl, Josef Malinský, admin., Zvoleněves, Vladimír Tomaides, admin., Lázně Kynžvart, Jaroslav Havlíček, admin., Svojšíň, Jan Koudeřka, arcib. vikář, Hřešihlavy, Jaromír Vojáček, farář, Praha Olšany, Dr. Josef Pašek, admin., Praha, Karel Kudr, admin., Černošice, 27/6. Benedikt Malý, koop., Brno. 25 let: 14/6. Josef Dobiáš, vikář, Rumburk, 28/6. Petr Holakovský, admin., Bohušovice n. O., Oldřich Vinduška, admin., Litvínov, Stanislav Novák, admin., Praha, Frant. Verner, admin., Praha, Jan Kozlík, admin., Plzeň, Jaroslav Záruha, admin., Planá n. Mar. Lázní, Josef Novák, Ostrov u Kar. Var., Ladislav Sirový, Loket, Karel Dvorský, Tetín, Bedřich Tupa, děkan, Benátky n. Jiz., Frant. Münster, admin., Zlín, Jaroslav Bošina, admin., Velká Losenice, Josef Čech, farář, Zleby, Frant. Kettner, bisk. vikář, Hronov, Jindřich Lacina, bisk. vikář, Miletiň, Josef Nouza, admin., Dolní Dobrouč, Stanislav Zeman, admin., Rokytná v Ori. horách.

Zpráva o 1. liturg. pastoračním kursu v Čes. Těšíně. Ve dnech 27. 2.—1. 3. 1967 byla na Apoštol. administratuře

v Čes. Těšíně pod patronátem nejd. p. kap. vikáře A. Veselého a s doporučením předsedy ČLK ap. admin. biskupa dr. Fr. Tomáška uspořádán 1. liturg. pastorační kurs delegátů diec. lit. komisi Čech a Moravy. Po slavnostním zahájení a duch. promluvě dp. M. Klize byly v kostele konány následující dny ráno a večer vzorové bohoslužby v různých variantách pro spec. poměry ve vnitrozemí i pohraničí, farní i slavné příležitosti s ukázkou koncelebrace, kterou vedl nejd. p. kapitulní vikář Javůrek z Hradce Králové. Pravidelně plně navštěvovaný chrám věřícími, hezká ukázková schola cantorum vytvořily průběhu kursu velmi přátelský ráz stejně jako prostředí Apošt. administratury, kde se pak ve dvou dnech konaly přednášky: historický vývoj liturgie (P. Helikar, liturgická konstituce P. Rudolfa), homilie moderní doby (P. Kunický), praktické pokyny pro celebrování (P. Maxa), historický vývoj svátosti a jejich udělování v duchu moderní pastorace (P. Simajchl), bohoslužba Slova (dr. Bradáč), liturgická katechese (kan. Talanda), náš kostel (kan. Vrána). Měly vysokou úroveň a v diskusích se pak projevovaly detailně všechny možnosti a podmiňky kněž. práce v moderní pastoraci, jak to doba žádá. Přednášky přinesly mnoho nových a zajímavých myšlenek a podnětů. Budou proto dány k dispozici, aby všichni duchovní při vikář/děkan. konferencích měli možnost se s nimi seznámit a v jejich intencích pracovat.

Zasloužnost konání tohoto liturg. pastoračního kursu spočívala i v tom, že myšlenky našich i zahraničních autorů byly zaměřeny v duchu usnesení II. vatikán. koncilu o obnovu člověka a svou měrou tedy po přenesení zúčastněnými delegáty jednotlivých diecézí do řad duchovních velkou měrou přispějí k provádění žádané reformy. Je skutečně velmi nutné, aby se všichni naši pracovníci v duch. správě zahleděli smýšlením i novými formami práce na potřeby dnešního člověka, uměli mu porozumět, a vše to, co z rozkazu Krista P. a sv. Církve mají konat, činili v duchu obnovení liturgie a tak se vhodněji zapojili do velkého díla obnovení lidstva obrozeneckým sv. Církve. V závěrečné resoluci byla pak vyslovena přání, aby bohoslovci byli vychováni v duchu obnovení liturgie, aby všechny náboženské motivy byly našim katol. tiskem publikovány, aby naši nejd. p. Ordináři působili svou autoritou na kněze a ti skutečně s plným pochopením všechny liturgicko-pastorační směrnice s ochotou prováděli. Velmi přátelský duch mezi účastníky zanechal na toto důležité jednání pěkné vzpomínky a promítá se v úspěšných jednáních komisí ČLK.

F. Votruba

ZAJÍMAVÉ POSTAVY MEZI KARDINÁLY

Z dvousettisícdevětosmdesáti čtyř kardinálů vyniklo mimořádnými schopnostmi nebo zásluhami 1205: 95 vynikalo zbožností, 95 jako mecenáši a lidumilové, 350 jako učenci a spisovatelé, 435 jako státníci a diplomaté, 120 jako vynikající pastoralisté, 50 jich bylo zakladatelů řádů, 60 kandidátů papežství. Výčet pokračuje: Kardinálové vdovci: Albani Jan

Jeronym (z. 1791), Albizzi Franc. (z. 1684), Buoncompagni Hugo — 1572 Rehoř XIII. (z. 1585), Briconnet Vilém (z. 1514), Campeggi Vavř. (z. 1539), Cibo Jan Kř. Innocenc VIII. (z. 1492), Colonna Petr (z. 1326), D. Aragona Ludvík princ (z. po 1518), Fulcodi de Cros Guido — Klement IV. (z. 1288), Gattinara Mercurius (z. 1530), di Savoya Amadeus — 1439—49 vzdoropap. Felix V. (z. 1451), Trivulzio Giangiacomo (z. 1657), de Vendome Ludv. — také místokrál (z. 1669).

Kardinálové konvertité. Baden Bernard G. konv. 1660, (z. 1677), Du Perron Davy Jakub konv. 1577, z. 1618, Hessen Darmstadt Bedř. konv. 1637, z. 1683, Kisel Melchior, konv. v mládí, z. 1630, Manning Henry, konv. 1851, z. 1892, Newman Jan konv. 1845, z. 1890, Pázmány Petr konv. 1582, 1587 SJ, z. 1637, Radziwill Jiří konv. v mládí, z. 1600, Rugamba Laurean pokřtěn 9letý, Sachsen Zeitz Kristian konv. 1689, z. 1725.

Kardinálové jako vladaři: Althann Michael místokrál z. 1734, de Bourbon Karel — 1559 král Karel X., z. 1590, Colonna Pompejus místokrál z. 1532, Colonna Ascanio, místokrál, z. 1608, Dezza Petr, místodržitel, z. 1600, Draškovič Jiří, místodržitel, z. 1587, D-Este Rinaldo, resign. kol 1690, vladař z. 1737, Habsburg Albrecht, resign. 1598, místokrál, z. 1621, Jan Kazimír Polský, kard. 1640, zároveň SJ, resign. 1646, král 1648—68, vzdal se trůnu, z. 1672, Medici Ferdinand, kard. 1563, resign. 1587, vladař Toskana, z. 1609. — z Portugalu Jindřich 1578, král Jindřich II., z. 1580, Schrattenbach Volfgang, místokrál, z. 1738. — De Vendome Ludvík, místokrál, z. 1669, De Visconti Jan, vladař z. 1354.

Kromě uvedených resignovali nebo byli sesazeni: Borgia César, res. 1498, z. 1507. — Borsanus Simon, ses. 1380, z. 1381. — Billet Louis SJ, res. 1927, z. 1931. — Candidus Remiremontu Hugo, ses. 1078, podruhé 1085, z. po 1098. — Colonna Jakub, ses. 1297, z. 1321. — Colonna Petr, ses. 1297, z. 1326. — Coligny Odet ses. 1562, z. 1571. Coscia Mikuláš, ses. 1730, z. 1755. — D. Andrea Jeronymes, 1867, smířen, z. 1868. — Grünwalder Jan, res. 1448, z. 1452. — Hugo, ses. 1087, smířen 1094, z. 1106. — Lomenie-Brienne Štěpán, ses. 1791, z. 1794. — Odescalchi Karel, res. 1838, SJ 1838, z. 1841. — Piacentini Jan, ses. kdy? z. 1405. — di Savoya, res. kol. 1639. — de Segovia Jan, res. 1449, z. po 1456. — Zurlo Capece Jos., ses. 1799, z. 1801. —

Kardinálové nekneží: Albani Alexander, z. 1779. — de Birague René, laik, z. 1583. — Contarini Kašpar, laik, do jmen. kardin. 1535, z. 1542. — Erskine Karel, subdiakon, z. 1811. — Lothringen Louis, subdiakon, z. 1621. — Antonelli Jakub, diakon, z. 1876. — Consalvi Herkules, diakon, z. 1824. — Mazarin Julius, z. 1661. — Mertel Theodulf, diakon, z. 1899. — Ruffo Fabricius, z. 1827.

Kardinálů nebiskupů bylo mnoho. Horší bylo, že někteří z nich měli biskupství bez svěcení, např. ještě v 17. stol. Ludvík Nogaret (z. 1639). Jiní zase měli několik biskupství, např. Vavř. Pucci, kol 1513, Robert Lenoncourt, 7 bis. kol. 1555, d-Este Hypolit (z. 1572). 8 bisk., Lothringen Vaudemont Jan (z. 1550) dokonce 14 biskupství. Některé rody byly za-

stoupeny větším počtem kardinálů, např. Atto nebo Brancaccio (7), Fieschi (30) a Orsini (34).

Kolik bylo celkem kardinálů nebylo možno bezpečně zjistit. Z naučných slovníků a dějepisné literatury jsem zjistil 2284 jmen; ale jistě není seznam úplný.

P. JOSEF HUDEČEK

V Jugoslávii byly opět dány do prodeje — poprvé od druhé světové války — gramofonové desky s koleadami v charakteristické slovinštině.

Novým Istanbulským arcibiskupem arménského obřadu se stal Jan Colakjan; Pavel VI. potvrdil tuto volbu katolického episkopátu arménského obřadu. Istanbulská arcidiecéze má asi 6000 věřících.

V Římě je rozestavěno 12 nových kostelů a letos se začne stavět dalších 7; stát přispívá 61,56 % nákladů, zbytek plyne z církevních peněz.

Ve Spojených státech amerických je nyní 46 248 175 katolíků ve 29 arcidiecézích a 126 diecézích.

Třidenní půst několika tisíc severoamerických duchovních, schválený 8. února t. r. na celostátní konferenci duchovních ve Washingtonu, na protest proti agresii USA ve Vietnamu a na podporu uzavření míru, byl demonstrativně usku-tečněn ve 111 amerických městech.

Předseda Kubánské rady evangelických církví reverend José A. Gonzáles byl duchovními a laiky zvolen novým biskupem kubánské episkopální církve. Na biskupa byl letos v únoru vysvěcen v katedrále Nejvyšší Trojice v Havaně za účasti tří biskupů, reverendů Johna E. Swabyho, Melchiora Saucedu a Howarda H. Clarka.

Katolický kostel sv. Michala v obci Wernshausen v okrese Schmalkanden v Německé demokratické republice dostal čtyři nové zvony. Tyto zvony ze světoznámého Schillingova zvonářství v Apoldě byly vysvěceny biskupským komisařem, prelátem Schönaurem, a vy-zváný poprvé na Štědrý večer 1966. Tyž den se luterští evangelici ve Výmuru-Schöndorfu sešli k bohoslužbám poprvé v novém štěpánském kostele na úpatí Eittersbergu, vysvěceném 15. května m. r. zemským biskupem dr. Mitzenheimem. Slavnostní kázání měl mladý pastor Siegfried Urban. Kostel stojí jen několik kilometrů od bývalého koncentračního tábora Buchenwaldu; tepané železné mříže u oltáře od podlahy až ke stropu symbolizují ostatní drát a trny a připomínají památku kněží Paula Schneidera a Dietricha Bonhöffera, které nacisti v Buchenwaldě zavraždili. Další nový kostel v demokratickém Německu je v Lückenmühle v kraji Gera.

V Albánii je 68,9 % muslimského, 20,7 % pravoslavného a 10,3 % katolického obyvatelstva.

Arcibiskup El Salvadoru Chávez y Gonzáles potvrdil v rozhovoru pro deník La Prensa Gráfica, že útoky proti komunismu vycházející v salvadorském tisku nejsou výrazem lásky, nýbrž nenávisti vyplývající ze strachu před ztrátou hospodářských pozic, v mnoha případech neprávem dobytých a neprávem držených. Nenávist

— pravil — nikdy nemůže vést k míru, pravdě, spravedlnosti, svobodě a lásce. Antikommunismus (jako takový) nemá myšlenku schopnou vést k řešení problémů El Salvadora a je pouze činností neúčinnou a čistě negativní.

Krajských konferencí Křesťanskodemokratické unie v Německé demokratické republice v roce 1986 se jako hosté zúčastnilo 457 duchovních, nejvíce v krajích Lipsko, Halle a Magdeburg.

Vatikán, Polsko a Čechy. K náboženským námětům k tisícím výročí Polska na vatikánských známkách se časopis Filatelie ve 20. čísle z 29. října 1986 vrátil obsáhlým článkem Vratislava Nováka „Vatikán, Polsko a Čechy“. Je to zájímavý článek přes některé chyby, které obsahuje, a přináší také informaci o severoamerické známce vydané k polskému tisíciletí. Autor právem uzavírá: „Škoda, že i naše Ústřední správa spojů nevyužila tohoto významného výročí k dokumentaci bratrské spolupráce.“

Příznivější situace než před válkou. 13. číslo polského časopisu Kultura napsalo kromě jiného: „Dnes je církev (v Polsku) v mnohem směru v příznivější situaci než v předválečné době. Počet farností v Polsku činí nyní 6558, kdežto před válkou jich bylo 5224; počet katolických církevních staveb — kostelů a kaplí — přesahuje 13 200 ve srovnání se 7257 v předválečném období. Počet kněží je o dvě třetiny vyšší než před válkou a dosahuje více než 17 700 osob. Počet řeholnic vzrostl o tři čtvrtiny, a to na 28 500. Počet biskupů vzrostl ze 40 před válkou na 68 v nynější době. Působí semináře duchovenstva, Lublínská katolická universita, Akademia katolické teologie ve Varšavě.“

Pěti drážďanského Ústavu pro památkovou péči byla dokončena obnova pozdně gotického křídlového oltáře z kostela v Borně (kraj Lipsko). Tento oltář, jehož autorem byl Hans Witten, tvůrce proslulé tulipánovité kazatelny z doby kolem roku 1510 v domě ve Freibergu,

byl v minulém století velice znešvažen tím, že sochy byly natřeny křiklavými olejovými barvami a při tom poškozena nebo zcela odstraněna původní barva.

PRÁVNÍ PORADNA

NOVÉ SOUDNÍ POPLATKY

Holdně se v poslední době o nich hovoří. Soudní poplatky mají alespoň zčásti kryt stále se rozšiřující soudní agendu a jednak mají působit, aby občané nepodávali návrhy u soudu zbytečně a plněním povinností snažili se soudním jednáním předejít.

Poplatky se vybírají ve výši 4 % z hodnoty předmětu, zaokrouhlené na 100 Kčs nahoru. (Např. předmět sporu má cenu 1275 Kčs — poplatek činí 4 % z částky 1300 Kčs, tj. 52 Kčs.) Do 400 Kčs platí se kolkovými známkami, nad 400 Kčs složným listkem. V řízení o vypořádání bezpodílového spoluvlastnictví (po rozvodu manželů) činí poplatek 2 % a soud určí, kdo z účastníků a v jaké výši poplatek uhradí.

Pevné poplatky zůstávají u rozvodového řízení (400 Kčs), vyklizení bytu (60 Kčs), určení otcovství — popření otcovství (100 korun).

Při schválení soudního smíru — ve smírčím řízení platí obě strany poplatek 2 % z hodnoty sporné věci, nelze-li ocenit peněží, 20 korun.

Věcně osvobozena jsou řízení ve věcech opatrovnických, osvojení, péče

o nezletilé, výživovací povinnost apod. Osobně jsou osvobozeni od poplatků učni, pracovníci a domácí dělníci — jde-li o nároky z pracovního poměru, vojáci zákl. služby. Soud může i v jiných případech poplatky snížit nebo prominout, zejména z důvodů sociálních.

Za každou stranu poplatek 2 Kčs, ověření 1 podpisu 4 Kčs, ověření listiny 2 Kčs, výpis v trest. rejstříku 6 Kčs.

Soudy byly velmi zatěžovány podáváním návrhů (žalob) do protokolu, odvolání atd., co je v podstatě práce advokátních poraden. Proto budou tyto práce soudy účtovat ve výši tarifu adv. poraden. Sepsání návrhu na rozvod za 180 Kčs apod.).

Není účelem novinového článku vydávat nějaký „tarif“. Pro informaci čtenářů alespoň tedy tento krátký přehled. Dr. V.

NEZNAMÉ O ZNÁMÝCH

Všechny velké partitury Haydnovy začínají slovy „In nomine Domini“ a končí slovy „Lauds Deo“. Též K. M. Weber začíná své opery slovy: „Jak chce Bůh“.

*

Benediktinský příkaz pohostinství byl vtělen do rýmovaného hexametru: „Porta patens esto. Nullo claudatur honesto.“ Na tomto heslu lze jako na známé pythijské věštbě: „Ibis, redibis non, morieris in bello“ demonstrovat důležitost interpunkce. Jistý šetrný benediktinský opat umístil prý nad branou uvedeně heslo, ale přehodil omylem tečku, takže nápis zněl: „Porta patens esto nullo. Claudatur honesto.“

Jeden z anglických poutníků vrhl se při soukromé audienci k nohám papeže Lva XIII. (1878–1903) a zvolal: „Svatý Otče, nemám nic, co bych vám mohl darovat, ale obětuji vám svůj život. Usmrtím se a budu prosit Boha, aby o léta, která mi byla sežena, prodloužil váš věk.“ Lev XIII. se této nekonečné obětavosti jen pousmál: „To nedělejte“, řekl. „Hlavě církve by vaše léta příliš neprospěla, protože má zapotřebí klidné a mírné rozvahy.“

*

Duchovní jedné francouzské obce byl pozván do místního zámku na večírek. Dostavil se sice, ale velmi brzy se poroučel. Druhý den byl svátek a kněz si musel — jak řekl — ještě připravit kázání: „Pane abbé, řekl mu syn zámeké paní, dvanáctiletý chlapec. „Řekněte mi námět svého ztřešního kázání a já vám je napíšu.“ Kněz, aby mu nepokazil radost, svolil. Chlapec se uchýlil do svého pokojíku a zábava pokračovala. Za hodinu chlapec přišel a podal knězi list. Okamžitě veselá společnost obklopila faráře a žadala, aby kázání přečetl. Sotva však kněz přečetl několik řádek, smích rázem přestal. Všichni, i kněz sám, žasli nad úrovní chlapcova díla. Ten chlapec se jmenoval Alfons de Lamartine a stal se později jedním z největších francouzských básníků. Kázání, které druhý den abbé skutečně promluvil, bylo jeho prvním literárním dílem.

*

Svatý Filip Neri, autor výroku „Svatý smutný, smutný svatý“, neměl rád okázalou, ponurou zbožnost, která nepřiznává kritiku každé veselí, každý žert. Zbožným morosům nejraději vyprávěl anekdoty a na jejich vzdělavatelné řeči odpovídal vtipy a žerty. Když jednou takový dva pobožníkáři od něho pohoršeně odešli, poznamenal: „Dobře jim tak. Chtěli vidět světe a viděli hlupáka.“ Goethe nazval Filipa Neriho „humoristickým světcem.“

ÚŘEDNÍ ZPRÁVY

ARCIDIECÉZE PRAŽSKÁ

Ustanovení:

Benda František, administrátor, Nejdek, ustanoven dekretem č. 598/67 od 15./2. 1967 excurrento administrátorem v Tatrovicích, okres Karlovy Vary.

Sommer Karel, administrátor, Kralovice, ustanoven dekretem č. 851/67 správcem vikariátu Plzeň-sever od 15./3. 1967.

Úmrtí:

Novák Marcel Ladislav, administrátor v Dobříši, zemřel 5./2. 1967 ve věku 67 let (č. 569/67).

Dr. Zichraser František, býv. farář v Oloví, zemřel 22./12. 1966 ve věku 76 let (č. 686/67).

Sedláček Oldřich, děkan a arcib. vikář kolínský, Kolín, zemřel 28./2. 1967 ve věku 72 let (č. 892/67).

DIECÉZE ČESKOBUDĚJOVICKÁ

Vyznamenání:

Procházka František, farář, Borotín, jmenován 17. 1. 1967 osobním děkanem (č. 95/67)

Stojdl Jan, farář v. v., Němčice u Klatov, jmenován 7. 2. 1967 osobním děkanem (č. 203/67).

Ustanovení:

Paclík Jan, administrátor, Žirovnice excurrento administrátorem v Častrově (o. Pelhřimov) od 16. 3. 1967 (č. 371/67).

Skala Josef, administrátor, Nový Rychnov, excurrento administrátorem ve Vyskytně (o. Pelhřimov) od 16. 3. 1967 (č. 372/67).

Šiman František, administrátor, Dobruška, administrátorem v Podsrpu a excurrento administrátorem v Jiníně a Hořticích (o. Strakonice) od 16. 3. 1967 (č. 373/67).

Morava Vojtěch, administrátor, Mladé Břístě, excurrento administrátorem v Zachotíně (o. Pelhřimov) od 16. 3. 1967 (č. 374/67).

Peroutka František, administrátor, Božejov, administrátorem v Počátkách (o. Pelhřimov) od 16. 3. 1967 (č. 376/67).

Kourek Jaroslav, administrátor, Zachotín, administrátorem v Božejově a excurrento administrátorem v Libkově Vodě (o. Pelhřimov) od 16. 3. 1967 (č. 377/67).

Hrdina Karel, kaplan Strakonice II. kaplanem děkanského úřadu v Českých Budějovicích od 1. 3. 1967 (č. 409/67).

Vích František, duchovní, administrátorem v Dobrušce (o. Strakonice) od 1. 4. 1967 (č. 493/67).

Penze:

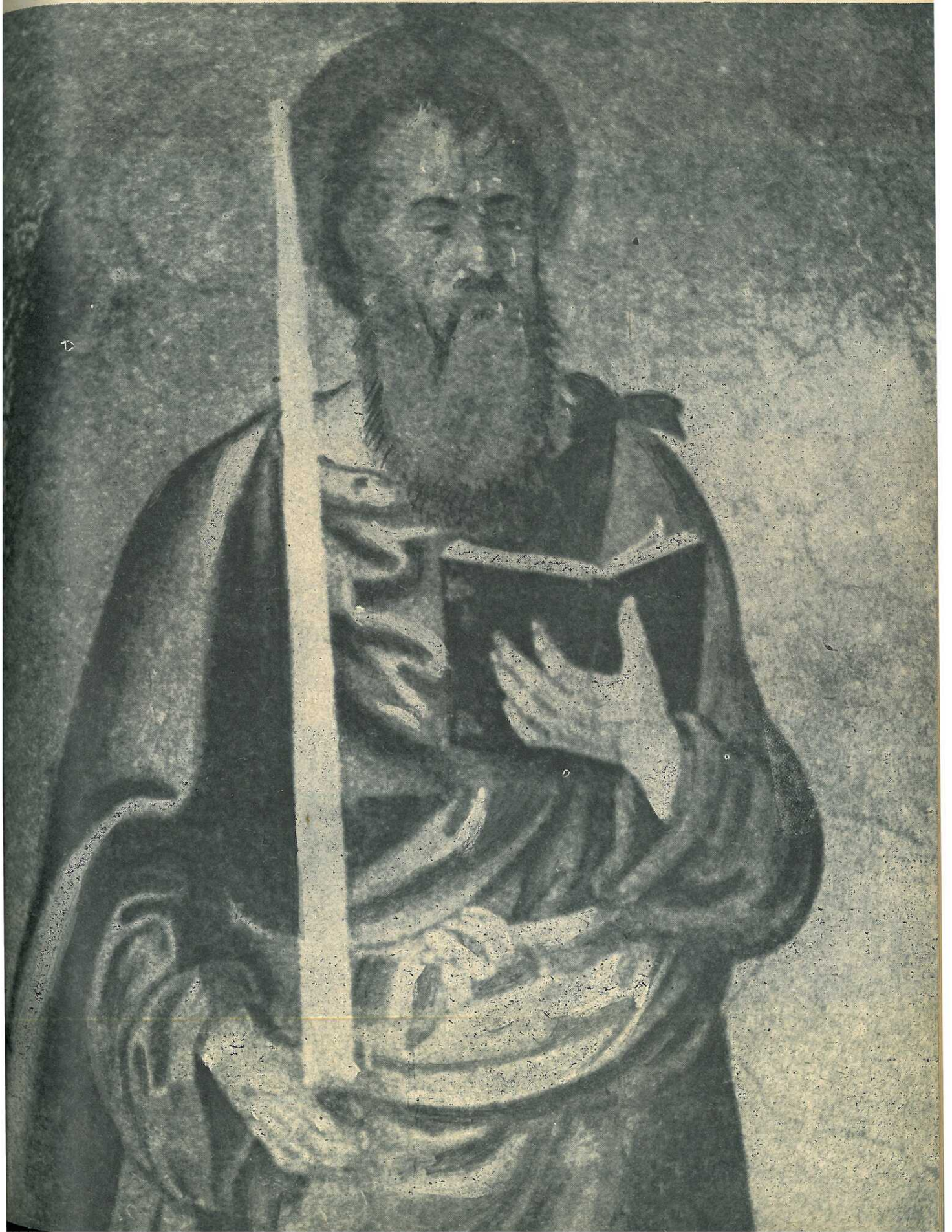
Vrba Jan, děkan Počátky, přeložen dnem 1. 3. 1967 na trvalý odpočinek (č. 105/67).

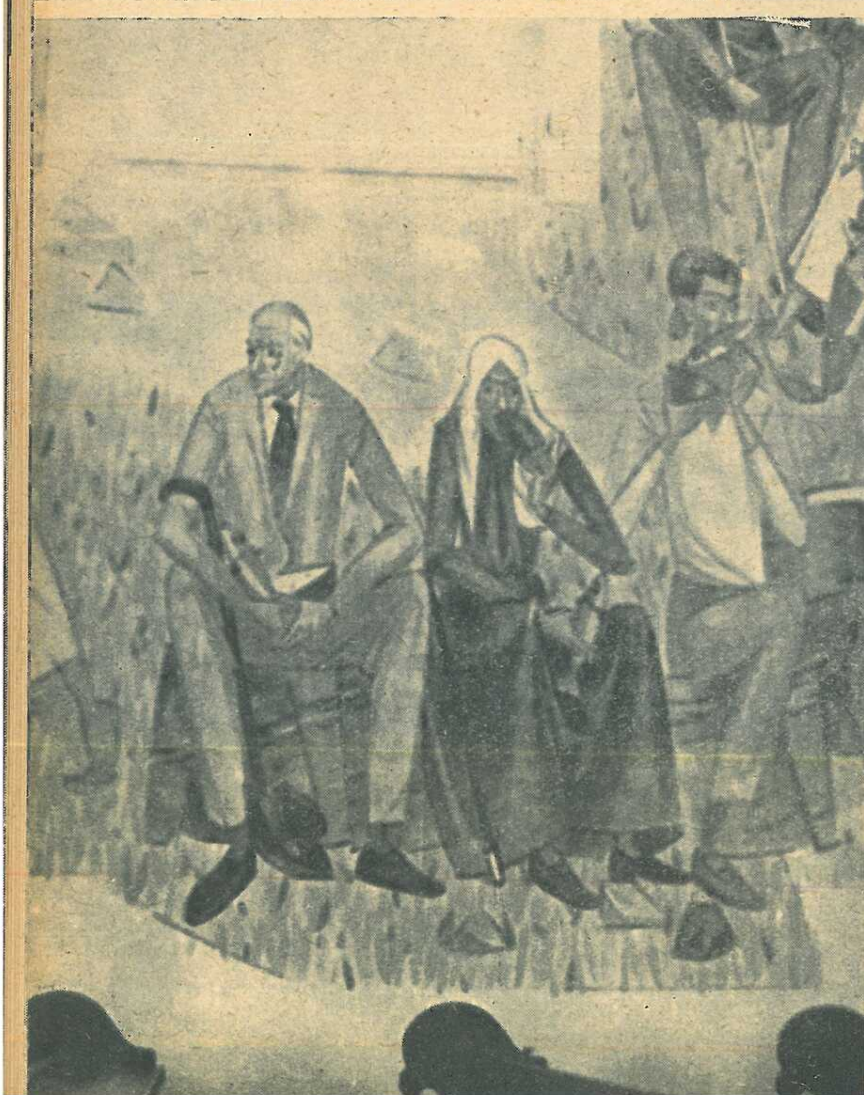
Úmrtí:

Klabouch Václav, sídelní kanovník v Českých Budějovicích zemřel 3. 2. 1967.

DUCHOVNÍ PASTÝŘ

MĚSÍČNÍK KATOLICKÉHO DUCHOVENSTVA, ROČNÍK XVII., ČÍSLO 6. — ČERVEN 1967

OBSAH: Encyklika Svatého Otce Pavla VI. „O působení k pokroku národů“, ThDr. Karel Saban: Pohled do tajemství Syna Božího, J. M. Šk.: Liturgické hymny a sekvence, Karel Patka: Petr a Pavel, Vladislav Schneider: Petr a Pavel — sloupy Církve, dr. Josef Beneš: P. Jan Procházka, Náš zápisník, Úřední zprávy.

Encyklika

JEHO SVATOSTI PAPEŽE PAVLA VI. Z BOŽÍ PROZŘETELNOSTI,
BISKUPŮM, KNĚŽÍM, ŘEHOLNÍKŮM A VĚŘÍCÍM CELÉHO KATOLICKÉHO SVĚTA,
JAKOŽ I VŠEM LIDEM DOBRÉ VŮLE,

O PŮSOBNÍ K POKROKU NÁRODŮ

PAPEŽ PAVEL VI.

CTIHODNÍ BRATŘI A MILOVANÍ SYNOVÉ, PŘIJMĚTE POZDRAV A APOŠTOLSKÉ POŽEHNÁNÍ

1. Katolická církev zajisté živě a pozorně sleduje rozvoj národů, zejména těch, jež usilují zbavit se metly hladu, bídy, endemických nemocí a nevědomosti, jež se snaží o rozsáhlejší účast na plodech civilizace a dožadují se činnorodějšího uplatnění svých lidských hodnot, a jež, krátce řečeno, odhodlaně upírají mysl ke svému plnému vzestupu.

Po skončení Druhého vatikánského koncilu církev jasněji a hlouběji posuzuje a váží požadavky evangelia Ježíše Krista, které jí ukládá horlivě sloužit lidem a nejen jim pomáhat řešit tento přetěžký problém po všech jeho stránkách, nýbrž také je přesvědčovat, že v této rozhodné době je třeba rázně přikročit ke společné činnosti všech.

2. Naši předchůdci nepřestávali podle povinnosti svého úřadu objasňovat sociální otázky své doby ve světle evangelia svými přelátnými akty: Lev XIII. v encyklice *Rerum novarum* (srovnej *Acta Leonis XIII.*, 1892, str. 97—148), Pius XI. v encyklice *Quadragesimo anno* (srovnej *Acta Apostolicae Sedis* 23, 1931, str. 177—228) — a nehledě k rozhlasovým poselstvím Pia XII., určeným všem národům (srovnej např. Rozhlasové poselství z 1. června 1941, vydané k 50. výročí encykliky Lva XIII. *Rerum novarum*, *Acta Apostolicae Sedis* 33, 1941, str. 195—205, Vánoční rozhlasové poselství z roku 1942, *Acta Apostolicae Sedis* 35, 1943, str. 9—24, Alokuci ze 14. května 1953 ke katolickému Sdružení italských pracujících, shromážděnému na paměť encykliky *Rerum novarum*, (*Acta Apostolicae Sedis* 45, 1953, str. 402—408) — Jan XXIII. v encyklikách *Mater et magistra* (srovnej *Acta Apostolicae Sedis* 53, 1961, str. 401—464) a *Pacem in terris* (srovnej *Acta Apostolicae Sedis* 55, 1963, str. 257—304).

3. Dnes je nanejvýš důležité, aby si všichni uvědomili a takřka to cítili, že se sociální otázka stala otázkou svestovou.

Náš předchůdce blahé paměti Jan XXIII. to prohlásil bez oklik (srovnej encykliku *Mater et magistra*, *Acta apostolicae Sedis* 53, 1961, str. 440) a Druhý vatikánský koncil to potvrdil *Pastorální konstitucí O církvi v dnešním světě* (srovnej *Pastorální konstituci O církvi v dnešním světě*, *Gaudium et spes*, č. 63—72, *Acta Apostolicae Sedis* 58, 1966, str. 1084).

Svrchovaná závažnost a význam zásad tam obsažených velmi naléhá na jejich uskutečnění.

Žalostný hlas národů tísněných hladem doléhá dnes k národům oplývajícím bohatstvím.

Církev, rozechvěná těmito úzkostnými nářky, vyzývá proto jednoho každého, aby s láskou věnoval sluch svým bratřím volajícím o pomoc.

4. Než Nám bylo svěřeno řízení katolické církve, viděli jsme sami na podniknutých cestách — v roce 1960 do Jižní Ameriky a v roce 1962 do Afriky — trýznivé obtíže, jimž jsou vystaveny a jimiž jsou takřka zavaleny tyto kontinenty, jinak bohaté tělesnými i duševními schopnostmi. Od té doby, kdy jsme byli vyzdviženi k nejvyššímu pontifikátu a zaujali místo Otce všech, na

Svých cestách do Palestiny a do Indie Jsme viděli na vlastní oči a zakoušeli takřka dotykem vlastních rukou, kolik strastí a útrap musí podstupovat tamější národy staré kultury v zápase o vlastní rozvoj.

Téměř na konci Druhého vatikánského koncilu bylo Nám Božím řízením umožněno odebrat se do sídla Spojených národů a ujmout se v tomto veleváženém shromáždění spravedlivé věci chudších národů.

5. Nedávno Jsme posléze rozhodli — jednak abychom vyplnili přání koncilu, jednak abychom doložili, jak velice je Apoštolská stolice nakloněna spravedlivé a velké věci národů dychtících po pokroku — připojit k ostatním předním úřadům římské kurie papežskou komisi, která by měla za úkol

„roznécovat ve všem lidu Božím plné vědomí povinnosti, kterou na něm naše doba požaduje: aby působil k pokroku chudších národů, podporoval sociální spravedlnost mezi národy a aby poskytoval méně pokročilým národům pomoc, s jejímž přispěním by mohly samy pečovat o svůj vzestup“ (Apoštolský list motu proprio *Catholicum Christi Ecclesiam*, Acta Apostolicae Sedis 59, 1967, str. 27).

Název této komise — Spravedlnost a mír — svědčí i o obsahu její činnosti.

Nepochybujeme, že k této činnosti budou ochotni spojit své snahy a úsilí s Našimi katolickými syny a křesťanskými bratry všichni lidé dobré vůle.

Proto dnes slavnostně vyzýváme všechny, aby spojeným důmyslem a soustředěnou prací usilovali o všestranný rozvoj člověka a společný rozvoj všeho lidstva.

I

6. Vidíme, že v naší době lidé touží po spolehlivějším zajištění své výživy, zdraví a stálého zaměstnání, po větší účasti v odpovědné práci, po ochraně proti všemu útlaku a před postavením, jež uráží jejich lidskou důstojnost, po vyšším vzdělání — to jest, touží více jednat, více poznávat, více mít a proto mít větší význam; přitom vidíme značnou část lidí v životních poměrech, jež jejich spravedlivé tužby maří.

Ostatně národy, jež teprve nedávno dosáhly národní samostatnosti, pociťují nutnost připojit k získané politické svobodě sociální a hospodářské úspěchy, aby zajistily svým občanům jejich plný lidský rozvoj a zaujaly ve společenství národů místo, jež jim náleží.

7. I když jsou prostředky k plnění tak rozsáhlého a naléhavého díla, zděděné z minulosti, nedostatečné, přece nelze říci, že jsou naprosto špatné.

Je jistě třeba přiznat, že kolonizátorské státy měly leckdy na zřeteli jen svůj prospěch, svou moc a svou prestiž a že při svém ústupu zanechaly země v neurovnaném hospodářském stavu, to je abychom uvedli příklad, případ monokultur, jejichž výnosy byly vydány na pospas značným a nenadálým cenovým změnám.

I když nelze popřít, že z kolonialismu, jak jej nazývají, vzešly některé zločiny a později i jiné škodlivé následky, je přece třeba vděčně vzpomenout kolonizátorů, kteří do mnoha zanedbaných zemí přinesli svou vědou a technikou opravdová dobra, jejichž užitečnost dosud trvá.

Třeba jsou díla v těchto zemích zanechaná kusá, přispěla nicméně k ústupu nevědomosti a nemoci, v dopravě a ke zlepšení životních podmínek.

8. Avšak přes to, nač jsme právě poukázali a co je buď jak buď nutno připustit, je zřejmé, že kolonizátory zanechaná zařízení jsou z hlediska soudobé ekonomiky nedostatečná.

Její mechanismus, je-li ponechán sám sobě, vede ke zvýšení rozdílnosti životní úrovně a nikoli k jejímu zmírnění; a tak se bohaté národy těší rychlému vzestupu, zatímco tempo rozvoje chudých národů je pomalé.

Disproporce vzrůstají den ode dne: zatímco jedni vyrábějí přebytečné potraviny, druzí krutě trpí jejich nedostatek a také vývoz mála jejich vlastních plodin do ostatních zemí je ohrožen.

9. Sociální konflikty se zároveň rozšířily na celý svět. Znepokojení, jež se zmocňovalo chudších občanských tříd v zemích s rozvíjející se industrializací, zasahuje také do zemí téměř výlučně zemědělských, takže i rolníci si dnes uvědomují svůj „bídny a nešťastný úděl“ (srovnej encykliku Lva XIII. *Rerum novarum*, Acta Leonis XIII. 11, 1892, str. 98).

K tomu přistupuje i to, že nedůstojné a nenáviděné nerovnosti, o nichž mluvíme, se netýkají jen držení statků, nýbrž také výkonu moci.

Zatímco se v některých zemích těší úzká vrstva z plodů nejjemnější civilizace, chudí a po venkově rozptýlení obyvatelé

„postrádají téměř veškeré možnosti jednat podle vlastní iniciativy a odpovědnosti a často zůstávají v životních a pracovních podmínkách lidské osoby nedůstojných“ (Druhý vatikánský koncil, Pastorální konstituce O církvi v dnešním světě, *Gaudium et spes*, č. 63, Acta Apostolicae Sedis 58, 1966, str. 1085).

10. Kromě toho má střetnutí tradičních kultur s novou průmyslovou civilizací drtivý účinek na sociální struktury, jež se nepřizpůsobují novým podmínkám.

Zatímco starší lidé jako na neměnném údělu ulpívají na těchto strukturách, jejichž mnohdy velmi těsný okruh ovládá život jednotlivce i rodiny a tvoří jeho nepostradatelnou oporu, mladí se od nich odtahují jako od bezcenné překážky a obracejí se dychtivě k novým formám sociálního života.

Tak dochází k tomu, že z konfliktu dvou generací vyvstává tragická nutnost volby: buď zachovat instituce a názory zděděné po předcích a vzdát se pokroku, nebo otevřít dveře technice a způsobu života, který naléhá zvenčí, a odvrhnout se starými tradicemi i veškeré bohatství lidských hodnot, jež obsahují.

A ve skutečnosti zhusta vidíme, že se morální, duchovní a náboženské opory minulosti vytrácejí, aniž je včlenění do nového světa dostatečně zajištěno.

11. V těchto zmatených poměrech se objevují chvástaví noví Mesiáši a usilovně lákají svými velkolepými, leč podvodnými sliby.

Kdo nevidí, kolik to přináší nebezpečí: buřičská povstání, davové převraty, sklouznutí do totality?

Hle, různé stránky otázky, o niž nám jde. Máme za to, že nikomu nemůže uniknout jejich závažnost a význam.

12. Katolická církev, věrně se řídící příkazy a příkladem svého zakladatele Krista, který prohlásil za znak svého Božského poslání, že „chudým se zvěstuje evangelium“ (srovnej Lukáš 7, 22), nikdy neustala působit k lidskému pokroku národů, jimž přinášela křesťanskou víru.

Katoličtí misionáři pečovali spolu se stavbou chrámů i o stavbu útulků, nemocnic, škol a universit. Učili domorodce, jak dosáhnout většího užitku z půdy a nejednou je ochránili před žádostivostí cizinců.

Nepopíráme, že jejich dílo — tak jako každé lidské dílo vůbec — nebylo dokonalé a že mnozí z nich leckdy mísili s hlásáním Kristova poselství myšlenkové a životní způsoby zemí, z nichž pocházeli. Přesto však pěstovali i podporovali také místní životní formy; a četní z nich náležejí k předním průkopníkům materiálního i kulturního pokroku. Jako příklad dostačí uvést řeholníka Charlese de Foucaulda, který byl pro svou lásku k bližnímu nazýván „bratr všech“ a který vypracoval cenný slovník tuarežského jazyka.

Je naší povinností vzdát poctu těmto předchůdcům, velmi často neznámým, podníceným láskou k Božskému Vykupiteli, jakož i jejich žákům a následovníkům, kteří také dnes setrvávají v šlechetné a obětavé službě těm, jimž hlásají Kristovo evangelium.

13. Tato místní a individuální iniciativa však už dnes nestačí, neboť nynější světová situace vyžaduje společnou činnost všech, a to na základě jasného pracovního plánu, který má na zřeteli všechny ekonomické, sociální, kulturní i duchovní okolnosti.

Kristova církev, zkušená v lidských věcech a zcela vzdálená každé účasti na státní politice, „sleduje jen jediné: pokračovat za vedení Ducha Utěšitele v díle samého Krista, který přišel na svět, aby vydal svědectví pravdě“ (srovnej Evangelium sv. Jana 18, 37), aby spasil svět a nikoli jej soudil, aby sloužil a nikoli, aby mu bylo slouženo“ (srovnej Evangelium sv. Jana 3, 17, Evang. sv. Matouše 20, 28, Evang. sv. Marka 10, 45; Druhý vatikánský koncil, Pastorální konstituce O církvi v dnešním světě, Gaudium et spes, č. 3, Acta Apostolicae Sedis 58, 1966, str. 1026).

Církev, založená, aby již zde na zemi zbudovala království nebeské a ne aby dobyla politickou moc, otevřeně tvrdila, že existují dvě moci, navzájem od sebe rozdílné, a že jedna i druhá, totiž církevní a státní, je ve svém řádu nejvyšší (srovnej encykliku Lva XIII. Immortale Dei, Acta Leonis XIII. 5, 1885, str. 127).

Žijíc však v dějinách, musí církev „prozkoumat znamení doby a vyložit je ve světle evangelia“ (Druhý vatikánský koncil, Pastorální konstituce O církvi v dnešním světě, Gaudium et spes, č. 4, Acta Apostolicae Sedis 58, 1966, str. 1027).

Církev sdílí s lidmi jejich nejlepší snahy a trpí, jsou-li jejich naděje často zklamány, touží jim pomoci, aby dosáhli plného rozvoje, a nabízí jim proto, co jí jediné je vlastní: všestranný pohled na člověka a na lidstvo.

14. Pokrok, o kterém mluvíme, se neměří jen hospodářským vzestupem.

Pravý pokrok musí být všestranný, to jest, musí dbát o prospěch každého člověka a celého člověka.

Proto kterýsi vynikající muž, v tomto oboru zběhlý, ukázal:

„Odmítáme oddělovat ekonomické od lidského, pokrok od civilizace, k níž náleží. Co pro nás má cenu, je člověk, každý člověk, každá skupina lidí, až k celé lidské společnosti“ (srovnej J. L. Lebreť O. P., Dynamique concrète du développement — konkrétní dynamika rozvoje — Paris, Economie et Humanisme, Les Éditions Ouvrières 1961, str. 28).

15. Podle Božího záměru je každý člověk povolán ke svému rozvoji, neboť každý život je povoláním. Od samého narození jsou každému vštípeny zárodky možností a schopností, jež mají být pěstěny, aby vydaly plody; jejich plná zralost, již člověk dosahuje výchovou v okolním světě i vlastním úsilím, mu umožňuje směřovat k cíli stanovenému mu Stvořitelem.

Obdařen rozumem a svobodnou vůlí, je člověk odpověden za svůj rozvoj i za svou spásu. Podporován a leckdy i brzděn těmi, kdo ho vychovávají a obklopují, je každý — ať jsou jakékoli zevní vlivy, jež na něj působí — hlavním strůjcem svého šťastného nebo smutného osudu, neboť může s pomocí svých rozumových a volných sil růst jako člověk a platit a být víc.

16. Rozvoj člověka není ponechán jeho libovůli. Tak jako všecko stvořené směřuje ke svému Tvůrci, je tvor nadaný rozumem veden, aby obrátil svůj život k Bohu, který je první pravdou a svrchovaným dobrem.

Tak náš rozvoj tvoří jakoby souhrn našich povinností. Jde však o víc: člověk, který dojde vlastním odpovědným úsilím k takovému souladu schopností, je povolán ke stupni nejvyššího důstojenství. Svým spojením a oživujícím Kristem dospívá k novému obohacení života, k transcendentnímu humanismu, který mu poskytuje nejvyšší plnost života: to je konečný cíl lidského rozvoje.

17. Člověk je však členem společnosti: náleží celému lidskému společenství. Nejen ten nebo onen člověk, nýbrž všichni lidé bez rozdílu jsou povoláni, aby působili k pokroku celé lidské společnosti.

Kultury se rodí, rozkvétají a umírají. Avšak jako mořské vlny v rostoucím přílivu zaplavují víc a víc břeh, tak lidstvo jde po cestě svých dějin krok za krokem vpřed.

My, kteří jsme dědici minulých generací a přijímáme plody práce svých vrstevníků, jsme zavázáni všem. Nemůžeme se proto zbavovat starosti o ty, kdo přijdou rozmnožit lidskou rodinu po nás.

Vzájemné vztahy všech lidí nám nejen prokazují dobrodiní, nýbrž přinášejí nám také povinnosti.

18. Rozvoj člověka a společnosti by byl uveden v pochybnost, kdyby byla pokažena správná stupnice hodnot.

Snaha po nezbytných potřebách je spravedlivá a práce k jejich získání je závazkem:

„*Nechce-li kdo pracovat, ať nejeť*“ (Druhý list sv. Pavla Thesalským, 3, 10).

Získávání pozemských statků může však zavést lidi do nesmírné žádostivosti, ke snaze mít stále víc a k touze zvyšovat svou moc.

Hrabivost jednotlivců, rodin i národů může zachvátit chudé stejně jako bohaté a vehnát jedny i druhé do dusivého materialismu.

19. Mít stále víc není tedy ani pro národy ani pro jednotlivce nejvyšším cílem.

Každý růst má dvě stránky. Nezbytné potřeby, jež umožňují člověku, aby byl více člověkem, ho udržují jako v poutech, stanou-li se pro něj vrcholným statkem a zabraňují-li mu hledět výš.

Tehdy se srdce zatvrdí a duch se uzavře, lidé se už nesdružují k přátelství, nýbrž k dosažení vlastního prospěchu, a to je navzájem popuzuje a rozdvíjí.

Výlučný shon po majetku tak nejen člověku brání v jeho vnitřním růstu, nýbrž je i překážkou jeho pravé velikosti.

A proto národy i jednotlivci, kteří propadli hrabivosti a lakotě, zřejmě vykazují známky morální zakrnělosti.

20. Vyžaduje-li napomáhání rozvoji stále větší počet techniků, potřebuje ještě více moudré lidi, schopné hlubokého myšlení, kteří by se spojili k hledání nového humanismu, s jehož pomocí by dnešní lidé znovu našli samy sebe, uchýlivše se k vznešeným hodnotám lásky, přátelství, modlitby a rozjímání (srovnej např. Jacques Maritain, *Les conditions spirituelles du progrès et de la paix* — Duchovní podmínky pokroku a míru — v knize *Rencontre des cultures à l'UNESCO sous le signe du Concile Oecuménique Vatican II* — Střetnutí kultur v UNESCO ve znamení Druhého vatikánského koncilu — Paris, Mame 1966, str. 66).

Stane-li se tak, bude se moci uskutečnit opravdový rozvoj, který je pro každého a pro všechny cestou od méně lidských životních podmínek k podmínkám lidštějším.

21. Méně lidské životní podmínky znamenají: materiální útrapy těch, kdo postrádají životní minima; morální trýzeň těch, kdo jsou rozdíráni egoismem; mocenská zařízení, jež mají základ ve zneužívání majetku nebo moci, ve vykořisťování dělníků nebo v nespravedlnosti smluv a dohod.

Lidštější životní podmínky — to je vzestup z bídy k držení nezbytných životních potřeb, vymýcení sociálních zlořádů, rozhojnění vědomostí, účast na kultuře; větší úcta k lidské důstojnosti druhých, obrat k nezištnosti (srovnej Evangelium sv. Matouše 5, 3), spolupráce pro obecné blaho, touha po míru; uznávání nejvyšších hodnot a Boha, který je jejich původcem a cílem; a posléze a především: víra, dar Boží, a jednota všech v lásce Kristově, který nás všechny volá jako syny k účasti na životě živého Boha, Otce všech lidí.

22. Již na první stránce Pisma svatého čteme tato slova: „Naplňte zemi, podmaňte ji“ (Genesis 1, 28); poučujeme se z nich, že všechny věci na světě byly stvořeny pro člověka, jemuž byl svěřen úkol silami svého ducha zvětšovat jejich cenu a svou práci je dokončit ke svému užitku.

Byla-li však země učiněna, aby každému poskytovala nutné prostředky k jeho výživě a vzestupu, má každý člověk právo na to, co nezbytně potřebuje.

Druhý vatikánský koncil to připomenul touto větou:

„Bůh určil zemi se vším, co na ní je, k užívání všem lidem a národům, aby za vedení spravedlnosti a doprovodu lásky plynuly stvořené statky spravedlivým dílem všem“ (Druhý vatikánský koncil, Pastorální konstituce O církvi v dnešním světě, Gaudium et spes, č. 69, Acta Apostolicae Sedis 58, 1966, str. 1090).

Všecka ostatní práva bez rozdílu, nevyjímaje právo vlastnické a právo svobodného obchodu, jsou podřazena této normě a nesmějí ztěžovat, nýbrž naopak usnadňovat její provádění; a je vážný a naléhavý sociální úkol uvést ona práva do souladu s jejich původním účelem.

23. „Kdo však má statek toho světa a vidí bratra svého, an trpí nouzí, a zavře před ním srdce své: kterak láska Boží zůstává v něm?“ (První list sv. Jana 3, 17.)

Je obecně známo, jak rozhodně vytyčili církevní Otcové povinnosti zámožných vůči nuzným:

„Chudému neuštěďuješ ze svého,“ praví sv. Ambrož, „nýbrž vracíš mu z jeho vlastního. Vždyť sis přivlastnil, co bylo dáno ke společnému užívání všech. Země patří všem a ne jen bohatým“ (De Nabuthe, c. 12, n. 53, Migne, Patrologia Latina 14, 747, srovnej J. R. Palánque, Saint Ambroise et l'empire romain, Paris, de Boccard 1933, str. 336dd.).

Tato slova znamenají, že soukromé vlastnictví neposkytuje nikomu právo bezvýhradné a absolutní. Nikdo není oprávněn vyhradit ke svému výlučnému užívání to, co převyšuje jeho potřebu, postrádají-li jiní nezbytných životních prostředků.

Podle tradičního učení církevních Otců a přeslavných teologů nesmí se vlastnické právo nikdy vykonávat na újmu obecného prospěchu.

„Kde dojde ke střetnutí mezi nabytými soukromými právy a veřejnými potřebami,“ náleží veřejné moci „zabývat se tím a řešit konflikt za aktivní účasti občanů a sociálních skupin“ (srovnej Cardinalis a publicis Ecclesiae negotiis Epistula ad catholicos viros socialis vitae studia in urbe vulgo Brest celebrantes, v knize L'homme et la révolution urbaine, Lyon, Chronique Sociale 1965, str. 8—9).

24. Obecné blaho tedy někdy vyžaduje vyvlastnění, jsou-li jistá vlastnictví pro svůj rozsah, pro nepatrné nebo žádné využívání, pro bídu, která z nich vzhází obyvatelstvu nebo pro značnou škodu působenou zájmům země, překážkou společného rozkvětu.

Druhý vatikánský koncil to bez okolků prohlašuje (Druhý vatikánský koncil, Pastorální konstituce O církvi v dnešním světě, Gaudium et spes, č. 71, Acta Apostolicae Sedis 58, 1966, str. 1093), a také neméně jasně učí, že použitelné prostředky nejsou ponechány libovůli lidí a že prospěchářské spekulace mají být zakázány. Buď jak buď není dovoleno, aby občané oplývající zisky, jež pocházejí z práce a zdrojů národa, ukládali velkou jejich část v cizině, majíce výlučně na zřeteli vlastní prospěch, aniž uvažovali o zřejmé potupě, kterou tím působí své vlasti (srovnej Druhý vatikánský koncil, Pastorální konstituce O církvi v dnešním světě, Gaudium et spes, č. 65, Acta Apostolicae Sedis 58, 1966, str. 1086).

25. Pro hospodářský vzrůst a lidský vzestup je nezbytná industrializace, která je známkou a významným činitelem rozvoje.

Vynakládaje sílu svého ducha a nemalou práci, člověk ponenáhlu odhalil skryté zákony přírody a obrátil její síly ve svůj prospěch. Zároveň se v něm utvrzuje životní kázeň, vzrůstá jeho zanícení pro nové vynálezy a objevy, rozvážné přijímání předpokládaného rizika a odvážnější přístup k práci, ušlechtilá iniciativa a smysl pro odpovědnost.

26. Avšak spolu s těmito novými podmínkami vnikly do lidské společnosti, nevíme jak, náznaky, že vlastní hnací silou hospodářského pokroku je zisk, že nejvyšším ekonomickým zákonem je svobodná konkurence a že soukromé vlastnictví výrobních prostředků je absolutním právem, jež nepodléhá žádným omezením ani závazkům vůči společnosti.

Tento bezuzdný liberalismus vedl k diktatuře, kterou Náš předchůdce Pius XI. právem zavrhoval jako systém, z něhož vzniká

„finanční internacionalismus neboli mezinárodní imperialismus“ (Encyklika Pia XI. Quadragesimo anno, Acta Apostolicae Sedis 23, 1931, str. 212).

Nelze ani dost ostře odsoudit tento zvrácený systém, jak se sluší, neboť hospodářství —, připomeňme to slavnostně ještě jednou — má sloužit člověku (srovnej např. Colin Clark, The conditions of economic progress — Podmínky hospodářského pokroku — 3. vydání, London, Macmillan and Co., New York, St. Martin's Press 1960, str. 3—6). Je-li však pravda, že jistá forma kapitalismu byla pramenem tolika útrap, tolika nespravedlností a bratrovražedných bojů, jejichž následky pocítujeme ještě dnes, bylo by mylné přičítat tato zla, spjatá se zhoubným systémem, industrializaci, která jej provázela.

Spravedlnost naopak vyžaduje uznat nenahraditelný přínos organizace práce a průmyslového pokroku k dílu rozvoje.

27. Jakkoli je pravda, že se leckdy projevuje přepjatě mystická doktrína o práci, je neméně jisté, že Bůh práci ustanovil a že jí poželal.

Stvořen k obrazu božímu, „*musí člověk spolupracovat s Tvůrcem na dovršení stvoření a vtisknout naopak zase zemi znamení svého ducha, jež mu bylo vštípeno*“ (srovnej *Cardinalis a publicis Ecclesiae negotiis Epistula ad catholicos viros socialis vitae studia Lugduni celebrantes* — List kardinála státního sekretáře katolíkům, kteří se účastní studia sociálního života v Lyonu — v knize *Le travail et les travailleurs dans la société contemporaine* — Práce a pracující v současné společnosti — Lyon, *Chronique Sociale* 1965, str. 6).

Bůh obdařil člověka rozumem, představivostí a city a poskytl mu také prostředky ke skončení a dovršení díla, jež sám započal: ať umělec nebo řemeslník, podnikatel nebo dělník či rolník, každý, kdo pracuje, je tvůrcem.

Skloněn nad hmotou, která se protíví jeho náporu, vtiskuje jí své znamení a pěstuje tím zároveň svou houževnatost, důvtip a vynalézavost.

Ze společné práce lidí vzchází také jejich společné naděje, bolesti, touhy a radosti, práce sjednocuje jejich snahy, sbližuje jejich mysli a spojuje jejich srdce. Ve společné práci se lidé navzájem objevují jako bratři (srovnej např. M. — Dominique Chenu O. P., *Pour une théologie du travail* — Za teologii práce — Paris, *Éditions du Seuil* 1955).

28. Práce však má dvě stránky: slibuje peníze, požitky a moc a láká jedny k nesmírné sebe-lásce, druhé k revoltě; rozvíjí však také svědomitost, smysl pro povinnost a lásku k bližnímu.

Třebaže je dnes práce stále vědeckěji řízena a účinněji organizována, může nicméně uvést v nebezpečí samu důstojnost člověka, který se stává jakoby jejím otrokem; neboť práce je jen tehdy přiměřená povaze člověka, je-li rozvázná a svobodná.

Náš předchůdce blahé paměti Jan XXIII. důrazně připomínal, že je třeba vrátit pracujícímu jeho důstojnost a ponechat mu skutečnou účast na společné práci:

„je zapotřebí se snažit, aby se podnik stal společenstvím osob i ve vzájemných vztazích, v závodní práci a v postavení celého osazenstva“ (Encyklika Jana XXIII. *Mater et magistra*, *Acta Apostolicae Sedis* 53, 1961, str. 423).

Lidské úsilí má posléze mnohem vyšší smysl, uvážíme-li, že je z křesťanského hlediska také spoluprací na vytvoření nadpřirozeného světa (srovnej např. O. von Nell-Breuning S. I., *Wirtschaft und Gesellschaft* — Hospodářství a společnost — svazek 1, *Základní otázky*, Freiburg, Herder 1956, str. 183—184), **který nebude dokončen a dovršen, dokud všichni společně nevytvoříme dokonalého člověka, o němž mluví sv. Pavel a který „dosáhl míry plnosti Kristovy“** (List sv. Pavla Efeským 4, 13).

29. Je třeba si pospíšet, neboť přemnoho lidí trpí a vzrůstá vzdálenost, jež odděluje pokrok jedněch od stagnace, ne-li dokonce poklesu druhých.

Mimo to je třeba, aby dílo rozvoje postupovalo harmonicky a nenarušovalo nezbytnou rovnováhu.

Nakvap provedená agrární reforma se může minout svého cíle, překotná industrializace může rozmetat zřízení, která jsou ještě nutná, a zplodit tak sociální obtíže znamenající z hlediska lidských hodnot krok nazpět.

30. Existují beze vší pochyby poměry, jejichž nespravedlnost volá do nebes.

Žijí-li celé národy, postrádající toho nejn nutnějšího k životu, ve stavu závislosti, jež zabráňuje jakékoli jejich iniciativě a odpovědnosti, vylučuje jakoukoli možnost kulturního vzestupu a zakazuje jakoukoli účast na sociálním a politickém životě, snadno to pobouří lidi k násilnému odmítání podobných příkoří urážejících jejich lidskou důstojnost.

31. A víme přece, že revoluční povstání — nejde-li o otevřenou a dlouhotrvající tyranii, jež se hrubě dotýká základních osobních práv a nebezpečně ohrožuje obecné blaho země — je zdrojem nových nespravedlností, přináší nové nerovnosti a vyvolává nové zmatky.

Nelze odvracet zlo za cenu zla ještě většího.

32. Budiž Nám dobře rozuměno: musíme statečně čelit nynější situaci, bojovat proti nespravedlnostem, jež s sebou přináší, a překonat je.

Rozvoj vyžaduje odvážné přeměny, obnovující ponenáhlu formu věcí.

Naléhavé reformy musí být provedeny bez prodlení.

Musí se na tom velkodušně a s nadšením podílet všichni, především ti, kdo mají velké možnosti pro své vzdělání, postavení a moc.

Nechť jsou příkladem jiným a vynaloží něco ze svého majetku, jak to činí někteří Naši bratři v biskupském úřadě (srovnej např. Emmanuelis Larraín Errazuriz, *Episcopi Talcensis in Chilia, Praesidis Consilii compendiariis litteris CELAM appellati*, *Pastorales de civili progressu et de pace* — Pastýřské listy o občanském pokroku a o míru (talckého biskupa v Chile, předsedy La-

tinskoamerické biskupské rady — Consejo Episcopal Latinoamericano, zkratka CELAM, jež vznikla v r. 1955 — pozn. překl. — Parisiis, Pax Christi, 1965).

Vyjdou tak vstříc očekávání lidí a budou poslušni Ducha božího, neboť

„evangelický kvas roznítí a rozněcuje v lidském srdci nespoutatelnou potřebu důstojnosti“ (srovnej Druhý vatikánský koncil, Pastoralní konstituce O církvi v dnešním světě, Gaudium et spes, č. 26, Acta Apostolicae Sedis 58, 1966, str. 1046).

33. Individuální iniciativa a prostá hra konkurence nemohou zajistit úspěšný rozvoj.

Spoléhat na to by znamenalo vydávat se nebezpečí, že bohatství a moc bohatých ještě vzrostou, a že bída strádajících a otroctví utlačovaných se ještě více utvrdí.

Je tedy zapotřebí programů, jež by

„povzbudily, podněcovaly, navzájem sladily, doplnily a spojily“ (Encyklika Jana XXIII. Matě et magistra, Acta Apostolicae Sedis 53, 1961, str. 414) **činnost jednotlivců a kolektivních útvarů.**

Náleží státu zvolit a stanovit plány, cíle a prostředky a také podněcovat všechny síly, zúčastněné na společné akci. Musí k ní sdružit jednotlivce i sociální útvary a vyhnout se tak nebezpečí úplné kolektivizace i nahodilého plánování, jež by svým nepřátelstvím svobodě vylučovaly výkon základních osobních práv.

34. Jakýkoli program vzestupu výroby má oprávnění jen pokud slouží člověku.

Jeho úkolem je omezit nerovnosti, bojovat proti diskriminaci, vyprostit člověka z otroctví, umožnit mu, aby se stal sám odpovědným za své hmotné blaho, za svůj morální vzestup, za plný rozvoj svého duševního růstu.

Mluvíme-li o rozvoji, je třeba mít na mysli, že to zahrnuje jak sociální pokrok, tak i růst hospodářský.

Nestačí rozmnožit společné bohatství, aby pak bylo rovnoměrně rozděleno, nestačí zavést techniku, aby země byla vhodnější pro obývání.

Ti, kdo jsou na cestě rozvoje, musí se učit z omylů těch, kteří je na této cestě předcházeli, jakých nebezpečí je třeba se vyvarovat.

Technokracie zitrka může přinést více zel, než přinesl liberalismus včerejška.

Ekonomie a technika nemají smysl leč ve vztahu k člověku, jemuž mají sloužit.

A člověk je opravdu člověkem jen pokud se jako pán svého jednání a soudce své hodnoty stává ve shodě se svou povahou, již ho Tvůrce obdařil, strůjcem svého rozvoje.

35. Hospodářský růst závisí především na sociálním pokroku. Proto je prvním stupněm při uskutečňování rozvojového plánu základní vzdělání.

Hlad po vzdělání není méně tísnivý než hlad fyzický; analfabet je podvyživený duch; umět číst a psát a nabýt průpravy k povolání znamená získat sebedůvěru a uvědomit si, že mohu jít kupředu spolu s ostatními.

Jak jsme již řekli v Našem poselství kongresu UNESCO v Teheráně v roce 1965, alfabetizace je „prvořadým činitelem, jímž se člověk nejen zařazuje do společnosti, nýbrž i sám obohacuje, a pro společnost je obzvláště vynikající posilou k dosažení hospodářského růstu a rozvoje“ (srovnej L'Osservatore Romano z 11. září 1965 nebo La Documentation Catholique, svazek 62, Paris 1965, str. 1674—1675).

Těšíme se proto z dobré práce jednotlivců a veřejných i mezinárodních míst: zde jsou první strůjci rozvoje, neboť člověku umožňují, aby v něm zaujal hlavní roli.

36. Člověk je však sám sebou jen ve svém sociálním prostředí, a v něm má největší význam rodina.

V jistých podmínkách doby a místa snad její úloha přesahovala správnou míru, omezovala-li základní svobody člověka. Často příliš ztrnulé a špatné společenské svazky, s nimiž se ještě setkáváme v rozvojových zemích, jsou přesto ještě po nějakou dobu nutné a jen krok za krokem lze odstraňovat jejich přepjatou závaznost.

Avšak přirozená rodina, monogamická a trvalá, jak byla pojata v božím plánu (srovnej Evangelium sv. Matouše 19, 6) **a posvěcena křesťanstvím, rodina,**

„v níž se setkávají různé generace a vzájemně si pomáhají k dosažení plnější moudrosti a ke sladění osobních práv s jinými požadavky společenského života, tvoří základ společnosti“ (Druhý vatikánský koncil, Pastoralní konstituce o církvi v dnešním světě, Gaudium et spes, č. 52, Acta Apostolicae Sedis 58, 1966, str. 1073).

37. Nelze popřít, že rychlý růst obyvatelstva velmi často připojuje k problémům rozvoje další potíže: lidnatost vzrůstá rychleji než zdroje životních prostředků, takže se zdá, že se ocitáme ve slepé uličce.

Z toho snadno vyplývá pokušení omezit přírůstek obyvatelstva radikálními prostředky.

Stát má jistě v mezích své příslušnosti právo zasáhnout náležitým poučováním a vhodnými opatřeními, pokud to bude ve shodě s požadavky mravního zákona a nedotkne se to svobody manželů. Bez nezadatelného práva na manželství a plození neexistuje lidská důstojnost.

Konečné rozhodnutí o počtu dětí náleží rodičům, kteří musí bedlivě uvážit všechny okolnosti,

s odpovědností před Bohem, před sebou samými, před dětmi, jež už přivedli na svět, i před společenstvím, k němuž patří, vedení příkazy svého svědomí v souladu s autentickým výkladem zákona božího a posílení důvěrou v Boha (srovnej Druhý vatikánský koncil, Pastorální konstituce o církvi v dnešním světě, Gaudium et spes, č. 50—51, s poznámkou 14, Acta Apostolicae Sedis 58, 1966, str. 1070—1073; srovnej také č. 87, str. 1110).

38. V díle rozvoje pomáhají často člověku, jehož základním prostředím je rodina, odborové organizace.

Je-li zřejmým důvodem jejich existence chránit zájmy svých členů, mají velkou odpovědnost, pokud jde o výchovný úkol, který mohou a mají plnit.

Ve své osvětové a vzdělávací činnosti mají velké možnosti probouzet ve všech smysl pro obecné dobro a pro povinnosti, k nimž obecné dobro každého zavazuje.

39. Každá sociální činnost zahrnuje nějakou doktrínu.

Křesťan odmítá každou doktrínu, která spočívá na materialistické a ateistické filosofii, která nerespektuje náboženské smýšlení upoutávající člověka k věčnému a nejvyššímu cíli, svobodu a lidskou důstojnost.

Pokud však jsou tyto hodnoty zajištěny, není námitek proti pluralismu odborových a syndikálních organizací, který je v leckterém ohledu prospěšný, chrání-li svobodu a pobádá-li k soupeření.

Vzdáváme z plna srdce poctu všem, kdo v těchto společnostech nezištně a neúnavně slouží svým bratřím.

40. Vedle odborových organizací existují také kulturní instituce, nemenšího významu pro úspěšný rozvoj.

Koncil důrazně prohlásil:

„Budoucí osud světa je vystaven nebezpečí, nebudou-li uvedeni v pohyb moudřejší lidé,“ a dodal: „Kromě toho je třeba mít na paměti, že mnohé národy, chudší na hospodářské statky, avšak bohatší moudrostmi mohou poskytnout neobyčejný prospěch národům ostatním“ (srovnej Druhý vatikánský koncil, Pastorální konstituce o církvi v dnešním světě, Gaudium et spes, č. 15, Acta Apostolicae Sedis 58, 1966, str. 1036).

Chudá nebo bohatá, každá země má svou kulturu, kterou převzala od minulých generací: instituce odpovídající potřebám materiálního života a vyšší — umělecké, vzdělávací a náboženské — odpovídající potřebám života ducha.

Představují-li skutečné lidské hodnoty, bylo by velkou chybou se jich vzdát; národ, který by to připustil, by pozbyl nejlepšího ze sebe sama: aby žil, zanedbal by základ svého života.

Také pro národy platí napomenutí Kristovo:

„Co prospěje člověku, i kdyby celý svět získal, ale svou duši zahubí?“ (Evangelium sv. Matouše, 16, 26.)

41. Chudé národy se nikdy nemohou dosti střežit pokušení, jež k nim přichází od národů ho-
hatých.

Tyto národy jim velmi často nabízejí za vzor spolu s ukázkami svých úspěchů kulturních a technických — činnost, sledující převážně materiální rozkvět.

To neznamená, že tato činnost je sama o sobě překážkou činnosti ducha, neboť naopak

„lidský duch, svobodnější od otroctví věcí, může rychleji dospět k úctě ke Stvořiteli a k rozjímání o něm“ (Druhý vatikánský koncil, Pastorální konstituce o církvi v dnešním světě, Gaudium et spes č. 57, Acta Apostolicae Sedis 58, 1966, str. 1078).

Přece však „sama dnešní civilizace často může znesnadňovat přístup k Bohu: ne sama sebou, nýbrž proto, že je příliš zaujata pozemskými věcmi“ (Druhý vatikánský koncil, Pastorální konstituce o církvi v dnešním světě, Gaudium et spes, č. 19, Acta Apostolicae Sedis 58, 1966, str. 1039).

Národy na cestě rozvoje musí tedy z toho, co se jim nabízí, vybírat: nechť usvědčují a odmítají falešná dobra, jimiž se lidský život snižuje, a nechť přijímají hodnoty vynikající a užitečné, aby je spolu se svými vlastními hodnotami pěstovaly podle své vlastní povahy.

42. Je třeba působit k rozvoji plného humanismu (srovnej např. Jacques Maritain. L'humanisme intégral, Paris, Aubier 1936); neznamená-li to rozvoj celého člověka a všech lidí?

Humanismus do sebe uzavřený, odcizený hodnotám ducha a Bohu, který je jejich zdrojem a počátkem, by zdánlivě mohl mít větší naději na úspěch. Člověk jistě může utvářet zem bez Boha; avšak

„bez Boha ji nakonec může řídit jen proti člověku. V sebe sama uzavřený humanismus je nelidský“ (srovnej H. de Lubec S. I., Le drame de l'humanisme athée — Drama ateistického humanismu — 3. vydání, Paris, Spes 1945, str. 10).

Pravý humanismus je tedy jen ten, který se upíná k Bohu, v uznání nadpřirozeného povolání, jež jediné poskytuje pravdivé pojetí lidského života.

Člověk tedy zdaleka není posledním měřítkem hodnot a dosahuje naplnění sebe sama pouze tím, že sám sebe překoná, podle výstižné myšlenky Blaise Pascala:

„Člověk nekonečně přesahuje síly člověka“ (srovnej Blaise Pascal, *Pensées — Myšlenky* — Brunschwig, č. 434; srovnej Maurice Zundel, *L'homme passe l'homme — Člověk přesahuje člověka* — Le Caire, Edition du lien 1944).

II

43. Integrální rozvoj člověka se nemůže dát bez solidárního rozvoje lidského pokolení.

Rekli jsme v Bombaji:

„Člověk musí vyjít vstříc člověku, národy si musí vyjít vstříc navzájem jako bratři a sestry, jako synové boží. V tomto vzájemném porozumění a přátelství, v této posvátné svornosti ducha, musíme zároveň začít společně pracovat na výstavbě společné budoucnosti lidstva“ (srovnej Alokuci k nekřesťanům různých náboženských společností z 3. prosince 1964, *Acta Apostolicae Sedis* 57, 1965, str. 132).

A navrhli jsme rovněž hledání konkrétních a účinných prostředků organizace a spolupráce, aby byly společně využity pohotové zdroje a uskutečněno tak pravé společenství mezi národy:

44. Povinnosti, o kterých jsme mluvili, se týkají především majetných.

Jejich závazky spočívající v lidském a nadpřirozeném bratrství představují se v trojí podobě: nejprve je to povinnost solidarity — pomoc, kterou mají bohaté národy poskytovat zemím, jež jsou na cestě rozvoje; dále povinnost sociální spravedlnosti — zlepšení obchodních vztahů mezi mocnými a slabými národy; posléze povinnost všeobecné lásky — vytvoření lidštějšího světa pro všechny, světa v němž by všichni mohli dávat a přijímat, aniž pokrok jedněch tvořil překážku rozvoje druhých.

Jde o věc závažnou, neboť na ní závisí budoucnost světové civilizace.

45. *„A kdyby bratr nebo sestra“* — jak praví sv. Jakub — *„byli naří a neměli na denní výživu, a někdo z vás pak by jim řekl: »Jděte v pokoji, zahřívajte se a nasycujte se,« ale nedali byste jim, co potřebují k životu, co to prospěje?“* (List sv. Jakuba, 2, 15—16.)

Dnes už nikdo nemůže nevědět, že na celých kontinentech sužuje hlad nesčetné muže a ženy, že nespočet chlapců a dívek umírá v útlém věku následkem podvýživy, že je ohrožen tělesný i duševní vzrůst mnoha jiných a že tak obyvatelé rozsáhlých krajín, uvržení v zármutek, pozbývají mysli.

46. Zazněly už úzkostné výzvy k pomoci.

Výzva našeho předchůdce blahé paměti Jana XXIII. byla vroucně přijata (srovnej encykliku Jana XXIII. *Mater et magistra*, *Acta Apostolicae Sedis* 53, 1961, str. 440 dd.); **My sami jsme ji opakovali ve Vánočním poselství z roku 1963 a znovu v roce 1966 ve prospěch Indie** (srovnej *Acta Apostolicae Sedis* 56, 1964, str. 57—58); (srovnej Vánoční rozhlasové poselství z roku 1963, *Encicliche e Discorsi di Paolo VI. — Encykliky a projevy Pavla VI. — svazek IX., Paoline, Roma* 1966, str. 132—136).

Potravinová a zemědělská organizace, zkratkou nazývaná FAO (Food And Agricultural Organization — poznámka překlad.), podnikala akce, povzbuzované Apoštolskou stolicí a velkodušně podporované. Naše Mezinárodní charita (Caritas internationalis) pracuje všude a četní katolíci za vedení Našich bratří z episkopátu přispívají a napínají všechny síly, aby pomohli strádajícím a svou pomoc víc a víc rozšiřují.

47. Avšak to všechno — soukromé a veřejné sbírky, dary a úvěry — nestačí.

Nejde jen o odvrácení hladu a zmenšení chudoby. Nestačí bojovat proti bídě, i když je tento boj naléhavý a nutný: jde o výstavbu světa, v němž by každý člověk bez rozdílu rasy, náboženství a národnosti mohl žít plným lidským životem, zbaven otroctví ze strany lidí a nedosti podmaněné přírody; světa kde svobody není — je prázdným slovem a kde může žebrák Lazar zasednout s bohatcem k témuž stolu (srovnej *Evangelium sv. Lukáše* 16, 19—31).

To vyžaduje od bohatce nemalou míru velkodušnosti, velkou obět a neúnavné úsilí.

Každý musí naslouchat svému svědomí, které jakoby novým hlasem zaznívá do našich dnů. Je ochoten vynaložit peníze na podporu práce a plnění úkolů ve prospěch nuzných? Je ochoten platit větší daně, aby veřejná místa mohla zvětšit své úsilí o jejich rozvoj? Je ochoten platit vyšší ceny za importované zboží, aby jejich výrobce byl spravedlivěji odměňován? Je ochoten, je-li třeba a je-li sám mlád, opustit svou vlast, aby pomohl rozvíjejícím se národům k jejich povznesení?

48. Povinnost solidarity, jež platí mezi lidmi, platí i mezi národy:

„nejzávažnější povinností vyspělých národů je pomáhat rozvíjejícím se národům“ (Druhý vatikánský koncil. Pastorační konstituce o církvi v dnešním světě, *Gaudium et spes*, č. 86, *Acta Apostolicae Sedis* 58, 1966, str. 1109).

Toto poučení koncilu se musí uskutečnit.

I když je správné, aby každý národ především sám užíval darů, jež mu prozřetelný Bůh poskytl

jako plod jeho práce, nesmí si přesto žádný národ osobovat výlučný nárok na své bohatství.

Každý národ musí vyrábět více a lépe, aby všichni jeho členové mohli žít životem důstojným člověka, avšak také, aby zároveň přispíval ke společnému rozvoji lidstva.

Za rostoucí nouze v málo vyvinutých zemích se sluší, aby bohaté země oddělily část své produkce k uspokojení potřeb zemí nuzných; a je také přiměřené, aby vzdělávaly učitele, inženýry, techniky a vědce, kteří by dali své síly do služby chudým zemím.

49. Je třeba znovu zdůraznit: přebytky bohatých zemí musí sloužit zemím chudým.

Pravidlo, jež kdysi platilo ve prospěch nejbližších, musí být dnes rozšířeno na všechny nuzné celého světa bez rozdílu; bohatí z toho ostatně budou mít především sami prospěch.

Nezařídí-li se ve své lakotě podle toho, vyvolají soud boží a hněv chudých a následky budou nedozírné.

Civilizace dnes kvetoucí, avšak dbalé toliko svého prospěchu, způsobí si škodu na svých nejvyšších hodnotách, obětují-li snahu být víc dychtiví více mít.

A bude o nich platit podobenství o boháči, jemuž se na poli tak hojně urodilo, že nevěděl, kam uložit svou úrodu:

„Bůh mu řekl: »Pošetilče, této noci požádají od tebe tvou duši« (Evangelium sv. Lukáše 12, 20).

50. Všechny snahy, o něž jde, nesmějí zůstat rozptýlené a navzájem izolované a tím méně se z prestižních nebo mocenských důvodů křížit jedna s druhou, mají-li být úspěšné; situace vyžaduje vzájemně dohodnuté programy, užitečnější a účinnější než náhodná přispění, ponechaná dobré vůli z té nebo oné strany.

To předpokládá, jak jsme už řekli, hluboká studia, stanovení cílů, určení prostředků a organizaci sil z hlediska soudobých potřeb i všech předvídatelných požadavků budoucích.

Program přesahuje hlediska ryze hospodářského růstu a sociálního pokroku a dává konanému dílu smysl a hodnotu; tím, že má na zřeteli lepší uspořádání světa povznáší člověka.

51. Je však třeba jít ještě dále.

Když jsme se zúčastnili Mezinárodního eucharistického kongresu v Bombaji, žádali jsme vládců států, aby z části výdajů, jež vynakládají na vojenské účely, vytvořili společný Světový fond pro pomoc nejnuznějším (srovnej Poselství všemu lidstvu, svěřené novinářům, ze 4. prosince 1964, Acta Apostolicae Sedis 57, 1965, str. 135).

To, co platí pro přímý boj proti bídě, má význam i v oblasti rozvoje.

Pouze spolupráce ve světovém měřítku, jejímž symbolem a prostředkem by byl onen Světový fond, dovolí překonat neplodné soupeření a přejít k užitečnému a mírovému dialogu mezi všemi národy.

52. Je nepochybné, že lze vedle toho zachovat v platnosti i dvoustranné a mnohostranné dohody, jež umožňují nahradit vztahy závislosti a hořkosti, které ještě zůstaly jako pozůstatek z koloniálních dob, vztahy přátelství na základě právní a politické rovnosti.

Tím, že by tyto dohody byly vtěleny do programu světové spolupráce, zbavily by se jakéhokoli podezření.

Zmenšila by se také nedůvěra těch, kdo přijímají pomoc podle těchto dohod a kteří by měli méně důvodů obávat se, aby pod rouškou finanční nebo technické pomoci nepodlehli tak zvanému neokolonialismu, který používá politického tlaku a hospodářské převahy k upevnění nebo získání hegemonie.

53. Kdo by neviděl z toho, co jsme připomenuli, že by společný Světový fond zamezil mnohé ztráty vzcházející ze strachu nebo z pýchy?

Trpí-li tolik národů hladem, žije-li tolik rodin v bídě, zůstává-li tolik lidí v nevědomosti, je-li třeba postavit tolik škol, nemocnic a řádných obydlí, pak je každé veřejné nebo soukromé plýtvání prostředky, každé vydání podniknuté z důvodu národní nebo osobní ctižádosti a každé vysilující závodění ve zbrojení neúnosným pohoršením.

Připadá nám vážná povinnost otevřeně to prohlásit.

Kéž by nás ti, kdo nesou odpovědnost, slyšeli dříve, než bude pozdě.

54. Je proto svrchovaně nutné, aby mezi všemi započal dialog, k němuž jsme vybízeli již v naší první encyklice *Ecclesiam suam* (srovnej *Acta Apostolicae Sedis* 46, 1964, str. 639 dd.).

Takový dialog mezi těmi, kdo poskytují pomoc, a těmi, kdo ji přijímají, usnadní stanovení výše příspěvků nikoli jen podle velkodušnosti a ochoty jedněch, nýbrž také podle skutečných potřeb a možností jejich využití druhých.

Země usilující o svůj rozvoj, nebudou už vystaveny nebezpečí tísnivých dluhů, jejichž splácení by vyčerpalo všechno, co získají. Úroky a splatnost půjček mohou být stanoveny tak, aby to bylo přijatelné pro jedny i pro druhé; může dojít k vyvážení darů, minimálně záručitelných půjček a amortizačních lhůt.

Těm, kdo poskytují finanční úvěry, mohou být poskytnuty záruky, že jich bude použito podle dohodnutého plánu a s náležitou péčí, neboť nejde o to, aby se podporovala pohodlnost nebo kořistnictví.

Příjemci pomoci mohou právem žádat nevměšování do svých politických záležitostí a nenaru-

šování sociálního zřízení své země. Jsou nezávislí a je jejich věcí rozhodovat o svých věcech, určovat svou politiku a svobodně zvolit uspořádání svého společenství.

Je tedy třeba činného účastenství národů, dobrovolné spolupráce jedněch i druhých, aby byl v ovzduší rovnosti v důstojenství zbudován lidštější svět.

55. Zdá se, že takový úkol je neproveditelný v zemích, kde každodenní starosti o existenci vyčerpávají celý život rodin tak, že není ani pomyslen na jakoukoli práci pro přípravu méně trudné budoucnosti.

Avšak právě těmto mužům a ženám je třeba pomoci, povzbudit je, aby sami vzali svůj postup vpřed do svých rukou a ponenáhlu k němu získali prostředky.

Společné dílo, o němž mluvíme, není možné bez společného houževnatého a obětavého úsilí. Avšak každému musí být jasno, že je nutno přikročit k němu bez váhání: jde o život chudých národů, o vnitřní mír v rozvojových zemích, o mír na celém světě.

56. I významné snahy poskytnout rozvojovým zemím finanční a technickou pomoc vyzní naprázdno, budou-li jejich výsledky do značné míry přiváděny nazmar vrtkavostí obchodních vztahů mezi bohatými a chudými zeměmi.

Důvěra chudých zemí by byla otřesena, kdyby nabyly dojmu, že jim jedna ruka bere, co jim druhá dává.

57. Národy s vyspělým průmyslem vyvážejí především hotové výrobky, zatímco málo vyvinuté země mohou vyvážet jen suroviny a zemědělské plodiny.

Vzhledem k technickému pokroku ceny průmyslových výrobků prudce stoupají a nacházejí dobrý odbyt. Naproti tomu plody prvovýroby podléhají značným a náhlým cenovým změnám, jež je udržují daleko za růstem cen průmyslových produktů.

Z toho vznikají pro málo průmyslově vyvinuté země velké nesnáze, mají-li ze svého vývozu vyrovnat své hospodářství a plnit své rozvojové plány.

Tak se stává, že chudé národy se střetávají se stále větší chudobou, zatímco bohaté národy stále rozmnožují své bohatství.

58. Je tedy nabeledni, že pravidlo svobodné směny výrobků nemůže už samo řídit mezinárodní obchodní vztahy.

Výhody svobodné směny jsou zřejmé, jde-li o účastníky, kteří se hospodářským potenciálem navzájem příliš neliší: tehdy podněcuje pokrok a odměňuje vynaložené úsilí.

Průmyslově vyspělé země v ní proto spatřují zákon spravedlnosti.

Jiná je však věc, jsou-li ekonomické podmínky zúčastněných zemí navzájem příliš rozdílné: ceny, tvořené na trhu „volnou úmluvou“, mohou mít zcela zhoubné následky.

Je třeba přiznat: hlavní zásada liberalismu jako pravidla obchodu je uvedena v pochybnost.

59. Učení, které náš předchůdce nesmrtelné paměti Lev XIII. zanechal v encyklikách, z nichž první je Rerum Novarum, neztratilo ani dnes svou hodnotu; souhlas stran, jež jsou v příliš rozdílném postavení, nestačí k zajištění spravedlnosti smlouvy, a zákon svobodného souhlasu je podřízen právu přirozenému (srovnej Acta Leonis XIII., 11, 1892, str. 131).

Co platilo o spravedlivé mzdě jednotlivých dělníků, lze právem použít i o mezinárodních smlouvách: směnné hospodářství už nemůže spočívat výlučně na zákonu svobodné konkurence, která velmi často plodí hospodářskou diktaturu.

Svoboda obchodu není spravedlivá, není-li podřízena požadavkům sociální spravedlnosti.

60. Vyspělé země to ostatně už dobře pochopily a snaží se vhodnými opatřeními obnovit uvnitř svého hospodářství rovnováhu, kterou volná konkurence, ponechaná sama sobě, hrozí porušovat. Proto se stává, že tyto země často podporují své zemědělství a přenášejí břemena na ostatní hospodářské sektory, jež vykazují větší růst.

Vidíme také, že podporují obchodní vztahy mezi sebou, zejména uvnitř společného trhu; jejich finanční, daňová a sociální politika se snaží dát průmyslovým odvětvím, jež spolu konkurují, ale nejsou ve stejné příznivé situaci, vyrovnané soutěžní podmínky.

61. V této věci je třeba užívat jedné a téže míry. Co platí v oblasti národního hospodářství, co se uznává za platné mezi vyspělými zeměmi, platí také pro obchodní styky mezi bohatými a chudými zeměmi.

Neznamená to, že by se měl zrušit trh založený na konkurenci: je však třeba udržovat ho v mezích, jež ho činí spravedlivým a počestným a tedy důstojným člověka.

V obchodních vztazích mezi vyvinutými a málo vyvinutými hospodářstvími jsou situace velmi nevyrovnané a skutečné svobody velmi nestejně.

Sociální spravedlnost vyžaduje, aby mezinárodní obchod, má-li být lidský a morální, obnovil mezi stranami alespoň jistou rovnost možností.

To samo představuje vzdálený cíl. Aby ho bylo dosaženo, je nyní třeba zavést rovnost v diskusích a jednáních.

Také na tomto poli mohou být užitečné mezinárodní dohody vztahující se na rozsáhlejší oblast, pokud zavádějí všeobecná pravidla o řízení jistých cen, zajišťují jisté výroby a podporují nová průmyslová odvětví.

Je zřejmé, jak může takové společné úsilí o větší spravedlnost v mezinárodních stycích přinést skutečnou pomoc rozvojovým zemím, a to s účinky nejen přímými, nýbrž i trvalými.

62. Ještě jiné překážky zabraňují, aby se nynější lidská společnost stala spravedlivější a byla uspořádána podle zásady všeobecné solidarity: nacionalismus a rasismus.

Je pochopitelné, že národy, které teprve nedávno nabyly politické nezávislosti, houževnatě lpí na získání avšak dosud neutvrzené národní jednotě a ze všech sil ji chrání; rovněž, že národy staré kultury jsou hrdé na zřízení zděděné po předcích.

Avšak podobné oprávněné city musí být zušlechťeny láskou, jež objímá celé lidské pokolení.

Nacionalismus odděluje navzájem národy k jejich újmě a je obzvláště škodlivý tam, kde slabé národní hospodářství vyžaduje naopak spojení úsilí, znalosti a finančních prostředků, aby mohly být uskutečněny programy rozvoje a zintenzivněly obchodní a kulturní styky.

63. Rasismus není výlučně vlastní jen národům, jež se nedávno staly samostatnými a v jejichž zemích se snad skrývá pod rouškou klanové rivality a politických stran, k velké škodě pro spravedlnost a vystavuje v nebezpečí občanský mír.

V koloniálním období často zuřil mezi kolonizátory a domorodci, vytvářel překážky plodného vzájemného porozumění a vyvolával nevraživost, jež byla ostatně i výsledkem skutečných nespravedlností.

Rasismus je také překážkou spolupráce mezi mladými národy a zdrojem rozbrojů a nenávisti uvnitř států, kde v pohrdání s nezadatelnými osobními právy člověka jsou jednotlivci a rodiny nespravedlivě vystaveny diskriminaci pro svou rasu nebo barvu.

64. Tento stav věci je hrozbou pro budoucnost a naplňuje naši mysl úzkostí a zármutkem.

Přesto doufáme, že potřeba spolupráce a vědomí solidarity přemůže neporozumění a sobectví.

Doufáme, že země na nižším stupni vývoje pochopí prospěšnost dobrých vztahů se sousedními zeměmi a spolupráce na společném rozvoji v rozsahu přesahujícím hranice jednotlivých zemí: dohodami o společných plánech, koordinaci investic, rozvržením výrobních možností, uspořádáním směny.

Doufáme také, že multilaterální a mezinárodní organizace najdou s pomocí nutné reorganizace cesty, jež dovolí národům ve stadiu rozvoje vyjít ze slepé uličky, v níž dosud jsou, a najít v důvěře ve vlastního národního ducha samy prostředky ke svému sociálnímu a lidskému pokroku.

65. Musíme dosáhnout, aby světová solidarita, stále účinnější, umožnila všem národům vzít svůj osud do vlastních rukou.

Minulost se velmi často vyznačovala vztahy násilí mezi národy: kéž konečně nadejde den, kdy mezinárodní vztahy ponесou znamení vzájemné úcty a přátelství, nezávislé spolupráce a společného vzestupu, za nějž bude každý pocítovat svou odpovědnost.

Mladé a slabé národy se dožadují účasti na výstavbě lepšího světa, v němž bude více dbáno práv a vokace jednoho každého.

Jejich požadavek je oprávněný: každý je musí slyšet a odpovědět na něj.

66. Lidská společnost trpí vážnou chorobou.

Její nemoc nespočívá ani tak ve vyčerpání přírodních zdrojů nebo v jejich uchvácení nemnohými: spočívá v nedostatku bratrství mezi lidmi a mezi národy.

67. Nemůžeme dosti poukazovat na povinnost vlídného přijetí — povinnost lidské solidarity a křesťanské lásky — jež připadá rodinám a kulturním organizacím hostitelských zemí.

Především pro mladé lidi je třeba rozmnožit počet rodin a vhodných míst pro jejich přijetí, aby byli uchráněni samoty, pocitu opuštěnosti a bezútěšnosti, jež ohrožují jejich mravní odolnost, a také aby byli ochráněni v tísnivé situaci, kdy se jim vnucuje srovnávání mezi strašnou chudobou jejich vlasti a přepychem a plýtváním, jež je často obklopují. A dále: aby byli uchráněni náklady zhoubnými doktrínami a vzpurných pokušení, jimž podléhají, přemýšlejí-li o svém „smutném a nešťastném osudu“ (srovnej encykliku Lva XIII. *Rerum novarum*, Acta Leonis XIII, 11, 1892, str. 98).

A posléze: aby se jim dostalo spolu s vřelým bratrským přijetím příkladu zdravého života a pravé a účinné křesťanské lásky, jež je pobídkou k uznávání duchovních hodnot.

68. Je pro nás bolestné pomyšlení, že četní mladí lidé, kteří přišli do vyspělých zemí, aby získali vědomosti, dovednosti a vzdělání, umožňující jim lépe sloužit své vlasti, nabývají zde sice vzdělání vysokého stupně, avšak příliš často ztrácejí smysl pro duchovní hodnoty, jež nacházíme jako drahocenné dědictví v kulturách, v jejichž prostředí vyrostli.

69. Je také třeba, aby byli laskavě přijímáni dělníci, kteří přijíždějí ze svých rodných zemí za výdělkem a žijí často v podmínkách nedůstojných člověka, chtějí-li ze své mzdy alespoň trochu pomoci rodině, která zůstala v bídě ve své vlasti.

70. Další naše doporučení platí těm, jež jejich hospodářská činnost vedla do zemí s teprve nedávno začínající industrializací: průmyslníkům, obchodníkům ředitelům nebo představitelům velkých podniků.

Jde dokonce o lidi, kteří ve své zemi projevili zdravý sociální smysl: proč by měli ustupovat k nelidským zásadám individualismu, pracují-li v zemích méně vyvinutých?

Jejich vysoké postavení mělo by je právě naopak pobídnout, aby se stali iniciátory sociálního pokroku a lidského vzestupu tam, kam je vedou jejich hospodářské zájmy.

Sám jejich organizační smysl jim musí ukázat, jak zhodnotit práci domorodců, vychovat kvalifikované dělníky, inženýry a administrativní pracovníky, ponechat volné pole jejich iniciativě, uvádět je postupně na vyšší místa a připravit je tak, aby se s nimi v nedaleké budoucnosti mohli podílet na odpovědnosti řízení.

Nechť alespoň spravedlnost řídí vždy vztahy mezi vedoucími a podřízenými. Nechť řádné smlouvy upravují vzájemné závazky. A posléze nechť není nikdo, byť je jakékoli jeho postavení, nespravedlivě vystaven zvlí.

71. Těšíme se z toho, že mezinárodní a bilaterální instituce i soukromé složky vysílají stále větší počet odborníků, aby pomáhali v rozvoji oněch zemí.

„Nechť se nechovají jako páni, nýbrž jako pomocníci a spolupracovníci“ (Druhý vatikánský koncil, Pastorální konstituce o církvi v dnešním světě, Gaudium et spes, č. 85, Acta Apostolicae Sedis 58, 1966, str. 1108).

Kterýkoli národ velmi rychle vytuší, zda jeho pomocníci přistupují k dílu se zaujetím nebo bez něho a zda přinášejí jen techniku, nebo zda přiznávají člověku jeho hodnotu.

Není pochyby, že slova těch, kdo přinášejí pomoc, nebudou přijata, nebude-li je provázet bratrská láska.

72. K nezbytné technické dovednosti je tedy třeba připojit znamení pravé, nezištné lásky.

Odborníci, prostí jakékoli nacionalistické pýchy, stejně jako jakéhokoli zdání rasových předsudků, musí se učit úzce spolupracovat se všemi.

Musí si uvědomit, že jejich dovednost jim nepropůjčuje převahu ve všech oblastech.

Kultura, která je utvářela, obsahuje zajisté prvky universálního humanismu: není však jediná ani výlučná a nelze ji bez přizpůsobení importovat.

Ti, kdo na sebe berou úkol, o nějž jde, musí se seznámit s historií země, do níž odcházejí, a s její povahou a kulturním bohatstvím.

To umožní sblížení, které obohatí jednu i druhou kulturu.

73. Upřímný dialog mezi kulturami různých národů, stejně jako mezi jednotlivými lidmi, může vést k bratrskému svazku.

Dílo rozvoje sblíží ve společné práci na jeho uskutečnění, jestliže všichni, počínaje vládami a jejich představiteli a konče posledním odborníkem, budou proniknuti duchem bratrské lásky a vedeni upřímnou touhou vytvořit civilizaci světové solidarity.

Tehdy započne dialog: ne o technice a výrobcích, nýbrž o člověku.

Dialog, který bude plodný, přinese-li národům, o něž jde, prostředky k jejich povznesení a dosažení vyššího stupně duchovního života: dokáží-li odborníci stát se vychovateli a ponese-li předané jimi poučení znak duchovních a morálních hodnot, jež zajistí těmto národům netoliko hospodářský, nýbrž i lidský rozvoj.

Vztahy takto vytvořené potvrzují, i když období pomoci už pomine.

Kdo by tedy neviděl význam, jaký budou mít pro světový mír?

74. Mnoho mladých lidí už odpovědělo se zanícením a odevzdáním na výzvu našeho předchůdce blahé paměti Pia XII. ke hnutí laických misionářů (srovnej encykliku Pia XII. Fidei donum, Acta Apostolicae Sedis 49, 1957, str. 246).

Mnozí se také spontánně dali k dispozici úředním nebo soukromým orgánům, jež spolupracují s národy ve stadiu rozvoje.

Pociťujeme živé uspokojení, dovídáme-li se, že v některých národech se „vojenská služba“ může přeměnit v „službu sociální“ nebo prostě v „službu“.

Žehnáme těmto podnětům a dobré vůli těch, kdo je podporují.

Kéž všichni, kdo se odvolávají na Krista, mohou slyšet jeho výzvu:

„Lačněl jsem a dali jste mi jísti; žíznil jsem a dali jste mi pít; pocestný jsem byl a přijali jste mě; nahý jsem byl a oděli jste mě; nemocen jsem byl a navštívili jste mě; v žaláři jsem byl a přišli jste ke mně“ (Evangelium sv. Matouše 25, 35–36).

Nikdo nemůže zůstat lhostejný před osudem svých bratrů, kteří ještě trpí bídou a jsou vydáni nevědomosti a nejistotě.

Jako srdce Kristovo, musí se i srdce každého křesťana zachvět soucitem nad takovou bídou:

„líto je mi zástupu“ (Evangelium sv. Marka 8, 2).

75. Vroucí modlitba všech musí stoupat k Všemohoucímu, aby se lidstvo u vědomí takových zel oddalo rozváznému a rozhodnému úsilí odstranit je.

Této modlitbě musí odpovídat úplné odevzdání jednoho každého, v mezích jeho možností a sil, do služeb boje za rozvoj chudých národů.

Nechť si jednotlivci, sociální skupiny a národy bratrsky podají ruku, silný pomáhaje slabému, aby se pozvedl, nechť v ní vloží všechnu svou dovednost, nadšení a nezištnou lásku.

Kdo je prodchnut opravdovou láskou, je více než kdokoli jiný schopen odhalit příčiny bídy, najít prostředky k boji proti ní a k rozhodnému vítězství nad ní.

Strážce míru „jde svou cestou, vyzařuje radost a rozlévá světlo a milost v srdci lidí na celém povrchu Země a učí je poznávat přes všechny hranice tvář bratří, tvář přátel“ (Alokuce Jana XXIII. při odevzdávání Balzanovy ceny 10. května 1963, Acta Apostolicae Sedis 55, 1963, str. 455).

76. Příliš velké hospodářské, sociální a kulturní rozdíly mezi národy vyvolávají napětí a ne-shody a uvádějí v nebezpečí mír.

Po návratu z Naší cesty míru do sídla Spojených národů jsme řekli koncilním Otcům:

„postavení národů na cestě rozvoje musí být předmětem naší úvahy, nebo ještě lépe, naše láska k chudým, kteří jsou na světě — a jsou jich nekonečné řady — musí být pozornější, aktivnější, uslechtilější“ (Acta Apostolicae Sedis 57, 1965, str. 896).

Potírat bídu a bojovat proti nespravedlnosti znamená zároveň podporovat větší blahobyť a lidský a duchovní vzestup všech, a proto i obecné blaho lidstva.

„Mír se neomezuje na nepřítomnost války ani na kolísavou rovnováhu sil. Mír se vytváří den ze dne, v prosazování řádu požadovaného Bohem, který představuje nejdokonalejší spravedlnost mezi lidmi“ (srovnej encykliku Jana XXIII. Pacem in terris, Acta Apostolicae Sedis 55, 1963, str. 301).

77. Národy, jež jsou strážci svého vlastního rozvoje, jsou za něj především odpovědní.

Neuskutečňují jej však v izolaci. Regionální smlouvy mezi slabými národy o vzájemné podpoře, širší smlouvy o vzájemné pomoci a dohody mezi jedněmi a druhými o stanovení společných plánů jsou mezníky na této cestě rozvoje, jež vede k míru.

78. Mezinárodní spolupráce vztahující se na celý svět vyžaduje instituce, jež ji připravují, koordinují a řídí až do vytvoření právního řádu všeobecně uznávaného.

Z plna srdce povzbuzujeme organizace, jež vzaly do svých rukou vedení spolupráce na rozvoji a přejeme si, aby vzrůstala jejich autorita.

„Vaši úlohou je,“ řekli jsme představitelům Spojených národů v New Yorku, *„sbratřit nejen ně- které národy, nýbrž všechny národy . . . Kdo by neviděl nutnost nastolit postupně světovou auto-ritu, schopnou účinně jednat na poli právním a politickém?“* (Acta Apostolicae Sedis 57, 1965, str. 880).

79. Někteří budou považovat takové naděje za utopické.

Je však možné, že jejich realismus je mylný: snad nerozpoznali dynamismus světa, který chce žít bratrštěji a který se přes všechnu svou nevědomost, své chyby, své hříchy, své návraty k barbarství a svá dlouhá vybočení z cesty spásy blíží povolna, i když si to neuvědomuje, ke svému Tvůrci.

Tato cesta k větší a dokonalejší lidskosti vyžaduje úsilí a oběti; avšak samo utrpení, přijaté pro lásku k našim bratrům, je nositelem pokroku pro celou lidskou rodinu.

Křesťané vědí, že spojení s obětí Spasitelovou přispívá k „vybudování Těla Kristova“ (List sv. Pavla Efeským 4, 12; srovnej Druhý vatikánský koncil, Konstituce o církvi, Lumen gentium, č. 13, Acta Apostolicae Sedis 57, 1965, str. 17), **aby nabylo své plnosti v jediném lidu božím.**

80. Na této cestě musíme být zajedno.

Chtěli jsme proto připomenout všem velikost tragédie a naléhavost díla, jež je třeba uskutečnit.

Hodina činu již odbila: je ve hře život tolika nevinných dětí, vzestup tak mnoha nešťastných rodin k lidskému životu, mír ve světě, budoucnost civilizace.

Všichni lidé a všechny národy musí převzít svou odpovědnost.

81. Zapřísaháme především všechny Naše syny.

V zemích, jež jsou na cestě rozvoje, stejně jako v zemích druhých, musí se laici ujmout jako svého zvláštního úkolu obnovy pozemského řádu.

Je-li úlohou hierarchie učit morálním zákonům a pravidlům, které je v této věci třeba zachovávat, a autenticky je vykládat, laikům náleží povinnost z vlastní iniciativy a aniž pasívně vyčkávali příkazů a směrnic, prolnout křesťanským duchem myšlení a mravy, zákony a životní řády společenství, v němž žijí (srovnej Druhý vatikánský koncil, Dekret o laickém apoštolátu, Apostolicum actuositatem, č. 7, 13 a 24, Acta Apostolicae Sedis 58, 1966, str. 843, 849 a 856).

Jsou nutné změny, jsou nevyhnutelné hluboké reformy.

Je třeba se vši rozhodností dbát, aby byly proniknuty evangelickým duchem.

Naše katolické syny v zámožnějších zemích žádáme, aby přispívali svými schopnostmi a svou činnou účastí ve veřejných i soukromých, občanských i náboženských organizacích, jež se věnují překonávání obtíží rozvojových zemí.

Jsme si jisti, že vynaloží veškeré své úsilí, aby byli v první řadě těch, kdo pracují k uskutečnění mezinárodního řádu spravedlnosti a rovnosti.

82. Jsme přesvědčeni, že všichni křesťané, naši bratři, zdvojnásobí své společné snahy, aby světu pomohli zvítězit nad egoismem, pýchou a soupeřením, překonat nemírnou etizádostivost a

nespravedlnost a otevřít všem cesty lidštějšího života, v němž by každý našel lásku a pomoc jako bližní svého bratra.

Pohnutí při vzpomínce na Naše nezapomenutelné setkání s Našimi křesťanskými bratry v Bombaji, znovu je vyzýváme, aby s celým svým srdcem i rozumem pracovali, aby všichni lidé mohli vést život hodný dítek božích.

83. Posléze se obracíme ke všem lidem dobré vůle, kteří si uvědomují, že cesta k míru vede přes rozvoj.

Delegáti v mezinárodních organizacích, státníci, publicisté, vychovatelé, vy všichni, každý na svém místě, jste strůjci nového světa.

Prosíme všemohoucího Boha, aby vás osvětlil a posílil k burcování veřejného mínění a k rozlomení nadšeného úsilí národů.

Na vás, vychovatelé, je, abyste již v dětech probouželi lásku k národům, jež jsou v bídě.

Vám, publicistům, náleží stavět nám před oči úsilí, jež už bylo vynaloženo k podpoře vzájemné pomoci mezi národy, ukazovat tragédie bídy, na které lidé pro utišení svého svědomí rádi zapomínají: aby bohatí alespoň věděli, že chudí jsou před jejich dveřmi a čekají na drobty z jejich stolů.

84. Vám, státníci, připadá povinnost mobilizovat vaše národy k účinné světové solidaritě a především je přimět, aby přistoupily k nezbytným omezením svého přepychu a svého marnotratnictví a svou pomocí rozvoji pomohly zachránit mír.

Delegáti v mezinárodních organizacích, na vás závisí, zda nebezpečné a neplodné střetnutí sil ustoupí přátelské, mírové a nezištné spolupráci k dosažení pokroku lidstva, který umožní každému člověku jeho plný rozkvět.

85. Je-li pravda, že svět trpí žalostným nedostatkem idejí, voláme vás všechny, myslitele a vědce, katolíky, křesťany, všechny, kdo uctívají Boha a dychtí po svrchované spravedlnosti a pravdě: všechny lidi dobré vůle.

Podle příkladu Kristova se odvažujeme naléhavě vás žádat: „hleďte a naleznete“ (Evangelium sv. Lukáše 11, 9), otevřte cesty, jež vedou ke vzájemné pomoci, prohloubení vědění, k oživení srdcí, k bratrštějšímu životu ve všeobecném lidském společenství!

86. Vy všichni, kdo jste slyšeli volání národů, jež trpí, všichni, kteří se snažíte dát na ně odpověď svou prací, vy jste apoštolové pravého a zdravého rozvoje, jenž nepozůstává v sobecky milovaném bohatství pro ně samo, nýbrž v hospodářství sloužícím lidem, v každodenním chlebě, který je rozdělován všem jako pramen bratrství a znamení péče Boží prozřetelnosti.

87. Z celého srdce vám žehnáme a voláme všechny lidi dobré vůle, aby se k vám bratrsky připojili.

Je-li rozvoj novým jménem míru, kdo by se zdráhal věnovat všechny své síly k jeho dosažení? Vyzýváme všechny k odpovědi na Náš úzkostný výkřik, ve jménu Páně.

Dáno v Římě u sv. Petra, o svátku Zmrtvýchvstání Pána Našeho Ježíše Krista, dne 26. března 1967, ve čtvrtém roce Našeho pontifikátu.

PAVEL VI.

Kněžská meditace

POHLED DO TAJEMSTVÍ SYNA BOŽÍHO

Budeme brát texty ke svým meditacím z cyklu epistol a evangelií na zkoušku povolených: tak zvaná experimenta:

Evangelium z IV. týdne po sv. Duchu ve čtvrtek 15. června: „V onu hodinu zaplesal v Duchu svatém a řekl: Velebím Tě, Otče, Pane nebe i země, žeš tyto věci skryl před moudrými a učednými a žeš je zjevil maličkým; ano, Otče, protože se Ti tak zalíbilo. Všechno je mi dáno od mého Otce. A nikdo nezná, kdo je Syn, leda Otec, a nikdo nezná kdo je Otec, leda Syn, a komu by to chtěl Syn zjevit. A obrátil se k učedníkům a v soukromí řekl. Blahoslavené oči, které vidí, co vy vidíte! Neboť pravím vám, že si mnoho proroků a králů přálo vidět to, co vy vidíte a nevidíte, a slyšet to, co vy slyšíte a neslyšíte.“ Luk 10, 21–24.

Božské Srdce Ježíšovo jása ve vroucím díkyvdání, když vidí všechny své učedníky před sebou, které mu Otec dal, vyvolil, kteří jsou nyní jeho povola-

laní věrní průvodci a pomocníci. Jim odhalil tajemství spásy, které pokorně přijali a kterým uvěřili. (Mar 4, 11.) Proč Bůh povolal právě je a ne povolane učitele Izraele k hlásání evangelia, k apoštolátu a k novozákonnímu kněžství? Vzdělané v Písmě „svatém zákoníky?... a kněze... a levity? Avšak to je právě důvod svaté radosti Páně, kterou mu jako člověku vnukl Duch svatý! Touto radostí pohnut, vznáší se jeho bohočlověčenské Srdce v modlitbě ke svému Otci! Všechny tituly, které jsou podmíněné jeho velikostí a vznešeností, jeho majestátem dává mu v této hodině Pán. „Velebím Tě, Otče, Pane nebe a země, žeš tyto věci skryl před moudrými a opatrnými a žeš je zjevil maličkým.“ Moudří, o kterých mluví Pán jsou zákoníci a farizejové, pyšní, nadutí lidé, kteří se mají za moudré a chytré a proto podle jejich vlastního mínění žádného poučení nepotřebují... Pro jejich pychu je Bůh ponechává jejich

bláhovství a jejich lidské omezenosti. Maličci, o kterých Pán mluví, kteří se dají vésti jako děti, jsou jeho učedníci, pocházející z prostého lidu. Jim otvírá Otec nebeský porozumění všemu tomu, co je Pán Ježíš učil a co jim přikazoval...

Pamatujme si pro život důležité dictum: „Jen mělkým hlavám je všechno jasné... Hluboce myslící lidé se dávají vždy rádi poučit. Jen mělké hlavy myslí, že všechno vědí. Již Sokrates jim dokazoval, že nic nevědí. Pokorně smýšlející muž se dá rád poučit, své vědění prohloubit a rozšířit. Kromě Boha není rozumné bytosti, která by nepotřebovala poučení. Není člověka, který by všechno věděl, co během lidských dějin se nashromáždilo v pokladnici věd a umění. Každý se může stále přiučit a něčemu novému naučit. Každý člověk zůstane nedouk, i kdyby dvě stě let byl na světě. Jen učenlivostí dojde k učenosti... Dvanáctiletý Ježíš seděl v chrámu mezi učiteli izraelský-

mi a poslouchal... a dával otázky, diskutoval rozumně a moudře, že se všichni divili. Neučenlivost je jedna z největších chyb rozumových. Svěhlavost, tvrdohlavost, zarytost do svých vlastních názorů. Tvrdošijnost v úsudku je největší nepřítelkyní vší pravdy a vědy, a správného jednání a myšlení.

Svatý Otec Pavel VI. stále znovu musí napomínat některé tvrdohlavé hyperliturgy, aby se varovali soukromých experimentů, takových kupřikladu, jaké uvádí ve svém zajímavém článku P. Zdeněk Wagner, 4. číslo Duchovního pastýře str. 70, pod titulem „Nová Mše“. Experimenty jsou dovoleny, avšak nikdy ne podle soukromého mínění jednotlivců, nýbrž podle návrhu „Rady pro provádění Konstituce o posvátné Liturgii“ a biskupských konferencí.

Uskutečňování ekumenických snah je zajisté velmi dobré, jestliže se dějí podle Dekretu o ekumenismu. Nikdy však ne za cenu nějakých dogmatických tezí, jak musel s velikou starostlivostí takové antidogmatické tendence odsoudit Pavel VI. ve své encyklice „Mysterium fidei“ z 3. 9. 1965.

Apoštolskou Exhortací všem biskupům zaslalou k 1900. jubileu mučednické smrti sv. Petra a Pavla stanovil sv. Otec „Rok víry“. Začne 29. června 1967 a končí 29. června 1968. Obsah Exhortace je historický, ekumenický a vnitřněkatolický. Ve vnitřněkatolické části varuje sv. Otec katolické věřící před nebezpečím „tak zvaného postkonsiliárního způsobu smýšlení“. S vážnou starostlivostí poukazuje Pavel VI. na bludy, které tu a tam se vyvinuly vzhledem k exegese a dogmatům.

Jaké často nenapravitelné škody po stránce umělecké dovede svěhlavost a svévolnost učinit, na to poukazuje

svým jemným, avšak jednoznačným způsobem v Liturgických glosách Katolických novin z 30. dubna 1967 dr. V. Remešová.

Tvrdohlavé, nepoddajné a nepoučitelné muže, nemohl Pán Ježíš potřebovat ve své Církvi, kterou zakládal. Všechna kázání a všechny záznaky byly u těchto pyšných duchů Izraele nadarmo. Proto je ponechal Pán v jejich bláhovém chytráctví. Chytráctví farizeů a zákoníků se jim stalo záhubou. Na své chytráctví každý pokrytec časem doplatil! Skvěle se však ukázala spravedlnost Boží, která dala přednost pokorným, učenlivým a malým... Jim prokázal Pán milosrdenství a jasné poznání všeho toho, co je učil.

Jim zjevuje Pán celou svou bytost. Když je vidí před sebou, když vidí jejich pokorné a učenlivé srdce praví: „Všechno je mi dáno od mého Otce“... Tutéž moc, kterou má Otec, tu má i On.“ Je-li Otec všemohoucí, tak je i On všemohoucí. Je-li všemohoucí, tak je také Bůh... Proto má Syn veškerou moc na nebi i na zemi. [Mat 28, 18.] Otec mu dal nejen veškerou moc od věků, když Ho plodil, nýbrž také všechno své bytí. To vyvěrá z dalších slov Pána Ježíše: „Nikdo nezná, kdo je Syn, leč Otec a nikdo nezná, kdo je Otec, leč Syn.“ Neskonale dokonalá síla rozumu Boha Otce je potřebí, aby poznala velikost Syna... Nedokonalý omezený rozum poznává jen nedokonalé, omezené věci. Neskonale dokonalý však neskonale dokonalé. JEST-LIŽE TEDY JEN NESKONALE DOKONALÝ rozum může poznati bytnost Syna dokonale, pak musí být i Syn neskonale dokonale... Neskonale dokonalá bytost je však Bůh!

Proto je Pán Ježíš také Pán nebe a země, jako Otec. Jure creationis, merito redemptionis et dono Patris. [Sv. Bernard.] — Tolikrát oslovujeme Pána

Ježíše slovem „Domine! Domine, Fili, Unigenite, Jesu Christe, Domine Deus, Agnus Dei, Filius Patris. Domine non sum dignus.“ Každou liturgickou modlitbu zakončujeme: „per Christum Dominum nostrum.“ Budme si vždy vědomi, co říkáme. Vyznáváme víru v jeho božství, věříme v jeho všemohoucnost. Nezapomínejme však na jeho slova: „Ne každý, kdo mi říká Pane, Pane, vejde do království nebeského, nýbrž jen ten, kdo plní vůli Otce mého, jenž jest v nebesích.“ Víra bez skutků je mrtva.

Pak se obrátil Pán Ježíš ke svým učedníkům s nevšední radostí ve svých očích a pravil: „Blahoslavené oči, které vidí, co vy vidíte. Neboť pravím vám, že mnozí proroci a králové si přáli vidět, co vy vidíte a neviděli, a slyšet, co vy slyšíte a neslyšeli...“ Učedníci Páně vidí, co jím toužili vidět: Vykupitele světa, Ježíše Krista, oni slyší, co oni toužili slyšet: Jeho učení, jeho radostnou zvěst.

Budme vděční Pánu Bohu za tuto radostnou zvěst, kterou smíme i my zvěstovat. Využívejme času, abychom vždy byli schopni dát našemu křesťanskému lidu duchovní pokrm hutný a chutný, takový, po kterém touží, aby poznali Krista, Boha, Bohočlověka a Jeho následovali v Jeho bohočlověčen-ských ctnostech. Děkuje Bohu, že nás ke svatému kněžství povolal. Ne hazardujeme s tímto našim vznešeným povoláním podivuhodným někdy neknežským smýšlením, před kterým varuje sv. Otec Pavel VI. Nevymlouvejme se na ten neb onen špatný příklad toho neb onoho spolubratra naší svaté katolické Církve. Máme dobrých příkladů víc než těch špatných. Ty dobré následujme. Svůj dík projevujme nejen slovy, nýbrž na čem zvláště záleží — skutky.

ThDr. KAREL SAHAN

LITURGICKÉ HYMNY A SEKVENCE

109. Deus tuorum militum
(K nešp. a matut. mučedníků)
[Svých bojovníků, Bože, mzdo, osude jejich, koruno, nám mučedníka chválicím uvolní okovy všech vin. On totiž světské radosti i okázalé svůdnosti měl právem za ošidný klam, tak došel k nebes výšinám. Hrdinně na mučení šel, je zmužil též vytrpěl a když krev prolil za tebe, byl zato přijat do nebe. A' proto prosbou pokornou vzýváme, Bože, vlídnost tvou: Dnes v mučedníkův slavný den rád odpusť viny věrným všem. Ať Bohu Otci, Synu jest vzdávána sláva, chvála, čest, i Duchu, který těší nás, po nekonečných věků čas. Amen. Asi od Sv. Řehoře Vel. (+604)]

110. Martyr Dei qui unicum
(K laudám mučedníka)
Šels, mučedníku, s nadšením za Synem Otce jediným, nad nepřáteli vítězíš, teď jako vítěz v nebi dlíš. Svých přímluv vlivem přemocným smyj všechny dluhy našich vin, zla moru postav pevnou hráz, by neomrzlel život nás.

Když tvého těla svatého se navždy uvolnilo jho, nás darem boží milosti z osidel světa vyprosti. Ať Bohu Otci vzdána jest i jeho Synu sláva, čest, i Duchu, který těší nás, jak nyní, tak po všechem čas. Amen. Anonym z 9. stol.

111. Rex gloriose martyrum
(K laudám mučedníků, TP)
Ó, Králi mučedníků svých, koruno vyznávajících, přivádíš ty, kdo pohrdnou zlým světem, v říši nadhvězdnou. Svůj laskavý sluch nakloň k nám i k našim vroucím modlitbám, když ctíme svaté vavříny: Nám odpusť všechny přechýny. Ideš s mučedníky k vítězstvím, žít dáváš vyznavačům svým. Nad hříchy dej nám vítězství, ty, Dárce milosrdenství. Ať Bohu Otci vzdána jest i jeho Synu sláva, čest, i Duchu, který těší nás, jak nyní, tak po všechem čas. Amen. Snad od Sv. Řehoře Vel. (+604)]

112. Christo profusum sanguinem
(K matut. mučedníků, TP.)
Za Krista prolévanou krev,

i nebes hodné vavříny, slavný boj mučedníků všech velebme zpěvy vroucími.

Vyhrádek světa nedbali, neměli strachu z mučení, svou svatou smrtí získali na věky život blažený.

Hle, vrháni jsou v ohně plam, do spárů šelmám zuřivým a biřicova lita dlaň je trhá drápem železným.

Z útroh jim visí vnitřnosti, krev svatá padá na zemi, než díky boží milosti zůstanou neotřesení.

Tě, Spasiteli, prosíme, bys k mučedníkům v nebes jas pripojil věrné sluhy své na nekonečných věků čas. Amen. Sv. Ambrož (+397)

113. Sanctorum meritis
(K nešp. mučedníků, mimo vel.)
Slasti mučedníků právem zasloužené, jich činy hrdinské, bratři, dnes velebme. Duch hoří touhou vzdát hold v písní líbezné nejlepších četě vítězných. Od nich se s odporem odvrátil kdysi svět,

kterým bez ovoce, nesoucím uschlý květ oni dřív pohrdli

a šli v tvých šlépějích, Ježíši, Králi v nebesích. Z lásky šli za tebou

přes všechna běsnění. přes hrozby biřiců, přes krutá mučení, i šelem dravý spár nakonec se jim vzdal, klid z jejich srdce nevyrvál.

Jak ovce obětí jsou mečem stínání, trpký vzdech nezazní ani hlas reptání. se srdcem bez bázně a v pevné naději vše trpělivě snášejí.

Což slovy někdy už lidský ret vyjádřil, jaké mučedníky dary jsi připravil? Zbrocení tekoucí svou krví, zářnými věnci svá čela vavříny.

Mocný a jediný náš Bože, prosby slyš: Uchraň nás všeho zla, sejmi s nás viny tíž, svým sluhám pravý mír dej, aby chvály zpěv zpívali tobě v dobách všech. Amen. Rabanus Maurus (+856) Přeložil J. M. Šk.

PETR A PAVEL

Kraj mého dětství je zahalen do růžových par... V duchu opět vidím svou rodnou vesničku s chalupami naplavenými k sobě jako shluky želv a opět kráčím po staré polní cestě, kde se kořená vůně pupav a pryčců míší s nesmělým dechem šipkových keřů. A opět se mne zmocňuje zvláštní pocit napětí, jakési záhadné tušení neočekávaného, jako tenkrát, když jsem ještě byl chlapcem...

Náhle se celá krajina naplní temným duněním. Budí to dojem, jako by se klenba nebeská nade mnou proměnila v obrovskou chrámovou kopuli, pod níž s mocným hučením bijí dvě železná srdce o zvující bronz...

To se rozezněly Petr a Pavel — dva zvony na lošanském kostelíku. Jejich mohutné hlasy se nesou krajem vážně a slavnostně.

Bohužel — zvoní tak už jenom v mém snu. Vše šířící válka je strhla s věže a přelila jejich mírový kov na hučící děla, která šíří smrt.

Pokud zvonily, jejich volání nebylo pouhým curkáním cikád, které umlkají bez ohlasu, nebylo jen prázdnou ozvěnou, mizící v hloubi lesů. Nel Desítky srdcí čekaly na jejich kovový hlas a on se do nich snášel jako něžný déšť, jenž na jaře s tichým ševelením zúrodňuje široké lány.

Je pět vesniček na modrém Zálesí, ztracených v moři lesů jako hvězdíčky v tůni nebes. Opony zeleně dělí jednu od druhé. Ale po léta, co nad Lošany hlaholil Petr a Pavel, spojovalo jejich zvonění ty drobné vzdálené vsi neviditelnými pouty. A nejen ves ke vsi, ale generaci ke generaci. Kam do-

lehla jejich výzva, zvedaly se upravené ruce a slavnostně rýsovaly na čela znamení kříže. Hlavy se na chvíli sklonily, rty se rozvlnily modlitbou a srdce se pozvedla k Otci, plná prosté zbožnosti...

Měly jména apoštolských knížat — veliká a svatá jména. Ale zasluhovaly si je, neboť i ony — po svém způsobu připomínaly lidem jsoucnost Boží, vyzývaly k modlitbě a hlásaly pokoj lidem dobré vůle.

Dnes, jak jsem řekl, duní už jenom v mém snu. Na lošanskou věž už nevystupuje zvoník, aby je rozhoupal. Ale já často myslím, že i když už dávno mlčí, volají ještě dál. Což není právě toto chmurné mlčení lošanské věže jedním z mnoha důkazů svatokrádežné ničivosti války a nýmým protestem proti ní?

KAREL PAŤHA

PETR A PAVEL — SLOUPY CÍRKVE

Tisíc devět set let uplývá v letošním roce od mučednické smrti dvou nejhorlivějších apoštolů Kristových, Petra a Pavla. Zakončili svůj život na této zemi, věnovaný Kristu, ve středu velké říše římské, v Římě. Zdálo se, že se krutému Neronovi zdařilo zlomit dva nejpevnější sloupy zbudované Církve Kristovy. Zkrvácený pahorek za Tiberou krví Petrovou, stékající s kříže po jeho hlavě, potřísněná silnice Appiova utatou hlavou Pavlovou, staly se zřídlem ještě většího rozkvětu života Církve. Nebylo totiž myslitelné, aby ti, kteří byli Kristem pozvednuti a vyvoleni za hlavní pilíře jeho díla, byli zničeni. Dodnes, po tolika staletích, na těchto místech čerpá Církev občerstvení víry, posílnění naděje, roznicení lásky na jejich přímluvu. Zvláště v tomto jubilejním roce jejich společného mučednictví budou tato místa, označená památnými bazilikami, „prameny, vytryskujícími do života věčného“ (Jan, 4, 14).

Prostého, avšak odvážného rybáře na Genezaretském jezeře si vyvolil Kristus. Jeho rodové jméno při prvním setkání mu změnil. Šimona jmenoval Petrem. (Mr 3, 16.) I když věděl, že mnohdy zakolísá a padne do rozbouřených vln života, spoléhal zcela na jeho oddanost. Proto rád vstupoval do jeho domu v Betsaidě a později v Kafarnaum, proto rád vstupoval do jeho loďky, proto rád ho volal ke všem památným událostem.

Petr si byl vědom, co znamená změna jména. Cítil to na dně své duše tím více, když vzpomněl si na změnu jména u Aráma na jméno Abrahám. Má být Petrou-Skálou. Ještě více je potěšen, když Kristus znovu slavnostně ho jmenuje Petrem, odvolává se na milost samého nebeského Otce: „Blažený jsi Šimone, synu Jonášův, neboť ti to nezjevilo tělo a krev (Božství Kristovo), ale můj Otec v nebesích. A já ti pravím: Ty jsi Petr-Skála — a na té skále vzbudím svou Církev a pekelné brány ji nepřemohou. Tobě dám klíče nebeského království. A cokoliv svážeš na zemi, bude svázáno i na nebi; a cokoliv rozvážeš na zemi, bude rozvázáno i na nebi!“ (Mt 16, 17–19.)

Že toto rozhodnutí Krista i nebeského Otce brali ostatní apoštolé vážně, svědčí o tom jejich vážné chování i předkládání rozhodnutí Petrovi, stejně jako 118 zmínek o Petrovi v evangeliích. Zvláště jeho vedoucí činnost je patrna po seslání Ducha svatého, kdy jako první apoštol zázračně uzdravuje ochrnutého, kdy hájí sbor apoštolů před veleradou, kdy první přijímá do Církve pohany a kdy jako první apoštol birmuje v Samarii. Podle všeobecného rozkazu Kristova (Jděte do celého světa, uťte všechny národy a křtíte je) odchází do třetího největšího města římské říše — do Antiochie v Sýrii. Zde hojně křtí a zde věřící dostávají poprvé oficiální název „křesťané“. Vráťte se do Jeruzaléma je uvržen od Heroda Agripy, pro hlásání Krista, do temného žaláře, odkud ho o půlnoci vyvádí anděl i s ostatními apoštolů z věze-

ní a přikazuje jim: „Jděte a postavte se a mluve v chrámě lidu všechna slova tohoto života“. (SA, 5, 19.) Petr se pak rozhoduje dobýt pro Krista hlavní město říše, Řím. Vrací se znovu do Jeruzaléma, aby řídil první všeobecný sněm Církve, r. 50. Svůj hlavní stan v Římě staví jako zdatný vojevůdce v podhradí města v Zátiběří. Skoro 25 let trvá jeho vítězná bitva o duši celého hlavního města. Nezapomíná ani na posílnění křesťanů v Malé Asii a Středním východě a posílá jim dva povzbudivé listy. Oba je označuje svou signaturou: „Šimon Petr, služebník a apoštol Ježíše Krista...“ A takovým zůstal až do vrcholu svého života. A jako sloup je zakončován uměleckou hlavici, tak Petr zakončuje svůj pozemský život korunou mučednictví na kříži hlavou dolů, aby tak prokázal, že Ježíš to byl, který jej zvedl do výše svého díla, Církve.

Byl zde i druhý sloup, potřebný pro dokonalost díla. Sloup pevný, ale ležící pod násypem písku. I ten Ježíš zvedá, očišťuje a staví za pilíř svého díla. Je jím Šavel, kdysi pronásledovatel a nepřítel jeho díla, Církve. Ten „sopitíl hrozbami a zabíjením proti učedníkům Páně“ (SA 9, 1). Síla Boží milosti však byla větší. Když chtěl dílo zkázy Církve dokonat a blížil se k Damašku, najednou jej ozářilo světlo s nebe. „I padl na zem a uslyšel hlas, který k němu mluvil: „Šavle, Šavle, proč mne pronásleduješ?“ On řekl: „Kdo jsi, Pane?“ A on: „Já jsem Kristus, kterého ty pronásleduješ. Ale vstaň, vejdi do města a bude ti řečeno, co máš činit.“ (SA 9, 4) A Šavel se stává po uzdravení a křtu jedinečným apoštolem Kristovým, který nese světlo Boží pravdy přechýlným národům ve Středomoří. Rozhlédl se jako orol a vše chtěl Kristu nahradit a rozmnožit. Opouští Damašek, Jeruzalém, Arábii i své rodné město Tarsus. Vydává se na svou první velkou apoštolskou cestu po Malé Asii. Jen chvíli si odpočine v Antiochii a rozjíždí se znovu na druhý, ještě větší okruh přes Makedonii a Řecko. Třetí jeho cesta zasahuje Ejez, Trákii i Milét. Ani při tolikeré práci a nebezpečích nezapomíná utvrzovat víru v srdcích nových křesťanů a píše jim 14 dlouhých listů. Jeho tajemné spojení s Kristem dodává jeho celkem slabému tělu potřebnou sílu k tak rozsáhlému apoštolátu. „Všechno zmožu v tom, jenž mne posilňuje“ volá a nadšeně se vrhá do dalšího zápasu o získání duší Kristu. Vítá i svoji dvojí vazbu ve vězení v Římě a ani tam nepřestává apoštolovat. Přerušení používá k tomu, aby dopravil záměst o Kristu až ke „sloupům Herkulovým“ (Gibraltaru) do Španělska. Teprve krutý žalář mamertinský, který už 300 let zadržel mnohé vězně, zadržuje Petra i Pavla. Odtud vedou ho po silnici k druhému a definitivnímu setkání s Kristem... Toho si je Pavel plně vědom. V zanícené lásce serafa touží být co nejdříve u cíle své životní cesty ve světle života s Kristem...

Pevná byla víra obou apoštolů. Pevná, činná i vytrvalá.

Nebyli by umírali, kdyby pevně nebyli přesvědčeni, že Kristus žije a na ně čeká! Jak jsou šťastní nyní u Ného. Jejich životní dílo neskončilo však pozemskou smrtí. Jsou ještě blíže u Zdroje světla a všemohoucí síly.

Přimlouvají se za rozkvět Božího díla, Církve, tím více, čím více roste celá její světová stavba. A dobře ví, že k tomu třeba pevného, činného a trvalého materiálu. Posilují svou přimluvnou mocí základy Církve v Římě, upevňují a rozšiřují hranice evangelia na všech konti-

nentech světa, otvírají okna a nabízejí přístřeší všem lidem bez rozdílu. Proto papež Pavel VI. vybídl svůj Apoštolským poselstvím ze dne 22. II. t. r., aby v de. 29. června na svátek sv. Petra a Pavla každý z nás v společném shromáždění posílil i svou víru v duši – apoštolským vyznáním víry „Věřím v Boha“. Tím nejlépe oslavíme jejich 1900. jubileum jejich vstupu ke Kristu, tím nejlépe prospějeme jejich snahám i své duši.

P. VLADISLAV SCHNEIDER

Galerie vlasteneckých kněží

P. JAN PROCHÁZKA

V Červených Janovicích ještě mnozí pamatují tohoto muže s oduševnělou, inteligentní tvář, který za války přes svůj vysoký věk tak rád spěchával na autobusovou stanici, když přijížděli lidé z práce, jen aby se dozvěděl čerstvé zprávy z válečného pole nebo alespoň ukořistil nějaký válečný vtíp, a který na příkladu blesky otřískaných topolů kolem janovického hřbitova uměl tak markantně svým farníkům napovědět, že ani úspěchy nacistické vojenské mašinerie neporostou do nebe.

Bohužel byl udán, zatčen a odsouzen ke čtyřem letům vězení, která ani plně neabsolvoval. Zemřel jako vězeň v Bruchsale u Karlsruhe dne 23. března 1943 ve věku 72 let.

Životní osudy P. Jana Procházky se dozvídáme přímo z jeho pera; farář, který — jak uvádí týdeník Pestrý Týden z 27. července 1940 — přepsal nejstarší, už špatně čitelné a rozpadající se matriční knihy obce Červené Janovice, aby tak zachoval budoucím důležité dokumenty, se stejnou péčí se snažil předávat potomstvu i zprávy z doby, kterou sám prožíval. V místní pamětní knize můžeme číst ty jeho heslovité, chvatné zápisy zachycující stručně jeho životopis i jeho dojmy z duchovní správy v obci.

P. Procházka byl podle těchto zpráv dítětem severovýchodního cípu Českomoravské vysočiny. Narodil se 19. ledna 1871 ve Starém Kamenci poblíže Poličky a tento kraj byl vlastně celým jeho životem. Nikdy se odtud podstatně nevzdálil, tady prožil své dětství, i mládí, tady byla všechna jeho kaplanská i farářská místa. Jedině pro smrt musil daleko.

Svědky jeho středoškolských studií byla staroslavná, poetická Litomyšl. Theologická studia absolvoval na kněžském semináři v Hradci Králové, kde také byl dne 25. července 1895 — tedy ani ne pětadvacetiletý — vysvěcen na kněze. Kaplanem byl nejprve přímo v Poličce, pak v Mříčné u Jilemnice a posléze v Bystrém u Poličky. Devět let trvalo jeho kaplanské působení, aniž by na jeho životě, kromě samozřejmého zrání a sbírání zkušeností, zanechalo hlubší stopu. Nejšťastnější a nejobhatší období jeho života nastalo, jak se zdá, teprve jeho jmenováním farářem v Petrovicích u Čestiny, kde působil plných devatenáct let, od 1. července 1904 do 31. ledna 1923. Sám ve svém životopise poznamenává, že byl „miláčkem dalekého širokého okolí“; uvážíme-li mimo to, že zde působil ve svých nejlepších letech — od třiatřicátého do dvaapadesátého roku — pochopíme, že toto období snad skutečně bylo vyvrcholem jeho životních snah. Dne 1. února 1923 byl P. Procházka jmenován farářem v Bystrém u Poličky, kde kdysi v mládí působil jako kaplan. Bystré je horská farnost, má dva filiální kostely a hřbitovy, do škol je daleko. Kaplana k ruce neměl a kromě duchovní správy naválily se na něho ještě různé občanské povinnosti, což jej, jak píše „duševně i tělesně zničilo tak, že 1. ledna 1932 resignoval na své místo a šel za administrátora do Košic“. Zde však to nebylo pro zvolna stárnoucího muže o nic lepší, a když mu 1. ledna 1935 byla přidána ještě farnost Sudějov, „hynul znovu“. Posléze byl na své snažné prosby poslán do Červených Janovic, kde působil od 1. listopadu 1936 jako administrátor a konečně od 1. června 1937 jako farář. Jako dobrý pastýř uzavírá P. Procházka svůj krátký životopis v pamětní knize slovy: „Kéž Bůh dá, aby to [tj. jeho jmenování farářem v Červených Janovicích] bylo ke spásě duše jeho a všech jeho farníků.“

Další zápisy svědčí o jeho kněžské horlivosti. V obci totiž nepanovaly právě utěšené poměry. Lidé zde sice chodili do kostela, na průvody, účastnili se poutí, ale celá ta zbožnost byla jen velmi povrchní, nic hlubšího. Vše plynulo jen z náboženského konservatismu, o opravdovém životě náboženském nebylo ani potuchy. Nový duchovní správce o svém nástupním kázání o pout 15. listopadu 1936 prohlásil, že přichází ke všem svým farníkům bez ohledu na jejich politickou příslušnost a bez ohledu na jejich náboženského přesvědčení a že jim všem chce poctivě sloužit. Věděl, že jeho práce bude těžká a zdlouhavá a že „nezbývá, než prosit Boha, aby Or svou milostí zapůsobil“. Pozdější zápisy P. Procházky ukazují, že jeho úsilí nezůstalo bez ovoce. Lidé začali častěji chodit na pobožnosti, častěji přistupovat k sv. svátostem, návštěva kostela se nebývale zlepšila.

Ztráta národní svobody ho sice naplnila hlubokým smutkem, ale nezbavila naděje. Svědčí o tom zápis z 18. června 1939, v němž píše: „Hrozná národní poměry — odtržení Sudet a všech míst, kde žili Němci, od Čech a Moravy, odtržení Slezska, odloučení Slovenska a prohlášení jeho samostatnosti, zabránění Podkarpatské Rusi a část Slovenska, prohlášení Čech a Moravy jako Protektorátu Německa — to vše působí hluboce na náš lid a to snad také obrátí jej zpět k Bohu. Kéž je to brzy.“

Pak ale přichází poslední zápis bez data, zápis takřka zoufalý a alarmující:

„Po vypuknutí války propukla v lidech zase hrabivost necitelnost — a co nejhoršího — vzájemné udavačství! I ve zdejší farnosti to lze pozorovat. Ač návštěva služel

Božích dopoledních se udržuje, přece jenom z lakoty přibývá nedělní polní práce. Marné proti tomu mluvení."

Tušil už při tomto zápisu P. Procházka, že on sám bude zanedlouho vydán zákeřným udavačem z farnosti do rukou gestapa? A že většina svědků z jeho působistě, které tak miloval a pro které udělal tolik dobrého, cynicky potvrdí jeho nepřátelský postoj k říši, jeho narážky při kázáních, jeho posměšné výroky?

Naposled promlouval P. Procházka ke svým farníkům o svatoanenské pouti v Újezdci, tiché obci přifařené k Červeným Janovicům. Vzápětí nato — 29. července 1941 — pro něho přijelo gestapo. Byl odsouzen, jak už řečeno, k čtyřletému vězení, ale vydržel to pouhý rok. Pak onemocněl a dne 23. března 1943 se odebral, zapotížen svátostmi umírajících, do věčné naší vlasti. Pohřben byl v Bruchsalu u Karlsruhe. Jeho nástupce v Červených Janovicích P. Josef Čáp poznamenává v pamětní knize: „Slouží ke cti tamních kněží, že jejich péči byl pohřben v samostatném hrobě a nikoliv ve společné šachtě.“ K zápisu se přiložena krátká zpráva farního úřadu v Bruchsalu o jeho smrti a pohřbu s latinským

postskriptem: „Hodie celebravi missam pro defuncto confratre.“

Zdalo se, že se za P. Janem Procházkou uzavřela hladina. Ale nebylo tomu tak. Jaro svobody vyvolalo z dálného hrobu i světlou památku červenojanovického faráře. Obec, z které byl odvezen do vězení a na smrt, se skutečně snažila uctít svého umučeného faráře co nejdůstojněji. Předně byl dne 12. října 1947 na jeho památku slavnostně vysvěcen 126 kg těžký zvon sv. Josef, namísto zvonu, který byl ve válce zabrán a vydána při té příležitosti pamětní plaketa (kartonový odznáček). Dále byl téhož roku vztyčen poblíž obce mohutný misijní kříž s jeho jménem a daty narození a smrti a posléze mu byla na kapliče sv. Anny v Újezdci, kde naposled kázal, odhalena pamětní deska, při níž místní obyvatelstvo přisahalo věrnost náboženskému i národnímu odkazu svého někdejšího duchovního správce. A posléze byl P. Jan Procházka vyznamenán Československým válečným křížem 1939 in memoriam, který byl předán farnímu úřadu v Červených Janovicích a tam také byl uložen.

Dr. JOSEF BENEŠ

NAŠ ZÁPISNÍK

KNĚŽSKÉ EXERCICIE V KNĚŽSKÉM DOMOVĚ V PRAZE

se budou konati v pěti kursech, a to: I. 3. 7.—7. 7. (exercitátor Václav ZIMA), II. 10. 7. až 14. 7. (exercitátor ThDr. Karel Sahan), III. 17. 7.—21. 7. (exercitátor ThDr. Karel Sahan), IV. 28. 8.—1. 9. (exercitátor ThDr. Heřman Schmidt), V. 4. 9.—7. 9. (exercitátor Václav ZIMA).

Počet exercitantů v každém kursu je 30. Přihlášky zasílejte na svou konsistoř, budou vyřizovány v pořadí jak došli. Všechny kurzy exercicií začínají v pondělí o 18. hodině a končí v pátek ráno snídání. Poplatek činí 190.— Kčs, a je v něm zahrnuto ubytování, stravování a všechny ostatní režijní poplatky. Po přihlášce zaplatí exercitant zálohu 100 korun vplátním lístkem Poštovní spořitelny, přiloženým k potvrzení přihlášky. Tato záloha se nevrací, když přihlášený nenastoupí. Exercitantům se doporučuje, aby při exerciciích necelebrovali, ale byli přítomni na Mši sv. exercitátora nebo se střídali při koncelebraci.

NAŠE OBRAZKY

První strana obálky: Svatý Pavel, obraz neznámého mistra v basilice sv. Pavla v Římě. Druhá strana obálky: Výtvarná moderní výzdoba stěn kostela v Dolní Bučici a v kapli ve Vrdech z roku 1962, 1963 a 1964. Třetí strana obálky: Novosvěcení Cyrilometodějské římskokatolické bohoslovecké fakulty v Praze-Litoměřicích: Vojtěch Faldík, Gottwaldow, Rudolf, Antonín Kolář, Gottwaldow, Josef Břicháček, Předbořice, okres Písek, Josef Pojezdský, Jihlava, Václav Diviš, Střelské Hoštice-Katovice, okres Strakonice, František Caviák, Čadca, Čeněk Šilain, Praha-Žižkov, Václav Chodora, Sedlitz-Vrčeň, okres Píseň, Otakar Zváček, střítěž nad Lúdinou, okres Přerov. Čtvrtá strana obálky: Bottega di Antonazzo Romano: (1450 až 1501): Socha sv. Pavla v kapli basiliky sv. Pavla v Římě.

JUBILEA

V měsíci červenci se dožívají vsdpp:

75 let: 9/7 Josef Mžyk, Ropice.

70 let: 8/7 Karel Pietsch, Praha, 22/7 Leopold Risspler, Hradešín.

65 let: 12/7 Metoděj Frant. Řezníček, Jihlava.

60 let: 1/7 Josef Semrád, Praha, 7/7 Cyril Zimčík, Kuželov, 8/7 Alois Vičar, Polanka n. Odrou, 21/7 Josef Rybka, Korytná, 16/7 Josef Černý, Loštice, 28/8 dr. Heřman Schmidt, Česelice.

V měsíci srpnu se dožívají vsdpp:

75 let: 3/8 František Bureš, koop. v. v. Strážnice, 4/8 Ladislav Burda, em. děkan, Týnec n. Labem. 15/8 Josef Nezdařilík, koop. v. v. Bystřice pod Hostýnem.

70 let: 16/8 Maxmilián Kaschel farář, Kobylá n. Vidn., 17/8 Josef Pilát, děkan, Horovice, 29/8 Bohuslav Bartoš, admin., Popovice.

60 let: 2/8 Jaroslav Žuža, admin., Cetechovice, 24/8 Štěpán Job, farář, Jankovice, 25/8 Ludvík Pešek, farář, Štěpánov.

50 let: 16/8 Karel Sýkora, admin., Kdousov, 17/8 Vojtěch Samec, admin., Pouzdřany.

V měsíci září se dožívají vsdpp:

85 let: 26/9 František Lukš, em. admin., Žireč n. L.

70 let: 28/9 Antonín Kolář, farář, Babice.

60 let: 18/9 dr. Josef Vrzalík, admin., Předmostí u Přerova.

50 let: 19/9 Klement David, admin., Třebosice, 20/9 dr. Josef Pokorný, admin., Ledec nad Sázavou, 23/9 Jan Šimek, admin., Zámberk, 20/9 Václav Zouhar, admin., Bohdalice, 26/9 Ferdinand Šoupal, prov., Studnice.

KNĚŽSKÁ VÝROČÍ

65 let: 5/7 Albert Jadrníček, čest. kanovník, Kroměříž, Jan Krejčíř, farář v. v., Bílá, 13/7 Karel Petříček, Písek, 25/7 Ludvík Moláček, Lužec nad Cidlinou.

60 let: 5/7 Inocenc Bálrla, farář, Želeč, 14/7 dr. František Švábeník, Brno, Antonín Lehraus, Horní Štěpánov, 14/7 Josef Havel, Slatiňany.

55 let: 5/7 Jan Jelínek, Pyšel, 21/7 Bedřich Wražina, Brno, 21/7 Jan Hladký, Židlochovice, 23/7 Josef Bukovan, Frýdek, 14/7 František Brabeček, Černovice, Josef Brož, Lidman, Antonín Jurásek, České Budějovice, 25/7 Jan Komsrka, Veselí nad Lužnicí.

50 let: 5/7 Jan Drexler, kooperátor, Přerov, Pavel Hanák, kanovník, Kroměříž, Bedřich Hýža, Nový Jičín, Jaroslav

Kalabis, admin., Charváty, Jindřich Slouka, admin., Bouzov, Josef Vavřík, farář, Dolní Němčí, dr. Alfons Glos, kop. v. v. Hranice, Štěpán Konečný, koop. v. v. Místek, Josef Kuchařík, admin., v. v. Všechnovice, Josef Složil, děkan v. v. Pavlovic u Přerova, František Srovnalík, farář v. v. Choryně, František Marek, Křtiny u Brna, Karel Hobza, Brno, Josef Vlk, Opatov, Josef Opletal, Mor. Budějovice, Rajmund Klabeček, Vel. Blžovice, Alois Hroch, Vel. Pavlovic, Václav Hlavíčka, Bukovany, Jan Noha, Mohelno, Jan Navrátil, Popelín, Antonín Horák, Hostim, 8/7 Josef Šánka, Radnice u Rokycan, Alois Malý, Dobříš, Ladislav Krainer, Libčice n. Vlt. Kamil Laudin, Senohraby, dr. Josef Konůpek, Velim, Václav Weber, Ledce, Vojtěch Culík, Nížebohy, Václav Šáha, Senohraby, Václav Týra, Bělce, Václav Leder, Vidnava.

45 let: 5/7 Vincenc Bleša, admin., Doloplazy u Olomouce, Felix Gurzan, prov., Libhošť, dr. Ladislav Kubiček, admin., Ostrava-Hrabůvka, Ignác Bezdek, farář v. v. Vizovice, Bohumil Kittich, admin., v. v. Starý Jičín, Alfons Kresta, farář v. v. Pačlavy, Josef Huďeček, Bratčice, 9/7 Josef Kurowski, Český Tešín.

40 let: 5/7 dr. Vojtěch Jestříbek, admin., Kopřivnice, Ladislav Staněk, Citov, Jan Willich, čestný kanovník, Příbor, Jan Kočíš, admin. v. v., Vnorovy, Jan Zálaba, Brno, František Vítek, Křižanovice, Alois Římeš, Letonice, Rudolf Dvořák, Dořevice, Stanislav Burian, Břežník, František Bělský, Želetava, 3/7 dr. Jan Merell, děkan CMBF, Praha, Josef Buchtele, Středokluky, František Novák, Kostelec n. Labem, Jan Vrba, Libín.

30 let: 5/7 Konrád Baranek, farář, Oldřišov, Jan Bartošek, admin., Brodek u Nezamyslic, Antonín Bartošík, děkan, Hranice, Oldřich Blažek, admin., Vsetín, František Gavlas, kanovník, Ostrava-Vitkovice, Josef Hejna, provisor, Drahotuše, Josef Hrazdil, farář, Ivanovice, dr. František Hrnčíř, provisor, Velké Heraltice, dr. Leopold Chvoštěk, provisor, Velký Týnec, Ignác Lakomý, provisor, Hanušovice, dr. Josef Moštek, admin., Starý Hrozenkov, Jan Mrkus, admin., Osek nad Beč-

vou, Josef Nakládal, děkan, Uničov, Josef Němec, farář, Kostelec u Holešova, Josef Peterek, admin., Olomouc-Chválkovice, Josef Pospíšil, provisor, Šternberk, Vladimír Ryšavík, Stará Ves u Rýmařova, Vladimír Seget, admin., Branná, dr. Alois Strnad, admin., Mořkov, Karel Šimera, děkan, Olomouc-Hodolany, Václav Vincenc, admin., Hulín, Josef Vlček, admin., Úvalno, Vojtěch Vrtilek, admin., Zvole, František Zlámal, Alois Žencík, admin., Mor. Kovic, Josef Mikulík, koop. v. v., Kroměříž, František Jičínský, Mušov, František Vlach, Ostrovačice, Josef Ducháček, Ivančice, Jan Hřebínek, Rozsochy, Josef Hladký, Jány, Antonín Nedoma, Brno, Antonín Bláha, Předín, František Kana, Lysice, František Krchňák, Letovice, Jan Dvořák, Sulíkov, Ondřej Damborský, Dražovice, Kasián Válek, Třebíč-Jejkov, Jan Mrva, Pohořelice, Arnošt Korec, Veverská Bítýška, Jaroslav Veselý, Jihlava, 4/7 dr. Petr Franta, kanovník, Brno, Alois Elnaig, Dolní Suchá, ThDr. František Kalník, Frýdek, Bohuslav Sojka, Radvanice, Albín Szewieczek, Skalce, 5/7 dr. Jaroslav Kouřil, Praha.

NOVÉ KNIHY NAKLADATELSTVÍ LIDOVÉ DEMOKRACIE

Kate O'Brienová: Bez pláště. Str. 424, 25.— Kčs váz.

Rodinná kronika dvou generací Considinů a vzpoura Denise, který má udržet tradici měšťáckého nevku, je obsahem knihy irské spisovatelky u nás dobře známé svými dřívějšími pracemi. Český překlad od dr. Vojtěcha Gaja.

Carlo Coccioli: Dědic Montezumův. Str. 440, 25.— Kčs váz.

Světová kritika řadí Coccioliho hned vedle Grahama Greena a Bernamse, neboť jeho práce nejsou pouze historické romány, ale přinášejí i obrazy, v nichž se prolíná skutečnost se snem, problémy pozemské s transcendentem. Tento román líčí události roku 1525, kdy u východního pobřeží mexického přístálo několik set Španělů.

Milan Salajka: Rasy a rasismus ve světě. Str. 72, 4.— Kčs brož.

Knihy seznamuje s otázkou ras a rasismu podle posledních výsledků vědeckého bádání. Uvádí rovněž stanovisko víry a novou orientaci v katolické církvi.

ÚŘEDNÍ ZPRÁVY

ARCIDIECÉZE PRAŽSKÁ

Ustanovení:

Huber Jiří, býv. ordinář sekr., ustanoven dekretem čj. 1647/67 od 1. 4. 1967 kaplanem v Kolíně a dekretem čj. 1648/67 od 10. 4. 1967 excurrando administrátorem v Nové Vsi, okres Kolín.

Kubý Alois, kaplan, Kolín, ustanoven dekretem čj. 1645/67 od 10. 4. 1967 administrátorem v Obříství a dekretem čj. 1646/67 excurrando administrátorem v Chlumíně, okres Mělník.

Hradecký Václav, administrátor, Číhaná, ustanoven dekretem čj. 1758/67 od 1. 5. 1967 administrátorem v Dobříši a dekretem čj. 1759/67 excurrando administrátorem ve Svatém Polu, okres Příbram.

Úmrtí:

Novotný Josef, farář, Třebsko, zemřel 12. 4. 1967 ve věku 75 let (čj. 1627/67).

Wonka František, děkan, Manětín, zemřel 29. 4. 1967 ve věku 67 let (čj. 1805/67).

Ustanovení:

Tesař František, administrátor, Uhřetěves, ustanoven dekretem čj. 1108/67 od 1. 4. 1967 vikářem říčanským.

Metuš Bedřich, administrátor u sv. Jiljí v Praze 1-Staré Město, ustanoven dekretem čj. 708/67 současně rektorem kostela sv. Voršily v Praze 1-Nové Město od 20. 2. 1967.

Úmrtí:

Msgr. Resl Josef, administrátor v Obříství, zemřel 6. 3. 1967 ve věku 81 let (čj. 952/67).

Dr. Kabourek Kamil, býv. duch. správce v Praze-Strahově, zemřel 18. 3. 1967 v Senohrabech ve věku 90 let (čj. 1276/67).

DIECÉZE KRÁLOVÉHRADECKÁ

Ustanovení:

Žemlička Josef, interk. administrátor v Lomnici n. Pop., jmenován dne 1. 3. 1966 vikariátním sekretářem vikariátu jilemnického.

Kovář Karel, interk. administrátor v Zahrádce, ustanoven dne 1. 5. 1966 excur. administrátorem ve Vojslavicích.

Kubelka Josef, interk. administrátor ve Vojslavicích, ustanoven dne 1. 5. 1966 interkalárním administrátorem v Kališti a excur. administrátorem v Senožatech.

Uhliř Josef, interk. administrátor v Železnici, ustanoven dne 1. 6. 1966 excur. administrátorem v Lužanech.

Walter Vítězslav, interk. administrátor v Machově, ustanoven dne 1. 5. 1966 excur. administrátorem v Bezděkově.

Zábranský Vojtěch, kpž arcidiecéze olomoucké, ustanoven dne 1. 8. 1966 interk. administrátorem v Hradci Králové VIII.-Novém Hradci Králové a excur. administrátorem ve Stěžerách.

Černý Václav, interk. administrátor v Hradci Králové VIII.-Novém Hradci Králové, ustanoven dne 1. 8. 1966 interk. administrátorem v České Bělé a excur. administrátorem v Dolní Krupě.

Ducháček Petr, mimo službu v DD v Chocni, ustanoven dne 1. 8. 1966 interkalárním administrátorem v Písečné.

Kubíček Josef, ustanoven dne 1. 8. 1966 duchovním správcem Sester sv. Kříže v Chocni, DD.

Pítron Vladimír, novokněz, ustanoven dne 1. 8. 1966 protokolistou kapitulní konsistoře v Hradci Králové.

Ducháček Petr, interk. administrátor v Písečné, ustanoven dne 15. 8. 1966 excur. administrátorem v Českých Libchavách.

Havlíček Otto, kaplan v Pardubicích, ustanoven po ukončení vojenské zákl. voj. služby kaplanem v Jaroměři II., dne 15. 8. 1966.

Ustanovení:

Talacko Václav, interk. administrátor v Chotěboři, ustanoven dne 1. 9. 1966 excur. administrátorem v Nové Vsi.

Dušek František, interk. administrátor v Hradci Králové II.-Pražské předměstí, ustanoven dne 1. 11. 1966 interk. administrátorem v Pouchově a excur. administrátorem v Plotištích n. L.

Fogel Stanislav, interk. administrátor v Pouchově, ustanoven dne 1. 11. 1966 interk. administrátorem v Dobrušce a excur. administrátorem v Dobřím.

Paclík Miroslav, interk. administrátor v Dobrušce, ustanoven dne 1. 11. 1966 interk. administrátorem v Novém Bydžově a excur. administrátorem v Lužci n. Cidl., v Metličanech a v Petrovicích u Nového Bydžova.

Pítron Vladimír, protokolista kapit. konsistoře v Hradci Králové, ustanoven dne 1. 11. 1966 interk. administrátorem ve Starém Bydžově.

Fišar Stanislav, kaplan v Novém Bydžově, ustanoven dne 1. 11. 1966 interk. administrátorem v Hradci Králové II.-Pražském předměstí a excur. administrátorem v Kuklenách.

Měšťan Josef, interk. administrátor v Chrastí u Chrudimě, ustanoven dne 15. 11. 1966 interk. administrátorem v Červeném Kostelci a excur. administrátorem v Boušíně.

Cvrček Jaroslav, interk. administrátor v Červeném Kostelci, ustanoven dne 15. 11. 1966 interk. administrátorem v Chrastí u Chrudimě.

Vít Václav, ustanoven dne 15. 11. 1966 interk. administrátorem v Chřenovicích.

Sýkora Antonín, interk. administrátor v Jaroměři II., ustanoven dne 15. 1. 1967 excur. administrátorem ve Zvoli.

Lukáček Andrej, kaplan v Polné, ustanoven dne 1. 2. 1967 excur. administrátorem ve Šlapanově.

Bureš František, ustanoven dne 10. 2. 1967 interk. administrátorem v Žumberku a excur. administrátorem ve Vrbatově Kostelci.

Úmrtí:

Ježek Josef, kněz jubilár, č. kons. rada a emer. katecheta v Rychnově n. Kn., zemřel dne 27. 2. 1966 v Rychnově n. Kn. a pohřben v Krivicích.

Šorm Alois, č. kons. rada, děkan a farář v Písečné, zemřel dne 1. 6. 1966 v Písečné a pohřben tamtéž.

Volanský Josef, děkan v Novém Bydžově, zemřel dne 13. 8. 1966 v Novém Bydžově a pohřben tamtéž.

Dvořák Jan, administrátor v Chřenovicích, zemřel dne 23. 10. 1966 ve Chřenovicích a pohřben tamtéž.

Wiesner Karel, farář v Křížové v., bytem ve Starém Ransku, zemřel dne 15. 1. 1967 ve Starém Ransku a pohřben v Křížové.

Dr. Šikl Josef, farář v Žumberku, zemřel dne 17. 1. 1967 v Chrudimě a pohřben v Trojovicích.

Rajs František, emer. farář v Nové Pace, zemřel dne 2. 2. 1967 v Senohrabech a pohřben v Nové Pace.

DIECÉZE LITOMĚŘICKÁ

Ustanovení:

Ondrouch František, administrátor v Krýrech, okres Louny, s okamžitou platností dnem 16. ledna 1967 znovu nastoupil do úřadu děkana v Teplících.

Audy Antonín, kaplan v Žatci, ustanoven od 1. března 1967 interkalárním administrátorem farnosti Staňkovic a excurrando farností Hořetice, okres Louny a farností Hrušovany a Vysočany, okres Chomutov, vše vikariát žatecký, při zachování dosavadních kaplanských povinností v Žatci.

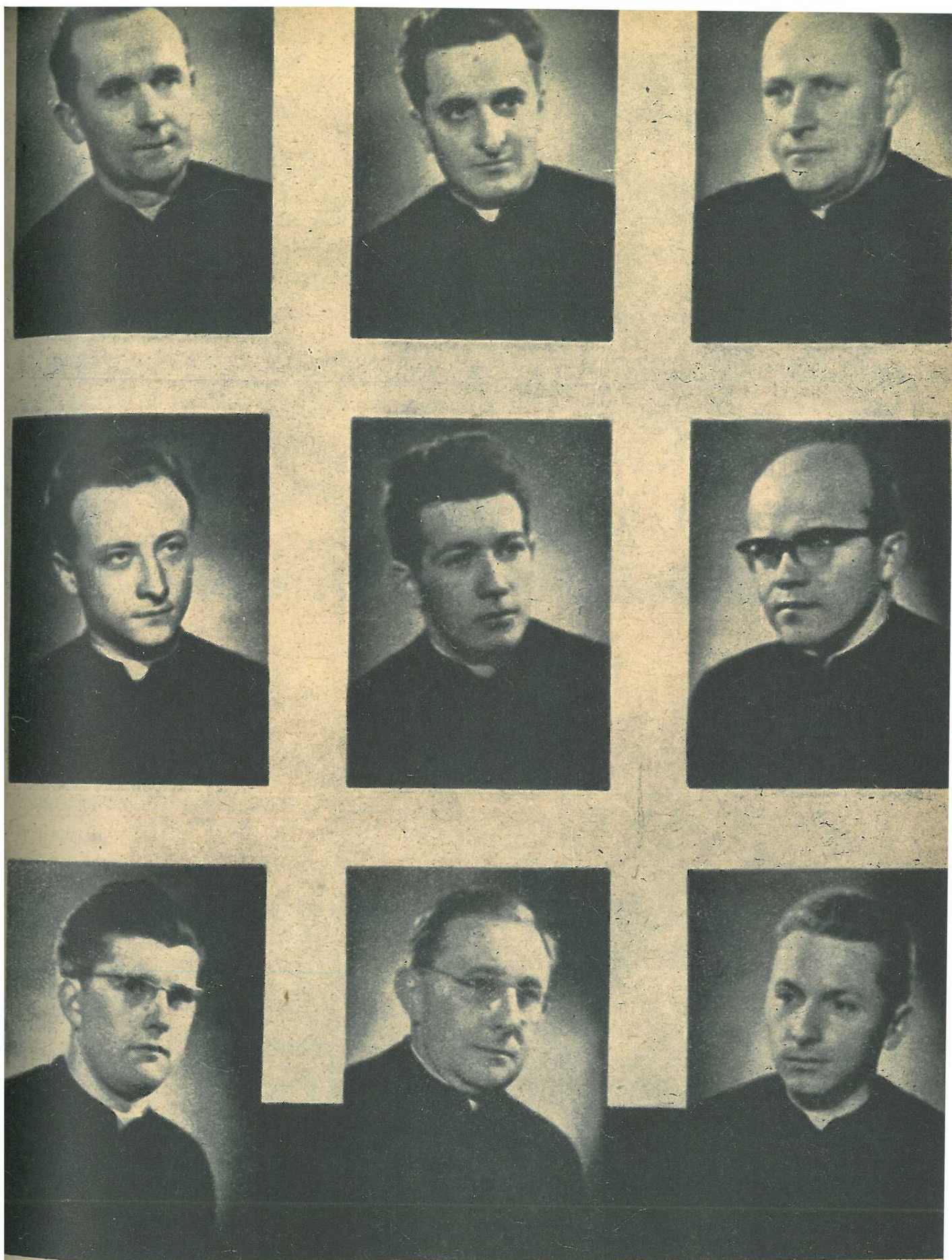
Odvolání z duchovní správy:

Pepřla Jan, administrátor děkanského úřadu v Teplících, ke dni 16. ledna 1967 odvolán z duchovní správy.

Úmrtí:

Wagner Antonín, osob. děkan a administrátor v Maléměřicích, zemřel dne 30. ledna 1967 a 4. února 1967 byl na místním hřbitově pohřben.

Soukup Karel, osob. arciděkan a bývalý duchovní správce v Benešově nad Ploučnicí, zemřel dne 10. února 1967 v Děčíně a dne 14. února 1967 byl pohřben v Benešově nad Ploučnicí.

NOVOKNĚŽÍ

1967

DUCHOVNÍ PASTÝŘ ⁷ 1967

Svatý Otec Pavel VI.
v doprovodu gen. tajemníka
OSN U Tanta.

Svatý Otec Pavel VI. — vlastním jménem Giovanni Battista Montini — se dožívá dne 26. září t. r. sedmdesáti let svého života. Narodil se v Concesiu u Bresci, na kněze byl vysvěcen 29. května 1920. Po dalším studiu a dosažení hodnosti doktora filosofie a církevního práva nastoupil do odpovědné funkce ve Státním sekretariátu Vatikánu a jako státní podtajemník řídil odbor zahraničně-politický. V roce 1951 byl jmenován milánským arcibiskupem a patřil do tak zvaného „antipacellovského čtyřúhelníku“ spolu s arcibiskupem boloňským Lercarem, veronským Urbanim a pozdějším papežem Janem XXIII, tehdy benátským patriarchou Roncallim. Jako arcibiskup se projevoval velmi často v úloze progresivního hierarcha, zvláště v propagaci sociálního učení Církve svaté. Dne 15. prosince 1958 přijal kardinálský klobouk a po smrti papeže Jana XXIII. byl 25. června 1963 zvolen papežem, jako 264. papež Církve svaté.

Pavel VI. pokračoval v linii Jana XXIII. a zvláště otázka udržení a zachování světového míru, jakož i spravedlivé řešení otázek sociálních je hlavním úsilím jeho života. Vyjadřuje to nejen ve svých projevech při různých příležitostech, ale i při svých návštěvách, ať již to byla Svatá země, Indie, New York aj., a zvláště ve svých encyklikách. Je tomu právě rok, kdy v encyklice Christi Matri Rosarii řekl tato významná slova:

„Ve skutečnosti od počátku našeho apoštolského úřadu nezanedbali jsme nic, abychom podpořili věc míru madlitbou, povzbuzením, výzvou. Ba, jak si dobře vzpomínáte, minulého roku odebrali jsme se do Severní Ameriky, abychom mluvili o tomto tématě před vybraným shromážděním národů, kde byly zastoupeny všechny národy světa; tam jsme vyzvali, aby se už nedovolilo, by jedni byli nižší než druhí, by jedni byli proti druhým, ale aby všichni přispívali nadšeně a skutkem k upevnění míru. Též potom vedení apoštolskou snahou, nepřestali jsme vyzývat a jednat tak, aby od lidí byla odvrácena strašlivá katastrofa.

Voláme ve jménu Páně: z a s t a v t e s e ! Třeba se sjednotit a přistoupit k upřímnému a loyálnímu jednání. Nyní nastal okamžik urovnat rozpory i kdyby to stálo oběti a ústupky, protože později by snad dohoda stála mnoho škod a bolestných ztrát na životech.“

My, katoličtí kněží Československa, pod vedením Mírového hnutí jsme šťastni, že úsilí Svatého Otce Pavla VI. na poli boje za světový mír, potvrzuje správnost cesty, kterou jsme si vytýčili, abychom po boku všech, kdož zajištění míru si dali jako prvořadý úkol své životní práce, pomáhali zachraňovat nejdrahocennější statek lidstva. A proto také k životnímu jubileu Svatého Otce Pavla VI. zalétáme v duchu k stolci svatého Petra a s přáním dalších požehnaných let života se budeme se svým svěřeným věřícím lidem modlit:

„Svatého, nám Otce Pavla, Bože chraň a zachovej!“

DUCHOVNÍ PASTÝŘ

MĚSÍČNÍK KATOLICKÉHO DUCHOVENSTVA, ROČNÍK XVII., ČÍSLO 7. — ZÁŘÍ 1967

OBSAH: Pastorální konstituce Svatého Otce Pavla VI.: O Církvi v dnešním světě, J. M. Šk.: Liturgické hymny a sekvence, J. Kunický, ThDr. Vojtěch Martinů, ThDr. Josef Bradáč a Alois Talanda: Liturgická příprava slova, dr. Josef Beneš: P. František Vošta, Náš zápisník, Úřední zprávy.

O CÍRKVI V DNEŠNÍM SVĚTĚ

PAVEL, BISKUP, SLUŽEBNÍK SLUŽEBNÍKŮ BOŽÍCH V JEDNOTĚ S OTCI POSV. KONCILU NA VĚČNOU PAMĚŤ

Pastorální konstituce o církvi v dnešním světě.

Předmluva

1. (*O úzkém spojení církve s celou rodinou národů.*) Radost a naděje, smutek i úzkost lidí dnešní doby, zvláště chudých a jakkoliv postižených, jsou též radostí a nadějí, smutkem a úzkostí učedníků Kristových, a není nic skutečně lidského, co by nenacházelo ozvěnu v jejich srdci. Vždyť jejich společenství tvoří lidé, kteří sjednoceni v Kristu, jsou na své pouti do království Otce vedeni Duchem sv. a přijali poselství spásy, jež má být předloženo všem. Proto se jejich společenství cítí vpravdě důvěrně spojené s lidským pokolením a jeho dějinami.

2. (*Ke komu se zde koncil obrací.*) A tak II. vatikánský koncil, hlouběji se zahlubav do mystérie církve, neobrací se již pouze k synům církve a ke všem, kteří vyznávají jméno Kristovo, ale bez váhání ke všem lidem, chtěje všem vyložit, jak chápe přítomnost a úsilí církve v dnešním světě.

Má tedy na zřeteli svět lidí, resp. celou lidskou rodinu se všemi věcmi, mezi kterými žije; svět, jeviště dějin lidského pokolení, poznamenaný jeho příčinlivostí, porážkami a vítězstvími; svět, o němž křesťané věří, že vznikl a je zachováván láskou Stvořitele; svět, který se sice dostal do otroctví hříchu, ale po zlomení moci Zlomyslníka, byl vysvobozen ukřižovaným a zmrtvýchvstalým Kristem, aby byl přeměněn podle Božího úradku a dospěl k dokonalosti.

3. (*O službě, jež se má prokazovat člověku.*) V našich dnech pak lidské pokolení, vzrušené obdivem nad vlastními vynálezy a vlastními možnostmi, přesto se často obírá úzkostnými otázkami o vývoji dnešního světa, otázkami o postavení a úkolu člověka v celém světě, o smyslu jeho individuálních a společenských námah a konečně o posledním cíli věcí a lidí. Proto koncil, dosvědčující a vykládající víru veškerého Božího Kristem shromážděného lidu, nemůže výmluvněji prokázat své spojení, úctu a lásku k celé lidské rodině, v kterou je vtípen, než když s ní započne rozhovor o oněch různých problémech, přinášeje lidskému pokolení světlo, vzaté z evangelia a nabízejí mu spásné síly, jež sama církev za vedení Ducha sv., přijímá od svého Zakladatele. Má se totiž zachránit lidská osoba a lidská společnost se má obnovit. Stěžejním bodem veškerého našeho výkladu bude tedy člověk, a to jediný a celý, s tělem i duší, srdcem i svědomím, rozumem i vůlí.

A tak posv. Synoda, vyznávajíc nejvyšší povolání člověka a tvrdíc, že je v něm jakési Božské símě, nabízí lidskému pokolení upřímnou spolupráci církve, aby se vytvořilo ono bratrství všech, které by odpovídalo tomuto povolání. Církev k tomu nevede pozemská touha po moci, ale chce pouze jedno: totiž vedena Duchem sv. Utěšitelem, chce pokračovat v díle samého Krista, který přišel na svět, aby vydal svědectví pravdě, aby spasil a nikoliv soudil, aby sloužil, a nikoliv aby mu bylo slouženo. (2)

Poznámky

K názvu (konstituce).

(1) Pastorální konstituce „O církvi v dnešním světě“, skládající se ze dvou částí, tvoří však jednotný celek.

„Pastorální“ se nazývá konstituce z toho důvodu, že proniknuta doktrinárními principy, chce vyjádřit stanovisko církve ke světu a dnešním lidem. A tak ani v první části nechybí pastorální úmysl, ani v druhé části úmysl doktrinární.

V první části pak rozvíjí církev své učení o člověku, a světě, v němž se člověk nachází a svůj postoj k nim. V druhé části potom se přesněji zamýšlí nad rozmanitými aspekty dnešního života a lidské společnosti, a to zvláště nad otázkami a problémy, které se v naší době zdají naléhavější. Z toho vyplývá, že v této druhé části podrobená látka doktrinárním směrnicím, neskládá se pouze z prvků stálých, ale též z oněch věcí, jichž se směrnice týkají.

Konstituce má se tedy vykládat podle všeobecných směrnic teologické interpretace, a to — zvláště v její druhé části — se zřetelem na proměnlivé okolnosti, s nimiž věci, o nichž pojednává, souvisejí svou povahou.

Ad n. 3

(2) Srov. Jan 3, 17; 18, 37; Mat. 20, 28; Mar. 10, 45.

Úvodní výklad

O POSTAVENÍ ČLOVĚKA V DNEŠNÍM SVĚTĚ

4. (*O naději a úzkosti.*) K provedení takového úkolu musí církve stále zkoumat znamení času a je vykládat pod světlem evangelia; aby tak mohla odpovédět každé generaci přiměřeným způsobem na věčné otázky lidí o smyslu přítomného i budoucího života a jejich vzájemném vztahu. Je tedy třeba poznat svět, v němž žijeme a rozumět jeho očekáváním, touhám a často dramatickým možnostem. Některé pak hlavnější znaky dnešního světa možno vykreslit následovně.

Lidské pokolení žije dnes v novém věku svých dějin, v němž hluboké a rychlé změny se postupně rozšiřují na celý svět. Vzbuzeny lidskou inteligencí a tvořivou příčinlivostí, ovlivňují samého člověka, jeho individuální i kolektivní úsudky a přání, jeho způsob myšlení a jednání jak stran věcí, tak lidí. Tak již můžeme mluvit o skutečné společenské a kulturní proměně, která zasahuje i do náboženského života.

Jak se děje v každé krizi růstu, přináší tato proměna s sebou nemalé obtíže. Zatím co člověk rozvinul svou moc (jak dosud nikdy), nemůže ji vždy podrobit k své službě. Usiluje hlouběji proniknout do nitra vlastní duše, často se jeví nejistější v poměru sám k sobě. Krok za krokem jasněji odhaluje zákony společenského života, vážne v nejistotě, jak jej usměrnit.

Nikdy lidské pokolení neoplývalo takovým bohatstvím, prostředky a hospodářskou možností, a přece doposud nesmírná část obyvatel zemského okrsku je trýzněna hladem a nouzí a nespočetní lidé laborují naprostou literární ignorancí (analfabetismem). Nikdy neměli lidé tak vytříbený smysl pro svobodu, a přece zatím vystávají nové druhy sociálního a duševního otroctví. Zatím co svět tak živě poznává svou jednotu a vzájemnou závislost jednotlivců v nutné solidaritě, přece je strašně do protivy rozdvížen silami, bojujícími mezi sebou; neboť doposud trvají ostré neshody politické, společenské, hospodářské, rasové a ideologické a neschází ani nebezpečí války, jež by vše až do posledního zničila. Zatím co vzrůstá výměna myšlenek, sama slova, jimiž se vyjadřují významné pojmy, dostávají v rozmanitých ideologiích velmi rozdílný smysl. Konečně horlivě se hledá dokonalejší uspořádání časné, aniž by rovnou měrou postupoval rozvoj duchovní.

Pod vlivem tolika spleťtých podmínek, nelze mnohým našim vrstevníkům rozpoznat nepomíjející hodnoty a zároveň je správně spojovat s nově objevenými; takže zmítání mezi nadějí a úzkostí, ptajíce se sebe samých na běh současných věcí, jsou tísněni neklidem. Tento běh věcí vyzývá lidi k odpovědi, ba k ní i nutí.

5. *(O hluboké změně poměrů.)* Dnešní neklid myslí a změna v podmínkách života souvisí s širší proměnou věcí, kterou se stalo, že při vytváření myslí, nabývají rostoucí význam vědy matematické a přírodní, nebo pojednávající o samém člověku a v řádu jednání (praktickém) pak z oněch věd vyplývající umění technická. Tento vědecký duch vytváří jiný ráz kultury a způsoby myšlení, než byl dříve. Technické vědy činí takový pokrok, že přeměňují tvářnost země a pokoušejí se již si podrobit i nadzemský prostor.

Lidský rozum rozšiřuje svou vládu jaksi i nad čas; do minulosti pomocí historického poznávání, do budoucnosti uměním předvídavým a plánováním. Pokračující vědy biologické, psychologické a společenské pomáhají člověku nejen k lepšímu sebepoznání, ale též mu pomáhají, aby za použití technických metod vykonával vliv přímo na život společnosti. Zároveň lidské pokolení více a více uvažuje o předvídání a uspořádání vlastního demografického růstu.

Sama historie se zrychluje tak prudce, že jednotlivci ji stěží stačí sledovat. Úděl lidského společenství se stal jednotným a není už roztržštěn mezi jakési různé historie. A tak lidský rod přechází od více statického poznání řádu věcí k pojetí více dynamickému a vývojovému, čímž se zrodil nový veliký komplex problémů, který podněcuje nové analýzy a syntézy.

6. *(Změny ve společenském řádu.)* V souvislosti s tím zakoušejí den ze dne hlubší změny tradiční místní společnosti, jako jsou patriarchální rodiny, klany, kmeny, vesnice a rozmanitá seskupení a vztahy společenského soužití.

Povlovně se rozšiřuje typ společnosti průmyslové, který některé národy přivádí k hospodářskému bohatství a zcela mění od věků vytvořené pojmy a podmínky společenského života. Podobně se vzdává způsob a záliba městského života, ať už růstem měst a jejich obyvatelstva, nebo pohybem, kterým se rozšířil městský život na venkov.

Nové a vhodnější prostředky společenského sdělování přispívají co nejrychleji a nejrozsáhleji k poznání událostí i k rozšiřování způsobů myšlení a citění a budí s tím související ohlasy.

Ani nelze mít za něco nepatrného, kolik lidí, přivedeno z rozmanitých příčin ke stěhování, mění způsob svého života.

Tak se vztahy člověka se svými podobnými bez ustání zmnožňují a zároveň nové vztahy vnáší sama „socializace“, aniž však vždy zvyšuje přiměřenou zralost osoby a vztahy vpravdě osobnostní („personalisation“).

Tento vývoj se pak jasněji projevuje v národech, které se již těší z výhod hospodářského a technického pokroku, ale zároveň povzbuzuje národy, které teprve o pokrok usilují (rozvojové národy) a které touží pro své krajany dosíci dobrodružní industrializace a urbanizace. Tyto národy, zejména oddané starším tradicím, zároveň prožívají pohyb k zralejšímu a osobnějšímu provádění svobody.

7. *(Změny psychologické, mravní a náboženské.)* Změna myšlení a struktur volá často přijaté hodnoty do kontraverze, zejména u mladých, kteří nejednou netrpěliví, ba vášnivě se stávají odbojní a jsouce si vědomi ve společenském životě svého významu, touží mít v něm co nejdříve účast. Proto rodiče a vychovatelé při omlnění svých úkolů nezřídka dnes zakoušejí větší obtíže.

Od předků pak předané instituce, zákony a způsoby myšlení a citění, nezdaří se být dnešnímu stavu věcí správně přizpůsobené; odtud značný zmatek ve způsobu i v samých směrnících jednání.

Nové podmínky působí konečně na sám náboženský život. Na jedné straně schopnost bystřejšího úsudku výraznějšího rozlišování jej očisťuje od magického pojetí světa a od sem tam se ještě vyskytujících pověr a vyžaduje den ze dne větší osobní a činné přilnutí k víře; tím se stává, že nemálo (lidí) přistupuje k živějšímu pojetí Boha. Na druhé straně však četnější zástupy od náboženství prakticky odstupují. Jinak jak v dřívější době, popírá Boha a náboženství, nebo se od nich odvrací není už něčím neobvyklým a ojedinělým: dnes totiž nezřídka jako by se tím projevoval požadavek vědeckého pokroku nebo jakéhosi nového humanismu. To vše je v mnohých zemích vyjadřováno nejenom úsudky filosofů, ale co nejširší vníká do písemnictví umění, výkladů humánních a historických věd i do samých občanských zákonů, takže mnozí jsou tím zmátení.

8. *(O nerovnováze v dnešním světě.)* Tak prudká změna věcí, postupující často neuspořádaně, ba i samo na světě panující ostřejší povědomí rozdílů, plodí nebo zvětšují rozpory a nesrovnalosti.

Častěji vzniká nerovnováha v samém jednotlivci mezi moderním praktickým rozumem a teoretickým způsobem myšlení, které nemůže ani zvládnout ani vhodně v syntézu seřadit souhrn svých poznatků. Nerovnováha rovněž vzniká ze starosti praktického výkonu a požadavků morálního svědomí a mnohdy i mezi kolektivními podmínkami života a touhou po osobním myšlení, ba i uvažování (kontemplaci). Konečně vzniká nerovnováha mezi specializací lidské činnosti a univerzálním pohledem na skutečnost.

V rodině pak vznikají rozpory buď z tíživých podmínek demografických, hospodářských a společenských, nebo z potíží, povstávajících mezi po sobě následujícími generacemi, nebo z nových společenských vztahů mezi muži a ženami.

Velké rozdíly vznikají mezi kmeny, ba mezi rozmanitými společenskými třídami; mezi národy bohatými a méně obdařenými a chudými; konečně mezi institucemi mezinárodními, vzniklými z touhy národů po míru a ctižádosti rozsévat vlastní ideologii, jakož i kolektivními choutkami, existujícími v národech a jiných společenstvích.

Odtud vzájemná nedůvěra a nepřátelství, srážky a tramoty, jejichž příčinou i obětí je sám člověk.

9. *(O všeobecnějších touhách lidského pokolení.)* Mezitím roste přesvědčení, že lidské pokolení může a má nejen den ze dne více posilovat svou vládu nad stvořenými věcmi; ale mimo to, že je jeho věcí stanovit politický, společenský a hospodářský řád, který by den ze dne lépe sloužil člověku a jednotlivci a společností pomáhal k upevňování a pěstění jejich vlastní důstojnosti.

proto mnozí důrazně požadují ona dobra, jichž jsou podle úsudku svého živého svědomí zbaveni (oloupení) nespravedlností nebo nesprávným rozdělením. Rozvojové národy právě tak jako ty, jež se staly nedávno svéprávné touží, aby mohly participovat na hodnotách civilisace, a to nejen na poli politickém, ale i hospodářském a v tom směru působit ve světě, ale zatím den ze dne se zvětšuje vzdálenost, jakož zároveň přecházejí i hospodářská závislost na jiných bohatších národech, čímž rychlejší pokrok. Národy, tísněné hladem, doléhají na národy bohatší. Ženy, kde toho ještě nedosáhly, se dožadují právní i skutečné rovnosti s muži. Dělníci a rolníci nejen chtějí si opatřit potřebnou obživu, ale aby si prací zvelebili vlohy své osoby, ba chtějí se svým způsobem zúčastňovat i pořádání hospodářského, společenského, politického a kulturního života. Všechny národy mají nyní poprvé v lidských dějinách o sobě přesvědčení, že dobrodiní kultury je možno a je skutečně třeba rozložit na všechny.

Za všemi těmito požadavky skrývá se však hlubší a všeobecnější touha: osoby a sdružení žijí totiž po plném a svobodném, člověka důstojném životě, podmanit si vše, co dnešní svět jim může tak hojně poskytnout, do vlastních služeb. Národy mimo to den ze dne statečně usilují, aby se dosáhla jakási univerzální společnost.

Poněvadž je tomu tak, dnešní svět se ukazuje zároveň mocný a slabý, schopný provést nejlepší nebo nejhorší, má volbu mezi svobodou nebo otroctvím, pokrokem nebo zpátečnictvím, bratrstvím nebo nenávistí. Mimo to člověk si uvědomuje, že je jeho věcí správně usměrňovat síly, které sám vzbudil a které jej mohou zahubit, nebo mu mohou sloužit. Proto se ptá sama sebe.

10. (*O hlubších otázkách lidského pokolení*). Skutečné nerovnováhy, kterými laboruje dnešní svět, souvisejí s onou hlubší nerovnováhou, která koření v srdci člověka. V samém totiž člověku odporují si navzájem mnohé prvky. Zatím co totiž z jedné strany jako tvor zakouší mnohonásobně svoji ohraničenost, z druhé strany se však cítí v touhách neomezený a povolán k vyššímu životu. Váben mnohými podněty, je nucen stále mezi nimi vybírat a některých se zříkat. Ba jako slabý a hříšník činí nezřídka to, co nechce, a nečiní to, co chtěl dělat.⁽¹⁾

Proto sám v sobě trpí rozpolceností, z které také vzniká tolik a tak velikých rozporů ve společnosti. Jistě mnozí, jejichž život je nakažen praktickým materialismem, si tento jasný dramatický stav neuvědomují, nebo aspoň bída jim brání, aby jej chápali. Mnozí se domnívají, že nalézají klid v rozmanitě předloženém výkladu světa. Někteří pak očekávají právě a plně osvobození lidského pokolení od pouhých lidských snah a jsou přesvědčeni, že budoucí vláda člověka nad zemí vyplní všechna přání jejich srdce. A jsou i takoví, kteří vzdávajíc se naděje o smyslu života, chválí odvahu těch, kteří domnívajíc se, že lidská existence je prostá zvláštního zdůraznění (považují lidskou existenci za nesmyslnou), dokazují, že její veškerý význam spočívá pouze v její vlastní vynalézavosti (pokoušejí se jí dát smysl vlastní silou ducha). Avšak v přítomnosti dnešního vývoje světa je den ze dne stále více (lidí), kteří buď kladou nejzákladnější otázky, nebo je s novou naléhavostí hluboce promyšlejí: kdo je člověk? Jaký je smysl bolesti, zla, smrti, které mohou trvat, ačkoliv byl učiněn tak velký pokrok? Na co ona vítězství, získaná za takovou cenu? Co bude po tomto pozemském životě?

Církev však věří, že Kristus zemřel za všechny a vstal z mrtvých,⁽²⁾ že člověku poskytuje světlo a milost skrze svého Ducha, aby mohl být práv svému nejvyššímu povolání; a není dáno lidem pod nebem jiné jméno, v kterém by mohli být spaseni.⁽³⁾ Podobně věří, že klíč, centrum a cíl lidských dějin nachází ve svém Pánu a Mistrovi. Mimo to církev vyznává, že za všech proměn zůstává mnohé, které se nemění, které má svůj poslední základ v Kristu, který je včera, dnes, On sám i na věky.⁽⁴⁾ Proto chce koncil všechny oslovit pod Kristovým světlem, který je obrazem Boha neviditelného, prvorozenec všeho stvoření,⁽⁵⁾ aby ozřejmil tajemství člověka a přispěl, aby se našlo řešení základních otázek naší doby.

Poznámky

K n. 10

(1) Srov. Řím. 7, 14 násled.

(2) Srov. II. Kor. 5, 15

(3) Srov. Skutsky 4, 12

(4) Srov. Kol. 1, 15

Část I.

O CÍRKVI A POVOLÁNÍ ČLOVĚKA

11. (*Vnuknutím Ducha dlužno odpovídat.*) Lid Boží, pohnut vírou, kterou věří, že je veden Duchem Páně, který naplňuje okrese zemský, snaží se rozhodnout o událostech, potřebách a přáních, v kterých má účast v jednotě s ostatními lidmi našeho věku, která jsou v nich hravá znamenají Boží přítomnost nebo úradku. Víra totiž osvětluje vše novým světlem a ozřejmuje Božský záměr o celkovém povolání člověka a tak řídí mysl k plně lidským řešením.

Především chce koncil pod tím světlem posoudit a k jejich božskému prameni odnést ony hodnoty, které se dnes nejvíce cení. Ony hodnoty totiž, pokud vycházejí z lidského, Bohem daného ducha, jsou velmi dobré; ale z porušení lidského srdce jsou nezřídka ve svém náležitém určení překrouceny, takže potřebují očistění.

Co smýšlí církev o člověku? Co se zdá doporučené k výstavbě dnešní společnosti? Jaký je konečný význam lidských snah ve vesmíru? Na tyto otázky se čeká odpověď. Z nich se jasněji ukáže, že lid Boží a lidské pokolení, do něhož je začleněn, poskytují si vzájemně službu, tak, aby se církev ukázala, že má poslání náboženské a tím samým navýsost lidské.

Hlava I.

O DŮSTOJNOSTI LIDSKÉ OSOBY

12. (*O člověku k Božímu obrazu.*) Věřící i nevěřící mají téměř souhlasnou myšlenku, že všechno, co je na zemi, má být určeno pro člověka jako jeho středu a vyvrcholení.

Co však je člověk? Mnohá mínění o sobě pronesl a pronáší, rozmanitá a protirečná, jimiž se často povýšil buď jako absolutní pravidlo, nebo se snížil až k zoufalství, z čehož byl rozpolcený a úzkostlivý. Tyto pak těžkosti Církev pocítuje a poučená od zjevujícího se Boha může jim přinést odpověď, kterou je vykreslen pravý stav člověka, kterou jsou vysvětleny jeho slabosti, a zároveň se mohou správně poznat jeho důstojnost a povolání.

Písmo sv. totiž učí, že člověk byl stvořen „k Božímu obrazu“, že je schopen poznat a milovat svého Stvořitele, od něž je určen jako pán nade všemi pozemskými tvory,⁽¹⁾ aby oslavuje Boha, řídil je a jich užíval.⁽²⁾ „Kdo je člověk, že jsi jej pamětliv? Nebo syn člověka, že jej navštěvuješ? Umenšil jsi jej jen málo než anděly, korunoval jsi jej slávou a ctí a ustanovil jsi jej nad díly svých rukou. Všechno jsi podrobil jeho nohám“ (Žalm 8, 5–7).

Ale Bůh nestvořil člověka samotného: neboť od počátku „mužem a ženou stvořil je“ (Gen. 1, 27), jejichž sdružením vytvořil první formu společenství osob. Člověk je tedy z vnitřní přirozenosti bytost společenská, takže bez vztahu k jiným nemůže ani žít, ani rozvinout své vlohy.

Bůh tedy, jak opět čteme v Písmě sv., viděl vše, co učinil a bylo to velmi dobré“ (Gen. 1, 31).

13. (*O hříchu.*) Ve spravedlnosti Bohem stvořený člověk, byv sváděn Zlomyslníkem, zneužil však své svobody a tak od počátku dějin pozvedl se proti Bohu a snažil se svůj cíl dosáhnout mimo Boha. Ačkoliv poznali Boha, neoslavili

jej jako Boha, ale zatemnilo se jejich pošetilé srdce a sloužili raději tvoru než Stvořiteli.[3] S tím nás seznamuje Boží zjevení, s čímž se shoduje naše zkušenost. Neboť člověk při zpytování svého srdce se dovidá, že je též nakloněno ke zlému a ponořeno do mnohonásobného zla, které nemůže pocházet od jeho dobrého Stvořitele. Nechtěje často uznat Boha jako svůj počátek, strhl rovněž patřičný směr ke svému poslednímu cíli a zároveň celý svůj pořádek, ať už vůči sobě samému nebo vůči jiným lidem a všem stvořeným věcem.

Takže člověk je sám v sobě rozpolcen. Proto celý život lidí, ať už jako jednotlivců, nebo ve společnosti, jeví se jako zápas, a to dramatický zápas mezi dobrem a zlem, mezi světem a temnotami. Dokonce se člověk poznal jako sám ze sebe neschopen účinně přemoci útoky zla, takže každý se cítí jakoby byl spoután řetězy. Ale přišel sám Pán, aby člověka osvobodil a posílil, obnovil jej vnitřně a knížete tohoto světa, který jej držel v otroctví,[4] vyhodil ven (srov. Jan 12, 31). Hřích však umenšuje samého člověka, odháněje jej od dosažení plnosti.

Ve světle tohoto zjevení zároveň nacházejí poslední důvod vznešené povolání a hluboká bída, které lidé zakoušejí. 14. (*O podstatném stavu člověka.*) Člověk, tělem a duší jeden, shromažďuje svou tělesnou část v sobě prvky materiálního světa, aby tak jeho prostřednictvím dosáhly svého vrcholu a vznesly hlas k svobodné chvále Stvořitele.[5] Není tedy člověku dovoleno přehlížet tělesný život, spíše naopak jeho tělo samo má se považovat za dobré a hodné cti jako od Boha stvořené, které má být v poslední den vzkříšeno. Zraněn však hříchem, zakouší člověk odboje těla. Sama důstojnost člověka tedy vyžaduje, aby ve svém těle oslavoval Boha,[6] aniž by jej nechával sloužit špatným náklonnostem svého srdce.

Člověk se však neklame, uznává-li se vyšší nad tělesné věci a nepovažuje-li sebe sama jen za částku přírody, nebo anonymní složku lidské společnosti. Svým vnitřním životem převyšuje všechny věci: k tomuto hlubokému poznání se dostává, když je obrácen k srdci, kde ho očekává Bůh, který zpytuje srdce,[7] a kde sám před Božím zrakem rozhoduje o svém osudu. A tak uznává ve sobě duchovou a nesmrtelnou duši, není hříčkou klamného přeludu, vyplývajícího pouze z fyzických a sociálních podmínek, ale naopak dotýká se samé hluboké pravdy věci.

15. (*O důstojnosti rozumu, pravdy a moudrosti.*) Správně soudí člověk, účastný na světle božské mysli, že převyšuje svým rozumem veškeré věci. Cvičiv pilně po věky své vlohy ve vědách empirických, uměních technických a svobodných, zajistě pokročil vpřed. Za našich pak časů dosáhl velikých úspěchů zejména ve zkoumání a podrobování si materiálního světa. Ale vždy hledal hlubší pravdu a nacházel ji. Ačkoliv jeho inteligence je následkem zranění hříchem částečně zatemněná a ochromená, není zůžena na pouhé jevy ale s pravou jistotou může se dopátrat poznatelné skutečnosti.

Konečně intelektuální přirozenost lidské osoby se zdokonaluje a má se zdokonalovat moudrostí, která mysl člověka líbezně přitahuje k hledání a milování pravdy a dobra a je-li jí člověk naplněn, je přiváděn prostřednictvím viditelných věcí k neviditelným.

Náš pak věk potřebuje takové moudrosti více než věky dřívější, aby se stalo lidštějším všechno nové, jež člověk vynalezl. Neboť nevystanou-li moudřejší lidé, budoucí osud světa je vydán v nebezpečí. K tomu dlužno poznamenat, že mnohé národy, chudší sice na dobra pozemská, ale bohatší moudrostí, mohou prokázat ostatním vynikající prospěch.

Člověk přistupuje k uvažování a pochopení tajemství Božího úradku věrou, darem Ducha sv.[8]

16. (*O důstojnosti mravního svědomí.*) Ve svědomí člověk odkrývá zákon, který si nedává, ale který musí zachovávat a jehož hlas vždy člověka přivolává ke milování a konání dobra a vyhýbání se zlému, zaznává, kde je třeba, sluchu srdce: toto číh, tohoto se varuj. Neboť člověk má ve svém srdci od Boha vepsaný zákon, v jehož zachovávaní je sama jeho důstojnost a podle něho sám bude souzen.[9] Svědomí je nejskrytější jádro a svatyně člověka, v níž je sám s Bohem, jehož hlas zaznává v jeho nitru.[10] Svědomím se podivuhodným způsobem stává člověku známý onen zákon, kterým se vyplňuje milování Boha a bližního.[11] Věrnost vůči svědomí jsou křesťané spojení s ostatními lidmi v hledání pravdy a v pravdivém řešení tolika morálních problémů, které vyvstávají jak v životě jednotlivců, tak i ve společenském soužití. Čím více tedy převažuje správné svědomí, tím více jednotlivci i jejich skupiny zanechávají slepé libovůle a usilují se přizpůsobit objektivním normám mravnosti. Přece však se nezdá stává, že z nepřemýšlitelné nevědomosti svědomí bloudí, aniž však proto ztrácí svou důstojnost. To však nelze říci, jestliže člověk málo dbá o poznání pravdy a dobra a jeho svědomí je z návyku hříchu povlovně téměř oslepeno.

17. (*O významu svobody.*) Ježto člověk se může obrátit k dobru jen svobodně, dávají naši vrstevníci velký význam svobodě a horoucně se o ni snaží: a jistě správně. Často však ji pěstují nesprávným způsobem, jako dovolenost činit cokoliv, i zlé, jen když to těší. Pravá svoboda je však vynikající znamením Božího obrazu v člověku, Bůh totiž chtěl člověka „ponechat v rukou svých rozhodnutí“[12] tak, aby svého Stvořitele hledal dobrovolně a přilnutím k němu dospěl svobodně k plné a blažené dokonalosti. Neboť důstojnost člověka vyžaduje, aby jednal podle vědomé a svobodné volby, totiž jako osoba pohnut a veden ze svého nitra, a ne podle svého slepého vnitřního popudu, nebo z pouhého vnějšího donucení. Takovou hodnotu člověk vpravdě dosáhne, osvobodí-li se ze zajetí veškerých vášní, usiluje svobodnou volbou o svůj cíl v dobru a účinně a opatrnou přičinností opatruje si vhodné pomoci. Kteréžto směřování k Bohu lidská svoboda, zraněná hříchem, učinit plně účinným pouze za pomoci Boží milosti. Před Božím tribunálem bude pak každému vydat počet vlastního života, jak sám konal dobro nebo zlo.[13]

18. (*O tajemství smrti.*) Záhada lidské existence nejvíce dopadá před smrtí. Člověk není jen mučen bolestí a pokračujícím chřadnutím těla, ale též, dokonce více strachem trvajícím zániku. Instinktem svého srdce však soudí správně, když se hrozí a zamítá totální zřícení a definitivní zánik své osoby. Poněvadž símě nesmrtelnosti, jež v sobě nese, nemůže být odvozováno od pouhé hmoty, vzpírá se proti smrti. Všechna úsilí technických umění, třeba velmi užitečná, nemohou utišit úzkost člověka: prodloužená biologická délka věku nemůže uspokojit onu poslední touhu, která je nevývratně v jeho srdci.

Zatímco před smrtí jsou všechny představy v konci, církev však poučena Božím zjevením, tvrdí, že člověk je stvořen od Boha k blaženému cíli nad hranice pozemské bída. Kromě toho křesťanská víra učí, že tělesná smrt, které by byl člověk prost, kdyby byl nezhrěšil,[14] bude přemožena, neboť člověk byl od všemohoucího a milosrdného Boha opět postaven do spásy, svou vinou ztracené. Bůh totiž volal a volá člověka, aby celou svou bytostí přilnul k Němu v trvalém společenství neporušitelného božského života. Jaké vítězství dobyl Kristus svou smrtí, povstav k životu, že člověka vysvobodil od smrti.[15] A kterémukoliv člověku, zamýšlejícímu se o budoucím osudu, nabízí v jeho úzkosti odpověď víry, prokázána pevnými důkazy; a zároveň poskytuje možnost obcovat v Kristu s milovanými, smrtí již uchvácenými bratry, přinášejíc naději, že oni dosáhli v Bohu pravý život.

19. (*Druhy a příčiny ateismu.*) Vynikající důvod lidské důstojnosti spočívá v povolání člověka ke společenství s Bohem. Člověk je zván k rozmluvě s Bohem již od svého vzniku: neexistuje totiž, leč že byl od Boha z lásky stvořen a vždy s láskou zachovávan; a nežije plně podle pravdy, leč že jeho lásku svobodně uznává a odevzdává se svému Stvořiteli. Mnozí z našich vrstevníků však toto důvěrné a životodárné spojení s Bohem naprosto nechápou, nebo je výslovně odmítají, takže ateismus dlužno počítat mezi nejvážnější věci dnešní doby a dlužno jej podrobit bedlivějšímu průzkumu.

Slovem ateismus se označují jevy, které jsou navzájem značně rozdílné. Zatímco totiž někteří Boha výslovně popírají, jiní myslí, že člověk o Něm nemůže říci naprosto nic; jiní pak otázku o Bohu podrobují takovému způsobu zkoumání, aby se zdálo nemít smyslu. Mnozí překročíve nenáležitě hranice pozitivních věd, buď se vše snaží vysvětlit pouze vědeckým rozumem, nebo naopak nepřipouštějí vůbec žádnou absolutní pravdu. Někteří vyvyšují člověka tak velice, aby se víra v Boha stala čímsi dusícím, více naklonění k vyzdvihování člověka, než k popírání Boha. Jiní si Boha vypodobňují tak, že jeho podoba, kterou zapuzují, není nikterak Bohem evangelia. Jiní k otázkám o Bohu pak nepřikročují, ježto se zdá, že náboženský neklid nezakusili a nepocítili, proč se již mají o náboženství starat. Mimo to ateismus nezřídka vzniká buď z prudkého protestování proti zlu ve světě, nebo z nepatřičně přisouzeného samého absolutního významu na některé lidské hodnoty, takže ony jsou již považovány za Boha. Často může činit přístup k Bohu nesnadnějším sama dnešní civilizace, ne sama sebou, ale jako příliš oddaná pozemským věcem.

Kdo Bohu své srdce dobrovolně uzavírájí a náboženským otázkám se pokoušejí vyhnout, nenásledující příkaz svého svědomí, jistě nejsou bez viny; avšak jakousi odpovědnost nesou často za to i sami věřící. Ateismus totiž, přesně pozorován, není cosi původního, ale spíše vzniká z rozmanitých příčin, mezi něž se počítá i kritická reakce proti náboženstvím, a v některých krajinách zvláště proti náboženství křesťanskému. Tak tedy na tomto ateismu mohou mít nemalou účast věřící, pokud zanedbáváním výchovy ve víře nebo klamným výkladem učení, nebo též svým náboženským životem, morálními a sociálními poklesky nutno o nich říci, že tvář Boží a pravého náboženství spíše zastírají, než zjevují.

20. (*O systematickém ateismu.*) Moderní ateismus má často též formu systematickou, která mimo jiné příčiny přivádí touhu člověka po autonomii tak daleka, aby podněcovala nesnáž vůči jakémukoli závislosti na Bohu. Kdo vyznává takový ateismus, tvrdí, že je v něm svoboda, že člověk je sám sobě cílem, jediný tvůrce a strážce svých vlastních dějin a nejvyšší pán: což prý nelze srovnat s uznáním Pána, původce a konce všeho, nebo aspoň takové uznávání činí naprosto zbytečné. Této nauce může přát pocit možnosti, který poskytuje člověku dnešní technický pokrok.

Mezi formami dnešního ateismu nelze opomenout onu, která očekává osvobození člověka především z jeho osvobození hospodářského a sociálního. Tvrdí, že tomuto osvobození překáží svou přirozeností náboženství, pokud pozvedá naději člověka k budoucímu a klamnému životu, zeslabuje jej při občanské pozemské výstavbě. Odtud, kde stoupenci takové nauky se dostanou k vládě státu, náboženství usilovně potírají, rozšiřující ateismus, zvláště při výchově mládeže i za používání oněch potlačovacích prostředků, které má veřejná moc po ruce.

21. (*O stanovisku církve k ateismu.*) Církev, věrně oddaná jednak Bohu, jednak lidem, nemůže upustit, aniž by se vši pevností nezavrhla, jako dříve.(16) ony zhojbně nebezpečné nauky a činy, které odporují rozumu a obecné lidské zkušenosti a člověka strhují z jeho vrozené vznešenosti.

Snaží se pak dopátrat skrytých příčin popírání Boha v mysli ateistů a jsouc si vědoma závažnosti otázek, které ateismus vyvolává, právě tak, jako puzena láskou vůči všem lidem, soudí, že mají být podrobeny vážnému a hlubšímu zkoumání.

Církev trvá na tom, že uznání Boha v nejmenším neodporuje důstojnosti člověka, jestliže jeho důstojnost je založena a zdokonalována v samém Bohu: neboť člověk byl od Boha Stvořitelem stvořen rozumný a svobodný ve společnosti; ale zvláště je volán jako syn k samému spojení s Bohem a k účastenství na Boží blaženosti. Mimo to učí, že eschatologickou nadějí se význam pozemských úkolů nezmenšuje, ale jejich plnění se spíše podporuje novými pohnutkami. Naopak, schází-li božský základ a naděje věčného života, lidská důstojnost je strašně poškozena, jak je to dnes často známo a tak bez vysvětlení zůstávají záhady života a smrti, viny a bolesti, nebo lidé se nezřídka vrhají v zoufalství.

Každý člověk si zůstává zatím nerozřešenou otázkou, kterou matně pociťuje. Nikdo totiž zmíněné otázky v určitých okamžicích, a zvláště v osudovějších událostech svého života nemůže uniknout. Této otázce přináší plně a s naprostou jistotou odpověď jedině Bůh, který volá člověka k hlubšímu přemýšlení a pokornějšímu hledání.

Aby byl ateismu přinesen lék, to dlužno pak očekávat jednak od moudře vykládané nauky, jednak od života celé církve a jejích údů. Církev musí totiž za vedení Ducha sv. nepřestávajícím obnovováním a očisťováním zpřítomňovat a takřka viditelným učinit Boha Otce a Jeho vtěleného Syna.(17) To se dosáhne především svědectvím živé a vyzrálé víry, vychované k tomu, aby mohla rozpoznat potíže a je překonat. Toto přeslavné svědectví víry vydali a vydávají mnozí mučedníci. Tato víra má ukázat svou plodnost, že celý život věřících pronikne i světský život a že je pohne ke spravedlnosti a lásce, zejména vůči potřebným. A konečně nejvíce pro prokázání Boží přítomnosti přispěje bratrská láska věřících, kteří jednotní duchem spolupracují pro víru evangelii(18) a ukazují se znamením jednoty.

Třebas církev vpravdě ateismus naprosto odmítá, přece upřímně vyznává, že všichni lidé, věřící i nevěřící mají přinášet pomoc tomuto světu, v němž společně žijí, aby byl náležitě budován: což se ovšem nemůže stát bez upřímné a moudré rozmluvy (dialogu). Proto si stěžuje na diskriminaci mezi věřícími a nevěřícími, kterou nespravedlivě zavádějí někteří představitelé států, neuznávající základní práva lidské osoby. Pro věřící požaduje vpravdě činnou svobodu, aby v tomto světě bylo dopřáno budovat chrám i Bohu. Ateisty pak přívětivě zve, aby s otevřeným srdcem rozvažovali evangelium Kristovo.

Církev si je dobře vědoma, že její poselství je v souzvuku s nejskrytějšími tužbami lidského srdce, chrání-li důstojnost lidského povolání, vracejíc naději na vyšší úděl těm, kteří se ho již vzdali. Její poselství nejen že člověka nezeslabuje, ale upevňuje světlo, život a svobodu k jeho prospěchu; a mimo ně nic nemůže uspokojit lidské srdce: „Učinil jsi nás pro sebe“, Pane, „a nepokojné je srdce naše, dokud nespočine v Tobě“.(19)

22. (*O Kristu, novém člověku.*) Mysterium člověka se skutečně rozjasní jen v tajemství vtěleného Slova. Neboť první člověk Adam byl předobrazem budoucího.(20), totiž Krista Pána. Kristus, nový Adam v samém zjevení tajemství Otce a Jeho lásky k samému člověku plně ukazuje člověka a odhaluje mu jeho nejvyšší povolání. Nedivno tedy, že v něm dříve uvažované pravdy najdou svůj zdroj a dosáhnou vrcholu.

On je „obrazem Boha neviditelného“ (Kol. 1, 15).(21) On je dokonalý člověk, který obnovil Adamovým synům podobnost s Bohem, porušenou prvotním hříchem. Když Jím byla lidská přirozenost pozdvižena, nikoliv ponížena,(22) tím samým byla vyvýšena i nám k vznešené důstojnosti. Sám totiž svým vtělením se jaksi spojil s každým člověkem. Práci vykonával lidskýma rukama, přemýšlel lidskou myslí, jednal lidskou vůlí,(23) miloval lidským srdcem. Narozen z Panny Marie skutečně se stal jedním z nás, ve všem nám podoben kromě hříchu(24).

Nevinný beránek zasloužil nám život svou dobrovolně prolitou krví a v Něm nás Bůh mezi sebou a mezi námi usmířil(25) a vytrhl z otroctví ďábla a hříchu, takže každý z nás může říci s Apoštolem: Syn Boží „si mě zamiloval a sama sebe vydal za mě“ (Gal. 2, 20). Trpěv za nás, nejen nám dal příklad, abychom následovali Jeho šlépějí (Gal. 26), ale obnovil i cestu a když po ní půjdeme, posvěti se život i smrt a dostanou nový smysl.

Křesťanský člověk tedy, utvářený podle obrazu Syna, který je prvorozenec mezi mnohými bratřími,(27) přijal

„prvotiny Ducha“ (Řím. 8, 23), kterými je schopen naplnit nový zákon lásky.[28] Skrze tohoto Ducha, který je „zárukou dědictví“ (Efes. 1, 14), se celý člověk obnovuje až do „vykoupení těla“ (Řím. 8, 23): „A přebývá-li ve vás Duch toho, jenž vzkřísil z mrtvých Ježíše, zajisté ten, jenž vzkřísil Krista Ježíše, oživí také smrtelná těla vaše pro svého Ducha, jenž přebývá ve vás“ (Řím. 8, 11).[29] Na křesťana zajisté naléhá nutnost a povinnost bojovat přes všechny hořkosti proti zlu a vytrpět i smrt; ale spjat s velikonočním tajemstvím, připodobněn Kristově smrti, posilován nadějí jde vstříc zmrtvýchvstání.[30]

Což neplatí jen pro věrné křesťany, ale pro všechny lidi dobré vůle, v jejichž srdci pracuje neviditelná milost Boží.[31] Poněvadž totiž Kristus umřel za všechny[32] a poněvadž poslední povolání člověka je skutečně jedno, totiž božské, musíme pamatovat, že Duch svatý nabízí všem možnost, jen když poznávají Boha, aby byli přidruženi tomuto velikonočnímu tajemství.

Takové a tak velké je tajemství člověka, které září křesťanským věřícím skrze Zjevení. Skrze Krista a v Kristu se tedy osvětluje záhada bolesti a smrti, která nás mimo Jeho evangelium skličuje. Kristus vstal z mrtvých, potřeb svou smrtí smrt, a uštědřil nám život,[33] aby synové v Synu volali v Duchu: Abba, Otče![34]

Poznámky

- K č. 12.
 (1) Srov. Gen. 1, 26; Moudr. 2, 23
 (2) Srov. Eccli 17, 3–10
- K č. 13.
 (3) Srov. Řím. 1, 21–25
 (4) Srov. Jan 8, 34
- K č. 14.
 (5) Srov. Daniel 3, 57–90
 (6) Srov. I. Kor. 6, 13–20
 (7) Srov. I. Král. 16, 7; Jer. 17, 10
- K č. 15.
 (8) Srov. Eccli 17, 7–8
- K č. 16.
 (9) Srov. Řím 2, 14–16
 (10) Srov. Pius XII., Rozhlasové poselství o správném formování křesťanského svědomí v mládeži, 23. března 1952: AAS 44 1952 str. 271
 (11) Srov. Mat. 22, 37–40; Gal. 5, 14
- K č. 17.
 (12) Srov. Eccli 15, 14
 (13) II. Kor. 5, 10
- K č. 18.
 (14) Srov. Moudr. 1, 13; 2, 23–24; Řím. 5, 21; Jak. 1, 15
 (15) Srov. I. Kor. 15, 56–57
- K č. 21.
 (16) Srov. Pius XI., Encykl. Divini Redemptoris, 19. března 1937: AAS 29, 1937, str. 65–106; Pius XII., Encykl. Ad Apostolorum Principis, 29. června 1958: AAS 50, 1958, str. 601–614; Jan XXIII. Encykl. Mater et Magistra, 15. května 1961: AAS 53, 1961, str. 451–454; Pavel VI., Encykl. Ecclesiam suam, 6. srpna 1964: AAS 56, 1964, str. 651–653.
 (17) Srov. Konc. II. Vat., Konst. dogm. Lumen gentium, kap. I., n. 8: AAS 57, 1965, str. 12
 (18) Srov. Phil. 1, 27
 (19) Srov. sv. Augustin, Vyznání I, 1: P. L. 32, 661
- K č. 22.
 (20) Srov. Řím. 5, 14; srov. Tertulián, De carnis resurr. 6: „V každém bahně bylo vytisknuto, že Kristus byl považován budoucím člověkem“: P. L. 2, 282; C. S. E. L. 47, p. 33, 1, 12–13
 (21) Srov. II. Kor. 4, 4
 (22) Srov. Konc. Cařihrad. II, kan. 7: „Ani Bůh Slovo nebyl přeměněn v přirozenost těla, ani tělo převedeno v přirozenost Slova“: Denz. 219 (428). Srov. také konc. Cařihrad. III: „Jakkoliv totiž nejsvětější a neposkvrněné Jeho oduševnělé tělo nebylo zbožštěno perempta (theotheisa ouk anerethe), ale ve vlastním svém stavu rozumu zůstal“: Denz. 291 (558). — Srov. Konc. Chalced: „Ve dvou přirozenostech nezmateně, nezměnitelně, nerozděleně, nerozlučně uznati“: Denz. 148 (302).
 (23) Srov. Konc. Cařihrad. III: „Tak i lidská Jeho vůle nebyla zbožštěna perempta“: Denz. 291 (558).
 (24) Srov. Žid. 4, 15
 (25) Srov. II. Kor. 5, 18–19; Kol. 1, 20–22
 (26) Srov. I. Petr 2, 21; Mat. 16, 24; Luk. 14, 27
 (27) Srov. Řím. 8, 29; Kol. 1, 18
 (28) Srov. Řím. 8, 1–11
 (29) Srov. II. Kor. 4, 14
 (30) Srov. Filip. 3, 10; Řím. 8, 17
 (31) Srov. Konc. Vat. II., Konst. dogm. Lumen gentium, Kap. II., n. 16: AAS 57, 1965, str. 20
 (32) Srov. Řím. 8, 32
 (33) Srov. Byzantskou velikonoční liturgii
 (34) Srov. Řím. 8, 15 a Gal. 4, 6; srov. též Jan 1, 12 a I. Jan 3, 1–2

Hlava II.

O LIDSKÉ SPOLEČNOSTI

23. *[Co sleduje koncil.]* Mezi hlavní aspekty dnešního světa počítá se rozhojnění vzájemných vztahů mezi lidmi, k jehož rozvíjení velmi mnoho přispívají technické pokroky. Bratrský rozhovor lidí však nevzrůstá těmito pokroky, ale prohlubuje se společenstvím lidí, které vyžaduje vzájemnou úctu vůči jejich plné duchovní hodnotě. K zvýšení tohoto společenství mezi osobami přináší vpravdě velkou pomoc křesťanské zjevení a zároveň nás přivádí k pochopení vyšších zákonů společenství života, které vepsal Stvořitel do duchovní a morální přirozenosti člověka. Poněvadž pak křesťanskou nauku o společenství obšírně vyložily[1] novější dokumenty učitelského úřadu církve, koncil vyvolává v mysli jen některé význačnější pravdy a pod světlem Zjevení vykládá jejich základy. Pak se zastaví nad některými důsledky, které jsou v naší době obzvláště závažné.

24. *[Společenský ráz lidského povolání podle Božího plánu.]* Bůh, který otcovsky pečuje o všechny, chtěl, aby všichni lidé vytvářeli jedinou rodinu a chovali se k sobě navzájem jako bratři. Vždyť všichni, stvoření k obrazu Boha, který učinil „aby z jednoho (praoce) všechno lidské pokolení přebývalo na veškerém povrchu zemském“ (Skutky 17, 26), jsou povoláni k jednomu a témuž cíli, tj. k samému Bohu.

Proto prvním a největším přikázáním je láska k Bohu a k bližnímu. Písmem sv. jsme poučeni, že lásku k Bohu nelze odloučit od lásky k bližnímu: „...jeli které přikázání jiné, zahrnují se ve slově tomto: Milovati budeš bližního svého, jako sebe samého... Vyplněním zákona je tedy láska“ (Řím. 13, 9–10; srov. I. Jan 4, 20). Že je to vpravdě svrchovaného významu, to potvrzuje den ze dne rostoucí vzájemná závislost lidí a den ze dne se více sjednocující svět.

Ba, když Pán Ježíš prosil Otce, aby „všichni jedno byli...“, jakož i my jedno jsme“ (Jan 17, 21–22), dává lidskému rozumu nedosažitelné výhledy, naznačil jakousi podobnost mezi jednotou božských osob a jednotou Božích synů v pravdě a lásce. Tato podobnost ukazuje, že člověk, který je na zemi jediným tvorem, kterého chtěl Bůh pro sebe sama, může se plně nalézt ve upřímném odevzdání sebe samého.(2)

25. *(O vzájemné závislosti mezi jednotlivci a lidskou společností.)* Ze společenské povahy člověka je patrné, že pokrok jednotlivce a rozvoj společnosti na sobě vzájemně závisí. Neboť začátkem, subjektem (nositelem) a cílem všech společenských institucí je a má být lidská osoba, vždyť ona svou přirozeností naprosto potřebuje společenský život.(3) Poněvadž tedy člověku není společenský život ničím cizím, člověk vzájemnými službami, rozhovorem s bratřími množí všechny své hříbny a může být práv svému povolán.

Ze společenských svazků, které jsou k rozvoji člověka nutné, jsou jedny, jako rodiny a politická obec (stát), které se bezprostředněji shodují s jeho vnitřní přirozeností; jiné spíše vycházejí z jeho svobodné vůle. V naší době se z rozmanitých příčin vzájemné vztahy a závislosti den ze dne mnohonásobí; proto vznikají různá veřejná nebo soukromoprávní sdružení a instituce. Tato skutečnost, která se nazývá socializací (zspolečněním), třeba není jistě bez nebezpečností, přece s sebou přináší mnohý prospěch k posílení a rozmnožení předností lidské osoby a k ochraně jejích práv.(4)

Ale i když jednotlivci přijímají mnoho z tohoto společenského života k plnění svého i náboženského poslání, přece nelze popřít, že sociálními podmínkami, v nichž lidé žijí, v nichž jsou od dětství vnořeni, jsou často odvraceni od konání dobra a jsou ponoukáni ke zlému. Je jisté, že tak často se ve společenském životě vyskytující poruchy, vznikají částečně z napětí v samých hospodářských, politických a sociálních strukturách. Ale cele vznikají z lidského sobectví a pýchy, které též rozkládají společenskou oblast. Kde pak je řád věcí zasažen následky hříchu, člověk, zrozený s náhynostmi ke zlému, nachází pak nové podněty ke hříchu, které se mohou přemoci jen houževnatým úsilím za pomoci Boží milosti.

26. *(O zvyšování obecného blaha.)* Ze vzájemné závislosti, den ze dne těsnější a povlovně rozšířené na celý svět, plyne, že obecné dobro (blaho) — resp. souhrn oněch podmínek společenského života, které jednak sdružením (skupinám), jednak jednotlivcům umožňují plněji a snadněji dosáhnout vlastní zdokonalení — že dnes se stává víc a více všeobecným (universálním) a proto zahrnuje práva a povinnosti, které mají na zřeteli celé lidské pokolení. Kterékoli sdružení má mít zřetel na potřeby a legitimní tužby jiných společenství, ba i na obecné blaho celé lidské rodiny.(5)

Zároveň pak roste vědomí obzvláštnosti důstojnosti, která přísluší lidské osobě, neboť vyniká nad všechny věci a její práva a povinnosti jsou všeobecné a nedotknutelné. Je tedy třeba, aby se člověku poskytl vše, co potřebuje k životu vpravdě lidskému, jako je obživa, oděv, příbytek, právo na svobodnou volbu stavu a založení rodiny, na výchovu, na práci, na dobrou pověst, na čest, na přiměřené informace, na jednání podle správné normy svého svědomí, na ochranu svého soukromého života a také na spravedlivou svobodu i náboženství.

Společenský řád a jeho pokrok musí tedy neustále směřovat k dobru jednotlivců, neboť pořádání věcí má se podřídit řádu osob a ne naopak, jak to naznačil Pán, když řekl, že sobota byla učiněna pro člověka a ne člověk pro sobotu.(6) Onen řád má se den ze dne rozvíjet, založen v pravdě, postaven na spravedlnosti a oživován láskou; ve svobodě se má pak den ze dne nalézat lidštější rovnováha.(7) K uskutečnění toho musí se však provést obnova mysli a rozsáhlé společenské změny.

Duch Boží, který podivuhodnou prozřetelností řídí běh časů a obnovuje tvářnost země, napomáhá tomuto vývoji. Evangelický kvas vzbudil a podněcuje v srdci člověka nezkrutitelný požadavek důstojnosti.

27. *(O účtě před lidskou osobou.)* Přistupuje koncil k praktickým a naléhavějším závěrům, vyzývá k účtě před člověkem, aby každý svého bližního bez výjimky považoval jako „druhého sebe sama“, máje především zřetel k jeho životu a nutným prostředkům k jeho důstojnému prožívání,(8) aby se nenapodoboval onen boháč, který se vůbec nestaral o chudého Lazara.(9)

Zvláště v naší době naléhá nutnost, abychom svým bližním učinili vůbec každého člověka a jemu v nesnázích účinně posloužili, ať už je ode všech opuštěným starcem, nebo nespravedlivě přehlíženým dělníkem cizozemcem, nebo vyhnancem, nebo dítětem zrozeným z nelegitimního spojení, nezaslouženě trpícím pro hříchy, které nespáchalo, nebo hladovějícím, který probouzí naše svědomí, vyvolává hlas Páně: „Pokud jste to učinili jednomu z těchto bratří mých nejmenších, mně jste učinili“ (Mat. 25, 40).

Cokoliv odporuje samému životu, jako vražda jakéhokoliv druhu, hromadné vraždění, potrat, vražda ze soucitu (eutanázie) a dobrovolná samovražda; cokoliv poškozují celistvost (integritu) lidské osoby, jako zmrazení, mučení, působení tělu nebo mysli, pokusy vykonávat psychický tlak, cokoliv uráží lidskou důstojnost, jako nelidské podmínky života, svévolné žalařování, zavlčení, otroctví, prostituce, obchod ženami a dětmi; potupné podmínky jakékoli práce, v nichž se zachází s dělníky jako s pouhým nástrojem zisku a ne jako se svobodnými osobami: to vše a jiné toho druhu jsou jistě hanebností a pokud lidskou civilizaci otravují, poskvřňují více ty, kteří je páchají než ty, kteří trpí bezprávím a nejvíce odporují účtě k Stvořiteli.

28. *(O účtě a lásce k protivníkům.)* Úcta a láska má se rozšířit i na ty, kteří ve společenských a politických, nebo náboženských věcech smýšlejí a jednají jinak než my; neboť s čím větší lidskostí a láskou hlouběji pochopíme způsoby jejich myšlení, tím snáze budeme moci vejít s nimi v rozhovor.

Tato láska a dobrotivost nesmí nás jistě nikterak učinit hostejnými vůči pravdě a dobru. Naopak, sama láska pudí učedníky Kristovy k hlásání spásné pravdy všem lidem. Ovšem dlužno rozeznávat mezi bludem, který nutno vždy odmítnout a bloudícím, který nikdy neztrácí důstojnost osoby, i když je poskvřněn klamnými či méně správnými náboženskými názory.(10) Bůh sám je soudcem a zpytatelem srdcí: proto nám zakazuje soudit o vnitřní vině kohokoliv.(11)

Kristovo učení též vyžaduje, abychom odpouštěli urážky(12) a přikázání lásky rozšiřuje na všechny nepřátele neboť přikázání Nového zákona praví: „Slyšeli jste, že bylo řečeno: Milovati budeš bližního svého a nenávidět budeš nepřitele svého. Ale já pravím vám: Milujte nepřátele své, dobře činite těm, kteří vás nenávidí, a modlete se za ty, kteří vás pronásledují a pomlouvají“ (Mat. 5, 43–44).

29. *(O podstatné rovnosti všech lidí a sociální spravedlnosti.)* Poněvadž všichni lidé, užívající rozumné duše a k obrazu Božímu stvoření, mají tutéž přirozenost a též původ a protože vykoupení Kristem, těší se téměř k povolání a Božímu určení, má být mezi všemi víc a více uznávána základní rovnost.

Nejsou si zajisté rovni různou schopností fyzickou a rozdílností rozumových a mravních sil. Ale každý způsob diskriminace v základních právech osoby, ať společenský nebo kulturní, vzhledem k pohlaví, rase, barvě, sociálnímu postavení, jazyku nebo náboženství má být překonán a odstraněn jako odporující Božímu plánu. Je vpravdě politováníhodné, že ona základní práva osoby se doposud všude náležitě nezachovávají. Jako např. když se ženě odírá možnost svobodně si vyvolit manžela a zvolit si stav života, nebo dosáhnout stejného vzdělání a kultury, který se přiznává mužům.

Kromě toho i když jsou mezi lidmi oprávněné rozdíly, stejná důstojnost osob vyžaduje, aby se došlo k lidštějším

a spravedlivějším podmínkám života. Neboť přílišné hospodářské nerovnosti mezi členy a národy jedné lidské rodiny budí pohoršení a odporují sociální spravedlnosti, slušnosti, důstojnosti lidské osoby a také sociálnímu a mezinárodnímu míru.

Lidská instituce, ať soukromé nebo veřejné, mají se pak snažit sloužit důstojnosti a cíli člověka, zároveň rázně bojující proti jakémukoliv sociálnímu a politickému nevolnictví a zajišťující základní lidská práva za každého politického režimu. Ano, tyto instituce mají se povlovně shodovat s věcmi duchovními, ze všeho nejvyššími, i když někdy bude zapotřebí ještě dosti času, než se dosáhne kýženého cíle.

30. (*Dlužno překonat individualistickou etiku.*) Hluboká a rychlá přeměna věcí zvláště naléhavě vyžaduje, aby nebylo nikoho, kdo by nepřihlížející k vývoji, nebo lenivě ustrnul, hověl pouze individualistické etice. Povinnost spravedlnosti a lásky se více a více splňuje tím, že každý přispívá podle svých schopností a potřeb jiných k osobnímu blahu, podporuje a pomáhá také ať veřejným nebo soukromým institucím, aby sloužily k zlepšení podmínek lidského života. Jsou však takoví, kteří hlásají hojné a velkodušnější názory, avšak ve skutečnosti stále žijí jako by neměli žádnou starost o potřeby společnosti. Ba dokonce mnozí v různých zemích si pramálo dělají ze sociálních zákonů a předpisů. Nemálo je těch, kteří se rozmanitými úskoky a lstmi neostychají vyhýbat spravedlivým daním nebo jiným povinnostem vůči společnosti. Jiní podceňují některé směrnice sociálního života, např. na ochranu zdraví nebo řízení vozidel, nedbajíce, že takovou nedbalostí ohrožují život svůj i život jiných.

Společenské závazky zaznamenat mezi hlavní povinnosti dnešního člověka a je zachovávat, má být každému posvátné. Čím více se totiž svět sjednocuje, tím zřejměji překračují úkoly lidí dílčí skupiny a povlovně se rozšiřují na celý svět. Což se nebude moci uskutečnit, leč když jednotlivci jejich skupiny budou v sobě pěstovat mravní a sociální ctnosti a je ve společnosti šít tak, aby s nutnou pomocí Boží milosti vyvstali vpravdě noví lidé a strůjci lidstva.

31. (*O odpovědnosti a účastenství.*) Aby každý přesněji splnil povinnosti svého svědomí jak vůči sobě samému, tak vůči různým skupinám, ke kterým patří, má se pilně vychovávat k vyšší kultuře ducha za použití bohatých prostředků, které má dnes lidský rod k dispozici. Především třeba zařídit výchovu mládeže jakéhokoli sociálního původu, aby rostli muži a ženy, kteří by byli nejenom vysoce vzděláni, ale i velkodušní, jak to naše doba tak naléhavě potřebuje.

Ale člověk sotva dojde k tomuto smyslu odpovědnosti, leč když mu to dovolí životní podmínky, aby si byl vědom své důstojnosti a svému povolání odpovídal vkladem (obětováním) sebe samého pro Boha a pro druhé. Vpravdě lidská svoboda často slábne, když člověk upadá do krajní nouze a na druhé straně klesá, když člověk oddává se snadnostem života, uzavírá se v jakési zlaté osamělosti. Naproti tomu sílí, pocituje-li člověk nevyhnutelné potřeby společenského života, přijímá mnohotvárné požadavky lidského společenství a oddá se službě lidské společnosti.

Vůle každého se má povzbuzovat k přijetí účasti na společném díle. Chvályhodný je pak způsob jednání národů, v nichž v pravé svobodě má co největší část občanů účast na veřejných věcech. Nutno však mít ohled na skutečné podmínky toho kterého národa a nezbytnou sílu veřejné moci. Aby vpravdě všichni občané byli ochotni k převzetí účastenství na životě rozmanitých shromáždění (skupin), z nichž se skládá společenský organismus, je nutno, aby se v těchto seskupeních našly hodnoty, které je přitahují a disponují k službě druhých. Právem můžeme soudit, že budoucí úděl lidstva je v rukou těch, kdo dovedou pohnutky života a naděje předat příštím generacím.

32. (*Vtělené slovo a lidská solidarita.*) Jako Bůh stvořil lidi ne aby žili osamoceně, ale aby vytvořili společnost, tak se mu též „líbilo... posvětit a spasit lidi ne jednotlivě s vyloučením jakéhokoli vzájemného spojení, ale spojil je v národ, který Jej vpravdě uznává a Jemu svatě slouží“ (13) Proto od počátku dějin spásy Sám vyvolil lidi nikoliv pouze jako jednotlivce, ale jako členy určité společnosti. Bůh pak tyto vyvolené, zjevuje svůj úmysl, nazval „svým lidem“ (Ex. 3, 7–12), s nímž nad to na Sinaji uzavřel smlouvu. (14)

Tento společenský charakter se zdokonaluje a dovršuje dílem Ježíše Krista. Samo totiž vtělené Slovo chtělo být účastno lidského společenství. Byl přítomen na svatbě v Káni, zavítal do domu Zacheova, jedl s publikány a hříšníky. Zjevil lásku Otce lidem a jejich vznešené povolání, připomínajíc nejobecnější věci společenské, používaje rčení a podobenství zřetelně z každodenního života. Posvětil nutné lidské vztahy, zvláště rodinné, z kterých vyrůstají společenské charaktery, dobrovolně byl poddán zákonům své vlasti. Chtěl žít životem řemeslníka, vlastním své době a vlasti.

Ve svém kázání jasně přikázal Božím synům, aby se k sobě chovali jako bratři. Ve své modlitbě prosil, aby všichni Jeho učedníci byli „jedno“. Ba on sám se k smrti obětoval za všechny, Vykupitel všech. „Nikdo nemá větší lásku, aby život svůj položil za své přátele“ (Jan 15, 13). Apoštolům pak přikázal hlásat všem národům poselství evangelia, aby lidský rod se stal rodinou Boží, v níž vyplněním zákona je láska.

Prvorozený mezi mnohými bratřimi, mezi všemi, kteří Ho přijímají věrou a láskou, po své smrti a zmrtvýchvstání ustanovil darem svého Ducha novou bratrskou společnost, totiž ve svém těle, kterým je církev, v němž všichni mezi sebou navzájem údy, mají si vzájemně prokazovat služby podle rozličných darů, jichž se jim dostalo.

Tato solidarita má stále růst až do onoho dne, kdy se dokoná a kterou lidé, spasení milostí, jako rodina od Boha a Krista-bratra, vzdají dokonalou slávu Bohu.

K č. 23.

(1) Srov. Jan XXIII., Encykl. Mater et Magistra, 15. května 1961: AAS 53, 1961, str. 401–464, a Encykl. Pacem in terris, 11. dubna 1963: AAS 55, 1963, str. 257–304; Pavel VI., Encykl. Ecclesiam suam, 6. srpna 1964: AAS 56, str. 609–659

K č. 24.

(2) Srov. Luk. 17, 33

K č. 25.

(3) Srov. sv. Tomáš, 1 Ethic. Lect. 1

(4) Srov. Jan XXIII., Encykl. Mater et Magistra: AAS 53, 1961 str. 418. Srov. též Pius XI., Encykl. Quadragesimo anno, 15. května 1931: AAS 23, 1931, str. 222 násl.

K č. 26.

(5) Srov. Jan XXIII., Encykl. Mater et Magistra: AAS 53, 1961, str. 417

(6) Srov. Mar. 2, 27

(7) Srov. Jan XXIII., Pacem in terris: AAS 55, 1963, str. 266

K č. 27.

(8) Srov. Jak. 2, 15–16

(9) Srov. Luk. 16, 19–31

K č. 28.

(10) Srov. Jan XXIII., Encykl. Pacem in terris: AAS 55, 1963 str. 299 a 300

(11) Srov. Luk. 6, 37–38; Mat. 7, 1–2; Řím. 2, 1–11; 14, 10–12

(12) Srov. Mat. 5, 43–47

K č. 32

(13) Srov. Konst. dogm. Lumen gentium, kap. II, č. 9: AAS 57,

(14) Srov. Ex. 24, 1–8

1965 str. 12–13

O LIDSKÉ ČINNOSTI VE SVĚTĚ

33. (*Klade se problém.*) Člověk vždy usiloval svou prací a svým nadáním bohatěji rozvíjet svůj život; dnes pak zvláště za pomoci vědy a techniky rozšířil své panství téměř na celou přírodu a stále je rozšiřuje a lidská rodina zejména za pomoci vzrůstajících prostředků mnohotvárného styku mezi národy sebe povlovně shledává a utváří jako jednotná společnost na celém světě. Tím se stává, že mnohá dobra, která kdysi člověk očekával zejména od vyšších sil, dnes si již opatřuje vlastní příčinlivostí.

Tváří v tvář tomuto nesmírnému přičinění, které proniká již do celého lidského pokolení, vyvstávají mezi lidmi mnohé otázky. Jaký je smysl a hodnota onoho přičinění? Jak se má užívat všech těchto věcí? K jakému cíli dosažení směřuje tato snaha ať už jednotlivců nebo společností? Nuže, církve, která opatřuje poklad Božího slova, z něhož se čerpají směrnic v náboženském a mravním řádu, aniž vždy má na jednotlivé otázky pohotově odpověď, chce spojit světlo zjevení se zkušeností všech, aby se osvětlila cesta, kterou lidstvo nedávno nastoupilo.

34. (*O hodnotě lidské činnosti.*) Věřícím je jasné, že individuální i kolektivní lidská činnost, resp. ono mohutné úsilí, kterým se lidé během staletí snaží zlepšit podmínky svého života, pozorováno samo o sobě, odpovídá Božímu plánu. Člověk totiž stvořený k obrazu Božímu, přijal příkaz, aby si podrobil zemi se vším, co je na ní, řídil svět ve spravedlnosti a svátosti, (1) aby uznával Boha, Stvořitele všech, obracel sebe a všechny věci k Němu a tak aby všemi věcmi, podrobenými člověku, bylo podivuhodné jméno Boží na celé zemi. (2)

Totéž platí o obyčejném každodenním konání. Neboť mužové i ženy, zatím co opatřují sobě a svým rodinám živobytí, vykonávají svou práci tak, aby sloužili vhodně společnosti, právem mohou soudit, že svou prací rozvíjejí dílo Stvořitele, že dbají o blaho svých bratří a osobní přičinlivostí přispívají k splnění plánu v dějinách. (3)

Křesťané se proto nedomnívají, že díla, která lidé vytvořili svým nadáním a silou, odporují božské moci a že rozumný tvor je jako soupeřem Stvořitele. Křesťané jsou spíše přesvědčeni, že vítězství lidského pokolení jsou znamením velikosti Boha a plodem Jeho nevystihlého úradku. Čím více tedy roste moc lidí, tím širší je jejich odpovědnost, ať už jednotlivce nebo společnosti. Z toho je patrné, že křesťanské poselství neodvrací lidi od výstavby světa, aniž je ponouká k nedbání dobra svých bližních, ale spíše je přísněji zavazuje k povinnosti na těchto věcech pracovat. (4)

35. (*Řád lidské činnosti.*) Jako lidská činnost od člověka vychází, má vpravdě také k člověku směřovat. Když totiž člověk pracuje, nejen mění věc a společnost, ale zdokonaluje sám sebe. Mnohému se přiučí, rozvíjí své schopnosti, vyrůstá mimo sebe i nad sebe. Tento růst, je-li správně chápán, má větší cenu než vnější bohatství, které lze shromáždit. Člověk znamená více tím, čím je, než tím, co má. (5) Rovněž vše, co lidé dělají pro dosažení větší spravedlnosti, širšího bratrství a pro lidštější uspořádání společenských vztahů, má větší hodnotu než technické pokroky. Neboť tyto pokroky mohou pro lidský vzestup poskytnout jakousi látku, ale ony samy sebou jej nikterak neuskuteční.

Proto směrnicí lidské činnosti je, aby podle plánu a vůle Boží souhlasila s pravým dobrem lidského pokolení a člověku jako jednotlivci i jako členu společnosti umožňovala pěstet a naplnit jeho celkové povolání.

36. (*O náležité autonomii (samozákonnosti) pozemských věcí.*) Mnozí naši současníci jako však by měli obavy, že z těsnějšího spojení lidské činnosti a náboženství se ohrožuje samostatnost lidí nebo společností nebo věd.

Rozumíme-li autonomii pozemských věcí, že stvořené věci i samy společnosti mají vlastní zákony a hodnoty, jež má člověk postupně poznávat, používat a pořádat, je zcela správné ji vyžadovat: vyžaduje se to nejen lidmi naší doby, ale též se to shoduje s vůlí Stvořitele. Ze samé totiž skutečnosti stvoření jsou všechny věci vybaveny vlastní pevností, pravdou, dobrotou a vlastními zákony a řádem, což člověk při uznání vlastních metod jednotlivých věd a techniky musí respektovat. Takže postupuje-li metodické bádání ve všech disciplínách vskutku vědeckým způsobem a podle mravních norem, nikdy víře skutečné neodporuje, poněvadž světské věci a věci víry mají svůj původ od téhož Boha. (6) Ba spíše, kdo se snaží pokorně a vytrvale zkoumat tajemství reality, třeba si toho není vědom, je veden jakoby rukou Boha, který udržuje všechny věci, působí, aby byly to, co jsou. Proto jsou politováníhodné některé tendence, které někdy pro nedostatek pochopenou pravou autonomii vědy nescházely mezi samými křesťany a odtud vzbuzenými spory a kontroversemi svedly ducha mnohých k domněnce, jakoby si víra a věda odporovaly. (7)

Ale jestliže se slova „autonomie časných věcí“ rozumí, že stvořené věci jsou nezávislé na Bohu a že jich člověk může užívat bez zřetele na Boha, každý, kdo uznává Boha, cítí, jak nesprávné jsou názory toho druhu, neboť tvor bez Tvůrce hyne. Ostatně všichni věřící, ať jsou kteréhokoliv náboženství, vždycky slyšeli Jeho hlas a projev v mluvě zapomenutím Boha je samo tvorstvo obestřeno tmou.

37. (*O hříchem porušené lidské činnosti.*) Písmo sv., s kterým se vpravdě shoduje zkušenost věků, poučuje však lidskou rodinu, že lidský pokrok, který je velkým dobrem člověka, nese s sebou velké pokušení: když byl totiž porušen řád hodnot a dobro smíšeno se zlem, jednotlivci i skupiny dbají pouze vlastních věcí, nikoliv však jiných. Tím se stává, že svět už není místem pravého bratrství, ale vzrostlá moc lidstva hrozí zničit samo lidské pokolení.

Celé totiž lidské dějiny prostupuje urputný zápas proti mocnostem temnoty, který se započal již od začátku světa a potrvá, jak řekl Pán, až do posledního dne. (8) Člověk postaven v tomto boji, musí neustále bojovat, aby vytrval v dobru a ucelenost může v sobě dosíci nikoliv bez těžkých námah za pomoci Boží milosti.

Proto třebaš Církev Kristova uznává, důvěřujíc úradku Stvořitele, že lidský pokrok může sloužit pravému štěstí lidí, nemůže přece nechat neodeznít ono Apoštolovo: „Nepřipodobňujte se tomuto světu“ (Řím 12, 2), onomu totiž duchu marnosti a zloby, který lidskou činnost, určenou k službě Boží a člověka, mění v nástroj hříchu.

Na otázku, jakým způsobem lze zdolat onu bídu, křesťané vyznávají, že všechny lidské snahy, které jsou denně ohrožovány pýchou a nezřízenou sebláskou, mají se očistit a přivést k dokonalosti Kristovým křížem a zmrtvýchvstáním. Neboť člověk vykoupený Kristem a v Duchu svatém učiněný novým stvořením může a má Bohem stvořené věci milovat. Od Boha je totiž přijímá a pohlíží na ně a ctí je jakoby splývající z ruky Boží. Dobrodinci za ně čině díky a v duchu chudoby a svobody užívají a prožívají tvorů, uvádí se do pravého držení světa jako nic nemající a všemi věcmi vládnoucí. (9) „Všechno totiž je vaše: vy však jste Kristovi, Kristus pak Boží“ (I. Kor. 3, 22–23).

38. (*O lidské činnosti, přivedené ve velikonocním tajemství k dokonalosti.*) Neboť Slovo Boží, skrze něž je učiněno všechno, učiněné tělem a přebývajícím na zemi lidí. (10) vstoupilo do dějin světa jako dokonalý člověk, berouc je na sebe a spojující. (11) On nám zjevuje, že „Bůh je láska“ (I. Jan, 4, 8), a zároveň nás učí, že nové přikázání lásky je základním zákonem lidské dokonalosti a proto též přeměny světa. Těm, kteří věří Boží lásce, pak dává jistotu, že cesta lásky je otevřena všem lidem a že není marné úsilí obnovit všeobecné bratrství. Zároveň upozorňuje, že tato láska nemá se pachtit jen za velkými věcmi, ale i, a zvláště se má uskutečňovat v obyčejném životě. Pro nás všechny hříšníky podstupuje smrt, (12) svým příkladem nás učí, že dlužno nést i kříž, který tělo a svět vkládají na plece těch, kteří dychtí po pokoji a spravedlnosti. Svým zmrtvýchvstáním ustanoven Pánem.

Kristus, jemuž byla dána všechna moc na nebi i na zemi, (13) působí již v lidských srdcích mocí svého Ducha, nejen vzbuzuje touhu po budoucím věku, ale tím samým také oživuje, očisťuje a posiluje ušlechtilé snahy, jimiž lidská rodina činí svůj vlastní život lidštější a snaží se podrobit celou zemi tomuto cíli. Rozmanité jsou pak dary Ducha: zatím co jedny volá, aby dali zřejmé svědectví touze po nebeském příbytku a ji oživovali v lidské rodině, jiné zve, aby se oddali pozemské službě lidí, připravující svou službou základ nebeského království. Všechny však osvobozuje, aby přemáhající samolásku a všemi pozemskými silami, přijatými v lidském životě, usilovali o onu budoucnost, kdy samo člověčenstvo se stane Bohu příjemnou obětí. (14)

Závďavek této naděje a viatikum na cestu zanechal Pán svým následovníkům v oné svátosti víry, v níž přirozené prvky, vypěstěné lidmi, se proměňují v přeslavné Tělo a Krev k večeři bratrského společenství a jako předchůt nebeské hostiny.

39. *(Nová země a nové nebe.)* Neznáme čas dokonání země a lidstva, (15) neznáme způsob přeměny světa. Tvářnost tohoto světa, znetvořená hříchem sice pomíjí, (16) ale jsme poučeni, že Bůh připravuje nový příbytek a novou zemi, v níž přebývá spravedlnost, (17) a jejíž blaženost splní a překoná všechny touhy po pokoji, které vystupují v lidských srdcích. (18) Tehdy po přemožení smrti budou Boží synové vzkříšeni a to, co bylo zaséváno ve slabosti a porušení, oblékne neporušitelnost; (19) a zůstane láska a její dílo, (20) a z područí marnosti bude vysvobozeno všechno stvoření, (21) které Bůh stvořil pro člověka.

Jsmo zajisté napomínáni, že nic neprospěje člověku, kdyby celý svět získal, ale sebe sama zahubil. (22) Avšak očekávání nové země nemá zmenšit, ale spíše rozšířit starostlivost vzdělávat tuto zemi, kde roste Tělo onoho nového lidstva, které může poskytnout už jakýsi nástin nového věku. Ačkoliv tedy pozemský pokrok dlužno pečlivě rozlišovat od vzrůstu Kristova království, přece však království Boží má velký význam pokud může přispět k lepší rozlišovat od vzrůstu Kristova království, přece však království Boží má velký význam pokud může přispět k lepšímu uspořádání lidské společnosti. (23)

Neboť jakmile budeme v Duchu Páně a podle Jeho příkazu šířit na zemi dobra lidské důstojnosti, bratrského společenství a svobody, totiž všechna ta dobra přirozenosti a ovoce našeho přičinění, nalezneme je pak opět, avšak očistěná ode vši poskvrny, zářící a oslavená, když Kristus odevzdá Otci věčné a všeobecné království: „Království pravdy a života, království svatosti a milosti, království spravedlnosti, lásky a pokoje“. (24) Zde na zemi království je přítomno v tajemství, když pak přijde Pán, bude dovršeno.

Poznámky

K č. 34.

(1) Srov. Gen. 1, 26–27; 9, 2–3; Moudr. 9, 2–3

(2) Srov. Žalm 8, 7 a 10

(3) Srov. Jan XXIII., Encykl. *Pacem in terris*: AAS 55, 1963, str. 297

(4) Srov. Nuntius ad universos homines a Patribus missus in eunte Concilio Vaticano II, říjen 1962: AAS 54, 1962, str. 283 [Poselství Otců vydané na počátku II. vatikánského koncilu ke všem lidem, říjen 1962]

K č. 35.

(5) Srov. Pavel VI., Allok. k diplomatickému sboru, 7. ledna 1965: AAS 57, 1965, str. 232

K č. 36.

(6) Srov. Konc. Vat. I. Konst. dogm. *De fide cath.*, kap. III: Denz. 1785–1786 (3004–3005)

(7) Srov. Mons. Pio Paschini, *Vita e opere di Galileo Galilei*, 2 Lib., ed. Vatic., 194

K č. 37.

(8) Srov. Mat. 24, 13; 13, 24–30 a 36–43

(9) Srov. II. Kor. 6, 10

K č. 38.

(10) Srov. Jan 1, 3 a 14

(11) Srov. Efes. 1, 10

(12) Srov. Jan 3, 6; Řím 5, 8–10

(13) Srov. Skutky 2, 36; Mat. 28, 18

(14) Srov. Řím 15, 16

K č. 39.

(15) Srov. Skutky 1, 7

(16) Srov. I. Kor. 7, 31; S. Irenaeus, *Adversus Haereses*, V, 36; P. G. 8, 1221

(17) Srov. II. Kor. 5, 2; II. Petr. 3, 13

(18) Srov. I. Kor. 2, 9; Apok. 21, 4–5

(19) Srov. I. Kor. 15, 42 a 53

(20) Srov. I. Kor. 13, 8; 3, 14

(21) Srov. Řím. 8, 19–21

(22) Srov. Luk. 9, 25

(23) Srov. Pius XI., Encykl. *Quadragesimo anno*: AAS 23, 1931, str. 207

(24) Preface svátku Krista Krále. K č. 40.

Hlava IV.

O ÚKOLU CÍRKVE V DNEŠNÍM SVĚTĚ

40. *(O vzájemném vztahu církve a světa.)* Vše, co jsme řekli o důstojnosti lidské osoby, o lidské společnosti, o hlubokém smyslu lidské činnosti, tvoří základ vztahu mezi církví a světem a základnu jejich vzájemného dialogu (1). V této pak hlavě, předpokládajíc vše, co už tímto koncilem bylo o tajemství církve prohlášeno, dlužno uvažovat, jak tato církev sama v tomto světě vystupuje a s ním žije a působí.

Vycházejíc z lásky věčného Otce, (2) má církev v čase založená Kristem Vykupitelem, sjednocená v Duchu svatém (3) spásný a eschatologický cíl, který může být plně dosažen pouze v budoucím věku. Ona je však přítomna již na zemi, složená z lidí, členů to pozemské obce, kteří jsou povoláni k tomu, aby již v dějinách lidského pokolení tvořili rodinu synů Božích, která se má až do příchodu Páně stále rozmnožovat. Tato rodina, sjednocená sice pro dobra nebeská a jimi obohacována, je Kristem „v tomto světě ustanovená a uspořádaná jako společnost“ (4) a vybavená „vhodnými prostředky viditelné a společenské jednoty“. (5) A tak církev, zároveň jako „viditelné shromáždění a duchovní obec“, (6) má jednu cestu s celým lidstvem a prožívá též pozemský osud se světem a je jako kvas a jako by duší lidské společnosti, (7) která se má obnovit v Kristu a přeměnit v Boží rodinu.

Toto pak pronikání pozemské a nebeské obce lze pochopit pouze vírou, ba zůstává tajemstvím lidských dějin, které jsou až do plného zjevení slávy synů Božích porušovány hříchem. Církev pak sledujíc svůj spásný cíl, nejen sděluje člověku Boží život, ale také po celém světě rozlévá odraz jeho světla a tím, že léčí a povznáší důstojnost lidské osoby, nejvíce posiluje soudržnost lidské společnosti a naplňuje denní lidskou činnost hlubším smyslem a významem. A tak církev věří, že svými jednotlivými údy a celým svým společenstvím může mnoho přispět, aby se lidská rodina a její dějiny staly lidštější.

Při tom katolická církev ráda výsokce hodnotí, co společnou prací přinesly a přinášejí pro splnění téhož úkolu jiné křesťanské církve nebo církevní společenství. Zároveň je pevně přesvědčena, že jí samé může mnoho a různým

způsobem přispět v přípravě myslí na přijetí evangelia svět, ať už schopnostmi a činností jednotlivců, nebo lidské společnosti. Aby se zvýšil tento vzájemný styk a pomoc v těch věcech, které jsou církvi a světu jaksi společné, vykládají se zde některé všeobecné směrnice.

41. *(O pomoci, kterou by chtěla církev poskytnout jednotlivcům.)* Dnešní člověk směřuje k plnějšímu rozvoji své osobnosti a k vzestupnému odhalování a upevňování svých práv. Poněvadž pak je církvi svěřeno ořežjmovat tajemství Boha, který je posledním cílem člověka, tím samým odhaluje člověku zároveň smysl jeho vlastní existence, totiž hlubokou pravdu o člověku. Církev dobře ví, že vpravdě jediný Bůh, jemuž sama slouží, odpovídá nehlubším tužbám lidského srdce, které se nikdy plně neuspokojí pozemskými hodnotami. Kromě toho zná člověka, neustále povzbuzovaného Duchem svatým, že nikdy nebude zcela lhostejný k náboženským problémům, jak to potvrzuje nejen zkušenost dřívějších věků, ale též mnohonásobná svědectví naší doby. Neboť člověk bude vždy prahnout — aspoň neurčitě — zvědět, jaký je smysl jeho života, jeho činnosti a jeho smrti. Tyto problémy vyvolává v jeho mysli sama přítomnost církve. Sám pak Bůh, který stvořil člověka k svému obrazu a vykoupil z hříchu, poskytuje těmto otázkám nejúplnější odpověď, a to zjevením v Kristu, svém Synu, který se stal člověkem. Kdo následuje Krista, dokonalého člověka, stává se sám více člověkem.

Z této víry může církev ukázat důstojnost lidské přirozenosti nad všechny proměnlivé názory, které například lidské tělo buď příliš snižují nebo nad míru vyvyšují. Osobní důstojnost a svoboda člověka nemůže se žádným lidským zákonem zabezpečit tak vhodně, jako evangelium Krista, svěřeným církvi. Neboť toto evangelium zvěstuje a prohlašuje svobodu dítek Božích, zahrnuje všechno konec konců z hříchu vyplývající otroctví, (8) má ve svaté úctě důstojnost svědomí a jeho svobodné rozhodování, neustále povzbuzuje k zdvojnásobení všech lidských hřiven ve službě Bohu a blahu lidí a konečně všechny doporučuje lásce všech. (9) Což odpovídá základnímu zákonu křesťanského řádu spásy. I když je totiž týž Bůh Spasitelem, který je Stvořitelem, týž zároveň Pán lidských dějin a dějin spásy, přece v tomto samém Božím řádu není odňata tvorstva a zvláště člověku spravedlivá samostatnost, spíše je obnovována ve své důstojnosti a v ní upevňována.

Církev tedy silou sobě svěřeného evangelia prohlašuje lidská práva a uznává a vysoce hodnotí dynamismus dnešní doby, kterým se tato práva všude podporují. Toto hnutí má být však proniknuto duchem evangelí a chráněno proti každému druhu nesprávné autonomie. Neboť podléháme pokušení soudit, že naše osobní práva jsou plně zachována jen tehdy, když je odpoutáme od každé normy Božího zákona. Tato cesta však důstojnost lidské osoby nezachrání, ale spíše zahubí.

42. *(O pomoci, kterou chce církev poskytnout lidské společnosti.)* Sjednocení lidské rodiny se velmi posiluje a doplňuje v Kristu založenou jednotou rodiny synů Božích. (10)

Vlastní poslání, které Kristus svěřil své církvi, není sice řádu politického, hospodářského nebo sociálního: cíl totiž, který jí dal, je řádu náboženského. (11) Ale z tohoto náboženského poslání jistě plyne úkol, světlo a síly, které mohou sloužit lidské společnosti, která se má utvářet a upevňovat podle Božího zákona. Kde je třeba podle okolností času a míst, též ona sama může, ba i má zakládat díla ke službě všech, zvláště pak určená nutným, jako jsou díla charitativní neb jiná toho druhu.

Církev při tom uznává vše, cokoliv je v dnešním společenském dynamismu dobrého: zvláště vývoj k jednotě, proces zdravé socializace a občanské a hospodářské soudržnosti. Neboť zvyšování jednoty se shoduje s nehlubším posláním církve, která sama je „v Kristu jako by svědectví nebo znamením a nástroj důvěrné jednoty s Bohem a jednoty lidského pokolení“. (12) Tak sama ukazuje světu, že skutečná společenská jednota vnější vyplývá z jednoty myslí a srdcí, z oné totiž víry a lásky, na kterých je nerozlučně založena její jednota v Duchu svatém, neboť síla, kterou může dát církve dnešní společnosti, spočívá v oné k účinku v životě přivedené víře a lásce, nikoliv však v nějaké vnější nadvládě za použití pouze lidských prostředků.

Když kromě toho není svým posláním a povahou vázána na žádnou zvláštní kulturní lidskou formu, nebo k politické, ekonomické anebo sociální soustavě, církev na základě své universalnosti může být nejužším poutem mezi rozmanitými společnostmi lidí a národy pod podmínkou, že jí samy důvěřují a skutečně uznávají její pravou svobodu k plnění tohoto jejího poslání. Z toho důvodu církev napomíná své děti i všechny lidi, aby překonali v tomto rodinném duchu synů Božích všechny neshody mezi národy a kmeny a pravému lidskému sdružení dali vnitřní pevnost.

Cokoliv tedy je někde v nejrozmanitějších institucích pravého, dobrého a spravedlivého, co lidské pokolení vytvořilo a dále vytváří, to vše koncil hodnotí s velkou úctou. K tomu prohlašuje, že církev, pokud to na ní závisí a pokud se to dá sloučit s jejím posláním, chce všem takovým institucím pomáhat a je povznášen. Ona po ničem horoucněji netouží, než aby sloužila prospěchu všech, mohla se svobodně rozvíjet za každého režimu, který uznává základní osobní a rodinná práva a požadavky veřejného blaha.

43. *(O pomoci, kterou chce církev prostřednictvím křesťanů přispět lidské činnosti.)* Koncil vyzývá křesťany, občany obou společností, aby usilovali věrně plnit své pozemské povinnosti, a to vedení duchem evangelia. Nemají pravdu ti, kteří při vědomí, že nemáme zde obec zůstávají, ale že budoucí hledáme, (13) se domnívají, že na základě toho mohou své pozemské povinnosti zanedbávat, přehlížejíce, že sama víra je ještě více zavazuje k jejich plnění podle povolání, kterým je každý povolán. (14) A neméně se mýlí ti, kteří se naopak domnívají, že se mohou do pozemských zaměstnání pohržít tak, jako by ona neměla nic společného s náboženským životem, o němž se domnívají, že spočívá v pouhých úkonech kultu a plnění některých mravních povinností. Tento rozpor mnohých mezi vírou, kterou vyznávají a každodenním životem nutno uvést mezi nejtěžší omyly naší doby. Toto pohoršení stavěli na pranýř již proroci ve Starém zákoně, (15) a mnohem více v Novém zákoně mu hrozil těžkými tresty sám Ježíš Kristus. (16) Ať se tedy nesprávně nestaví proti sobě z jedné strany činnost povolání a sociální a zdruhé strany náboženský život. Křesťan, zanedbávající své časné povinnosti, zanedbává své povinnosti vůči bližnímu, ba vůči samému Bohu a přivádí v nebezpečí věčnou spásu. Ať se spíše křesťané, následující příkladu Krista, který byl řemeslníkem, radují, že mohou vykonávat všechny své pozemské práce, spojující své lidské úsilí v domácnosti i povolání, vědecké nebo technické v jednu životní syntézu s hodnotami náboženskými, pod jejichž nejvyšším řízením je vše uspořádáno k Boží slávě.

Laikům vlastně přísluší, ačkoliv ne výlučně, úkoly a práce světské. Když tedy, ať jednotliví nebo sdružení jednáji jako občané světa, mají zachovávat nejen vlastní zákony toho kterého oboru, ale mají se snažit se stát v oněch oborech i skutečnými odborníky. Mají rádi spolupracovat s lidmi, kteří sledují tytéž cíle. Jsouce si vědomi požadavků víry a vybaveni její silou, mají, kde je třeba, bez váhání vymýšlet nové podniky (chápat se iniciativy) a uvádět je ve skutek. Jejich již správně vypěstované svědomí má dbát, aby se Boží zákon vepsal do života pozemské společnosti. Laikové ovšem očekávají duchovní světlo a sílu od kněží. Přece však nemají si myslit, že jejich pastýři mají vždy takové zkušenosti, aby v každé vzniklé i těžké otázce mohli dát pohotově konkrétní řešení, nebo že k tomu jsou poslání: oni spíše, osvěceni křesťanskou moudrostí, poslušně pozorní učení učitelského úřadu (17) berou na sebe zvláštní úkoly.

Často je podle některých okolností k nějakému determinovanému řešení přivede sám křesťanský pohled na věci. Jiní věřící však, vedeni neméně upřímností, budou o téže věci soudit jinak, jak se častěji a jistě oprávněně stává. Poněvadž z té nebo oné strany předložené řešení, i mimo úmysl (zúčastněných) stran, se mnohými snadno spojují s evangelickou zvěstí, dlužno připomenout, že nikomu není dovoleno v takových případech si výlučně vyhrazovat pro svůj názor autoritu církve. Ať vždy usilují vše si upřímným rozhovorem vzájemně objasnit, zachovávající vzájemnou lásku a zvláště pečující o všeobecné dobro.

Laikové, kteří mají činné účastenství v celém životě církve, mají vpravdě nejen naplňovat svět duchem křesťanství, ale jsou též povoláni k tomu, aby ve všech, totiž uprostřed lidského společenství byli svědky Krista.

Biskupové, jimž je svěřen úkol vést Boží církev, mají se svými kněžími zvěst Kristovu vpravdě vykládat tak, aby se světlem evangelia pronikla veškerá pozemská činnost věřících. Nechť dále jsou si všichni pastýři vědomi, že svým denním chováním a starostlivostí^[18] ukazují světu tvář církve, z níž lidé posuzují účinnost a pravdivost křesťanské zvěsti. Mají v jednotě s řeholníky a svými svěřenými ukazovat životem a slovem, že církev samou svou přítomností se všemi hodnotami, které má, je nevyčerpatelným zdrojem oněch sil, kterých dnešní svět nejvíce potřebuje. Horlivým studiem mají se tak uschopnit, aby mohli mít účast v rozhovoru se světem a lidmi jakéhokoliv názoru. Zvláště mají mít v srdci slova tohoto koncilu: „Poněvadž dnes lidstvo srůstá víc a více v občanskou, hospodářskou a společenskou jednotu, je tím více třeba, aby kněží za vedení biskupů a nejvyššího Pontifika odstranili jakoukoliv roztržičnost a aby společnou péčí a pomocí bylo lidstvo vedeno k jednotě Boží rodiny.“^[19]

Jakkoliv církev působením Ducha svatého zůstala věrnou nevěstou svého Pána a nikdy nepřestala být znamením spásy ve světě, přece sama nejlépe ví, že během mnohých věků byli skutečně mezi jejími členy,^[20] jak kleriky nebo laiky takoví, kteří se stali Božímu Duchu nevěrní. Též v této naší době církvi neuniká, jak velice je vzdáleno jí hlásané poselství a lidská křehkost těch, jimž je evangelium svěřeno. Ať o těch nedostatkách soudí dějiny cokoli, musíme si jich být vědomi a je různé potřeby, aby neškodily šíření evangelia. Rovněž církev ví, jak velice sama má stále vyprávět ze zkušenosti věků, aby zdokonalila své styky se světem. Matka Církve, vedena Duchem svatým, neustále napomíná své syny „k očistě a obnově, aby jasněji zářilo na tváři církve znamení Kristovo“.^[21]

44. *O pomoci, kterou zakouší církev dle dnešního světa.* Tak, jak je důležité pro svět, aby poznal církev jako společenskou realitu dějin a svůj kvas, tak také církev ví, jak mnoho přijala z dějin a vývoje lidského pokolení. Zkušenost minulých věků, pokrok věd, skryté podklady v různých formách lidské kultury, kterými se stále zřetelněji projevuje sama přirozenost člověka a jimiž se otvírají nové cesty k pravdě, prospívají také církvi. Vždyť sama, a to od počátku svých dějin, se naučila vyjadřovat Kristovu zvěst pomocí pojmů a jazyků různých národů a tuto zvěst snažila se při tom vysvětlovat moudrostí filosofů: totiž za tím účelem, aby evangelium přizpůsobila pokud to bylo přiměřené jednak pochopení všech, jednak požadavkům moudrých. Toto pak přizpůsobené hlásání zjeveného slova musí zůstat zákonem veškeré evangelizace. Neboť tak se vzbuzuje v každém národě možnost vyjadřovat zvěst Kristovu vlastním způsobem, a zároveň se rozšiřuje živý styk mezi církvi a rozmanitými kulturami národů.^[22] K rozvoji takového styku potřebuje církev zvláště za našich časů, v nichž se věci velmi rychle mění a způsoby myšlení se značně odlišují, zejména pomocí těch, kteří žijí ve světě, znají rozmanité instituce o obory a rozumějí jejich vnitřnímu životu, ať už jde o věřící nebo nevěřící. Je úkolem všeho Božího lidu, zvláště pastýřů a teologů, aby za pomoci Ducha svatého vyslechli různé mluvy naší doby, jež rozeznali a vyložili a posoudili pod světlem Božího slova, aby zjevená pravda se mohla vždy hlouběji pochopit, lépe porozumět a vhodněji předkládat.

Poněvadž církev má viditelnou společenskou strukturu, znamená to své jednoty v Kristu, může se také obohacovat a obohacuje se vývojem lidského společenského života, nikoliv jako by jí v Kristem jí daném zřízení něco chybělo, ale aby je hlouběji poznávala, lépe vyjadřovala a naší době šťastněji přizpůsobovala. Ona chápe s vděčnou myslí, že přijímá pomoc kteréhokoliv stavu nebo postavení ne méně ve svém společenství, než ve svých jednotlivých synech. Neboť kdekoli vzelebuje lidské společenství v řádu rodiny, kultury, života hospodářského a sociálního, i politického, jak národního, tak mezinárodního, zároveň podle Božího plánu přináší nikoliv malou pomoc společenství církevnímu, pokud toto je odvislé od vnějších věcí. Ba dokonce církev uznává, že mnoho získala a může získat ze samé opozice těch, kteří jí odporují, nebo ji pronásledují.^[23]

45. *(Kristus, počátek a konec.)* Zatímco církev sama pomáhá světu a od něho mnoho přijímá, směřuje k tomu jednomu, aby přišlo království Boží a uskutečnila se spása celého lidského pokolení. Vše vpravdě dobré, co lid Boží může poskytnout v čase své pozemské pouti lidskému pokolení, plyne z toho, že církev je „univerzální svátostí spásy“,^[24] odhalující a zároveň i uskutečňující tajemství Boží lásky vůči člověku.

Neboť Boží Slovo, skrze něž je všechno učiněno, samo se stalo tělem, aby jako dokonalý člověk spasilo všechny a obnovilo všechno. Pán je cílem lidských dějin, bodem, k němuž směřují touhy dějin a civilizace, centrem lidského pokolení, radostí všech srdcí a plnost jejich toužeb.^[35] On jest, kterého Otec vzkřísil z mrtvých, vyvýšil a posadil po své pravici, ustanoviv jej soudcem živých i mrtvých. V Jeho Duchu oživení a sjednocení putujeme lidskými dějinami k dokonání, které se plně shoduje s úradkem Jeho lásky: „Všechno obnovit v Kristu, cožkoliv je na nebi i na zemi“ (Efes. 1, 10).

Sám Pán řekl: „Hle, přijdu brzy a odplata moje se mnou, abych odplatil každému podle jeho skutků. Já jsem Alfa a Omega, první a poslední, počátek a konec“ (Apok. 22, 12–13).

Poznámky

- [1] Srov. Pavel VI. Encykl. *Ecclesiam suam*, III: AAS 56, 1964, str. 637–659
- [2] Srov. Tit. 3, 4: „Philanthropia“
- [3] Srov. Efes. 1, 3; 5–6; 13–14; 23
- [4] Konst. Vat. II., Konst. dogm. *Lumen gentium*, kap. I, n. 8: AAS 57, 1965, str. 12
- [5] Tamže, kap. II., n. 9: AAS 57, 1965, str. 14; srov. n. 8: AAS 1 c, str. 11
- [6] Tamže, kap. I., n. 8: AAS 57, 1965, str. 11
- [7] Srov. tamže, kap. IV, n. 38: AAS 57, 1965, str. 43 s poznámkou 120
- K č. 41.
- [8] Srov. Řím. 8, 14–17
- [9] Srov. Mat. 22, 39
- K č. 42.
- [10] Konst. dogm. *Lumen gentium*, kap. II., n. 9: AAS 57, 1965, str. 12–14
- [11] Srov. Pius XII., Alokuce k historickým a uměleckým pracovníkům, 9. března 1956: AAS 48, 1956, str. 212: „Její božský zakladatel Ježíš Kristus, nedal jí žádný příkaz ani ji nesejal s žádným cílem kulturního řádu. Úkol, který byl Kristem označen, je striktně náboženský [...] Církev má vést lidi k Bohu kolikoliv jich žije bez výhrad [...] Církev nemůže nikdy ztrácet z očí svůj úkol striktně náboženský, nadpřirozený. Smýšlení o celé její činnosti až do posledního kánonu jejího kodexu nemůže být přímo tomu odporující“
- [12] Konst. dogm. *Lumen gentium*, kap. I., n. 1: AAS 57, 1965, str. 5
- K č. 43.
- [13] Srov. Žid. 13, 14
- [14] Srov. II. Sol. 3, 6–13; Efes. 4, 28
- [15] Srov. Is. 58, 1–12

- [16] Srov. Mat. 23, 3–23; Mar. 7, 10–13
 [17] Srov. Jan XXIII, Encykl. Mater et Magistra, IV: AAS 53, 1961, str. 456–457; srov. 1: AAS 1. c. str. 407, 410–411
 [18] Srov. Konst. dogm. Lumen gentium kap. II, n. 28: AAS 57 1965, str. 35
 [19] Tamže, n. 28: AAS 1. c., str. 35–38
 [20] Srov. sv. Ambrož, De virginitate, Cap. VIII, n. 48: P. L. 16, 278
 [21] Srov. Konst. dogm. Lumen gentium, kap. II., n. 15: ASS 57, 1965, str. 20
 K č. 44.
 [22] Srov. Konst. dogm. Lumen gentium, kap. II., n. 13: AAS 57, 1965, str. 17
 [23] Srov. Iustinum, Dialogus cum Triphone, cap. 110: P. G. 8, 729 (ed. Otto), 1897, pp. 391–393: „... ale čím více takové věci nám zasazují, tím více jiných se stává věřícími a zbožnými jménem Ježíše“ Srov. Tertullianus, Apologeticus, Cap. L, 13: Corpus Christ., ser. lat. I. p. 171: „Kolikrát jsme od vás koseni, stáváme se i početnější: Símě je krev křesťanů!“ Srov. Konst. dogm. Lumen gentium, kap. II., n. 9: AAS 57, 1965, str. 14
 K č. 45.
 [24] Srov. Konst. dogm. Lumen gentium kap. VII., n. 48: AAS 57, 1965, str. 53
 [25] Srov. Pavel VI., Alokuce dne 3. února 1965.

(Pokračování)

LITURGICKÉ HYMNY A SEKVENCE

Liturgické hymny a sekvence

97. Caelo Redemptor praetulit

(K mat. Mateřství P. Marie)
 Byl Spasitelem milejší
 klín čistě Panny nad nebe,
 v něm k oběti své pozdější
 vzal tělo lidské na sebe.
 Z té Panny se nám narodil
 Ten, který dárce spásy jest
 a krví svou nás vykoupil,
 kříž za nás nesl i náš trest.
 Ať úzkost i strach z nitra všech
 naděje blahá zaplaší,
 když Ona proseb našich vzdech
 drahému Synu přednáší.
 Syn slyší vždy své Matky hlas,
 ji každé přání vyplní,
 proto ji rád měl každý z nás
 a v tísni vždy se obrát k ní.
 Trojici chválu vzdávajme,
 že v nedotčený Panny klín
 vložila Dítko vznešené,
 čest věčná zvuč jí světem vším.
 Amen.

98. Te, Mater alma Numinis

(K laudám Mateřství P. Marie)
 Matičko Boží vznešená,
 prosíme vroucně dnes tě zvlášť:
 Před nástrahami démona
 nás ukryj pod svůj mocný plášť.
 Pro lidstvo, které vinou svou
 praotec smrti zaprodal,

své matky poutou vznešenou
 tě vyznamenal nebes Král.
 Hleď proto okem soucitným
 na Adamovu hříšnou krev,
 ať na tvou prosbu Boží Syn
 odloží trestající hněv.
 Bud sláva tobě, Ježíši,
 z nejčistší Panny zrozený,
 i Otci, Duchu nejvyšší
 cti sláva ať na věky zní.
 Amen.

99. Christus humani generis

(K mat. P. Marie Prostřednice všech milostí)
 Nad lidským rodem
 Kristus smiloval se,
 nás smrtí právem
 propadlé, zas zrodil
 k věčnému žití,
 když nás k naší spáse
 svou krví omyl.
 Posvátná feko,
 v níž se náš hřích smývá,
 ty pokladů všech
 zdroj nepřeberný,
 z kterého dodnes
 spása na nás splývá
 prameny sedmi.
 Kdo vykoupeným
 nebeské ty dary
 rozdílet bude?
 Úkol světem Panně,
 aby, jak uzná,

božský rozlévaly
 proud její dlaně.
 Vše, co nám získal
 Spasitel náš milý,
 rozdává lidstvu
 nejsvětější Panna,
 na její pokyn
 její Syn rozdílí
 poklady zdarma.
 Trojice, hodná
 nejvyšší cti, chvály,
 chceme tě chválit
 po všech věků časy,
 kéž srdce vírou
 a zpěvem tě chválí
 všech tvorů hlasy.
 Amen.

100. Maria, quae mortalium

(K laudám P. Marie Prostřednice všech milostí)
 Maria, která pozorně
 prosebný slyšíš lidstva hlas,
 prosíme tebe pokorně:
 Ochraňuj stále, Matko, náš
 Nás chraň, když do svých
 děsných pout
 nás zajmou hříchu osidla,
 rač všechny síť roztetnout,
 v něž svírá srdce vina zlá.
 Nám pomoz, když před zraky
 nám
 vyvstává světa svůdný zjev,
 by neopustil spasný prám

náš duch, na nebe zapomněv.
 Nám pomoz, i když tělu jen
 by hrozil nepřiznivý los,
 dej světu mír, by lidem všem
 zářila věčná blaženost.
 Svým dětkám mocnou ochranou
 buď v těžké smrti hodině,
 ať s pomocí tvou dosáhnou
 odměny v nebes otčině.
 Bud sláva tobě, Ježíši,
 z nejčistší Panny zrozený,
 i Otci, Duchu nejvyšší
 cti sláva ať na věky zní,
 Amen.

101. Memento, rerum Conditor

(K malým hodinkám Bl. P. Marie)
 Všechn Tvůrce, jen se rozpomeň,
 že kdysi z Panny narozen
 jsi přijal z lůna svatého
 podobu těla našeho.
 Maria, Matko milosti,
 Matičko, plná vídnosti,
 chraň nás vždy před
 nepřitelem,
 v hodině smrti k sobě vem.
 Bud tobě sláva, Ježíši,
 zrozený z Panny nejčistší,
 i Otci, Duchu milosti
 po věky celé věčnosti.
 Amen.
 Přeložil J. M. Šk.

LITURGICKÁ PŘÍPRAVA SLOVA

KURŽIVOU O HOMILETICKÝCH PŘEDLOHÁCH

Není snad jednoho ze spolupráťů, kdo by neuvítal homiletickou rubriku v Duchovním pastýři, Liturgická příprava slova. Vždyť přece není zahradníka, který by nenahlížel do výkladů, zda se neobjevil nějaký nástroj ke zlepšení práce, který by neodbíral odborný tisk, aby se nepoučil o nových odrůdách. Hledím na stohy nových i starých homiletických předloh, na celého Albana Stolzera, který vévodí knihovně. Ještě se mi nestalo, že bych mohl „kázat“ některé z hotových kázání. Bude snad nová homiletická rubrika výjimkou z pravidla, že ani autor homiletické předlohy nikdy to nekáže tak, jak to napsal?

Jak vlastně má vypadat homiletická předloha? Je jí třeba? Není sporu o tom, že ano. Ale co má obsahovat? Ptám se kněží při střetnutí ve vlaku, rázory jsou kupodivu naprosto protichůdné. Jedni chtějí hotovou věc, která i když se kázat nebude ad verbum, dá ucelený obraz homilie, podané svými vlastními slovy. (Ozval se dokonce hlásek, proč si nepomoci magnetofonovými pásky, které by namluvili zkušený kazatelé. Tož to tedy ne, homilie vždy musí být živá a žádná homiletická předloha nebude chtít učit papouškování. Nikdy tedy nebude možno předávat Boží slovo v konzervách [sit venia verbo] jakkoliv lákavě nabídnutých.)

Diskuse na vranovském biblickém kursu letos v červnu na toto téma vyzněla opět asi v tomto smyslu: Ať není hom. předloha dána do formy hotové, nýbrž ať se ke každé neděli snese materiál a) úvod do liturgie dne, b) literární výklad biblických čtení, c) aktuální smysl s možností aplikace, d) příklad, příměr, citát, myšlenka. Zpracovat si umí už každý sám.

Dovedeme si představit, že by jediná taková předloha stačila zaplnit celé číslo Duchovního pastýře. A udělat

z celé předlohy suchou osnovou by bylo velmi libovolné střežování se do potřeby té či oné farnosti, do mentálního rozpoložení jednotlivých homiletů.

Dosavadní názor autorů hom. předloh byl asi tento (formulován tak nějak přibližně): každá hom. předloha má být literárním útvarem psaným pro homiletu tak, aby ji rád a s chutí přečetl a dal se jí ovlivnit k vlastní hledácké a tvůrčí práci. Běda papouškům! Má-li hom. předloha i vhodný příklad (jak čpívali starobou a nejsou-li správně a patřičně aplikovány, jak trapné výsledky!) je jistě uvítán, ale musí být vklouben zcela organicky do svébytného řečnického organizmu. Řekl bych to obrazně takto: dejte nemuzikálnímu člověku do rukou jakýkoliv nástroj či noty, nic nepomůže, než vlastní uschopnění věc podat. Tyto předpoklady má a musí mít každý homileta jako sebezaněšenější virtuosi, který bez tuhé práce by vždy zůstal břídilem. A jenom tuhá práce přivede virtuosa k tlumočení veleděl. Improvizovat se dá jenom výjimečně a Bohem zvlášť nadanými interprety. A zde jsme opět u interpretů záležitosti na jejich přístupu k věci, zda z jejich podání bude zaznívat srdce či rutinérství.

Abyste každá hom. předloha obsahovala všechny prvky přípravy dogmatické, kerygmatické, historické, exegetické, aby každá předloha měla návod, jak držet housle a kterou strunou vyluzovat ten či onen tón, bylo by únavné a takové předlohy by se odkládaly jako nezáživné. Homilie je živé Boží slovo, celebrant k posvátným úkonům propůjčuje Bohu svou postavu, své ruce, homileta propůjčuje svůj intelekt, jehož nástrojem jsou ústa, slovo. Televizní hlasatelce stačí, aby měla dobrou výslovnost, reportér musí být obeznalý s věcí, o které mluví, jeho příprava [vezmeme-li jen sportovního reportéra] musí být důkladná, seznámit se s prostředím, s lidmi, o kterých bude mluvit, s jejich životopisy, s pravidly hry, atd.

Dovedeš si představit, že by vycházely hotové reportážní předlohy? Jsou naučné slovníky, jsou atlasy a je hlavně život, jemuž nesmí být vzdálen ten, kdo chce živě mluvit. Ale jsou také odborní řečníci, kteří mluví k odbornému publiku. Ti se drží své věci, kde nezáleží tolik na vnější formě, kde běží o věc samu. Ale homiletika je věcí liturgie, je to jakési „popularizování“ velikých myšlenek Božích, jejich uvedení do srdce nejširšího publika, lidu Božího, skládajícího se ze všech vrstev, jak podle starší, tak podle vzdělání všeobecného i náboženského. Zde mi musí být prominuto, že uvádím posláni homiletu v průměru ze zcela jiné roviny, jako je profánní řečnictví.

Ideální příprava ideálního homiletu by byla taková: mám před sebou posluchače takové a takové. V takové době jako je dnešek. Mám mluvit o jednající osobě, t. j. o Ježíši Kristu v té či oné situaci. Apoštol dnešní neděle vykresluje v epištole takto, starozákonní verzikuly jako zvuková kulisa celý liturgický text podkresluje tímto voláním. Čeho zvláště se chce dnes dosáhnout, kterou pravdu zdůraznit na cestě k Božímu království zde i na věčnosti? V autorovi dnešní hom. předlohy tato neděle vyvolala tuto odezvu, asociaci mě přivádí k vlastním duchovním prožitkům, které já podám takto se zřetelem na myšlenkový rastr, který určuje liturgie formulářem, dobou a svátostným úkonem. A tak může hom. předloha i negativně prospět k přípravě slova, když si řeknu, „zde měl autor podle mne říci, napsat to či ono“.

Tento první ročník hom. rubriky je vlastně hledáním cest. A takovým hledáním cest k srdci homiletu i Božího lidu je celá dosavadní homiletická literatura, která vždy byla a myslím, že i nadále bude oním „Sezame, otevři se“, otvíráním studánek v horách i kopečcích naší celoživotní přípravy podávání Slova slovem. Nikdy nám nesmí sejít s myslí ono velké Pavlovo „misit me Chrisus evangelizare“ (1 Kor 1, 17). Jsme dělníky slova, o jeho jakosti jsme vírou přesvědčeni, jsme dělníky, kteří mu dávají tvar. Naše je odpovědnost, v jaké podobě slovo vychází z naší dílny ducha. J. Kunický

RŮŽENCOVÁ NEDĚLE.

Když jsme se připravovali na kněžské povolání, za našich bohosloveckých studií, radíval nám profesor pastoračky: „Dříve než se rozhodnete, o čem věřícím přísti neděle promluvit, pročtete si všechny modlitby mše svaté. Z nich se dozvíte, co všechno chtěla církev říci nejen slovy evangelia a epištoly.“

Učinil jsem tak i v přípravě na tuto neděli. Biblické psně Ant. Dvořáka připomenul mi žalm k obětování: „Nad řekami babylónskými tam jsme sedávali a lkali, když jsme vzpomínali na tebe, Slóne.“ Spohnutím jsem četl sebeobžalobu ze vstupní modlitby: „Vše, co jsi nám učinil, Hospodine, podle práva a spravedlnosti jsi nám učinil, poněvadž jsme před tebou zhřešili a tvých přikázání neposlouchali; avšak zjednej slávu svému jménu, a učiň s námi podle množství svého milosrdenství.“ (Dan 3, 31.) Chápal jsem pak dobře i menší modlitbu: „Uděl milostivě, prosíme, Pane, věrným svým odpuštění a po koj, aby ode všech provinění byli očištěni i klidnou myslí tobě sloužili.“

Chtěl jsem se však vžít do celé oné doby babylónského zajetí, abych hlouběji pochopil rozbolestněnou duši židovských vyhnanců. Otevřel jsem tedy Pláč Jeremiáše proroka nad zkázou Jeruzaléma. I po tisíciletích svírá duši jeho nářek: „Rozpomeň se, Hospodine, co nás potkalo, popatř a viz naše pohanění. Dědictví naše dostali cizáci, domy naše cizinci... Otcové naši, kteří zhřešili, tu nejsou, ale my jejich nepravosti neseme. Otroci panují nad námi, není, kdo by nás vytrhl z ruky jejich... Zmizela radost z našeho srdce, obrátil se v kvílení rej náš...“

Četl jsem tam však i těžkou obžalobu kněží: „Tvoji proroci vydávali ti za vidění klam a mam, neodhalovali tvých nepravostí, aby tě k pokání vzývali.“ (Pláč, 2, 14.)

Neplatí však tato výtku i nám kněžím dvacátého století?

Říjen — měsíc svatého růžence. Mnoho jste již o této

modlitbě slyšeli. Neraď bych se však vyhnul kratičké modlitbě, kterou vkládáme za jednotlivými tajemstvími. Modlitba, která nebyla nařizována církevními úřady a přesto se rozšířila po celém křesťanském světě: Ježíši, odpusť nám naše hříchy, uchraň nás pekelného ohně, přiveď všechny duše do nebe, zvláště ty, které tvého milosrdenství nejvíce potřebují.“ Je tomu právě padesát roků, kdy se začala modlit ve Fatimě.

V modlitebních knížkách leckdy najdeme modlitby, které naší povaze nic neříkají, jsou nasládlé, jak to milují křesťané jihu, neodpovídají našemu slovanskému citění. Zde se však modlíme o záležitost, za které se opravdu stojí modlit:

1. Odpuštění hříchů.
2. Záchrana před možností zavržení.
3. Prosba o milosrdenství Boží.

Musíme si sebekriticky přiznat i my, vaši kazatelé, že jsme se tak trochu vyhýbali mluvit k vám právě o těchto nepřijemných skutečnostech jako je hřích a místo zavržení.

Četl jsem nedávno knihu amerického spisovatele Johna Steinbecka. Spisovatel si pořídil nákladní vůz, jakýsi domeček, a se svým psem Charleyem se vydal na toulky Amerikou. O nedělích neopomenul účastnit se bohoslužeb ať v chrámu toho či onoho vyznání.

Tak píše. „Jedné neděle přišel jsem do chrámu reformované církve. Posadil jsem se v pozadí čistotou a lesem se skvoucího božího stánku. Modlitby mířily přímo k věci, obracely pozornost Všemohoucího k určitým slabostem a bezbožným sklonům, které v sobě nalézám o kterých mohu předpokládat, že je se mnou podílejí ostatní přítomní. Bohoslužby trochu přispěly mému srdci a doufám, že i mé duši. Už dávno jsem neslyšel takový přístup k věcem. Stalo se teď zvykem, aspoň ve velkých městech slyšet od svých kněží, jak naše hříchy vlastně ani nejsou hříchy, ale nehody způsobené silami mimo naši moc. V tomhle kostele jsem neslyšel žádné takové nesmysly. Duchovní, muž ze železa, s ocelovými očima a se stylem pneumatické vrtačky, zahájil modlitbou a ujistil nás, že jsme pěkně bídná sebranka. A měl pravdu. Ani na začátku jsme za mnoho nestáli a při našem povrchném úsilí to s námi šlo s kopce. Když dokázal, že my nebo jenom snad já za nic nestojíme, vykreslil nám s chladnou jistotou, co nás podle všeho čeká, jestliže se v několika ohledech od základu nepředěláme, ale v to neskládal mnoho naděje. Vykládal o pekle, ale ne o tom rozbrědlém pekle naší změkčilé doby, ale o pořádném pekle obsluhovaném prvotřídními technikami. Tenhle důstojný pán to vysvětlil tak jasně, že jsme tomu dobře rozuměli. Po celém těle se mi šířil dobrý pocit.“

Už řadu let se nám stal Bůh kamarádem, pěstujícím družnou spolupráci, ale Bůh, jak v tomto kázání byl podán o mne dbá tolik, že si dělá spoustu práce, aby ze mne peklo vytřískal. Ukázal mi hříchy v pravé perspektivě. Kdežto dříve byly malé a ošklivé, raději na ně nemyslet, tento duchovní jím dal jakousi velikost.

Neměl jsem po řadu let o sobě nijak zvláštní mínění. Zde jsem se cítil duchovně obrozen. Po celé zemi jsem chodil v neděli do kostela, každý týden jiného vyznání, ale opravdu nikde jsem nenašel takového kazatele. Kul náboženství, které mělo vytrvat, žádnou přezvukanou omšelostí.“ (J. Steinbeck: Toulky s Charleyem za poznáním Ameriky. Praha 1965)

Přál bych si mít výmluvnost onoho amerického kazatele, abych sobě i vám vykreslil právě ty perspektivy, které by nás mohly čekat. Ony děti, které ve Fatimě prožily zjevení Marie Panny i vhled na místo zavržení, věděly, proč bylo třeba doporučit modlitbu: Ježíši, odpusť nám naše hříchy...

Kdo z nás je zde, kdo by byl bez hříchu? Kdo z nás by nebyl někdy v životě na pokraji pekla? Kdo z nás by nepotřeboval se modlit o milosrdenství Boží? Nejsem snad ten, kdo toho milosrdenství Božího nejvíce potřebuje? Bože, buď milostiv mně hříšnému. Amen!

ThDr. Vojtěch Martinů

Proměnné části mešního formuláře, zvláště úryvky Písma sv. mají dvojí úkol: předně mají vysvětlovat a znázorňovat mysterium Eucharistie (např. četná uzdravení naznačují spásenosný účinek mešní oběti), za druhé mají poučovat věřící a upevňovat jejich víru. To je původní smysl Bohoslužby slova. V každé neděli se dá stanovit hlavní myšlenka, kterou liturgie chce věřícím vštípit nebo k ní vést. Myšlenka dnešní neděle je činné křesťanství. Tři činy má křesťan osvědčit ve všední den: a) boj proti hříchu (epištola), b) odpuštění urážek, (evangelium), c) trpělivost (zpěv k obětování)

Minulou neděli jsme viděli křesťana v úloze vyhnance, který touží po nebeské vlasti, dnes jej vidíme v úloze statečného vojáka, který vede životní boj odvážně a vytrvale.

Neděle pro nás není jen vytržení ze všedních prací a starostí, nýbrž akumulační stanicí víry a milosti pro všední dny.

Naše vlast je v nebesích, naše srdce u Boha, ale naše nohy stojí na pevné zemi a naše ruce jsou článkem v řetězu lidské práce, kterou si člověk podle Božího úmyslu podmaňuje zemi. Křesťan, i když žije nadpřirozeným životem a spěje k cíli, který je mimo tuto hmatatelnou skutečnost, zaslужuje si obojí na této zemi v řadě střízlivých dnů. A k tomu nám dnešní nedělní liturgie dává několik pokynů.

a) První pokyn zprostředkuje epištola: pozemský život není Honzovo království, kde lítají pečení holubi, ani procházka zahradou rozkoše, ale tvrdý boj. Proti sobě, proti scestným názorům a nákazům hřešících mas. Víme dobře, jak se tělo zvedá proti duchu a jaké pokusy je v masovosti hříchu: když to dělá každý, nemůže to být přece něco zlého, říkáme si. Jsme si jisti, že to říkáme my? Nestojí za žarem pokušení někdo jiný? Nemní to ten, o němž epištola praví, že má v tomto světě „svou temnou říši“? Proti ďáblu a jeho spojencům v nás i mimo nás musí vést náš duchovní boj. „Oblečte se do plné výzbroje, jakou poskytuje Bůh!“ Ve svém boji nejsme sami: Bohoslužba slova nám vtiskuje do rukou meč Božího slova, tím odzbrojíme nejsnáze nepřitele (vzpomeňme, jak Pán použil proti ďáblu Boží slovo: „Psáno jest...“) Boží slovo nás naplňuje pravdou, a ta je oním opaskem, jímž se máme podle sv. Pavla přepásat. Ne podle názorů okolí posuzovat věci kolem sebe, ale podle pravdy víry. Tak nám bude pravda i pancířem, ochranou pro bezúhonný život. Kdo nám bude moci ublížit, jeli s námi Bůh? Střely protivníkovy zachytí štít pevné víry, přesvědčení, které se upevňuje každým semenem Božího slova, kterému dovolíme zapustit v nás kořeny. Půl výzbroje duchovního vojína tedy obstará Bohoslužba slova, druhou půlku Bohoslužba oběti. Milost z obnovené oběti kříže nám připne na nohy obuv odvahy bojovat proti zlu ve světě hrdinského zápasu Ježíšova a posadí na hlavu přilbu naděje, že vítězství bude naše pro vítězství Toho, který zvítězil nad každým zlem. A když jsi padl, teď máš příležitost, aby ses zvedl, Boží síla je ti nablízku, očisti se a běž s novou odvahou do boje všedního dne. Vítězství tě nemine.

b) Druhý pokyn nám zprostředkuje *Zpěv k obětování*. Zatím co neseme k oltáři obětní dary, chléb a víno, zní nad námi zpráva o starozákonním trpělivci, o Jobovi. Satan ho zkoušel v trpělivosti, vzal mu zdraví, majetek, děti, a Job přece nezklamal, osvědčil svou trpělivost a odevzdal Bohu: „Bůh dal, Bůh vzal, buď jeho jméno pochváleno“. Slyšíme to napomenutí, které k nám mluví dnešní obětní průvod? Ve svém boji buď *trpělivý*: se sebou, se svými slabostmi, rázem se nestaneš svatým, s chybami svých bližních, s ranami zklamání, nemocí, neúspěchů; toto všechno tě má naučit v obětovaném chlebu a víně darovat Bohu nejlepší dar, svou námahu, svou bolest, sebe samého v trpělivém odevzdání.

c) Vyslechli jsme dvě napomenutí pro všední den: bo-

juj a buď trpělivý. Celý křesťan však potřebuje ještě to třetí: odpouštěj!

K tomu nás vybízí evangelium. Nemilosrdný služebník z podobenství byl potrestán, protože nedokázal bližnímu odpustit. „Tak bude jednat i můj nebeský Otec s vámi, neodpustíte-li každý ze srdce svému bratrovi“, říká Kristus Pán. Co chtějí od nás ta slova? Nezapomínej, křesťane, že tvůj boj je duchovní, proti hříchu, ale ne proti hříšníkovi, proti zlu, ale ne proti člověku. Ve všedním životě často naše slovo, náš čin vyvolá výpad proti nám. Naše okolí se mstí tím, že nás urazí, smíme se mstít i my? Nikoliv. Musíme odpustit těm, kdo nás urazili. Tím dovádíme svůj boj do největší výšky: nejlepší zbraň proti zlu je láska. Zlo se nepřemáhá zlem, ale dobrem. Proto smíř se s bratrem, který o to žádá! Odpusť i tomu, kdo ve své zarpulosti o to neprosí. Křesťanský všední život není jen boj, není jen osvědčení trpělivosti, ale vyzařování lásky. To především. Protože láskou se staví nejen lidské bratrství, ale i město Boží, do něhož přivést své bratry je naším křesťanským úkolem.

Každá Mše sv. je školou odpouštějící lásky. Nezpřítomňuje se při Proměňování Kristova lásky, která na kříži dovlela říci: „Otče, odpusť jim“? Této lásky budeme i my hodni, jestliže polibkem pokoje se smíříme se svými viníky.

S čím tedy odejdeme odsud do všedního dne? Vyzbrojení milostmi Mše sv. chceme bojovat proti zlu trpělivě a vítězit nad ním láskou. *ThDr. Josef BRADÁČ*

Z vnuknutí Ducha svatého je posláním II. vatikánské koncilu obnova Církve v celku i jednotlivcích. To se má uskutečnit především obnovou posvátné liturgie. Náplní liturgie je většinou slovo svatého Písma, a proto obnovou lásky a porozuměním Písma svatého je značena jasně cesta obnovy veškeré Církve. Neznamená to jen čist Písmo svaté, stát se zase jaksi z módy čtenáři Písma, ale rozjímat jeho slova a hlavně dát se proměnit myšlenkou, která jiskří a pulsuje z Písma dnešnímu člověku. Vždyť Duch svatý, který je prvním autorem Písma svatého, je věčný ve svých pravdách.

V souhlase s řečeným nasloucháme slovům dnešní epištoly, napsané Filipským, která protože jsou slovy Moudrosti Věčné, musí platit i nám. „... mám vás přece uvnitř v srdci, protože vy všichni máte účast v tom, když já konám poslání mně svěřené, ať už teď ve vězení, anebo v době, kdy jsem mluvil na obranu evangelia a dokazoval, že se zakládá na pravdě...“

Které je to „svěřené poslání“, o kterém mluví Pavel a chválí Filipské, že v něm pokračují tak, že je proto má „uvnitř v srdci“ —, tedy je za to miluje?

Jde o povinnost všech křesťanů věnovat se s věřením zjevených pravd i čistě pozemským zájmům, třeba ne zase jen jim, ale osvětlovat je z pozice víry. Neboť všech nás se týká to velké usilování vytvářet lepší a spravedlivější svět, jak to chápal Pavel a jeho věřící v počátcích nového křesťanského učení realizovaného životem a prací apoštola i věřících. Posláním křesťanstva v současném světě je podporovat snahy, které vedou k pokroku lidstva a sjednocovat je s konečným smyslem lidského života humanisticky chápáného všemi lidmi dobré vůle. Kristova výzva „Pojď za mnou!“, ohlášena každému z nás na křtu, není jen uzavírání se do rozjímání zjevených pravd, ale pomáháním a s životní důvěrou věnováním se i tomuto světu. Tak ho ovlivňoval Kristus i skrze své lidství v lásce, spravedlnosti a v hlásání soudržnosti jedince se všemi. Tak ho chápal i Pavel, chtěje být „všem vším“. Vytvářet pozemský svět je výrazem pochopení Boha i služby lidem. Ne holedbání se v triumfalismu pravé víry, ale v sloužení, které nečeká jen na Boží záranky a neukolébává se sobecky a egoisticky potem druhých.

Toto vše chápal Pavel jako „svěřené poslání“, jak možno se dočíst v jeho listech a vidět z jeho práce pro všechny. Za účast prvních křesťanů na tomto jeho životním poslání věnuje jim slova pochvaly!

A co my?

Konstituce „Církev v dnešním světě“ sděluje, že všechno lidské jednání má svůj původ v plánu Božím. Proto nesmí být rozdíl mezi náboženským vyznáváním a životní činností na straně druhé. Každá lidská činnost musí být uvedena na syntézu podle Kristova příkladu. Žít lidsky a křesťansky zároveň! To předpokládá, že lidská osobnost bude obrazem Nejsvětější Trojice. Trinitární život Boha jediného jako realizace životní harmonie lidského jedince. V každém živém rozumném tvorů má být obraz Boha Otce-Stvořitele ve velké lásce k životu ve všech jeho formách. Člověk má neustále kolem sebe produkovat život — nikoliv smrt! Vykupitelská činnost Bohočlověka má být vzorem pro každého lidského jedince, především křesťana, aby život kolem sebe neustále zvedal z jeho nižších a zaostalých forem do pokroku dokonalosti, jako Kristus pozvedl Vykoupením život ze zaostalosti pýchy a prázdné domýšlivosti k dokonalosti nově zrozené Tváře Boží. Působení Ducha svatého má člověka lákat, vybízet a pomáhat mu, aby pochopil, že dílo života vykoupěného a zdokonaleného jedincem má obnovit společnost. Není rozdílu mezi tím, co je dobré pro jedince a mezi tím, co je dobré pro společenství. Člověk nemůže žít bez společnosti, je tvorem přirozeně společenským a lidská společnost je Bohem chtěná, jak mož-

no vyčíst z knihy Sirachovce, kap. 13. „... každý živoucí miluje podobného sobě a každý člověk miluje blízkého sobě...“ Všechna lidská společenství mají nakonec prozřetelnostní poslání — sloužit člověku, a to skrze dary Ducha svatého, jež skýtány jednotlivci mají Bohem určené uplatnění ve společenství. Posláním svěřeným každému člověku a křesťanu především, a to všech dob, je, aby společenství, ve kterém žije, bylo odleskem toho nejkrásnějšího společenství božských osob v Nejsvětější Trojici — skrze lásku a její plodnost!

Bratři a sestry — co všechno můžeme přinášet světu v síle tohoto učení o poslání nám svěřeném? Jak nesmírné moře plodné aktivity pod vlivem Ducha svatého je nám darováno, aby budoucnost byla vždy krásnější než minulost!

Zamysleme se v některé tiché chvíli dnešní neděle, zda a jak v průběhu dějin současného našeho života jsme byli věrni tomuto Bohem nám svěřenému poslání. A modleme se v obměně Pavlových slov, aby rostla stále více a více naše láska k tomuto Božímu záměru s námi, aby s ní rostlo i naše poznání, aby se zdokonaloval náš úsudek, co je dobré a co špatné, pro čas i věčnost, aby každý byl jako apoštol Pavel — ale pro tyto poslední časy!

Alois Talanda

Galerie vlasteneckých kněží

P. FRANTIŠEK VOŠTA

Když se dne 27. října 1925 na tichém, podzimem a tlejícím listím provoněném hřbitově v Klenčí pozvolna snášela do chladného lůna země rakev s tělesnými pozůstatky spisovatele Jindřicha Šimona Baara, přistoupil, kromě četných jiných řečníků, k otevřenému hrobu také zástupce zemřelého na klenečské faře P. František Vošta a několika upřímnými, nehledanými slovy se jménem plačících farníků s velikým synem Chodska tklivě rozloučil... Kdo mohl tenkrát tušit, že zde v tomto skrom-

ném, nenápadném dvačtyřicetiletém muži promlouvá k přítomným příští hrdina, který si vždy, i v nejtěžších zkouškách dovede uchovat lidskou tvář a rovnou páteř a který jednou — za dvaadvacet let — bude prezidentem republiky dekorován československým válečným křížem In memoriam?

P. Vošta se narodil 28. dubna 1883. Jeho kolébka stála v Drhovicích na Tábořsku, v malebném dumavém jihočeském kraji poznamenaném slávou i utrpením. Studentské mládí prožil v starobylém Táboře, ale husitská tradice a přitažlivá vojenská sláva těchto míst nebyla na překážku, aby se po maturitě r. 1903 přihlásil do kněžského semináře v Českých Budějovicích. Jeho bohoslovská a první kněžská léta se nevyznačovala žádnými zvláštnostmi ani mimořádnostmi. Roku 1907 byl pražským biskupem Dr. Frindtem vysvěcen na kněze a jmenován kaplanem v Žirovnici u Počátek, kde v přípravách na příští život a samostatné pastýřské působení strávil plných osm let.

Na Chodsko zavál P. Voštu válečný rok 1915, kdy se stal administrátorem u sv. Anny na Tanneberku u Kdyně, aby se dne 1. 6. 1922 stal po J. Š. Baarovi farářem v Klenčí. Plných třidvacet let působil zde, přímo v srdci Chodska a tato léta ho nerozlučně spjala se zdejšími krajem a lidem. Být pastýřem stáda, které kdysi spravoval tak oblíbený spisovatel, a stát zde, na nejzápadnější české a slovenské výspě, zavazovalo. A tak v P. Voštovi docházejí k plnému rozkvětu všechny ty vzácné lidské a kněžské vlastnosti, jako je předobré srdce, krajní obětavost, skromnost a nenáročnost. A také horoucí vlastenectví. Když se na sklonku první republiky v r. 1938 stal děkanem v Opařanech, nemohli na něho jeho chodští farníci dlouho zapomenout. I v okupaci za ním jezdili a psali mu — a P. Vošta je nikdy nezklamal. Vždy jim uměl vlít do srdce novou víru a naději, vždy, i v dobách nejhoršího útlaku uměl v nich několika prostými slovy vzbudit hrdost z vědomí, že jsou Čechy a Chody.

V Opařanech čekala P. Voštu rozsáhlá činnost. Kostel i fara volaly po opravách. Jako by cítil, že jeho dnu je už na krátko a jako by chtěl svému nástupci zajistit skutečně důstojné dědictví začíná P. Vošta s renovací krásného děkanského chrámu i fary. Nelitoval času ani námahy. Obětoval skoro všechny své úspory, jen aby pořídil do kostela nová antependia, aby opravil a zdokonalil varhany, vyzdobil oltáře, opravil a doplnil bohoslužebné nádoby.

Válka otevřela jeho neúnavné aktivitě rozsáhlé pole. Ze všech stran doléhaly k jeho citlivému srdci zprávy o nezměrném lidském utrpení. V okolí, dokonce i v jeho farnosti bylo odvečeno několik lidí a jejich rodiny strádaly. Co příležitostí to pro muže jemuž jeho češství a jeho kněžství, nebylo pouhým slovem! Jeho láska k bližnímu neznala rozdílu, nediferencovala, nediskriminovala. V nedalekých Slatinách žil občan židovské národnosti Gummermann s rodinou; i ten pocítil hřejivou blízkost Voštova srdce a štědrost jeho ruky, i tomu pomáhal P. Vošta, ač byl varován místním konfidentem gestapa Drahošem, nést tíhu opuštěnosti a vnitřního vyhnání.

Jeho nesmírná dobrota a ochota byla nakonec i důvodem jeho zatčení. Nejistý žadatel z Vídně požádal o křestní listy a P. Vošta, nejen že je ihned napsal a dokonce opatřil ze sousedních far. Pak napsal žadateli, že za všechnu tu práci nic nežádá jen aby vždy zůstal dobrým křesťanem a dobrým Čechem. Ale dobré zrno padlo na tu nejhorší půdu: adresát odnesl jeho list rovnou na gestapo, které dalo příkaz k jeho zatčení. Svou cestu ke koruně mučednické nastoupil P. Vošta dne 30. srpna 1941 — v době kdy hvězda svobody byla ještě beznadějně daleko — v autě tábořského gestapa řízeném udavačem Martinem Šmídem, žijícím dnes v západním Německu. V Táboře ho věznili jen krátce, brzy byl převezen do pražské věznice na Karlově náměstí, kde plně ochutnal metody německé justice. Dozorci byli nelitostní. Jeden z nich s přezdívkou „Panenka“ se vrhl na P. Voštu hned na přivítanou a hrubě ho zbil. Jiný ho ztýral při otevírání balíku, který P. Voštovi kdosi poslal. „My už odnaučíme kněze dělat politiku,“ řvali přitom na tohoto mírného, laskavého muže jehož jedinou politikou byla láska k bližnímu.

Při posledním výslechu řekli P. Voštovi, že před staný soud nepjijde a tak se, chudák, těšil, že bude propuštěn. Věřil tomu ještě ve chvíli, kdy si pro něho přišel dozorce. Ale místo propuštění následovala cesta do Terezína a odtud do Dachau, kde pobyl až do své smrti tedy něco přes šestnáct měsíců. Jeden ze spoluvězňů vzpomíná: Pan farář Vošta přišel do Dachau 13. února 1942 s podplukovníkem duchovní služby Emanuelem Hanušem z Klatov. Přišli z Terezína, kde těžce pracovali buď na dráze nebo regulaci nebo při bagrování písku v Labi. Při příchodu do Dachau jim bylo všechno ode-

bráno, i šaty, a byli oblečeni do starých vojenských šatů bez teplého prádla, bez zimního pláště ponožek i čepice. Byli přiděleni na blok 9, kde byl velitelem rakouský vězeň, bývalý námořník, známý tyran a surovec. Neznám k ostatním vězňům zvláště ke kněžím projevoval bitím a nesmyslným týráním bez mezí.

Po čtrnácti dnech přemístili P. Voštu na blok 28, kde byli převážně polští kněží. Z českých kněží tam byl kromě P. Vošty ještě P. Hanuš, P. Pašek, P. Prokop a generál duchovní služby Kubáň, jenž z nich zemřel první.

Kdo seje lásku a milosrdenství, sklídí lásku a milosrdenství. Vděční opaňanští farníci nosili Voštově hospodyně krabice potravin všeho druhu, aby je poslala jejich panu děkanovi. K tomu však, bohužel jejich láska nepronikla. Zásilky byly vráceny do Opaňan nebo se prostě ztratily.

Se skromností sobě vlastní pojídal P. Vošta chléb svého utrpení, a podle svědectví spoluvězňů snad by byl i své vězení přečkal. Ale brzy byl spolu s jinými staršími a těžké práce neschopnými kněžími dán do tak zvaného invalidního transportu, který měl podle německých slibů přejít do jiného tábora na lehčí práci. Dne 28. května 1942 se dozvěděl, že odjíždí. Kam nikdo nevěděl. Celá invalidní skupina byla oblečena do nejhorších hadrů. Ty, které tyto okolnosti zneklidňovaly, P. Vošta těšil, že je nejlepší nechat vše na vůli Všemohoucího. Ještě se s nimi pomodlil a odjel. Způsob jeho smrti není znám — pravděpodobně byl vržen do plynové komory. Gestapáci, kteří udali jako den úmrtí až 26. června 1942, zamaskovali svůj čin v úmrtním listě slovy „srdeční mrtvice“ a na žádost příbuzných poslali do vlasti urnu s jeho (údajně!) popelem. Urna byla uložena do milované rodné země na hřbitově v Dražicích.

Vrazi ubili tělo, nikoliv však duši a světlou památku mrtvého. V r. 1947, kdy už hvězda naší svobody opět jasně zářila, byli zástupci jeho farníků pozváni do Staré Boleslavi, kde v záplavě květin a za slavnostních proslovů přijali za svého nezapomenutelného faráře Československý válečný kříž in memoriam. A kněží jeho vikariátu i jeho rodáci rádi se zastaví a pomodlí u hrobu, kde odpočívá P. František Vošta jako čistá a Bohu milá oběť v životě i ve smrti, která jistě u Pána Boha přispěla k našemu osvobození.

Dr. Josef Beneš

NÁŠ ZÁPISNÍK

JUBILEA

V měsíci říjnu se dožívají vřdp:

80 let: 3/10 František Muhter, prof. v. v., Plzeň.

75 let: 1/10 Magre Karel Zhaněl, pluk. duch. v. v., Praha, 2/10 dr. Ladislav Matejáš, prof. v. v., Brno 17/10, František Smetana, em. farář, Česká Bělá, 26/10 František Pukl, em. admin., Pustá Kamenice, 31/10 Hubert Král, em. admin., Litomyšl.

65 let: 1/10 Remigius Soukup, farář, Zbraslav u Brna, 22/10 Norbert Štulík, admin. v. v., Dolánky.

60 let: 10/10 Václav Slaviček, admin., Havl. Borová, 16/10 Bohuslav Sojka, farář, Radvanice, 18/10 Ludvík Červenák, admin., Slavkov u Opavy, 19/10 Otakar Balcar, admin., Postřelmov.

55 let: 8/10 Kasián Válek, admin., Třebíč-Jejkov, 15/10 Viktor Boczek, admin., Vápenná, 20/10 Josef Ducháček, admin., Ivančice, 20/10 Josef Němec, admin. děkanství, Stonařov, 30/10 František Vlach, admin., Ostrovačice.

50 let: 5/10 Karel Fojtík, admin., Ostrava-Mariánské Hory, 5/10 Jan Káfrda, kooperátor, Moravská Nová Ves, 12/10 Blahoslav Navrátil, provisor, Jeseník, 12/10 Václav Zitný, os. děkan, Tábor, 19/10 Bohumír Jedelský, admin., Lesnice, 19/10 Vladimír Chromý, admin., Bořetov.

KNĚŽSKÁ JUBILEA

60 let: 28/10 Ludvík Vrána, farář, Štěpánov.

NAŠE OBRAZKY

První strana obálky: Oltářní obraz sv. archanděla Michaela ve Vrbně pod Pradědem. Druhá strana obálky: K 70. narozeninám Svätého Otce Pavla VI. Třetí strana obálky: 1. Kostel sv. Michaela, archanděla v Hrozové, s areálem a ohradní zdi. Pevnostní stavba z druhé poloviny 13. století, z období stavitelské činnosti Brua ze Šamburku. 2. Kostel sv. Maří Magdaleny v Horním Městě u Rýmařova [1653]. 3. Kostel Panny Marie ve Zlatých Horách, stavba pozdějšího založení v baroku přestavěná. 4. Ruda, křížová cesta, 14 sousoší z roku 1760, barokní sochařská práce vyjmečné výtvarné úrovně. 5. Kostel sv. Kateřiny v Sosnově, přestavba v roce 1725–1727. 6. Kostel sv. Martina v Bohušově, z druhé poloviny 13. století. 7. Kostel sv. Jana z Nepomuku v Karlovicích, z roku 1779 s barokním domem. Pozdní barokní stavba s hodnotným vnitřním zařízením. Čtvrtá strana obálky: Ignác Raab: Sv. Matouš (1787): Obraz nad hlavním oltářem farního kostela v Postřelmově, restaurovaný od akademického malíře Fr. Syse-la z Kroměříže.

KNĚŽSKÉ EXERCICIE

V měsíci červenci se zúčastnili duchovních cvičení v Kněžském domově v Praze 2, Ječná 2, tyto vřdp:

I. kurs od 3. 7. do 7. 7. [exercitátor Václav Zima]

Jaromír Mikulášek, Čejkovice, Josef Pípal, Štoky, Vmislav Frutvrt, Staré Brno, V. Vladimír Filipovič, Praha-Spořilov, Oldřich Votava, Třeboň, František Burian, Přerov n. L., František Tesař, Uhřetěves, Rudolf Lazar, ve Vavřinci, Jiří Hájek, v Praze, dr. Josef Gospoš, Nový Bohumín, Stanislav Marek, Sedloňov, František Hlavín, Kostomlaty n. L., Alois Střeleček, Kolárovec.

II. kurs od 10. 7. do 14. 7. [exercitátor ThDr. Karel Sahan].

Dr. Alois Sedlářik, Vamberk, Augustin Vališ, Křetín, Karel Štipl, Chotěrov u Ml. Boleslavi, Václav Zákovský, Pustiměř, Jan Koudelka, Hřešihlavy u Rokycan, Michal Borčín, v Petroviciach, Bohumil Nerychel, Mstet, Alois Kupka, Krnov, Bořivoj Mošna, Petrovice, ThDr. Ladislav Pokorný, Praha, František Šprta, Horní Bory, Robert King, Praha, Emmerich Korchňák, Praha.

III. kurs od 17. 7. do 21. 7. [exercitátor ThDr. Karel Sahan]

František Bělský, farář v Zelené, Alois Krejzar, v Kárově, Jaroslav Havlíček, Svojšíň, Ště-

pán Hrdina, v Břlovicích, Oldřich Klabáček, Březolupy, dr. Jan Bubán, Plachotice, Peter Skřeháček, Pačlavič, Alois Zenčák, Morkovice, Josef Uhlíř, Železnice, Jan Fiala, v Praze 7, Rudolf Chudárek, Lipník n. Bečvou, Josef Zoubek, Moravské Prusy, Jindřich Brandejs, Neveklov, Štefan Mišota, Podbiel.

ZA + ThDr. PRĚLÁTEM FRANTIŠKEM KUTÁLEM

V neděli 10. července minulého roku zažila malá hanácká vesnice Hrušky u Kojetína radostné chvíle oslavy dojmavého jubilea, kdy její rodák pan přelát ThDr. František Kutal dožíval se 60. let kněžství. V hlubokém dojetí vzpomínali přítomní, jak před šesti desítkami let sloužil v kostele sv. Jana Nepomuckého v Hrušce svou prímichní mši sv. Rada gratulantů v čele s přelátem a kapitulním vikářem Josefem Glogarem a generálním tajemníkem MH-KD dr. Josefem Benešem a četní jiní zhodnotili v blahopřejných projevech osobnost dr. Františka Kutala, jako neúnavného pracovníka na lise cyrilometodějské Moravy, který obětoval všechny své síly naplňování Sušilova odkazu „Církev a vlast, ty v mojih sestersky milují se nádrech“. Rodák v blízkých Měrovicích spatřil světlo světa 5. 3. 1862 v rodině truhláře, která se brzy na-

rození Františka přestěhovala do Hrušky. Po středoškolských studiích vstoupil do olomouckého semináře a 5. 7. 1908 byl v Olomouci vysvěcen na kněze.

V prvních letech své kněžské činnosti brzy ukázal svůj talent schopností organizačních a proto v r. 1915 byl jmenován ekonomem kněžského semináře. Byla to léta první světové války, kdy každodenní vyčerpávající stránka apovizace a nejzákladnějších potřeb denního jídla pro bohoslovce, byla neustálým úkolem mladého ekonoma, jak převést bohoslovce přes strastiplná válečná léta. Když později stal se superiorem arcibiskupského semináře, přibývaly další starosti finanční, ubytovací a řada jiných, které musel překonávat v zájmu nerušeného studia příštích kněží. Superior P. Kutal dokořán otevřel dveře semináře všem současným proudům nejenom theologického studia, ale i otázek literárních, sociálního třibení i sportovních a turistických zájmů. Na speciální přednášky zval nejvyšší představitele zmíněné vědy a pomáhal, aby bohoslovci došli uspokojení ve všech svých zálibách v různých kroužcích a seminárních spolicích, jako byla jím mluvená „Stojanova literární jednota“ a „Mariánská družina“. Za jeho působení bylo umožněno bohoslovcům účastnit se prvního bohosloveckého světového sjezdu v Římě r. 1929. V olomouckém semináři byly m. j. i vel-

mi početné řady bohoslovců ze Slovenska, kteří většinou skládali později na CM fakultě v Olomouci theologické doktoráty. P. Kutal byl ke všem taktičtí, spravedlivý a pod jeho vedením se všichni snažili být jednou rodinou „bohosloveckého Nazaretu“.

V r. 1933 byl jmenován děkanem kolegiální kapituly kroměřížské a za 3 léta pak proboštem této kapituly u sv. Mořice v Kroměříži. Tehdejší sv. Otec udělil mu vysoké církevní vyznamenání, když ho jmenoval Apoštolským protonotářem. Skvěle schopnosti a praktické zkušenosti ekonomické, osobní taktičtí jednání bylo plně využito k prospěchu chrámového družstva UNITAS a v katolické charitě. Jeho láska k lidu, z něhož vyšel a jehož přístím duchovním správcům zanechal své olomoucké působení, projevovala se hned v počátcích budování velkého díla současné doby — Mírového hnutí katolického duchovenstva v ČSSR. Od samotného počátku byl předním členem předsednictva této instituce a jeho záslužná práce byla oceněna několikrát i naším státem a vládou a byla mu propůjčena vysoká státní vyznamenání. Cyrilometodějská bohoslovecká fakulta v Praze mu udělila čestný doktorát theologie.

Tak jako do jeho bytu v olomouckém semináři, tak i na kroměřížské probošství chodili za ním početní kněží

s prosbou o radu a pomoc v přetěžkých často otázkách osobních i farních. Ctihodné sestry Kongregace sv. Kříže našly v něm svého obětavého církevního komisaře.

Jeho dráha pozemské působnosti byla ukončena 8. května 1967, kdy Pán povolal ho do života věčného v jeho 61. roce kněžství.

Přišli se s ním rozloučit, v sobotu 13. května, početné řady kněží, většinou jeho odchovanců, početné řady sester Kongregace sv. Kříže a zástupky jiných kongregací. Zástupci státních úřadů vysoce ocenili jeho kladnou práci na poli církevně politickém. Především však tu byly zástupy věřících, kteří plnili, jeho zásluhou překrásně opravený kolegiální chrám sv. Mořice, do posledního místečka a pak prostory kroměřížského hřbitova.

Pohřební obřady vykonal jeho dlouholetý životní přítel prelát Josef Glogar, kapitulní vikář olomoucký, který v závěrečném projevu na hřbitově dojat k slzám poděkoval svému příteli za všechnu pomoc a radu, kterou mu poskytoval v řízení olomoucké arcidiecéze. Vroucí bylo i kázání kanovníka Konvičky o povolání zemřelého, které naplňoval nejvyšším životem, to jest láskou a obětí. Přišli se rozloučit všichni kanovníci kapituly olomoucké i kroměřížské, a kanovníci Franta a Horký za diecési brněnskou. Spolok sv. Voj-

těcha z Trnavy zastupoval kanovník Koloman Štefko. S vděkem byla přijata upřímná slova předsedy MěNV v Kroměříži, rodné obce a kanovníka Jana Máry za Českou katolickou Charitu. Dojala slova delegovaného zástupce Kongregace sv. Kříže, spolužáků a jiných.

Všechny pietní projevy, jako něžné květy padaly do otevřeného hrobu se závěrem Stojanovský prostým „Pán Bůh zaplať“

Byly zakončeny pročitáním projevem generálního tajemníka MH-KD dr. Josefa Beneše, který způsobem ojedinelým a sobě vlastním pietně vykreslil medailon zemřelého jako kněze církve a vlasti a šířitele vznešených myšlenek a práce na poli mírového snažení katolických kněží.

Tělo pana preláta je pohřbeno, dílo a památka osvěžovaná modlitbami, zvláště jeho odchovanců nepohřbí čas budoucna. To proto, že zemřelý byl si vždy vědom, že ke kněžství sv. církve římskokatolické byl povolán jménem Božím, a že vždy takovým zůstal.

Kanovník Alois Talanda.

Počet dětí. Podle základních meekých statistik citovaných i videňskými menšinovými listy, připadají v západním Německu na 100 katolických manželství 202 děti, na 100 evangelických manželství 183 dětí a na 100 manželství nábožensky smíšených připadá jen 177 dětí.

ÚŘEDNÍ ZPRÁVY

ARCIDIECÉZE PRAŽSKÁ:

Ustanovení:

Jirků Bohumír, administrátor v Dolní Bělé, ustanoven dekretem čj. 1818/67 od 1. 5. 1967 administrátorem v Dobřanech a dekretem čj. 1819/67 excurrando administrátorem v Chotěšově, okres Plzeň-jih.

Schwarz Josef, býv. adm. ve Zbečně, ustanoven dekretem čj. 1821/67 od 1. 5. 1967 admin. v Dolní Bělé a ex. admin. dekr. čj. 1822/67 v Krašovicích, 1823/67 v Lištanech, 1824 v Oboře a 1825/67 ve Všerubech, okres Plzeň-sever.

Bultas Aleš, admin. v Ondřejově, ustanoven dekretem čj. 2034/67 od 1. 6. 1967 admin. ve Stanovicích, a excurr. admin. dekretem čj. 2035/67 v Březové a 2036/67 v Andělské Hoře, okres Karlovy Vary.

Keymar Heřman, býv. admin. Luka u K. V., ustanoven dekretem čj. 2069/67 od 1. 6. 1967 admin. v Ondřejově, okr. Praha-východ, excurr. admin. dekr. čj. 2070/67 v Choceradech, okres Benešov a dekr. čj. 2071/67 ve Strážné Skalici, okres Kolin.

Ing. Mixa Josef, kaplan, Plzeň, ustanoven dekretem čj. 2298/67 od 1. 6. 1967 kaplanem u sv. Anny, Praha-Žižkov.

Hájek Jiří, dómský vikář u sv. Víta v Praze-Hradčanech, ustanoven dekretem čj. 2320/67 od 1. 6. 1967 sekretářem biskupa-apošt. administrátora.

Kadlec Jaroslav, sekr. biskupa-apošt. administrátora, ustanoven dekretem čj. 2334/67 od 1. 6. 1967 dómským vikářem u sv. Víta, Praha-Hradčany.

Podolák Václav, administrátor u sv. Štěpána, Praha 2, ustanoven dekretem čj. 2150/67 od 1. 6. 1967 prozatímním excurrando administrátorem u Nejsv. Srdce P., Praha-Vinohrady.

Tomáides Vladimír, admin., Lázně Kynžvart, ustanoven dekretem čj. 2464/67 od 15. 6. 1967 excurrando administrátorem v Trstenici, okres Cheb.

Tichý Rudolf, býv. admin. Trh. Štěpánov, ustanoven dekretem čj. 2514/67 od 15. 6. 1967 administrátorem v Trebsku, okres Příbram.

Kapica František, admin., Slabce, ustanoven dekretem čj. 2582/67 od 1. 7. 1967 administrátorem v Uhlířských Janovicích, okres Kutná Hora.

Dítě Jiří, býv. adm. v Chebu, ustanoven dekretem čj. 2583/67 od 1. 7. 1967 administrátorem v Slabcích, dekretem čj. 2584/67 excurr. administrátorem v Rousínově a dekr. čj. 2585/67 ex. admin. ve Skryjích, okres Rakovník.

Šmejkal František, prozat. adm., Číhaná, ustanoven dekretem čj. 2632/67 od 1. 7. 1967 administrátorem v Liblíně a dekr. čj. 2633/67 excurr. administrátorem v Kozojedech, o. Plzeň-sever.

Kokoška Josef, adm., Liblín, ustanoven dekretem čj. 2629/67 od 1. 7. 1967 administrátorem ve Zbiroze, dekretem čj. 2630/67 excurr. admin. ve Lhotě pod Račem a dekr. čj. 2631/67 excurr. admin. v Drahoňově Újezdě, okr. Rokycany.

Rudolf Vladimír, admin. ve Zbiroze, ustanoven dekretem čj. 2626/67 od 1. 7. 1967 administrátorem v Praze-Lhotce a dekr. čj. 2627/67 excurrando administrátorem v Praze-Braníku.

Novák Stanislav, admin. u sv. Prokopa, Praha-Žižkov, ustanoven dekretem čj. 2625/67 od 1. 7. 1967 admin. v Praze-Hloubětíně.

Novák Jaroslav, admin., Praha-Lhotka, ustanoven dekretem čj. 2624/67 od 1. 7. 1967 administrátorem u sv. Prokopa, Praha-Žižkov.

Šilain Čeněk, novokněz, ustanoven dekretem čj. 2693/67 od 1. 7. 1967 kaplanem v Plzni, arciděk.

Dvořák Josef, administrátor, Pernink, ustanoven od 1. 8. 1967 administrátorem v Manětíně a excurrando administrátorem v Lukově, okres Plzeň-sever.

Stejskal Jan, býv. kaplan na Sv. Hoře, ustanoven od 1. 8. 1967, administrátorem v Číhaně a excurrando administrátorem v Pernarci, Úterý a Vidžíně, okres Plzeň-sever a v Šipíně, okres Tachov.

Baroš Vojtěch, bývalý admin. Toužim, ustanoven od 1. 8. 1967, administrátorem v Perninku a excurr. admin. v Abertamech a Horní Blatné, okres Karlovy Vary.

Lužný Norbert, administrátor, Chvatěruby, ustanoven od 1. 8. 1967, administrátorem v Hostíní, okres Mělník.

Škorpiš Josef, administrátor, Veltrusy, ustanoven od 1. 8. 1967, excurr. administrátorem ve Chvatěrubech, okres Mělník.

Penzionování:

Paňha Alfons, admin. u N. Srdce P., Praha-Vinohrady, odchází 1. 6. 1967 do trvalé výslužby (čj. 2330/67).

Úmrtí:

Bělohlávek Václav O. Cruc., duch., zemřel 1. 5. 1967 v Senohrabech ve věku 97 let (čj. 1862/67).

Vosátka Josef, býv. farář v Radošovicích, zemřel 21. 5. 1967 ve věku 72 let (čj. 2126/67).

Syka František, arciděkan v. v. ve Zbečně, zemřel 28. 5. 1967 ve věku 90 let (čj. 2251/67).

Hudec Josef, farář v. v., Čestlice, zemřel 4. 7. 1967 ve věku 76 let.

Šácha Václav, býv. f. ve Vranově, zemřel 7. 7. 1967 ve věku 75 let, v Senohrabech.

Váša Eduard, admin. Vrbno n. Lesy, zemřel 15. 7. 1967 ve věku 58 let.

Kartšovský Antonín, býv. f. Praha-Zlíchov, zemřel v Senohrabech 18. 7. 1967 ve věku 85 let.

ARCIDIECÉZE OLOMOUCKÁ

Ustanovení:

Dr. Ryška Josef, poslední arcib. sekretář Olomouc, t. č. m. sl., v Ostravě-Porubě, ustanoven od 15. 7. 1966 kooperátorem v Ostravě-Porubě.

Tobolík Josef, novokněz, Kostelec u Hol., ustanoven od 1. 8. 1966 kooperátorem ve Frenštátě p. R.

Prášek Josef, poslední zástupce arcib. sekr. Olomouc, t. č. m. sl. v Čeladné, ustanoven od 1. 8. 1966 kooperátorem v Ostravě I.

Krutílek František, poslední administr., Hoštka, diecéze litoměř., t. č. m. sl. na St. Jičíně, ustanoven od 1. 9. 1966 kooperátorem v Novém Jičíně.

Šalša Vincenc, poslední koop. v Šumperku, t. č. m. sl. v Klokočově, ustanoven od 1. 9. 1966 administr. v Bílé Lhotě a excurr. kooperátorem na Bouzově.

Kočička František, administr., Teplice Lázně v Čechách, propůjč. litoměř. diec., ustanoven od 1. 9. 1966 administrátorem v Podhradní Lhotě.

Cikryt Ladislav, adm., Homole (litoměř. diec.), ustanoven od 1. 9. 1966 kooperátorem ve Frýdlantu n. O., a excurr. adm. Metylovice.

Kašný Leo, poslední v litoměř. diec., t. č. m. sl. v Opavě, ustanoven od 1. 9. 1966 administrátorem v Šumvaldě.

Pělucha Otakar, kooperátor, Holešov, ustanoven od 1. 10. 1966 administrátorem v Mostkovicích.

Šoupal František, poslední far., Velký Týnec, t. č. m. sl. v Prostějově, ustanoven od 1. 10. 1966 administrátorem v Pivíně.

Červinka Arnošt, poslední koop., Gottwaldov, t. č. po voj. zákl. službě, ustanoven od 1. 10. 1966 kooperátorem v Holešově.

Čambala Petr, adm. v Mor. Písku, ustanoven od 1. 10. 1966 administrátorem v Radějově.

Železník Jan, poslední duch. v litoměř. diec., t. č. m. sl., bytem Svatobořice-Mistřín, ustanoven od 15. 10. 1966 administrátorem v Mor. Písku.

Muzikář Vladimír, poslední koop. v Krnově, t. č. m. sl. ve Vyškově, ustanoven od 15. 10. 1966 administrátorem v Záhlinicích.

Javorek Karel, poslední koop. Ostrava I., po zákl. voj. službě, ustanoven od 1. 10. 1966 kooperátorem v Zábřehu n. M.

Klabačka Oldřich, poslední prov. Jelení, t. č. m. sl. v Uher. Hradišti-Mařaticích, ustanoven od 15. 10. 1966 administrátorem v Březolupech.

Filgás Ladislav, poslední administr., Lubina, t. č. m. sl. v Lužné, ustanoven od 1. 12. 1966 administrátorem v Nových Losinách a excurr. adm. v Jindřichově n. M.

Černý Josef, administr., Nové Losiny a excurr. adm. Jindřichov n. M., ustanoven od 1. 12. 1966 administrátorem v Lošticích.

Grygera Václav, kooperátor Zábřeh, ustanoven od 15. 11. 1966 administrátorem v Luké

Wariš Stanislav, poslední adm. Maletín, t. č. m. sl. Opaava-Kylešovice, ustanoven od 15. 1. 1967 kooperátorem na St. Jičíně.

Pělucha Otakar, administr., Mostkovice, ustanoven od 1. 2. 1967 kooperátorem v Holešově a excurr. adm. v Rusavě.

Řezáč Jaroslav, administr. Šubířov, a excurr. adm. Skřipov, ustanoven od 1. 2. 1967 administrátorem v Mostkovicích.

Janiš Alfred, poslední voj. duch. v Brně, t. č. m. sl. bytem Olomouc, ustanoven od 1. 2. 1967 administrátorem v Šubířově a excurr. administr. ve Skřipově.

Kulička Ludvík, koop. Hranice, ustanoven od 15. 3. 1967 administrátorem ve Staré Vsi u Př. od 15. 3. 1967.

Pospíšil Antonín, poslední koop. na Vsetíně, t. č. m. sl. v Rožnově p. R., ustanoven od 15. 3. 1967 kooperátorem v Hranicích.

Wariš Stanislav, poslední koop. na Starém Jičíně, poté pověřený vedením duchovní správy v Odrách a Pohoří, ustanoven od 1. 5. 1967 kooperátorem ve Fulneku,

Petr Michal, kooperátor ve Fulneku, pověřen vedením duchovní správy v Odrách a Pohoří s účinností od 1. 5. 1967.

Konvička Josef, kanovník Kroměříž, ustanoven od 15. 5. 1967 administrátorem u sv. Mořice v Kroměříži.

Paluzga Václav, administr., Špičky a excurr. adm. Bělouš, ustanoven od 15. 5. 1967 administrátorem v Moravici.

Dr. Studený Jaroslav, administrátor v Moravici, ustanoven od 15. 5. 1967 administrátorem v Běloušce a excurr. adm. ve Špičkách.

Vykopal František, poslední adm. ve Spálově, t. č. m. sl. v Kroměříži, ustanoven od 1. 6. 1967 vikářem v Kroměříži.

Křeháček Petr, administr. Mysločovice, ustanoven od 1. 6. 1967 administrátorem v Pačlavicích.

Čechovský Jan, kooperátor Gottwaldov-Zlín, ustanoven od 1. 6. 1967 administrátorem v ~~Radějově~~ **Radějově**.

Dr. Novosad Josef, zaměstn. ČSD Suchdol, bytem Mankovice, ustanoven od 15. 6. 1967 kooperátorem v Novém Jičíně.

Pensionování:

Bašný Josef, farář, Podhradní Lhota, pensionován od 1. 9. 1966.

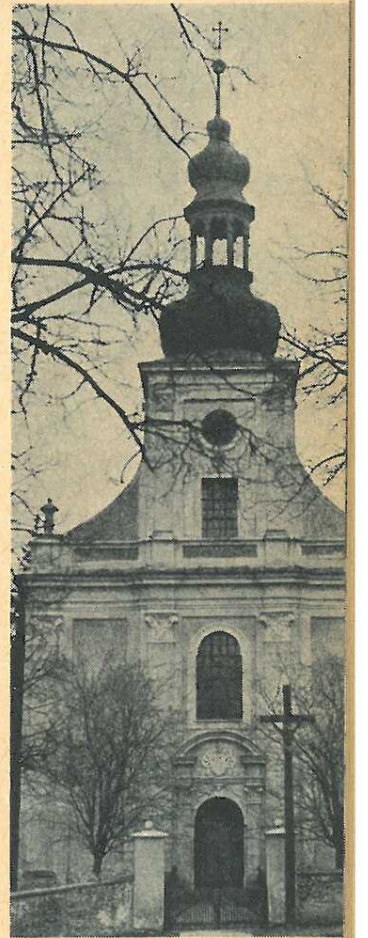
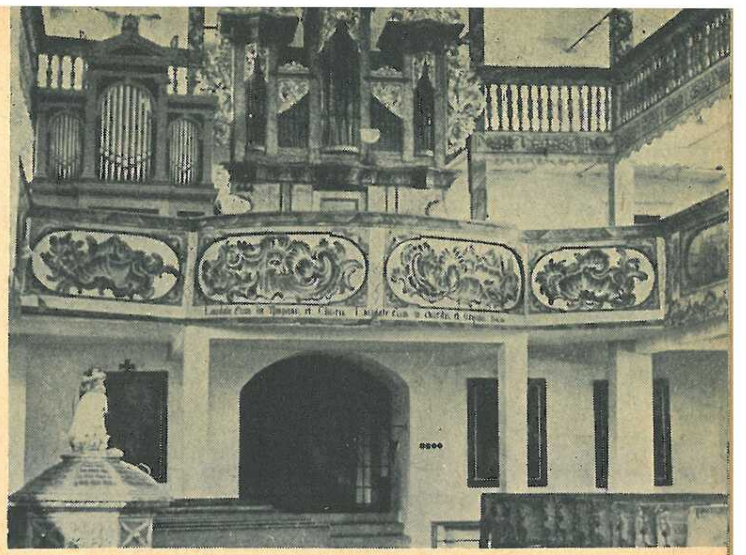
Skula Emil, farář, Mostkovice, pensionován od 1. 10. 1966.

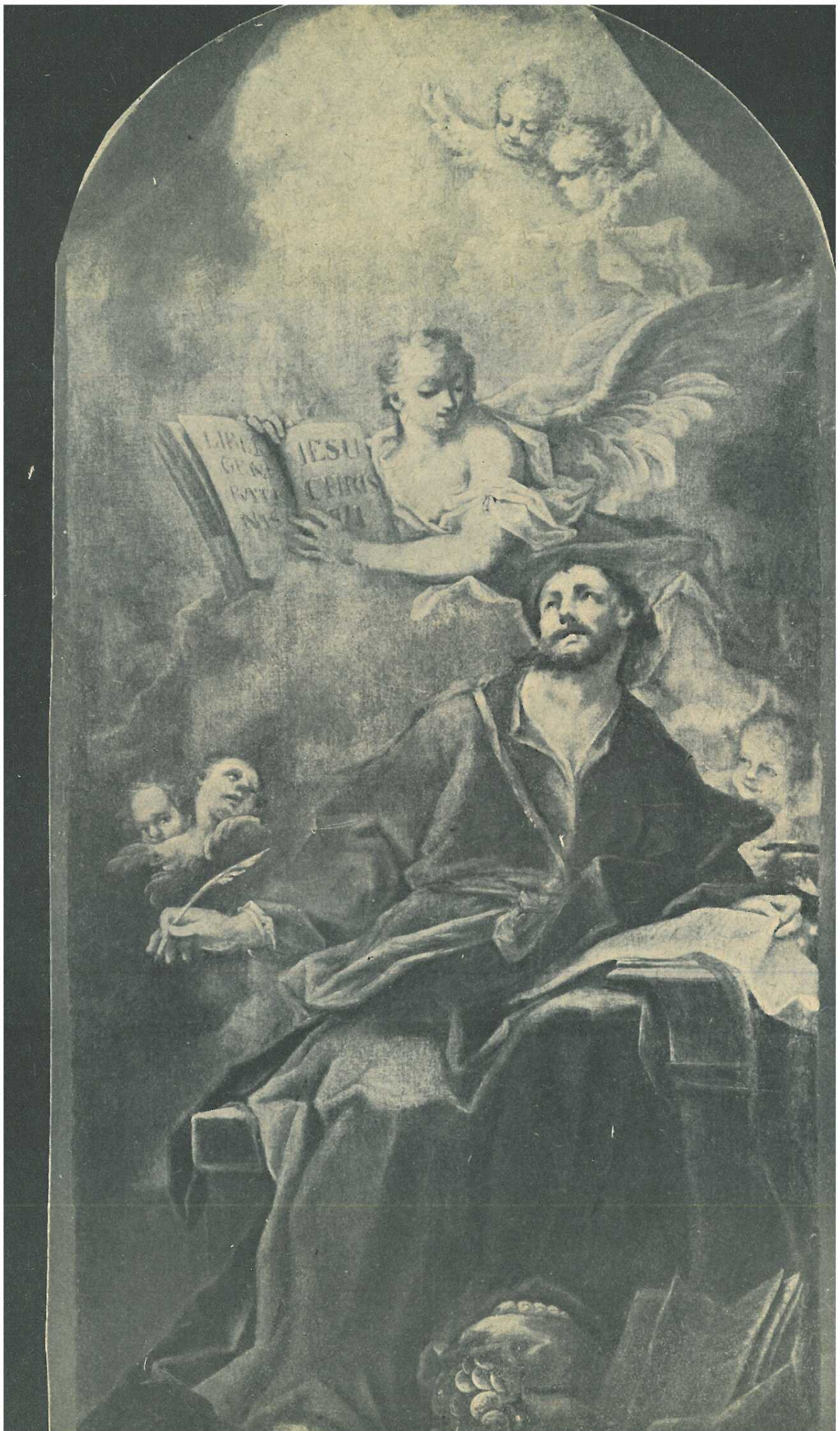
Osladil Antonín, administr. Radějov, pensionován od 1. 10. 1966.

Kunovský Jan, administrátor Záhlinice, pensionován od 15. 10. 1966.

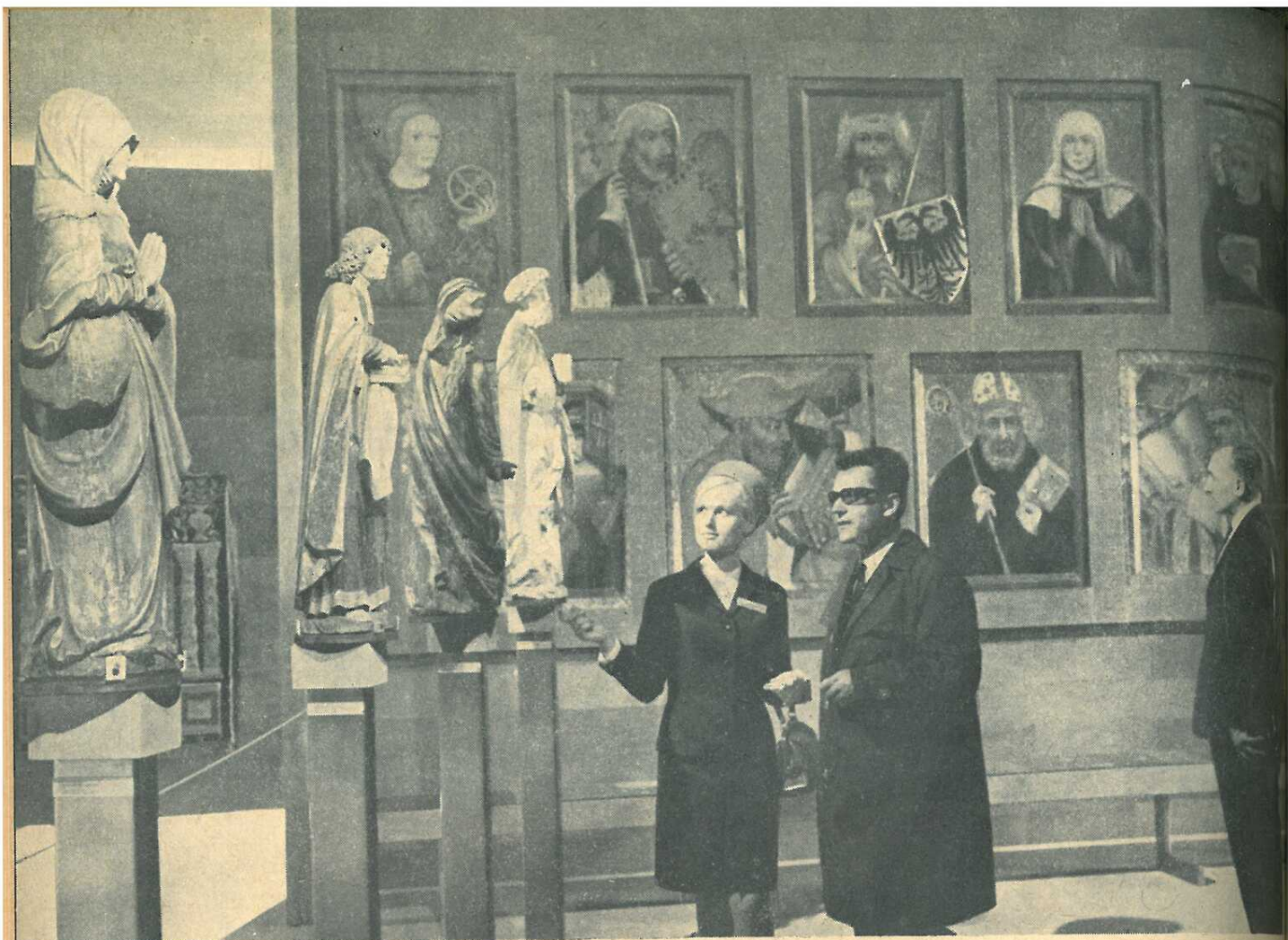
Malíček Josef, farář, Loštice, pensionován od 1. 11. 1966.

Vitovský Jan, administr., Stará Ves u Př. pensionován ke dni 16. 3. 1967.

DUCHOVNÍ PASTÝŘ

MĚSÍČNÍK KATOLICKÉHO DUCHOVENSTVA, ROČNÍK XVII., ČÍSLO 8. — ŘÍJEN 1967

Obsah: O CÍRKVI V DNEŠNÍM SVĚTĚ, Símajchl-Kunický: Liturgická příprava slova, Ryneš: K počátkům úcty sv. Petra v naší vlasti, dr. Josef Beneš: P. Oldřich Kučera, Náš zápisník, právní poradna, Neznámé o známých.

O CÍRKVI V DNEŠNÍM SVĚTĚ

(Pokračování)

NĚKTERÉ NALÉHAVĚJŠÍ PROBLÉMY

46. (Úvod.) Když koncil vyložil, jaká je důstojnost lidské osoby a také jaký je její individuální a sociální úkol, k jehož plnění je povolána ve světě, nyní pod světlem evangelia a lidské zkušenosti obrací pozornost všech k některým naléhavějším soudobým problémům, které se nejvíce dotýkají lidského pokolení.

Mezi četnými problémy, které dnes vzbuzují starost všech, je třeba zejména vyzdvihnout tyto: manželství a rodinu, lidskou kulturu, hospodářský, sociální a politický život, soudržnost společnosti národů a mír. Kol těchto jednotlivých otázek nechť zazáří zásady a světla, vycházející z Krista, aby jimi byli vedeni věřící a aby všichni lidé byli osvíceni při hledání řešení v tolika složitých problémech.

Hlava I.

DŮSTOJNOST MANŽELSTVÍ A PÉČE O RODINU

47. (Manželství a rodina v dnešním světě.) Blaho člověka a lidské a křesťanské společnosti těsně souvisí s příznivým stavem manželského a rodinného společenství. Proto se křesťané spolu se všemi, kteří si váží tohoto společenství, upřímně těší z různých prostředků, kterých dnes lidé užívají, aby bylo pěstěno toto společenství lásky a vhodně pečováno o život a aby se manželům a rodičům dostávalo podpory v jejich vynikajícím úkolu; přitom je možno odtud očekávat bohaté požehnání a o ně se snažit.

Důstojnost této instituce se však nejvíce všude v takové jasnosti: je zatemňována polygamií, nákazou rozvodu, tak zvanou volnou láskou a jinými deformacemi; kromě toho je manželská láska častěji zneuctívána egoismem, hedonismem a nedovolenými činy proti plodnosti. Mimoto nemálo narušují rodinu dnešní hospodářské, sociálně psychologické a občanské podmínky. Posléze nikoli bez znepokojení lze v jistých částech světa pozorovat problémy, vzešlé ze vzrůstu obyvatelstva. Tím vším je zneklidněno svědomí. Přece však se projevuje síla a moc manželství a rodiny zároveň tím, že hluboké proměny dnešní společnosti, přes všechny z nich vyvstávající nesnáze, prozrazují stále častěji různým způsobem pravou povahu těchto institucí.

Proto koncil kladě do jasnějšího světla některé odstavce církevního učení, chtěje jimi poučit a posílit křesťany a všechny lidi, kteří se snaží uchránit a povznést prvotní důstojnost manželského stavu a jeho vynikající posvátnou hodnotu.

48. (Svatost manželství a rodiny.) Důvěrné společenství manželského života a lásky, založené Stvořitelem a uspořádané vlastními zákony, zřizuje se manželskou smlouvou, to je neodvolatelným osobním souhlasem. Tak vzniká lidským činem, kterým se manželé navzájem oddávají a přijímají, Božím určením pevné zřízení i před společností; tento posvátný svazek nezávisí ohledem jak na dobrou manželů a dětí, tak i společnosti na lidské libovůli. Sám Bůh je vpravdě původcem manželství, nadaného různými hodnotami a cíli: (1) tyto všechny mají svrchovanou důležitost pro pokračování lidského pokolení, pro osobní pokrok a věčné určení jednotlivých členů rodiny, pro důstojnost, stálost, mír a blaho samé rodiny a celé lidské společnosti. Svou přirozenou povahou je sama instituce manželství a manželská láska určena k plození a výchově dětí a těmi nalézají jakoby své vyvrcholení. Muž a žena, kteří manželskou smlouvou „nejdou již dva, nýbrž jedno tělo“ (Mat. 19, 6), si v důvěrném spojení osob a činnosti poskytují vzájemnou pomoc a službu a zakouší smysl své jednoty a den ze dne jej plněji dosahují. Toto důvěrné spojení, jakoby vzájemné sebedarování dvou osob, jakož i blaho dětí, vyžadují, plnou věrnost manželů a zdůrazňují jejich nerozlučnou jednotu. (2)

Kristus Pán této mnohostranné lásce, vzešlé ze zdroje Božské lásky a ustanovené podle vzoru Jeho jednoty s Církví hojně požehnal. Jako totiž Bůh kdysi šel smlouvou lásky a věrnosti vstříc svému lidu, (3) tak nyní přichází Spasitel lidí a Ženich Církve naproti křesťanským manželům manželskou svatostí. (4) Zůstává dále s nimi, aby tak, jako sám miloval Církev a sama sebe vydal za ni (5) i manželé se milovali ve vzájemné oddanosti a trvalé věrnosti. Pravá manželská láska se povznáší k lásce Božské a spravuje se a obohacuje vykupitelskou mocí Kristovou a spásnou činností Církve, aby manželé byli účinně vedeni k Bohu a podporováni a posilováni ve svém vznešeném úkolu otce a matky. (6) Proto jsou křesťanští manželé k povinnostem a důstojnosti svého stavu posilováni a jakoby posvěcováni zvláštní svatostí; (7) a plníce jejím působením své manželské a rodinné úkoly, proniknouti Duchem Kristovým, kterým je naplněn celý jejich život vírou, nadějí a láskou, docházejí více a více jak ke své vlastní dokonalosti a vzájemnému posvěcení, tak i k společnému oslavování Boha.

Takto, když rodiče dávají dobrý příklad a společnou rodinnou modlitbou, naleznou snáze děti, ba všichni, kdo žijí v rodinném společenství, cestu k lidskosti, spáse a svatosti. Manželé pak, ozdobení důstojností a posláním otcovským a mateřským, budou svědomitě plnit povinnost výchovy, především náboženské, která jim v první řadě přísluší.

Děti jako živí údové rodiny napomáhají svým způsobem k posvěcení rodičů. Neboť vděčností, úctou a důvěrou odměňují se za dobrodiní rodičů a budou jim, jak dětem náleží, pomáhat v protivenstvích a v osamělosti stáří. Buď všemi ctěno odevzdaně přijaté vdovství jako pokračování manželského společenství.(8) Rodina se také bude velkomyslně podílet o vlastní duchovní bohatství s jinými rodinami. Protože křesťanská rodina vzniká z manželství, jež je obrazem a účastenstvím smlouvy lásky Krista a Církve,(9) má všem ukazovat živou přítomnost Spasitele ve světě a pravou povahu Církve: jak manželskou láskou, velkodušnou plodností, jednotou a věrností, tak i láskyplnou spoluprací všech svých členů.

49. (*Manželská láska.*) Slovo Boží opětovně vyzývá snoubence a manželé, aby prožívali a zušlechťovali svou benectví čistou láskou a manželství nedílnou náklonností.(10) I v naší době mnozí lidé velmi oceňují pravou lásku mezi manželem a manželkou, projevovanou různými způsoby podle ušlechtilých mravů národů a dob. Tato pak láska jako vynikajícím způsobem lidská, směřuje-li náklonností vůle od osoby k osobě, zahrnuje dobro celé osoby a může proto projevy těla i ducha obdařit zvláštní důstojností a zušlechtit je jako zvláštní prvky a znamení manželského přátelství. Takovou lásku ráčil Pán ozdravit, zdokonalit a povýšit zvláštním darem milosti a lásky. Taková láska, spojující lidské a božské, vede manžele k svobodnému a vzájemnému odevzdání sebe samých, projevovanému něžným citem a činem a proniká celý jejich život;(11) ba zdokonaluje se a svou svým ušlechtilým projevem. Daleko tedy převyšuje pouhou erotickou náklonnost, jež egoisticky vypěstovaná, rychle a uboze pomíjí.

Tato láska se projevuje zvláště a rozvíjí vlastním manželským stykem. A tak úkony, kterými se manželé navzájem důvěrně a čistě spojují, jsou počestné a důstojné a konány vpravdě lidským způsobem, vyjadřují a zvyšují vzájemné sebedarování, kterým se navzájem radostně a mile obohacují. Tato, vzájemnou důvěrou potvrzená, láska a zvláště posvěcená svatostí Kristovou, je ve štěstí i protivenstvích tělem i myslí nerozlučitelně věrná a proto vylučuje každé cizoložství i rozvod. Pánem potvrzená manželská jednota se výrazně projevuje také uznáním stejné osobní důstojnosti ženy a muže ve vzájemné a plné lásce. K vytrvalému plnění povinností tohoto křesťanského povolání je však potřebí neobyčejné ctnosti; proto ať manželé, posilňování milostí k svatému životu, horlivě pěstují a modlitbou si vyprošují stálost lásky, velkodušnost a obětavost.

Pravá manželská láska bude hlouběji oceňována a vytvoří se o ní zdravé veřejné mínění, budou-li křesťanští manželé vynikat svědectvím věrnosti a souladu v této lásce a také péčí ve výchově dětí a budou-li mít činnou účast na nezbytné kulturní, psychologické a sociální obnově ve prospěch manželství a rodiny. Mládež má být vhodně a v pravý čas poučována o důstojnosti, úloze a projevech manželské lásky, nejlépe uvnitř samé rodiny, aby vychována v úctě k čistotě, mohla v přiměřeném věku přejít od počestného zasnoubení k sňatku.

50. (*Plodnost manželství.*) Manželství a manželská láska směřuje svou povahou k plození a výchově potomstva. Děti jsou nejcenějším darem manželství a přispívají také velmi mnoho k dobru rodičů. Sám Bůh to byl, který řekl: „Není dobře člověku být samotnému“ (Gen 2, 18) a „který od počátku učinil člověka mužem a ženou“ (Mat. 19, 4), chtěje dát člověku jakoby zvláštní účast na svém tvůrčím díle, požehnal muže a ženu, řka: „rostěte a množte se“ (Gen 1, 28). Proto náležité pěstování manželské lásky a celý způsob rodinného života, který z ní vychází, aniž přehlídíme ostatní cíle manželství, směřují k tomu, aby manželé byli pevností ducha připraveni ke spolupráci s láskou Stvořitele a Spasitele, který skrze ně neustále rozšiřuje a obohacuje svou rodinu.

Manželé vědí, že jsou ve svém úkolu dávat a vychovávat lidský život, což dlužno pokládat za jejich poslání, spolupracovníky lásky Boha Stvořitele a jakoby jeho prostředníky. Proto budou s lidskou a křesťanskou odpovědností plnit svůj úkol a s učenlivou úctou k Bohu si vytvoří společnou úvahu a snahou správné rozhodnutí, přihlížejíce k osobnímu blahu vlastního a svých dětí, ať už narozených nebo očekávaných, berouce zřetel na hmotné jakož i duchovní životní podmínky své doby i na své vlastní životní poměry a posléze zachovávající i ráz blaha rodinného společenství, časné společnosti a samé Církve. Toto rozhodnutí musí sami manželé konec konců přinést před Boha. Vpravdě při svém způsobu jednání mají si být křesťanští manželé vědomi, že nemohou postupovat podle své libovůle, nýbrž musí se vždy řídit svědomím, jež musí být ve shodě se samým Božím zákonem, učenliví vůči učitelskému úřadu Církve, která tento zákon autenticky vykládá ve světle evangelia. Tento Boží zákon ukazuje význam manželské lásky, chrání ji a pobádá k pravé lidské dokonalosti. A tak když křesťanští manželé konají s lidskou a křesťanskou odpovědností svůj vznešený úkol plození, důvěřující Boží prozřetelnosti a pěstující ducha obětí,(12) oslavují Stvořitele a směřují k dokonalosti v Kristu. Mezi manžely, kteří takovým způsobem činí zadost povinnosti Bohem jim svěřené, třeba zvláště připomenout ty, kteří po rozvázné a společné radě, že dítě má být přiměřeně vychováno, přijímají velkodušně i větší počet dětí.(13)

Manželství není však zřízeno jen k plození (potomstva); ale sama povaha nerozlučitelné smlouvy osob a dobro dítěte vyžadují, aby se též správným způsobem projevovala, rostla a zrála vzájemná manželská láska. A proto i když zde není často tak toužené dítě, manželství jako způsob a společenství celého života trvá a zachovává si svou hodnotu a nerozlučitelnost.

51. (*Soulad manželské lásky s úctou k lidskému životu.*) Koncil ví, že často manželům brání v harmonickém uspořádání manželského života některé dnešní životní podmínky, a že mohou nastat okolnosti, za kterých nelze aspoň na čas zvyšovat počet dětí, a že se nikoli bez nesnázi zachovává úcta k věrné lásce a plný způsob (manželského) života. Tam, kde je porušen intimní manželský život, nezřídka je vydána v nebezpečí i věrnost a může to být na újmu i dobru dětí; neboť tehdy je v nebezpečí výchova dětí i ochota k přijetí dalšího potomstva.

Jsou takoví, kteří se osmělují hledat nemorální řešení těchto problémů, ba dokonce se nehrozí ani vraždou; avšak Církev připomíná, že nemůže existovat skutečný rozpor mezi Božskými zákony o předávání života a povinností pěstít pravou manželskou lásku.

Neboť Bůh, Pán života, svěřil lidem ušlechtilou úlohu zachovat život, aby ji člověk naplnil důstojným způsobem. Život musí být proto chráněn od jeho početí se svrchovanou péčí; potrat a vražda dítěte jsou ohavné zločiny. Sexuální povaha člověka a lidská schopnost plození vpravdě podivuhodně převyšují to, co se vyskytuje u nižších stupňů života; proto i samy akty, vlastní manželskému životu, uspořádané podle pravé lidské důstojnosti, musí se posuzovat s velkou úctou. Kde jde o spojení manželské lásky s odpovědným předáváním života, morální povaha rozumného jednání nezávisí jen na upřímném úmyslu a uvážení pohnutek, nýbrž musí být určena objektivními měřítky, vzaty z přirozenosti člověka a jeho činů, které dbají celistvého smyslu vzájemného odevzdání a lidského plození v kontextu pravé lásky; to se nemůže stát, nebude-li se s upřímnou myslí pěstovat ctnost manželské čistoty. Podle těchto zásad není synům Církve dovoleno sledovat v řízení plození cesty, jež učitelský církevní úřad, vykládající Božský zákon, neschvaluje.(14)

Všem však buď jasné, že lidský život a úkol ho předávat se neomezuje jen na tento věk, aniž lze jej měřit a pochopit pouze jím, ale vždy má mít souvislost s věčným určením lidí.

52. (*Povinnost všech pečovat o povznesení manželství a rodiny.*) Rodina je jakousi školou zvelebování lidskosti. Aby však mohla dosáhnout plnosti života a svého poslání, vyžaduje se srdečná jednomyslnost a společná rozvaha manželů a jejich horlivá spolupráce při výchově dětí. Jejich výchově velmi prospívá účast otce, avšak musí být zabezpečena také domácí péče matky, kterou potřebují zvláště menší děti, aniž se má zanedbávat oprávněný sociální význam ženy. Děti ať jsou vychovávány tak, aby až dosáhnou dospělosti, mohly s plným smyslem odpovědnosti následovat i své duchovní povolání a byly s to zvolit si životní postavení, v němž by mohly, vstoupí-li ve sňatek, založit v morálních, sociálních a hospodářských podmínkách tomu příznivých vlastní rodinu. Je povinností rodičů nebo opatrovníků, aby při zakládání rodiny byli moudrou radou vůdci mladých, od nich ochotně slyšenou, ale mají se vyvarovat přímého i nepřímého nátlaku ke vstupu do manželství nebo k volbě určitého druhu.

Tak rodina, v níž se setkávají různé generace a vzájemně si pomáhají k dosažení plnější moudrosti a k sladění osobních práv s jinými požadavky společenského života, tvoří základ společnosti. Proto všichni, kdo mají vliv na společenství a společenské skupiny, mají účinně přispívat k povznesení manželství a rodiny. Občanská vrchnost má považovat za svou posvátnou povinnost, chránit a podporovat jejich pravou povahu, ochraňovat veřejnou mravnost a přát rodinnému rozkvětu. Má se zabezpečit právo rodičů plodit potomstvo a v rodině je vychovávat. Prozíravým zákonodárstvím a různými prostředky mají se chránit a vhodnou pomocí podporovat také ti, kdo rodinného dobra neblaze pohřešují.

Křesťané, „vykupující přítomný čas“⁽¹⁵⁾ rozlišující věci věčné od proměnlivých forem, mají dobra manželství a rodiny horlivě podporovat, jak svědectvím vlastního života, tak svornou spoluprací s lidmi dobré vůle a tak překonávající těžkosti, budou zajišťovat rodině potřeby a výhody, jež jsou přiměřené novým časům. K dosažení tohoto cíle bude velkou pomocí křesťanské smýšlení věřících, správné mravní svědomí lidí i moudrost a zkušenost těch, kteří se vyznají v posvátných vědách.

Ti, kdo jsou vzděláni ve vědách, zejména biologických, lékařských, sociálních a psychologických, mohou v mnohém přispět k dobru manželství a rodiny i ke klidu svědomí, spojí-li svá studia a budou usilovat hlouběji osvětlit různé podmínky, prospívající spořádanému a důstojnému lidskému plození.

Úkolem kněží je, aby osvojivši náležitě vzdělání v oblasti problémů rodinného života, napomáhali povolání manželů v jejich manželském a rodinném životě různými pastoračními prostředky, hlásáním Slova Božího, slavením liturgie a jinou duchovní pomocí, lidsky a trpělivě je posilovali v nesnázích a povzbuzovali je v lásce, aby se vytvářely opravdu šťastné rodiny.

Různá díla, zejména rodinné sdružení, mají se snažit vzděláváním a skutky utvrzovat mládež a sami hlavně nedávno oddané manžely a vychovávat je k rodinnému, sociálnímu a apoštolskému životu.

Posléze sami manželé, k obrazu živého Boha stvoření a začlenění v pravém řádu osob, ať jsou spojeni jednotejným citem, souladnou myslí a vzájemným povzbuzováním,⁽¹⁶⁾ aby následující Krista, počátek života⁽¹⁷⁾ a svou věrnou láskou stali se v radostech a obětech svého povolání svědky onoho tajemství lásky, které Pán zjevil světu svou smrtí a zmrtvýchvstáním.⁽¹⁸⁾

Poznámky

K č. 48

(1) Srov. sv. Augustin, O manželském dobru, P. L. 40, 375—378 a 394; sv. Tomáš, Summa Theol., Suppl. Quaest. 49, art. 3 ad 1; Decretum pro Armenis: Denz. 702 (1327); Pius XI, Encykl. Casti Connubii: AAS 22, 1930, str. 547—548; Denz. 2227—2238 (3703—3714).

(2) Srov. Pius XI, Encykl. Casti Connubii: AAS 22, 1930, str. 548—547; Denz. 2231 (3706)

(3) Srov. Os. 2; Jer. 3, 6—13; Ezech. 16 a 23; Is. 54

(4) Srov. Mat. 9, 15; Mar. 219—20; Luk. 5, 34—35; Jan 3, 29; srov. také II. Kor. 11, 2; Efes. 5, 27; Apok. 19, 7—8; 21, 2 a 9

(5) Srov. Efes. 5, 25

(6) Srov. Konc. Vat. II. Konst. dogm. Lumen gentium; AAS 57, 1965, str. 15—16; 40—41; 47

(7) Pius XI, Encykl. Casti Connubii: AAS 22, 1930, str. 583

(8) Srov. I. Tim. 5, 3

(9) Srov. Efes. 5, 32

K č. 49

(10) Srov. Gen. 2, 22—24; Přís. 5, 18—20; 31, 10—31; Tob. 8, 4—8; Velep. 1, 2—3; 2, 16; 4, 16—5, 1; 7, 8—11; I Kor. 7, 3—8; Efes. 5.

25—33

(11) Srov. Pius XI, Encykl. Casti Connubii: AAS 22, 1930, str. 547 a 548; Denz. 2232 (3707).

K č. 50

(12) Srov. I. Kor. 7, 5

(13) Srov. Pius XII, Alokuce Tra le visite, 20. ledna 1958: AAS 50, 1958, str. 91

K č. 51

(14) Srov. Pius XI, Encykl. Casti Connubii: AAS 22, 1930, str. 559—561; Denz. 2239—2241 (3716—3718); Pius XII, Alokuce Conventui Unionis Italicae inter Obstetrices, 29. října 1951; AAS 43, 1951, str. 835—854; Pavel VI, Alokuce k Otcům kardinálům, 23. června 1964; str. 581—589. Některé otázky, které vyžadují jiných a pilnějších šetření, jsou předány na rozkaz nejvyššího Pontifika Komisi pro studium populace, aby jakmile tato komise vyplní svůj úkol, nejvyšší velekněz vynesl úsudek. Za takového stavu učení nejvyššího Učitelského úřadu posv. synod nechce předkládat bezprostředně konkrétní řešení.

K č. 52

(15) Srov. Efes. 5, 16; Kol. 4, 5

(16) Srov. Gregoriánský sakramentář: P. L. 78, 262

(17) Srov. Řim. 5, 15 a 18; 6, 5—11; Gal. 2, 20

(18) Srov. Efes. 5, 25—27

Hlava II.

O NÁLEŽITĚ PODPOŘE KULTURNÍHO POKROKU

53. (*Úvod.*) Náleží k samé osobě člověka, že k pravé a plné lidskosti může dorůst pouze kulturou, to je vzděláváním dober a hodnot přirozenosti. Kdekoli tedy jde o lidský život, jsou co nejvnitřněji spojeny přirozenost a kultura.

Slovem „kultura“ se ve všeobecném smyslu označuje vše, čím člověk zdokonaluje a rozvíjí mnohostranné dary svého ducha a těla; poznáváním a prací snaží podrobit do své moci vesmír; pokrokem mravů a zřízení (institucí) zlidštuje společenský život jak v rodině, tak i v celém občanském společenství; konečně během věků ve svých dílech vyjadřuje, přenáší a uchovává velké duchovní zkušenosti a snahy, aby sloužily prospěchu mnohých, ba dokonce celého lidského pokolení.

Z toho vyplývá, že lidská kultura nutně vykazuje historický a sociální aspekt a slovo „ku'tura“ přijímá často sociologický a etnologický smysl. V tomto pak smyslu se mluví o pluralitě kultur. Z různého způsobu užívání věcí, vykonávání práce a vyjadřování sebe, pěstění náboženství a formování mravů, stanovení zákonů a právních zařízení, rozvoje věd a umění a pěstování krásna, vznikají totiž různé společné životní podmínky a různé formy uspořádání

životních hodnot. Tak z předaných zřízení se vytváří té které lidské pospolitosti vlastní dědictví. Tak také se tvoří definitivní historický okruh, do něhož je člověk kteréhokoliv národa nebo věku zasazen a z něhož čerpá dobra k dalšímu rozvoji lidského a občanského vzdělání.

Oddíl 1.

PODMÍNKY KULTURY V DNEŠNÍM SVĚTĚ

54. (*Nové životní formy.*) Podmínky života moderního člověka z hlediska společenského a kulturního se hluboce změnily, takže lze mluvit o nové epoše lidských dějin.(1) Odtud se otvírají k zdokonalování a k rozsáhlejšímu šíření kultury nové cesty. Přípravil je neslýchaný rozvoj přírodních a humánních i společenských věd, pokrok techniky i pokrok ve vypěstěných a správně sestavených prostředcích k vzájemnému styku lidí. Proto se dnešní kultura vyznačuje zvláštními rysy: vědy, tzv. exaktní, nejvíce tříbí kritický smysl; novější psychologická studia vysvětlují hlouběji lidskou činnost; historické obory velmi přispívají, aby se věc pozorovala pod zorným úhlem své proměnlivosti a vývoje; životní zvyklosti a mravy se den ze dne více sjednocují; industrializace, urbanizace a jiné příčiny, které zvyšují zespoločňování života, vytvářejí nové formy kultury (mass-culture), z nichž se rodí nové způsoby myšlení, jednání a využívání volného času; zvětšené styky mezi různými národy a společenskými skupinami zároveň šířejí otvírají poklady rozmanitých kulturních forem všem a každému a tak se povlovně vytváří všeobecnější forma lidské kultury, která zvyšuje a vyjadřuje jednotu lidského pokolení tím více, čím lépe dbá zvláštností rozličných kultur.

55. (*Člověk, strážce kultury.*) Den ze dne vzrůstá počet mužů a žen kterékoliv vrstvy nebo národa, kteří jsou si vědomi, že jsou strážci a původci kultury svého společenství. V celém světě roste víc a více smysl vlastní zákonitosti (autonomie) a zároveň odpovědnosti, což má svrchovaný význam pro duchovní a morální vyspělost lidského pokolení. To se jeví jasněji, položíme-li si před oči sjednocování světa a nám uložený úkol, abychom zbudovali lepší svět v pravdě a spravedlnosti. Tak tedy jsme svědky, že se zrodil nový humanismus, v němž se člověk vyznačuje zvláště svou odpovědností vůči svým bratrům a dějinám.

56. (*Obtíže a úkoly.*) Za těchto podmínek se nelze divit, že člověk, který cítí svou odpovědnost za pokrok kultury, má hlubokou naději, ale také s úzkostí pozoruje mnohotvárné existující protiklady, které musí řešit:

Co činit, aby častější styky, které by měly vést k pravému a užitečnému dialogu mezi rozmanitými skupinami a národy, neuváděly život společnosti ve zmatek, aniž se rozvracela moudrost předků a přiváděla v nebezpečí vlastní povaha národů?

Jakým způsobem pomáhat dynamismu a expansi nové kultury, aniž se ztratí živá věrnost ke zděděným tradicím? Což zvláštním způsobem naléhá, kde kultura, vycházející z ohromného pokroku věd a techniky má se uvést v soulad s onou kulturou ducha, která se napájí podle rozmanitých tradic klasickými studii.

Jakým způsobem možno přivést v souzvuk tak prudké a pokračující rozštěpení jednotlivých oborů s nutností vytvářet jejich syntézu a zachovat u lidí možnosti uvažování a obdivu, které vedou k moudrosti?

Co dělat, aby všichni lidé ve světě se stali účastní kulturních hodnot, když zároveň kultura vzdělaných se stále zjemňuje a stává se složitější?

A konečně, jakým způsobem se má uznat jako oprávněná autonomie, kterou si kultura vyžaduje, aniž by se došlo k čistě pozemskému, ba samému náboženství odporujícímu humanismu?

Lidská kultura zajisté se má rozvíjet uprostřed oněch protikladů tak, aby vzdělávala spořádaně (harmonicky) celou lidskou osobnost a lidem pomáhala v úkolech, k jejichž splnění jsou všichni voláni, zejména pak křesťané, sjednocení v jedné lidské bratrské rodině.

Oddíl 2.

NĚKTERÉ ZÁSADY K SPRÁVNÉ PODPOŘE KULTURY

57. (*Víra a kultura.*) Křesťané, putující k nebeské obci, mají hledat a toužit po tom, co je svrchu;(2) tím však se nezmenšuje, spíše roste význam jejich úkolu, spolupracovat společně se všemi lidmi na výstavbě lidštěji zbudovaného světa. A tajemství křesťanské víry jim skutečně poskytuje působivé podněty a pomůcky k odhodlanějšímu naplnění tohoto úkolu a zvláště k plnému odhalení smyslu onoho díla, kterým lidská kultura dostane své obzvláštní místo v celkovém povolání člověka.

Když totiž člověk prací svých rukou nebo pomocí techniky vzdělává zemi, aby přinášela plody a stala se důstojným obydlím celé lidské rodiny a když vědomě přijme svou účast na utváření života ve společenských útvech, vykonává Boží úradek, zjevený na počátku časů, aby si podrobil zemi(3) a zdokonaloval stvořené a sebe vzdělával; zároveň zachovává velké Kristovo přikázání, aby se oddával službě bratrů.

K tomu věnuje-li se člověk rozmanitým vědám — filosofii, historii, matematice a přírodovědě a pěstuje umění, může nadmíru přispět, aby se lidská rodina povznese k hlubšímu chápání pravdy, dobra a krásy a k úsudku všeobecné platnosti a tak se jí dostane jasnějšího světla podivuhodné Moudrosti, která byla od věčnosti s Bohem, všechno s Ním pořádající, hrající si na okrsku zemském, majíc zalíbení být s lidskými syny.(4)

Právě tím může se duch člověka, osvobozenější od otroctví věcí, tím rychleji povznášet k účtě Stvořitele a ke kontemplaci. Ba disponuje se popudem milosti k uznání Božího Slova, které než se stalo tělem ke spáse a k obnovení všeho, již „bylo ve světě“, jako „světlo pravé, které osvěcuje každého člověka“ (Jan 1, 9—10).(5)

Dnešní pokrok věd a techniky, které silou své metody nemožnou proniknout k nejvnitřnějším podstatám věcí, může zajisté podporovat jakýsi fenomenismus a agnosticismus, považuje-li se metoda zkoumání, kterou ony disciplíny užívají, neprávem za nejvyšší pravidlo veškeré hledané pravdy. Dokonce je zde nebezpečí, aby se člověk, příliš důvěřující dnešním vynálezům, nedomníval, že stačí sám sobě a vyšší již více nehledal.

Tyto neblahé věci nenásledují ovšem z dnešní kultury nutně a nesmějí nás uvádět do pokušení, abychom neuznali její kladné hodnoty. Mezi ně se počítají: studium věd a pečlivá svědomitost vůči pravdě ve vědeckém bádání, potřeba spolupracovat v technických skupinách s jinými, duch internacionální solidarity, den ze dne živější vědomí odpovědnosti odborníků vůči lidem, kterým se má pomáhat a je ochraňovat, vůle všem zlepšit podmínky života, zvláště těm, kteří trpí nepřítelností nebo chudobou kultury. Toto vše může přivodit jakousi přípravu ku přijetí zvěsti evangelia, která se může dovršit láskou Toho, který přišel, aby spasil svět.

58. (*Mnohostranná spojitost dobré zvěsti Krista s lidskou kulturou.*) Mezi poselstvím spásy a lidskou kulturou nacházejí se mnohonásobné svazky. Neboť Bůh, zjevuje se svému lidu až do plného sebeprojevení ve vtěleném Synu, mluvil podle kultury vlastní rozmanitým věkům.

rovněž Církev, žijící během časů v různých podmínkách, požívala objevů rozmanitých kultur, aby při svém hlášení všem národům rozšířila a vysvětlovala poselství Kristovo, je zkoumala a hlouběji poznávala a lépe vyjadřovala v liturgické celebraci a v mnohotvárném životě společenství věřících.

Ale zároveň Církev, poslaná ke všem národům kteréhokoliv věku a země, výlučně a nerozlučně se nepřipoutala k žádné rase nebo národu, žádnému partikulárnímu způsobu mravů, žádnému starému nebo novému obyčeji. Přinutá k vlastní tradici a zároveň si vědoma svého univerzálního poslání, může vejít ve spojení s rozmanitými formami kultury, čímž získávají jak Církev, tak různé kultury.

Dobrá zvěst Kristova neustále obnovuje život a kulturu padlého člověka a potírá a vzdaluje omyly a zla, jež vyvěrají ze stále hrozícího svedení k hříchu. Neustále očisťuje a povznáší mravy národů. Duševní přednosti a vlohy kteréhokoliv národa nebo věku takřka z vnitřku nadzemskými dary zúrodňuje, upevňuje, doplňuje a obnovuje v Kristu.⁽⁶⁾ Tak Církev plněním vlastního úkolu,⁽⁷⁾ již tím samým pobádá a přispívá k lidské a občanské kultuře a svou činností, i liturgickou vychovává člověka k vnitřní svobodě.

59. *(Hlediska pro náležité pěstění forem lidské kultury.)* Z uvedených důvodů Církev všem připomíná, že kultura má přihlížet k zdokonalení celé lidské osoby, k dobru obce a celé lidské společnosti. Proto je třeba pěstovat ducha tak, aby se rozvíjela schopnost podivování, vnitřního poznávání, uvažování a vytváření osobního úsudku i pěstění smyslu náboženského, morálního a sociálního.

Jestliže totiž kultura vychází bezprostředně z rozumové a sociální vlohy lidí, potřebuje neustále spravedlivou svobodu, aby se mohla rozvíjet a oprávněnou možnost svéprávně jednat podle vlastních zásad. Právem tedy vyžaduje úctu a těší se jakési nedotknutelnosti, ovšem při zachování práv osoby a společnosti jak partikulární, tak všeobecné v mezích společného blaha.

Posvátná Synoda, připomínajíc to, co učil I. vatikánský koncil, prohlašuje, „že je dvojí řád poznání“ totiž víry a rozumu, navzájem rozdílný a že jistě Církev nezakazuje, „aby lidské umění a obory věd... užívaly ve své oblasti svých vlastních principů a vlastní metody“; proto „uznávajíc tuto spravedlivou svobodu“, potvrzuje, že je oprávněná autonomie lidské kultury a zvláště věd.⁽⁸⁾

Toto vše též vyžaduje, aby člověk, zachovávaje morální řád a společné blaho, mohl svobodně hledat pravdu a prohlašovat a šířit svůj názor a pěstovat kteréhokoliv umění, aby byl konečně informován o veřejných událostech podle pravdy.⁽⁹⁾

Veřejné autoritě vpravdě nepřísluší určovat vlastní povahu forem lidské kultury, ale podporovat podmínky a prostředky k zvyšování kulturního života mezi všemi, i mezi menšinami nějakého národa.⁽¹⁰⁾ Proto především dlužno zabránit, aby kultura, odcizená svému vlastnímu cíli, nebyla nucena sloužit politickým nebo hospodářským mocnostem.

• Oddíl 3.

NĚKTERÉ NALÉHAVĚJŠÍ ÚKOLY KŘESŤANŮ V OBLASTI KULTURY

60. *(Uznání a uskutečnění práva na dobrodíní kultury všem.)* Poněvadž nyní se naskýtá možnost zbavit mnoho lidí bídý nevědomosti, je zvláště pro křesťany nejvíc vhodnou povinností našeho věku horlivě pracovat, aby se jak v hospodářství, tak v politice, jak na poli národním, tak mezinárodním stanovila základní rozhodnutí, jimiž by se ve všech zemích uznávalo a uskutečňovalo právo všech na lidskou a občanskou kulturu, přiměřenou důstojnosti osoby, bez rozlišování pohlaví, národa, náboženství nebo společenského postavení. Proto všem se má zajistit dostatečná hojnost kulturních hodnot, zvláště těch, které tvoří tak zvanou kulturu základní, aby analfabetismus a znemožnění odpovědné činnosti nezabraňovaly mnohým opravdu lidsky pracovat pro veřejné blaho.

Dlužno tedy usilovat, aby lidé, jejichž vrozené schopnosti to připouštějí mohli přistupovat k vyšším stupňům studií; tak totiž, aby se, pokud je to možno, dostali v lidské společnosti k úkolům, úřadům a službám ti, jejichž nadání a znalosti, jež získali, tomu odpovídají.⁽¹¹⁾ Tím každý člověk a společenská skupina kteréhokoliv národa bude moci dosáhnout plného rozvinutí kulturního života, přiměřeného svým schopnostem a tradicím.

Kromě toho dlužno se horlivě přičiňovat, aby si všichni byli vědomi jak práva na kulturu, tak povinnosti sebevzdělávat a pomáhat jiným. Neboť někdy vystávají životní a pracovní podmínky, které lidem v jejich kulturních snahách překážejí a snahu po vzdělání ničí. Zvláště to platí pro venkovany a dělníky, jimž dlužno poskytnout takové pracovní podmínky, které by jim přístup k lidské kultuře nezabraňovaly, ale je podporovaly. Téměř ve všech oborech života již spolupracují ženy; je pak přiměřeno, aby svůj úkol mohly přijmout zcela podle vlastních vrozených schopností. Všichni si mají dát záležet, aby se ženám uznala a zvýšila vlastní a potřebná účast na kulturním životě.

61. *(Výchova k plné kulturnosti člověka.)* Dnes je větší nesnáz než dříve, jak uvést v syntézu rozmanité obory poznání a umění. Zatím co totiž narůstá objem a různost prvků, které vytvářejí kulturu, zároveň se zmenšuje pro jednotlivce schopnost je obsáhnout a organicky uspořádat, takže podoba „univerzálního člověka“ se víc a více ztrácí. Avšak každému člověku zůstává povinnost zachovat ucelenost své osoby, v níž vynikají hodnoty rozumu, vůle, svědomí a bratrství, jež všechny mají svůj základ v Bohu Stvořiteli a v Kristu byly podivuhodně ozdraveny a povzneseny.

Jakoby matkou a živitelkou této výchovy je především rodina, ve které děti, zahřívány láskou, snadněji se učí správnému řádu věcí, zatím co se jaksí přirozeně do duše vospívajícího mládí přelévají osvědčené formy lidské kultury.

Pro tuto výchovu v dnešních společnostech vystávají výhody zvláště v rostoucím rozšiřování knih a v nových prostředcích kulturního a sociálního sdělování, které mohou pomáhat univerzální kultuře. Neboť na všech stranách se zkracuje pracovní doba, den ze dne rostou výhody pro mnohé lidi. Volný čas ať se správně využívá k uvolnění mysli a k posile duševního i tělesného zdraví, k činnosti a studiu podle vlastní volby, cestami do jiných zemí (turismus), jimiž se zušlechťuje duch člověka a lidé se obohacují vzájemným poznáním, cvičeními, jakož i sportovními podniky, jež přispívají k duševní rovnováze nejen pospolitosti, ale skýtají i pomoc při navazování bratrských vztahů mezi lidmi všech stavů, národů nebo rozmanitých ras. Křesťané proto ať spolupracují, aby kulturní manifestace a kolektivní akce, které jsou příznačné pro naši dobu, pronikl lidský a křesťanský duch.

Všechny tyto výhody nemohou však zdokonalit výchovu člověka k celistvé jeho kulturnosti, jestliže bude při tom zanedbávána hluboká otázka o smyslu kultury a vědy pro člověka.

62. *(Správný poměr lidské a občanské kultury s křesťanským vzděláním.)* Jakkoliv Církev mnoho přinesla k pokroku kultury, přece je ze zkušenosti známo, že poměr kultury s křesťanstvím, i když podmíněnými příčinami, nevyvíjí se vždy bez obtíží.

Tyto těžkosti nepřinášejí vždy nutně škodu životu víry, spíše mohou podněcovat mysl k přesnějšímu a k hlubšímu jejímu pochopení. Neboť nedávné studie a vynálezy věd i historie a filosofie vzbuzují nové otázky, které s sebou nesou zároveň důsledky pro život a vyžadují nová hledání též od teologů. Kromě toho teologové se vy-

zývají, aby při zachování vlastních metod a požadavků teologické vědy hledali vždy vhodnější způsob sdělování učení (víry) lidem své doby, neboť něco jiného je svěření poklad resp. pravdy víry a něco jiného způsob, podle něhož se samozřejmě v jejich duchu a smyslu podávají.(12) V pastýřské péči mají se dostatečně uznávat a používat nejen směrnice teologické, ale též poznatky profáních věd, zvláště psychologie a sociologie tak, aby také věřící byli vedeni k čistšímu a zralejšímu životu víry.

Pro život Církve mají svým způsobem velký význam literatura a umění. Chtějí vyjádřit vlastní povahu člověka, jeho problémy a jeho zkušenost ve snaze, aby poznal a zdokonaloval sebe sama a svět; snaží se odhalit jeho situaci v dějinách a v celém světě a osvětlit bídu a radosti, potřeby a schopnosti lidí a nastínit lepší úděl člověka. A tak mohou povznášet lidský život, vyjádřený mnohonásobnými formami podle časů a zemí.

Proto dlužno pracovat, aby umělci cítili, že Církev jejich činnost uznává, a aby používající náležitě svobody, navázali bližší styky s křesťanským společenstvím. Církev zároveň uznává nové umělecké směry, které se přizpůsobují našim současníkům podle povahy různých národů a zemí. Povznášeli-li pak odpovídajícím výrazem mysl k Bohu a jsou-li ve shodě s požadavky liturgie, at jsou připuštěny i ve svatyni.(13)

Tak se uvede lépe ve známost poznání Boha a evangelické hlásání stane se rozumu lidí pochopitelnější a jakoby přirozeně spjaté s jejich poměry.

Věřící tedy at žijí v nejtěsnějším spojení s jinými lidmi své doby a usilují dokonale pochopit způsoby jejich myšlení a citění, které se vyjadřují kulturou ducha. Poznatky nových věd a nauk, jakož i nejnovějších objevů nechť se spojují s křesťanskými mravy a s křesťanským učením, aby náboženský kult (náboženství) a poctivost ducha (mravnost) kráčely u nich stejným krokem s vědeckým poznáním a denně pokračujícími technickými pokroky a tak aby sami mohli posuzovat a vysvětlovat všechny věci v plném křesťanském smyslu.

Kdo se zabývá teologickými obory v seminářích a universitách, at se snaží ve společném úsilí a vzájemnými poradami spolupracovat s lidmi, kteří vynikají v jiných vědách. Teologické bádání má zároveň usilovat o hlubší poznání zjevné pravdy a nezanedbávat spojitosti se svou dobou, aby mohlo pomoci lidem vzdělaným v různých oborech k plnější znalosti víry. Tato společná práce nejvíce prospěje výchově duchovních služebníků, kteří budou moci vhodněji vysvětlovat našim současníkům učení Církve o Bohu, o člověku a o světě, aby tak ono slovo (Boží) se od nich též ochotněji přijímalo.(14) Ba jest si přát, aby přiměřené vzdělání v posvátných vědách získal hojný počet laiků a aby mnozí z nich se s plným zaujetím věnovali těmto studiím a je prohlubovali. Aby svůj úkol mohli skutečně vykonávat, nechť se věřícím, at klerikům nebo laikům přizná spravedlivá svoboda výzkumu, myšlení, jakož i odhalování vlastní mysli (projevu) v pokoře a zmužlosti v tom, v čem se dobře vyznají.(15)

Poznámky

K č. 54

(1) Srov. Úvodní výklad této konstituce, č. 4 nález.

K č. 57

(2) Srov. Kol. 3, 1—2

(3) Srov. Gen. 1, 28

(4) Srov. Přisl. 8, 30—31

(5) Srov. sv. Irenej, Adv. Haer III, 11, 8 (ed. Sagnard, str. 200; srov. tamže 16 6; st. 290—292; 21, 10/22; str. 370—372; 22, 3; str. 378 atd.

K č. 58

(6) Srov. Efes. 1, 10

(7) Srov. Slova Pia XI. k R. P. M. D. Roland Gosselin: „Netřeba nikdy ztrácet z očí, že předmět Církve je evangelizovat a ne civilizovat. Jestliže ona civilizuje, je to evangelizace.“ (Francouzské sociální týdny, Versailles 1936, str. 461—462).

K č. 59

(8) Konc. Vat. I., Konst. dogm. De fide cath., cap. IV: Denz. 1795, 1799 (3015, 3019). Srov. Pius XI. Encykl. Quadragesimo Anno: AAS 23, 1931, str. 190

(9) Srov. Jan XXIII, Encykl. Pacem in terris: AAS 55, 1963, str. 260

(10) Srov. Jan XXIII, Encykl. Pacem in terris: AAS 55, 1963, str. 283, Pius XII Radiové poselství, 24. prosince 1941: AAS 34, 1942, str. 16—17

K č. 60

(11) Srov. Jan XXIII, Encykl. Pacem in terris: AAS 55, 1963, str. 260

K č. 62

(12) Srov. Jan XXIII, Řeč, pronesená 11. října 1962 na počátku koncilu: AAS 54, 1962, str. 792

(13) Srov. Konst. o posv. liturgii č. 123: AAS 56, 1964, str. 131; Pavel VI, Di Scorso agli artisti romani (Řeč před římskými umělci) 7. května 1964: AAS 56, 1964, str. 439—442

(14) Srov. Konc. Vat. II, Decr. De institutione sacerdotali et De educatione christiana (Dekrety o instituci kněžství a křesťanské výchově)

(15) Srov. Konst. dogm. Lumen gentium (Světlo národů), kap. IV.: č. 37: AAS 57, 1965, str. 42—43.

Hlava III.

ŽIVOT HOSPODÁŘSKO-SPOLEČENSKÝ

63. *(Některé rysy hospodářského života.)* I v životě hospodářsko-spoolečenském, má se cítit a zvyšovat důstojnost a celkové povolání lidské osoby a blaho celé společnosti. Neboť původcem, středem a cílem celého hospodářsko-spoolečenského života je člověk.

Stejně jako jiné oblasti společenského života vyznačuje se dnešní hospodářství rostoucí vládou člověka nad přírodou, četnějšími a intenzivnějšími vztahy a vzájemnou závislostí mezi občany, skupinami a národy a též častějšími zásahem politické moci. Zároveň pokrok ve výrobních způsobech a ve výměně zboží vytvořil z hospodářství vhodný prostředek, kterým lze lépe uspokojovat zvýšené potřeby lidské rodiny.

Nescházejí ovšem důvody zneklidnění. Zdá se, že zvláště v hospodářsky pokročilých krajinách je nemálo lidí hospodářstvím takřka ovládáno, takže téměř celý jejich osobní a společenský život je proniknut jakýmsi ekonomickým smýšlením, jak v národech, které přejí kolektivnímu hospodářství, tak i v jiných. V době, kdy rozvoj hospodářského života by mohl, kdyby se rozumně a lidsky usměrňoval a koordinoval, mírnit společenské rozdíly, velmi často je prohlubuje, nebo někde se zvrací i k zhoršení sociálního postavení slabých a znevažování chudých. Zatím co ohromné množství (lidí) doposud nemá ani to nejpotřebnější, někteří i v zemích méně vyvinutých žijí v nadbytku, nebo mrhají hodnotami. Zároveň existuje přepych i bída. Zatím co jen málo lidí má největší moc rozhodování, mnozí nemají téměř žádnou možnost jednat z vlastní iniciativy a odpovědnosti, nacházejíce se často i v životních a pracovních podmínkách lidské osoby nedůstojných.

Podobné nedostatky hospodářské a společenské nerovnováhy se spatřují v zemědělství, průmyslu a službách, jakož i v různých krajích jednoho a téhož národa. Mezi hospodářsky více vyvinutými národy a jinými národy se den ze dne protivy zostrují, což může uvést v nebezpečí i mír ve světě.

Tyto rozdíly pociťují naši současníci den ze dne živějším svědomím, neboť jsou hluboce přesvědčeni, že tento neutěšený stav věcí mohou a mají napravit rozsáhlejší technické a hospodářské možnosti, kterým se těší dnešní svět. To si však vyžaduje v hospodářsko-spoolečenském životě mnohé reformy a ode všech změnu smýšlení a chování. K tomu Církev během věků pod světlem evangelia vypracovala a zvláště v těchto posledních časech prohlásila

správným rozumem požadované směrnicí spravedlnosti a slušnosti, jak pro individuální a sociální, tak mezinárodní život. Posvátný koncil chce tyto principy potvrdit podle okolností této doby a dát jakési orientační pokyny, máje především zřetel na požadavky hospodářského vývoje.(1)

Oddíl 1.

HOSPODÁŘSKÝ POKROK

64. (*Hospodářský pokrok ve službě člověka.*) Aby vzrůstající lidstvo bylo zabezpečeno a uspokojily se rostoucí potřeby lidského pokolení, právem se dnes více jak dříve usiluje o vzrůst produkce zemědělských i průmyslových hodnot a poskytování služeb. Proto je dlužno přát technickému pokroku, tvořivé síle nového, snaze zakládat a rozšiřovat podniky, přizpůsobování výrobních metod, jakož i jakémukoliv horlivému úsilí všech zúčastněných na výrobě, totiž všem prvkům, které slouží tomuto rozvoji.(2) Avšak základním smyslem této produktivity není jen růst výrobků, ani zisk nebo panování, ale služba člověku, a to člověku celému, to je se zřetelem nejen na jeho materiální potřeby, ale i na potřeby a požadavky jeho rozumového, morálního, duchovního, jakož i náboženského života, a říkáme kterémukoliv člověku a kterémukoliv lidské skupině, jakéhokoliv plemene nebo světadílů. A tak hospodářská činnost má se provádět podle vlastních metod, zákonů v mezích mravního řádu tak, aby se splnil Boží plán o člověku.(3)

65. (*Hospodářský pokrok kontrolovaný člověkem.*) Hospodářský pokrok musí zůstat pod kontrolou člověka; nesmí se ponechat pouhé libovůli několika lidí nebo skupin, majících přílišnou hospodářskou moc, ani výlučně politické společnosti (státu), ani některých mocnějších národů. Naopak je třeba, aby na jeho usměrňování mělo aktivní účast co nejvíce lidí jakéhokoliv postavení, a kde jde o mezinárodní vztahy, všechny národy. Rovněž je třeba, aby spontánní námahy jednotlivých lidí a svobodných společností se koordinovaly a vhodně organicky sladily s podniky veřejných autorit.

Vývoj nelze ponechat ani jakémusi pouhému mechanickému běhu hospodářské činnosti jednotlivců, ani pouhé moci veřejné autority. Proto dlužno jako bludné označit jak doktriny, které se pod dojmem nesprávně chápané svobody staví proti potřebným reformám, tak ony, jež podřizují základní práva jednotlivců a svobodných společností kolektivní organizaci.(4).

Ostatně občané mají pamatovat, že jejich právem a povinností, která se má uznat i od civilní moci, přispívat podle svých možností k pravému pokroku vlastní pospolitosti. Zvláště v zemích hospodářsky méně pokročilých, kde nutno naléhavě používat všech prostředků, těžce ohrožují obecné blaho ti, kdo své prostředky nechávají neplodné, nebo — s výjimkou práva osobní emigrace — svůj stát zbavují buď materiálních, nebo duchovních pomoci, kterých potřebuje.

66. (*Odstranění nesmírných hospodářsko-společenských rozdílů.*) Aby se učinilo zadost požadavkům spravedlnosti a rovnoprávnosti, dlužno všemožně usilovat, aby se při zachování osobních práv a vlastní povahy toho kterého národa co nejrychleji odstranily stávající a často ještě rostoucí ohromné hospodářské rozdíly, spojené s individuální i sociální diskriminací. Rovněž v mnohých zemích, vzhledem na zvláštní zemědělské těžkosti buď ve výrobě nebo prodeji hodnot, má se pomáhat rolníkům, jak ke zvýšení produkce a prodeje, tak k potřebám rozvinutí a zavedení vynálezů, aby dosahovali slušného důchodu a nezůstávali, jak se častěji stává, na nižších společenských podmínkách. Sami pak rolníci, zvláště mladí ať se horlivě snaží, aby si zdokonalili své odborné vzdělání, bez něhož se nemůže uskutečnit zemědělský pokrok.(5)

Spravedlnost a rovnoprávnost též vyžadují, aby pohyblivost, která pokračující hospodářský rozvoj nutně provází, se upravovala tak, aby se nestal život jednotlivců a jejich rodin nejistý a vratký. Vůči dělníkům pak, kteří pocházejí z jiného národa nebo země, a přispívají svou prací k hospodářskému povznesení národa nebo oblasti, dlužno se starostlivě vystříhat jakékoliv diskriminace, pokud se týká odměny nebo práce. Kromě toho všichni, především veřejná moc, nemají je prostě považovat jako pouhé výrobní nástroje, ale jako osoby a jim pomáhat, aby mohli k sobě povolát svou rodinu a opatřit si slušné obydlí a přát jejich zapojení do společenského života přijatého národa či země. Avšak pokud je možno, nechť se vytvoří pracovní příležitost v jejich vlastních zemích.

V přechodu se dnes nacházejícím hospodářství, jakož i v nových formách průmyslové společnosti, ve kterých se rozvíjí např. automatizace, dlužno dbát, aby se poskytl dostatečná a každému přiměřená práce, jakož zároveň možnost přiměřené technické i odborné přípravy a aby se zabezpečilo živobytí a lidská důstojnost zvláště těch, kteří pro nemoc nebo věk zápasí s vážnějšími nesnázemi.

Oddíl 2.

NĚKTERÉ ZÁSADY, OVLÁDAJÍCÍ CELÝ HOSPODÁŘSKO-SPOLEČENSKÝ ŽIVOT

67. (*Práce a její podmínky a odpočinek.*) Lidská práce, vykonávaná za účelem tvoření a směny hodnot, nebo při poskytování hospodářských služeb, vyniká nad ostatní prvky hospodářského života, které mají pouze povahu nástrojů.

Neboť tato práce, ať už konána samostatně (ve vlastní odpovědnosti) nebo vedena druhým, vychází bezprostředně od osoby, která věci přírody poznává jakousi svou pečeti a je podrobuje své vůli. Člověk svou prací obvykle udržuje život svůj a svých, spojuje se se svými bratřími a slouží jim, může se cvičit v pravé lásce a poskytovat druhou pomoc ke zdokonalování Božího stvoření. Máme dokonce za to, že prací, obětovanou Bohu, spojuje se člověk se svým vykupitelským dílem Ježíše Krista, který propůjčil práci vynikající důstojnost, když v Nazaretě pracoval vlastníma rukama. Z toho plyne pro každého povinnost poctivě pracovat a také právo na práci; povinností společnosti je pak podle v ní daných poměrů pomáhat občanům, aby mohli najít dostatečné pracovní příležitosti. A konečně práce se má odměňovat tak, aby se člověku poskytl možnosti důstojně rozvíjet svůj a svých materiální, společenský, kulturní a duchovní život vzhledem k úkolu a produktivitě jednoho každého, jakož i podmínkám podniku a veřejného blaha.(6)

Uskutečňuje-li se hospodářská činnost většinou sdruženou prací lidí, je nespravedlivé a nelidské ji pořádat a řídit tak, aby některým pracujícím byla ke škodě. Častěji se totiž i za našich dnů stává, že pracující jsou jaksi přiváděni do otroctví vlastní práce. To se nikdy neospravedlní tak zvanými hospodářskými zákony. Veškerý plod práce má se tedy přizpůsobit vzhledem na potřeby osoby a způsob jejího života; především jejího života domácího, zvláště pokud se týká matek rodiny, vždy s ohledem i k pohlaví a věku. Dále ať se pracujícím při výkonu jejich práce poskytuje možnost rozvinout schopnosti a svou osobnost. Dávající tomuto výkonu s náležitou

odpovědností čas i své síly, mají se též všichni těšit dostatečnému odpočinku a volnému času, aby se mohli věnovat rodinnému, kulturnímu, společenskému a náboženskému životu. Ba mají mít příležitost svobodně rozvíjet síly a schopnosti, které případně v práci povolání mohli málo pěstovat.

68. (*Účast v podnicích a v celkovém pořádku hospodářství a o pracovních konfliktech.*) V hospodářských podnicích ať se osoby, totiž svobodní a svéprávní lidé, stvoření k Božímu obrazu, sdružují. Tak se zřetelem na úkoly jednoho každého, ať majitelů, resp. zaměstnavatelů nebo vedoucích, nebo dělníků a zároveň při nutném zachování jednoty řízení práce, ať se vhodně určenými způsoby rozvíjí činná účast všech ve správě podniků.(7) Poněvadž pak častěji se o hospodářských a sociálních podmínkách již nerozhoduje v samém podniku, ale výše, institucemi vyššího řádu, od nichž závisí budoucí úděl pracujících a jejich dětí, ať mají účast i v těchto institucích, a to bezprostředně sami, nebo prostřednictvím svobodně volených zástupců.

Mezi základní práva lidské osoby dlužno připočíst právo pracujících svobodně zakládat sdružení, která je mohou opravdu zastupovat a přispívat k správnému uspořádání hospodářského života, i právo se svobodně účastnit jejich činnosti bez nebezpečí odvetných opatření. Touto hospodářskou účastí, spojenou s pokračujícím hospodářským a sociálním vzděláním, bude se u všech den ze dne zvětšovat vědomí vlastního úkolu a odpovědnosti, což je povede k tomu, aby se podle schopností a sobě vlastních způsobů cítili účastníky celého díla hospodářského a sociálního pokroku i ve vytváření všeobecného společného blaha.

Vzniknou-li opravdu hospodářsko-sociální konflikty, dlužno usilovat, aby došlo k jejich smírnému řešení. Třebas pak vždy se má mezi stranami především hledat upřímný dohovor, přece i v dnešních okolnostech může zůstat k hájení vlastních práv a dosažení spravedlivých požadavků pracujících nutnou, i když poslední pomůckou stávka. Ale mají se vpravdě co nejdříve hledat cesty k jednání a obnovení prostředkujícího rozhovoru.

69. (*Určení pozemských hodnot všem lidem.*) Bůh učinil zemi se vším, co obsahuje, k užtku všech lidí a národů, takže stvoření hodnoty za vedení spravedlnosti a doprovodu lásky mají se rozlévat stejným (spravedlivým) způsobem všem.(8) Ať jsou jakékoliv formy vlastnictví, přizpůsobené oprávněným zřízením národů podle různých a měnitelných okolností, vždy dlužno přihlížet k všeobecnému určení těchto hodnot. Proto člověk, užívající těchto dober, má považovat vnější věci, které oprávněně drží, nejen jako své vlastní, ale i jako společné v tom smyslu, aby prospívaly nejen jemu, ale i jiným.(9) Ostatně právo mít dostatečnou účast na dobrech pro sebe a svou rodinu přísluší všem. Tak smýšleli otcové a učitelé Církve, učíce, že lidé, a to nejen z nadbytku, jsou povinni pomáhat chudým.(10) Kdo pak se nachází v krajní nouzi, má oprávněně opatřit si nutné z bohatství jiných.(11) „Protože je ve světě tolik tísněných hladem, posvátný koncil naléhá na všechny, ať jednotlivce nebo státní autority, aby pamětivli oné myšlenky otců: „Umírající hladem nasycuj, poněvadž nebudeš-li nasycovat, zabiješ“, (12) svá dobra pomáhej možnosti jednoho každého skutečně sdělovati a používali zvláště těm, ať jednotlivcům nebo národům, které jin, pomocnými prostředky zaopatřenými, dovolí, aby sami sobě pomáhali se rozvíjet.

Ve společnostech hospodářsky méně vyvinutých se nezřídka obecnému určení dober částečně učiní zadost zvyklostmi a tradicemi, vlastními společnostmi, jimiž každému členu se poskytují nejnnutnější dobra. Dlužno se však varovat, aby se nějaké obyčeje nepovažovaly za nezměnitelné, jestliže již neodpovídají novým požadavkům dnešní doby; na druhé straně nemá se dělat nic nerozumně proti ušlechtilým zvyklostem, jež nepřestávají být velmi užitečné, přizpůsobí-li se vhodně dnešním podmínkám. Podobně v národech hospodářsky značně vyvinutých může přivést k účinnosti společné určení hodnot jakýsi systém sociálních zařízení, směřujících k zabezpečení a jistotě (např. sociální pojištění — pozn. překl.). Dále dlužno rozvíjet rodinné a společenské služby, zvláště ty, které napomáhají vzdělání a výchově ducha. Při všech těchto věcech, jež se mají zavést, dlužno však bdít, aby občané nebyli uvedeni vůči společnosti k jakési netečnosti, jakož aby neodmítali břímě přijaté povinnosti a službu.

70. (*Investice a peněžnictví.*) Investice mají ze své strany směřovat k opatrování pracovních možností a dostatečných výdělků, jak dnešnímu, tak budoucímu obyvatelstvu. Kdo rozhodují o investicích a organizaci hospodářského života — ať jsou to jednotlivci nebo skupiny, nebo státní moci — mají mít tyto cíle na zřeteli a uvědomit si svou vážnou povinnost s jedné strany bdít, aby se zajistily potřebné věci, vyžadované k slušnému životu ať jednotlivců i celé společnosti a z druhé strany hledět do budoucnosti a vytvářet správnou rovnováhu mezi potřebami dnešní individuální i kolektivní spotřeby s investičními požadavky pro příští generaci. Vždy také mají na zřeteli naléhavé potřeby hospodářsky méně pokročilých národů nebo zemí. V měnové otázce se má bdít, aby se nepoškodil prospěch ani vlastního národa, ani národů jiných. Dále dlužno pečovat, aby se změnami hodnoty měny (měnové reformy) se nespravedlivě nepoškozovali hospodářsky slabí.

71. (*Nabývání vlastnictví a soukromý majetek; otázka latifundií.*) Poněvadž vlastnictví a jiné formy soukromého majetku vnějších dober přispívají k výrazu osoby, poněvadž jí kromě toho umožňují plnit její úkol ve společnosti a hospodářství, velmi záleží na tom, aby se dopřálo nabývání jistého majetku vnějších dober, jak pro jednotlivce tak pro společnost.

Privátní vlastnictví nebo jakési držení vnějších dober propůjčují zajisté každému nutnou oblast osobní a rodinné samosprávy a mají se považovat jako rozšíření lidské svobody. Konečně poněvadž podněcují uplatnění služeb a odpovědnosti, tvoří jakousi podmínku občanských svobod.(13)

Formy takového držení nebo vlastnictví jsou dnes rozličné a den ze dne se ještě více různí. Všechny však, přes, společností připravené a zaručené společenské prostředky, práva a služby, zůstávají zdrojem jistoty, který nelze podceňovat. Což dlužno říci nejen o vlastnictví hmotném, ale i nehmotných hodnotách, jakými jsou schopnosti povolání (profesionální).

Právo privátního majetku není však v rozporu onomu právu, které různými formami spočívá v základu veřejného vlastnictví. Převedení statků do veřejného vlastnictví může se uskutečnit leč příslušnou autoritou podle požadavků obecného blaha a v jeho mezích při poskytnutí spravedlivé náhrady. Mimo to má veřejná autorita zabránit, aby někdo nezneužíval soukromého vlastnictví proti společenským zájmům.(14)

Soukromé vlastnictví samo má pak svou přirozenost sociální charakter, který je založen zákonem o společném určení dober.(15) Když se tento sociální charakter zanedbává, vlastnictví se mnohdy stává příležitostí chamtivosti a těžkých zmatků a útočníkům proti němu se dává záminka volat v pochybnost jeho samé oprávnění.

V četných hospodářsky méně vyvinutých zemích existují velké nebo i nesmírně rozlehlé plochy zemědělské půdy, obdělávané prostředně, nebo za účelem zisku ponechané úhořem, zatím co většina národa pozemek nemá vůbec, nebo má jen nepatrné parcely a přitom se jasně jeví naléhavá potřeba rozvoje plodnosti půdy. Nezřídka ti, kteří jsou velkostatkáři najímání k práci, nebo kdo jako nájemci obdělávají část jejich půdy, dostávají jen plat nebo příjem nedůstojný člověka, nemají slušné obydlí a jsou vykořisťováni zprostředkovateli. Zbavení vši jistoty, žijí v takové osobní závislosti, že je jim vzata téměř každá možnost dobrovolného a odpovědného jednání a všecken pokrok ve vzdělání člověka a veškerá účast v politickém a sociálním životě je jim odepřena. V těchto různých případech jsou tedy nutné reformy: aby vzrůstaly výdělky, aby se zlepšily pracovní podmínky, aby se zvýšila jistota při najímání a aby se dal podnět k samostatné práci; ba spíše ať se rozdělí nedostatečně obdělávané

pozemky těm, kteří onu půdu mohou zúrodňovat. V tomto případě mají se jim poskytnout potřebné vybavení a prostředky, zvláště výchovná pomoc a možnosti spravedlivého uspořádání společné práce. Kdykoli pak obecné blaho vyžaduje vyvlastnění, má se stanovit spravedlivá náhrada, berouc v úvahu všechny okolnosti.

72. (*Hospodářsko-společenská činnost a království Kristovo.*) Křesťané, kteří jsou činní účastní v dnešním hospodářsko-společenském pokroku a jsou průkopníky spravedlnosti a lásky, nechť jsou přesvědčeni, že mohou mnoho přispět k prospěchu lidstva a míru ve světě. Nechť svítí příkladem v tomto kruhu činnosti ať jako jednotlivci, ať ve sdruženích. Dosáhnou-li nejnutnější vědomosti a zkušenosti, ať zachovávají v pozemských snahách správný postup ve věrnosti vůči Kristu a Jeho evangeliu tak, aby celý jejich jak individuální, tak společenský život byl prodchnut duchem Blahoslavenství, zvláště chudoby.

Kdokoliv poslušen Krista, hledá především království Boží, dostane odtud účinnější a čistší lásku k pomoci všem svým bratřím, aby podněcován láskou zdokonaloval dílo spravedlnosti. (16)

Poznámky

K č. 63

(1) Srov. Pius XII, Poselství 23. března 1952: AAS 44, 1952, str. 273; Jan XXIII, Alokuce k A. C. L. I., 1. května 1959: AAS 51, 1959, str. 358

K č. 64

(2) Srov. Pius XI., Encykl. Quadragesimo anni: AAS 23, 1931, str. 190 násl.; Pius XII, Poselství 23. března 1952: AAS 44, 1952, str. 278 násl.; Jan XXIII, Encykl. Mater et Magistra: AAS 53, 1961, str. 450. Konst. Vat. II, Dekret Inter mirifica, kap. I., n. 6: AAS 56, 1964, str. 147

(3) Srov. Mat. 16, 26, Luk. 16, 1—31; Kolos. 3, 17

K č. 65

(4) Srov. Lev XIII., Encykl. Libertas, praestantissimum, 20. června 1888: AAS 20, 1887—1888, str. 597 násl.; Pius XI, Encykl. Quadragesimo anno: AAS 23, 1931, str. 191 násl.; Jan XXIII, Encykl. Mater et Magistra: AAS 53, 1961, str. 401—404

K č. 66

(5) K zemědělským problémům srov. zvláště Jan XXIII, Encykl. Mater et Magistra: AAS 53, 1961, str. 341 násl.

K č. 67

(6) Srov. Lev XIII. Encykl. Rerum Novarum: AAS 23, 1890—91, str. 649, str. 662; Pius XI, Encykl. Quadragesimo anno: AAS 23, 1931, str. 200—201; týž, Encykl. Divini Redemptoris: AAS 29, 1937, str. 92; Pius XII, Poselství rozhlasem o vigilii narození Páně 1942: AAS 35, 1943, str. 20; týž, Alokuce 13. června 1943: AAS 35, 1943, str. 172; týž, Poselství rozhlasem ke španělským dělníkům 11. března 1951: AAS 43, 1951, str. 215; Jan XXIII, Encykl. Mater et Magistra: AAS 53, 1961, str. 419

K č. 68

(7) Srov. Jan XXIII, Encykl. Mater et Magistra: AAS 53, 1961, str. 408, 424, 427; slovo pak „curatione“, „ve správě“, je vzato z textu encykl. Quadragesimo anno: AAS 23, 1931, str. 199. Se zřetelem vývoje otázky srov. také: Pius XII, Alokuce 3. června 1950: AAS 42, 1950, str. 485—488; Pavel VI, Alokuce 8. června 1964: AAS 56, 1964, str. 574—579

K č. 69

(8) Srov. Pius XII. Encykl. Sertum laetitiae: AAS 31, 1939, str. 642; Jan XXIII, Alokuce konsistoriální: AAS 52, 1960, str. 5—11; týž, Encykl. Mater et Magistra: AAS 53, 1961, str. 411

(9) Srov. sv. Tomáš, Summa theol. II — II. q. 32, a. 5 ad 2; tamže q. 66, a. 2; srov. vysvětlení u Lva XIII, Encykl. Rerum Novarum: AAS 23, 1890—91, str. 651; srov. také Pius XII, Alokuce 1. června 1941: AAS 33, 1941, str. 199; týž, Rozhlas. poselství o narozeninách 1954: AAS 47, 1955, str. 27

(10) Srov. sv. Basil, Hom. in illud Lucae „Destrum horrea mea“, n. 2 [P. G. 31, 263]; Lactantius, Divinarum Institutionum, lib. V, de iustitia [P. L. 6, 565B]; sv. Augustin, In Ioann. Ev. tr. 50, n. 6 [P. L. 35, 1760] týž, Enarratio in Ps. CXLVII, 12, 1165 týž, Regulae Pastoralis liber, pars III, c. 21 [P. L. 77 87]; sv. Boneventura in III Sent. d. 33 dub. 1 [ed. Quaeracchi III, 728]; týž, in IV Sent. d. 15, p. II, a. 2, q. 1 [ed. cit. IV, 371b]; q. de superfluo [ms. Assisi, Bibl. comun. 186, ff. 112a—113a]; sv. Albert Vel., in III Sent., d. 33, a. 3, sol. 1 [ed. Borgnet XXVIII, 611]; týž, in IV Sent. d. 15, a. 16 [ed. cit. XXIX, 494—497]. K určení nadbytečného z našich časů pak srov. Jan XXIII, Rozhlasové poselství 11. září 1962: AAS 54 1962, str. 682: „Dovere di ogni uomo, dovere impellente del cristiano e di considerare il superfluo con la misia delle necessita altrui, e di ben vigilare perché l'amministrazione e la distribuzione dei beni creati venga posta a vantaggio di tutti“. „Povinnosti každého člověka a náležitavou povinností křesťana je zkoumat přebytek měřítkem potřeb druhého a pečlivě bdít nad tím, aby správa a rozdělování stvořených hodnot byly prováděny ve prospěch všech.“

(11) V tom případě platí stará zásada: „V krajní nutnosti vše je společné, to jest vše se má zespolečnit“. Z jiné strany pro ráz, rozsah a způsob, kterým se v předloženém textu aplikuje zásada, kromě schválené moderní autority: Srov. sv. Tomáš, Summa Theol. II—II, q. 66, a. 7. Jak patrně, pro správnou aplikaci zásady dlužno zachovat všechny morálně vyžadované podmínky.

(12) Srov. Gratiani, Decretum, C. 21, dist LXXXVI [ed. Friedberg, I, 302]. Toto rčení lze nalézt již in P. L. 54, 591 A (srov. Antonianum, 27, 1952, str. 349—366).

K č. 71

(13) Srov. Lev XIII, Encykl. Rerum Novarum ASS 23, 1890—91, str. 643—646; Pius XI, Encykl. Quadragesimo anno: AAS 23, 1931, str. 191; Pius XII, Rozhlasové poselství 1. června 1941. AAS 33, 1941, str. 199; týž, Rozhlasové poselství o vigilii narození Páně 1942: AAS, 35, 1943, str. 17; týž, Rozhlasové poselství 1. září 1944: AAS 36, 1944, str. 253; Jan XXIII, Encykl. Mater et Magistra: AAS 53, 1961, str. 428—429

(14) Srov. Pius XI, Encykl. Quadragesimo anno: AAS 23, 1931, str. 214; Jan XXIII, Encykl. Mater et Magistra: AAS 53, 1961, str. 429

(15) Srov. Pius XII, Svatodušní rozhlasové poselství, 1941: AAS 44, 1941, str. 199; Jan XXIII, Encykl. Mater et Magistra: AAS 53, 1961, str. 430

K č. 72

(16) Pro správné užívání statků podle učení Nového zákona srov. Luk. 3, 11; 10, 30 násl.; 11, 41; I. Petr 5, 3; Mar 8, 36; 12, 29—31; Jak. 5, 1—6; I. Tím 6, 8; Efes 4, 28; II. Kor, 8, 13 násl. I. Jan 3, 17 násl.

Hlava IV.

ZÍVOT POLITICKÉ SPOLEČNOSTI

73. (*Dnešní veřejný život.*) V naší době lze pozorovat hluboké změny i v politické struktuře a zařízení národů, které provázejí jejich kulturní, hospodářský i společenský vývoj; tyto změny velmi ovlivňují státně-politický život, zvláště pokud se týká občanské svobody při vykonávání práv a povinností všech, jakož i ve snaze usku-
tečňovat obecné blaho a pořádání občanských vztahů mezi sebou a veřejnou autoritou.

Z živějšího vědomí lidské důstojnosti pramení v různých krajích světa snaha vytvořit politicko-právní řád, v němž se budou lépe chránit práva osoby ve veřejném životě, jako jsou práva svobodně se shromažďovat, sdružovat, vyjadřovat vlastní názory a soukromě i veřejně vyznávat náboženství. Ochrana těchto osobních práv je totiž nezbytnou podmínkou, aby občané, ať jednotliví nebo organizovaní, mohli se účinně podílet na životě a řízení státu.

S kulturním, hospodářským a sociálním pokrokem roste též v mnohých touha převzít větší podíl v utváření politického života. Ve vědomí mnohých se prohloubila snaha, aby, aniž by se zanedbávaly povinnosti vůči politické společenosti, se zachovávala práva menšin kteréhokoliv národa; přitom den ze dne roste úcta vůči lidem jiného mínění nebo jiného náboženství; zároveň se vytváří širší spolupráce, aby všichni lidé, nejen několik privilegovaných mohli skutečně užívat osobní práva.

Tím více pak dlužno zavrhnout jakékoli formy politického života v některých zemích, které stojí v cestě občanské a náboženské svobodě, rozmnožují oběti politických vášní a zločinů a zneužívají výkon státní moci k prospěchu některé strany nebo samých vedoucích činitelů ke škodě veřejného blaha.

K výstavbě vpravdě lidského politického života není nic důležitějšího, než pěstovat vnitřní smysl pro spravedlnost

a blahovůli, jakož i službu veřejnému blahu a posilovat základní přesvědčení o pravé povaze politické společnosti a o účelu, správném výkonu a mezích veřejné moci.

74. (*Povaha a účel politické pospolitosti.*) Jednotlivci, rodina a rozmanité skupiny, které tvoří občanskou společnost, jsou si vědomi vlastní nedostatečnosti k dosažení plně lidského života a cítí nutnost širšího společenství, v němž by všichni denně svými silami přispívali k stále lepšímu uskutečňování společného blaha.(1) Proto zakládají různé formy politické společnosti. Politická společnost existuje tedy pro ono společné blaho, jímž dostává své plně ospravedlnění a smysl a z něhož odvozuje své původní a nezcizitelné oprávnění. Společné blaho obsahuje pak soubor oněch podmínek společenského života, jimiž jednotlivci, rodiny a společenské skupiny mohou plněji a rychleji dosáti své vlastní zdokonalení.(2)

Je pak mnoho a rozmanitých lidí, kteří se scházejí v politické společnosti a mohou se oprávněně klonit k různým názorům. Aby se tedy politická společnost rozcházejícími se názory nerozvrátila, vyžaduje se autorita, aby řídila síly všech občanů k společnému blahu, ne mechanicky nebo despoticky, ale především jako morální síla, která se opírá o svobodu a vědomí převzaté povinnosti a odpovědnosti.

Je tedy zřejmo, že politická společnost a veřejná moc mají základ v lidské přirozenosti a tak náležejí k Bohem předeem stanovenému řádu, třebaž určení vládní formy a volba vládců se ponechá svobodné vůli občanů.(3)

Z toho rovněž plyne, že výkon politické moci, ať ve společnosti jako takové nebo v institucích reprezentujících stát, vždy se má uskutečňovat v mezích morálního řádu podle legitimního právního řádu, který již existuje, nebo se má stanovit. Tehdy jsou občané ve svědomí vázáni k poslušnosti.(4) Z toho je vpravdě zřejmá odpovědnost, důstojnost a význam těch, kteří jsou v čele.

Kde jsou pak občané veřejnou mocí, pokračující svou kompetenci, utiskování, ať se nevzpouzejí v tom, co objektivně vyžaduje veřejné blaho; je jim však dovoleno proti zneužití oné moci svá práva a svých spoluobčanů hájit, při zachování patřičných mezí, jež vymezuje přirozený a evangelický zákon.

Konkrétní způsoby, jimiž politická společnost pořádá vlastní strukturu a výkon veřejné moci, mohou být vpravdě různé podle rozmanité povahy národů a historického vývoje; vždy však mají sloužit k vytváření vzdělaného, mírumilovného a ke všem laskavého člověka, k prospěchu celé lidské rodiny.

75. (*Spolupráce všech ve veřejném životě.*) S lidskou přirozeností plně souhlasí hledat právně-politické struktury, které by poskytl účinnou možnost všem občanům vždy lépe a bez jakékoli diskriminace svobodně a činně se zúčastnit jak při stanovení právních základů jejich politické společnosti, tak i řízení státu a politického dění na vymezení oblasti činnosti a cílů různých zařízení, tak i na volbě vedoucích činitelů.(5) Všichni občané mají být pamětlivi práva a zároveň povinnosti užít svého svobodného hlasu (hlasovacího práva) k zvyšování společného blaha. Církev má za hodné chvály a úcty práci těch, kdo se věnují ve službě lidí dobru státu, politické práci a nesou odpovědnost za takovou službu.

Aby spolupráce občanů, spojená s vědomím odpovědnosti, dosahovala v každodenním životě státu svůj úspěšný výsledek, vyžaduje se pozitivní právní řád, v němž by bylo dáno vhodné rozdělení úkolů a funkcí veřejných orgánů ve spojení s účinnou a nezávislou právní ochranou. Mají být uznávána a zvyšována(6) práva všech jednotlivců, rodin a společenských skupin a jejich uplatňování, ovšem při plnění oněch povinností, jimiž jsou všichni občané vázáni. Mezi nimi dlužno připomenout povinnost poskytovat státu materiální a osobní služby, jež vyžaduje společné blaho. Vládní činitelé se mají vystříhat činit překážky rodinným, společenským a kulturním sdružením, skupinám nebo intermediálním zřízením, a bránit jim v jejich oprávněné a účinné činnosti, které spíše se mají snažit ochotně a rádně napomáhat. Občané, ať jednotliví nebo sdružení, nemají připisovat veřejné vrchnosti nadměrnou moc, ani od ní nevhodně nevyžadovat přílišné výhody a zisk, aby nezmenšovali vlastní odpovědnost jednotlivců, rodin a společenských skupin.

V komplexnosti současných poměrů je veřejná autorita častěji nucena zasahovat do společenských, hospodářských a kulturních věcí k zabezpečení vhodnějších předpokladů, jež by účinněji napomáhaly občanům a jejich skupinám svobodně kráčet k plnému lidskému blahu. Podle rozmanitých zemí a vývoje národů mohou se pak vztahy mezi socializací(7) a autonomií a pokrokem jednotlivce chápat různým způsobem. Kde se však výkon práv v zájmu veřejného blaha na čas omezil, po změně okolností má se co nejdříve obnovit svoboda. Je nelidské, když politická moc upadá do totalitních nebo diktátorských forem, které porušují práva osoby nebo společenských skupin.

Občané ať velkodušně a věrně pěstují lásku k vlasti, ale bez omezení myslí, totiž tak, aby měli vždy zároveň na mysli blaho celé lidské rodiny, která je spojena různými svazky mezi rasami, kmeny a národy.

Nechť jsou si v politické společnosti všichni křesťané vědomi zvláštního a vlastního poslání, jímž mají záhit příkladem, jak se má jednat ve svědomité odpovědnosti a sloužit k zvyšování obecného blaha, tak aby i skutky ukazovaly, jak se má spojovat autorita a osobní svoboda (iniciativa), podnikavost se solidárním spojením se společenským celkem, pravá jednota s plodnější rozmanitostí. Stran řízení věci časné ať se uznávají oprávněné a mezi sebou odlišné názory, a jednotlivci i skupiny, které je čestně obhajují, ať jsou v úctě. Politické strany mají pak podporovat to, co podle jejich úsudku vyžaduje obecné blaho; nikdy však není dovoleno dávat přednost vlastnímu zájmu před společným blahem.

Dnes je vpravdě velmi nutná jak lidu, tak zvláště mládeži občanská a politická výchova; má se o ni horlivě pečovat, aby všichni občané mohli mít podíl na životě politické společnosti. Kdo jsou, nebo mohou se stát schopní k výkonu politického umění, nesnadnému a velmi ušlechtilému zároveň,(8) ať se připravují a snaží se je vykonávat, zapomenuvše na svůj prospěch a hmotné výhody. Proti nespravedlnosti a útlaku, svévolnému panování a nesnášenlivosti jednotlivce nebo politické strany ať vystupují v bezúhonnosti mravů a moudrosti; spravedlivě a poctivě, plni lásky a politické neohroženosti, ať se věnují blahu všech.

76. (*Politická společnost a Církev.*) Je velmi důležité, zejména kde je pluralistická společnost, aby byl zachován správný vztah mezi společností politickou a Církví a jasné se rozlišovalo mezi tím, co dělají křesťané ať jednotlivci nebo sdružení jako občané, vedeni křesťanským svědomím, a tím, co dělají v jednotě se svými pastýři jménem Církve.

Církev, kterou ohledem na její úkol a kompetenci nelze žádným způsobem směšovat s občanskou společností, která se neváže ani k žádnému politickému systému, je zároveň znamením a zárukou vyššího poslání (transcendence) přesažnosti lidské osoby.

Politická společnost a Církev jsou ve svých oblastech navzájem nezávislé a autonomní. Obě však, třebaž na základě různého poslání, slouží osobnímu a společenskému povolání týchž lidí. Tuto službu mohou vykonávat k dobru všech tím účinněji, čím lépe pěstují mezi sebou zdravou spolupráci, zajisté se zřetelem na místní a dobové okolnosti. Neboť člověk není omezen pouze na řád časný, ale jsa živ v lidské historii, zachovává si neporušeně své povolání věčné. Církev však, založená na lásce Vykupitele, přispívá k tomu, aby v hranicích národa i mezi národy šířili se rozvíjely spravedlnost a láska. Hlásáním evangelijní pravdy a osvětluje všechny oblasti lidské činnosti svým učením a svědectvím, vydáváním křesťany, ctí též a povznáší politickou svobodu i odpovědnost občanů.

Když byli posláni apoštolé a jejich nástupci s jejich spolupracovníky, aby zvěstovali lidem Krista, Spasitele světa, opírají se při výkonu svého apoštolátu o moc Boha, který přechasto sílu evangelia zjevuje ve slabosti svědků. Kdokoli totiž se zasvěcuje službě Božího slova, mají užívat cest a prostředků vlastních evangelia, které se v mnohém liší od prostředků pozemské obce.

Pozemské věci totiž a ty, které v postavení lidí tento svět převyšují, jsou mezi sebou úzce spojeny a sama Církev používá časných věcí, pokud to vyžaduje její vlastní poslání. Ale svou naději vpravdě nevěkládá do výsad nabitých jí státní autoritou; ba jestliže zjistí, že upřímnost jejího svědectví přichází jejich užíváním v pochybnost, nebo nové poměry vyžadují jiné uspořádání, spíše se výkonu některých zákonně nabytých práv zřekne. Avšak vždy a všude jí náleží právo hlásat s pravou svobodou víru, učit svou nauku o společnosti, volně vykonávat svůj úkol mezi lidmi a pronášet svůj morální úsudek i ve věcech, jež se týkají politického řádu, kdykoliv to vyžadují základní práva osoby nebo spása duši, používajíc všech a jen těch prostředků, které se shodují s evangeliem a dobrem všech podle rozdílnosti dob a okolností.

Církev, věrně se držíc evangelia a vykonávajíc ve světě své poslání, jímž jest pěstít a povznášet, cokoliv se najde v lidské společnosti pravdivého, dobrého a krásného, (9) posiluje mír mezi lidmi k slávě Boží. (10)

poznámky

K č. 74

(1) Srov. Jan XXIII, Encykl. Mater et Magistra: AAS 53, 1961, str. 417

(2) Srov. též tamže

(3) Srov. Řím. 13, 1—5

(4) Srov. Řím. 13, 5

K č. 75

(5) Srov. Pius XII, Rozhlasové poselství 24. prosince 1942: AAS 35, 1943, str. 9—24; 24. prosince 1944: AAS 37, 1945, str. 11—17; Jan XXIII, Encykl. Pacem in terris: AAS 55, 1963, str. 263, 271, 277 a 278

(6) Srov. Pius XII, Rozhlas. poselství 1. června 1941: AAS 33, 1941, str. 200; Jan XXIII, Encykl. Pacem in terris: 1. c. str. 273 a 274

(7) Srov. Jan XXIII, Encykl. Mater et Magistra: AAS 53, 1961, str. 416 Pius XI, Alokuce k vedoucím katolického universitního svazu: Discorsi di Pio XI (ed. Bertetto), Torino, vol. I, 1960, p. 743

K č. 76

(9) Srov. Konc. Vat. II., Konst. dogm. Lumen gentium, n 13: AAS 57, 1965, p. 17

(10) Srov. Luk. 2, 14

Hlava V.

MÍR A SPOLEČENSTVÍ NÁRODŮ

77. (Úvod.) V těchto našich letech, kdy dosud pocítují lidé přetěžké útrapy a úzkosti zuřící či hrozící války, celá lidská rodina ve svém procesu dospívání přišla k svrchovaně rozhodné hodině. Povlovně sdružená v jedno a všude si již lépe vědomá své jednoty, nemůže splnit úkol, který na ni naléhá, totiž pro všechny lidi a ve všech zemích vytvořit vpravdě lidštější svět, neobráti-li se všichni obnoveným duchem k pravému míru. Proto vzniká potřeba, aby zvěst evangelia, shodná s nejušlechtlejšími snahami a tužbami lidského pokolení zazářila v naší době novým jasnem, prohlašujíc strůjce míru jako blahoslavené, „poněvadž budou sloužit Božími syny“ (Mat. 5, 9).

Proto koncil, objasňuje pravý převznešený význam míru, chce po odsouzení válečných hrůz vroucně vyzvat křesťany, aby za pomoci Krista, původce míru, spolupracovali se všemi lidmi pro upevnění míru mezi nimi ve spravedlnosti a lásce a k přípravě prostředků, které slouží míru.

78. (Podstata míru.) Mír není pouhá nepřítomnost války, ani se nedá redukovat na pouhé ustálení rovnováhy soupeřících sil, ani nevzniká panovačnou vládou, ale ve správném a vlastním smyslu je „dílo spravedlnosti“ (Is. 32, 7). Je plodem řádu vstípeného lidské společnosti jejím Božským zakladatelem a má se uskutečňovat lidmi, prahnoucími po stále dokonalejší spravedlnosti. Neboť i když obecné blaho lidského pokolení se primárně řídí věčným zákonem, ale přece vzhledem na jeho konkrétní požadavky podléhá během času neustálým změnám, mír není nikdy v konečném držení, ale ustavičným úkolem. Když k tomu lidská vůle je vratká a raněná hříchem, zabezpečování míru vyžaduje neustále ovládání vášní jednoho každého a bdělost zákonné autority.

Ale to ještě nestačí. Mír zde na zemi nelze dosáhnout, není-li zabezpečeno dobro osob a lidé si nemohou s důvěrou vzájemně volně sdělovat bohatství svého ducha a nadání. K dosažení míru jsou naprosto nutné pevná vůle ctít jiné lidi a národy a jejich důstojnost a bratrské chování. Tak je mír také plodem lásky, která jde dále, než co může poskytnout spravedlnost.

Pozemský mír, který vzniká z lásky bliženecké, je pak obrazem a plodem míru Kristova, vycházejícího od Boha Otce. Neboť sám vtělený Syn, kníže pokoje, usmířil svým křížem všechny lidi s Bohem a obnovil jednotu všech v jednom lidu a jednom těle, ve vlastním těle zahubil nenávist (1) a povýšen zmrtvýchvstáním, vylil do srdcí lidí ducha lásky.

Proto všichni křesťané se usilovně vyzývají, aby „činíce pravdu v lásce“ (Efes. 4, 15), sjednotili se s lidmi vpravdě mírumilovnými k vyprošování a zajišťování míru. Pohnuti tím duchem, nemůžeme nechválit ty, kteří zřeknouce se vymáhání práv násilím, uplatňují prostředky obrany, které ostatně jsou po ruce i slabším, jen když se to může dít bez narušení práv a povinností jiných nebo společenosti.

Pokud jsou lidé hříšní, hrozí jim nebezpečí války a bude jim hrozit až do příchodu Krista; pokud pak spojení láskou, hřích překonávají, budou překonány i násilností, až se naplní slovo: „Zkují v radlice své meče a svá kopí v srpy ženců. Nezdvihnou meče kmen proti kmeni, aniž se budou cvičit k boji“ (Is. 2, 4).

Oddíl 1.

ZAMEZENÍ VÁLKY

79. (Krutost válek nutno zmírnit.) Třebas nedávné války způsobily našemu světu nejtěžší materiální i morální škody, doposud válka působí denně své pustošení v některé části světa. Ba, pokud se ve válce používají vědecké zbraně jakéhokoli druhu, hrozí její strašná povaha bojující přivést k barbarství, které daleko převyšuje barbarství dřívějších dob. Kromě toho složitost dnešní situace a spletitost mezinárodních vztahů umožňují, aby se vedly novými úskočnými a podvratnými metodami války skryté. V mnohých okolnostech se jako nový způsob vedení války považuje použití metod teroru.

Koncil, maje před očima tento politováníhodný stav lidstva, chce především vyvolat ve vědomí trvalou sílu přirozeného práva národů a jeho všeobecné zásady. Samo svědomí lidského pokolení tyto zásady víc a více důrazně proklamuje. Akce tedy, které jim úmyslně odporují, i rozkazy k takovým činům jsou zločinné a ani slepá poslušnost nemůže zbavit viny ty, kteří je provádějí. Mezi tyto akce dlužno především zaznamenat systematické

vyhlazování celého kmene nebo národní menšiny, jimiž se jakýmsi způsobem a metodou vyhošťuje všechen rod, národ nebo etnická menšina. Tyto úděsné zločiny dlužno přísně odsoudit; nejvyšší chválena budiž pak odvaha těch, kteří se nebojí otevřeně takovým rozkazům odporovat.

Ohledně války vznikly různé mezinárodní dohody, jež podepsaly mnohé národy, aby byla zmírněna nelidskost válečných akcí a jejich následky: toho druhu jsou konvence, mající na zřeteli úděl raněných vojáků nebo zabitců a různé smlouvy toho druhu. Tyto pakty se musejí zachovávat; ba dokonce všichni, zvláště veřejné moci a znalci v tomto oboru musí se snažit ze všech sil, aby je zdokonalili, a tak lépe a účinněji přispěli ke krocení válečnické hrůzy. Kromě toho se zdá spravedlivé, aby zákony lidsky chránily ty, kteří z popudu svědomí odmítají použít zbraně, ačkoliv k jiné formě sloužit lidské společnosti jsou ochotni.

V každém případě válka není z lidských věcí vykořeněna. Pokud však existuje nebezpečí války a chybí příslušná a přiměřená mocenskými prostředky vybavená mezinárodní autorita, potud nelze vládám upírat právo oprávněné obrany, ovšem po vyčerpání všech prostředků mírového jednání. Vládám států a jiným, kteří se podílejí na odpovědnosti za stát, přísluší tedy povinnost chránit blaho jim svěřených národů a tak závažné otázky řešit odpovědně. Ovšem něco jiného je používat zbraní k obraně spravedlivých práv národa a něco jiného chtít jiné národy porobit. Ani válečný potenciál neopravňuje každé jeho válečné nebo politické použití, i když už válka nešťastně vypukla, nestává se tím samým mezi protivníky vše dovoleno [tj. používat všech prostředků].

Kdo jsou oddáni službě vlasti v armádě a považují se jako služebníci bezpečnosti a svobody národů a zastávají-li svůj úkol správně, vpravdě přispívají k upevnění míru.

80. (*Totální válka.*) Hruža a zvrácenost války se zvýšila vzrůstem vědeckých zbraní do nedozírnosti. Neboť válečné akce s použitím těchto zbraní mohou způsobit ohromné a nerozlišitelné destrukce, které proto daleko překračují meze oprávněné obrany. Ba, jestliže by se plně užíly tyto prostředky, které se nacházejí již ve zbrojnicích velkých národů, došlo by k téměř úplnému vzájemnému vyhlazení bojujících stran, nehledě k mnohým zpusťšením, vzniklým ve světě a zhoubným účinkům, které doprovázejí užití zbraní toho druhu.

To vše nás nutí, abychom zkoumání o válce postavili na zcela nový základ.(2) Ať si lidé tohoto věku uvědomí, že budou vydávat těžký počet ze svých válečných akcí. Od jejich dnešních rozhodnutí dalekosáhlé závisí budoucí vývoj.

Přihlížejíc k tomu, a za svá přejímajíc odsouzení totální války, vyhlášená již od posledních nejvyšších Pontifiků,(3) tato posvátná Synoda prohlašuje:

Každá válečná činnost, která směřuje ke zničení bez rozeznávání celých měst nebo rozsáhlých krajín s jejich obyvateli, je zločinem proti Bohu a samému člověku, který je nutno rozhodně a bez váhání odsoudit.

Obzvláštní nebezpečí dnešní války spočívá v tom, že těm, kteří mají nejnovější vědecké zbraně, dává se jakási příležitost provést takové zločiny a jakousi neuprosnou spojitostí může hnát lidskou vůli k nejpříšernějším rozhodnutím. Aby se to opravdu v budoucnu už nikdy nestalo, biskupové na celé zemi v jedno shromáždění, zapřísahají všechny, zvláště vůdce národů a ty, kteří řídí vojenské věci, aby takovou odpovědnost neustále promýšleli před Bohem a před veškerým lidstvem.

81. (*Závody ve zbrojení.*) Vědecké zbraně nejsou zajisté hromaděny pouze k tomu, aby byly použity v době války. Jestliže se totiž má za to, že jistota obrany té které strany závisí na schopnosti bleskově odrazit protivníka, hromadění těchto zbraní, které každého roku vzrůstá, slouží nezvyklým sice způsobem k odstrašování eventuálních protivníků. Což se mnohými považuje jako ze všeho nejúčinnější prostředek, jímž lze nyní mezi národy zajistit jakýsi mír.

Bez ohledu na tento neradný způsob, nechť jsou lidé přesvědčeni, že závody ve zbrojení, k nimž se uchylují mnohé národy, nejsou bezpečnou cestou k zachování míru, ani tak zvaná z nich plynoucí rovnováha není bezpečným a pravým mírem. Místo, aby se tím příčiny odstranily, spíše tím hrozí povlovné zhoršení. Zatímco se k přípravě nových zbraní vydávají převeliké částky, nelze poskytnout účinný lék tolikým bídám dnešního celého světa. Místo, aby se vpravdě a z kořene léčily neshody mezi národy, nakazí se jimi ještě jiné části světa. Bude nutno zvolit nové cesty, beroucí počátek z obnoveného ducha, aby se odstranilo toto pohoršení, a po osvobození světa od úzkosti, kterou je tísněn, může se budovat pravý mír.

Proto nutno znovu prohlásit: Závody ve zbrojení jsou nejtěžší pohromou lidstva a nesnesitelně ubližují chudým. Dlužno pak se velmi obávat, aby, jestliže potrvají, nezpłodily jednou všechno to záhubné neštěstí, k němuž již připravují prostředky.

Varování neštěstím, které umožnila lidská vynalézavost, využijme lhůtu svěřenou nám shůry, z níž se těšíme, abychom si více uvědomili vlastní odpovědnost a nalezli cesty, jak uvést v soulad naše rozpory způsobem celého důstojnějším. Boží prozřetelnost od nás naléhavě žádá, abychom se osvobodili od starého otroctví války. Odmítneme-li pokus toho druhu učinit, nevíme, kam nás dovede tato zlá cesta, kterou kráčíme.

82. (*Úplný zákaz války a mezinárodní akce k zamezení války.*) Je tedy zřejmé, že se musíme snažit ze všech sil, abychom připravovali dobu, kdy bude za souhlasu všech národů možno úplně zakázat válku. Což jistě vyžaduje, aby byla zřízena nějaká všeobecná, ode všech uznaná světová autorita, která by požívala účinné moci, k zajištění všem jak bezpečí, tak zachování spravedlnosti, tak úctu k právům. Avšak dříve, než se tato žádoucí autorita může zříditi, je třeba, aby dnešní nejvyšší mezinárodní centra se horlivě věnovala studiu vhodnějších prostředků k zajištění všeobecné bezpečnosti. Má-li se mír spíše zroditi ze vzájemné důvěry národů, než být národům vnucen terorem zbraní, musí se všichni přičinit, aby konečně přestaly závody ve zbrojení a začalo se skutečně s odzbrojováním, nikoliv jednostranně, ale rovnoměrně na základě úmluvy za skutečných a účinných záruk.(4)

Zatím nelze podceňovat již provedené a dosud prováděné pokusy odvrátit nebezpečí války. Spíše dlužno podporovat dobrou vůli přemnohých, kteří zatížení ohromnými starostmi svých vysokých úřadů, puzení však těžkou povinností, kterou jsou vázáni, snaží se eliminovat válku, kterou mají v ošklivosti, i když nemohou odstranit složitost skutečností. Je pak třeba úpěnlivě prosit Boha, aby jim dal sílu vytrvale bojovat a statečně uskuťňovat toto dílo nejvyšší lásky k lidem, kterým se mužně buduje mír. Toto dnes zajisté od nich vyžaduje rozepjat svou mysl a ducha nad hranice svého národa, odložit nacionální egoismus a touhu ovládat jiné národy, a chovat hlubokou úctu vůči celému lidstvu, které již tak pracně spěje ke své úplnější jednotě.

O mírových problémech a odzbrojení horlivě a neustále již prováděná zkoumání a mezinárodní kongresy, které o těchto věcech jednaly, dlužno považovat za první kroky k řešení tak velice těžkých otázek a nutno je do budoucna energičtěji podporovat, aby se dosáhlo praktických výsledků. Ovšem ať se lidé střeží spoléhat se jen na úsilí jiných, aniž by prozpytovali své vlastní mysl. Neboť vládcové národů, kteří jsou ručitelé veřejného blaha vlastního národa a zároveň zvyšovatele dobra na zemi, jsou velmi závislí na mnění a smýšlení mas. Nic jim není platno usilovat o upevnění míru, pokud lidi dělí a staví mezi sebe city nepřátelství, pohrdání a nedůvěry „rasové“ nenávisti a neústupné ideologie. Proto je naléhavá potřeba nové výchovy myslí a nový duch veřejného mínění. Kdo se věnují výchovné práci, zvláště mládeže, nebo vytvářejí veřejné mínění, nechť považují za svou nejvážnější povinnost vzdělávat mysl všech novými mírovými názory. Je však třeba, abychom

všichni změnili své srdce, majíce před očima ony úkoly na zemi, které můžeme konat k blahu našeho pokolení. Ať nás neklame mylná naděje. Neboť neopustili se city nepřátelství a nenávisti, neuzavřou-li se v budoucnu o všeobecném míru pevné a čestné smlouvy, bude patrně lidstvo, které je již ve vážném nebezpečí, jakkoliv dosáhlo podivuhodných vědeckých úspěchů, přivedeno k oné neblahé hodině, v které nezakusí jiný mír než příšerný mír smrti. Avšak zatím co se tyto myšlenky pronášejí, Církev Kristova, žijící uprostřed úzkosti tohoto času, nepřestává co nejpevněji doufat. Chce našemu věku opět a opět, v čas i nečas, hlásat apoštolskou zvěst: „Hle, nyní je čas příhodný,“ ke změně srdcí, „hle, nyní je den spásy.“(5)

Oddíl 2.

VYTVOŘENÍ MEZINÁRODNÍ SPOLEČNOSTI

83. *(Příčiny neshod a jejich překonání.)* K vybudování míru se především vyžaduje, aby se vykořenily příčiny různic mezi lidmi, jimiž se živí války, především nespravedlnosti. Nemálo jich vychází z přílišných hospodářských nesrovnalostí i z odkladu nutných náprav. Jiné pak vznikají z panovačného ducha a pohrdání lidmi, a když pátráme po hlubších příčinách, z lidské závislosti, nedůvěry, pýchy a jiných sobeckých vášní. Když člověk nemůže snést tolik nedostatků řádu, následuje, že i když nezuří válka, svět je neustále zachvacován spory a násilnostmi mezi lidmi. Když mimo to jsou táž zla ve vztazích mezi národy, je naprosto nutné, aby k překonání a zamezení a ke zkrocení bezuzdných násilností lépe a pevněji spolupracovaly a se koordinovaly mezinárodní instituce a neúnavně se podněcovalo tvoření orgánů pro podporu míru.

84. *(Společnost národů a mezinárodní instituce.)* Aby se moudře hledalo a účinněji dosahovalo za tohoto času vzájemně nutných vzrůstajících úzkých vztahů mezi všemi lidmi a všemi národy na zemi všeobecné blaho, je nutné, aby si společnost národů vytvořila řád, který odpovídá dnešním, úkolům, zvláště vzhledem k oněm početným zemím, které doposud trpí nesnesitelnou bídou.

K dosažení těch cílů musejí instituce mezinárodní společnosti svým způsobem pečovat o různé potřeby lidí, jak v oblasti společenského života, k níž patří výživa, zdravotnictví, výchova, práce, tak i v některých zvláštních situacích, které mohou tu a tam vyvstat, jako jsou všeobecná potřeba podpory rozvojových národů, pomoc svízelným uprchlíkům, rozptýleným po celém světě, nebo též pomáhat vystěhovalcům a jejich rodinám.

Již existující mezinárodní instituce všeobecné nebo regionální, mají jistě o lidstvo velkou zásluhu. Objevují se jako první pokusy k položení mezinárodních základů celé lidské společnosti, aby se rozřešily nejtěžší otázky naší doby, a to zvýšení pokroku na celé zemi a k zamezení válkám v každé formě. Na všech těch polích těší se Církev z ducha pravého bratrství, kvetoucího mezi křesťany i nekřesťany, který usiluje, aby podpory k odlehčení nesmírné bídě byly vždy intenzivnější.

85. *(Mezinárodní hospodářská spolupráce.)* Dnešní spojení lidského pokolení vyžaduje též větší mezinárodní spolupráce na poli hospodářském. Neboť třebas téměř všechny národy se staly svéprávné, přece ještě mnoho chybí, aby se vymanily z přílišných nerovností a od jakékoli formy nenáležité závislosti a všechny unikly nebezpečí těžkých vnitřních obtíží.

Rozvoj kteréhokoliv národa závisí od lidských a finančních pomoci. Občané kteréhokoliv národa musejí se připravovat k výkonu různých úkolů hospodářského a společenského života výchovou a odbornou výukou. To pak vyžaduje pomoc cizích odborníků, kteří přinášejí pomoc, ať se nechovají jako vládcové, ale jako pomocníci a spolupracovníci. Hmotná pomoc rozvojovým národům se nezabezpečí, nezmění-li se hluboce dnešní zvyklosti světového obchodu. Nad to vyspělé národy jim musejí poskytovat i jinou pomoc ve formě buď vzájemných darů, půjček nebo investic, které se mají poskytovat s velkomyslností a bez touhy po zisku z jedné strany a přijímat se vši čestností ze strany druhé.

Pro zavedení správného všeobecného hospodářského řádu dlužno odstranit přílišné snahy po zisku, národní ambice, choutky po politickém panství, kalkulace vojenského rázu i machinace k rozšiřování vnučování ideologií. Předkládají se četné hospodářské a sociální systémy; je si přát, aby znalci v nich našli společné základy zdravého světového hospodářského styku; to se usnadní, odstraní-li každý vlastní předsudky a bude ochoten k upřímně vedenému dialogu.

86. *(Některé vhodné normy.)* Pro tuto spolupráci zdají se být vhodné tyto normy:

a) Rozvíjejícím se národům musí výrazně a rozhodně ležet velmi na srdci cíl pokroku plné lidské zdokonalení jejich občanů. Mají pamatovat, že pokrok vzniká a roste především z práce a důmyslu občanů, a že se nemá opírat o pouhou cizí pomoc, ale zejména plně rozvíjené vlastní síly, jakož i o vlastního tvůrčího ducha a tradici. V této věci je třeba, aby ti, kteří mají na jiné větší vliv, dávali dobrý příklad.

b) Nejvážnější povinnost vyspělých národů je pak pomáhat vyvíjejícím se národům k plnění výše řečených úkolů. Proto ať u sebe zdokonalují duševní i materiální přízpůsobení, která se vyžadují k upevnění této spolupráce.

Tak budou v obchodním styku se slabšími a chudšími národy vědomě brát ohled na jejich dobro; neboť tyto onen výnos, který získávají z prodeje věcí u sebe vyrobených, potřebují k své vlastní výživě.

c) Mezinárodní společnost má pořádat a podněcovat rozvoj vpravdě tak, aby k tomu určenými prostředky se disponovalo co nejúčinněji a s plnou spravedlností. Tato společnosti také patří, ovšem při zachování principu subsidiarity, řídit hospodářské vztahy v celém světě, aby se rozvíjely podle pravidel spravedlnosti.

Ať se založí vhodné instituce k rozvoji a pořádání mezinárodního obchodu, zvláště s méně vyvinutými národy a ke kompenzování nedostatků, které vyplývají z přílišné nerovnosti možností mezi národy. Národům, směřujícím k pokroku, se má z podobného uspořádání poskytovat též nutná technická, kulturní a finanční pomoc, aby mohly dosáhnout přiměřeného rozvoje svého hospodářství.

d) V mnohých případech naléhá nutnost revidovat struktury hospodářské a sociální; ale dlužno se vystríhat technických, nedozrálých předložených řešení, zvláště těch, které zatímco člověku poskytují materiální výhody, škodily by jeho duchovním sklonům. Neboť „ne samým chlebem živ je člověk, ale každým slovem, které vychází z úst Božích“ (Mat. 4, 4). Kterákoliv pak část lidské rodiny nese ve svých lepších tradicích jakousi část od Boha lidstvu svěřeného pokladu, třebas mnozí nevědí, odkud pramení.

87. *(Mezinárodní spolupráce se zřetelem na vzrůst obyvatel.)* Svrchovaně nutná je mezinárodní spolupráce vzhledem na ony národy, které jsou dnes dosti často mimo toliké jiné těžkosti tísněny především problémem, který vyvstává z prudkého vzrůstu populace. Je naléhavě nutné zkoumat plnou a usilovnou spolupráci všech, zvláště bohatších národů, jak by se mohlo připravit a zprístupnit celé lidské společnosti to, co lidé potřebují k životu a přiměřenému vzdělání. Některé národy by mohly zlepšit své životní podmínky, kdyby po vhodném poučení přešly od zastaralých zemědělských metod k technickým zlepšením, která musí moudře přizpůsobit svým poměrům, a kromě toho zavést lepší sociální řád a rozdělení držby půdy.

Co se týká populačních problémů, vláda má práva a povinnosti ve svém národě v mezích vlastní kompetence; totiž v oblasti pokud jde o sociální a rodinné zákonodárství, o přesídlování venkovů do měst, o informace ohledně stavu a potřeb národa. Poněvadž tento problém dnes tak silně znepokojuje mysl lidí, jest si též přát, aby katoličtí odborníci, zvláště na universitách, o tom prováděli pečlivá studia a bádání šíře rozvíjeli.

Poněvadž pak mnozí tvrdí, že růst obyvatelstva země nutno aspoň v některých zemích všemi prostředky a jakéhokoli druhu i zásahem veřejné moci radikálně snížit, koncil všechny napomíná, aby se vystříhali veřejně nebo soukromě doporučovaných a někdy ukládaných řešení, jež odporují mravnímu zákonu. Neboť podle nezvratného práva člověka na manželství a plození dětí, rozhodování ohledně počtu dětí, jež mají zplodit, závisí na správném úsudku rodičů a nelze to nikterak přenechávat úsudku veřejné moci. Poněvadž pak úsudek rodičů předpokládá správně vycvičené svědomí, je velmi důležité, aby se všem poskytl přístup k vypěstění správné a opravdu lidské odpovědnosti, která odpovídá Božímu zákonu, i když má zřetel na okolnosti věcí a časů; to vpravdě vyžaduje, aby se po každé stránce zlepšily výchovné a společenské podmínky a zvláště aby se umožnila výchova náboženská neb aspoň pravě morální vzdělání. O vědeckých pokrocích ve zkoumání bezpečných a mravně nezávadných metod, jak lze pomoci manželům v řízení počtu dětí, budou pak lidé moudře vyrozuměni.

88. (*Úkol křesťanů poskytovat pomoc.*) Křesťané ať rádi a s celým srdcem spolupracují na vytvoření mezinárodního řádu, v němž by se opravdu ctily oprávněné svobody a panovalo bratrské přátelství všech, a to tím více, že větší část světa doposud trpí takovou bídou, že v chudých jakoby sám Kristus vysokým hlasem vyvolával lásku svých učedníků. Ať tedy nepůsobí v lidech pohoršení některé národy, jejichž větší počet občanů je častěji ozdoben jménem křesťan, oplývající množstvím statků, zatím co jiné pohřešují nezbytné věci k životu a jsou trápeny hladem, nemocemi a bídami všeho druhu. Neboť duch chudoby a lásky jsou slávou a svědectvím Církve Kristovy.

Chvály a pomoci zasluhují tedy oni křesťané, zvláště mezi mládeží, kteří se dobrovolně obětují v poskytování pomoci jiným lidem a národům. Ano, je úkolem veškerého Božího lidu, kterému jsou vzorem slovy i osobními příklady biskupové, podle svých sil ulehčovat bídu této doby, a to podle starého zvyku Církve nejen z nadbytku, ale i z majetkové podstaty.

Způsob sbírat a rozdělovat podpory — aniž je řízen strnule uniformovaně — ať je v diecézích, národech a na celém světě upraven správným řádem a kde se to bude zdát vhodné, ve spojení katolíků s jinými křesťany. Neboť duch lásky nezakazuje omezitelnou a uspořádanou sociální a charitativní činnost, spíše ji ukládá. Proto je též nutné, aby ti, kteří se chtějí věnovat službě rozvojových národů, prošli průpravou ve vhodných ústavech.

89. (*Účinná přítomnost Církve v mezinárodním společenství.*) Hlásá-li Církev na základě svého Božského poslání všem lidem evangelium a udílí jim poklady milosti, přispívá po celé zemi k upevnění míru a k položení pevného základu bratrského společenství lidí a národů: totiž k poznání Božího a přirozeného mravního zákona. Proto musí být Církev přítomna ve společenství národů, aby pěstila a povzbuzovala spolupráci mezi lidmi; a to jak prostřednictvím svých veřejných institucí, tak plnou a upřímnou spoluprací všech křesťanů, inspirovanou jedinou touhou sloužit všem.

To se účinněji dosáhne, budou-li se sami věřící, vědomi si své lidské a křesťanské odpovědnosti, snažit již ve svém životním prostředí povzbuzovat vůli ochotně spolupracovat s mezinárodní společností. Zvláštní péče v této věci má se vynakládat výchově mladých, jak náboženskou, tak občanskou výchovou.

90. (*Účast křesťanů v mezinárodních institucích.*) Jakousi vynikající formou mezinárodní činnosti křesťanů je nepochybně společenská práce, kterou vykonávají ať jednotlivci nebo sdružení v již existujících zařízeních nebo těch, jež se mají založit pro rozvíjení spolupráce mezi národy. K vytvoření společenství národů v míru a bratrství mohou dále velmi přispět různá katolická mezinárodní sdružení, která se mají posilovat zvýšením počtu dobře vzdělaných spolupracovníků, potřebnými prostředky a vhodnou koordinací sil. Neboť v naší době si sdružených podniků žádá účinnost akcí i potřeba rozhovorů. Kromě toho taková sdružení nemálo přispívají k pěstování smyslu pro celek, katolíkům jistě vhodnému a k výchově svědomí opravdové univerzální solidarity a odpovědnosti.

Jest nutno si přát, aby katolíci k správnému plnění svého úkolu v mezinárodním společenství se snažili aktivně a pozitivně spolupracovat jak s odloučenými bratři, kteří s nimi vyznávají jednu evangelickou lásku, tak se všemi lidmi, kteří touží po pravém míru.

Koncil vzhledem k nesmírnosti útrap, jimiž je i nyní sužována větší část lidského pokolení, a zároveň aby se všude zvyšovala Kristova spravedlnost a láska vůči chudým, pokládá vpravdě za velmi vhodné vytvořit jakýsi orgán všeobecné Církve, jehož úkolem bude burcovat katolíky, aby se zvyšoval rozvoj potřebných krajín a sociální spravedlnost mezi národy.

Poznámky

K č. 78

[1] Srov. Efes 2, 16; Kol 1, 20—22

K č. 80

[2] Srov. Jan XXIII, Encykl. Pacem in terris, 11. dubna 1963: AAS 55, 1963, str. 291: „Proto za našeho věku, který se honosí atomickou silou, je rozumu cizí, že válka je již vhodná k napravování porušených práv“.

[3] Srov. Plus XII, Alokuce 30. září 1954: AAS 46, 1954, str. 589; Poselství rozhlasem, 24. prosince 1954: AAS 47, 1955, str. 15 násl.: Jan XXIII, Encykl. Pacem in terris: AAS 55, 1963, str. 286—291; Pavel VI, Alokuce ve Shromáždění sjednocených národů, 4. října 1965 (OSN).

K č. 82

[4] Srov. Jan XXIII, Encykl. Pacem in terris, kde je řeč o umenšení zbrojení: AAS 55, 1963, str. 287

[5] Srov. II. Kor. 6, 2

ZÁVĚR

91. (*Úkol jednotlivých věřících a partikulárních církví.*) To, co tato posvátná Synoda z pokladu církevního učení předkládá, chce pomáhat všem lidem naší doby, ať věří v Boha, nebo ho výslovně neuznávají, aby jasněji chápající své celkové povolání, utvářeli svět více své vznešené důstojnosti, toužili po všeobecném a hlouběji založeném bratrství a podníceni láskou, velkodušným a společným úsilím byli právi naléhavým požadavkům naší doby.

Vzhledem k nesmírné rozdílnosti poměrů a forem kultury ve světě, má tato propozice v přemnohých svých partiích zajisté úmyslně jen všeobecný ráz: ano, třeba přednáší učení již v Církvi platné, poněvadž nezřídka

jde o věci podrobené neustálému vývoji, bude se zdokonalovat a rozšiřovat. Důvěřujeme však, že mnohé, co jsme proniknutí slovem Božím a duchem evangelia pronesli, může všem přinést platnou pomoc, zvláště bude-li křesťany za vedení jejich pastýřů přizpůsobeno situaci a způsobu myšlení jednotlivých národů a uvedeno v čin.

92. (*Dialog se všemi lidmi.*) Církec, která silou svého poslání má osvětlit evangelickou zvěstí celý svět a všechny lidi, kteréhokoli národa, rasy nebo kultury spojit v jednom Duchu, vzchází jako znamení onoho bratrství, které umožňuje a posiluje upřímný dialog.

To však vyžaduje, abychom pěstovali vzájemnou vážnost, úctu a svornost především v samé Církvi a při uznání oprávněné rozličnosti zaváděli vždy plodnější rozhovor mezi všemi, kteří tvoří jeden Boží lid, ať jsou to duchovní, nebo ostatní křesťané. Silnější je zajisté to, co věřící spojuje, než to, co rozděluje: budiž v nutných věcech jednota, v pochybách svoboda a ve všem láska.

My však svým duchem zároveň objímáme bratry a jejich obce doposud s námi v plném společenství nežijící, s nimiž nás však spojuje vyznávání Otce i Syna i Ducha Svatého a pouto lásky, pamatující totiž, že křesťanskou jednotu dnes očekávají a touží po ní i mnozí nekřesťané. Neboť čím více pokročí tato jednota pod mocným působením Ducha Svatého v pravdě a lásce, tím více bude předzvěstí jednoty a míru celému světu. Proto spojenými silami a více a více vhodnými formami se dnes účinně snažíme po dosažení tohoto přeslavného cíle, abychom den ze dne lépe zformovali Kristovým evangeliem, bratrsky spolupracovali ve vzácné službě lidské rodiny, která je v Kristu Ježíši volána v rodinu synů Božích.

Proto se též obracíme na všechny, kteří uznávají Boha a ve svých tradicích uchovávají drahocenné náboženské a lidské prvky, přejíce si, aby otevřený rozhovor nás všechny přivedl, abychom podněty Ducha věrně přijímali a odhodlaně splnili.

Touha po takovém rozhovoru, vedeném jedině láskou k pravdě a ovšem při zachování přiměřené opatrnosti, z naší strany nikoho nevylučuje, ani ty, kdo mají v úctě vznikající hodnoty lidského ducha, avšak jejich Původce doposud neznají, ani ty, kdo se staví proti Církvi a ji rozmanitými způsoby pronásledují. Protože Bůh Otec je počátkem i cílem všeho, jsme všichni povoláni státi se bratry. A tak volání tímže lidským a Božským povoláním, můžeme a musíme bez násilí a bez lsti spolupracovat na výstavbě opravdu pokojného světa.

93. (*Výstavba a dokonání světa.*) Křesťané, pamětliví slova Páně, „v tom poznají všichni, že jste moji učedníci, budete-li mít lásku k sobě vespolek“ (Jan 13, 35), nemohou si přát nic horoucnější, než stále velkomyslněji a účinněji sloužit lidem dnešního světa. A tak věrně přilnutí k evangeliu a těžice z jeho sil, spojení se všemi, kteří milují a pěstují spravedlnost, vzali na sebe vyplnění ohromného díla na této zemi, z něhož musejí vydávat počet Tomu, který v poslední den bude všechny soudit. Ne všichni, kteří říkají: „Pane, Pane,“ vejdou do království nebeského, ale ti, kteří plní vůli Otce[1] a přikládají platnou ruku k dílu. Otec totiž chce, abychom v každém člověku uznávali a účinně milovali Krista-bratra slovem i skutkem, vydávající tak svědectví pravdě a s jinými sdíleli tajemství lásky nebeského Otce. Touto cestou ať jsou lidé všude ve světě probuzeni k živé naději, která je darem Ducha Svatého, aby konečně jednou v míru a nejvyšší blaženosti byli přijati ve vlasti, která září slávou Páně.

„Tomu pak, jenž může učinit všechno, mnohem více, nežli prosíme nebo rozumíme, podle síly, která v nás působí, Tomu budiž sláva v Církvi, a to v Kristu Ježíši po všechna pokolení na věky věkův. Amen.“ (Efes. 3, 20–21).

Poznámky

K č. 93

[1] Srov. Mat 7, 21

Toto vše a jednotlivé, které v této Pastoralní konstituci je vyhlášené, Otcové posvátného koncilu schválili. A My, Kristem nám svěřenou apoštolskou mocí, je v jednotě s ctihodnými Otcí, v Duchu Svatém schvalujeme, rozhodujeme a nařizujeme. A poroučíme, aby to, co Synoda stanovila, vyhlásilo se k Boží slávě.

V Římě, u sv. Petra, dne 7. prosince roku 1965

Já Pavel, katolické Církve biskup.

Následují podpisy Otců.

LITURGICKÁ PŘÍPRAVA SLOVA

DVACÁTÁ TŘETÍ PO SVATÉM DUCHU

„Naše obec, ve které máme domácí právo, je v nebi,“ říká nám sv. Pavel v dnešní epistole. Každý máme někde obec, kde jsme doma, alespoň o svátku Dušiček ukazují silnice i dráhy, jak každý aspoň jednou za rok chce být ve své obci, kde je doma, kde žila jeho rodina, ze které vzešel.

Kromě domovské obce máme každý i svou farnost, kde žijeme jako křesťané. Je nějaký rozdíl mezi obcí a farností? Co je vlastně farnost? Obvykle myslíme na farní obvod, určité území, které patří jednomu kostelu, který spravuje jeden kněz sám, nebo spolu s kaplanem. — Slovo farnost je původu dávného, pochází až z dob předkřesťanských, ze starořecké klasické kultury.

Tenkrát tvořily řecký stát jednotlivé samostatné obce, zvané „polis“, byly obehnané hradbami a samy si vládly. Nového občana mezi sebe tak snadno nepřijaly. Když se někdo ucházel, aby se mohl stát občanem takového města, obce, dostal napřed jenom předběžné povolení, aby se usadil venku před hradbami města, teprve až se osvědčil, byl přijat do svazku města a směl bydlet uvnitř hradeb. Toto širší okolí města, kde sídlili přechodně čekatelé na přijetí za plnoprávné občany, se jmenovalo „paroikia“ a z toho vzniklo latinské parochia a naše české farnost.

Co je to tedy farnost? Přechodné bydliště, kde jsou shromážděni čekatelé na přijetí za plnoprávné občany — místo pozemského pobytu, kde se čeká na přijetí za občany nebe. — Jak krásně dovedli první křesťané vybrat jméno pro rodiny křesťanské pospolitosti: čekatelé k přijetí za obyvatele nebes.

Už tedy ve jménu „farnost“ je obsažen celý problém vztahu člověka křesťana k světu a k nebi. Na světě žijeme, ale necítíme se tu jako usedlíci na stálo, „nemáme tu místa trvalého“, říká Písmo.

Bydlíme na světě jako čekatelé. Kolik je moudrosti v tomto křesťanském postoji člověka k světu. Ne, to není pohrdání, není to odmítání. I přechodné bydliště je bydlištěm a mám-li v něm dobře přečkat dobu určenou k pobytu, mám-li se osvědčit, a to se po mně žádá, musím se v něm dobře zařídit. Ale nemusím se příliš trápit a lámat si hlavu nad tím či oním nedostatkem — je to jenom na chvíli, a to se nějak vydrží. Kdo se v této moudrosti vyzná a podle ní se zařídí, toho nevyvede z rovnováhy hned tak nějaká starost pozemská. Nebude se příliš pachtit, aby to či ono měl co nejluxusněji zařízeno i za cenu nelidské dřiny, i za cenu lakotění, za cenu nedělní práce nebo snad za cenu poškození svého bližního.

Co však s odvěkou touhou člověka zařídit se definitivně, ještě to či ono si pořídit, ještě chvíli budeme

škudlit, omezovat se, ale až budeme mít to či ono, až to všechno budeme mít, bude nám dobře? „Blázne,“ řekl Pán ve svém podobenství, „ještě dnes povolám tvou duši k sobě.“ — Odpověď jsme slyšeli i v dnešní epistole: „On, Kristus, přetvoří naše pomíjející tělo mocí, kterou si může podrobit všechno.“ A způsob, jak se to stane? „Kdo jí má tělo, má život věčný v sobě,“ řekl Pán.

To je cesta, jak se na světě — v této veliké farnosti — přechodněm bydlišti, trvale zabezpečit. Jíst tělo Kristovo a mít věčný život v sobě. O to prosíme Krista, který mezi nás sestoupí na oltář při této svaté oběti: abychom si zajišťovali bezpečné pobývání správným způsobem. Abychom zde na světě žili, zabydli se jak se dá, ale jistotu abychom měli v sobě, ve spojení s tím, který přemohl svět i smrt. S naším Pánem, Ježíšem Kristem.

S i m a j c h l

NAŠEHO PÁNA JEŽÍŠE KRISTA KRÁLE

[Volné variace na Per ipsum, cum ipso et in ipso]

Často mne mrzíval, že nejsem malířem. To pravidelně tehdy, když nemám dost výstižných slov k vyjádření myšlenky jedním črtem, vyjádřit něco naléhavého způsobem, který by se vryl do duše. Namaloval bych obraz pěstěného Piláta, jak soudí Krista. Tak, jak nám ho líčí svatý Jan v dnešní perikopě. Ale dovolil bych si jednu věc, kterou jsem zatím na žádném obraze neviděl. Namaloval bych Piláta při pronášení otázky: „Ty tedy jsi král?“ s přimhouřenýma očima.

Snad málokterá doba byla tak názorným příkladem k výmluvné bohoslužbě slova Krista Krále, jako naše. Letošní rok s událostmi na Blízkém východě nám dokresluje smutný výrok Pána o tom, že kdyby jeho království bylo pozemské, jistě by přece jeho straníci bojovali. Názorně vidíme, jaké zklamání Pán připravil veleradě, když se nechtěl jako král a vojevůdce postavit v čelo odboje proti světovládné římské říši. Konečně, dvacet let teprve uplynulo od skončení hrůzných válek, ve které se dal celý kulturní národ zfanatizovat natolik, že neviděl křivdy páchané na poražených a ubíjených, jenom když jeho pozemské království posunovalo své hranice.

Nedívím se přimhouřeným očím politika Piláta při jeho pohledu na krále bez vojska. Je nutno se však divit veleradě, která měla učit národ vědomí vyvolenosti Božích dětí, Božího národa. Zaprodali své dědictví, být celým lidským dějinám nositeli veliké myšlenky Pána vesmíru, za přízemní touhu po nadvládě světa. Malíř Peňáz má nádhernou litografii Posmívání Krista. Pán sedí zhroucen s královskou korunou z trní na hlavě, která je vyznačena silnými, prudkými údery štětce. Z tváří posmívajících se je vidět doširoka rozevřená ústa a dvě do přímků napřažené ruce s ukazováčky směřujícími jeden na jeho korunu a druhý k zemi. Jako by říkaly: nechtěls' být králem zde na zemi, proto taková koruna. Než — jak to říci těmto hrubým duším, že zpod korun zlatých teklo tolik krve poddaných, zpod koruny trnité pouze krev jeho, která má skanout „na nás a na naše děti“ buď jako spása či kletba, neustále připomínaná zastavením křížové cesty: „Plačte spíše nad sebou a nad svými dětmi!“

Když se někde objevuje hlava státu oficiálně, zaznívají slavnostní fanfáry. Každá mše svatá je rovněž uvozena vstupním zpěvem liturgického dění, které zvozně u oltáře. Na dnešní svátek plně rozvinutá liturgie doprovází kněze k oltáři velebným zpěvem slov Zjevení svatého Jana, téhož, který nám v evangeliu líčí scénu Kristovy proklamace: „Beránek, který byl zabit, si zaslouží, aby byla uznávána jeho svrchovaná moc, jeho božství, jeho moudrost, jeho síla, zaslouží, aby mu byla vzdávána čest. Jemu buď sláva, jemu náleží vláda na věky.“ (5, 12.) Beránek zrazený vlastním národem a zabitý pohanským vladařem.

Můj Bože, nějak v této chvíli váhá můj jazyk o tobě mluvit dále. To proto, zda nebudu mluvit k duším, které se snad dosud nevymanily z židovského pojetí Božího království na zemi, z představ, které končívaly přidáváním ke čtvrtému přikázání Decalogu: „Abyš dobře byl živ a dobře ti bylo na zemi.“ Mluvit k duším, které snad

přimhouřeným okem Pilátovým hledí na Pána: Ty mně nemůžeš být nebezpečný, nebo a to hůře, ty mi nemůžeš zde na světě poskytnout žádné výhody, tvé království není z tohoto světa.“ Ale chci mluvit aspoň k několika duším, které se v této chvíli otevřely k pochopení slov Pavlových (epistola, Kol. 1, 13): „Děkujeme Bohu, který nás vytrhl z ďáblova područí a převedl do království svého milovaného Syna.“

A nyní, má duše, dobře naslouchej něčemu úžasnému: „On je věrný obraz neviditelného Boha, on je vzor, podle kterého bylo všechno stvořeno.“ Při každé mši svaté obrozená liturgie dává hlasitě zaznívat velebnému výroku: Per ipsum, cum ipso et in ipso... Kolik věřících si už žádalo, aby tato tajemná slova byla vyslovována rovněž v mateřštině (a doufejme, že brzy tomu tak bude). Věřící, který mši svatou prožívá, chce a má vědět, co ta slova znamenají, a nahlédnout do jejich hloubky. Přečti si znovu dnešní epistolu (vyžádej si její text, přečti si jej na tabuli u vchodu do kostela): „Všecko je stvořeno skrze něj a kvůli němu a všechno trvá dále v něm.“ Zde máš nejlépe a doširoka vysvětleno, co dnešní kánon tak úspornými slovy vyjadřuje.

Jak toto všechno měli pochopit nenávisť slepí židé, jak toto měl pochopit Pilát? Tak často trnu hrůzou nad tím, že při skonání věků budou mít tito více důvodů k Božímu milosrdenství než my, kteří jsme se s ním seznámili od mateřského klína a s ním se setkáváme denně a denně v něm žijeme.

Četl jsem kdesi (nezaručenou) událost ze života spisovatele (Renana), který napsal ostudný životopis Kristův, ve které ho strhává na úroveň obyčejného člověka, který si pomáhal k zázrakům vším možným způsobem. Spisovatel kdysi prý na procházce s přítelem potkal procesí křížových dnů a před křížem uctivě smekl. Na udivenou otázku přítele, proč tak činí, odpověděl: My se s Kristem jenom zdravíme, ale spolu nemluvíme. Kolik z nás může říci v různé období něco podobného. Přicházíme do chrámu jej jenom pozdravit, smekneme před křížem (jej pouze zdravíme, ale má duše, dovedeš s Pánem také mluvit, rozprávět? Máš mu co říci a on tobě? Dala sis už, má duše, někdy od něj vysvětlit, co myslil tím svým velikým, co za chvíli s celým kostelem budeš po něm opakovat: „Přijď království tvé?“

Jako nádherná zvuková kulisa zaznívá mezizpěv: „Bude vládnout od oceánu k oceánu“ (Ž. 71, 8). Jako milníky u cest života se každý měsíc opakuje svátek Krista Krále. Jsou to první pátky, oázy v poušti života. Odměňují náš život na měsíce. Křížovatky i zákruty cest míjejí a milníky cestu neúchylně trasují. A jakoby u každého toho milníku životní cesty stál ten, který ukazuje na své Srdce. Zde hleděj mé království. Mohu mluvit ještě výmluvněji?

Lidé, kdy pochopíme, že kdyby Kristus Mesiáš byl nastolil novou pozemskou říši podle představ zaslepeného národa, byla by se vyměnila jenom ruka otrokáře, která drží v ruce bič, vyměnili by se jenom vojevůdcové, žnoucí lidi na jatka. A kdyby zvítězili dnes ti, kdo se pokládají dodnes za potomky Abrahámovy, změnily by se jenom nápisy na bednách, vyvážejících výrobky, na Made in Israel a naftové cisterny by přiháněly tytéž peníze jenom do jiných bank a na jiná konta. Ale hladová srdce kdo nasytí? „Chudé budete mít vždycky s sebou,“ řekl Pán na adresu chamtivého uředníka, skloněn jsa nad ženou s lítostí rozervaným srdcem. Což je tak těžké pochopit, že se narodil mezi chudými, aby bohatí i mocní musili přijít za ním? Že pozemský král dal vražditi děti, zatímco on je bral na svůj klín. Ba dokonce, že ze samotného chrámu vyhnal penězoměnce a sám si vyhledal vlastní obětiště nikoliv v pyšné architektuře, ale na hrubě otesaném trámu na skalnaté vyvýšenině. A pyšný Jeruzalém byl vyvražděn a ztroskotán, zatímco Golgota vládne věkům. Dnes se o ni handrkují vojáci a diplomaté, ale ona není z tohoto světa. „Pán bude trůnit na věky,“ praví modlitba k přijímání a závěrečná modlitba dnešního mešního formuláře je vyznáním naší příslušnosti: „Jsme hrdi na to, že bojujeme pod praporem Krista Krále...“

K u n i c k ý

K POČÁTKŮM ÚCTY SV. PETRA V NAŠÍ VLASTI

podle starobylé tradice uplývá letošního roku 19. století od mučednické smrti sv. Petra a sv. Pavla. Nebude bez zájmovosti u příležitosti tohoto jubilea, celou církev oslavovaného, povšimnout si počátků úcty nejpřednějšího z apoštolů v naší vlasti sv. Petra, úcty, o jejíž intenzitě svědčí skutečnost, že na sklonku minulého století bylo v historických zemích zasvěceno sv. Petru 247 svatyní. Většina těchto kostelů je však dnes spoluzasvěcena i druhému z apoštolských knížat, sv. Pavlovi, jehož jméno se v titulech našich chrámů uvádí asi od přelomu 12. a 13. století v souvislosti se sv. Petrem.

Kořeny úcty sv. Petra v naší vlasti sahají velmi hluboko, do údobí cyrilometodějské misie (863–885). Zřetelným dokladem pro toto tvrzení je moravská legenda o sv. Metodějovi, sepsaná nedlouho po jeho smrti v r. 885. O sv. Petru a Pavlu uvádí její úvodní kapitola, že „s ostatními Kristovými učedníky, jako blesky prošeďše celý svět, ozářili veškerou zemi“. Nejsme daleko pravdy, nazveme-li sv. Petra patronem, byzantské misie v údobí moravského arcibiskupa sv. Metoděje (+ 885). Podle slov svatometodějské legendy byl po smrti svého mladšího bratra Cyrila (+ 869) sv. Metoděj vyslán za učitele nejen knížeti Kocelovi, ale i jiným „od Boha a od sv. apoštola Petra, prvního náměstka a klíčnicka království nebeského“. Při vysvěcení sv. Metoděje pro Pannonii na srémšský arcibiskupský stolec sv. Andronika (udánlivě jednoho z učedníků Páně) se zdůrazňuje, že tato stolice náleží sv. Petrovi, tj. římskému biskupství. Závistníky stihl podle legendistova tvrzení „soud sv. Petra“, když se jim za jejich zlobu dostalo trestu. Na jiném místě legendy se zdůrazňuje, že Moravané si vyžádali od papeže Metoděje za arcibiskupa a učitele, s odůvodněním, že jejich otcové přijali křest od sv. Petra. Jiný zas vypráví legenda, že Svatopluk bojoval s pohany a nic nepořídil, nýbrž otálel, a tu Metoděj, když se přiblížovala mše sv. Petra, tj. služba, vzkázal mu, řka: Slibíš-li mi, že strávíš den sv. Petra se svými vojíny u mne, důvěřuji v Boha, že ti je v brzkou vydá. A tak se i stalo. V této souvislosti budiž uvedeno, že „Pochvala sv. Cyrila“ nazývá ve svém závěru sv. Petra a Pavla „svrchovanými světlými“ a přidružuje k nim sv. Cyrila. Do naší souvislosti náleží i skutečnost, že pro tzv. sinajský zlomek mešní liturgie je charakteristický výrok, „nejpřednější apoštol tvůj (tj. Páně) Petr... přijal klíče tvého království a tys (tj. Pán Ježíš) mu svěříš slávu jediného božství ve třech osobách“. Tato slova přičítají prof. Josef Vašica a Porfirij Uspenskij sv. Cyrilu - Konstantinovi. Není bez významu skutečnost, že si tento světec za základ své západní slovanské liturgie namísto mešního textu latinského zvolil tzv. „liturgii sv. Petra“, tj. řecký překlad římské mše sv. svatého Řehoře Velikého, zasažený později do byzantského rámce, jehož se užívalo mezi Řeky v Illyrii (J. Vašica).

I když neznáme zasvěcení (patrocinia) většiny velkomoravských kostelů, nalezených v naší době na Moravě při archeologickém výzkumu a ze světců, jimž byly některé z těchto kostelů zasvěceny, můžeme toliko více méně bezpečně určit jen Pannu Marii, sv. Klimenta a sv. archanděla Michala, zaslouží si pozornosti, že i na Moravě byly hlavní kostely od 11. století zasvěceny sv. apoštolovi Petrovi, (třetí kostel ve Znojmě byl zasvěcen sv. Mikuláši). Olomoucký kostel sv. Petra, při němž v údobí 1063–1131 sídlili biskupové obnoveného moravského biskupství (za knížete a pak krále Vratislava), je dokonce v posléze uvedeném roce charakterizován jako „matka všech kostelů země“. Teprve r. 1131 se stal biskupským rezidenčním kostelem tehdy nový kostel sv. Václava. Sv. Petrovi byl zasvěcen i kostel na hradě v Brně, který se stal biskupským až v 2. polovině 18. století. Jak v Olomouci, tak i v Brně došlo v 11. století k ražbě denárů s motivem svatopetrským.

V České zemi sahá starobylá tradice svatopetrské úcty až do počátků 10. století, navazujíc nepochybně na tradici velkomoravskou. Tzv. Kristiánova legenda z konce 10. století praví na základě starších zpráv o českém knížeti Vratislavovi I., že dal staršího syna Václava, hochu vroucí mysli, na vzdělání v písmě a v zákoně božím na hrad, jenž se nazývá Budeč, kde byl a je kostel zasvěcený jeho bratrem a předchůdcem Spytihněvem ke cti knížete apoštolů *blahoslaveného Petra*. Byl tedy zakladatelem svatopetrské budečské rotundy syn prvního českého křesťanského knížete Bořivoje Spytihněva I.

Na původním území Českého kmene, jehož významným střediskem byla Budeč (později kraj slánský) nezůstal budečský svatopetrský kostel osamocen. Je tu několik románských kostelů, zasvěcených tomuto světcovi (např. Bohnice, Kostomlaty p. Řípem, Řeporyje); později v gotické době byly na tomto rze českém území zakládány další svatopetrské svatyně (Kostelec n. O., Nížebohy, Peruc, Chvatěruby, Hořešovice, Přelíč, Unhošť apod.).

Věrohodným svědkem o rozšíření svatopetrské úcty v naší vlasti je svatovítský kapitulní děkan Kosmas (+ 1125), třebaže se jeho Česká kronika soustavně nezabývá svatyněmi a jejich vznikem. O správci hradu Bily Mstišovi Kosmas výslovně připomíná, že z milosti knížete Spytihněva vystavěl na podhradí tohoto hradu kostel ke cti sv. Petra apoštola (1061). Jiný svatopetrský kostel je v Kosmově kronice na statcích svatojiřského kláštera benediktinek; ježto kostel byl *pro stáří* od základů pobořen, dala jej abatýše přestavět a dne 3. října 1100 ke cti sv. Petra apoštola vysvětit (stál snad někde na Kampě). V době Kosmově již stála, třebaže ji kronikář nepřipomíná, památná románská bazilika sv. Petra na *Vyšehradě*, vybudovaná z vůle prvního českého krále Vratislava I. kolem r. 1070. Podle tradice nosil tento panovník sám v koších kamení pro kostelní základy; při kostele byla zřízena kolegiální kapitula. Do románského údobí v Praze spadá vybudování dalších dvou svatopetrských svatyní, a to na Poříčí (kol. r. 1150) a na Zderaze (před r. 1188). Z dlouhé řady mimopražských svatopetrských románských kostelů uvedme ještě rotundu na plzeňském hradě a kostely v Albrechticích na Sušicku, Putimi a v Želivě. Ze 12. a 13. století se nám zachovaly doklady o vyobrazování sv. Petra v českém umění. V této souvislosti třeba na prvním místě uvést zlomky pískovcových reliéfů, pocházejících patrně z kostelíka sv. Jana Křtitele na hradě Oldřichově v lapidáriu pražského Národního muzea. Na fragmentech (z doby kolem r. 1150) sv. Petr, se svazkem klíčů a sv. Pavel s knihou, pozdvihují ratolesti ke Kristu. Se sv. Petrem se setkáváme i v románské malbě knižní, v rukopisném spisu sv. Augustina „De civitate Dei“, uloženém ve svatovítské kapitulní knihovně (Archiv Pražského hradu). Rozpoznáváme jej na vyobrazení nebeského Jeruzaléma ve skupině čtyř apoštolů (po r. 1204). O tom, že se svatopetrský motiv uplatnil i na moravských denárech doby románské, jsme se již zmínili. Mezi apoštoly bývá nejednou apoštolský kníže vyobrazen na románských nástěnných malbách kostelních. Tak je tomu např. v kostele sv. Jakuba v Rovné u Stříbrné Skalice a v kostele sv. Jiří na Pražském hradě.

Od přelomu 12. a 13. století začíná se označovat většina dosud jen svatopetrských svatyní za kostely sv. Petra a Pavla. K tomu nepochybně přispěla existence společného svátku obou apoštolů i tehdejší zvyk označovat chrámy jmény více světců (kostely sv. Víta, Václava a Vojtěcha; sv. Jiří a Ludmila na Pražském hradě; sv. Benedikta a Vojtěcha v Břevnově). Nejvýraznějším dokladem tohoto vývoje je *pečet* vyšehradského kostela a kapituly z doby před polovinou 13. století. Na ní jsou umístěni na trůnech již oba svatí Petr i Pavel.

Václav Ryneš

P. OLDŘICH KUČERA

Mnoho kněží zahynulo v nacistických mučírnicích ještě za hlubokého nacistického temna, mnoho v důsledku nemoci a dlouhodobého utrpení až za nejslibnějších červánků blížící se svobody. P. Oldřich Kučera nepatřil ani k těm, ani k oněm. Nebyl během války zatčen, nebyl zavřen a mučen. Dočkal se konce války v plném zdraví a síle, a přece nevstoupil do Zaslíbené země svobody. Padl jako partyzán, jako voják našeho osvobození dne 8. května 1945.

P. Oldřich Kučera — jako tolik obětí nacismu — pocházel z Českomoravské výsočiny. Narodil se v Jilemnici, kde vychodil obecnou školu a později vystudoval gymnasium. Poměry, z nichž vyšel, byly chudícké a skromné. Otec vyučoval hře na housle — jeho žáky byly převážně děti — příležitostně vyráběl pouzdra na housle a snad i některé hudební nástroje. Jisté je, že to nebylo zaměstnání příliš výnosné a že uživit z něho ženu a sedm dětí (pět dcer a dva syny) bylo skutečně uměním. Jediné, co mohl za těchto okolností Oldřich, nebo — jak mu všichni přezdívali — Olan po otci zdědit, byla láska k hudbě a nemalé hudební nadání.

Teologii studoval Olan v Hradci Králové. Na faře ve Štěpanicích, kam jako bohoslovec chodil o vánocích a o prázdninách příslužovat a kde si později také odbyl „průbu“ kazatelskou, rád vzpomínal na zbožného, tichého, horlivého mladíka, který uměl tak pěkně hrát a zpívat a který se také při různých příležitostech osvědčoval jako dobrý společník. I příležitostně verše prý obratně skládal plné ducha a vtipu. Zejména se dochovala jeho báseň složená u příležitosti padesátin tamního pana děkana a snad i nějaká „óda“ na kuchařské umění jeho hospodyně. A všechny tyto šťastné duševní dary byly doprovázeny příkladnou prostotou a skromností.

Po vysvěcení působil P. Kučera jako kaplan a administrátor na řadě míst. Kde to všude bylo, je dnes už těžko zjistitelné. Jediný svědek, jediný člověk, který ho věrně doprovázel životem, byla jeho sestra Otylie a ta je dnes rovněž mrtva. A rovněž z bližších pamětníků je už málokdo živ. Určitě však působil nějaký čas v Luži, v Chotěboři a také v Horním Studenci, kde se opět sešel s panem děkanem ze Štěpanic, který před německým zábořem musil uprchnout a působil nyní v nedalekém Městci. Koncem války zastihujeme P. Kučera na jeho posledním místě — Trhové Kamenici.

Zde si musíme objasnit situaci, jak se vyvinula ke konci války. Po obsazení Slovenska a většiny části Moravy, zaktivizovaly se partyzánské jednotky v tylu drolicí se nacistické fronty. Válka se chýlila ke konci. Němci prchali, ale Javoříčko a jiné masakry na Českomoravské výsočině dokazovaly, že ani v těchto chvílích se nemíní vzdát svých nelidských metod. Zejména příslušníci SS, kteří věděli, že se blíží neodvratný konec, si počínali velmi krutě. Nejmenší známka odporu nebo nepřátelství, nejmenší žaloba ze strany zde usídlených Němců nebo „národních hostů“, tedy Němců uprchlých z vyklizených území, je dovedla rozběsnit přímo k nepřítelnému řádění. Dokladů o tom je až příliš mnoho!

Zvláště živá byla partyzánská činnost v okolí Trhové Kamenice. Mezi těmi, které pro jejich obětavost, národní hrdost a vlastenecké uvědomění zařadilo do partyzánských řad, byl i P. Oldřich Kučera. Partyzáni této oblasti i jejich velitelé dosud na něho s úctou a láskou vzpomínají. A jak by také ne, když jeho činnost byla opravdu odvážná a vzorná. Podporoval podzemní hnutí potravinami i penězi, a když jeho prostředky nestačily, sháněl tyto nutné věci po celém širokém, dalekém okolí. Zprostředkoval partyzánům úkryty a sám je ukrýval. Byl řádovým, velmi aktivním, velmi uvědomělým bojovníkem.

Smrt obcházela kolem fary v Trhové Kamenici už delší dobu. Už v r. 1944 nechybělo mnoho a byl zatčen, což znamenalo zcela bezpečně smrt. Důvody, proč k zatčení nedošlo, nejsou náležitě objasněny. Podle některých dohadů zabránila v tom hrozba partyzánů nějakou ostřejší akcí. Pak se přehouply vánoce r. 1944 a boje se pře-

nesly přímo na Českomoravskou výsočinu. Odbojové hnutí vědělo, že poslední chvíle nebudou lehké. Tušil to i P. Kučera a psal v tom smyslu i svému spolužákovi Lízrovi. Věděl dokonce, že ho mají Němci na mušce, že o něm dobře vědí. Ostatně byl i několikrát varován. Místní lékař z Trhové Kamenice mu nabízel, že mu někde najde ukrýt, ale P. Kučera chtěl vytrvat na místě. Snad spoléhal, že úkryt, který měl prý pro všechny případy připraven ve věži pod prkny, bude dostatečný.

Nebezpečná situace, která už zde byla, se těsně před koncem války ještě více zkomplikovala. Při partyzánských bojích bylo zajato i několik esesáků a vojáků a P. Kučera prý zařizoval jejich internaci. Jak to nakonec dopadlo, není známo. Jisté je jen, že se všechna nenávisť Němců, zejména esesáků v celém kraji obrátila proti P. Kučerovi.

Když se 5. května 1945 ozvalo z pražského rozhlasu volání o pomoc a když se v Praze rozpoutaly boje na bariádách, dala se sovětská vojska na pochod do českého prostoru. Z jihovýchodu sem spěchala armáda maršála Malinovského, ze severovýchodu armáda maršála Koněva, mezi nimiž jako mezi dvěma obrovskými chapadly se rozpadaly poslední zbytky německých vojsk. A v této chvíli opravdu nejposlednější, ve chvíli, kdy jsme všichni rozevírali už náruč přícházejícímu osvobození, dne 8. května 1945 vpadli esesáci do fary v Trhové Kamenici. Co se tam přesně dalo, není známo. Sestra a hospodyně P. Kučery Otylie právě někam odjela. Když Němci od táhli, začali lidé pátrat po P. Kučerovi. Jejich nálezy byl přímo hrůzný. Našli ho zastřeleného ranou do týle v tajné skrýši na faře, kam ho esesáci hodili. Jeho tělo bylo hrozně zohaveno, prý měl dokonce vyobdané oči. Krutě se pomstili esesáci P. Kučerovi za jeho činnost, krutě na něm pomstili činnost odbojových jednotek v okolí!

Tělo partyzánského hrdiny bylo exhumováno a převezeno do rodné Jilemnice a pietně uloženo na zdeším hřbitově vedle hrobů ostatních kněží. Neří to opuštěný hrob. Vždy v květnu ve dnech našeho osvobození a na podzim o dušičkových dnech skví se hrob P. Kučery květy, položenými sem místní skupinou protifašistických bo-

jojnů. Mimoto zapsáno bylo jméno P. Oldřicha Kučery na desku obětí druhé světové války hned před jménem sovětského partyzára Kvínčia, jako by se chtělo naznačit, že přes tak různé osudy byli si tyto dva lidé vpravdě bratřími ve snaze a v práci pro lepší příští lidstva. Střela vypálená nacistickým vrahem proti P. Kučerovi nezabila jen jeho. Měla daleko větší dosah. Když se sestra Otylie dověděla, co se s jejím bratrem událo,

utrpěla nervový šok, z něhož už se nikdy nevzpamatovala. Později podlehl svým duševním útrapám a dobrovolně odešla ze života. Může se říci: hrozený kámen, nad nímž se uzavřela hladina. Ale my víme, že žádné utrpení není marné a že jen tisíce a milióny takových obětí mohl být uhašen plamenem zla, který Hitler vrhl do světa.

Dr. Josef Beneš

NÁŠ ZÁPISNÍK

Jubilea:
v měsíci listopadu se dožívají
všdpp: 90 let: 19/11 František Syka, arciděkan v. v. Zbečno.
60 let: 16/11 Ignác Gabriel, provisor, Horní Benešov. 25/11 Josef Zoubek, děkan, administrátor, Mor. Prusy. 27/11 František Tlapa, administrátor, Týnek n. Sáz.
55 let: 25/11 Jan Hřebíček, administrátor, Rozsochy.
50 let: 2/11 František Votruba, b. vikář, České Budějovice. 13/11 Alois Jemelka, administrátor, Bratřejov. 16/11 Václav Havička, administrátor, Dukovany. 17/11 Vojtěch Kliment, administrátor, Renoty. 23/11 Josef Dvorak, administrátor, Švabence.

Kněžská výročí:
v měsíci listopadu oslaví svá kněžská jubilea všdpp: 39 let: 21/11 František Kašík, administrátor, Světlík.
25 let: 15/11 Adolf Unger, administrátor, Jaroměřice.

NAŠE OBRÁZKY

První strana o bálky: Albrecht Dürer: Savnost růžencová, dříve Strahov, nyní Národní galerie. Druhá strana o bálky: Montreal, Kanada. Pohled na československý a křesťanský pavilón. Třetí strana o bálky: Sň stoli v československém pavilónu v Montrealu. Část expozice s výtvarnými díly z období gotiky. Vlevo gotické plastiky, v pozadí devět deskových maleb z kaple sv. Kříže z Karlštejna od Mistra Theodorika. Záběr z křesťanského pavilónu. Čtvrtá strana o bálky: „Poslední večere“, část oltáře od mistra Pavla z levoče, patřící ke skvostům evropské gotiky z let 1508–1517 z Třebechovic. Betlém budi obdiv návštěvníků československého pavilónu v Montrealu.

KNEŽSKÁ EXERCICIE

V měsíci srpnu se zúčastnili duchovních cvičení v Knežském domově v Praze 2, ječná 2, tyto všdpp:

IV. kurs od 28. 8. do 1. 9. (exercitátor dr. Schmid)
Josef Tajchl, Dobřenice, Josef Handl, Mor. Budějovice, Vojtěch Martin, Humpolec, Vilém Král, Žlutice, Jan Dočekal, Praha, František Klíma, Praha, Jan Bubeník, Sokolov, Alois Velísek, Velké Němčice, Jaroslav Hudec, Šitbořice, Vilém Fišer, Ostrava, Bohumil Štván, Jindřichovice, Jiří Skoblik, Plzeň, Jan Malý, Olšany u Prostějova, Maxmilián Kaschel, Kobylá n. Vidn., Josef Čepička, Praha, Alois Damišovič, Bzovík, František Hybner, Kynšperk n. Ohří, Vojtěch Linhart, Říčany, Stanislav Fišar, Hradec Králové, Jan Preisler, Prachatic, Stanislav Zdeněk, Chválský, Michal Šínky, Bytčice, Václav Marvan, Doksy, Emanuel Kramář, Šebetov, Bohumil Koula, Kněževes, Ladislav Mogyorósy, Bratislava, Bedřich Tupa, Benátky n. Jiz., Jiří Hůlek, Senohraby, Alois Bětko, Bušetina.

V. kurs od 4. 9. do 8. 9. (exercitátor Václav Zima).

Vlast. Šenkýř, Bohdalov, Jaroslav Pícn, Studená, Stanislav Česlík, Zhoř u Jihlavy, Ladislav Mačech, Cachrov, Josef Zeměčka, Lomnice n. Pop., Josef Kaplický, Prachatic, Bohuslav Kozá, Karlovy Vary, Alois Doubavský, Hořovice, Josef Martinec, Nedašov, Alois Kubý, Obříství, Alois Vojnar, Válašské Mezifíci, Václav Grygára, Luká, Emil Soukup, Domažlice, Karel Bršlica, Chlebovice, František Dítě, Kladno, Michael Mačech, Hněvčev, Jiří Dítě, Sabc, Miroslav Brabec, Rejšovice, Jaroslav Drábek, Rožďalovice, Antonín Bureš, Břežany, Antonín Škabrada, Ostrava, Eduard Šikula, Proseřín, Jan Ludín, Strábrná, Lubomír Blecha, Praha, Josef Kopecký, Staré Sedliště, Antonín Heřka, Jiřetín pod Jedlovou, Josef Holubec, Nová Paka, Prokop Ptáček, Smidary, Jan Kozár, Horní Jiřetín, Andrej Patka, Bošáca, Jindřich Krtil, Raspenava, Jan Panoš, Dřn, Jan Hruběš, Petrovice u Sušice, Miroslav Vlček, Praha, Jaroslav Koleča, Praha, Alois Starkar, Skorošice, Antonín Doležal, Zbečno, František Zdráček, Cerhovice, Zdeněk Adler, Rakovník, Jan Smrčina, Litoměřice, Josef Machka, Praha.

Za ThDrem Josefem Budišem

(† 31. 8. 1937)

„Spravedlivý zůstane v trvalé vzpomínce živých.“ tak lze s jistotou říci se žalmistou o zesnulém d. ThDr. Josefu Budišovi, knězi v plném smyslu Sušilova hesla „Církev a vlast“. V tomto duchu působí jako sluha Boží na lise Páně přes 17 let. Působil, dával se celé v duchovní správě nejprve jako kaplan v Brně-Husovicích, posléze víc jak 15 let jako kaplan u sv. Jakuba v Brně a od 1. října 1966 jako administrátor fary v Brně na Křenové.

Obilíbený kněz pro svou lásku k Bohu a bližnímu, který dobře věděl, že vnitřní pokoj a blaho lidstva závisí stejně i od pokoje a míru vnějšku; pro se plně zapojuje do Mirového hnutí katolického duchovenstva jako člen ústředního výboru celostátního, jako člen diecézního výboru a tajemník děkanátu brněnského.

Zůstane v živých vzpomínkách a modlitbách nás všech.

Informace ze světa

Vídeňský arcibiskup kardinál Fr. König se zúčastnil v dubnu t. r. zemského sjezdu katolických žen v rakouském Mödlingu. Hlavní referát o žen v současné církvi a světe přednesla předsedkyně katolického hnutí žen v Linci dr. Inge Loidlová.

Ve státním archivu v Drážďanech objevil profesor dr. Jerzy Szabłowski, ředitel uměleckých sbírek krakovského Wawelu, doposud neznámé plány wawelské katedrály. Z 11 nalezených

návrhů byla většina provedena ke korunovací Augusta III. Silného. Nalezené kresby a plány jsou cenným pramenem ke studiu katedrály.

Dne 27. dubna t. r. byly v Pařížské opeře vyhlášeny ceny za nejlepší gramofonové nahrávky v letošním roce. Ceny uděluje Francouzská akademie; nejvyšší z 15 cen, Grand Prix s plakétou Zlatého Orfeje obdržely tentokrát Pašije podle svatého Lukáše od známého polského skladatele Krzysztofa Pendereckého. Večnou cenu za ně dostal podnik Polskie Nagrania, Pašije však natočil i ve Francii tamní gramofonové vydavatelství Harmonia Mundi.

Teprve letos znovu otevřel arcibiskup Bengsch katolický seminář v západním Berlíně, jež hitlerovci uzavřeli před 26 lety.

Východoněmecké Evangelické nakladatelství v Berlíně vydalo obsáhle (334stránkovou) knihu Zdeny Bergrové Morgen wird es anders sein (Zítřka bude jinak). Ličí osud matě Tani — ve skutečnosti autorky — od nacistického obsazení Prahy až po hrůzy osvícení. Německý překlad z Angličtiny pořídili Jutta a Theodor Knüstovi.

Svaté Alžbětě Duryňské (1207 až 1231, roku 1235 svatořečena Rehořem IX.) věnuje — po knihách Lea Weismantla a Jana Dobraczyňského o ní — román „Zrozená světice“ erlurská autorka Johanna Hoffmannová. Vyšel v rudo:stadtském „Greifenverlagu“.

Saské průmyslové město Zeitz v kraji Halle oslavilo 20. dubna t. r. tisící výročí založení biskupství. Tamní chrám archand. a Michaela postavený kolem roku 1100, byl restaurován; je-nom v čem na to východoněmecký stát vynaložil 138 000 marek. Opravy byly již dokončeny.

V nuceně vystěhovaném jezuitském kásteře v Czechowicích věznili nacisté v letech 1940–1945 průměrně 2500 Poláků, židů a sovětských zajatců a v betonovém bunkru tam byl hromadný hrob asi 30 kněží a jeptisek. Je to jedno ze zjištění občasných komise pro zkoumání hitlerovských zločinů v Katovicích, která uvádí mj., že za okupace existovalo v polském Slezsku alespoň 19 poboček osvětelského vyhlazovacího koncentračního tábora, např. v Hlivicích, Sosnowci, Mysłowicích, Gorzyckách ve wodzi-slawském okrese.

V historickém středisku valdetské církve v Itálii Torricelle se v září t. r. bude konat evropská konference Světového svazu reformovaných církví a to o působení Ducha svatého v dnešním světě. Mezi dvěma stovkami teologů, duchovních i laiků, bude i profesor dr. Hromádka z Prahy.

Jako hosté Křesťanskodemokratické unie navštívili Německou demokratickou republiku katolíci z Vietnamské demokratické republiky. Byli v Berlíně,

Drážďanech, Saském Švýcarsku. Delegaci vedl farář Nguyen the Vinh, jehož kostel ve Vietnamu byl zničen severoamerickým náletem. Tento kněz je poslán-cem vlasteneckých křesťanů. Členy delegace byli další kněží Vo thanh Trinh a slečna Chu thi Hoa.

Technická revoluce Vatikánu.

Ekonomicko-statistický časopis Státního statistického úřadu „Statistika“ ve 3. čísle letošního ročníku otiskl stať Jana Hromádky „Děrné šitky a počítače pro církevní stát Vatikán.“ Článek čerpá z loňské informace z listu Frankfurter Allgemeine Zeitung. Uvádí, že se církevní stát Vatikán rozhodl uplatnit mechanizační a automatizační prostředky pro účely řízení a správy a zakoupil rozsáhlý děrnošitkový systém a samočinný číslcový počítač. J. Hromádka píše dále: „Toto zařízení bude zpracovávat ve výpočetním středisku, nazvaném Centra a Mechanografica, ne en rozsáhlé finanční a účetnické agendy vatikánského státu. ač evidence a účehy vnitřních a hospodářských správ a práce církevní statistického oddělení. Později se počítá s uplatněním děrnošitkového zařízení a počítače ve vydavatelské praxi a pro automatickou kasiíaci kartotek kongregací a nunciatur; zjednodušené vzato, odpovídá tento krok automatizaci vyhodnocování diplomatických a zastupitelských zpráv ve světovém měřítku.“

Autor s obdivem tím větším, že považuje Vatikán za konzervativní, konstatuje, že ve srovnání s vládními a správními orgány některých států, kde jsou podobné instituce pověstné svým byrokratismem, je možno tento krok Vatikánu „právem označit za technickou revoluci první velikosti. Vedle toho že se vatikánský stát stává tímto krokem mezi mnohou průmyslově a hospodářsky vyspělých států, které řeší svou organizačně správní problematiku samočinných číslcových počítačů, je zde pozoruhodné i rozsáhlé uplatnění děrných šitků v nejrůznějších agendách hromadného zpracování údajů.“

KARDINÁLOVÉ, KTERÍ SE U NÁS NARODILI, PŮSOBILI NEBO ZEMŘELI.

U každého jména je uvedeno: 1. místo a datum narození, 2. rok ordinace, 3. biskupské konsekrece, 4. udělení kardinálského klobouku, 5. místo a rok úmrtí, 6. stručná poznámka. Ardicino de la Porta Novara, —, —, 1489, —, 1489–1493 adm. Olomouc. Borgia Jan, 1477, —, —, 1496, 1500 otráven, 1493–96 biskupem Olomouc. Ciriaci Pietro, Řím 1885, 1909, 1928, 1953, 1967 Řím, nuncius.

Colloredo Ant. Th., Vídeň 1726, —, 1777, 1803, 1811, I. ab. Olomouc.
 Csernoch Jan, Skalce 1852, 1874, 1908, 1914, 1927, ab. Ostřihom, lidumil.
 Ditrichstein Frant., Madrid 1570, 1597, 1599, 1836 Brno, b. Olomouc, státník.
 Forgách hr. Frant., 1560, —, 1599, 1807, 1815 Nitra, b. Nitra, ab. Ostřihom.
 Fürstenberg Bedř., Vídeň 1813, 1836, 1853, 1879, 1892 Kroměříž, ab. Olomouc.
 Habsburg Ondřej, Březnice, Č. 1558, 1558, 1576, 1800 Rim, b. Brixen, státník.
 Habsburg Rud., Jan, Firenze 1788, —, 1819, 1818, 1831 ab. Olomouc, lidumil.
 Harrach hr. Arnošt, Vídeň 1598, —, 1623, 1627, 1687 Vídeň, ab. Praha, velm. kříž., státník.
 Herzan hr. Frant., Praha 1735, —, 1800, 1779, 1804 Vídeň, státník.
 Innitzer Theodor, Vojprty Č. 1875, 1902, 1932, 1933, 1955 Vídeň, ab. Vídeň, učenec.
 Kolonich Leopold, Komárno 1831, —, 1868, 1886, 1707, b. Nitra, ab. Ostřihom.
 Marmaggi Franc, Rim 1878, —, 1920, 1935, 1949 Rim, nuncijs.
 Micara Clemente, Frascati 1879, 1902, 1920, 1946, 1985 Rim, nuncijs.
 Pázmány Petr, konvert., V. Varadin 1570, —, 1818, 1829, 1837 Bratislava, Jesuita, učenec mecenáš.
 Piffl Friedrich, Lanškroun 1864, 1888, 1913, 1914, 1932, řeh. Kan., ab. Vídeň, výt.
 Rudnay Alexander, Sv. Kříž 1780, 1783, 1808, 1828, 1831, ab. Ostřihom, mecenáš.
 Samassa Josef, 1828, 1852, 1871, 1905, 1912, b. Spiš, ab. Jager, mecenáš.
 Schönborn hr. Fr., Praha 1844, 1873, 1883, 1889, Praha, mecenáš.
 Schrattenbach Volfg., Št. Hradec 1660, —, 1711, 1713, 1738 Brno, b. Olomouc, 1719 místokrál.
 Schwarzenberg Bedřich, Vídeň 1809, —, 1838, 1842, 1885, ab. Praha.
 Sommerau Beckh Max., Vídeň 1769, —, 1837, 1851, 1853, ab. Olomouc, mecenáš.
 Széch (Zech) Dionys, —, —, 1438, 1446, 1465, biskup Nitra, ab. Ostřihom.
 Trautmannsdorf M. Tad., Štyr. Hradec 1761, 1784, 1793, 1818, 1819, ab. Olomouc.
 Troyer Ferd. hr., Brixen 1698, —, 1745, 1747, 1758 Brno, ab. Olomouc, mecenáš.
 Desericius Jan, Nitra 1702, —, —, 1765, řeh. piar.
 Baňányi Jos. hr., Vídeň 1727, 1751, 1759, 1778, 1799 Bratislava, ab. Ostřihom, mecenáš.
 Jako legáti přišli do Čech kardinálové: Bernard a Rehoř r. 1073, Guido 1143–1145, Petr z Capuy 1197, Rehoř 1200, Rehoř de Crescentio 1220–1222, Guido Palestrin 1204, Vilém do Agrifolio 1378, Jan Dominici 1418, Branda 1421, Cesarini Jul. 1423, Jordan Orsini 1436, Mikuláš de Cusa 1451, Carvaial Jan 1448, Gabr Rangoni 1434, Campe gni 1523, Tom Ca'etan de Vio 1519 a řada jiných.
 P. Josef Hudeček

PRÁVNÍ PORADNA

Jeden z našich článků o závětech vyvolal řadu dotazů. Čtenáři se dozvěděli nejen na formu závětí, ale i na možnost další závětí,

na dodatky a podmínky, uložené závětí dědicům a na názor, zda univerzální dědic je vykonavatelem poslední vůle.

Abychom celou tematiku ujasnili a sjednotili, položili jsme redaktoru rubriky „Právní poradna“, dr. Václavu Valentovi, tyto otázky:

1. Ještě jednou forma závětí. Jakým způsobem je možno dělat dně závět?

Odpověď:

Nový občanský zákoník, platný od 1. 4. 1964, zná dvě formy závětí: a) Zůstavitel závět sám vlastnoručně napíše (ne strojem), datuje a podepíše. Podpis nemusí být úředně ověřen, svědků závětí není třeba. b) Závět je sepsána státním notářem (poplatek 44 Kčs v kolcích).

2. Které formě dáváte přednost a proč?

Odpověď:

Dávám přednost notářské závětí. Je vypracována odborně, vylučuje omyly, ztrátu či jiné machinace. Z praxe vím, že doma sepsaná závět je často nepoužitelná pro formální závadu, nebo se záměrně ztratí, nebo dědicové při sporu tvrdí, že zůstavitel ji nepsal, že podpis není jeho, že zůstavitel již nebyl normální a odpovědný apod. Je-li závět vypracována doma, doporučuji ji za poplatek 10 Kčs uložit na státním notářství. Státní notář závět prohlédne, a nemá-li formální závadu, zapečetí ji a uloží. Má-li závět formální vadu, upozorní zůstavitele, aby ji opravil.

3. Rozumím-li dobře, nemůže závět psát třetí osoba, např. zástupce MNV, farář, sousedé a jiní, ale musí ji napsat zůstavitel sám, nebo ji dát vyhotovit státním notářem. Je-li závětí více, která platí?

Odpověď:

Závět se zrušuje platnou závětí pozdější (§ 480 obč. zák.).

4. Máme též mnoho dotazů o dodatcích a podmínkách závětí. Kdo dohlédne na splnění podmínek závětí?

Odpověď:

Rozlišujeme dodatek a podmínku. Jestliže jsme v závětí na někoho zapom-

něli, připsáme dodatek, opět vlastní rukou, datovaný a podepsaný — nebo dáme vyhotovit novou závět na státním notářství a zaplatíme znovu 44 Kčs v kolcích. Podmínky klást nelze, neboť nemají právních následků. Státní notářství k nim při projednávání dědictví nepřihlíží (§ 478 obč. zák.). Protože dnes nemáme vykonavatele poslední vůle, není tedy nikoho, kdo by na splnění podmínek dohlédl. Univerzální dědic není vykonavatelem poslední vůle.

5. Měl bych, pane doktore, konkrétní dotaz. Katolický kněz se rozhoduje ustanovit dědičkou farní hospodyně, ale pouze za podmínky, že mu dá vybudovat pomník na hrobu a dá sloužit pravidelně zádušní Mše sv.

Odpověď:

Hospodyně se v každém případě stane dědičkou, záležitosti však na jejím morálním postoji, zda přání zesnulého splní. Právní cestou ji k tomu nutit nelze.

6. Jaké máte připomínky k závětem důstojných pánů, jež se shromažďují na vašem redakčním stole?

Odpověď:

Odkažuje-li důstojný pán jedné osobě vše, formuluje závět takto: „Činím univerzálním dědicem veškerého majetku paní X. Y., bytem tam a tam. Nejmenuje jednotlivé předměty, jelikož formulaci „univerzálním dědicem veškerého majetku“ se rozumí vše, včetně peněz a vkladů. Odkažuje-li důstojný pán více osobám, napíše, co kdo dostane a na závěr neopomenout dodat: „Univerzálním dědicem všeho ostatního zde nejmenovaného majetku činím X. Y.“ Činí tak pro případ, že by na některé předměty nebo hodnoty zapomněl. Touto formulací se majetek mezi dědice zcela vyčerpá.

7. Měl byste ještě některá zásadní doporučení našim čtenářům, jež jsme nevyčerpali v tomto rozhovoru?

Odpověď:

Ano, Aby se neostýchali zaslat co nejvíce připomínek a dotazů. Vedení časopisu má zájem nejen poradit, ale i pomáhat. Není na škodu, když nejen dů-

stojní páni, ale i bohoslovci si opatří vlastní občanský zákoník a Zákon o rodině, a občas si v něm počtou. Vřele doporučuji využívat bezplatných poradenských služeb státních notářství, jež jsou v každém okresním městě.

Rozmlouvá
 Vlastimil Zikmund

*

NEZNÁMÍ O ZNÁMÝCH

Kardinál Antonio Salviati, muž bohatý a veselý, choval pro své obveselení v domě opici. Ale přišla nemoc, kterou tehdejší lékaři kvalifikovali jako „plicní hlízu“, a kardinál, jindy plný smíchu a humoru, ležel smuten na lůžku a umíral. Lékaři mu dávali již jen čtyřicet hodin. Mezi sloužitými nastal rozruch. Všichni chtěli uchvátit co se dalo, a bez ostychu před pánovým dohasínajícím očima sbírali a odnášeli kde co. Opice když to viděla, rovněž přiskočila ke skříní, a protože tam visel jen kardinálský klobouk, nasadila si ho na hlavu a se směšnými posunky skákala po světnici. Kardinál — jak referuje Nejedlého „Hlasatel český“ z r. 1808 — se tomu dal do takového smíchu, že se hlíza protřela a on se v krátkém čase opět uzdravil.

*

Známy katolický, nacisty u-mučený novinář dr. Alfréd Fuchs, neměl valný smysl pro přírodu. Jeho celým životem byly knihy a psaní. Věděl to o sobě, a když bylo zvlášť krásné počasí, říkával humorně: „To je dnes krásně, to by se to sedělo — v redakci!“

*

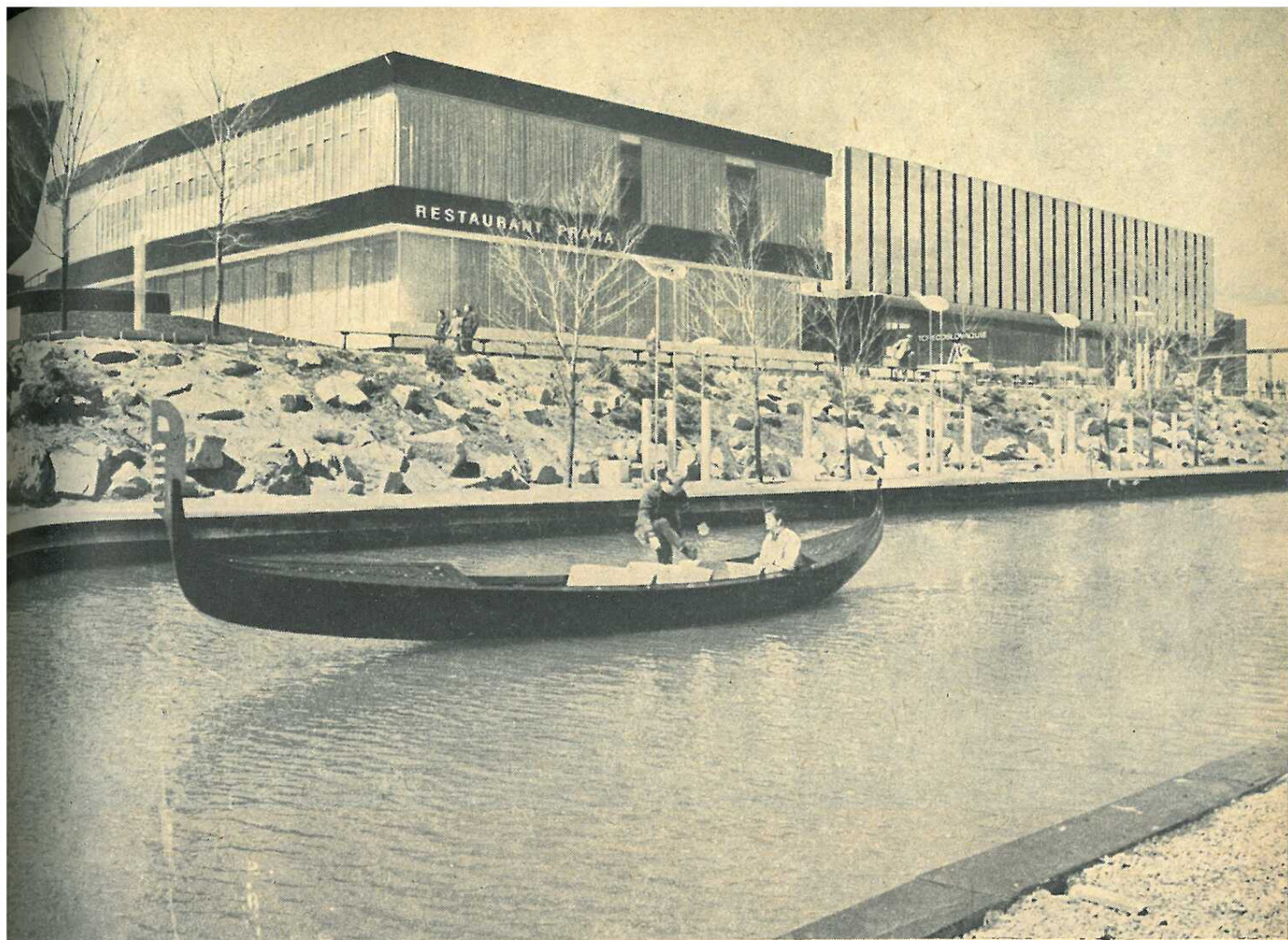
Papež Sixtus V. (1585–1590) vlastním jménem Felix Peretti říkával ještě jako mnich, že se při křtu sv. u něho nahromadilo štěstí, protože kněz, který ho křtil, i kmotr se jmenoval rovněž Felix. Ale až do zvolení papežem přišlo štěstí neměl, právě naopak tonul v úplné chudobě. Jednou dostal větší a mužu, která ho uvedla do rozpaků. Nevěděl, jestli si má koupit večerí nebo radši boty. Kupci, který pozoroval jeho nerozhodnost a ptal se ho co dělá, odpověděl: „Řeším spor žaludku s nohama.“

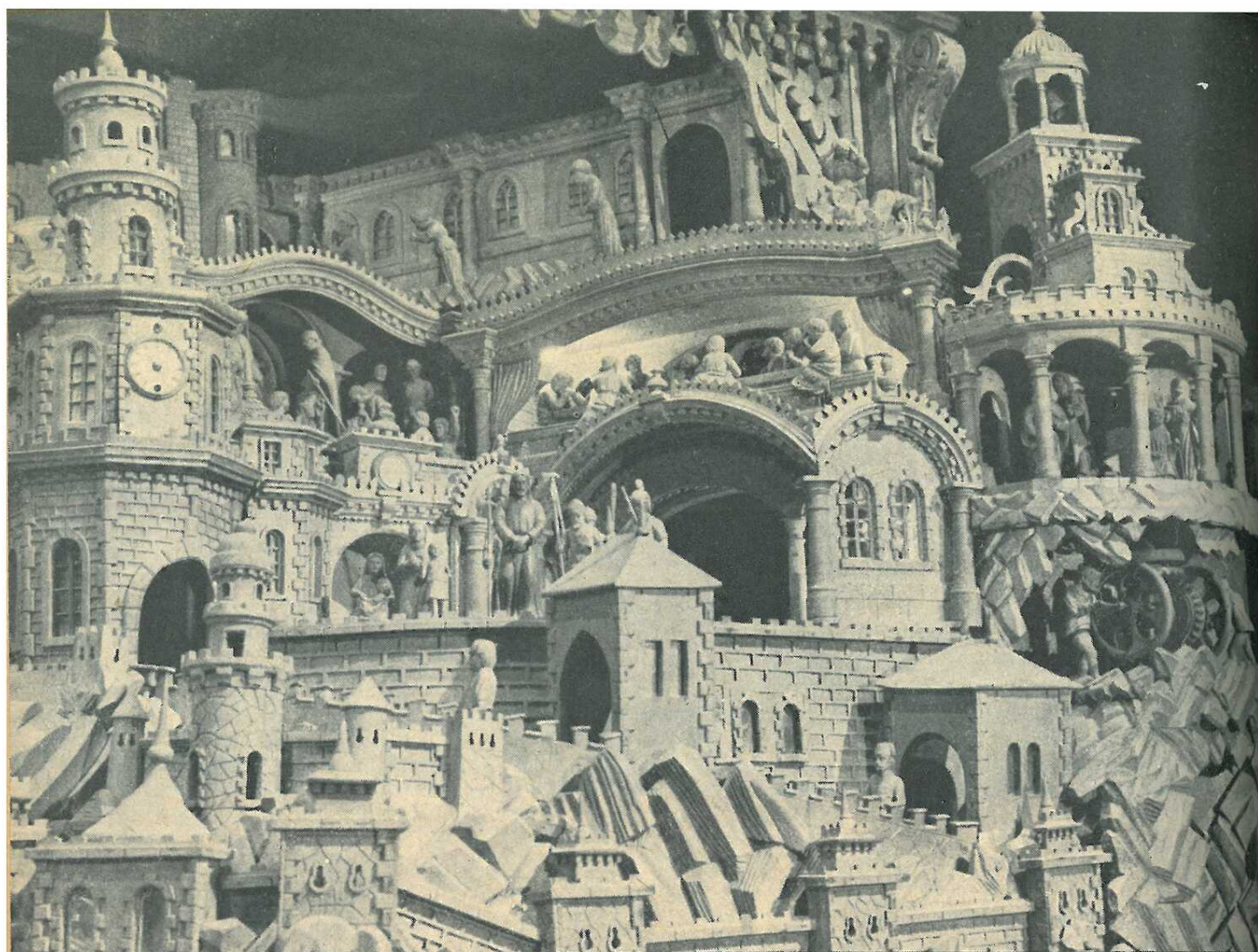
*

Když první učedník sv. Františka z Assisi, Bernard z Quintavalle začal společně se svým mistrem rozdávat svůj veliký majetek chudým, šel kolem kněz Silvestr a vzpomněl si, že kdysi lacinou prodal Františkovi cihly na opravu kostela sv. Damiana. Vida, že teď se tu rozdávají peníze plnými rukama, řekl mu: „Bratře, ty cihly jsi tenkrát dostal ode mně až příliš lacině.“ František mu podal hrst peněz a řekl: „Teď už máš dost.“ Silvestr zabalen odeslal, ale za pár dní se vrátil a přidružil se jako další učedník k Františkovi.

*

Sv. František Sáleský se u vědomí, že Bůh jej vidí, snažil i když byl sám, zachovávat uctivý a důstojný postoj. Říkalval o sobě, že je přítomnost krále, císaře nebo jiného vládce, nemůže přivést do rozpaků, protože je zvyklý na pohled daleko vyššího vládce — pána a Stvořitele světa.

DUCHOVNÍ PASTÝŘ

MĚSÍČNÍK KATOLICKÉHO DUCHOVENSTVA, ROČNÍK XVII., ČÍSLO 9. — LISTOPAD 1967

Obsah: Dr. Josef Beneš: U našich pravoslavných bratří, ThDr. Jaroslav Kouřil: K 50. výročí Velké říjnové revoluce, P. Norbert Škrdlík: Diplomatické styky mezi Vatikánem a SSSR, ThDr. Josef Kubalík: Kněz ve světle II. vatikánského sněmu, dr. Věra Remesová: Příspěvek k jubilejnímu svatořečnickému roku, Balthasar Fischer: Hlasy pod kazatelnou, Ondřej Damborský, Miloslav Klisz, Václav Zemek, dr. Leopold Dýmál: Liturgická příprava slova, ThDr. Karel Sahan: Nebudme samotáři, J. M. Šk.: Liturgické hymny a sekvence, MUDr. Vlastimil Nikodém: Domine, tantum dicit verbo ..., dr. Josef Beneš: P. František Vlk, DOK.: V rozporu s nejsilnějšími zákony naší doby, Náš zápisník, Úřední zprávy.

U NAŠICH PRAVOSLAVNÝCH BRATŘÍ

Dr. Josef Beneš

LETOŠNÍ ROK je trojnásob jubilejní, neboť to je 50 let od Velké říjnové revoluce, která dala Rusku nový společenský řád a vytvořila Sovětský svaz, je to půl století od obnovení moskevského patriarchátu a 9. listopadu t. r. se dožije 90 let hlava ruské pravoslavné církve patriarcha Alexej. Toto trojnásobné jubileum, jakož i nové proudy v životě křesťanů na této planetě byly otcem myšlenky uskutečnit setkání pravoslavných spolubratří s naším Mírovým hnutím katolického duchovenstva ČSSR. Je pravda, že bratrská setkání byla již dříve: bylo to na konferenci v Luhačovicích v roce 1950, při oslavách 1100 výročí křesťanství u nás na cyrilometodějském Velehradě, byly to styky s pravoslavnými pozorovateli II. vatikánského koncilu v Římě a konečně účast a vystoupení jednoho z nejvýznamnějších představitelů ruské pravoslavné církve metropolity Nikodéma, arcibiskupa leningradského a ладоžského na našem III. sjezdu v listopadu loňského roku v Praze.

U PŘÍLEŽITOSTI LÁZEŇSKÉHO LÉČENÍ METROPOLITY NIKODÉMA v Karlových Varech se uskutečnila schůzka předsedy MHKD dr. Jos. Plojhara a generálního tajemníka s ním a byly projednány různé otázky, které zajímají obě strany a dohodnuty výměny delegací k bližšímu poznání života církve pravoslavné a naší. Koncem srpna přišlo oficiální pozvání a na schůzi předsednictva MHKD byla sestavena delegace v tomto složení: vedoucí delegace tajemník MHKD, a členové čtyři kněží národnosti slovenské a čtyři kněží z českých diecézí, a to: Štěpán Onderko, kapitulní vikář z Košic, spectabilis dr. Josef Korec, děkan CMBF z Bratislavy, kanovník, dr. Ladislav Škoda, šéfredaktor Katolických novin z Bratislavy a kanovník Koloman Štefko, ředitel Spolku sv. Vojtěcha v Trnavě; z českých diecézí byli členy delegace kanovník dr. Karel Jonáš z Hradce Králové, kanovník a kancléř Miloslav Trdla z Českých Budějovic, arcikněz Eduard Hurník z Ostravy a dr. František Voda z Brna. Po rozloučení, jehož se za nepřítomnosti předsedy MHKD účastnil místopředseda probošt dr. Antonín Stehlík, zástupci ministerstva kultury a informací a Čs. výboru obránců míru, odletěla delegace do Moskvy.

POBYT DELEGACE V SOVĚTSKÉM SVAZU byl naplněn jednak soustavným poznáváním života sovětského lidu, Ruské pravoslavné církve, rozhovory s čelnými představiteli a návštěvami významných míst.

V MOSKVĚ jsme byli přijati hlavou ruské pravoslavné církve patriarchou Alexejem, metropolitou leningradským a ладоžským Nikodémem, který je předsedou zahraničního odboru pravoslavné církve, konferovali jsme s katolickým biskupem Juliánem z Rigy, pravoslavným arcibiskupem Cypriánem, biskupem Filaretem, tajemníkem svazu Sovětsko-čs. přátelství a jinými. Mši sv. jsme sloužili v katolickém kostele sv. Ludvíka, a navštívili chrámy patriarchální, Zmrtvýchvstání Páně v Sokolnících a Panny Marie „Potěšení zarmoucených“, v němž jsme měli příležitost promluvit k pravoslavnému věřícímu lidu.

Z KULTURNÍCH PAMÁTEK jsme navštívili Kreml, Tretjakovskou galerii, výstavu k 50. výročí VŘSR, stálou výstavu Člověk a jeho doba, na mohutném výstavišti bývalé zemědělské výstavy zhlédli jsme výškovou budovu Lomonosovy university a přihlíželi reprezentačnímu uměleckému

programu ve Sportovní hale v Lužnikách. Bydlili jsme v obrovském moderním hotelu Russia, který může umístit na 10 000 hostů.

ZAGORSK, vzdálený od Moskvy 80 km, nás přivítal jedinečně krásnými kostely a klášterem, v němž je umístěna Duchovní akademie a seminář bohoslovců ruské pravoslavné církve. Návštěvě byl věnován celý den a při obědě s mnohými profesory jsme měli možnost výměny zkušeností.

PRVNÍ DEN POBYTU V LENINGRADĚ patřil návštěvě chrámů a katolickému kostelu „Ty jsi Petr“, prohlídce slavné obrazárny Ermitáž v Zimním paláci a večer Puškinovu divadlu, kde jsme viděli operu „Děkabristé“. Druhého dne jsme navštívili Petrodvorec, odkud jsme se po moři vrátili zpět do Leningradu, zastavili se u domku Petra Velikého, slavné lodi Aurora a byli přijati metropolitou Nikodémem. Večer byly konány slavnostní bohoslužby v Trojickém chrámu, které trvaly téměř pět hodin. Arcibiskup a metropolita Nikodém s velikou asistencí duchovenstva konal Službu slova v předvečer pravoslavného svátku Povýšení sv. Kříže. Při těchto bohoslužbách po proslovu arcibiskupově byla dána možnost promluvit k shromážděnému lidu. Na svátek Povýšení sv. Kříže byly bohoslužby v Nikolajském chrámu, které rovněž sloužil metropolita Nikodém za asistence čtyř biskupů a 29 duchovních. Na výzvu celebrantovu jsem pronesl kázání k věřícím.

LENINGRADSKÁ DUCHOVNÍ AKADEMIE nás přivítala velmi slavnostně: rektor biskup Michael vzpomněl ve svém projevu historických styků našich národů, vzpomněl ekumenických snah jakož i úsilí křesťanů o nastolení míru. Připomněl mírovou činnost Svatého Otce Pavla VI. a protože to bylo právě 26. 9. — vzpomněl jeho 70. narozenin.

DO PSKOVA jsme jeli nočním vlakem a k našemu největšímu překvapení nás ve tři hodiny ráno uvítal na nádraží třiasedmdesátiletý arcibiskup Jan, osobně se postaral o naše ubytování a provázel po památkách města a byl naším průvodcem i v Pečorské Lávkě. Archimandritou zde je bývalý voják Velké vlastenecké války Alipij, který byl mezi těmi, kteří se na volání Prahy vraceli od Berlína, aby osvobodili naše město od nacistů. Nebylo možno bez dojetí poslouchat jeho vzpomínky a vyznání lásky, kterou chová k našemu národu. Romantické seskupení chrámů a klášterních budov, jakož i katakomby táhnoucí se pod budovami zanechají nezapomenutelný dojem. A úpřímnost, bratrství a láska arcibiskupa Jana nevymizí z paměti. Zahrnul celou delegaci krásnými dary, mně odevzdal zlatý pektorál a každému členu delegace projevoval mimořádnou pozornost projevem tak samozřejmým, že nezbylo než ji s pokorou přijímat a obdivovat.

POSLEDNÍ DVA DNY V MOSKVĚ byly ve znamení konferencí. Ještě jsme zhlédli chrám nikolajevský, kde byl právě pohřební obřad a zajeli 40 km od Moskvy do zámku Jusupova v Archangelsku, který je proměněn v museum velmi cenných obrazů a soch. Při večeři na rozloučenou zbylo již jen poděkovat milému Otci Vladimírovi a jeho spolupracovníkům, kteří s pečlivou starostlivostí doprovázeli naši delegaci, zhodnotit výsledky naší práce a ujistit, že tyto první historické kroky k navázání styků budou pokračovat na cestě trvalé spolupráce. Na jaře příštího roku přivítáme u nás delegaci pravoslavných bratří, aby poznali život naší Církve a dali nám příležitost projevit lásku a pohostinnost našich národů.

V POZDRAVNĚ ADRESE MHKD hlavě ruské pravoslavné církve patriarchovi Alexejevi se vzpomíná slov evangelia (Jan 17, 21—23) z velekněžské modlitby Spasitelovy „aby všichni jedno byli jako Ty, Otče, ve mně a já v Tobě, aby i oni v nás jedno byli, aby svět uvěřil, že jsi Ty mne poslal“. Taková je vůle našeho Spasitele. A naše delegace v Sovětském svazu nechtěla nic jiného, než plnit slova adresy, kterou naše Mírové hnutí zaslalo.

JAKO HOSTÉ RUSKÉ PRAVOSLAVNÉ CÍRKVE navštívili jsme v první řadě posvátná místa, chrámy i kláštery, spatřili nespočetné množství vzácných ikon častokrát z dob úsvitu křesťanství a poznali zbožnost a úctu, kterou chová k Bohorodičce věřící lid a jejich duchovní otcové.

VRACÍME SE S VĚDOMÍM DOBRĚ VYKONANÉ PRÁCE. Netajili jsme své hluboké city k našim pravoslavným bratrům a poznali veliké a krásné jejich srdce, které se upřímně otevřelo nám jako kalich květiny ranní rose a ukázalo, kolik lásky je toto srdce schopno.

POD TÍMTO ZORNÝM ÚHLEM po všem, co jsme v sovětské zemi poznali, je možno daleko hlouběji proniknout k vlastnímu smyslu Velké říjnové socialistické revoluce, která znamenala vysvobození dobrého a ušlechtilého lidu z těžké poroby, kterou na ni uvalil carský režim; je možno se i hluboce vcítit do hrdinství Velké vlastenecké války, ale je možno přímo rukama ohmatat živelnou touhu po míru a ucítit tep srdce všeho lidu Sovětského svazu, jenž bije jako srdce zvonu na poplach proti každému činu rušitelů míru. Ten lid nese hrdě svou hlavu jako přední bojovník za mír na naší planetě.

Proto Vás bratři tolik milujeme!

K 50. VÝROČÍ VELKÉ ŘÍJNOVÉ REVOLUCE

Tragické dny Mnichova, odtržení pohraničních oblastí a posléze okupace, léta války a boje s nacistickými okupanty, jakož i osvobození Československa — všechny tyto události hluboce zapůsobily na myšlení a smýšlení našeho lidu. V kritických chvílích r. 1938 jsme poznali, jakým koncům vedla předválečná orientace československé zahraniční politiky na Francii a Anglii. Tamním rozhodujícím činitelům přes všechny dřívější závazky nevadilo, že na naši vlast se snášela příšera hrozné okupace s bezohledným barbarským vyvražďováním všech, kdo se s ní nechtěli smířit a proti obłudnému nacistickému režimu vystupovali.

Z toho poučení, nemohli jsme nevyvodit závěry. Už Košícký vládní program stanovil, že základem příští zahraniční politiky československého státu bude pevný svazek se Sovětským svazem a přátelství se všemi demokratickými státy. A od té doby jsme se přesvědčili, že spojenectví se Sovětským svazem a dalšími socialistickými státy je faktorem, který nám zabezpečuje mírový život, že je hrází, o kterou se rozbíjejí nebezpečné záměry militaristů a revanšistů. Zdaleka tedy nejde jen o cosi citového, co určuje naši orientaci na Sovětský svaz. Sovětský svaz nese hlavní tíhu naší společné obrany. Vysoké náklady na moderní atomové zbraně, na letectvo a válečné loďstvo a se vším tím spojený výzkum dosahují takové výše, že by bylo nemyslitelné se o ně alespoň přibližně dělit. A tyto oběti přinášejí sovětské lidé bez jediné výčitky a s plným vědomím své odpovědnosti za vývoj ve světě.

Avšak náš spojenecký svazek se Sovětským svazem vyžaduje i náš mírový hospodářský život. Dlužno si uvědomit, že pro velkou hustotu obyvatelstva nikdy jsme my obyvatelé prostoru, rozkládajícího se od Šumavy k Tatráům, nebyli a ani být nemohli ani v nehlubším míru hospodářsky soběstační.

Naše zdroje ropy jsou nepatrné. V r. 1964 jsme vytěžili pouze 195 tisíc tun této suroviny. Dodávky sovětské ropy jsou tedy pro progresivní vývoj našeho národního hospodářství životně velmi důležité a sotva bychom ve světě našli jiné nákupní prameny této suroviny, které by byly z hlediska dopravního, valutového i politického vhodnější, než které nám umožňuje Sovětský svaz. A jako každá průmyslově vyspělá země bude i Československo potřebovat stále více ropy nejen k rozvoji chemického průmyslu, automobilové a letecké dopravy a dieselové trakce v dopravě železniční, ale i pro energetické účely.

V duchu zásad mírového soužití bude však naše vláda i nadále usilovat též o normální vztahy a rozvíjet styky s kapitalistickými zeměmi, zejména evropskými. Máme v celku dobré styky s Rakouskem, Itálií a se severními zeměmi, hlavně s Finskem a Švédskem, zlepšily se naše styky i s Velkou Británií a Francií; realnost naší zahraniční politiky dokazují i dobré kontakty s některými státy v Africe a Asii i naše účast v mezinárodních mírových organizacích. Ale nadevše bude naše vláda vždy střežit naši zahraniční orientaci na Sovětský svaz, a to nejen proto, že Sovětský svaz pro nás znamená bezpečnost a mír.

ThDr. Jar. Kouřil

DIPLOMATICKÉ STYKY MEZI Vatikánem a SSSR

Historické setkání Svatého otce Pavla VI. a předsedy presidia Nejvyššího sovětu Sovětského svazu soudruha Nikolaje Viktoroviče Podgorného dává nám příležitost zamyslet se nad diplomatickými vztahy mezi Svatou Stolicí a SSSR.

Právem můžeme říci, že diplomatické vztahy i mezi dávným carským Ruskem a Církví katolickou byly vždy obtížné, plny problémů a otázek.

Je pravdou, že nescházely oboustranné snahy po dorozumění od samého středověku, kdy Rusko vlivem Byzance stalo se pravoslavné.

Dosvědčují to sněmy v Lyonu, ve Florencii a jiná historická jednání.

V roce 1702 car Petr I. dovolil svobodu vyznání, ale nebyla dovolena náboženská propagace, šíření katolického náboženství vůbec.

Za cara Mikuláše I. a papeže Pia IX. byl uzavřen konkordát mezi carským Ruskem a Svatou Stolicí. Avšak ani tento konkordát podstatně nezměnil situaci. Vždyť katoličtí biskupové z Ruska nemohli bráti ani účast na I. vatikánském koncilu.

Naproti tomu při II. vatikánském koncilu mohli být přítomni i pravoslavní pozorovatelé, příslušníci to Sovětského svazu.

Posledním carským reprezentantem u Svaté Stolice byl Mayerdorff, který ukončil diplomatické styky v prosinci 1865 a nastává delší přestávka v diplomatických stycích mezi Svatou Stolicí a Moskvou.

Tyto styky byly obnoveny roku 1893 a trvaly až do roku 1917.

Přichází doba Velké říjnové revoluce.

Ještě za revoluce snaží se navázat nové kontakty s novou situací monsignore Edward van der Ropp, arcibiskup Bělorusi. V důsledku těchto jednání pozval tehdejší ministr zahraničí Sovětského svazu Čičerin monsignora Rattiho (pozdějšího papeže Pia XI.), tehdejšího apoštolského visitátora pro Polsko, Rusko a pro Baltské státy, do Moskvy. Avšak toto pozvání do Moskvy bylo odmítnuto. Bylo to v roce 1919, brzy po příjezdu monsignora Rattiho do Polska.

V roce 1919 rovněž papež Benedikt XV. adresoval svůj osobní list Leninovi, ve kterém žádal o větší pochopení pro duchovenstvo.

V roce 1920 monsignore arcibiskup Ropp, který sídlil v Berlíně, byl pověřen Svatou Stolicí, aby započal diplomatická jednání s vládou Sovětského svazu. Avšak tato jednání uvázla na prvních pokusech.

V roce 1922, v době ženevské konference, která jednala o hospodářských poválečných problémech, vyjednával tehdejší ministr zahraničí SSSR s monsignorem Piz-zardem, nynějším kardinálem. V roce 1924, kdy byl v Berlíně apoštolským nunciem monsignore Pacelli, pozdější papež Pius XII. — bylo započato nové jednání s ministrem zahraničí SSSR Litvinovem. Tato jednání opět nepřinesla očekávané výsledky. Naopak vztahy mezi Svatou Stolicí a SSSR se ještě více přioštily ilegálními akcí, při které byl Vatikánem na území Sovětského svazu poslán msgr Michael d'Herbigny, francouzský jezuita, rektor Východního ústavu v Římě. Z Říma do Berlína odejel jako obyčejný řeholní kněz. V Berlíně byl však monsignorem Pacellim vysvěcen na biskupa dne 29. 3. 1926. Do Sovětského svazu pokračoval v cestě jako biskup s úkolem organizovat katolickou církev v SSSR, vysvětit nové kněze a biskupy a ustanovit apoštolské administrátory.

Tento krok vlastně způsobil, že v pozdějších letech nebylo vůbec žádných styků mezi Vatikánem a SSSR.

Můžeme říci, že církevní představitelé doufali, že nové politické a sociální vztahy ovlivní vnitřní odpor v Sovětském svazu i vnější akci zaměřenou proti Sovětskému svazu. Nic z toho se však nestalo. Sovětský svaz mohl den ze dne a v politickém světě získal mezinárodní uznání všech států.

V roce 1941, kdy začala doba Hitlerova útoku proti Sovětskému svazu, byl papež Pius XII. ovlivňován různými politiky, aby ve válce německo-sovětské viděl i zisk pro Církev. Papež se však rázně proti tomu ohradil. Přes všechny sympatie, které měl k Německu, jako dlouholetý tamní nuncius, zachoval neutralitu a vojnu proti Sovětskému svazu neschválil.

Dne 25. II. 1946 ve svém projevu ke kardinálům a k diplomatickému sboru doslovně Pius XII. řekl: „Dobře jsme dávali pozor, abychom nenechali z našich úst nebo z našeho pera uniknouti ani jednomu slovu, které by schvalovalo, nebo mohlo dodávat odvahu k válce proti Rusku, která začala r. 1941“.

Dne 13. 7. 1944 po svém návratu ze Sovětského svazu navštívil Togliatti, generální sekretář Komunistické strany Itálie, monsignora Montiniho, nynějšího papeže Pavla VI., který byl tehdy prosekretářem Státu.

Don Sturzo ve svém článku v anglickém časopise „Foreign Affairs“ v lednu 1945 zamítl možnost, že by toto setkání mohlo znamenat zlepšení vztahů mezi Svatou Stolicí a Sovětským svazem.

Nemožnost začít rozhovory byla znovu zjištěna v březnu 1945 misí Flynnem. Flynn byl americký katolík a intimní poradce prezidenta Roosevelta, setkal se s maršálem Stalinem v Moskvě a potom byl dvakrát přijat papežem Piem XII. Ale ani Flynn nemohl otevřít cestu k dalším jednáním.

Avšak téměř za deset let začaly se ukazovat červánky naděje. V roce 1954 papež Pius XII. podporoval návrh na zákaz nukleárních zbraní, který byl rovněž návrhem Sovětského svazu.

V srpnu 1956 sovětský zplnomocněnec v Římě zaslal na nunciaturu v Itálii memorandum o plánu o odzbrojení, který předkládal SSSR.

Zemřel maršál Stalin. 9. 10. 1958 zemřel i papež Pius XII.

Přišel předseda Chruščov a začala politika mírové koexistence. Přišel papež Jan XXIII. a otevřely se nové pohledy na vztahy mezi Svatou Stolicí a SSSR.

Následovaly skutečné činy. Monsignore Slipij, řecko-katolický arcibiskup lvovský, přišel ze Sovětského svazu do Říma. V posledním jmenování kardinálů Pavlem VI. byl Slipij jmenován kardinálem.

Svatý Otec Jan XXIII. a N. S. Chruščov si vyměnili vzájemně listy u příležitosti 80. narozenin Jana XXIII. — u příležitosti papežské korunovace a při vydání encykliky „Pacem in terris“.

Předtím již v září r. 1962 monsignore Willebrands odejel do Moskvy, aby osobně papežovým jménem pozval představitele pravoslavné ruské církve na Koncil. — Zakrátko potom představitel moskevského patriarchátu odjeli do Říma na Koncil.

Intervence Jana XXIII. v době kubánské krize v říjnu 1962 je přijímána kladně i se strany SSSR.

Dne 1. 3. 1963 byla přirčena cena míru Balzanovy nadace papeži Janu XXIII. Hlasovali pro to jednomyslně i představitelé SSSR.

Sovětský redaktor, zeť Chruščovův, Alexej Adžubej, se svou manželkou, byl přijat 7. 3. 1963 papežem Janem XXIII.

Dne 11. 4. 1963 je vydána encyklika „Pacem in terris“, kterou SSSR přijímá velmi pozitivně.

Dne 10. května 1963 je slavnostně předána papeži Janu XXIII. Balzanova cena míru. Při této slavnosti je oficiální delegace sovětská s vedoucím Výboru pro kulturní styky se zahraničím Romanovským.

V červnu 1963 u příležitosti smrti Jana XXIII. skládá SSSR oficiální kondolenci ve Vatikáně.

Začaly se opravdu nové vztahy.

Přichází Pavel VI. Známé jeho počáteční projevy, kdy nastupuje cestu Jana XXIII. Známé jeho mírové telegramy z Betléma. Známé jeho volání z Bombaje po odzbrojení a za věnování miliard získaných odzbrojením na odstranění hladu a bídy. Známé všichni jeho cestu do OSN a N. Yorku dne 4. 10. 1965. Jeho tehdejší zvolání, kterým se nesla celá jeho řeč: „Již nikdy válku!“

V New Yorku setkává se Pavel VI. s ministrem zahraničí Gromykem. Je to první oficiální setkání vládního činitele SSSR s papežem. Gromyko při své cestě do Itálie a Říma navštívil dne 27. 4. 1966 ve Vatikáně papeže Pavla VI. Rozmluva trvala nezvykle dlouho: 45 minut. — Jistě již tehdy bylo dohodnuto setkání mezi papežem Pavlem VI. a předsedou rady Nejvyššího sovětu Podgorným.

Předtím již došlo k určitému dojednání mezi Svatou Stolicí a lidovou republikou Maďarskou. Zvláště kladným přínosem byla smlouva mezi Sv. Stolicí a Jugoslávií.

Do těchto význačných faktů a do této politické atmosféry, nakloněné k vyjednávání přichází návštěva hlavy Sovětského svazu Nikolaje Podgorného u Pavla VI., která se uskutečnila v pondělí dne 30. 1. 1967. Je to poprvé za padesát let od Velké říjnové revoluce, kdy se šéf SSSR setkává s hlavou katolické církve.

Poněvadž SSSR a Vatikán nemají vzájemné diplomatické zastoupení, je nutno toto setkání považovat za soukromé, ale plným právem celý svět toto setkání považuje za setkání na nejvyšší úrovni dvou významných státníků naší doby — hlavy katolické církve — papeže, který zastupuje půl miliardy katolíků a hlavy SSSR, který zastupuje socialistickou třetinu celého světa.

O čem se jednalo na tomto setkání? Žádná podrobná zpráva nebyla vydána. Ale řadu otázek měl písemně připravenou Pavel VI., řadu otázek měl písemně připravenou i N. Podgorný. Podle tisku jednalo se o těchto otázkách: Světový mír, řešení vietnamského konfliktu, odzbrojení, mírová spolupráce národů, situace katolické církve v Sovětském svazu, náboženská svoboda vůbec, otázka budoucích vztahů mezi Svatou Stolicí a Moskvou.

Tato návštěva vzbudila pozornost celého světa. K tomu historickému faktu mohlo dojít i proto, že důsledná systematická práce obou posledních papežů ve věci míru a zejména přímo vroucí zájem Pavla VI. kladně vyřešit vietnamský problém získal Církvi sympatie světa. Dále je to charitativní pomoc Apoštolské Stolice severnímu i jižnímu Vietnamu, změna postoje Církve, započatá již Janem XXIII., vůči komunismu. Odklon od bojovného antikomunismu, rozdílné mezi ideologiemi a státním zřízením. Jiný poměr k ateismu, tak charakteristický pro pontifikát Pavla VI., a jasně publikovaný II. vatikánským koncillem.

P. Norbert Skrdlik

Prameny:
L'Osservatore Romano, 30. 31. 1. 67 — Roma.

Vie nuove, č. 2 a další, 12. 1. 67 — Roma.

St. Hedwigsblatt, č. 7, 12. 2. 67, — Berlin.

Novosti — sovětská tisková agentura, 17. 1. 67 — Moskva.

Tygodnik Powszechny, č. 7, 12. 2. 67 — Kraków.

KNĚŽ VE SVĚTLE II. VATIKÁNSKÉHO SNĚMU

I. POZNÁMKY K DEKRETU „PRESBYTERORUM ORDINIS“

Dekret druhého koncilu vatikánského *Presbyterorum ordinis* o službě a životě kněží je nesporně jedním z nejkrásnějších a po stránce obsahové i formální mistrovským dílem sněmu. Je ovocem dlouhých úvah a diskusí Otců sněmu a proto, když byl slavnostně vyhlášen až na závěru sněmu dne 7. prosince 1965, bylo to po téměř jednohlasném souhlasu 2390 Otců koncilu. Mnozí účastníci sněmu poukazovali na to, že už bylo mnoho řečeno o biskupech ba i o laicích, avšak téměř nic o kněžích. Z toho důvodu byla konstituce o Církvi (*Lumen gentium*) zdokonalena zvláště ve 28. článku, kde byla věnována hlubší pozornost stavu kněžského a dekret o službě a životě kněží tuto látku probírá do podrobností. Arcibiskup remešský, *Fr. Marty*, účastník druhého sněmu vatikánského ve svém komentáři uvedeného dekretu připomíná, že koncilní shromáždění si žádalo dokument o kněžství, který by byl vypracován pod tímž hlediskem

jako dogmatická konstituce o Církvi (*Lumen gentium*). Mnozí Otcové zdůrazňovali, a právem, že služební kněžství je v Církvi podstatně jediná skutečnost a tudíž třeba to, co bylo řečeno o biskupství, převést též do oblasti kněžství. Během diskusí na sněmu se objevila dvě pojetí kněžství presbyterů, jednak to, že kněz je mužem majícím za poslání evangelizaci a pak hledisko tradiční, theocentrické s posláním klanění se Bohu. Vychází se ze skutečnosti že celá Církve je lidem kněžským zasvěceným v Kristu Ježíši pro duchovní bohoslužbu. Avšak, má-li Církve plnit své poslání, musí v ní a skrze ni jednat a v ní být přítomný Kristus Hlava, vždyt ona je jeho mystickým tělem. A proto si Kristus vyvolil a stále volá „služebníky“, kteří jednájí v Církvi Jeho jménem, ve jménu Jeho autority jako Hlavy Církve. Kdežto kněžství údů Církve vyvěrající ze svátosti křtu je jenom všeobecné, hierarchické neboli služební kněžství předpokládá nový svátostný zásah, totiž svěcení kněžské. Jím někteří z údů mystického Těla Kristova jsou připodobněni Kristu Velce-

knězi a mohou „jedenat v osobě Krista Hlavy“. Kristus poslaný a posvěcený Otcem rovněž posílá apoštoly. Jin a jejich nástupcům biskupům dává účastenství na svém posvěcení a poslání. A na témže Kristovu posvěcení a poslání participují i kněží, ovšem v podřízenosti jakožto pomocníci, spolupracovníci stavu biskupského. Druhý sněm vatikánský připomíná ještě další hledisko a to bibliotější, jež vychází z listu sv. Pavla k Římanům (12, 1 a 15, 16). Tam je zdůrazňována duchovní bohoslužba inspirovaná Duchem a příjemná Bohu Otcí. Protože kněz má účastenství na apoštolských úkolech, je „služebníkem Krista Ježíše mezi pohany, konaje kněžský úkon kázání evangelia Božího, aby se pohaní stali obětí příjemnou a posvěcenou Duchem svatým“ (Řím. 15, 16). Vzorem je svatý Pavel. Radostná zvěst musí být hlášána lidem a tím se stanou všichni lidé obětí příjemnou Bohu a posvěcenou Duchem svatým. Avšak s hlásáním evangelia Kristova nutně souvisí bohoslužba Nového zákona. Byla dokonána umírajícím Kristem na kříži, jenž obětoval svůj život za spásu lidstva. A tuto bohoslužbu třeba vztáhnout na lidstvo celé všech dob. K tomu je třeba nutně kněží, kteří po apoštolech svolávají a shromažďují lid Boží, aby zapojili jeho duchovní bohoslužbu do oběti Krista, jediného Prostředníka. Tedy privilegiem služebního kněze určeného k hlásání evangelia je *slavení Eucharistie*, neboť tímto způsobem se dovršuje duchovní obět křesťanů ve spojení s obětí Kristovou. A to je hlavním posláním kněze hierarchického. Služebný kněz svým posvěcením je jaksi oddělen od Božího lidu (kleros), aby byl plně zasvěcen dílu, pro nějž jej Pán povolal.

Dalším důležitým zdůrazněním Otců sněmu je, že kněz je údem stavu kněžského, presbyterátu. Kněží jsou pomocníky stavu biskupského a zároveň tvoří mezi sebou kněžské společenství. Kněz nikdy nemůže být izolovaný. „Všichni kněží v jednotě s biskupy participují na jediném kněžství a jediné službě Kristově“ (čl. 7.) Čili jinými slovy svěcením kněžským všichni kněží se stávají bratřími, neboť jsou členy stavu kněžského (ordo presbyterorum) a stávají se pomocníky stavu biskupského. Konkrétně tato kooperace kněžstva je zaměřena k místnímu biskupu. Nebylo by však správné tvrdit, že příslušnost ke stavu kněžskému je totéž jako příslušnost biskupa ke sboru biskupskému. Mezi členy kněžstva kol místního biskupa má být apoštolská láska a biskup má pohlížet na své kněze, kteří jsou jeho potřebnými spolupracovníky jako na „přátele a bratry“. Je příznačné, že jak konstituce o Církvi (čl. 28), tak i dekret o službě kněží úmyslně používají ne výrazu „syn“, nýbrž „bratr“, vzhledem k biskupu.

II. ROZBOR DEKRETU

Dekret o službě a životě kněží je rozdělen na tři hlavy a má 22 článků. Již v úvodě je zdůrazněno, že „kněží posvátným svěcením a svým posláním, jež přijímají od biskupů, jsou určeni ke službě Krista Učitele, Kněze a Krále, účastní se na Jeho službě, kterou se Církev zde na zemi neustále buduje“. V hlavě první je probráno téma: *Presbyterát v poslání Kristově*. Jako údobí mystického Těla Kristova, jimiž se stali křtem svatým, i kněží se těší všeobecnému kněžství lidu Božího. Avšak svěcením kněžským presbyteri „pomazáním Ducha svatého jsou označeni zvláštním charakterem a tak připodobnění Kristu Veleknězi tak, že mohou jednat v osobě Krista Hlavy“ (čl. 2). Jejich posláním je hlásat evangelium, avšak jejich přísluša počínající evangelijní zvěstí

čerpá svou sílu a moc z oběti Kristovy a slavností *Eucharistickou* směřuje k tomu, aby celá vykoupená obec lidu Božího byla obětována Bohu Otcí prostřednictvím Velekněze — Syna Božího. Samozřejmě každý kněz Kristův má být vyzdoben i ctnostmi společenskými: dobrotou srdce, upřímností, statečností, spravedlností, zdvořilostí atd., neboť podle slov Pia XII. v jeho alokuci k bohoslovcům platí: „Aby byl někdo dokonalým knězem, nejdříve musí být dokonalým člověkem“.

Tématem druhé kapitoly je služba kněží. Má tři oddíly. V prvním jsou probrány povinnosti kněží. Kněz má být dobrým učitelem, svými katechesemi a kázáními má aplikovat věčnou pravdu evangelia na konkrétní okolnosti života. Jako kněz má svým svěřeným duším udělovat svátosti a hlavně vysluhovat Oběti eucharistickou. Jako dobrý pastýř má se ujímat rodin křesťanských a všímát si i duší všech.

V druhém oddílu je probírán vztah kněze ke druhým. Na prvním místě všichni kněží se zároveň s biskupy účastní na témže kněžství a úřadě Kristovu, což tak dojemně projevuje koncelebrace liturgická. Kněží mají lnout k svému biskupovi s upřímnou láskou a poslušností (čl. 7). Ke svým spolubratřím se mají chovat jako bratři a vzájemně si pomáhat. Koncil doporučuje společný život kněží. Věřící laiky mají respektovat v jejich svobodě dítek Božích a v duchu ekumenismu nezapomínat ani na bratry, kteří nejsou s námi v církevním společenství. Třetí oddíl pak pojednává o roztřídění kněží.

Praktické směrnice přináší pak třetí hlava dekretu, jež pojednává o *životě kněží*. V prvním oddílu je pojednáno o povolání kněží k dokonalosti. Kněz duchovně má být „druhým Kristem“ (Gal. 2, 10), usilovat stále o vyšší svátost. K tomu mu dopomáhá služba slova Božího, neboť denně čte a slyší slovo Boží. Dále obět Mše svaté a koncil doporučuje v tomto ohledu denně celebraci Oběti nejsvětější. Kněz si musí také odříkat a pěstovat zdravou askesi.

Druhý oddíl pojednává o zvláštních požadavcích v duchovním životě kněze. Mezi kněžské ctnosti na prvním místě patří pokora a poslušnost podle vzoru Páně. Dále je to zdrženlivost pro království Boží. Sněm trvá v západní Církvi na dodržování celibátu. Ač v církvích východních působí vzorní ženatí kněží, v latinské církvi celibát napomáhá k tomu, aby kněz nerozděleným srdcem sloužil svému Pánu. A třetí ctnost, ke které vybízí sněm kněze, je dobrovolná chudoba.

Ve třetím oddílu pak jsou uváděny pomůcky pro kněžský život. Kněz se má denně žít u dvojího stolu duchovního: Písmem svatým a Eucharistií. Každodenní zpytování svědomí prohlubuje duchovní život a zvláště něžná úcta k Panně Marii je zaštitou svatého kněžství. Dále kněží mají studovat: Písmo svaté, patristiku, výnosy papežské a koncilů, aby mohli vejít v účinný dialog se současníky. Vzdělaný kněz je vždy dobrým apoštolem. Sněm věnuje pozornost i hmotnému zabezpečení kněžstva.

V závěru sněm dává povzbuzení svým kněžím, aby si připamatovali, že při konání své práce nikdy nejsou sami, nýbrž je s nimi Bůh, jemuž slouží. A Kristus, na jehož kněžství mají účastenství, nikdy neopustí svých věrných služebníků.

Dekret „Presbyterorum ordinis“ je tak jasný a přehledný, že nepotřebuje nějakého komentáře. Byl přeložen a publikován v DP - 1966/5. *ThDr. Josef Kubalík*

PŘÍSPĚVEK K JUBILEJNÍMU SVATOPETRSKÉMU ROKU

Jedním z našich nejstarších kostelů, zasvěcených sv. Petru a Paulu, je farní chrám v pražské okrajové čtvrti *Bohnicích*. První historickou zprávou o této svatyni je pergamenová autentika rozměrů 17×19 cm, nalezená 18. února 1790 při bourání starého oltáře v olovené schránce, ukryté pod oltářním kamenem (dnes v archivu hl. m. Prahy — loni na podzim jsme ji mohli zhlédnout ve Staroměstské radnici na výstavě Praha v archivních dokumentech). Listiny tohoto druhu byly vkládány

do tumby oltáře při svěcení společně s ostatky svatých a sklípek byl ihned zazděn. V autentice prohlašuje pražský biskup Daniel, že dne 30. května r. 1158 vlastnoručně vložil do oltáře ostatky svatých, jejichž jména vypočítává. Ke konci uvádí jména krále Vladislava a královny Jitky a jako zakladatele kostela vyšehradského probošta Gervasia. Tento písemný, v originále dochovaný doklad, hovořící bezpečně o stáří svatyně, je nejstarší ze čtyř známých autentik biskupa Daniela. Za-

kládací listiny z kostela P. Marie ve vsi Rečanech na Pardubicku a z kostela sv. Ondřeje na Starém Městě pražském nedochovaly se v originále (znění jejich textu zachoval nám ve své kronice zbraslavský opat Petr Žitavský), pouze autentika z kostela sv. Jakuba ve vsi Jakubu u Kutné Hory, pocházející jako obě předchozí z r. 1165, řadí se k listině bohnické.

Doba krále Vladislava (1140—1173) znamená vrcholný rozkvět české románské kultury a dobu největšího vzestupu stavební činnosti. Je to však zároveň i doba dobrodružných válečných výprav, které zvyšují vzájemné prolnání kulturních proudů. Třináctý biskup pražský Daniel, diplomatický rádce a průvodce Vladislava I. při jeho cestách po cizině, muž neobyčejně nadaný a v Paříži vzdělaný, spravoval pražské biskupství 19 let, do r. 1167, kdy se stal na neznámém místě v Itálii ve vojenském táboře obětí moru. Na svých cestách v cizině poznal biskup Daniel pravděpodobně i zvyk ukládat při svěcení kostela do oltáře listiny.

Jenom málokterý z románských kostelů můžeme přesně časově zařadit a o málokterém víme, kdy a kým byl založen. Naprostá anonymita díla nedává přirozeně poznat ani osobu tvůrce, ani okolnosti vzniku té které architektury. Teprve s příchodem gotiky objevuje se značka kamenické huti. Proto tím důležitější a významnější je nález bohnické autentiky, který klade vznik kostela přesně k r. 1158, pamětihodnému roku, na jehož počátku obdržel kníže Vladislav v Řezně z rukou Friedricha Barborossy korunu královskou. Ani okolnost, že v autentice je jmenováno zasvěcení kostela pouze sv. Petru, nemění nic na věrohodnosti faktu, že listina náležela skutečně kostelu bohnickému. Vždyť i chrám vysehradský byl původně zasvěcen pouze tomuto jedinému patronu. Zasvěcení kostelů sv. Petru bylo v prvních staletích po příchodu křesťanství do Čech velmi časté. Jen namátkou jmenuji v Praze kostel sv. Petra na Poříčí uprostřed německé osady kupecké z poloviny 12. století, kostel sv. Petra na Zderaze, kdysi Křižovníků Božího hrobu ze třetí čtvrti 12. stol., či neznámý kostel sv. Petra, který přestavěly jeptišky svatojiřské a daly vysvětit r. 1100 a který Lehner ztotožnil s kamenným kostelem na Kampě, zničeným povodní r. 1273.

Vyšehradský probošt Gervasius, o němž je v listině zmínka jako o zakladateli kostela, byl v letech 1156 až 1178 nejvyšším kancléřem země české. Tato vysoká hodnost byla propůjčována vždy osobě duchovního stavu, proboštu pražskému, vyšehradskému nebo litoměřickému. Důležitá je hlavně okolnost, že vysvěcení bohnického kostela se dalo 30. května 1158, tedy těsně před počátkem pověstného tažení proti Milánu. V prvních dnech měsíce června totiž král Vladislav se svým bratrem Děpoldem a jemu po boku jako vždy světicí biskup Daniel i zakladatel kostela a vyšehradský probošt Gervasius a „mnoho pánů a rytířů znamenitých a výborně oděných“ (Zap) vytáhli v čele desetitisícového vojska do Lombardie. Mních sázavský, kronikářský pokračovatel Kosmův, udává dokonce, že Vladislav s Děpoldem vytrhli již v květnu. Jelikož však 30. května král i biskup byli přítomni svěcení kostela a ukládání ostatků, zdá se, že vojsko táhlo napřed a král se snad právě po této slavnosti odebral za ním. (pozn. 1.).

Kusé, ale přesto cenné zprávy o vzhledu bohnického kostela sv. Petra a Pavla před přestavbou r. 1805 zachovala nám farní kronika, založená r. 1836 farářem Vincencem Slukou. „Byl to jednoduchý románský kostelík o jedné obdélníkové lodi, 13,2×5,7 m, vystavěný z bílých kvádrů, vysoký 6,6 m, krytý prejzy, Nad presbytářím se nalézala malá věžička se zvonkem. Strop a kůr byly ze dřeva. Na jižní straně měl vstupní předsíň, z níž se vcházelo přímo do sakristie. Zvláštní dveře vedly z ní k hlavnímu oltáři, po jehož pravé straně stála kazatelna s dřevěnými schody. Oltář byl pouze jeden. Okna úzká, nahoře zakulacená, byla zasklena kruhovými skly v oiovených rámcích. Kolem kostela byl hřbitov. Na jižní straně hřbitovní zdi se nalézala vstupní branka s vraty z latěk. Mezi ní a kostelem stála na kamenné podezdívce zvonice, zhotovená z jednoduchých prken do výše ční-

cích s lešením, na němž byly zavěšeny dva zvony. Na severní straně v téže vzdálenosti od kostelní budovy byla zděná kostnice s malou věžičkou, na níž zvonek umíráček visel.“ (Farní kronika, str. 5.)

Když bylo r. 1947 upravováno pozadí mariánského oltáře a obnažena část zdi na východní straně jižní části dnešního transeptu, bylo zjištěno románské řádkové zdivo z jemně opracovaných opukových kvádrů. Odpovídají-li skutečnosti rozměry původní svatyně, které znamená ve farní kronice farář Sluka podle zpráv starých místních občanů, neboť sám již nebyl pamětníkem původního stavu, byl románský kostelík přibližně téže šíře jako kostel dnešní — rozdíl v rozměrech možno přičíst na vrub šíře zdiva románské svatyně, jehož síla přes 1 m nebývá zvláštností.

Snažme se analyzovat výše uvedené zprávy o stavu kostelíka k r. 1805, abychom — na základě zkušeností z jiných románských kostelíků té doby — získali alespoň pravděpodobný obraz původní stavby z doby Vladislavovy. — Byla to jednodolní obdélníková svatyně se sedlovitou střechou a polokruhovou apsidou na východní straně, což byl ostatně nejběžnější typ v tomto období. Na jižní straně pravděpodobně blíže k východnímu nároží, měl vstupní předsíň s portálem. Jeho ostění se skládalo z několika pravoúhlých ústupků a také tympanon nebyl patrně zdoben — ozdobné románské portály jsou v našich zemích vzácností a pokud jsou, pocházejí vesměs až z pozdního období naší románské architektury kolem r. 1200 a z počátku 13. stol. Loď byla osvětlena úzkými okénky silně vyšpaletovanými, podle rozměrů svatyně je nejpravděpodobnější, že z každé strany byla okénka dvě. Také apside byla prolomena okny, pravděpodobně třemi. Kostelík byl vystavěn z pravidelných opukových kvádrů. Vnější zdi byly asi bez ozdob, pouze apside dekorována lisenami a obloučkovým výsevem. Strop byl prostý, trámový. Vnitřní stěny kostela byly pokryty nástěnnými malbami, které měly v tehdejší době pro lid, neznalý písma, především účel věroučný.

R. 1273 nalézáme Bohnice uvedeny při výpočtu privilegií v majetku kláštera na Strahově (Strahov. archiv XVII. A-3), r. 1316 byl držitelem bohnické prebendy kanovník z kláštera sv. Jiří. První zprávy o samostatné plebanii jsou z let 1344—50, kdy byl za arcibiskupa Arnošta z Pardubic pořízen popis arcidiecése pražské (pozn. 2).

Císař Zikmund zastavil během války se stranou podobojí větší část korunního jmění i statků duchovenstva pánům, zemanům a měštům, kteří mu slíbili vojenskou pomoc. Když pak byl uznán za krále i stranou podobojí, vydal i jejich pánům, zemanům a měštům úpisy určitých peněžitých sum na statky duchovenstva, kterých se tyto výboji zmocnili. Tak Pražané staroměstští dostali úpis na 35 vesnic a dvorů, které pobrali duchovenstvu a které měli tak dlouho jako svého majetku užívat, dokud by jim slíbená suma nebyla z královské pokladnice vyplacena. Z nejbližšího pražského okolí jsou v tomto zápise uvedeny i Zadní Ovenec, Kobylisy, Chabry, ale jméno Bohnic tu nenalezneme. (Pozn. 3.) Bohnice byly pravděpodobně i v době těsně před válkami husitskými a během nich v rukou majitelů světských, patřících ke straně podobojí. Potvrzuje to i zpráva, že když Pražané po r. 1420 opanovali nedaleké Čimice, připomínané již r. 1334 jako statek probošta pražského, darovali dvůr jakémusi Bohuňkovi z Bohnic.

R. 1550 patřila ves Bohnice co do důchodu a fara co do práva podacího opět klášteru sv. Jiří. Z toho lze vyvodit, že fara byla opět katolická a že byla obsazena přes stále více doléhající nedostatek duchovenstva.

Třicetiletá válka dovršila hmotnou i mravní bídu české země. V letech 1653—1655, kdy byl prováděn soupis veškerého nemovitého majetku za účelem fiskálního, tzv. berní rula, uvádí se v Bohnicích „farní kostel p u s t ý“ (viz Karel Doskočil, Berní rula II., str. 335). Sedláčkův Místopisný slovník historický království českého (heslo Bohnice) uvádí, že kostel sv. Petra a Pavla byl znovu posvěcen r. 1673. Sedláček tak usuzoval pravděpodobně podle latinského nápisu na oltářním kameni bočního

oltáře, který — jak uvádí Pavan v Památkách archeologických IX. (pozn. 4) — svědčil, že tento oltář byl posvěcen r. 1673 arcibiskupem hrabětem z Kühnburka. Tento nápis na oltářním kameni jsme nyní již nenalezli. (Ovšem podle starých zpráv byl v původním kostele oltář pouze jediný.) Ze zmíněného roku pocházel i zvon zvaný Hraník, jak říkal nápis na jeho plášti: „Tento zvon slyt gest ke cti chvále Boží a ke cti a chvále Swatých apostolů Petra a Pavla nákladem zadussj tohoto kostela Bohnického. Goss Michael Nikolaus Löw in Prag 1673“. (Pozn. 5.) Zvon visel na věži až do první světové války.

R. 1679 začal hr. Václav Vojtěch ze Šternberka stavět v Zadním Ovenci zámek pod kopcem viničným, na jehož vrcholku vztýčil drobnou nenáročnou kapli, zasvěcenou sv. Kláře na počest Šternberkovy manželky Kláry, rozené z Mahlzahnu. Kaplička dodnes shlíží s vrcholku obnovené vinice na zámek, park, starý hospodářský statek, vilovou čtvrti na Stromovku a Prahu za řekou. Zámek, vystavěný podle návrhů vynikajícího architekta J. B. Mattheyho na způsob předměstské římské vily jako první stavba tohoto druhu u nás, byl vyzdoben sochařsky i malířsky mnoha významnými umělci. Jan Jiří Heermann z Drážďan, který vytvořil monumentální zápas Gigantů na schodišti, vedoucím do architektonicky uspořádané zahrady, malíři nástěnných maleb Ital Marchetti a bratři — Holanďané Abrahám a Isaak Godinovi — to jsou nejproslulejší z mnoha umělců, zaměstnaných při úpravě tohoto půvabného útulku antických bohů, nazvaného jménem Trója.

K r. 1688 připomíná se administrace všech far purkrabského obvodu a tedy i Bohnic u P. Marie před Týnem, r. 1695 je vystřídána františkánským řádem od P. Marie Sněžné. Z té doby je i nejstarší dochovaná matriční kniha bohnická (dnes v archivu hl. m. Prahy), která obsahuje také zajímavé údaje, týkající se umělců trójského zámku. Tak 13. června 1697 byl zde malíř Abrahám Godin kmotrem dítěti správce zmíněného Šternberského zámku v Zadním Ovenci. Je to poslední zpráva, týkající se pobytu tohoto proslulého freskaře u nás. (Pozn. 6.) Hned pod tímto zápisem je záznam z 25. června téhož roku o pokřtění syna neméně proslulého umělce Jana Jiřího Heermanna z Drážďan, kterému sám Václav Vojtěch, hrabě ze Šternberka, byl kmotrem. Tento

fakt je zajímavý i tím, že Jan Jiří Heermann byl lutherán, který se nechtěl vzdát své víry, k vůli čemuž mu pražský kamenický pořádek dokonce bránil v živnosti. Slavný křest, jemuž byli svědky členové nejvyšší české šlechty, neodbyval se však v kostele bohnickém, ale v kapli trojského zámku.

R. 1739 byla konečně obnovena samostatná farní obec bohnická, ke které byl připojen i Přední Ovenec (Bubeneč), Zadní Ovenec (Trója), Podhoř, Selc, Podbaba a Lysolaje. V témže roce byla zde založena i farní škola a začato s vyučováním.

Celé 18. století, dobu největšího stavebního rozmachu, přežkal kostelík sv. Petra a Pavla beze změn. Teprve r. 1805 za faráře Karla Gregora byl i on přestavěn a rozšířen. Velká tradice baroka měla ještě dosti síly, aby ztvárnila architektonický blok ve znamení pohybově živější minulosti. Na místě jednoduché svatyně 12. věku byl vztýčen kostel půdorysu rovnoramenného kříže, s předstíní na západní straně a s presbytářem ukončenou mírným segmentem. Nevelká, ale harmonicky a ukázněně vyřešená stavba: ústřední čtvercový prostor, ke kterému ze všech stran přiléhají souměrné obdélníky, s nízkou věží v průčelí, do osnovy stavby pojatou. Architektonický význam této stavby tkví především v tom, že vedle bubenečského kostela sv. Gotharda je jedinou chrámovou stavbou z přelomu 18. a 19. století na území celé Velké Prahy.

Zmínky zaslouží i dnešní úprava vnitřního prostoru chrámu, provedená po druhé světové válce arch. F. Kotrbou a ak. malířkou V. Vrbovou-Kotrbou. Historické s moderním je v tomto pozoruhodném a půvabném interiéru skloubeno ve vkusný, vyrovnaný a naprosto harmonický celek.

Dr. Věra Remešová

Poznámky:

1. Na tuto okolnost upozorňuje už V. V. Tomek (Prameny dějin českých II., str. 428), později Václav Novotný (České dějiny I., 2. str. 884).
2. Viz Paměti škol okresu Karlínského, str. 1.
3. Viz Tomek III., str. 335.
4. Ant. Pavan: Bohnice (Památky archeologické IX., 1874).
5. Mikuláš Löw byl proslulým pražským zvonařem a puškařem v třetí čtvrti 17. stol. Jeho předkové pocházeli z Norimberka (srov. Rybicka: O českém zvonařství str. 30).
6. Nepřijal pražské měšťanské právo jako jeho příbuzný Izák, ale vrátil se později do Antverp.

HLASY POD KAZATELNOU

Je to odvaha, když homileta dostane nápad sestavit souvislý článek o názorech posluchačů na dnešní kázání! Autor měl však příležitost zúčastnit se hovorů na dané téma v kruhu věřících laiků všech vrstev a tříd. Výsledky shrnul do těchto bodů a podává k nim i stručný komentář.

K o r m ě k á z á n í:

1. Na svá kázání se v klidu připravte! Neračte se domnívat, že laik nepostřehne, když se tak nestalo!
2. Buďte tak hodní a skončete ve čtvrtěhodince! Mluvit déle nemá cenu.
3. Nemluvte k nám učeně, latinsky, cizími slovy a abstrakcemi! Zapamatujeme si jen to, co dokážeme vymalovat jako obrázek.
4. Nemluvte řečí teologů, kterou kromě vás nikdo nemluví. Ale nesnažte se také chytit za každou cenu mluvit „moderně“. Mluvte stručnou, jasnou, nepoetickou či nesentimentální řečí dneška! Mluvte-li o věcech týkajících se vaší práce, snažte se, prosíme, aby vše odpovídalo faktům!
5. Odložte patos — vždy máme strach, že je planý.
6. Dejte si práci, aby vaše kázání bylo přehledné a zapamatovatelné — jinak všechno zapomeneme dříve, než dojdeme ke kropenci!
7. Nevystupujte tak, jako byste sami dosáhli už vrcholů křesťanské dokonalosti. Snadněji přijímáme slova těch, kdo dají najevo, že spolu s námi hledají, trpí i chybují. Ukažte, že máte porozumění pro tíhu všedního dne křesťana žijícího v dnešním světě!

K o b s a h u k á z á n í:

1. Předkládejte nám výživný chléb Božího slova! Kdo je lačný, touží po chlebě a nikoliv po pamlscích.
2. Ukažte nám Boha v jeho mohutných rysech, poskytněte nám obraz velkolepého tajemství spásy!
3. Nepředpokládejte téměř nic, jinak budete mluvit do větru!
4. Pracovní dny a povolání nám ozařte světlem víry! Bolí nás, když „povolání“ znamená ve vašich ústech vždy jen povolání ke stavu kněžskému či řeholnímu.
5. Zasloužíme-li výtky, směle nás pokářejte — s kazatelnou však nespílejte a neláteřte! Působíte tím jedině zatvrzení těch, koho se to týká, vzbuzujete škodolibost těch, koho se to údajně netýká a zraňujete ty, kterých se to netýká doopravdy. Víme, že nejsme vždycky dokonalí a takoví, jací bychom měli být, a vy na tom budete asi podobně, protože i vy jste lidé, ale nestojíme o to, aby na nás někdo křičel — a nejméně už vy! Chceme, aby se naše ze křtu vyplývající důstojnost brala přes všechnu naši hříšnost vážně!
6. Dejte nám občas na vědomí, že patříme k světové církvi!
7. Nesrážejte nás, nýbrž nám dodávejte odvahy. Poďte nám trochu pomoci, útěchy, utvrzení a naděje. Dávejte nám radost z Boha a jeho díla spásy!

K o m e n t á ř:

(Uvedeno pouze ve stručném přehledu podstatných věcí.) Všechna tato přání laiků odpovídají kupodivu přesně požadavkům zdravé homiletiky, vysloveným už v křes-

fanském starověku. Současností jsou podmíněny pouze dva body. Jednohlasé volání po čtvrtodince, která dnes — v době všestranného vnucování nejrůznějších projevů — musí nastoupit namísto půlhodinových či hodinových exhortací staletí minulých, nechceme-li sami svá slova přivést o účinnost.

Touha po střizlivém, prostém, nepatetickém kázání odpovídá životnímu chápání dnešního člověka, které ostatně se projevuje i v našem stavitelství a bytové kultuře. Je pozoruhodné, že po střizlivém slově touží obzvláště ženy! Jedna z účastnic kroužku to vyjádřila takto: „S kazatelnou očekáváme rozumné, jasné, střizlivé, systematické a cílevědomé poučování o zcela všedních a nejjednodušších náboženských věcech.“

Kázání má být názorné — poukaz na příklad našeho Pána. „A nemluvil k nim jinak, než v podoběnstvích“ (Mat. 13, 34). Doporučuje se hojně citování Písma. Autor varuje před rádobou moderním esejovým stylem, který z odporu proti dřívějšímu stereotypnímu vypočítávání „za prvé, za druhé...“ upadá v extrém opačný a rozkládá kázání do snůšky aforismů. Dnes je nutná přehlednost, aby se slyšené dalo zapamatovat.

Co říkají posluchači z druhé poloviny dvacátého století o falešné slavnosti a banalitě kázání, vyjádřil už sv. Augustin, který doporučuje střední cestu mezi vybraným či dokonce ozdobným způsobem řeči na jedné a žargonovou mluvou na druhé straně. Dále: „Non sic dicatur ut a doctis, sed potius ut ab indoctis solet.“ Napomínající kazatel se má projevit jako Božím slovem „spolupostížený a spoluvyděšený“ — podle Augustinova: „In schola Christi omnes condiscipuli sumus.“

K obsahu kázání: Je hlad po podstatných a vlastních

věcech. Nikdo netouží po zbožných řečech, nýbrž chce slyšet poselství o velkých skutcích Božích — tedy to, čím kázání ve svých biblických počátcích bylo a co během staletí pozbylo.

Mravokárný imperativ sv. Pavla je vlastně indikativem: „Protože jste se vy, pokřtění, stali světem, nesmí už nad vámi panovat temnota.“ Lidové rčení „dostat kázáníčko“ je dokladem opačného, neevangelního postupu. Evangelium není poselství hrozby, nýbrž radostnou zprávou o spase, se kterou Kristus spěchá ke každému z nás.

Nařikání na dnešní „zlou dobu“ vyvolává v posluchači dojem, že patří ke „ztracené hrstce“, ačkoliv účelem kázání má být právě opak. Žádné teatrální hřímání, křiky a nářky, potřebujeme povzbuzení k novému začátku, potřebujeme slyšet klidnou řeč a občas i trochu humoru i při veškeré vážnosti pravdy. Vždyť nemusí být po každé a vždy nevím čeho dosaženo. Stačí přece alespoň na několik okamžiků dnešním uhoněným lidem dopřát odpočinout si v Boží pravdě a pozvednout jejich sklopenou hlavu k Spasiteli.

Hlasy zpod kazatelnou nejsou nikterak hlasy bývalých trpělivých oveček, které byly ke všemu zvyklé říkat amen. Při veškeré svobodomyšlnosti je kritika našich laiků velmi zdravá a nám kazatelům nadmíru poučná. Ukazuje, kolik toho většinou dnešních kázání ještě chybí. Kdo však umí pozorně naslouchat, zjistí užasnou a utěchplnou skutečnost: ze vši této kritičnosti promlouvá v těch hlasech nebývalá, lze říci vášnivá sympatie pro úřad kazatelský. Udělejme všechno, abychom tomuto podivuhodnému, Duchem způsobnému hladu lámali chléb Božího slova účinněji než dosud!

Balthasar Fischer (Theologisches Jahrbuch)

LITURGICKÁ PŘÍPRAVA SLOVA

DOM. 26. POST PENT. (5. POST EPIPH.)

Církev nám dává každý den předčítat při bohoslužbě dva úryvky z Písma svatého. Je to část evangelia, některá událost nebo čin ze života samotného Krista Pána nebo jeho slova. A k tomu výňatek z jiné části Písma svatého, obvykle z listů svatého Pavla. Aspoň v den Páně s pozorností přijmeme tuto poctivou stravu slova Božího. Dnešní evangelium mluví a koukoli a pšenici, které spolu rostou na jednom poli. A toto podoběnství zrovna láká k tomu, abychom mluvili o koukoli a pšenici mezi lidmi, o dobrých a zlých lidech v Církvi Kristově. Dnes obrátíme svou pozornost k slovům svatého Pavla, která píše křesťanům v Kolosách: „Slovo Kristovo přebývej ve vás hojně!“ Ke komu píše svatý Pavel tato slova? Píše je snad nějakým učeným a mimořádným křesťanům, kteří žijí uzavřeni před světem v klášteře? Lidem, kteří nemají práci, starosti a trampoty, kteří se po celý den mohou zabývat čtením Písma svatého, uvažováním, rozjímáním a modlitbám? Nikoli, to bychom byli na omylu. Tato slova jsou určena lidem, kteří žijí ve světě, ve své práci, ve svých starostech a zaměstnáních. Píše je otrokům, uváženým u své práce od rána do večera, píše je řemeslníkům a obchodníkům, kteří jsou v jednom kole, v práci, ve shonu, v chvatu. Ano, těm všem jsou určena jeho slova: „Slovo Kristovo přebývej ve vás hojně, ve vši moudrosti poučujte a povzbuzujte se vespolek žalmi, chvalozpěvy a písněmi duchovními, v milosti je zpívající ve svém srdci k Bohu.“ (Kol. 3, 16.) Svatý Pavel jim dobře rozuměl a dobře věděl, co potřebují, aby pokoj Kristův, ke kterému byli povoláni, vládl v jejich srdci. Nezdá se vám, že tato slova svatého Pavla padnou jako ušitá na nás? Vy všichni, kteří jste uprostřed shonu v domácnosti, vy všichni, kteří denně spěcháte na své místo u továrního stroje nebo k práci v dílně nebo v kanceláři, vy všichni, kteří pracujete na poli, vy všichni jste povoláni k pokoji Kristovu, aby vládl v srdcích vašich. Ale k tomu vede jen jediná cesta: „Slovo Kristovo přebývej ve vás hojně!“ Člověk potřebuje ducha trpělivosti a pokory a tomu se věřící naučí, jestliže slovo Kristovo bude přebývat v něm. Setkal jsem se s člověkem a měl jsem příležitost náhlédnout do jeho života a práce. Člo-

věk nepatrný, suchý a slabý. Pracoval na objektu, který vyžadoval miliónového nákladu. Brzy ráno ho bylo vidět na lešení mezi zedníky a dělníky, za chvíli odběhl a v kabátě ještě postříkaném vápnem a maltou, přednášel ve shromáždění vzdělaných lidí s takovou hloubkou a opravdovostí, že by si člověk myslel, že nic jiného nedělá, než že se připravuje na tyto přednášky. A mezi tím telefonoval, psal, zařizoval vše pro toto veliké dílo, jednal s lidmi, rozhodoval o důležitých věcech, radil a těšil — a přitom na něm nebylo vidět únavu, podrážděnost nebo nervositu. Odkud bral tento človíček tak nepatrný v sobě tolik energie a síly, že to byl opravdu nezmar? Bylo to jeho tajemství: spočívalo v tom, že si dovedl ráno urvat tu půlhodinku, aby byl sám, v rozjímání a modlitbě. A v té chvíli otvíral dokořán své srdce slovu Kristovu, že to slovo přebývalo v něm po celý den a naplňovalo ho nesmírnou trpělivostí, pokorou a pokojem. — Nebo stařenka otevře své srdce: šest dětí měla, všechny chtěly jíst, obléknout se a zahrát. Muž byl tvrdý a hrubý, znal jen sebe, snad si to ani neuvědomoval, že je sobec, věčně nevrlý a podrážděný, častoval manželku a děti jenom nadávkami. A jak jste to všechno vydržela, stařenko, jak to, že jste si nezoufala, že jste dovedla udržet tu rodinu pohromadě a vychovat dobře své děti? To večer, když už všichni spali a bylo všude ticho, to jsem se modlívala, aby mně Pán Bůh dal sílu. A když už to nebylo opravdu k vydržení, sebrala jsem se za tmy, aby o tom nikdo nevěděl, šla jsem přes hřbitov — a nebála jsem se — a u zavřených dveří kostela jsem se modlívala. A bylo mi lépe. Ráno, když začínala nová práce a nový den, když jsem věděla, že to bude zase stejné jako ty minulé dny, že to bude křik a nadávky, tu jsem přitom běhání vzpomínala, že v kostele je právě mše svatá. Nemohla jsem tam jít, ale vzpomínala jsem, že Kristus Pán o mně ví, že i za mne se obětuje a mně ulehčuje kříž. „A slovo Kristovo přebývej ve vás hojně!“ Ne, to není jenom fráze, to je živá pravda, cesta, která vede věřící tímto životem a která pomáhá shromažďovat v nebeských pokladnách poklady, které ani rez a moly nekazí ani zloději nevykopávají, ani žádná událost tohoto světa nás o ně nepřivádí. Ale má-li slovo Kristo-

vo v nás přebývat hojně, musíme toto slovo do srdce vpustit, musíme mu otevřít, musíme si najít čas, abychom toto slovo Kristovo zaseli, přijali, aby mohlo vzklíčet a vydat úrodu. Nadešel podzim se svými mlhami, kdy brzy přichází soumrak: jsou to chvíle, kdy se všechno tlačí domů, do tepla. Ale udělejte si chvíli ticha, vyhledejte Písmo svaté, které leží někde zapomenuté na půdě nebo pohozené v komoře, vezměte ten Nový zákon našeho Pána Ježíše Krista. Opatrujte tyto knihy jako oko v hlavě, jsou to rodinné poklady. Ani nevíte, jak jsou vzácné, třeba jsou ošumělé a staré. Ale nejenom je opatrujte: čtěte je pomalu, v tichu — a jistě toto slovo Boží nezůstane bez užítku a bez ovoce. Jsou to úrodné chvíle, bohaté, které vám dovedou zavlažit všední dny. A kdo můžete, zajděte si i ve všední den na mši svatou. Mějme na mysli slova svatého Pavla křestanům v Korinthách: „Slovo Kristovo přebývej ve vás hojně, poučujte se a povzbuzujte vespolek ve vši moudrosti žalmy, chvalozpěvy a písněmi duchovními, v milosti je zpívající ve svých srdcích k Bohu.“

Ondřej Damborský

NEDELE 27. PO SV. DUCHU (6. PO ZJEV. PÁNĚ)

Vnitřní život — základ růstu Církve

Úvod:

Současná mladá hospodyně, která kupuje hotový, upečený chléb v obchodě, ani plně nechápe smysl dnešního podobenství o kvasu, který působí kynutí těsta.

Smysl podobenství:

a) Působení kvasu v zadělané mouce je obrazem duchovního působení v Církvi, vnitřního působení království pravdy, milosti, lásky, vykoupení a spásy. „Království Boží je ve vás.“ Lk 17, 21.) Na to se však rádo zapomíná.

b) Evangelia nám dávají poměrně věrný obraz působení Ježíše Krista. Ježíš nikde nebydlí a neváže se na místo: „Lišky mají doupata a ptactvo nebeské hnízda, ale Syn člověka nemá, kde by hlavu položil.“ (Mt 8, 20.) Chodí, učí v podobenstvích, aby i prostý lid pochopil a uvěřil. Zvláštní péči věnuje apoštolům, oni mají být budoucím kvasem. Spasitel vede apoštoly: k modlitbě. Vede je vlastním příkladem. Kolikrát se uchyluje do ústraní sám, kolik nocí stráví na modlitbě. Apoštolé to vidí, a proto ta jejich pokorná prosba: „Pane, nauč nás se modlit.“ A Božský Mistr je učí správné modlitbě, jak čteme u sv. Matouše v kap. 6.

Spasitel vede apoštoly k pravému vnitřnímu životu. Nemohou se dopustit chyby farizeů, kteří se domnívají, že jsou dokonalí, a jsou jen hroby pobílené a zvonce znějící...

Náboženství nesmí jim být pouhým pláštěm na ramennou, neboť ten může vítr odnést, ale vnitřní silou, sluncem vše ozařující a pronikajícím celou duší.

Tříletá výchova splnila svůj úkol. Těsto začalo kynout, strom začal vyrůstat přes veškeré potíže a pronásledování.

c) I my musíme být kvasem, aby strom Církve dále rostl a sílil. Přísloví říká: Nikdo nedá, co sám nemá. Proto je nám třeba vnitřního života, a to zejména modlitby. Sv. Augustin praví: „Modlitba je povznesením duše od věcí pozemských k nebeským.“ — Modlitby je nám v současné době třeba jako soli, modlitby každodenní soukromé i modlitby společné, liturgické. (Příklady světci: Ignác, Alfons Lig., Klement Dvořák atd.)

Je nám třeba vnitřního života: Moje myšlení, slova i skutky v souladu s přikázáním lásky i Desaterem. Ne — jinak myslet — jinak jednat, ne jiné náboženství na neděli a jiné na všední den. Bohatý vnitřní život bude z nás překypovat jako vařící voda z nádoby a my budeme hlásat svým příkladem království Boží. Evangelní: „A oni ho pozorovali...“

Závěr:

Dnešní podobenství zavazuje: Každý musí být kvasem, apoštolem, aby vzkvétal a dále rostl mohutný strom Církve.

Miloslav Klisz

POSLEDNÍ NEDELE PO SV. DUCHU

Křehkost a slabost, poklesky a viny — to je naše nejvlastnější bohatství. Není člověka, který by neklesal do chyb a omylů. Není člověka, který by byl prost všeho pokušení a uměl vítězně ovládat každou příležitost ke hříchu. Avšak návrat k cestě dobra a spravedlnosti se neobejde bez poctivého zamyšlení nad sebou samotným a nad našimi skutky. Člověk sám sebe musí poznávat tak, jaký skutečně je. To je však jeden z nejtěžších úkolů. Daleko lehčeji dovedeme soudit jiné než poznávat viny vlastní. „Důstojnost člověka spočívá v tom, že dovede poslouchat vnitřního hlasu svědomí.“ (Církev v dnešním světě.)

S vřoucností dnes píše sv. apoštol Kolosanům: „Bratři, nepřestáváme se modlit za vás a prosit Boha, abyste dobře poznali, co od vás Bůh chce...“ Celým církevním rokem nás, věřící křestany, provází pohled na Krista, který se sám stal člověkem, aby lidem ukázal, jak mají žít — aby se nám dostalo všestranné moudrosti a všestranného pochopení od Ducha sv. Směrnici našeho života není znalost jednotlivých přikázání, ale ustavičné napodobování Ježíše Krista. Máme „žít tak, abychom Bohu dělali čest a jemu se úplně líbili“.

„Zákonem lidu Božího je nové přikázání milovat se, jak sám Kristus miloval nás.“ (O Církvi.) On může říci: „Já jsem cesta!“ On může vyžadovat: „Následuj mne!“ On netouží po mrtvé líteře zákona, ale po živém naplnění toho, v čem nám zanechal příklad. Nemůže už stačit, aby si kdokoliv z nás říkal s uspokojením: „Nic špatného jsem neučinil.“ To by bylo slabé svědectví o duchu naší víry. Je samozřejmé, že se zlo nesmí konat. Skutečné křesťanství vyžaduje daleko více, abychom konali dobré, kde jen můžeme. Láska nezná hranic. Svými dobrými skutky jenom se přibližujeme Kristu, „který umřel za všechny a poslední posláním člověka je doopravdy jen jedno: poslání božské.“ (Církev v dnešním světě.) Tím vydáváme svědectví nejen o sobě, ale také o tom, jak máme rádi svou Církev. Její silou v závažných událostech jsou věřící, naplnění vírou a láskou i naději. Jejím největším nepřítelem je špatný život vlastních dětí.

Poznávat sebe sama je povinností nejtěžší. Kdo sám sebe dovede soudit, nemusí se chvět před soudem Božím. Každý se shledá s tím, co zasíval. Dobrý skutek se vrací nazpátek ke svému původci, rozmnožen o požehnání, které způsobil, stejně však i vina volá po smíru. To je to strašné „mysterium iniquitatis“, o němž volal královský pěvec: „Hřích můj proti mně jest vždycky.“ (Ž. 50.)

Nevděčné pokolení vyvoleného národa svolávalo krev Božího Beránka na sebe i na své děti. Nejen na děti té doby, kdy mezi nebem a zemí byl vztyčen kalvarský kříž. I na syny budoucích staletí. Zkáza Jeruzaléma nebyla jen důsledkem viny a výstrahou, byla i předobrazem zkázy, kterou na sebe může strhnout člověk. Kdy se to může stát? Až jeho sobectví pošlape zákon lásky a postaví se v odboji k hlasu Božímu, až jeho rozum, zpitý nad úžasnými úspěchy vědy, zapomeneme na srdce. Kdy nastanou ty chvíle soudu? Ani apoštolům o tom nepověděl Boží Syn. Jenom připomínal: „Bděte a modlete se. Nevíte, v kterou hodinu Syn člověka přijde.“

Boží soud znamená odpovědnost, před nímž neunikne nikdo. Tento soud se nebude dívat na postavení a hodnosti člověka, ale jenom na jeho samotný život. Nebude záležet na tom, kdo před soudem stojí, ale na tom, co činil, jak jednal. Čím vyšší je naše postavení, čím větší dary jsme dostali, tím vážnější a těžší bude jednou i účtování.

Církevní rok naklonil svůj čas, poslední zelený lístek svatodušních nedělí chvěje se na jeho kmenu. Avšak nepadá z něho do naší duše žádná hrůza z bezútěšného konce, jenom velká vážnost nad proměnami našeho života a nad jeho posledním cílem. Když větve fíkovníku „jsou plné mízy a nasazují listy, můžete z toho poznat, že se blíží léto“. V něm květy se promění v plod a obilí dozraje k žatvě. Když zazní pozouny soudu v evangeliu poslední neděle, je čas zamyslet se nad tím, co jsme zůstali dlužni lásce, co jsme dlužni Bohu i lidem okolo

sebe. Všichni chceme vstoupit do Adventu s novou důvěrou i dobrou vůlí. „Žít tak, abychom Bohu dělali čest a jemu se líbili“.

Václav Zemek

8. prosince

„CELÁ JSI KRÁSNÁ, MARIA, A NENÍ NA TOBĚ POSKVRNÝ“ (Velepíseň 4, 7).

V chladném a mlhavém prosinci obrací posvátná liturgie naše zraky k Neposkvrněné Panně. Ona září v mrákotách jako hvězda, ona je jako bělostný leknín nad tůňmi vod, ona ční nad bodlácím a plevelí jako květ lilie či růže, ona září jako dýmánek na královské koruně, ona se vznáší jako holubice nad kalnými vodami potopy, ona vyvěrá jako čistý horský pramen, který občerstvuje a zavlažuje. — Čím více o Marii rozjímáme, tím více jsme uchvacováni její duchovní krásou. Toužíme, aby ji všichni poznali, ctili a následovali. — V hluboké usebranosti poklekáme v duchu ve svatyni nazaretské, lurdské či fatimské a rozjímáme o té, kterou Boží Moudrost vyvolila za Matku vtěleného Slova.

I. Předně naslouchejme slovům, která k dnešnímu svátku vybrala z posvátných knih liturgie. Jsou uvity v nádherný věnec, který dnes klade Církev k nohám Neposkvrněné.

Třináct veršů knihy Přísloví básnický o ní v epistole říká, že ona byla pojata do věčného Božího plánu. Vševedoucí Bůh ji měl na zřeteli při budování země a v plánu dějin lidstva.

Slovy starozákonní knihy o ctnostné a statečné Juditě volá v mezizpěvu křesťanský lid ve všech katolických chrámech dnes na počest Marie Neposkvrněné: „Tys požehnaná od Pána, nejvyššího Boha, mezi všemi ženami na zemi. Ty slávo Jeruzaléma, ty radosti Izraelova, ty jsi čest našeho lidu.“

Celou řadu veršů ze Šalomounovy Velepísně bylo by dnes možno zazpívat ke cti Marie Neposkvrněné. Mezizpěv vybral aspoň jediný: „Celá jsi krásná, Marie, a není na Tobě poskvrny!“

Hlavním mluvčím o dnešním svátku není evangelista, ale sám Boží posel, archanděl Gabriel. A ten o Marii světu zvěstoval slova nejzávažnější: „Zdrávas, milosti plná, Pán s tebou, požehnaná ty mezi ženami!“ Taková svědectví o žádné ženě nikdy a nikdo nevydal. Jedině o vtěleném Slově, o Božím Synu napsal apoštol Jan: „Viděli jsme jeho slávu, slávu jako jednorozceho od Otce, plné milosti a pravdy“ (Jan 1, 14).

II. Dnešní svátek však není pouze dnem liturgického jásootu nad duhou ctností, jež se klene kolem Marie. Ten svátek nás vede cestou úzkou a strmou k výšinám. Bůh žádá od nás ode všech, abychom byli čistí, svatí, neposkvrnění a naplnění Boží milostí. Zrodili jsme se sice poskvrnění a všichni jsme zatíženi dědičnou vinou. Křest nás však učinil svatými a členy Kristova království. Bez Ježíšova křtu není svatosti, není nevinnosti. Poupátka dětských duší se nerozvinou a neozáří je slunce Boží milosti, dokud nejsou k duchovnímu životu probuzeny rosou svátostného křtu. Po celý další život naši svátost a duchovní život udržuje a obnovuje svátost pokání. Ta nás zbavuje každé poskvrny, hojí rány a léčí duše.

Jen neposkvrněná duše se smějí napájet z duchovních pramenů z Kristových svátostí. Jen neposkvrněná smějí přijímat Tělo Páně, milost svatého Ducha v biřmování, svátost stavu manželského a svěcení na kněze.

Jen neposkvrnění mají naději, že dosáhnou od Boha mimořádných milostí. Jen neposkvrnění mohou čerpat z pokladů odpustků. Jen neposkvrnění dávají svým dobrým skutkům nadpřirozenou hodnotu. Je nám tedy nezbytné, abychom stále a trvale žili v Boží milosti.

Jen neposkvrněná duše jsou schopny hrdinných skutků a pravého apoštolátu v Kristově Církvi.

Konečně: jen naprosto čisté duše mohou jednou vejít do věčné slávy. Semena poskvrny musí napřed očistit plameny očišťovně.

Musíme tedy v duchu Kristova blahoslavenství a ve šlépějích jeho neposkvrněné Matky kráčet cestou dokonalosti a svatosti. O to také prosíme Boha v mešni

modlitbě: „Dopřej nám na její přímělu, ať k tobě dojdeme čistí, skrze našeho Pána...“

Je pozoruhodné, že největší pozornosti a obdivu ve světových galeriích se těší obrazy Matky Boží od světových mistrů. Před Rafaelovou Sixtinskou Madonou v drážďanském Zwingu je stále plno obdivovatelů. Stejně tak před obrazem Neposkvrněné od Bartoloměje Murilla v madridském Prado nebo ve sbírkách vatikánských. Obdivujeme vrchol umění a vrchol krásy. Víra se však nespokojuje s obdivem. Žádá následování. Maria Neposkvrněná podává pomocnou ruku a volá: „Blaze těm, kdo se drží mých cest. Kdo mne najde, nalezne život a dostane se mu spásy od Pána!“

Dr. Leopold Dýmal

1. NEDĚLE ADVENTNÍ.

Čtení z listu sv. Pavla k Řím., 13, 11—14: Bratři, víme, co je teď za čas: nastala hodina, kdy je už třeba povstat ze spánku. Neboť nyní je nám spása blíže než v době, kdy jsme přijali víru...

Celý advent zdůrazňuje dvojí myšlenku: Přípravu na vánoce jako oslavu prvního příchodu Spasitelova na tento svět narozením z Marie Panny, a přípravu jeho příchodu do naší duše. První církev se shromažďovala na prahu nového církevního roku v chrámu Panny Marie u Jeslíček. Tam spočívala naše Spása, Syn Boží, který jednou bude před námi stát jako náš věčný soudce. Celým srdcem a celou důvěrou se obracíme k Bohu, dárce spásy. Zelené roucho radostného pohledu k věčnosti vystřídala fialová barva kající touhy. Nastala hodina přípravy: Ejhle, Hospodin přijde a všichni svatí jeho s ním a bude v onen den světlo velké..., zaznívá z našich srdcí. I v nich má zazářit světlo naší obnovy, vždyť je nutno „zanechat skutků, které se rády skrývají ve tmě“. S čistým a příkladným životem, s pokojem a se vzájemnou snášenlivostí jdeme vstříc oně velké parusii — příchodu Páně k dokončení našeho spasení.

Evangelium: sv. Lukáš, 21, 25—33: V tom čase řekl Ježíš svým učedníkům: ... Nebe a země pomine, ale slovo moje nepomine.

Vše pozemské a časné směřuje ke svému zániku. Země, která je naším domovem, otáčí se kolem své osy i kolem slunce. Slunce se svými oběžnicemi otáčí se okolo svého středu. Vše pomíjí, vše prchá, nic na světě není trvalé, nic se nevrací zpět: čas, bohatství, důstojnost, slova, touhy, myšlenky, i člověk sám — vše to má svůj konec. Jen jedno zůstává beze změn: Bůh a slova jeho pravdy. Jen jedno má cenu, kterou nerozbijí nic: To, oč jsme se snažili a co jsme vykonali pro čest a slávu Boží. Odsouzení čeká lidi, oddané hříchu, ty, kdo sloužili jen svým žádostem a neznali se k Bohu. Pro spravedlivé však nadejde den slávy. Tehdy přijde Syn člověka s velikou mocí a s velebností — špatným k hrůze, dobrým k věčnému štěstí.

VÁCLAV ZEMEK

2. NEDĚLE ADVENTNÍ.

Čtení z listu sv. Pavla k Řím., 15, 4—13: Bratři, všechno, co bylo kdysi napsáno, bylo napsáno k našemu poučení, abychom z Písma čerpali trpělivost a útěchu... Celý Starý zákon je plný touhy po příchodu Syna Božího na naši zemi. „Rosu dejte, oblakové, z nebes trůnu čistého, lkali svatí prorokové z hrobu kletby tmavého...“ Avšak z příchodu Mesiášova se nebude radovat jenom vyvolený národ, jemuž především byl Spasitel přislíben. Milosrdenství Boží se rozleje i na pohany a na celý svět, na všechny, kdo jsou ochotni otevřít mu své dychtivé a věřící srdce. Syn Boží se vtělil, ne aby trestal naše viny, ale aby je smazal svou krví. Proto se dnešní mše v prvotní církvi slavila v chrámu sv. Kříže. Na kříži jsme se stali Božími dětmi, tam nám bylo vráceno právo na ztracený ráj. Bůh ze své strany učinil k naší spásě vše. Dovedeme však i my sami s tou milostí Boží pracovat, toužíme i my sami, aby „Bůh, dárce naděje, nás naplnil čistotou radostí a vším možným pokojem?“

Evangelium podle sv. Matouše, 11, 2—10: V tom čase řekl Ježíš o Janovi: Na něho se vztahuje, co stojí v Písmě: „Já posílám před tebou svého posla, aby ti připravil cestu.“ (Mat. 3, 1.).

To je první úkol křesťana a jeho poslání ve světě: Připravovat cestu Pánu Ježíši. Především cestu ke svému vlastnímu srdci. Co kdysi bylo napsáno v Písmu sv., platí i pro nás nejen k naší potěše, ale i k našemu povzbuzení. Jan připravoval cestu Spasiteli svou svatostí, přisností života odloučeného od všeho, na čem si zakládá svět. O něm řekl Spasitel, že nebylo většího ze zrozců ženy nad něho. Jaké svědectví vydá jednou o nás a o našem životě? Základem naší cesty k Bohu má být stálost a věrnost v povinnostech, spravedlnost a především vzájemná láska. Království Kristovo není jenom na nebeských výsostech. Je i na zemi, je i v nás. Když budeme konat dílo Boží, když budeme konat dobro, když budeme vynikat příkladným životem, připravíme cestu Kristu Pánu nejen sami k sobě, ale i k jiným. Každému pro tento úkol dal Bůh jiné dary, ale cíl zůstal stejný: připravit i lidské srdce na příchod „Boha a Spasitele našeho Ježíše Krista“.

VÁCLAV ZEMEK

3. NEDĚLE ADVENTNÍ.

Čtení z listu sv. Pavla k Filipským, 4, 4—7: Bratři..., radujte se! Vaše laskavost ať je známa všem lidem. Pán je blízko!

Vážnost kajícího adventu přerušuje jásot a radost nad tím, že Spasitel s nesmírným bohatstvím milostí je už blízko. To byl i smysl a cíl naší adventní obnovy, abychom se dovedli sami přiblížit svému Spasiteli. A jestliže jsme začali nový církevní rok s křesťanskou upřímností, dnes, uprostřed adventu „Vesele již pějme, Bohu chválu vzdáme, že nám Syna svého, jednorozrozeného, poslal v tomto čase k naší věčné spáse!“ Počátkem našeho návratu k Bohu je návrat naší laskavosti k lidem okolo nás. Odměnou takového chování je „pokoj Boží, který převyšuje všechno naše pomyšlení“. A všechno naše chování doma i venku má být takové, „jak se sluší na křesťany“. Proto ještě dříve než přijde Pán a Spasitel náš, máme se zamyslet, čím my vlastně jsme, zda jsme hodni jména „křesťan“, nebo vůbec jen toho jména „člověk“!

Evangelium podle sv. Jana, 1, 19—28: V tom čase poslali Zidé z Jeruzaléma kněze a levity, aby mu položili otázku: „Kdo jsi ty? A vyznal to a nezapřel...“

Jan nechce být nazýván Mesiášem, kterým není. My tak často se bojíme přiznat k tomu, že jsme křesťany, jimiž jsme se stali na křtu sv. Kdybychom se však měli stydět za Kristovo jméno a Kristův kříž — jak potom jsme Kristovi? Tak máme jednat, tak hovořit i smýšlet, abychom si zasloužili být vyznavači Kristovými. Zachovávat přikázání a přijímat svaté svátosti je veřejným vyznáním naší přisoušnosti ke Kristu Pánu. Jestliže podle slov sv. Pavla má všechno, co konáme, směřovat k Boží slávě, musíme se tím spíše snažit, aby k němu směřovalo nejen naše nitro, ale i celé naše vystupování, náš styk s ostatními i celý náš život. Tak blízko máme svou spásu. Na nás samotných však záleží, zda dovedeme žít s Kristem a zda jsme opravdu jeho následovníky. „Těší-li tě, že jsi křesťanem, konej, co křesťanského jest!“ (Sv. Augustin.)

VÁCLAV ZEMEK

4. NEDĚLE ADVENTNÍ.

Čtení z listu sv. Pavla Korintským: 4, 1—5: Bratři, ať se každý na nás dívá jako na Kristovy pomocníky a správce Božích tajemství. A když tedy někdo něco spravuje, požaduje se ovšem od něho, aby bylo na něho spolehnutí...

Už jenom několik dnů nás dělí od příchodu Spasitele, kterého máme přivítat se srdcem očištěným, jako noví lidé nového života. „Mezi křesťanem a pohanem nesmí činit rozdíl jen jméno a víra, ale i život: rozličné skutky mají svědčit o různém náboženství“, píše sv. Jeroným. A sv. Augustin říká ještě důrazněji: „Ti, kdo jsou zle živi a křesťany se nazývají, činí krivdu Kristu!“ Oči světa — někdy zaujatého proti Církvi — se dívají na nás. Podle našeho jednání posuzují i celou církev — někdy neprávem a naší vinou. Vyžaduje-li se od nás, abychom dovedli věrně plnit své povinnosti, když si zaslouží i v obecném životě úcty ten, kdo je spolehlivý, tím spíše si zaslouží úcty ten, kdo je věrný i přikázáním Božím, kdo dovede Boží hlas slyšet a podle něho se řídit.

Evangelium podle sv. Lukáše, 3, 1—6: Tehdy se dostalo povolání Páně Janovi, synu Zachariášovu, když byl na poušti... Šel tedy do celého okolí Jordánu a hlásal, že lidé na znamení změny smýšlení mají přijímat křest, aby jim byly odpuštěny hříchy.

Je pravda, Bůh nás k sobě volá stále a všechno okolo nás hovoří jeho hlasem. Všechno okolo nás i v nás samotných připomíná Boží moudrost, dobrotivost i moc. A hlas milosti nás odvrací od zlého a vybízí k dobrému. Právě proto máme slovem i příkladem ukazovat, jak dovedeme naslouchat Božímu hlasu a jednat „jako správci Božích tajemství“. Není jimi jen kněz. Každý z nás má v tyto dny svatým přijímáním učinit své srdce požehnaným Betlémem, každý má následovat Panenskou Matku, živý svatostánek Spasitele světa. „Pán, hle přijde k spáse naší, číňme cesty přímé, v srdci svém ať Mesiáš stánek upravíme! Přijde, přijde Vykupitel, vstříc mu všichni spějme...!“

VÁCLAV ZEMEK

HOD BOŽÍ VÁNOČNÍ.

„Půlnoční“ mše sv. Uprostřed noci se shromažďujeme u jeslíček. Kolem nás je temnota, obraz světa, který si zamiloval hřích. Tu sestupuje Syn Boží, Světlo ze Světla, na naši zemi. „Boží dobrota se ukázala a přináší spásu všem lidem“. Proto jsme odložili své viny, aby i naše duše byla prozářena pravým Světlem, které naplňuje tuto přesvatou noc, proto chceme „žít na tomto světě v sebekázní, spravedlivě a zbožně“. (Epišt.) Jen tak se můžeme přiblížit k jeslíčkám. Ovinut plenkami leží tu Boží Syn, jesle jsou jeho trůnem i jeho oltářem. A přece andělé o něm zpívají, že je dárce pokoje mezi Bohem i lidmi, jejich zpěv je pro nás výzvou, abychom v této svaté noci vzdali „Slávu Bohu na výsostech“ a snažili se být lidmi dobré vůle, plní pokoje mezi námi. (Evangelium).

Druhá mše sv. — „pastýřská“. Noc se naklonila, blíží se příchod slunce, předobraz Krista, který o vánocích přichází k lidstvu jako pravé Světlo. Bez slunce není života, bez Krista Pána není spásy. O těch prvních vánocích „se projevilo, jak je Bůh, náš Spasitel, k lidem dobrý a jak nás má rád. Zachránil nás ne snad proto, že my jsme vykonali něco dobrého, ale pro své milosrdenství: Skrze křestní koupel z nás udělal nového člověka“. (Epišt.) Pokorní pastýři jsou první, kdo směli „Boha chválit a velebit za všechno, co slyšeli a viděli“ (Evangel.) Spolu s nimi přicházíme této chvíle i my k oltáři, k jeslíčkám i k trůnu našeho novorozeného krále, abychom s vděčným srdcem jako jeho Matka „uvažovali o všem“ a obětovali sami sebe.

Třetí mše sv. — „ve dne“. „Děťátko se nám narodilo“ — a je to zároveň pán vesmíru i pán naší duše. Je bohatý svou velebností i svou milostí. Jemu náleží celá naše duše, k vůli ní se stal člověkem, aby ji vykoupil z otroctví hříchu. „Jeho moc je o tolik větší než moc andělů, o kolik je převyšuje jeho důstojnost, které se mu dostalo od Otce“. (Epišt.) On přišel na svět jako „pravé Světlo, které svítí každému z lidí“ — a všem, kteří jsou ochotni ho slyšet a v něho uvěřit — „dal moc stát se Božími dětmi“. (Evangel.) To je nejvyšší důstojnost, kterého se dostalo člověku hříšnému a poddanému zlým náklonnostem. Ale je to i nejvážnější důsledek vánočních svátků. Na Boží slávu a dobrotu se nesmíme jenom dívat. Sami máme být Boží slávou v horlivém konání dobrých skutků, sami máme rozdávat dobrotu, lásku a pokoj. Vždyť jen pro to, aby nás sobě podobnými učinil, „z života čistého, z rodu královského nám, nám narodil se!“

VÁCLAV ZEMEK

NAROZENÍ LÁSKY

Spisovatelka Kossaková vypravuje: „Když naše Anička byla ještě malá, byl její oblíbenou hračkou plyšový pejsek. S ním si hrála, s ním všude chodila, pejska si brávala i do postele. Měla sice i plyšovou lišku, ale tu neměla v lásce, říkávala, že prý liška je nehodná a škaredá... Jednou přišlo k nám chudé děvčátko ze sousedství. Hrála si s Aničkou a brzy byla nadšena pejskem. Když viděla Aničku, jak toužebně se děvčátko na pejska dívá, — dala mu ho. Šťastné děvčátko od-

běhlo domů pochlubit se mamince. Anička však přišla s liškou v ruce, se slzami v očích a křečovitě staženými ústy do kuchyně a říká: „Viď maminko, nyní bude lištička pejskem...?“

Tato drobná dětská epizoda by snad mohla dnes stačit za celé kázání. Neboť co oslavujeme dnešní nocí? — Oslavujeme narození lásky. Když v němém úžasu stojíme u jeslíček, rozjímajíce o zázraku Vtělení Syna Božího, tu si teprve uvědomujeme, jak velice nás Bůh miluje...

„Neboť tak Bůh miloval svět, že Syna svého jedno-rozeného dal, aby nikdo, jenž v Něho věří, nezahynul, nýbrž měl život věčný“ — jása sv. apoštol Jan.

Byly doby, kdy se lidé před Bohem třáslí a považovali Boha především za přísného soudce a vládce, jenž trestá, hněvá se a ukazuje svůj hněv. Izraelité dokonce z bázně ani nevyslovovali jméno Bůh (Jahve) a říkali Hospodin, Pán. I dnes se mnozí mylně domnívají, že podstata náboženství je především strach před Pánem Bohem a mnozí nesprávně kárají své děti: Počkej, Pán Bůh to vidí, On tě potrestá... Je sice pravda, že bázeň Boží je začátkem moudrosti, ale je na omylu ten, kdo vidí v Bohu především trestajícího soudce.

Bůh je především naším Otcem, jenž nás miluje a který nám seslal jednoho Syna, aby nás spasil a na věky vykoupil.

U jeslíček si uvědomujeme, že zde neleží budoucí veliký filosof, učenec, technický vynálezce, — zde leží Mesiáš, který bude hlásat lásku.

Což je láska tak nutná?

V Osvětimě je zřízeno v bývalém koncentračním táboře muzeum. Je tam hromada dětských střevíčků, hromada vlasů, dámské kabelky z vyčiněné lidské kůže — důkazy světa bez lásky...

Nedávná zpráva z novin: Osmdesátiletá babička žila pod úroveň člověka, až zasáhly úřady. Majetek dala synovi, ten zase svému synu a ani syn ani vnuk nepovažovali za nutné ujmout se staré matky — hle, svět bez lásky...

Jiný příklad: Nedávno utekl chlapec z domova. Když ho po delším pátrání našli, chlapec prohlásil: Spíše si sáhnou na život, než bych se vrátil do toho pekla, které mám u rodičů... Hle, svět bez lásky.

A co ve světě se děje? Vietnam, Indie a Blízký východ, atd. Hle, svět bez lásky...

A tak bych mohl dlouho ještě mluvit o lidském neštěstí a utrpení, způsobeném nedostatkem lásky. Věda, technika, filosofie mohou lidstvu sloužit, ale nespasí je.

Svět spasí pouze láska a tu nám přináší Božské Jezulátko. Vánoční svátky, kouzlo Štědrého večera rozzařují lidské oči, obměkčují lidská srdce, neboť si všichni aspoň povědomě uvědomí, jak velice je nám třeba lásky. Již moudrý král Šalamoun řekl: „Je jako smrt mocné milování, silná jako peklo je láska. Žár její — žár ohně jest a plamenů. Spousty vod té síly nemají, aby lásku uhasily, — řeky ji nezatopí...“ (8, 7).

U jeslíček si všichni uvědomme, jak veliká a užitečná je láska. Prožili jsme v tomto století dvě světové války, které stále lidstvu hrozí. Ve světě není pokoje, mezi lidmi je plno zloby a dokonce nenávisti, rodiny se rozpadávají pro nedostatek lásky, takové lásky, bychom „nemilovali slovem ani jazykem, nýbrž skutkem a v pravdě“ (Jan I. 3, 18) a tak byli hodni splnění slibu andělského: Pokoj lidem dobré vůle na zemi.

Na svátek sv. Štěpána

Miloslav Klisž

„Jak těsná je brána a úzká cesta, která vede k životu, a málo je těch, kteří ji nalézají.“

Je dobře, že vatikánský koncil se zabýval nejen otázkami náboženskými, ale věnoval velikou pozornost i současnému dění ve světě. Na koncilu se jednalo také o míru a válce, o sociální a hospodářské spravedlnosti, o problému hladu v mnoha zemích.

Střední a Jižní Amerika jsou země katolické. Státy této oblasti jsou však chudé a zaostale a nesmíme se divit, když každou chvíli čteme o tamních nepokojích a revolucích, které se nezdá také obracet proti církvi katolické. Tak tomu bylo i v Mexiku, kde odpor proti

církvi začal proticírkevní ústavou z r. 1917 a vyvrcholil krvavým pronásledováním v roce 1927.

Zdálo se tedy, že církvi je odzvoněno. Duchovenstvo bylo ze země vyháněno, nebo povražděno, veškeré obřady zakázány pod trestem smrti, kostely zbořeny nebo proměněny ve skladiště.

A přece se splnila prorocká slova mexického episkopátu z r. 1926: Církev brzy vstane z mrtvých plná života a mládí, jakou dosud naše oči nepoznaly.

V r. 1938 posílá vlivný londýnský deník svého zvláštního dopisovatele Grahama Greena do Mexika, aby na místě zjistil, jak to s vírou a církví vypadá. Green poznává, že má pravdu mexický duchovní P. Mendés-Planarte: Pronásledování, jehož oběti jsme se stali, bylo nutné. Mravy byly přespříliš uvolněné, bylo hodně nebdalosti. Revoluce se stala karabáčem, který očistil viru kněží i věřících, zdvojnásobil horlivost a způsobil, že víra zvyková se stala rozumovou a živou...

Green všechno pozoruje, zapisuje, uvažuje, a když odjíždí zpět do Anglie, veze s sebou nejen spoustu reportáží, — veze si i poklad nejcennější, který v Mexiku našel — víru katolickou a stal se jejím vyznavačem...

Tento příklad jsem vám uvedl pro lepší pochopení svátku sv. Štěpána, prvního křesťanského mučedníka. Sv. Štěpán totiž začíná nesmírnou řadu těch, kteří trpěli, trpí a budou trpět pro víru v Krista Ježíše.

Mučednictví je velikou milostí Boží... Nikdy nesměšlejme pyšně o sobě, že bychom mohli vydati také svědectví krve pro Syna Božího... Apoštol Petr se také vychloubal a víme, jak skončil v nádvoří paláce Kaifášova... Není nutno se však zbytečně bát, neboť když se člověku dostane potřebné milosti, dovede umřít i na kříži, jako zrovna sv. apoštol Petr. Mučednictví je však svědectví zcela výjimečné. A Spasitel žádá po nás jiné mučednictví, které je rovněž svědectvím pro něho. Je to odříkání, posvěcení se a oběť.

Sv. Augustin to řekl takto: Necht nikdo netvrdí, že nemá příležitost k mučednictví... Kdo krotí svůj hněv, utíká před rozkoší, kdo stráží spravedlnost a bojuje proti pýše, kdo drží na uzdě své vášně, ten již je mučedníkem.

Svátek sv. Štěpána, druhý vánoční svátek, nám připomíná nejen hrdinství svatého mučedníka, ale připomíná nám i naše povinnosti. Bez obětí totiž a umrtvování není spásy...

„Kdo nebere kříž svůj a nenásleduje mne, není mne hoden“ (Mat. 10, 3), zdůrazňuje Kristus Pán.

Proč tolik lidí stojí stranou církve? Kdyby byl Pán Ježíš kázal: Království mé je z tohoto světa a proto užívejte, dělejte vše, nač máte chuť, a já vám budu v tom pomáhat, — pak by se nepřehledné zástupy hrnuly ke Spasiteli...

Kristus Pán však kázal: „Království mé není z tohoto světa, nesmíte svět přespříliš milovat a dokonce: Kdo miluje otce nebo matku více nežli mne, není mne hoden...“ (Mat. 10, 37), a také tvrdě nařizuje: „Pohoršuje-li tě tedy oko tvé pravé, vylup je a odhoď od sebe...“ (Mat. 5, 29).

Spasitel žádá od nás oběti, odříkání, umrtvování a proto nedivme se, že mnozí opakují s Izraelity: „Tvrdá je řeč tato...“ a odcházejí... Nechce se jim do každodenního mučednictví a spíše jednájí dle zásady římského básníka: Video meliora — proboque — deteriora sequor... Vidím věci šlechetné a schvaluji je, jdu však za zlými... — chválím ctnosti, raději však hřeším... Nechci doznat, že jsem slaboch a nechce se mi do boje proti vášním, nechci odhodit to, co pohoršuje a nemám síl, abych konal dobro — obraz současného člověka.

Vánoční svátky mají ve vínku slovo: láska. Narození Syna Božího v Betlémě nám vypráví o převelké lásce Boží k nám lidem a svátek sv. Štěpána je svědectví lásky člověka k Bohu. Rozjímajte o veliké lásce nebeské a splácejte Bohu jeho lásku láskou vaší, totiž mučednictvím každého dne: Bojujte proti náklonnostem, krotte svůj hněv, bojujte za spravedlnost, vyznávejte víru v pokore a tak půjdete cestou odříkání k nebeskému cíli — k tomu cíli, kterého dosáhl sv. Štěpán svou hrdinskou, mučednickou smrtí, a u cíle otevře se vám náruč Božské lásky a přivine vás v odměnu na věky k sobě.

Miloslav Klisž

Konec občanského roku

Když v 1. polovině minulého století potkal cizinec v Římě na ulici kněze v ošumělé klerice a klobouku, který již dávno patřil strašáku do zeli, neuvědomil si, že potkal kněze, který ve svých 23 letech dosáhl hodnosti doktora teologie a 10 let přednášel na římské universitě. A ještě více by se podivil tento cizinec, kdyby sledoval chudého kněze k jeho faře na břehu Tibery. Před zničeným domem stály krásné kočáry kardinálů a římské šlechty a vedle nich chudé káry sedláků z Campagne. V budově na tvrdých lavicích seděli tiše vznešení hodnostáři i prostí vesničané a všichni trpělivě čekali, aby se mohli vyzpovídat u kněze, kterého jsme viděli na ulici v záplatované klerice.

Římané znali svého apoštola a ani největší římský posmáváček by se neodvážil žertovat o Vincenci Palottim, neboť tak se ten kněz jmenoval. Vincenc Palotti mohl být vědcem, universitním profesorem, snad církevním hodnostářem, on však chtěl být — apoštolem. A proto jej viděli Římané u oltáře i ve zpovědnici, v nemocnicích chudobinců, v sirotčincích i věznicích. Ani jeden zločinec v Římě neumřel v té době, aniž by jej Palotti doprovázel na jeho poslední cestě pod šibenici, když jej před tím přivedl k pokání.

Tisíce a tisíce lir procházelo jeho rukama, dobrodinci mu denně věnovali značné obnosy na chudé a Palotti při všech těch pokladech zůstal sám chudý a často hladový... Zemřel poměrně mladý r. 1850 ve věku 55 let. Tento štědrý a zbožný apoštol Říma byl v jedné věci veliký lakomec: šetřil časem.

Vincenc Palotti říkával: „Čas, to je cena věčnosti.“

Dnešní svět zná jiné přísloví: Čas jsou peníze.

Je jisté, že čas má nesmírnou hodnotu. Má takovou hodnotu, že ani nejbohatší milionář si nemůže koupit jeden, jediný den... Jako řeka teče a teče, a voda směřuje k moři, tak také čas den za dnem utíká do moře věčnosti. Je jeden den v roce, ten dnešní, kdy si to uvědomujeme, kdy všichni se zármutkem v srdci zjišťujeme: zase jsme o jeden rok starší, zase jsme se nenávratně přiblížili k přestupní stanici ze života pozemského do života věčného...

Jak ten čas letí... Potkáme na ulici mladou maminku, díváme se na ni a najednou zjišťujeme, vždyť je to ta malá holčička, kterou jsme vídávali chodit s brašnou do školy a vida, ona již dospěla, ona se již vdala, ona je maminkou a najednou si uvědomujeme: vždyť mi je již tolik a tolik let, kdy to uteklo...? Přijďme na hřbitov, procházíme se mezi hroby a čteme jména na pomnících. Mrtví stojí živí před naším duchovním zrakem a my si připomínáme a rozmlouváme v myšlenkách s nimi a divíme se: tolik jich již odešlo, já jsem zůstal, ale budu následovat, kdy to asi bude...?

A zase se vracím k problému času. Co je čas? — Čas, to je míra našeho života, míra našich skutků. Proto můžeme v čase konat dobro i zlo. A proto budeme skládat z využití času účty před Pánem Bohem.

Umíral první biskup pražský Dětmár. Na smrtelném loži si uvědomoval své veliké poslání, které nesplnil. Před smrtí si uvědomoval, že zanechává po sobě pohan-

ství, nebo křesťany sice pokřtěné, ale v srdci pohanské. Starý biskup poznává, že promarnil svůj čas.

U smrtelného lože stojí mladý kněz, Vojtěch. Pozoruje strašný zápas svého biskupa a dělá si předsevzeti: chci lépe žít, chci využít lépe času, abych také lépe umíral. Své předsevzetí splnil. Když umíral mučednickou smrtí, andělé vedli tuto šlechetnou duši před Boha spravedlivého a sv. Vojtěcha uctívají v Čechách, v Polsku i v Maďarsku...

Sv. Don Bosco si napsal ve své pracovně: Každá chvíle je pokladem.

V tomto roce jsme pracovali. Šťastný člověk, který pracoval poctivě na svůj chléb vezdejší. Kdo poctivě pracoval každý den, spokojeně bral výplaty, neboť „hoden je dělník mzdy své“. Kdo se však poctivě práci vyhýbal, promarnil mnoho chvil, které jej mohly oblažiti? (Ale doufám, že nepoctiví pracovníci mě zde na tomto posvátném místě neposlouchají.) V r. 1967 jsme se i modlili. Jak krásný dar je modlitba, rozhovor s Pánem Bohem, naším Stvořitelem. Modlitbou jsme děkovali, odprošovali i prosili. Měli jsme za co děkovat: mohli jsme tento rok prožít v míru a není bohužel všude na světě mír... Mohli jsme pracovat a nikdo nemusel stát před úřadem práce a čekat, zda se někde uvolní pracovní příležitost. Nemají však všude na světě lidé práci... Měli jsme dostatek chleba a matky nemusely schovávat chléb před hladovými dětmi. Bohužel, ne všude je chleba dostatek, asi 40 miliónů lidí ve světě umírá ročně hladem a většina lidstva hladoví...

V r. 1967 jsme postavili tisíce dalších moderních bytů a i když ještě zdaleka ne všichni bydlí, jak by si to přáli, přece nebydlí naši občané v podzemních dírách a jeskyních jako milióny chudáků ve světě...

Měli jsme za co děkovat, ale měli jsme i za co odprošovat. Neboť jako vyznáváme na začátku mše svaté: zhřešili jsme denně myšlenkou, slovem i skutkem. Jsme jenom hříšníci a proto jsme plní lítosti volali: „Smiluj se nade mnou Bože, podle velikého milosrdenství svého...“ V r. 1967 jsme také prosili, neboť řekl Pán Ježíš: „Proste a bude vám dáno, klepejte a bude vám otevřeno... Prosili jsme a moho milostí jsme si vyprosili.

V r. 1967 jsme i odpočívali, bavili jsme se. I to je dopřáno člověku, neboť po dobré práci je příjemná i zábava, odpočinek. Tak jsme prožili 365 dní, čili 8760 hodin. Využili jsme toho času, nebo jej promarnili? Římané měli přísloví: Perditum non redit tempus — ztracený čas se nevrací.

Proč nám Bůh daroval čas? Abychom jej využili k jeho oslavě a k naší spáse. Spása duše — věčnost. Na věčnosti již není kalendáře, není hodin, o věčnosti říká žalmista: Tisíc let je před zrskem tvým jako včerejší den, který prchl jako doba noční hlídky... (Ž. 89,4)

Stojíme na rozhraní času. V tomto roce nás mnozí opustili, v budoucím roce mnozí budou následovat. Jaké předsevzetí uděláme? Vzpomeňme sv. Vincence Palottiho. Staňme se v jedné věci lakomci: važme si času. Využijme každé chvíle k práci, k modlitbě i k zaslouženému odpočinku. Využívejme každé chvíle k oslavě Boží, a když budeme Boha uctívat na zemi, uctí nás Bůh tam, kde již není času, ve šťastné věčnosti. **MILOSLAV KLISZ**

Kněžská meditace

NEBUĐME SAMOTÁŘI!

Život dvou listopadových světců vyniká sociálními ctnostmi tou měrou, že se nám zdá, jako by už tenkrát, anachronicky řečeno, se byli řídili encyklikou Pavla VI. „Populorum progressio“.

Sv. Martin, voják, dává ze sociálního soucitu polovinu svého majetku, vojenského pláště v třeskuté zimě žebrákovi, aby se chránil před mrazem a sv. Karel Boromejský, kardinál sv. Církve, arcibiskup milánský, dává ne-

jen celý svůj majetek osobní, nýbrž i z majetku církevního, poněvadž toho vyžadovala nouze a bída morem a hladem těžce postižených bratří a sester v Kristu, aby jim pomohl.

Ježíš Kristus, náš Pán a Vykupitel, založil svou církev jistě v prvé řadě proto, aby každého člověka posvěcovala a vedla cestou spásy k nebesům „Ut vitam habeant, et abundantius habeant.“ (Jan 10, 10.) Přitom však zasahuje celá nauka našeho Pána

Ježíše Krista jak věrouka, tak mravouka i nauka o prostředcích spásy tak velice do sociální oblasti života, že můžeme přímo říci, že stojí na sociálním základě.

Podívejme se jen krátce do věroučného traktátu „De Deo uno et de Deo Trino“, jeden Bůh ve třech Božských osobách... Bůh nežije v spedit isolation — v nějaké skvělé izolaci... Bůh není samotář... Tři Božské osoby žijí životem v nejsrdě-

nějším společenství, v nejvyšší svornosti a v nejdokonalější lásce.

Tak žijme také my, podle plného a vespolného života Nejsvětější Trojice v nejsrdcečnejším, v nejvroucnějším společenství, v nejvyšší svornosti a dokonalé lásce bratrské. Nejen my, katoličtí křesťané mezi sebou, jak jsme to bohužel v předkoncilové době často namnoze činili, nýbrž žijme v dokonalé lásce upřímné a bratrské i s odloučenými bratry pravoslavnými a evangeliky a se všemi lidmi celého světa...

Bůh je neskonale dobro. Vlastnost dobra však jest, rozdávat se — bonum est diffusivum sui — dobro se rozlévá na jiné. Proto se stal Bůh Tvůrcem, proto nás stvořil, aby nám dal kus svého štěstí, kus své blaženosti, kus své neskonale dobroty, abychom i my dobro rozděvali a nikdy ho nezneužívali ke hříchu!

Bůh Tvořitel je každého z nás milovaný Otec. Každého z nás miluje, bez ohledu na barvu pleti, bez ohledu na původ, na rasu, mne i tebe miluje s opravdovou láskou otcovskou. Bůh Otec náleží každému, nikomu víc, nikomu méně, u něho skutečně neplatí „Řek a Žid, barbar a Skytha, otrok, pán, nýbrž vše a ve všem je Kristus“. (Kol. 3, 11.) Před Ním jsou si všichni rovni; všichni jsou jeho věčně milované dítky, mezi sebou bratři a sestry, všichni mají právo se modlit: Pater noster...

Katolická kristologie nás učí: Pán Ježíš: Syn Boží. O Něm platí slovo hlubokého sociálního významu: „Tak miloval Bůh svět, že svého jednorozného Syna poslal,..." (Jan. 3, 16.) On je „Primogenitus in multis fra-

tribus“. (Řím 8, 29.) Jaké to opět sociální vztahy! Pán Ježíš prolil poslední kapku své předražené krve za každého z nás se stejnou láskou vřelou, ne k tomu jednomu a k tomu druhému ne... Pán Ježíš prolil poslední kapku své předražené krve za každou duši každého národa celého světa... On je vinný keř — my ratolestmi na tomto keři — neboť všichni tvoříme jedno mystické Tělo Kristovo.

Z těchto jen v nehlavnějších rysech naznačených sociálních zásadách katolické věrouky vyvěrají samy sebou i sociální zásady katolické mravouky.

Z tajemství Corporis Christi mystici vyrůstá s naprostou nutností příkazání o křesťanské lásce bratrské. Je založena na Kristově výroku: „Cokoliv jste učinili jednomu z mých nejmenších bratří, mně jste učinili.“ Mat. 25, 40. Tato láska neznačí hranice stavovské, rodinné ani zemské. Křesťan nezná rasovou nebo nacionální diskriminaci, křesťan miluje láskou nadpřirozenou z nadpřirozených pohnutek, láskou všeobšahou, která se neřídí podle kudrlinek, podle hebké krásné tváře, podle vynikajících vlastností těla nebo duše..., nýbrž která se řídí podle křesťanské nauky, že jsme všichni bratři mezi sebou, a bratři se mají rádi navzájem bez ohledu na fyziognomii, psychické a fyzické vlastnosti ať takové či onaké a pomáhají sobě navzájem.

Jsmo-li mezi sebou bratři a sestry, musí pro nás mít nevýratnou platnost i zákon o sociální spravedlnosti: Dávej každému, co mu přísluší! „Dignus est operarius mercede sua.“ Luk. 10, 7, 1. Tim. 5, 18. Křesťanská spravedlnost je základem křesťanského

spolužití, ano podle morálky má i přednost před láskou, neboť láska bez spravedlnosti jen bolí... Vzpomeňme na onu nešťastnou dobu sociální vrcholné nespravedlnosti, kdy koncem dvacátých a začátkem třicátých let tohoto století za první republiky v době nezaměstnanosti chodili žebrat... muži šikovní, pracovití, kterým společnost nedala práci, nýbrž jen ponižující almužnu, která tolik urážela lidskou důstojnost, kterou Pavel VI. ve svých encyklikách a koncilní Otcové ve svých dokumentech tolik chrání! Správně volali tenkrát dělníci: „Nechceme balíčky lásky,“ ale chceme práci, na kterou máme právo! Nechceme lásku — chceme spravedlnost!

Křesťanská sociální nauka jde však ještě dál! Proklamuje zákon vzájemného sloužení radostného a dobrovolného. Ano, dekret vydaný v druhém vatikánském koncilu pro nás kněží je nadepsán: „O sloužení a životě kněží. Kristus sám říká: „Nepřišel jsem, aby mi bylo slouženo, nýbrž abych sloužil!“ (Mat. 20, 28.) Naukou a výzvou o vzájemné, pomoci odsoudil Pán Ježíš nekompromisně veškerý egoistický separatismus, asociální chování, s a m o t á ř s t v í.

Žijme vždy podle sociálních zásad katolické věrouky, zvláště nyní v roce víry, podle zásad kristologie a katolické morálky, nebudme samotáři, aby při posledním soudu i nám platila Kristova slova: „Co jste učinili jednomu z nejmenších mých bratří, mně jste učinili...“ I pájdou spravedliví do života věčného.“ Mat. 25, 40, 46.

ThDr. Karel Sahan

LITURGICKÉ HYMNY A SEKVENCE

114. Iste Confessor Domini

(K mat. a nešp. sv. vyznavačů)

Vyznavač Páně, jehož pokolení zbožného lidu slaví po vší zemi, dnes došel šťasten právem cti nejvyšší v nebeské říši. On, zbožný, moudrý, cudný, tichý, skromný, vedl vždy život střídavý, bezúhonný, dokud dech žití rozléval proud rudý lidskými údy.

Často zásluhou jeho, z moci Boží, údy, jež nemoc připoutala k loži, zdolavše rázem sílu chorob, k práci zdravý se vrací.

A proto sbor náš chválí se zápalem písněmi jej dnes s krásou jeho palem, by přimluvami podpíral nás vděčně po časy věčné.

Buď Tomu sláva pocta, moc nejvyšší, jenž problemkuje s trůnu nebes říši a vládne láskou věčně světu všemu, Trojjedinému! Amen.

Anonym z 9. stol.

115. Jesu, Redemptor omnium

(K laudám vyznavače-biskupa)

Ježíši, Spasiteli náš, koruno věčná biskupů, dnes ještě vlídnější svou tvář skloň k prosícímu zástupu.

Vždyť tvého jména vznešený vyznavač se v jas oděl dnes, kdy zbožný tvůj lid na zemi každý rok proto slaví ples.

On světskou radost veškeru, tak prchavou, vždy přehlížel a za to v kruhu andělů odměnu věčnou obdržel.

Laskavě pokyň také nám vždy kráčet v jeho šlépějích a k jeho mocným přimlouvám svým sluhům odpusť všechen hřích.

Buď, Kriste Králi, veleben a s tebou Otec rovný ti, i s Duchem Utěшителеm dnes i po všechna staletí. Amen.

Anonym z 9. stol.

116. Jesu, corona celsior.

(K laudám vyznavače-nebiskupa)

Koruno nebes, Ježíši, ty, Pravdo krásy nejvyšší, rád vyznavači věrnému udiš věčnou odměnu.

Rač zástupu tě prosících na jeho prosby každý hřích odpustit a svou milost dát, všech hříchů pouta rozvázat.

Když obrátil se roku čas, vzplál novým jassem dnešek zas, jenž viděl světce k branám hvězd

se ze žaláře těla vznést.

Rozkoší světa veškerou i jeho svůdnou nádhrou vždy poskvřenou pohrdal a za to darem nebe vzal.

Ježíši, Králi milosti, tě vyznával vždy s hrdostí, pošlapal lécky duchů zlých i s vládcem sídel pekelných.

Ve víře, v ctnostech pevně stál, vždy horlivě tě vyznával, že ukládal půst údům svým, byl pozván k hodům nebeským.

A proto, Pane, lásku tvou prosíme s duší pokornou: Už vzhledem k jeho zásluhám trest zasloužený odpusť nám.

Ať Bohu Otcí vzdána jest i jedinému Synu čest i Duchu, který těší nás, po všechny věky v každý čas.

Amen.
Anonym z 9. stol.

117. Jesu, corona virginum

(K nešp. a laudám sv. panen)

Koruno panen, Ježíši, tě počala ta Matka všech, jež pannou je, tě zrodila, laskavě slyš náš chvalo zpěv.

Rád v lilích se procházíš, zástupy panen sledován, Snoubenče, jenž se krásou stkvíš, sám odměnou jsi snoubenkám.

A všude, kam jdeš, za tebou zástupy panen spěchají o závod s písní líbeznou, již tobě chvaly vzdávají.

Prosíme tě dnes vroucněji: Hrud' naši obdať navíc tím, že nikdy nedotkne se jí zkaženost zhoubným dechem svým.

Ať Bohu Otcí, Synu jest i Duchu, který těší nás, moc, úcta, sláva, chvála, čest po všechny věky v každý čas.

Amen.
Sv. Ambrož (+ 397)

118. Virginis Proles Opifexque

(K mat. sv. panen, nemučednic)

Své matky Tvůrce, Synu Panny čisté, klín panny nosil i zrodil tě, Kriste, slavíme svátek panny zpěvy svými, vlídně je přijmi.

Na její prosby, dobrý Boží Synu, nám odpusť tresty za veškerou vinu, ať čistým srdcem zapějeme ti nyní

děkované hymny. Sláva buď Otcí, Synu zrozenému,

a také Duchu, oběma rovnému svou mocí, Bože trojjediný, tobě buď v každé době. Amen.

Anonym z 9. stol.
Přeložil J. M. Šk.

DOMINE, TANTUM DIC VERBO...

Na Západě se stala dnes módním filosofickým směrem existenciální filosofie, která ovládla i psychologii a lékařskou psychoterapii. Mnohým totiž nemocným v těchto krajinách působí utrpení z neschopnosti člověka si vytvořit smysl svého bytí — smysl své existence. Švýcarský psycholog B. Stokvis uvádí, že jsou vlastně rozšířeny nyní mezi lidmi čtyři druhy pojetí života:

a) pojetí provizorní: Žije se ze dne na den. Např. s názorem „stejně vše smete atomová bomba, je to sice strašné, ale co se dá dělat...“

b) pojetí fatalistické: Dokonalost člověka je nemožná. Stoupenci tohoto názoru se odvolávají na tvrzení biologů, kteří pojmají člověka jako automat reflexů, anebo sociologů, kteří považují člověka za produkt dědičné hmoty. Z této nauky se nakonec vyvinula v minulých letech zvrhlá teorie „krve a půdy“ v nacionálním socialismu.

c) kolektivní pojetí: Člověk si nemůže vytvořit vlastní osobnost, jedině může růst v mase lidí.

d) fanatické pojetí: Osobnost se ignoruje, jen sám člověk se snaží vyniknout a ovládnout jiné.

Smyslem bytí a života lidského a hlavně pak jeho ztrátou a tím i prakticky důsledky se zabývá především vídeňský neurolog a psychiatr prof. dr. Viktor Frankl. Neschopnost nevidět smysl ve svém životě označuje dr. Frankl jako existenční frustraci. U moderního člověka 20. století se potom ve stavu existenční prázdnoty (existenčního vakua) dostává úzkost, jakožto projev choroby — neurosy. V takových chorobných případech používá v léčbě prof. dr. V. Frankl nového léčebného způsobu, tzv. logoterapie. V rozmluvě vede pacienta k tomu aby úzkostnou neurosu objektivizoval, aby se od ní distancoval, aby se doslova „strachu smál do tváře“ (ironizoval strach), čímž vzniká, jak psychologové to označují, paradoxní intence. Existencialistická frustrace (selhání, zklamání) sice nemusí nezbytně a zákonitě vést k psychickému onemocnění — k neurose, stejně jako psychotraumatické zážitky a konflikty se sice dostávají vždy a všude, a to jak u zdravého, tak i u nemocného jedince a jen u nemocného vedou k onemocnění. Teprve tehdy, když „touha po smyslu“ (Frankl) jedenkrát ztroskotá, tak u takového člověka se může dostat do popředí „touha po moci“ (Adler) nebo „touha po rozkoši“ (S. Freud). Ve frustrační neurose potom dochází ke strachu před „nic“, před osamocněním, před dobou volna a dovolené. Aby se vyhnul tomuto nepřijemnému pocitu, utíká se moderní člověk k omámení, jež mu poskytují narkotika, ať je to alkohol, nikotin, analgetika nebo i uspávací. U jiného je to vystřídaná honba za sexuálnímižitky. Toto stupňované vířivé

tempo naší doby vede mnohde, zvláště mladistvé ke zločinům, k chuligánství, některé manžele k rozvodům a jednotlivce k sebevraždám.

Nemocným frustrační neurosou — ale i zdravým v rámci psychohygieny a profylaxe neuros — můžeme především poradit, aby si otevřeli katechismus a na jeho prvé stránce si přečetli první jeho otázku a odpověď: „K čemu jsme na světě?“ - „Abychom Pánu Bohu sloužili a za to se dostali po smrti do nebe.“ Když první otázka katechismu nám dala smysl našemu životu, nezbývá nám, než abychom pokorně se setníkem z evangelia prosili, aby i nám byla provedena Božská logoterapie: „Domine, tantum dic verbo et sanabitur anima mea.“ V tomto okamžiku totiž nejostřejší disonance našeho bytí jsou rozluštěny, i když snad nemohou ihned být uvedeny v dokonalou harmonii, přece ztrácejí pozvolna na své bolestné beznadějnosti.

Nepochopitelnou útěchu a posilu vlévá do duše vědomí, že před Bohem existuje jiná spravedlnost než lidská. Žádné totiž ospravedlnění není možné než vykoupením milosti. Toho se dostává i těm, kteří mají stigmata psychopatie a trpí neurosou; i jim je propůjčeno vědomí, že nikdo na světě — žádná moc a síla — je nemůže oddělit od lásky Kristovy, jehož Vykupitelská krev i za ně byla prolita. Tím se pocit ostrčenosti, osamocení, odloučení od lidí mění v jistotu i ve vědomí, že nikdo není vyloučen z Otcovské náruče. „On třtiny nalomené nedolomil a knotu doutnajícího neuhasil.“ Disharmonie v lidské osobnosti tak ustupuje, přibývá vyrovnanost. Podpora vlastní ceny za pomoci milosti Boží povzbuzuje k novému životu. Nemocný poznává tak pravý smysl života, utrpení, ctnosti, které — i když jim dědičný hřích, vlastní pády a nedostatky lidské přirozenosti brání — přece nemohou tím od něho být odňaty. Potom ne již nemocný neurotik, ale uzdravující se člověk poznává nezměrnou sílu vykoupení i svého Vykupitele, nekonečnou cenu a důstojnost lidské duše.

„Reminiscere, qui eventus de potestate tenebrarum, translatus es in Dei lumen et regnum.“ (Sermo 1. Nativitate Domini, pap. Leo.)

Psychoterapie, provedená logoterapií, vede ve skutečnou výstavbu mravní osoby. Přirozená osobnost člověka tak zakotví v nadpřirozeném. Toto vědomí jej učiní užitečně působícím, nesobeckým údem rodiny, národa i socialistické společnosti. Učiní jej tak údem „Corpus mystici Christi“. Všechno toto v člověku tedy působí „gratia, quae non tollit nec destruit, sed implevit et perficit naturam“.

MUDr. Vlastimil Nikodém

Galerie vlasteneckých kněží

P. FRANTIŠEK VLK

„Tvé ctnosti znal jen Bůh a cela, kdes Jemu sloužil v tichém skrytu“, napsal kdysi dávno před druhou světovou válkou jakýsi jezuitský básník o jednom ze zesnulých svých spolubratrů. A stejná slova bychom mohli pronést i o skromném a nenápadném knězi P. Františku Vlku, kdyby mu bývalo bylo dopřáno dožít stáří a smrti v pokoji a klidu. Leč nestalo se tak: nacistická nenávist vyvedla P. Vlků do míst, kde se bezpečně oddělovalo zlato od šterku a koukol od pšenice, do míst, kde se nedalo nic předstírat ani zapírat — do nacistických mučiren. A tak jsme jeho ctnosti a charakter kromě Boha a celý poznali i my...

Když byl dne 2. srpna 1944 P. František Vlk převážen ze Zámku do věznice na Pankráci, nastoupil svou křížovou cestu jistě bez velkých nadějí i ilusí. Byl si asi plně vědom, co ho čeká. Vždyť měl za sebou Zámky, které jsme v těchto článcích už popsali, vždyť znal utrpení desítek svých spolubratrů, vždyť dobře věděl, že esesáci a gestapáci si doplnili za blahovlnného souhlasu svých nadřízených nenávistné norimberské rasové

zákony neméně nenávisťou frází: Žid a kněz je jedno a totéž. Vždyť mu muselo být známo, že oblíbená věta hlavního komisaře gestapa pro duchovní osoby Oberhausera, kterou vykřikoval při každé příležitosti, zněla: „Vaše hlavy se budou kutálet!“

Jeden očitý svědek nám popisuje život P. Františka Vlka na Pankráci. Byl viděn na chodbě věznice v řadě vězňů obrácených tvářích ke zdi. Padala tu jen hrubá slova a nemilosrdné úder. Byl vychrtlý, bledý, s očima zastřenými nevýslovným smutkem a utrpením. Jeho cela byla v druhém poschodí a často z ní bylo slyšet úpěnlivý hlas: „Přestaňte už, pane komandante, pro milosrdství Boží“. To když ho dozorcí bili pěstí do tváře a do žaludku, když ho kopali.

Dne 6. února byl P. František Vlk spolu s ostatními vězni odtransportován do Terezína. Byla mu jako všem podána řídka, nevydatná strava, kterou musel horkou ve spěchu shltout, a byly s ním, jako s většinou kněží a bohoslovců, poslány papíry se strašnou značkou „RU“, napovídající, že jeho návrat je nežádoucí, že se nechává

komukoliv z německých nadlidí možnost jej kdykoliv a libovolným způsobem usmrtit. Sdílel osud mnohého z prvních křesťanů: byl předhozen šelmám.

Snad trochu radosti zažil, když je přivedli na nádraží Praha-střed a když se kolem nešťastníků sběhlo české obyvatelstvo, aby jim nepozorovaně vstrčilo do kapsy nebo vhodilo do vagónu kousek chleba nebo jiné potraviny. Něžnou duší P. Vlka dovedly projevy takového milosrdenství dojmout až k slzám. Už na Pankráci, když rozdělával mezi spoluvězně suchary nebo housky, které mu někdo poslal, nikdy neopomněl zdůraznit svou vděčnost dárcům a poprosit Boha, aby jim to oplatil.

Pak kráčel jako ostatní vězňové celý promrzlý syrovým únorovým večerem od Bohušovic k Terezínu. Přivítání v terezínské pevnosti bylo příšerné. Byli seřazeni na dvoře a vyvolána jejich jména. Když byl stav překontrolován, museli utíkat jako štvanci kolem dozorce, který otloukal svůj klacek o jejich hlavy a záda. Běželi přes výmoly plné bláta a špinavé vody, břečka

jim stříkala na šaty a do tváří, klopýtali, padali a znovu se zdvihali, až konečně našli odpočinek v studené temné kobce. Mezi těmi, kteří už se nemohli postavit na nohy a zůstali ležet v špinavé louži, byl také jeden starý žid. P. Vlk ho zvedl a s napětím všech sil ho dovedl na jeho místo. Odměnou za tuto službu lásky mu byla hlava plná modřin a podlitin.

V Terezíně byl zařazen P. Vlk spolu s 220 jinými muži do tzv. komanda Richard. Jezdili do koncentračního tábora za Litoměřicemi na noční práci v dole. Stovky ubožáků v pětistupu se vracelo, stovky jich nastupovalo na další směnu. Kněží měli na prsou od límce dolů široké černé pasy a na zádech červené kříže. Na kalhotách měli červené lampasy. Vlekli se, ubožáci, studené bláto jim sahalo až po kolena a dralo se do dřevných bot. Šli těžce a unaveně, sotva se držíce na nohou balancovali na kolejnicích u vchodu do štol. Středně modlitbička nebo krátké pozhánání — a pohltil je temný tunel. Pak zarachotila pneumatická kladiva, balvany se začly řídit do vagónů, zapleskal beton. Vězni přihazovali písek, vozili kameny, pracovali na lešení, jezdili s kolečky. P. Vlk se v tomto prostředí plném tmy a pachu spálené nafty zúčastnil zprvu všech prací. Později ho mistři, kteří ho měli rádi pro jeho ochotu — přidělili na lehčí místo: oškrabával plotny, jimiž se obkládala místa určená k betonování, a sbíral dříví, aby se stráž u vchodu měla čím zahřívát. Ale chabé síly stále slábly. Potrava byla nedostačující, noční práce, nevyspání a zima ho deptala. Spánek na tvrdých prknech plných blech nemohl posílit. V posledních dnech svého terezínského pobytu se P. Vlk už jen potácel jako v horečkách. Zdálo se mu, že směny jsou nekonečné, že to nevydrží, že padne a na místě zemře. Spoluvězňové mu dali aspirin, pokud měli, ale nepomáhalo to. Pak zůstal doma a byl přenesen do místnosti pro nemocné. A přece v Terezíně nezemřel. Jednoho dne dozorcí sehnali některé vězně, odbyl se starý známý obřad spolykání horké stravy a dohnali je na strážnici. P. Vlk byl mezi nimi. Očitý svědek, který se tu s ním setkal, se ho zhroutil. Byl strašně pohublý, v tváři mrtvolnou šed, nos vystoupilý. Žily pod očima se temně nalévaly a pod okem i pod nosem se tměla sedlá krev. Znovu se P. Vlk vlekl na bohušovické nádraží. Když sem nastupoval, pomáhal jiným. Nyní ostatní museli podporovat jeho. Jeli do Prahy k výjimečnému soudu.

Ubytovali je na chodbě pankrácké věznice a ráno po lékařské prohlídce je odvezli autobusem do Strakovy akademie, kde se soud konal. Odsoudili každého účastníka na několik let — stejně tak i P. Vlka. Ale nebylo mu popřáno dožít se svobody. Zemřel jako oběť nacistické nenávisti 10. března 1945. Byl pohřben v samostatném hrobě se zločineckým číslem na krku v Dáblích u Prahy. Později po skončení války, bylo jeho tělo exhumováno a 10. listopadu 1945 pohřbeno ve společném hrobě otců jezuitů na posvátné půdě vyšehradského hřbitova.

Podali jsme v této krátké vzpomínce jen několik obrázků z posledních měsíců před jeho smrtí. Sotva půl roku jeho života. Ostatní jeho život znal, jak jsme řekli na začátku, jen Bůh a cela. Ale pro naši vzpomínku stačí ten krátký úsek bohaté. Vždyť to, co jsme řekli, by stačilo pro aureolu.

Dr. Josef Beněš

Doba očima kněze

V ROZPORU S NEJSILNĚJŠÍMI ZÁKONY NAŠÍ DOBY

Od září trvá XXII. zasedání Valného shromáždění OSN. Důležité místo na něm znovu zaujímá otázka izraelské agrese proti arabským státům.

Za čtyři měsíce po zahájení vojenských operací odložili agresori a jejich ochránci masku pokrytectví. Přiznali cynicky, že Izrael první zaútočil proti arabským sousedům. Význační činitelé v Tel Avivu mluví o hranicích „velkého Izraele“. Ministr zahraničních věcí Eban prohlašuje: „Nejde vůbec o to, aby Jordánsko uznalo Izrael. Jde o to, aby Izrael uznal Jordánsko.“ A ti, kdo ještě včera přísahali věrou lásku socialistickým zemím,

dnes div že nepředstihují hitlerovce v pomluvách a otevřeně nenávisti k socialistickým zemím. Zločiny extremistických izraelských kruhů jsou podstatou kapitalismu, za lokálními zločiny krátkozrakých strategií je možno rozpoznat zájmy největších imperialistických mocností.

Všichni poctiví lidé na světě si s úlevou oddechli, když koloniální útlak nad arabským východem vystřídal úsvit národní svobody. Za padesát let od Říjnové revoluce učinilo národně osvobozené protimperialistické hnutí Arabů obrovský krok kupředu — od vlastenců v Jemenu a krále Ibn Saúda až po svržení koloniálních režimů.

mů, od znárodnění Suezského průplavu a vybudování Asuánu až k vítězství alžírských hrdinů a k hlubokým sociálně ekonomickým přeměnám ve Sjednocené arabské republice. Arabové se nesporně zařadili do prvních řad protikoloniálního a protimperialistického boje utlačovaných národů. Co tedy učinily objektivně z hlediska vývoje světových dějin vládnoucí kruhy Izraele? Zasadily věrolomný úder jednomu z nejhlubších a nejpokrokovějších směrů stamiliónů lidí naší doby, hnutí usilujícímu o likvidaci kolonialismu a neokolonialismu.

Dějiny zaznamenaly nejen jeden případ, kdy se někteří pronásledovaní postupem doby změnili v kruté a zuřivé potlačovatele svobody. Někteří politikové v Tel Avivu se nyní pokoušejí mluvit jazykem opravdového koloniálního fašismu. Důsledky to však může mít pro ně ještě smutnější než kdykoli dříve. Tito lidé se totiž snaží jednat v rozporu s nejsilnějšími zákony naší doby.

Nejsilnější zákony naší době vtiskla Velká říjnová socialistická revoluce právě před půl stoletím. A to, co před 50 lety pozdravili pokrokoví a mírumilovní lidé světa jako základ k novým lidským vztahům, základ k utváření světa humanističtějšího, spravedlivějšího a klidnějšího, pošlapává teď stát, jehož obyvatelé se ještě nedávno a tolik toužebně dovolávali zásad, které vybojoval Říjen. Donedávna ještě utlačovaní postavili se teď po bok utlačovatelům. Co je nepochopitelné, stojí v jedné linii s fašisty, svými úhlavními nepřáteli, s imperialisty, kteří zneklidňují lidstvo a svět.

V 19. a 20. století bylo v Evropě asi sto válečných srážek. Většinu z nich zavinily územní nároky jedněch států vůči druhým. Vládnoucí kruhy a agresivní síly různých států se vždy snažily rozšířit své hranice na úkor jiných zemí. Za feudalismu se tato politika projevovala srážkami zájmů jednotlivých dynastií a nenávistí mezi monarchy, kdežto za imperialismu — kdy monarchii ve většině evropských zemí vystřídala republika — mezi vládami vyjadřujícími zájmy navzájem si konkurujících monopolistických seskupení. Za územními požadavky se vždy skrývaly politické a hospodářské motivy, snaha obohatit se na úkor ostatních národů, vytvořit příznivé podmínky pro okrádání vlastního národa tím, že se rozdmýchává nacionalismus a šovinismus a nastoluje se vojensko-byrokratický režim. Střetnutí zájmů velkých imperialistických dobytých, kteří se za světové války snažili uvrat co nejvíce, nekonečné konflikty při dělení různých území, při změnách hranic, boj za „zaokrouhlení“ vlastního území na úkor cizích — to všechno bylo vyvoláno rostoucími choutkami buržoasie v epoše imperialismu, snahou nově rozdělit už rozdělený svět. Každý podnikatel hraje hazardní hru: Buď budu zničen nebo vydělám a zničím ostatní... Stejnou hazardní hru hrají kapitalistické státy, hru s krví miliónů, které jsou posílány na jatka, aby kapitalisté mohli dobytých cizí území a olupovat slabé sousedy. Pracující lid byl vždy odpůrcem válečných konfliktů mezi vládnoucími třídami různých států, jež se týkaly rozšiřování území. Proti šovinistické propagandě buržoasie stavěla dělnická třída heslo sjednocení proletářů všech zemí a požadavek míru a sociálního pokroku.

Po druhé světové válce se požadavek revize hranic, územní nároky na cizí země a dobyté choutky staly základem programu revanšistických a agresivních sil,

jež připravují nový světový konflikt. Za těmito požadavky se stejně jako dříve skrývá snaha monopolistických seskupení obohatit se na cizí účet. Dnes nabývá boj proti územním požadavkům revanšistů mimořádného významu, neboť každý územní konflikt může vyvolat jadernou válku. Ve 20. století se hlavními iniciátory vojenských konfliktů, jež se týkaly změny hranic, stali němečtí imperialisté. Specifickou formou územních nároků německého imperialismu se stal revanšismus. Revanšismus ve své podstatě nezná hranic, jeho konečným cílem vždy byla a je nadvláda.

Ukázalo se, že územní nároky dnešních revanšistů se zcela kryjí s územními požadavky nacistů před rozpoutáním agrese v Evropě. To není náhodilá shoda. Předáky revanšistických organizací v západním Německu jsou totiž právě ti, kdo určovali činnost obdobných organizací v letech hitlerovské nadvlády. Kontinuita revanšistické ideologie se projevuje v tom, že řídicí funkce v rozhodujících oblastech politického a společenského života v NSR zaujímají zuřiví přívrženci revanšismu, kteří ve většině případů sloužili ještě Hitlerovi. Johann von Kielmansegg, který byl nedávno jmenován vrchním velitelem spojených sil NATO ve střední Evropě, absolvoval školu fašistického generálního štábu. V roce 1941 vyšla v Německu jeho kniha nazvaná „Tanky mezi Varšavou a Atlantickým oceánem“. Co lze očekávat od člověka, jehož nyní bonnské vládnoucí kruhy jmenovaly velitelem ozbrojených sil NATO na nejdůležitějším úseku — ve střední Evropě? Sotva něco jiného, než snahu uskutečnit v nových podmínkách staré revanšistické ideje.

Podobné lidi lze však potkat i na ministerstvu zahraničních věcí NSR, kde dnes pracuje 520 bývalých nacistických diplomatů.

Významné postavení v ideologickém arzenálu soudobého revanšismu nadále zaujímá poněkud modifikovaná teorie životního prostoru. Hitler „zdokonalil“ teorii životního prostoru v tom smyslu, že právo na tuto geopolitickou proporcí přiznával jen „arijským“ národům, samozřejmě především národu německému. Spojení geopolitiky s rasismem byly podstatou fašistické teorie životního prostoru. Určitou variantou teorie životního prostoru je koncepce „velkého prostoru“, jež je dnes ve vládnoucích kruzích NSR velmi populární. Stoupenci této koncepce vyvozují, že „éra národních států“ už skončila a že nastalo období sjednocování různých států ve „velké prostory“ pod velením průmyslově nejvyspělejších národů.

Ve všech těchto úvahách však není těžké poznat rysy fašistického „nového pořádku“. Hitlerovští teoretikové zdůvodňovali právo Německa na nadvládu v Evropě — i světě. Rozdmýchávat vášně kolem územních problémů, které už dávno vyřešila usnesení zemí protihitlerovské koalice i států, jichž se tato usnesení týkají, znamená proto snahu vyprovokovat vojenské konflikty. Národy však mohou a musí žít v míru. Problém zajištění bezpečnosti může vyřešit a vyřeší již nynější generace. Jedním z nejdůležitějších předpokladů řešení je samozřejmě uznání nedotknutelnosti nynějších hranic.

A v souvislosti s tím, co jsme stručně uvedli shora, jak tedy je možné, aby Izrael vykročoval s NSR? Necítí, že jde i o jeho kůži?

NÁŠ ZÁPISNÍK

JUBILEA

V měsíci prosinci se dožívají vsdpp.:

90 let: 6/12 Václav Pleskot, em. farář, Vysoký Újezd, nyní Hor. Sloupnice.

80 let: 12/12 Jan Jelínek, farář, Pyšely. 29/12 Josef Příkryl, kooperátor v. v. [olomoucká diecése].

75 let: 20/12 Vojtěch Culík, arcib. vikář, Nížebohy. 25/12 Štěpán Konečný, kooperátor v. v., Místek. 29/12 Jan Absolon, farář, Valašská Polanka.

60 let: 4/12 František Janků, admin. Mníšek pod Brdy. 14/12 Jan Soldán, farář, Hovězí.

55 let: 9/12 Ondřej Damborský, Dražovice. 17/12 Theofil Gorgosz, admin., Horní Suchá. 26/12 František Zátapek, farář, Vísky u Letovic, Emil Zouhar, kooperátor u sv. Jakuba, Jihlava.

50 let: 2/12 František Adámek, admin., Tvarožná. 11/12 Vladimír Svitáček, farář, Strážek.

KNĚŽSKÁ VÝROČÍ

V měsíci prosinci oslaví svá kněžská jubilea vsdpp.:

50 let: 2/12 Arnošt Gregor, farář v. v., Klopina.

25 let: 19/12 František Novák, admin., Potštejn, Jiří Reinsberg,

admin., Praha, Bohumil Zaňka, admin., Jívová.

NAŠE OBRÁZKY

První strana obálky: Ruská ikona, Bohorodička Vladimírská, Státní tretjakovská galerie v Moskvě. Druhá strana obálky: Odlet delegace Mirového hnutí katolického duchovenstva ČSSR do Moskvy a její přijetí u patriarchátu v

Moskvě. Třetí strana obálky: Pohled na chrám ze Svaté hory a Nikolajský chrám z r. 1951 v Pskorsko-pečorském monastýru v Pskorsko-pečorské Lávre, dole třiasedmdesátiletý arcibiskup pskovský Jan a archimendrita Alipij, bývalý voják Velké vlastenecké války. Čtvrtá strana obálky: Vrcholná díla

Zasloužilý umělec, výtvarník Julius Pelikán z Olomouce, dožívající se letos pohnutného věku 80 let, je naší veřejnosti znám jako autor mnoha uměleckých děl, mimo jiné též jako autor náhrobku Stojanova, Prečanova a Skrbenského. Jeho posledním dílem je náhrobek zemřelého preláta dr. Františka Cínka. Bronzový reliéf budí pozornost návštěvníků velehradského hřbitova, neboť nejen věrně zachycuje podobu zesnulého patrona Velehradu, ale je i důkazem nestárnoucího tvůrčího umění velkého moravského výtvarníka.

z Ermitáže v Leningradě: Lucas Granach: Panna Maria s Děťátkem, Leonardo da Vinci: Madona. Dole: Tretjakovská galerie v Moskvě.

PROPAST MEZI BOHATÝMI A CHUDÝMI SE STÁLE PROHLUBUJE

Předseda papežské komise „Iustitia et Pax“ kardinál Maurice Roy z Quebecu v Kanadě prohlásil na prvním zasedání komise v Římě, že úkolem pracovníků komise bude poukázat na propastné rozdíly v životní úrovni mezi národy, a to i mezi národy, jež spolu bezprostředně sousedí. Obyvatelstvo, žijící v poměrném blahobytu, sousedí nezdědká s národy s milióny hladovějících a nemocných. Komise považuje za svůj úkol, aby orgány Církve na všech úrovních a ve všech zemích světa soustředily své úsilí k tomuto cíli.

Většina lidstva, pokračoval kardinál Roy, žije v ponižující chudobě a v poměrech člověka nedůstojných. Menšina bohatých

si činí nárok na převážnou část bohatství světa. Svět je tak rozdělen na dvě části. Na severní polokouli žije v blahobytu část lidské rodiny, složená převážně z křesťanů, zatímco na jižní polokouli většina obyvatelstva, zejména v některých asijských, afrických a latinskoamerických státech žije v neutěšených poměrech. Propast mezi nimi se každým dnem dále prohlubuje. N.

JAKÝ UŽITEK A CENA PLYNE Z ČETBY SV. OTCŮ

Četba svatých Otců znamená především věřící duši slyšet mluvit sv. Otce — světe, slyšet jejich hlas z jejich děl. Sv. Otcové byli neúnávní v psaní i za nejtěžších a nejbolestnějších dob v jejich životě, a jejich díla nejsou zpravidla nějaká formální náboženská poednání, ale velmi často kontraverze, a proto celou svou osobnost, věci božské i lidské vkládají do díla polemického nebo didaktického, kterým se právě zabývají.

A právě v tom jen jim vlastním způsobem nám podávají svou autobiografii a my se tak

snažíme proniknout do duše světovy, která je však uzavřena pro toho, kdo nepoznal touhu, aby se jim podobal. Milovat světce znamená milovat jeho svatost. Kdo nemiluje svatosti, nemiluje ani svatých.

Začíst se do děl svatých Otců znamená přibližovat se k nevyčerpatelné studnici křesťanského idealismu, křesťanské vytrvalosti a nezlomnosti víry v Boží Prozřetelnost; četba sv. Otců je trvalé povzbuzení a trvalá vzpruha pro obnovu křesťanského života; zamýšlet se nad jejich myšlenkami znamená prožívat školu duchovního života.

Je to především již život mnohých sv. Otců, který se odráží a vyznačuje z jejich děl a jest nejen povzbuzením, ale i vzpruhou křesťanského idealismu. Mnohé životy nás přímo strhují a ohromují.

Co říci o životě a postavě sv. Athanasia, který celý život bojoval za dogma souspodstatnosti Syna Božího a za víru mučednický trpěl potupným vyhnanstvím a nakonec triumfuje nade vším lidským, tj. nad lidskými intrikami, kompromisy, sliby a pod. Anebo vele duch sv. Augustina! Sledujeme jeho ohromný duševní zápas až k pokornému vyznání církve katolické a jeho ohromný zápas proti všem bludům v jeho době a konečně jeho lidsky tragický, ale před Bohem povznášející a drahocenný konec života v Hipponu, v městě hořícím a nepřáteli obklíčeném. Anebo sv. Jan Zlaťoustý, který pro svou neohroženost ztrácí přízeň dvora, úsměv císaře, biskupský stolec a vše, co je shrnuto ve slova: „Toto tobě všechno dám...“ Odchází do vyhnanství v daleké Asii, kde umírá se slovy: „Ve všem chvála Bohu.“ A mnohé jiné autobiografie, které lze vyčíst z jejich děl a listů.

Nuže, nyní k vlastní četbě děl, která jsou pramenem vzdělání, povzbuzování a opravdovým požitekem pro věřící duše.

Nechci podávat výčet jejich děl a listů, nebo uvádět jejich myšlenky (400 listů od sv. Basilia, listy sv. Jana Zlaťoustého, 200 od sv. Augustina atd.) Při četbě si všímám i jejich slohu a způsobu podání.

Co nás ihned přiláká a udržuje neustále v jejich společnosti, je nadmíru klidný a velmi střizlivý soud, velmi jasný a jednoduchý způsob všeho, co podávají. Všude vidíme zlatou střední cestu, žádnou úspěchanost, žádné přeháňání a ukvapenost. Jsme přímo v extasi, jak krásně mluví a jemně zdůrazňují vznešenost panenství a čistotu, nikdy se nedají strhnout k bludu, který prohlašuje manželství za hřích, neprohlásují druhý sňatek za hříšný; překrásně filosoficky osvětlují dogmata, nikdy nepodřizují víru a zjevení věd, jako činil gnosticismus, hájí neohroženě pravdu, že Duch svatý řídí církev a vede duše, ale nikde neschvalují přemrštěný montanistický spiritualismus. I jinak, např. o poměru Církve ke státu, o mučednické smrti apod. mluví všude střizlivá zdrženlivost.

Dalším velmi charakteristickým znakem sv. Otců je, že jsou naprosto a věrně oddáni církevnímu učitelskému úřadu, mají hlubokou úctu k církevní tradici. Sv. Otcové nejsou nepřáteli pravého pokroku. Sv. Augustin v mnohých theologických

otázkách otevřel nové směry, ale přitom nejen on, ale i ostatní sv. Otcové budují jen na základech staré tradice, nestávají se a nechtějí ani být zakladateli nových směrů a systémů, nýbrž zůstávají a jsou svědky zděděné víry od apoštolů, řídíce se známým „nil innovetur, nisi quod traditum est“. Dále je to nadpřirozené nazírání, které proniká všemi jejich slovy a důkazy, které podávají. Bůh je věčným cílem a jeho Prozřetelnost všechno řídí. Kristus je jim cesta, pravda a život. Boží milost povznáší celý život křesťana, který jde světem do své pravé vlasti.

Vím, že u mnohých novodobých theologických spisovatelů najdeme nové myšlenky v jednotlivostech lépe rozvedené a prakticky aplikované na nové poměry, ale nelze také upřít, že v jednom díle sv. Otce najdeme možná více hlubokých myšlenek než v mnoha dílech novodobých autorů.

U sv. Otců nalézáme i myšlenky o misijní činnosti Církve; tuto činnost sv. Otcové zdůrazňují jako jeden z úkolů Církve. Církev je určena pro všechny lidi, jest náboženstvím světovým, všichni se mají starati o rozšíření království Kristova, když ne činností, aspoň modlitbou, Církev má právo a povinnost víru Kristovu všude hlásati.

Sv. Jan Zlaťoustý, zejména ve svých homiliích zdůrazňuje povinnost misí. Sv. Augustin překrásně a úchvatně mluví o povinnosti misí v díle „De catechizandis rudibus“ (tj. mezi dospělými pohany — rudes); toto dílo je první příručkou misionářskou, a mnohá jiná díla sv. Otců, která nepozbyla nikdy svého významu a absolutní ceny.

S radostí sahám po dílech sv. Otců, jsem mezi svými, oni mě přijímají a já slyším zvuk jejich hlasu.

Prof. Josef Obr

KRISTUS PÁN A PONTSKÝ PILÁT

Ve vatikánském archivu byla r. 1899 nalezena písemná zpráva (hlášení úřední), kterou poslal Pilát Římskému císaři Tiberiovi do Říma, v níž podrobně uvádí vše, co se týká tehdejších politických poměrů v Palestině, a také se v tomto úředním hlášení velmi podrobně rozepisuje o činnosti a působení Krista Pána a úkladech proti němu právě za Pilátova prokurátorství v Palestině.

Je to dokument velmi zajímavý a už v té době (1899 a dále) o jeho pravosti nebylo pochybováno; o jeho pravosti byli přesvědčeni např. Msgr. Martinelli a baltimorský arcibiskup kardinál Gibbons.

Zdá se, že úřední hlášení do Říma je první, nikoliv poslední zpráva Pilátova císaři Tiberiovi. Pilát si stěžuje císaři Tiberiovi, jak těžké má úřední postavení v Palestině a jak ho židovští předáci hned při jeho příchodu do Palestiny urazili. Pilát totiž při svém příchodu uspořádal hostinu, pozval židovské předáky, ale ti nepřijali a ani se neomluvíli. Dále Pilát referuje, že i mezi lidem je neustálé vrčení a že je zapotřebí zesílit římskou posádku v Jeruzalémě. Žádal o to prokurátora v Sýrii, ale ten se vymyšlel, že sám by ještě více vojska potřeboval. Měl tedy Pilát při svém příchodu do Palestiny opravdu těžkou situaci.

A nyní dále praví Pilát: „Jedna mimořádně důležitá událost upoutala mou pozornost. V Galileji se totiž objevil mladý muž, který káže a hlásá nové učení a praví, že je Božím poslem. Jednoho dne, když jsem procházel davem lidí před palácem, spatřil jsem m'adika, který právě mluvil k lidu. Můj průvodce mně řekl: To je Ježíš Nazaretský.“ To jsem si tak hned myslel, neboť byl tak velký rozdíl mezi řečníkem a posluchači. Jeho plavé vlasy a vousy činily ho zjevem nadpřirozeným, nadpoezemským. Byl asi třicetiletý a nikdy jsem neviděl člověka klidnějšího, vyrovnanějšího a důstojnějšího. Nechtěl jsem ho vyrušovat, proto jsem nařídil svému průvodci, poněvadž uměl dobře hebrejsky, aby zůstal v zástupu, a pak mně podal zprávu. Tak se také stalo a průvodce podal velmi přesnou zprávu. Ještě nikdy jsem neslyšel něco podobného. Jeden z nepokojných Židů se ho tázal, má-li se dávat daň císaři, a on odpověděl: „Dávejte císaři, co je císařovo, a Bohu, co je Božího.“ Poněvadž hlásal moudré učení, dal jsem mu největší volnost, třebaž jsem ho mohl dát zatknout a poslat do vyhnanství, ale nepokládal jsem to za důstojné Římanů, kteří vždy vynikali spravedlností. Tento člověk nebyl ani podvodník, ani lhář a já jsem se ho zastal: měl volnost kdekoli se pohybovat, mluvit k lidu, a proto se ho všude zastávali. Tato neomezená svoboda dráždila bohaté a mocné Židy, nikoliv však chudé. Ježíš vytýkal bohatým Židům chyby a poklesky, nazýval je pokolením hadím a hašeře vdovy více si vážil a cenil než jejich vyzývavého udlání almužny. Proto jsem mu umožnil ještě větší volnost v řeči.

Později jsem se dozvěděl, že život Ježíšův je v nebezpečí. Nebyl by to první případ, že Jeruzalém ukamenuje někoho, kdo se vydává za proroka. Mé stanovisko schválil i římský senát a slíbil, že mně zvýší stav rojska v Palestině, poněvadž jsem se necítil dosti bezpečný a silný, abych s tak malou posádkou potlačil neustálé vřem, a proto jsem si zvolil tento způsob.

Napsal jsem Ježíšovi, že bych ho rád viděl, a proto jsem ho pozval do svého paláce. Ježíš přišel.

Pilát pokračuje: „Ty vznešený císaři, víš, že v mých žilách proudí galská a hispánská krev, která nezná vzrušení ani bázně, ale když jsem předstoupil před toho člověka, ustrnul jsem a cítil, že jsem hlášný. Ježíš s nebeským klidem udělal gesto, jako by chtěl říci — zde jsem. Chvilu jsem na něho hleděl, ale věř mi, vznešený císaři, že naši slavní malíři nemají ani tušení o výrazu jeho tváře.“ „Ježíši“, — pravil jsem, — „dovolil jsem Ti, abys tři roky užíval svobody slova a nebránil jsem Ti, neboť Tvoje řeč je řeč mudrce. Z Tvých slov vyzařuje jednoduchost a prostota, která Tě značně vyvyšuje nad Sokrata a Platona, ač nevím, zdá-li jsi je čel. To ví císař a já, jeho pokorný prokurátor se těšín, že jsem Ti tu volnost dal. Nechci však zatajovat, že jsi svými kázáními pobouřil proti sobě mocné nepřátele a o mně říkají, že Ti nadržuji, abych zbavil Židy té trošky moci, která jim ještě zůstala. Nerozkazují Ti, ale prosím Tě, buď v řeči opatrnější a nedráždí je více, neboť

proti Tobě štvou lid a mne budou nutit, abych proti Tobě zakročil podle zákona. Ježíš mně klidně odpověděl: „Pane, tvá slova nejsou slova pravé moudrosti. Rekni potoku, aby přestal téci, a on ti odpoví, že poslouchá zákony Stvořitelovy. Jedině Bůh ví, kde teče potok. Vpravdě pravím tobě: „Dříve než rozkveté růže sáronská, bude prolita krev Spravedlivého.“

Tvá krev vylita nebude“ — odpověděl jsem mu dojat — „neboť jsi mi milejší než všichni farizejové, kteří zneužívají svobody, která jim byla dána Římem, osnují plány proti císaři a udržují provincii v neustálém varu. Budu Tě chránit před nimi a můj palác Ti bude vždy otevřen, aby Ti poskytl útočiště.“

Ježíš byl zamyšlen, patřal hlavou a s nevyslovitelnou upřímností pravil: „Přijde den, kdy nebude útočiště pro Syna člověka ani na zemi, ani pod zemí. Ukazuje k nebi, pravil, že pravdomluvíci má tam útočiště. Neboť co proroci předpověděli, musí se uskutečnit.“ „Mladý muži“ — řekl jsem umírněným tónem — „nutíš mne, abych svou prosbu změnil v rozkaz, vyžaduje to klid v provincii. V tvých řečech nechť je v budoucnu více mírnosti. Pokoj s tebou.“

„Pane“ — pokračoval Ježíš — „nepřinesl jsem světu válku, ale pokoj, milosrdenství a lásku. Narodil jsem se v ten den, kdy císař Augustus dal světu mír. Pronásledování nepočítá ode mne, ale budu je snášet. Proto si ponech moudrost tohoto světa.“ Dále ještě Pilát ve zprávě hovoří o ukladech proti Ježíšovi.

Toto jsou hlavní a podstatné části písemné zprávy Pilátovi císaři Tiberiovi.

Co plyne z této zprávy, ať už res sub iudice est, nebo non est? Především je jisté, že Pilát byl pečlivým pozorovatelem politických poměrů v Palestině i poměrů mezi Židy samými. Byl v Galileji císařským místodržitelem, byla to provincie císařská, v níž bylo zapotřebí vojska pro udržování klidu a pořádku. Pilát měl spolehlivé referenty, znalé řeči hebrejské, takže věděl o každém hnutí. Dobře znal nepřátelství Židů a jejich obojnost k Římu, zejména ve vyšších kruzích židovských. Snad i cítil výbuch tohoto nepřátelství, když žádal o zvýšení stavu vojska.

Nelze si představit, že by byl Pilát nevěděl, o Kristu Pánu a jeho činnosti, která se neofíčila Římanům, ale samým Židům. Pro Římany činnost a působení Kristovo nebyly zradou, ani podrýváním autority, ani nebezpečím pro Piláta; proto Pilát proti Kristu z důvodů státních a úředních nikdy nezakročil. Důvody pro proces s Kristem a pro trest smrti si vynášeli sami Židé, nikoliv Pilát.

Je jisté, že místodržitelé (prokurátoři) podávali zprávy do Říma buď písemně nebo i osobně. Pilát mohl v době svého prokurátorství někdy krát navštívit Řím anebo přijít do Říma „ad lihina“ a podávat zprávu císaři i senátu a jistě mluvil i o Kristu Pánu ve smyslu příznivém, jinak by byl Pilát učinil přísné opatření (měl jako místodržitelu immérium) sám nebo z příkazu Tiberiova.

Jisté je, že Pilát znal Krista, i když třeba hned ne osobně (Pilát nebyl Žid) tedv asnoh ho viděl a jeho kázání slyšel,

snad osobně, snad z referátů. Kristus Pán nebyl tak izolován, aby po něm nezatožil Pilát, aby ho nepoznal osobně dříve, nikoliv až při soudu. Z procesu s Kristem Pánem lze vyčíst, že Pilát mohl znáti Krista již dříve. (Při procesu mluvil Pilát jen úředně.)

Již Tertulian v 5. knize svého apologetického spisu „Apologeticum“ se rozpomíná, že anoštol sv. Petr žádal císaře Tiberia, aby Pilátovo písemné hlášení uložil do císařského archivu (?). Pilátovy zprávy vzpomíná také Eusebius a mučedník sv. Justin cituje několik vět z této zprávy a učenec Justus Lipsius věřil, že tento dokument musí být ve vatikánském archivu.

PROF. JOSEF OBR

NOVÉ SMĚRY V CÍRKEVNÍ HISTORII

Ekumenické a pokoncilní proudy v církvi vůbec se nevyhnují ani církevní dějinám. Nejmodernější církevní dějiny (Geschichte der Kirche, Benziger 1963—66) se pší na zcela jiných základech než dříve. Jsou nesený kromě jiných svěže nových hledisek duchem smířlivosti a pochopení pro náboženskou reformní hnutí kdysi jen pohodnický interdikovaný a exkomunikovaný. Při jejich dnešním posuzování se vychází více z toho, co chtěla dobré a co bylo nezkroutnou reakcí na vážné chyby v církvi než z toho, co vyvolala destruktivního. Zvlášť je to nápadné při novém pohledu na Luthera, který byl již před koncilem výsledky nového zkoumání značně korigován.

V květnu r. 1965 zasedala Katolická akademie v Bavorsku. Probírala znovu otázku Lutherova vystoupení a působení. Řeší a tato témata: Lutherovo postavení v theologické tradici. Změny Lutherova obrazu v názirání evangelických církví v XIX. a XX. stol. Luther v podání katolické církevní historie (jedín). Lutherovo bádání jako kontrovertní theologický problém. Základní myšlenky Lutherova učení a církevní situace v přítomnosti apod.

Na počátku XVII. stol. vyšlo známé dílo: „Die Ubung der christlichen Volkkommenheit“. Tam se několikrát mluví o Lutherovi jako o „zatraceném netvoru“. Od té doby se radikálně změnily názory na nekatolické náboženské církevní organizace, v nichž se spatřují „bratrské církve křesťanské“. Jde ovšem také o to, aby i tyto církve s podobnou odvahou jako katolici odstraňovaly bariéry zaujetí (Hutten, Eck-Geck apod.) a neporozumění. RTK

„ZLATÁ KNÍŽKA“ V R. 1670 I DNES

Vzácný výtisk „Následování“ Tomáše Kempenského z r. 1670 oslaví za tři roky své třicetileté jubileum. Plným titulem se nazývá: „Viator christianus, recta ac regia in coelum via tendens ductu Thomae de Kempis“. Spálichový spisek je přetiskem originálu, který v neznámé době redigoval, řadou zdařilých mědirytin opatřil a v Kolíně n. Rýnem vydal Jakub Horstius. Sama osobnost vydavatele je zajímavá. V literatuře je znám jako Jakub Merlo-Horstius. Narodil se r. 1597 a již r. 1619 přijal v Kolíně nad Rýnem kněžské svěcení. Jsa za-

sažen ještě vlivy devotio moderna, působil v nejbudší kolínské farnosti Panny Marie in pascuo, v naprosté chudobě, životem plným odfikání. Proslul jako kazatel a vroucí citel N. Sv. Oltární. Při vyslyšení duchovní správě (zemřel v mladém věku 47 let nákazou ve službě nemocných) našel dosti času k tomu, aby napsal pozoruhodnou řadu tehdy oblíbených knížek duchovního obsahu — mezi nimi i kompletní vydání spisů sv. Bernarda — z nichž některé byly znovu i v překladech vydány ještě v XIX. století. „Následování“, k němuž připojil pojednání Tomáše Kempenského De virtutibus, Soliloquia a De tribus tabernaculis (u nás dosud v překladě nevydané), zahajuje 36-stránkovým úvodem. V něm uvádí kromě návodu, jak s užitek knihou číst, také její doporučení od významných lidí, jak to dělávaly potom snad všechny následující přetisky. Podle něho říkával sv. Ignác, že „Následování“ mu vždy dalo odpověď na všechny aktuální obtíže, s nimiž mu bylo se vyrovnávat. Prý je nacházel na té stránce, kterou náhodně otevřel. Historik a prefekt vatikánské knihovny Baronius tvrdí, že žádný čtenář „Následování“ nezůstal nikdy bez značného duchovního užitku. Bellarmín od mládí až do vysokého věku je „co nejčastěji otevřel a vždy se mu jevílo svěží, jako nové a jeho srdci podivuhodně chutnalo“. Ludvík Granadský o něm prohlásil: „Větší je tvá moudrost než chvála, která tě předcházela.“ Slavného theologa Molinu nezdrží ani nejdůležitější díla od každodenní četby jedné kapitoly denně.

Také moderní, nejen čtenáři, spíše řečeno pravidelní uživatelé z řad myslitelů, literátů, učenců, duchovních, vzdávají ho'd této listvu užitečné publikaci. Tak Louis Bertrand vynal: „Existuje jen jedna kniha útěchy, a to „Následování“. Goyau: „Oceňuji jemné ironisování „Zlaté knížky“, odmítající čistě jen pozemské, pomíjející ideje a starosti, které zanechávají i duši pocit tupé prázdnoty.“ Nedávno zesnulý Daniel Rops: „Lze říci, že „Následování“ je v podstatě mohutným dramatem snažícím se přivést čtenáře k tomu, co je podstatné v lidském životě. Přitom analyzuje situaci člověka na této zemi s ojedinělou jasnou zřivostí a dáva pojmům jejich pravý smysl.“

U nás to byl duchaplný, v koncentračním táboře umučený publicista a konvertita dr. Alfred Fuchs, jenž jsa odchován „Následováním“, dorostl k mučednické dokonalosti. Za svého čínorodého života je nosil v miniaturním vydání v kapsě u vesty a používal je denně jako bezpečného, neselehávajícího duchovního stimulu.

Dr. Bartůňek

ZLATÁ SVATBA

Výjimečný svátek měl 27. září v Cáchách, NSR, katolický kněz Martin Giebner: oslavil se svojí manželkou Zuzanou zlatou svatbu. Vysvětlení této neobvyklé události: Farář Giebner konvertoval roku 1953 jako evangelický farář ke katolické církvi. Papež povolil jeho vysvěcení na katolického kněze pod podmín-

61
Joz
Ma

kou zachování jeho manželství. V čele gratulantů byli jeho oba synové a dcery.

EKUMENICKÝ INSTITUT ZALOŽEN V BRASÍLIJI

První ekumenický institut byl založen v Brasílii ekumenickým pracovním centrem v Guanabare. U příležitosti 450. výročí reformace (31. října) byl vysvěcen. Institut má za úkol organizovat a koordinovat ekumenické snahy ve spolkovém státu Guanabara. Má být součástí studijním, dokumentačním a informačním střediskem pro ekumenické otázky.

BISKUPSKÝ SYNOD

Slavnostními bohoslužbami v katedrále sv. Petra bylo zahájeno první shromáždění biskupské synody. Papež Pavel VI. koncelebroval Mši sv. se čtrnácti členy synody, mezi nimiž byli delegovaní představitelé, kardinálové Villot, Conway a Felici, jakož i generální tajemník Rubin. Po obřadu přednesl kardinál Villot pozdravnou adresu papeži, na kterou Pavel VI. odpověděl. Závěrem zazpívali přítomní Veni creator Spiritus a v závěru udělil Svatý Otec své požehnání. První pracovní zasedání bylo 30. září. Na počátku je diskuse o zásadách, podle kterých má být revidováno církevní právo. Z jednoho živých biskupských konferencí bylo zvoleno 197 členů, někteří byli určení papežem.

Biskupská synoda má být reprezentací veškerého katolického episkopátu. Tak se praví v praxežském dokumentu „Aposolica sollicitudo“ z 15. září 1985 a koncilní dekret „Christus Dominus“ z 28. října téhož roku to potvrzuje. Úlohou synody je informativní a poradní povaha. Již proto její zasedání nelze nazvat „koncilium v malém“. Jak papež prohlásil, nemůže vyvozovat závěry. Podle prání papeže má především vytvářet jednotu a vzájemnou pomoc mezi papežem a biskupy a usilovat a pečovat o dokonalé po-

znání vnitřního života Církve a její činnosti ve světě.

Z pěti zájmových oblastí, jež papež přikázal prvnímu generálnímu shromáždění biskupské synody projednat, bude zajímat především problém smíšených manželství. Dále je na pořadu revize církevního zákoníku, kněžská výchova a liturgická reforma. Biskupové budou též jednat o pokoncilních tendencích a ateismu. Christologie je další téma, kterým se synoda v této souvislosti bude zabývat.

Jednotlivé výbory synody jednájí odpoledne, zatím co plenární zasedání se schází, jako při koncilu, dopoledne.

PRÁVNÍ PORADNA DOTAZ:

Farní budova sousedí s obytným stavením a zahradou souseda. Soused nyní sází stromky těsně u zdi farní budovy, takže zeď vlhne. Větve starých stromů poškozují křtiny střechy, neboť při větru naléhají na tašky. Kdo v této věci může udělat nápravu?

P. J. F., Černá

ODPOVĚĎ:

Nový občanský zákoník nemá ustanovení o vzdálenostech, kam může soused sázet stromky apod. Všechna rušení práv se řeší podle § 5 obč. zákona, kde se říká: „Je-li socialistické soužití porušeno zřejmým zásahem do práva, lze se domáhat ochrany u MNV. MNV může předběžně zásah do práva zakázat nebo uložit, aby závadný stav byl odstraněn. Právo domáhat se ochrany u soudu není tím dotčeno.“

Požádejte proto MNV, aby souseda vyzval k odstranění závady. Nedosáhnete-li nápravy, požádejte váš okresní soud, který nejdříve ve smírném jednání pokusí se uvést vzájemné vztahy do pořádku, jinak by nezbylo, než podat návrh (žalobu).

Dr. V.

DOTAZ:

Občan má rozepří o hranici pozemku, na kterém stojí olše u potoka. MNV tvrdí, že se jedná o příslušenství toku, který patří MNV, a že hranice 3 m v přírodě je v plánu neznatelná. Kam se má obrátit? H. D. Náchodsko.

ODPOVĚĎ:

Podle sdělení č. 40 Instrukcí min. spravedlnosti č. 12 z 25. 12. 1965, částka 12, vytyčování sporných hranic v přírodě z mapových podkladů má charakter odborného posudku. K práci má být pověřen zkušený geometr „Střediska geodesie“.

Novým vytyčením hranice v přírodě se nerozhodne o právních vztazích k nemovitostem, ale vytváří se podklad k rozhodnutí soudů, národ. výborů apod. Objednávky na vytyčení sporné hranice mohou proto vyžadovat pouze orgány (soudy, prokuratury, MNV), nikoliv občané.

Požádejte proto MNV, aby zažádal o vytyčení

sporné hranice. Odmítne-li, můžete zahájit řízení ve věcech občanskoprávních před soudem a soud pak zpravidla sám si posudek střediska geodesie vyžádá. Dr. V.

NEZNAMÉ O ZNÁMÝCH

Za dob císaře Karla Tlustého žil ve sv. Havle mnich Notker, který se těšil velké přízni panovníkově. Jeden z velmožů, který chudému knězi císařovu přízeň záviděl, jej chtěl veřejně zesměšnit a před celým dvorem se jej ironicky zeptal: „Mohli bys mi prozradit, kdýž jsi tak učený, co dělá Pán Bůh na nebesích?“ „Na to je jednoduchá odpověď,“ řekl Notker. „Povyšuje pokorné a pokoruje pyšné.“

*

Když r. 590 byl po smrti papeže Pelagia jednomyslně zvolen na stolec sv. Petra benediktin Rehoř, později nazývaný „Veřík“, říkával často porovnáváje svá klášterní léta s úkoly, které na něho uvaloval nový úřad: „Dříve jsem sedával jako Maria a naslouchal slovům Páně, nyní abych se jako Marta zabýval věcmi pozemskými.“

*

V 16. století, tedy v dobách vládnoucích zmatků v Církvi, bylo možno vypožarovat, že u konkláve vycházejí vítězné kandidáti, jejichž věk nebo nemoc dává naději, že se stolec Petrův brzy uprázdní. R. 1585 byl zvolen papežem Sixtus V., vlastním jménem Felix Peretti, jehož zdravotní stav byl už dlouho velmi zlý: byl úplně shrbený a sotva se belhal. Po volbě se však Sixtus V. úplně změnil. Napřímil se, a chodil rovně jako svíce. Když se ho kdosi později zeptal, proč se ho kdýž tak hrbil k zemi, odpověděl v žertu: „Hledal jsem klíče Petrovy.“

ÚŘEDNÍ ZPRÁVY

ARCIDIEZE PRAŽSKÁ

Ustanovení:

Šíma Arnošt, administrátor, Koloděje, ustanoven od 15. srpna 1967 sekretářem vikariátu říčanského.

Hermach Josef, administrátor v Praze-Podolí, ustanoven od 15. srpna 1967 excurrento administrátorem v Praze-Braníku.

Úmrtí:

Vrtaník Václav, administrátor v Čakovicích, zemřel 2. srpna 1967 ve věku 61 let.

DIECÉZE ČESKOBUDĚJOVICKÁ

Ustanovení:

Staněk Jaroslav, administrátor Suchdol nad Luž., administrátorem ve Frymburku a excurrento administrátorem v Černé v Pošumaví, Rychnůvku a Výtoni (okres Čes. Krumlov) od 1. 9. 1967 (č. 1233/67).

Rytíř Ondřej, administrátor, Jistebnice, administrátorem v Suchdole nad Luž. a excurrento administrátorem v Chlumu u Třeboně a Lutové (o. Jindř. Hradec) od 1. 9. 1967 (č. 1234/67).

Hlavnička Josef ThDr., administrátor, Nová Cerekev, administrátorem v Jistebnici (o. Tábor) od 1. 9. 1967 (č. 1235/67).

Celtovský Stanislav, administrátor, Sedlice, administrátorem v Nové Cerekvi (okres Pelhřimov) od 1. 9. 1967 (č. 1236/67).

Kofroň Vlastimil, duchovní, administrátorem v Podsrpu a excurrento administrátorem v Hošticích u Volyně a Jiníně (o. Strakonice) od 1. 9. 1967 (č. 1237/67).

Šimán František, administrátor, Podsrp, administrátorem v Sedlici a excurrento administrátorem v Kadově (okres Strakonice) od 1. 9. 1967 (č. 1238/67).

Prager Antonín, duchovní, kaplanem v Sušici (okres Klatovy) od 1. 9. 1967 (č. 1328/67).

Rožánek Bedřich, administrátor, Blovice, administrátorem v Sušici a excurrento administrátorem v Budčticích, Nezamyslicích a Rábí (o. Klatovy) od 1. 9. 1967 (č. 1239/67).

Melka Josef, kaplan, Sušice, administrátorem v Blovicích a excurrento administrátorem v Seči (okres Plzeň jih) od 1. 9. 1967 (č. 1330/67).

Rožánek Bedřich, administrátor v Sušici, sekretářem vikariátu klatovského od 1. 9. 1967 (č. 1331/67).

Výstrčil Karel, administrátor, Kasejovice, vikářem vikariátu nepomuckého od 1. 9. 1967 (č. 1332/67).

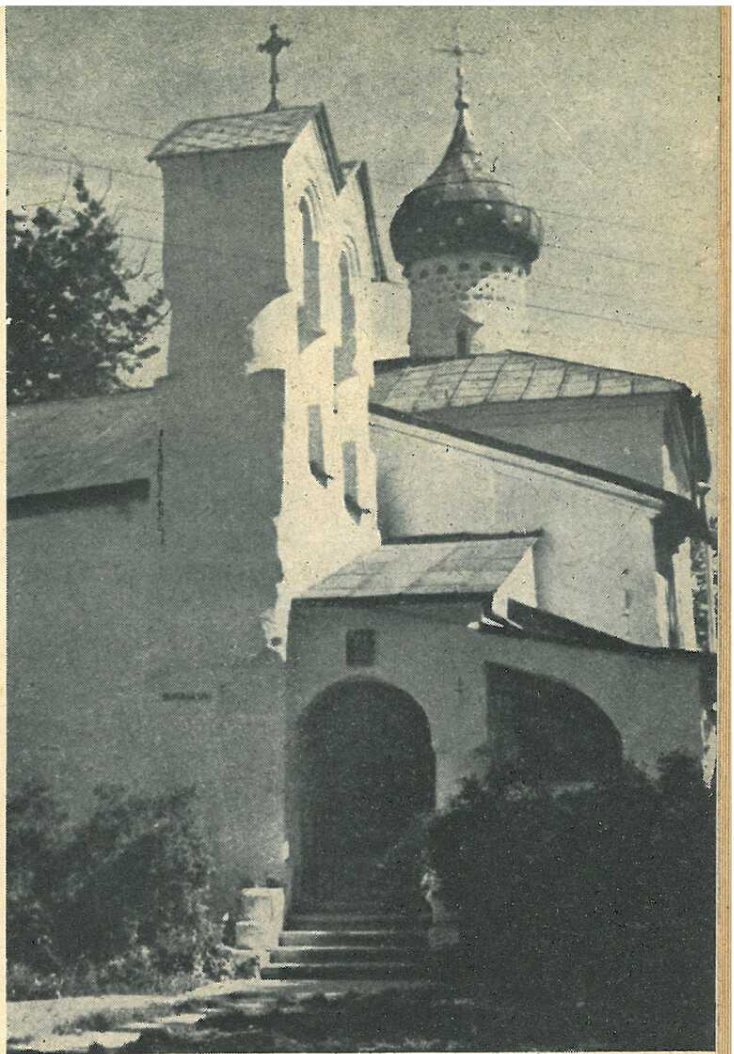
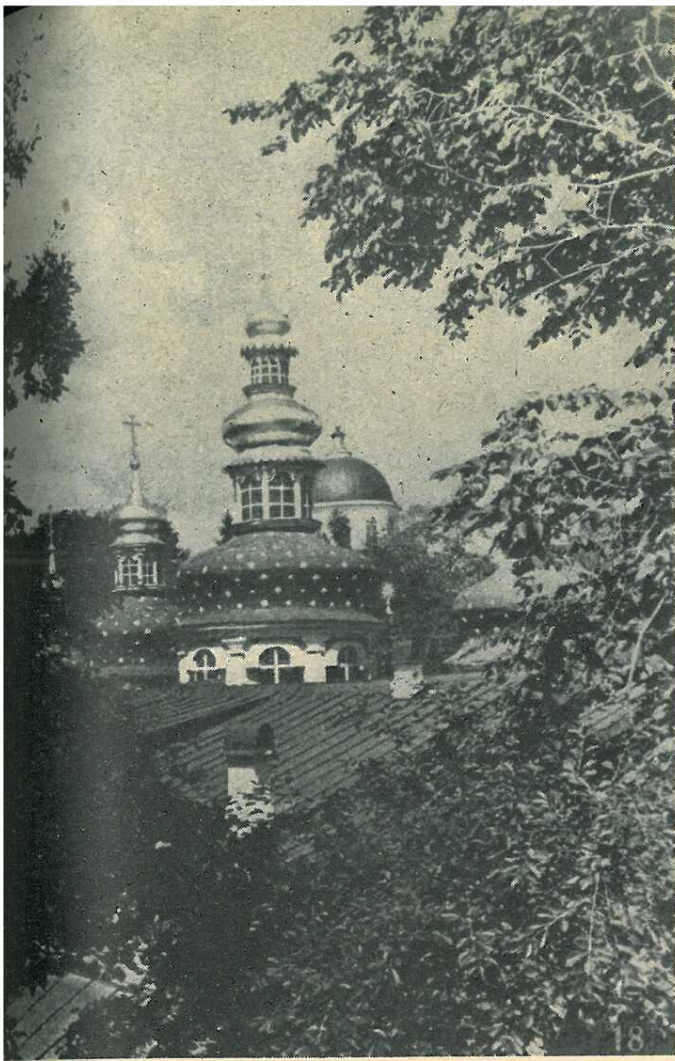
Penzionování:

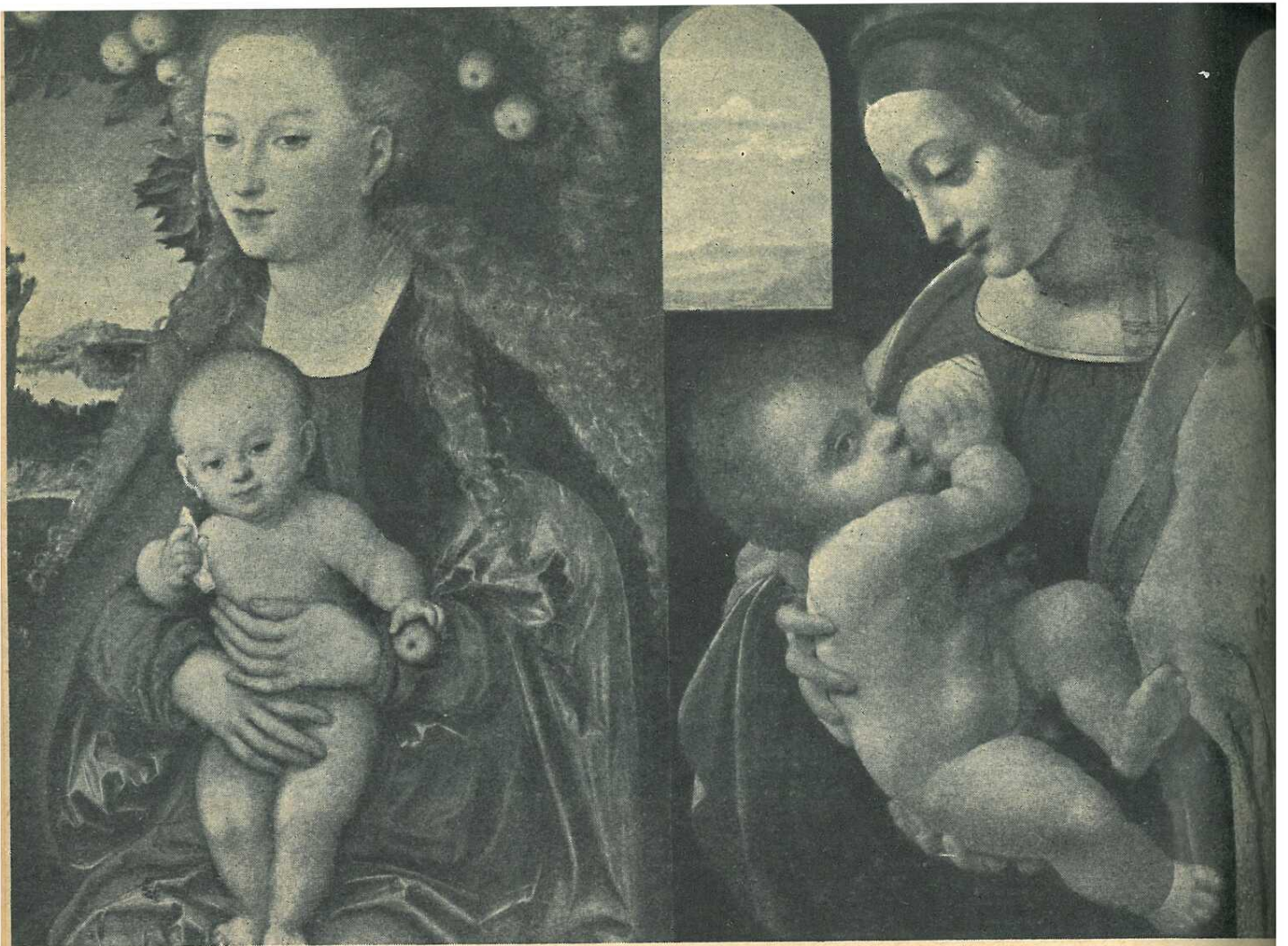
Švarc Karel, administrátor ve Frymburku, odchází 1. 9. 1967 do trvalé výslužby (č. 1232/67).

Úmrtí:

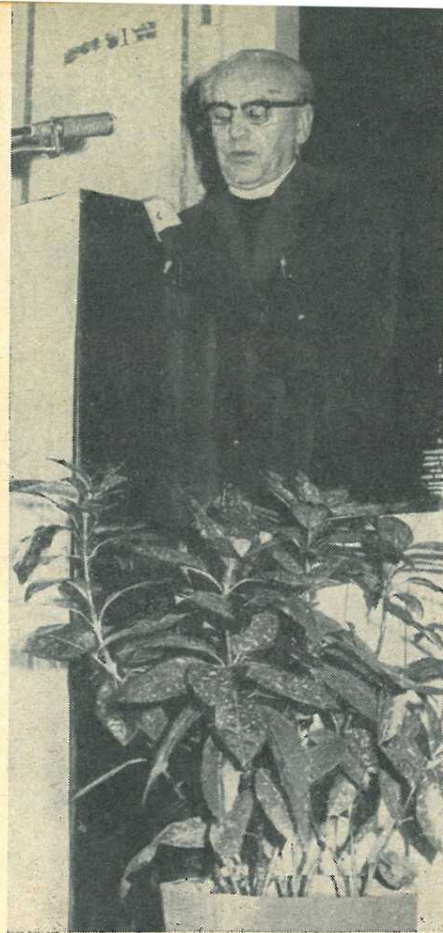
Dobrodinský Jan, děkan v. v. v Bílsku, zemřel 12. 8. 1967.

Komrsk Antonín, os. arciděkan v. v. ve Veselí n. L., zemřel 17. 8. 1967.

DUCHOVNÍ PASTÝŘ

MĚSÍČNÍK KATOLICKÉHO DUCHOVENSTVA, ROČNÍK XVII., ČÍSLO 10. — PROSINEC 1967

Obsah: Z projevu předsedy MHKD, ministra dr. Josefa Plojgara na slavnostním zasedání ÚV MHKD 31. října 1967, Slavnostní zasedání ÚV MHKD k 50. výročí VŘSR, Pozdravné poselství MHKD k 50. výročí VŘSR, ThDr. Jan Merell: Návrh nového mešního Ordo lectionum, ThDr. Josef Kubalík: Panna Maria a ekumenismus, ThDr. Jaroslav Kouřil: Sv. zpověď ze zbožnosti a pokání při bohoslužbě, MuDr. Květoslav Šipr: Křesťan a moderní regulace porodnosti, P. František Staněk: Jak dnes kázat o manželství, Václav Ryněš: Svátý Vojtěch třetím hlavním patronem České země?, Liturgická příprava slova, J. M. Šk.: Liturgické hymny a sekvence, ThDr. Karel Sahan: Gaudium et spes, Josef Drozd: Zemřel náš vídeňský přítel, Dr. Josef Beneš: P. Václav Volánek, Pro společenství národů, Úloha Církve v Latinské Americe, Náš zápisník, Úřední zprávy, Obsah 17. ročníku.

EX ORIENTE LUX-EX ORIENTE PAX

Z PROJEVU PŘEDSEDY MHKD MINISTRA Dr. JOSEFA PLOJGARA NA SLAVNOSTNÍM ZASEDÁNÍ
ÚV-MHDK 31. ŘÍJNA 1967

DNES JSME SE SEŠLI, abychom vzpomněli 50. výročí té události z roku 1917, která znamenala zrod praktického, skutečného socialismu na naší planetě. Proč oslavujeme i my, kněží Československé socialistické republiky, právě toto jubileum? Proto, že vždy a nadšeně sledujeme vše, co přináší lidstvu dobro a požehnání. Jako vyznavači křesťanství a konkrétně katolicismu, kteří každoročně o svátcích vánočních vzpomínáme zrození Syna člověka, věnujeme též velikou pozornost Velké říjnové socialistické revoluci, protože i zde lidstvu přichází „Ex Oriente lux, ex Oriente pax“ i když v jiném ideologickém pojetí, v jiném poslání. Jsme však přesvědčeni, že dobro a štěstí lidstva, zachování světového míru, sociální pokrok, odstraňování bídy a hladu na této zemi, potlačování nenávisti jednoho k druhému, jedinců či národů, lze docílit jen tehdy, když obě ty veliké myšlenky půjdou paralelně vedle sebe a budou vyvíjet aktivitu, aby přivedly lidstvo a náš svět do šťastnějších a lepších zítřků. To, co jsme viděli v minulosti a co vidíme dnes kolem sebe, vede nás ke společné cestě v budování nového a šťastného života. Domnívám se, že ani jeden, ani druhý bez upřímné a bratrské spolupráce by k cíli nedošli. Lidé budou však nuceni žít vedle sebe dnes, zítra i v budoucnu. A jejich veliké a společné snažení, i když ideologicky různé podložené, může vést ke konečnému uspořádání na naší planetě, k zamezení válek a k budování šťastného života všeho lidstva. Lidé se různí rasou, světovým názorem, politickým a náboženským přesvědčením. Ale jedno je jim ve zdrcující většině společné. Chtějí žít v míru, být šťastni a mít radost ze života. Zeptáme-li se na to ateisty nebo věřícího katolíka, každý, kdo je hoden slova člověk, bude s námi stejného názoru. (Potlesk.)

Naši přátelé komunisté opětovně říkají: Budujeme nový sociální řád nejen pro komunisty, ale pro všechny: President naší republiky několikrát řekl: „Vždyť my komunisté nepracujeme a nebudujeme šťastný život v naší republice jenom pro komunisty, ale pro všechny občany“. — Křesťanské učení a katolická církev nechce spokojenost, štěstí a blaho pozemské i věčné jenom pro příslušníky katolické církve, ani jenom pro vyznavače křesťanství, nýbrž pro všechny lidi na naší planetě. Je-li tedy na obou stranách tak krásný, humánní a lidský program — dobro a štěstí pro každého bez rozdílu — pak je též zapotřebí, aby každý bez rozdílu spolupracoval k uskutečnění tohoto cíle. Proto se my, katoličtí kněží, zajímáme o smysl Velké říjnové socialistické revoluce. Proto sledujeme vývoj praktického a faktického socialismu na naší planetě. Proto i my, katoličtí kněží, se radujeme, že myšlenka socialismu získává půdu. Na naší planetě žije více než půl miliardy katolíků a další stamilióny křesťanů. Jedna třetina naší planety hlásí se k socialismu a buduje jej. Další národy a státy, které se nedávno osvobodily z kolonialismu, ať již v té neb oné formě, se hlásí k myšlenkám socialismu. Abychom pochopili význam VŘSR, je třeba především se podívat zpět do dnů jejího zrodu. Kde se zrodila myšlenka realizace socialismu poprvé na naší planetě? Ve feudálním, zaostalém, první světovou válkou tak silně narušeném carském Rusku. Mezi jakým lidem zakotvila myšlenka realizovat socialismus? Mezi lidem ruským, mezi vojáky, kteří si nakonec řekli: „Proč a zač máme vlastně bojovat?“ Mezi dělníky, kteří již dávno nescuhlasili s carskou diktaturou a feudální společností a pod vedením geniálního Lenina vytvářeli podmínky pro konečné vítězství dělnické třídy v Rusku. Mezi prostými zemědělci, ve zdrcující většině otroky feudálních pánů, lidmi, kteří neuměli číst a psát, v době, kdy jejich vlast byla tak bolestně zasažena ke konci první světové války, v době, kdy v Rusku byl hlad a bída, kdy lidé byli na pokraji zoufalství, kdy nebylo žádné naděje a kdy

nikdo nedovedl říci jak dál. Tu přichází VŘSR, dává program, dává první dekrety, mezi jinými dekret o míru, jedná, bojuje a současně buduje. Nebylo to lehké. Tehdejší svět, zrodu socialismu nepřátelský, dobře si uvědomil, jaký bude budoucí vývoj lidstva, jestliže myšlenka socialismu se stane na naší planetě životem a skutkem. Proto domácí i zahraniční reakce se sdružila, aby společnými silami, moderními zbraněmi a všemi prostředky v samotném zárodku uhasila a utlumila oheň VŘSR. Vojáci, dělníci a rolníci sáhli ke zbraní a bránili svou rodící se socialistickou vlast. Díváme-li se na to prostým lidským pohledem, pak můžeme opravdu považovat za div, že tito prostí lidé, bez předchozích zkušeností, dovedli odolat náporu doslova celého světa. V nejtěžších podmínkách, o hladu, špatně vyzbrojeni, stáli proti všem těm, kteří nechtěli připustit, aby se zrodila první země socialismu. Současně s urputnými boji, s vítěznou zbraní v ruce, buduje socialismus první základy své existence, řeší fundamentální otázky ukončení války, odstranění bídy, nasycení hladových, výchovy negramotných, vychovává kádry, aby z tehdejších dělníků, otroků na zemědělské půdě, analfabetů, se mohli stát lidé, kteří by vzali do ruky moc, budovali svůj stát, řídili jej, obhájili a stali se příkladem, první socialistickou zemí. Byly to veliké a urputné boje. Byla to hrdinná práce, nezměrné oběti, ale myšlenka VŘSR zapálila, byla silnější než zbraně a nenávist, byla to myšlenka, pro kterou člověk žije, za kterou bojuje, pro kterou pracuje.

TENTO PROSTÝ LID RUSKA, pod vedením bolševické strany a V. I. Lenina, položil pevné základy prvního socialistického státu na naší planetě. Když se svět, socialismu nepřátelský, přesvědčil, že se v Rusku nedá nic dělat (i když se v parlamentech, včetně našeho československého, vedly dlouhé diskuse o tom, jestli se vedle uznání de facto má uznat Sovětský svaz i de jure), uvědomil si konečně, že na samotné skutečnosti i faktu existence Svazu sovětských socialistických republik již nic nezmění. Proto se ve světě hledaly možnosti a prostředky, jak alespoň izolovat tuto obrovskou zemi socialismu, aby oheň a plamen VŘSR nezasáhl další národy a další země. Každý prostředek k uskutečnění tohoto cíle se zdál dobrý. Sovětský svaz byl izolován politicky, hospodářsky, ekonomicky.

Přesto jsme se jako mladí lidé o Sovětský svaz zajímali. Ne proto, že bychom se hlásili k materialismu nebo ateismu, nýbrž z přesvědčení, že VŘSR a zrod socialismu na naší planetě je velikou a historickou skutečností, kterou je třeba znát a která přináší, i z našeho křesťanského hlediska, mnoho krásného a dobrého lidské společnosti. I při našem teologickém studiu jsme se snažili zjistit, co je obsahem socialismu a velikých myšlenek komunismu, jimž VŘSR otevřela cestu. Z kněží, myslím, jediný, kdo před válkou navštívil Sovětský svaz, byl P. Chýlek, ředitel kněžské nemocenské pokladny, kterému se podařilo uskutečnit tuto cestu po linii sociální. Ten také jediný vykládal nám po návratu, co v Sovětském svazu viděl a slyšel. A tak jsme i z úst katolického kněze slyšeli pravdu o sovětské zemi.

Dnes, kdy řada z nás již byla v Sovětském svazu vícekrát, zdá se nám to neuvěřitelné, zvláště po návštěvě delegace Mírového hnutí u pravoslavných bratří v SSSR. Ale takové byly doby. V Československu, počínaje školou a končíc knižním trhem, novinami a schůzemi, vše sloužilo, aby se náš lid nedozvěděl pravdu o Sovětském svazu a o významu VŘSR. Již při zrodu VŘSR mělo se velké světlo — „Ex Oriente lux“ — stát později podkladem i druhé části hesla, „Ex Oriente pax“. Mělo svůj odraz v první Československé republice. Dobře se na to pamatuji. Tehdy generální stávka 14. října 1918 byla velikou manifestací, velikým požadavkem našich dělníků, promítnout světlo VŘSR i do naší rodící se republiky. Všechny síly, které se po první světové válce ve světě sdružovaly ve znamení imperialismu, kapitalismu a kolonialismu, snažily se o to, aby socialismus nenabyl půdy mimo hranice Sovětského svazu. Nemohly však zabránit tomu, aby lidstvo — dělníci, inteligence, pokrokoví lidé na celém světě — se o pravdu VŘSR zajímali, aby sledovali Sovětský svaz v jeho rozvoji a vývoji, aby si uvědomovali, nejen už teoreticky, ale i prakticky, význam realizace skutečného socialismu na naší planetě. Tak tomu bylo i u nás v Československu. Vznikla významná a silná Komunistická strana Československa. Byla proti pravicové vládní koalici po celých dvacet let trvání první republiky v opozici, nebyla nikdy přizvána do vlády. Přesto byla její práce tak významná. V nejtěžších dobách, v dobách ohrožení naší republiky i okupace, v dobách vyvražďování a persekuce našeho lidu zde byla síla, o kterou se antifašistické a osvobozenécké hnutí mohlo pevně opřít. My všichni, kteří jsme v těchto letech aktivně spolupracovali v antifašistickém odboji doma, za hranicemi i v koncentračních táborech víme, jaké přátele a jakou oporu jsme měli v komunistech československých i ostatních zemí. Tam se ukulo pevné přátelství, tam jsme spatřili společný úkol komunistů, křesťanů a všech pokrokových lidí: abychom po porážce fašismu na ideologii, která byla fašismu nejvíce nepřátelská, na myšlenku VŘSR vybudovali novou společnost, nové lidstvo a abychom bojovali dále za šíření velikých myšlenek míru a bratrství, pokroku, socialismu, štěstí všech národů a všech států.

PROTO PO OSVOBOZENÍ V ROCE 1945 počali jsme tímto směrem pracovat. A nebyla to práce lehká. I v našem národě, mezi Čechy a Slováky, byli někteří, kteří se domnívali, že bychom

měli pokračovat v politice předválečné republiky. Zapomněli však, že zdravé jádro našich národů, Češi a Slováci, poučení nejtěžší dobou, se již nikdy na tuto cestu nedají. Proto byl únor 1948 tak vítězný, proto byl nekrvavý a byl nástupem všech progresivních sil v čele s komunistickou stranou do naší nové Československé republiky. Proto jsme si i my katolíci v únorových dnech jednoznačně přihlásili k nové, rodící se lidově demokratické republice s perspektivou socialistické společnosti. A zde si jako opravdoví křesťané musíme říci upřímně, sebekritické slovo. Celý socialistický svět jednoznačně bojuje za myšlenku trvalého míru, proti každé agresi a každé válce. Bohužel, v našem křesťanském táboře není tomu tak vždy a všude. Nesmírně si vážíme mírových snah Jana XXIII. a Pavla VI., miliónů křesťanů a katolíků, včetně těch katolíků v Americe, kteří jsou upřímnými a nadšenými bojovníky za mír a dovedou hledat cesty spolupráce pro tuto vznešenou, základní a životně nutnou myšlenku zachování světového míru. Krásný příklad nám dal Svatý Otec Pavel VI., když se sešel s představitelem světového komunismu, hlavou sovětského státu N. V. Podgornym. Jaké otázky věnovali většinu svých rozhovorů? Otázky zachování trvalého míru ve světě. Jestliže Pavel VI. a N. V. Podgornyj hovoří spolu o zachování světového míru, musíme to činit i my, všichni křesťané.

VŘSR MÁ A NUTNĚ MUSÍ MÍT HLUBOKÝ ODRAZ do života všech lidí bez rozdílu. Proto také toto jubileum oslavují občané Sovětského svazu, všichni občané socialistických států, nejenom komunisté, ale všichni pokrokoví, mírumilovní lidé na celém světě. I křesťané. Proto i my, katoličtí kněží v ČSSR, dnes s velikou úctou a díky vzpomínáme vzniku socialismu na naší planetě, vzpomínáme významu VŘSR. Z našeho slavnostního zasedání zašleme dnes bratrský a srdečný pozdrav sovětskému lidu a uvědomíme si, že my, katolíci a křesťané nejen v ČSSR, ale na celém světě, v bratrské a úzké spolupráci s komunisty, opravdovými socialisty a všemi pokrokovými lidmi všech politických názorů a smýšlení, všech světových názorů a jakékoliv příslušnosti církevní i politické, stmelíme se v pevný šik k zajištění toho nejkásnějšího na tomto Bohem stvořeném a nám daném světě — k zajištění trvalého míru. V tomto smyslu budeme působit mezi lidem nám svěřeným.

SLAVNOSTNÍ ZASEDÁNÍ ÚV MHKD K 50. VÝROČÍ VŘSR

V deset hodin zaujímá své místo předsednictvo. Nad předsednickým stolem, jenž vystupuje z květinové výzdoby, je znak MHKD rámovaný živými barvami praporů, prudce osvětlených reflektory a zlatý nápis „50 let VŘSR“. Mezi přítomnými usedli ordináři českých i slovenských diecézí — členové ústředního výboru MHDK. Úvodem vyslechlo shromáždění státní hymny československou a sovětskou.

A pak se ujímá slova místopředseda dr. Alexander Horák a zahajuje slavnostní zasedání. Rečník zdůrazňuje, že výročí Října není jen svátkem sovětských lidí, ale všech pokrokových lidí na všech kontinentech — nejspíše pak těch, kdo v denním procesu naplňují historický odkaz Října a uskutečňují přestavbu společnosti na socialistických základech. Dokonce možno říci, že lidé by nežili v tak pevné víře v mír, kdyby nebylo Sovětského svazu jako mezinárodního činitele, který nedovoluje imperialistickým kruhům zahrávat si s osudem národů. Výročí Velkého Října oslaví všechny skupiny našeho obyvatelstva ve všech městech i na dědinách, všechny složky Národní fronty, hospodářské, kulturní i společenské organizace. Ale tu by se mohl někdo zeptat, mají-li i katoličtí kněží v ČSSR oslavit Říjen. Velký význam VŘSR pro římskokatolické duchovní a především pro mírové hnutí duchovenstva se dá nejlépe pochopit srovnáním myšlenek a zásad, jež vybojovala Velká říjnová socialistická revoluce s těmi myšlenkami a zásadami, za něž — podle základního učení Evangelia — má bojovat Církev Kristova. Říjen vybojoval právo všech lidí na důstojný život. Bojoval, aby výrobní prostředky byly vlastnictvím celého společenství, aby výsledky práce sloužily veřejnému dobru. Říjen bojoval za nejzákladnější lidská práva vykořisťovaných. A pohledme nyní — pokračuje dr. A. Horák — na učení Církve o člověku žijícím v společnosti a o jeho právech i povinnostech — tak jak se jeví v nejnovějším papežském dokumentu „Populorum progressio“. Stanoví se tam, že každý člověk je tu, aby dosáhl vlastního dobra, při čemž jednou z našich povinností je usilí o rozvoj lidské osobnosti. Práce je povinností člověka, k jehož užitku určil Bůh zemi a vše co je na ní. A tak kdo pracuje, je v jistém smyslu tvůrcem. To jistě jsou křesťanské principy — ale dosud

nikdy neměla církev tolik odvahy a síly prosazovat je — jako nyní, 50 let po VŘSR. Lze klást otázku i takto: mělo by křesťanstvo dost síly a odvahy jasně formulovat svá stanoviska o sociální spravedlnosti, kdyby nebylo Října se všemi jeho psychologickými důsledky pro celou dnešní společnost? A proto je Říjen a to, co z něho plyne, drahý i nám, proto se upřímně a radostně připojujeme k oslavě jeho výročí.

SLAVNOSTNÍ A HLAVNÍ PROJEV přednesl předseda MHKD, ministr dr. Josef Plojhar.

Podstatnou část přinášíme jako úvodník tohoto čísla Duchovního pastýře.

Po slavnostním projevu podali zprávu o návštěvě delegace MHKD v SSSR ve dnech 21. září až 1. října košický kapitulní vikář Stefan Onderko a ostravský arcikněz, děkan Eduard Hurník.

● „**TĚŽKO JE VYJÁDŘIT RADOST A VĚČNOST**, že mně jako členu delegace bylo umožněno navštívit Sovětský svaz a nahlédnout do práce a života Ruské pravoslavné církve“ — zahájil svůj projev vdp. děkan E. Hurník, který pak v chronologickém pořádku zaznamenal ve své zprávě každé setkání delegace MHKD v SSSR. Rečník líčí okouzlení z projíždky osvětlenou Moskvou a ze zářícího Kremle. Kreml je srdce Moskvy. Je to sídlo vládních orgánů s nádherným sjezdovým palácem, divadlem, bohatou Zbrojnicí; a je tu několik historických souborů, v nichž je možno zhlédnout nesmírně cenné památky staroruského umění. Okouzluje i pohled na rubínové hvězdy kremelských věží; každá ta hvězda váží kolem tuny. Všechny chrámy moskevské se k 50. výročí VŘSR opravovaly a kříže a střechy bohatě zlatily. Delegace si připomínala před Kremlem na Rudém náměstí, že tam v drsných podzimních měsících roku 1941 přísahali věrnost vlasti bojovníci, odcházející bránit Moskvu. A na tomto náměstí se pak konala i historická přehlídka vítězství...

Vylíčení krás i pohostinnosti Moskvy vystřídal v projevu řečníkově líčení krás Leningradu. Na každém kroku poznávala delegace, že cesta do Moskvy i Leningradu není výletem, ale přímo studijním zájezdem s nesmírně bohatou ná-

plní. Leningrad, který má dnes asi 5 miliónů obyvatel, je jistě z nejhezčích měst světa. Jeho prospekty, náměstí i budovy postavené významnými ruskými architekty, tvoří vzácný harmonický soubor, v němž ladí to, co bylo postaveno před staletími, s tím, co staví naše doba. Obdiv, který přímo vnutí prohlídka pravoslavných chrámů, i bohatství Ermitáže, kde v Zlatém sále se zatají dech, střídá nádherná zahrad, překrásných soch a fontán Petrodvorce.

Ale přece jen nejvýznamnějším momentem je připomínka, že Leningrad je právě kolébkou Velké říjnové socialistické revoluce, neboť zde došlo 7. listopadu 1917 k ozbrojenému povstání a byla utvořena dělnicko-rolnická vláda v čele s V. I. Leninem. Leningrad je právem nazýván Městem hrdinou. Za Velké vlastenecké války byl 900 dní obklíčen nepřátelskými vojsky. Ani přes 150 000 nacistických dělostřeleckých nábojů ani přes 100 000 bomb nezdořalo město. Obyvatelé Leningradu vytrvali. Delegace MHDK uctila na leningradském hřbitově památku 460 000 obětí této blokády. A odtud vykročila do kostela Issakijevského, který je snad nejbohatším na světě. Je postaven ze 43 druhů kamene. Kromě sloupů mramorových jsou tu sloupy z lazuritu, malachitu i jiných vzácných kamenů. Výška kopule je 111 metrů.

„Jako hosté ruské pravoslavné církve navštívili jsme především posvátná místa, chrámy a kláštery, spatřili jsme a obdivovali nespočetné množství vzácných ikon, některé z dob úsvitu křesťanství, poznali jsme zbožnost věřícího lidu a jeho úctu k Bohorodičce. Snad jsme i svůj úkol také dobře splnili... Měli jsme možnost přímo hmatat živelnou touhu sovětského lidu po pokoji a míru. Sovětský lid nese hrdě svou hlavu jako přední bojovník za mír na naší planetě. Proto jej nechceme jen obdivovat, ale též upřímně milovat. Dali nám své srdce a získali si naše“ — uzavíral svůj projev arcikněz E. Hurník.

● NA JEHO SLOVA navázal košický kapitulní vikář Stefan Ondarko, jenž závěrečná slova prvního řečníka ověřil svými slovy úvodními: „Především myšlenka míru prožívaného v opravdové lásce byla zlatou nití, která se vinula našimi rozhovory, a pak každá hodina prožitá v kruhu představitelů Ruské pravoslavné církve nás přesvědčovala, že jsme tu víc než hosté. Vřelost slov vyvěrajících z upřímných srdcí nás přesvědčovala, že jsme u bratří.

Byli jsme hosty moskevského patriarchátu, který právě tyto dny slaví 50. výročí svého obnovení. Je to jistě zvláštní i symbolické. Obnovením jako by začala nová éra Ruské pravoslavné církve. To už není ta církev, kterou reprezentovali popí — služebníci cara a samoděržaví a kteří jako nejvěrnější služebníci pomáhali udržovat národ mužiků v poslušném poddanství. Jsou to duchovní, kteří jako opravdoví služebníci lidu, postavili se po jeho bok, aby s věřícími mohli budovat nový život ve své vlasti. Že se to podařilo, o tom nás přesvědčila druhá světová válka, v níž se národy Sovětského svazu postavily do jednoho šiku bez rozdílu národností, politického i náboženského přesvědčení, aby společnými silami vyhnali vetřelce a osvobodily lidstvo od hydry fašismu. V této válce měla velkou úlohu i Ruská pravoslavná církev a zvláště Jeho Svatost patriarcha moskevský a celé Rusi Alexej, který právě v těchto dnech — 9. listopadu — dožívá se 90 let svého požehnaného života; jeho hruď zdobí významné Vlastenecké války i za budování SSSR.

Zbožnost věřících a jejich láska k služebníkům Božím — duchovním, jakož i disciplinovanost při velmi dlouhých bohoslužbách je jistě obdivuhodná. A důstojné celebrování duchovních, naplněné opravdovou zbožností, může být povzbuzením k následování nejednoho z nás. Posvátná liturgie na svátek „Pozdvižení“ — „Povýšení sv. Kříže“, kterou celebroid metropolita leningradský a ладоžský Nikodim za asistence 29 duchovních a 4 biskupů, resp. infulovaných archimandritů, to byl zážitek, který se našim očím ani duši nenaskytá často. Věřte, nebylo

lehké sledovat obřady trvající skoro pět hodin... ale i to nás právě zaujalo.

Kdo neměl možnost slyšet zpěv „Otče náš i že je si na nebesích...“, zpěv protkaný oddanou láskou i prosbou, zpěv plný naděje, nepochopí skutečnost, že právě za tohoto zpěvu vnucovala se nám otázka, která se tolikrát vracela: Co nás tak velmi od sebe oddálilo? Co bylo příčinou, že bratří věřící v jednoho Boha Otce i v Krista Ježíše, syna Jeho a Spasitele našeho, i v Duchu Svatého, nemohli se nalézt? „A ta otázka se nám vrátila obměnou i tehdy, kdy při návštěvě Bohoslovecké akademie v Leningradě rektor Semináře biskup Michael právě 26. září vzpomínal 70. výročí narození Sv. Otce Pavla VI. a skláněl se v úctě před dílem, které koná Hlava katolické církve pro blaho a mír lidstva za naší planetě.

„Mír vs jem“ — Pokoj všem — Pax vobis zazníval chrámem a tato slova svou podivnou mocí poutají mysl nás všech i naše srdce. Pokoj vám, bratří, pokoj všem lidem dobré vůle na celé zemi, to je naší i vaší touhou. My, katolíci duchovní, sdružení v mírovém hnutí naší vlasti, vy, pravoslavní duchovní, osvědčení bojovníci, chceme společně vydobýt lidstvu tento pokoj. Proto jsme k vám přišli a proto vás zveme k nám do naší krásné vlasti, abychom spojenými silami znásobili boj za štěstí a mír lidstva.

Posláním naší delegace bylo na bázi míru a porozumění v bratrské lásce přispět k budování štěstí našich národů nyní i do budoucnosti. Probořit hráze nepochopení, otevřít nejen okna a dveře, ale i srdce příslušníků naší víry, jako je otevřeli naši bratří pravoslavní, neboť jen opravdová láska dovede zahojit rány minulosti. Zavazují nás k tomu i statisíce hrobů v Leningradu jako na Dukle a na tisících hřbitovech Evropy a světa.

Než přikročil generální tajemník MHKD dr. Josef Beneš k organizačnímu referátu, hodnotil výročí VŘSR jakou událostí zcela epochální. V časové poměrně nepatrném úseku dějin prokázala tolik síly, životnosti, všesvětové pronikavosti a přitažlivosti. Jako žádná jiná revoluce — pravil řečník a pokračoval: Ruský říjen roku 1917 pronikl přímo nebo nepřímo do veškerého dění na světě, žádná oblast lidské činnosti se nevymkla jeho ovlivnění a musí hluboce zajímat každého obyvatele povrchu zemského. Musí zajímat i nás jako lidi i jako křesťany i jako kněze. Dr. Beneš připomněl Léona Bioye, jehož postoj ke kapitalismu byl tak přísný, že doufal v trestající rámě Boží prozřetelnosti. Jež dopadne na kapitalistický svět. VŘSR dala na troskách starého řádu nový základ pro další, snesitelnější život na zemi — pravil řečník. A poté přečetl text pozdravného poselství sovětskému lidu.

V ZÁVĚREČNĚM PROJEVU prelátů dr. A. Stehliků a vracely se nejvýraznější motivy a myšlenky zvláště hlavního referátu a pak zprávy delegace MHKD do SSSR. Řečník srovnával, že před 50 lety ani pravoslavní kněz v Rusku ani katolický kněz v monarchii nemohli činit nic k dobru člověka, byli nástrojem státní moci, bránilo se jim v poslání daném Evangelii. Ex Oriente lux — z Východu přišlo světlo nové orientace, zlidštění, demokracie. Řečník vzpomínal, jak po první válce byli u nás kněží „z lidí a pro lidi“, kteří přicházeli z reformními snahami, chtěli napravovat chyby minulosti, chtěli léčit bolavé rány. Tehdy však ještě každé světlo myšlenky těchto osvícených katolíků bylo utlumené, uhašeno těmi církevními činiteli, kteří neviděli vpřed. — Ex Oriente pax — dekret o míru byl z prvních dekretů Října. Budeme podporovat ono úsilí Října, jež je zárukou, že mír prokvasí lidstvo a svět. Nám přece záleží na tom, aby se ve světě nastolilo „regnum iustiae amoris et pacis“. Říjen je zárukou, že jdeme dobře cestou pokroku — za světlem a mírem světa. Proto slavíme Říjen.

Odpoledne tohoto dne uviděli účastníci zasedání ÚV MHKD dramatisaci J. V. Tolstého Kreutzovy sonáty v provedení herců Vinohradského divadla.

POZDRAVNÉ POSELSTVÍ MHDK K 50. VÝROČÍ VŘSR

NA SLAVNOSTNÍM ZASEDÁNÍ rozšířeného Ústředního výboru MHKD dne 31. října 1967 bylo přijato pozdravné poselství, které dne 7. XI. t. r. odevzdala delegace MHKD do rukou velvyslance SSSR. Delegaci vedl předseda ministr dr. J. Plojhar a tvořili ji dr. J. Beneš, kanovník K. Štefko a dr. V. Benda. Poselství zní:

KATOLICKÉ DUCHOVENSTVO Československé socialistické republiky, reprezentované Mírovým hnutím katolického duchovenstva, shromážděné na slavnostním zasedání k 50. výročí VŘSR, žádá Vás, vážený pane velvyslanče, abyste přijal a tlumočil lidu Sovětského svazu naše upřímné blahopřání k jeho velikému svátku.

Sešli jsme se proto, abychom vzdali upřímný hold velikým myšlenkám Říjnové revoluce a světodějnému dílu jejich naplňování. Vycházíme především z vlastního poznání těchto skutečností i z bohatých dojmů, kterých nabyla delegace našeho hnutí za své nedávné návštěvy Sovětského svazu.

Je velikou a radostnou skutečností, že dnes, po 50 letech bojů a práce, při naplňování cílů VŘSR, se vytváří na celém světě stále širší fronta těch, kteří jsou zajedno v otázkách sociální spravedlnosti, zachování míru a bezpečnosti života — štěstí všeho lidstva.

Katoličtí kněží ČSSR a věřící lid naší vlasti se k těmto myšlenkám plně hlásí, neboť je z většího lidstva této epochy, bez rozdílu politického či náboženského přesvědčení, spojuje čestné úsilí v zájmu mírového rozkvětu světa a těch cílů, které od VŘSR realizuje lid Svazu sovětských socialistických republik.

K 50. výročí VŘSR, při němž vzpomínají všichni lidé dobré vůle na celém světě historického okamžiku založení prvního státu dělníků, rolníků a pracujících inteligence, státu, v němž péče o člověka je prvním zákonem, přichází i katolické duchovenstvo ČSSR s projevy lásky a díky sovětskému lidu — který v těžkých dobách naší poroby nacistickým Německem prolil svou krev za naši svobodu — s přáním dalších úspěchů při výstavbě sovětské vlasti a v boji národů za trvalý mír ve světě.

V této chvíli my, katoličtí duchovní v ČSSR, slavnostně vyhlášíme, že půjdeme dále ve věrném přátelství a bratrství s velkým Sovětským svazem, záštitou míru, pokroku a přátelství mezi národy.

Za

MÍROVÉ HNUTÍ KATOLICKÉHO DUCHOVENSTVA ČSSR:

dr. Josef Beneš,
generální tajemník

dr. Josef Plojhar,
předseda

NÁVRH NOVÉHO MEŠNÍHO ORDO LECTIONUM

V duchu konstituce O posvátné liturgii dochází postupně v liturgickém životě Církve k četným změnám. Mění se obřady spjaté celá staletí s římskou liturgií a hlavním cílem reformu je přiblížit liturgii co nejvíce věřícím a zapojit je aktivně do liturgického života Církve. Podstatným rysem těchto reformů je přivedení věřících k pramenům víry a křesťanské zbožnosti, k Písmu svatému. Ve 24. článku konstituce se praví: „Při liturgických úkonech je nejvíce nutno dbát Písma svatého. Z něho se čtou lekce, a ty se vysvětlují v homiliích. Z něho se zpívají žalmy, jím inspirovány a prodechnuty vznikají prosby, modlitby a liturgické písně. Z Písma svatého přejímají též svůj význam liturgické úkony a znamení. To je důvod, proč k zabezpečení posvátné liturgie, totiž jejího pokroku a přizpůsobení, je nutno, aby se rozšířil vroucí a živý cit pro Písmo svaté...“

Proto v článku 51. bylo stanoveno „Čím hojněji se má věřícím připravovat stůl Božího slova, tím štedřeji se má otvírat poklad biblický, a to tak, aby v předem určeném počtu let byla lidu přečtena podstatnější část Písma svatého.“ Tento příslib konstituce se blíží svému uskutečnění. Zavedení nových perikop do mše svaté není nikterak snadným úkolem, protože jde o velmi široký zásah do Římského misálu, jak se vytvářel od staletí. Již dávno před koncilem bylo voláno po změně a úpravě lekcí z Písma svatého v misálu. V poslední době se již ozývaly netrpělivé hlasy, proč nedochází k vydání nového mešního lekcionáře, „Consilium ad exsequendam Constitutionem de sacra Liturgia“ nezažálo a před několika měsíci rozeslalo biskupům a odborníkům (biblistům, pastoralistům aj.) z celého světa k připomínkovému řízení návrh nového mešního lekcionáře (Ordo

Lectionum pro Dominicis, feriis et festis Sanctorum. Romae 1967).

Návrh (474 str.) má dvě podstatné části. Návrh perikop pro neděle a svátky Páně a návrh perikop pro všední dny a význačnější svátky světců. Jsou připojeny i návrhy na biblické texty jako „antiphonae acclamationis pro postní ferie, „psalmi responsorii“ pro lekci, verše pro „Aleluja“.

Lekcionář nedělní: Protože většina věřících se účastní mše svaté jen v neděli, klade se v návrhu mimořádný důraz na výběr biblických čtení pro nedělní a sváteční bohoslužbu. Navrhuje se zavedení tří čtení, a to ze Starého zákona, z apoštoláře a z evangeliáře. Cyklus bude tříletý, aby věřící měli možnost poznat (jak požaduje koncil) všechny podstatnější knihy a úryvky z Písma svatého. Tak z evangelií budou první rok (cyklus A) čteny převážně perikopy ze sv. Matouše, druhý rok (cyklus B) ze sv. Marka a Jana a třetí rok (cyklus C) ze sv. Lukáše. Evangelium Janovo je spojeno se sv. Markem jednak proto, že Markovo evangelium je nejkratší, jednak proto, že perikopy ze sv. Jana se budou číst v některých údobích církevního roku, jako o 3., 4. a 5. postní neděli ve všech cyklech (A, B, C). Rovněž v době velikonoční až na několik výjimek ve všech cyklech se bude číst čtvrté evangelium.

Všimněme si jednotlivých údobí církevního roku. Adventní neděle jsou čtyři. Perikopy, které dosud byly v Římském misálu (ŘM) čteny v adventní době jsou většinou ponechány v novém Ordo lectionum (OL), někdy však v jiném pořadí. Evangelia první neděle mají cha-

rakter eschatologický, ve druhé a třetí neděli vystupuje v evangeliu postava sv. Jana Křt., neděle čtvrtá v cyklu B má evangelium o zvěstování Panně Marii, v C navštívení P. Marie a v A zvěstování sv. Josefovi.

Neděle a svátky temporis Nativitatis et Epiphaniae mají některé nové lekce. Tak např. oktáva Narození Páně 1. ledna (= fastum sanctae Dei Genetricis Mariae) má nyní vedle starozákonních lekcí z knihy Prísloví (8, 22–31) epístolu z Gal 4, 4–7 (dříve Dom. infra octavam Nativitatis) a evangelium Lk 2, 15–21.

Postní neděle: Čtení ze Starého zákona o třech tématy (postní katechese), historie spásy, výzva k pokání, křest. Čtení z apoštolů se vztahují jednak k lekcím starozákonním, jednak evangelijním. Předmětem evangelijních lekcí prvních dvou nedělí je pokušení a Proměnění Páně (podle tří synoptiků), o třetí, čtvrté a páté neděli, jak již bylo dříve vzpomenu, ve všech cyklech bude Janova perikopa o ženě Samaritance, slepci od narození a o Lazarovi.

Neděle velikonoční doby: První lekce ve všech cyklech je vždy vzata ze Skutků apoštolských (historie prvotní církve). Epístoly v cyklu A budou z 1. Petr. v cyklu B 1. Jan a v cyklu C ze Skutků apošt. Evangelia ve všech cyklech jsou zpravidla ze čtvrtého evangelia. Neděle velikonoční doby jsou počítány od neděle Resurrectionis (= Dominica prima) až k osmé (D. Pentecosten).

Zbývajících 34 týdnů (dnes post Epiphaniam, temporis Septuagesimae a post Pentecosten) tvoří skupinu tzv. *Dominicae per annum*. O těchto nedělích v trojím cyklu se bude číst evangelium podle sv. Matouše, Marka (+ Jana) a sv. Lukáše (lectio semicontinua), takže věřící budou mít možnost poznat každého z evangelistů. Z epístol budou čteny hlavně listy sv. Pavla a Jakuba (sv. Petr a Jan se čte v době velikonoční). Jsou vybírány perikopy kratší a srozumitelnější. Lekce Starého zákona se vztahují většinou k evangeliu, řidčeji k epistolám. I zde je dána přednost textům kratším a snazším. Nejeden jsou v novozákonních lekcích explicitně nebo implicitně citovány. Několik příkladů: n. 6. Pent. (C) v 1. lekci Deut 30, 15–20 o dvou cestách, ve 2. lekci Gal 5, 18–25 skutky těla a ducha; n. 8. Pent. (B) v 1. lekci Is 28, 16n. základní kámen v Sionu a v Eph 2, 14–22 úhelný kámen Kristus; n. 14. Pent (C) Ex 29, 38n. a Hebr 10, 11n. oběti St. z. a oběť Kristova. Tyto vztahy jistě vděčně uvítají kazatelé.

Lekcionář jeridlní: Ve všední dny od adventu do 12. ledna (neděle 1. po Zjevení Páně), v době postní

a velikonoční (50 dní po velikonočních) budou dvě lekce (epístola a evangelium) neměnné, tj. každý rok tytéž. V postní době ze 66 lekcí bude 38 z dnešního RM (21 jak jsou čteny nyní, 17 v jiných dnech). V padesáti dnech doby velikonoční bude vždy první lekce ze Skutků apošt. V evangelích do středy druhého velikonočního týdne budou čteny perikopy o zjevení zmrtvýchvstalého Krista, od čtvrtka pak evangelium sv. Jana, hlavně řeči po Poslední večeři.

Zbývajících 34 týdnů (dnešní doba po Zjevení Páně, devítiníku a svatodušních svátcích) budou mít rovněž dvě perikopy, a to epístolu (vzatou ze Starého zákona nebo apoštolů) ve dvouletém cyklu a evangelium v cyklu jednorokém (každý rok totéž evangelium). Nejdříve bude čteno evangelium sv. Marka (8 týdnů), pak Lukáše (16 týdnů) a nakonec sv. Matouše (10 týdnů).

Poslední oddíl v „Ordo lectionum“ obsahuje *Lectio-narium pro festis praecipuis Sanctoralis romani*. Rozumí se tím svátky primae et secundae classis v dnešní terminologii. Svátky primae classis mají lekce tři, ostatní mají jen dvě lekce, v některých případech pro první lekci dva texty ad libitum, ale je dovoleno i o těchto svátcích použití tří lekcí.

I když nový lekcionář sleduje především cíle pastorační, přihlíží ve výběru perikop i k liturgické tradici a vyhrazuje určitým knihám bible určitou dobu v církevním roce v duchu západní východní liturgické tradice. Tak je zachována ambroziánská a španělská tradice v čtení Skutků apoštolských v době velikonoční. Jsou tím zdůrazňovány počátky života Církve, jež mají své kořeny ve velikonočním mystériu. Podobně je tomu i s četbou evangelia sv. Jana v posledních týdnech postní doby. V duchu staré tradice čte se v adventu prorok Izaiáš.

Hlavní důraz nového lekcionáře je pastorační, proto zvláště do nedělního lekcionáře nebyly pojaty biblické texty spojené se složitějšími problémy literárními, kritickými nebo exegetickými, např. perikopy prvních kapitol (věroučných) z listu ke Galatům. Z pastoračních důvodů se přihlíží i k tomu, aby perikopy nebyly ani příliš dlouhé, ani příliš krátké. V několika případech se ponechává na vůli duchovního, bude-li čtena perikopa ve znění celém, nebo zkráceném. Jde hlavně o velké perikopy Janova evangelia jako o ženě Samaritance, o slepci od narození, o Lazarovi aj. Pečlivé indexy perikop a žalmových úryvků ukazují názorně obraz dnešního i budoucího perikopálního systému. ThDr. Jan Merell

PANNA MARIA A EKUMENISMUS

„Maria je vedle papežství největší překážkou na cestě sjednocení křesťanů“, hlásají naši bratři evangelici. A na druhé straně v katolické literatuře čteme: „Maria je matkou jednoty a její nejmocnější podporovatelkou“. A obojí mají ze svého hlediska svým způsobem pravdu. Pro většinu nekatolických křesťanů skutečně je nauka mariologická kamenem úrazu, avšak pohlížíme-li na věc hlouběji z nitra, musíme připustit, že nikdo si nemůže více přát sjednocení všech křesťanů než právě Panna Maria. Čím více se odevzdáváme vedení Ducha svatého, tím dříve dojdeme vznešeného cíle, totiž jednoty křesťanstva. Cesta k jednotě je daleká a svízelná a bylo by nekřesťanské před obtížemi kapitulovat nebo přímo si zoufat. V trpělivosti a lásce vedení světlem Božím krok za krokem musíme společně pracovat o jednotu křesťanů. Panna Maria může nám přitom svou přímluvou jenom pomáhat. Jak se dívají na problém naši bratři oddělení?

I. MARIA A PRAVOSLAVNÍ KŘEŠTANÉ

Nejbliže z křesťanů nám katolíkům stojí nesporně naši bratři pravoslavní (ortodoxní). A je to pochopitelné. Neboť se nespokojují jenom s Písmem svatým, nýbrž se drží s námi věrně také posvátné tradice neboli ústního podání. Domnívají se však, že dogmatický vývoj byl skončen druhým sněmem nicejským (787). Pravoslavná nauka o Panně Marii v podstatě zůstala stát na stanovisku patristickém. Katechismus vydaný r. 1928 arcibiskupem Kallinikosem z Thyatiry říká: „Naše církev

nazývá omilostněnou Pannu Marii „Bohorodičkou“, ponevadž skutečně Boha porodila, „Neposkvrněnou“, ponevadž sestoupením Ducha svatého v andělském navštívení od každého hříchu byla očištěna, „vždy Panenskou“, ponevadž pannou zůstala před, při i po porodu. Z pravoslavných katechismů i knih poznáváme, že naši bratři věří též v duchovní mateřství Marie, její prostřednictví a nebeské oslavení. Avšak po oddělení od mateřské Církve se u nich dogmatický vývoj zarazil, ba oddělení zavedlo pravoslaví do kolejí protiřímských. To ukazují zvláště bolestně 2 nová dogmata mariánská z roku 1854 a 1950.

NEPOSKVRNĚNÉ POČETÍ

Kamenem úrazu pro pravoslavné teology je především dogma o Neposkvrněném Početí bl. Panny Marie. Na unionistickém koncilu ve Florencii (1438–1439) tato otázka ještě nepřišla na přetřes, neboť tato nauka nebyla ještě rozvinuta. Čím více však na Západě tato nauka dozrávala, tím větší byl odpor proti její dogmatizaci na Východě. Když byl v roce 1567 odsouzen Baius, který též Pannu Marii zařazoval do oblasti hříchu dědičného, první se proti nauce o uchránění P. Marie od hříchu dědičného postavil Damascenus Studita (zemř. 1577) a zdůrazňoval, že „teprve Duch svatý po zvěstování Panny Marie očistil Marii od hříchu dědičného“. Když pak r. 1617 se objevil od papeže Pavla V. zákaz, aby kazatelé a teologičtí učitelé mluvili o tom, že Panna

Maria podléhala dědičnému hříchu, napsal patriarcha alexandrijský, Metophanes Critopulos, který byl ve styku s protestanty: „Vyznání katolické a apoštolské víry východní církve“. Je to vlastně první pravoslavné dílo (2. vyd. 1861), jež odmítá Neposkvrněné početí P. Marie jménem pravoslavné církve. A dodnes je považováno za odpověď pravoslavní na katolickou víru o Panně Marii. V Rusku carském odpor proti Neposkvrněnému počtu šířil byzantinský patriarcha Nikon. Jelikož starověrci pod vedením opata Nikity Dobrynina protestovali proti názorům Nikonovým a hájili Neposkvrněné počty, byla věc předložena k uvážení carovi. Car se dotazuje řeckého metropolity z Gazy, Paisiose Ligaridesa, který tehdy dlel v Moskvě. Ten se prohlašuje pro Neposkvrněné počty. Roku 1670 však patriarchát zaujal postoj oficiální, bohužel odmítavý. Ekumenický patriarcha Methodios III. zamítl rovněž Neposkvrněné počty a patriarcha z Moskvy, Joasaf, se k němu připojil. Kol roku 1860 učení o Neposkvrněném počtu P. Marie bylo zamítnuto v pravoslavní všeobecně.

NANEBEVZETÍ P. MARIE

Ještě větší odpor pravoslavných teologů se projevil proti definované pravdě „ex cathedra“, totiž Nanebevzetí Panny Marie. Před dogmatizací r. 1950, ruský teolog pravoslavný, A. J. Bulgakov, už v roce 1905 ve své polemice proti Scheebenovi se staví odmítavě proti dogmatizaci Nanebevzetí P. Marie. Podle názoru Bulgakova tato definice by byla nutným důsledkem dogmatu o Neposkvrněném počtu. Ostatní pravoslavní teologové tento záporný postoj přejali od Bulgakova. Tak bulharský teolog, D. W. Djulgerov, v letech 1947–49 poukazoval na to, že dogmatizace Nanebevzetí P. Marie by byla vážnou překážkou ekumenismu. Nanebevzetí Panny Marie s tělem prý není odůvodněno ani Písmem svatým, ani v tradici Východu.

Kritika pravoslavných teologů byla zaměřena více proti neomylnosti papežské. Pravoslavná teologie má poněkud odlišný názor na hřích dědičný než teologie západní; odtud vyvěrá rezervovanost, zdrženlivost vůči oběma zmíněným dogmatům mariánským. V pojetí, že Panna Maria je Pan-hagia všesvatá, přesvatá, plně svatá jakožto „vždy blahoslavená a neposkvrněná Panna, Matka našeho Boha, jež je účtyhodnější než Cherubové a vznešenější než Serafímové“, se pravoslavní ztotožňují s námi katolíky.

Proč tedy jsou proti dogmatizaci privilegií Panny Marie?

Obtíž, proč se zdráhají uznati „nová“ římská dogmata mariánská spočívá v tom, že pro Východ je dogmatem jenom to, co je obsaženo ve vyznání prvních sedmi ekumenických sněmů. Sice téměř po dvě tisíciletí ve východní liturgii je slaveno Nanebevzetí P. Marie, ale není obsaženo v prohlášení prvních sedmi sněmů ekumenických. Východ nepřipouští implicitní zjevné pravdy. Katolická církev však hledí na zjevení Boží nadčasově. To, co bylo slavnostně prohlášeno r. 1854 a 1950, bylo již roku 787, to je v době druhého nicejského sněmu a dávno již před tím, obsaženo v pokladu víry křesťanské, ovšem jenom zabaleně (implicite). Církevní výroky jsou nadčasové. Pravoslavný teolog Kovalevský vyjadřuje obavu, že prý „každá dogmatická formulace ochuzuje obsah víry“. Mariánské myšlení Východu je kontemplativní a poetické, usiluje týž obsah vyjadřovat vždy novými symboly, kdežto Západ raději zdůvodňuje a přesně vyjadřuje. Jako my, katolíci, i pravoslavní považují bibli za základ své nauky mariologické, avšak pravoslavní odezírá od moderní exegeze a přidružuje se úzkostlivě jen starých církevních Otců. Dívá se na Písmo svaté očima svých Otců, a tak uvažuje též o tajemstvích mariánských. Maria Panna a Theotokos-Bohorodička je vždy s dítětem Ježíšem i na ikonách. Pravoslavní vidí v Panně Marii především Bohorodičku-Theotokos-Bogorodicu. Pravoslavní chvalo zpěvy ji oslavují hlavně tímto způsobem.

Srovnej:

1. Dr. Hier. Engberding, OSB: Maria in der Frömmigkeit der östlichen Liturgien (Katholische Marienkunde - P. Sträter, I. sv. - Paderborn 1947, str. 119–136).

2. René Laurentin: Die marianische Frage-Herder 1965, str. 172–181.
3. Daniel Stiernén: Marie dans la théologie greco-russe. [Maria - Nouvelles Études sur la Sainte Vierge, tome VII., Paris 1964, str. 239–338.]

II. MARIA A KŘESŤANÉ EVANGELIČTÍ.

Jestliže je obtížné získat si jednotný obraz mariánský u autokefálních pravoslavných církví Východu, pak u do set jdoucích denominací protestantských bude to téměř nemožné. Nedostatek nadřazené učitelské autority připouští celou řadu odlišných náhledů a otevírá dokořán dveře subjektivním představám i ve víře. Ba, na místo církevního magisteria se staví v oblasti protestantské teologie „papalismus profesorů“. Před ním varoval energicky prof. Helmut Gollwitzer na frankfurtské synodě EKD dne 21. III. 1965. (Srovnej: Orbis catholicus 1965, str. 366.) Tento údel roztržičnosti se týká i evangelické víry mariánské. Sotva se prosadil v protestantismu princip „Sola scriptura“ a později se rozvinula pod vlivem osvícenství biblická kritika, pak byly vysvětlovány dějiny dětství Ježíšova jako pohanské představy, myty a legendy a tím katolická nauka mariánská byla prohlášována za výmysl. Teprve v posledních letech se bratří evangelici vraceli k starým základům.

Reformátoři.

Poučný je letmý pohled na reformátory protestantské. Zajímavý je rozsah, v němž sám Martin Luther se obíral Pannou Marií. Vycházejí z náhledů a zvyklostí staré Církve, byl Luther zpočátku pro udržení všech mariánských svátků, později se omezoval na ty, jež mají biblické zdůvodnění a o nichž Písmo svaté výslovně mluví. Od Martina Luthera máme 80 kázání na svátky mariánské. V nich sdílí své představy o panenství P. Marie, o jejím panenském mateřství, uznává a oslavuje její božské mateřství, věří a oceňuje její panenskou čistotu. Tak v kázání z roku 1523 píše: „Virginitas Mariae-misericordia Dei“, vychvaluje víru a pokoru P. Marie, její čistotu a zpěv. Prohlašuje doslovně: „Žádná Panna tak nezapěla jako tato.“ Dokonce soudí, že jsme dítkami mariánskými. „Nikdo ji nemůže dosti vynachválit.“ Jan Kalvín (1509–1564) se dívá na P. Marii méně příznivě. Podle něho Maria je podrobena hříchu dědičnému, avšak je pannou. Kalvín chválí její víru a staví ji jako vzor poslušnosti, důvěry a odevzdanosti do vůle Boží. Naproti tomu rozhodně odmítá její přímluvu. Píše doslova: „Panna Maria je zvána papeženci Orodovnice. K čertu s jejich všemi modlitbami. Vždyť tím zapírají Boha a našeho Pána Ježíše Krista.“

Huldřich Zwingli (1488–1531) se obhájí proti výtce, že se rouhá P. Marii. „Nikdy jsem něco tak nečestného, hříšného a nestydatého nemyslel o čisté služebnici Marii, Rodičce našeho Pána, tím spíše bych to neučil nebo nemluvil.“ Zwingli naopak je přesvědčen, že Maria zůstala čistá před porodem, při i po porodu a na věky.

Jindřich Bullinger (1504–1575) jako pokračovatel v prováděné reformaci v Curychu jde stran mariologie ve stopách svého učitele.

[Srovnej: Das Marienlob der Reformatoren: Martin Luther - Johannes Calvin - Huldřich Zwingli - Heinrich Bullinger. Vydal Walter Tappolet ve spolupráci s dr. Alb. Ebnetrem - Tübingen 1962, str. 365 sq.]

Novější protestantismus

Názor moderních protestantských teologů se celkem neliší od reformátorů. A. M. Kösters rozlišuje tři hlavní typy moderního protestantství: radikální, konzervativní a novější. (Srovnej: A. M. Kösters, SAC: Die Rolle der Bibel im Marienverständnis des neueren deutschen Protestantismus - V. Heilige Schrift und Maria. - Vyd. Deutsche Arbeitsgemeinschaft für Mariologie - Essen 1963, str. 166–260.)

A. Radikální směr v protestantství.

Jeho představitelem je Rudolf Bultmann. Pro něho je narození Ježíše z Panny Marie „legendou“, „zázrakem“, jímž se obírala tu a tam lidová fantazie a vyprávění, to povstalo „ze starých mythologií, starých nadějí a snění“. Vyprávění Luk. I, 34–37, je podle Bultmanna pozdější vsuvka a vyprávění Jana 2, 3–5, prý pochází z kruhů,

„ve kterých už byla zřejmá zvláštní platnost matky Pánně“. Také Martin Dibelius považuje dějiny dětství Ježíšova u Lukáše a Jana za „volkstümliches Traditionsgut“, čili jinými slovy za legendu. Podobně souhlasí Paul Althaus, že při vypravování u Matoušova a Lukášova evangelia máme co činit ne se skutečným svědectvím, nýbrž s tzv. christologumeny, jež jsou vlastně legendami. „Ex virgine - z Panny“ třeba rozumět jako obrazný výraz, symbol panenství. V tom s ním souhlasí Emil Brunner. Také Walter von Löwenich považuje Mat. 1 a Luk. 1—2 za legendy a soudí s Bultmannem: „Římská mariologie je kvitancí na mytologicky chápanou christologii.“ Podle Hanse v. Campenhausena prý evangelista Jan vědomě ignoroval podání betlémské. Marek a Jan stojí proti dějinám dětství Ježíšova, u Matouše a Lukáše a skoro celá prvokřesťanská literatura potvrzuje prý svým mlčením, že je jí učení o panenském zrození Pánně cizím a vedlejším.

B. Konzervativní směr.

Tento směr přiznává nadpřirozený původ a svědeckou cenu Pisma svatého. Jeho představitelem je Karel Barth. Pro Bartha je přiznání se k Panně Marii jako Matce Boží bezpodmínečným požadavkem křesťanské víry. Naproti tomu však odmítá katolickou mariologii jako „Wucherung“, poněvadž: 1. je prý proti Písmu a znamená svévolnou novotu vůči staré církvi, 2. z toho důvodu, že tato novota věčně prý spočívá na zfalšování křesťanské pravdy. Barth uznává panenství Marie, ač se mu zdá málo dosvědčené. Jiný evangelický teolog, Franz Pieper, polemizuje proti katolickému pojetí Neposkvrněného početí, neboť je nelze Písmem svatým prý prokázat, „nýbrž je to dekret papeže Pia IX. z roku 1854 ve prospěch katolické mariologie. Papež znovu tím ukázal, že je podle 2. listu k Soluňským 2 předpověděným Antikristem.“ Pieper rovněž rázně odmítá přimluvy P. Marie.

Gerhard Ebeling se pak obrací proti paralele mezi mariologií a christologií a ukazuje, že prý ve všech dogmatických katolických liniích je zdůrazňováno: Christologie jako ekklesiologie, anthropologie jako nauka o milosti, přirozená teologie jako nauka o zjevení. Mariologická dogmata znamenají dogmatizaci základní struktury katolicismu.

Walter Künneth vidí v katolickém obrazu Marie „pozemskou legendu a lidskou spekulaci, jež nahrazují biblické zjevení“.

C. Kladně orientovaný nový směr.

Tento směr v bohovědě protestantské chce zůstat věrný tradicím starého protestanství, ale zároveň zaujímá opravdu uctyhodný vztah k Matce Ježíšově. Na prvním místě Hans Asmussen má na očích hlavní nosné ideje. „Dějiny lidstva jsou zde jen k tomu, aby umožnily Izraele a Judu a tím Marii a s ní Ježíše. Ježíš nikdy není bez Marie. Ona je důležitým znamením v dějinách lidstva a „bez panenství Marie a jejího mateřství není spásy“. Také W. Stählin chce Písmo vysvětlovat ne čistě filologicky, nýbrž čistí je duchovně „v proudu křesťanské tradice“. Proto vidí v Marii „představitelku lidstva“, z níž vyzařovala milost od Boha. Je Pannou a Matkou. Opravdu vroucí svědectví vydává o Marii protestantský teolog Richard Baumann ve svém spise „Evangelische Romfahrt“. Píše tam: „Společenství svatých s Marií, Matkou Boží, je evangelické a začíná v evangeliu.“ Podobně sympaticky opěvuje Marii Pannu a Matku Walter Grundmann.

Helmuth Lamparter se táže: „Jsme opravdu evangeličtí, když Pannu Marii vůbec nectíme?“ Hluboká zbožnost mariánská dýše z knihy Maxe Thuriana, který vidí spisy Starého a Nového zákona jako v celku a odtud vyvozuje paralely, které v novém světle ukazují na jednotu Marie a Církve. (Srovnej: Maria - str. 244, překl. něm., vyd. Mathias Grunewald, Mainz 1965.)

Ekumenická situace.

Pokud jde o ekumenické hnutí a sjednocení křesťanů, třeba postavit otázku takto: „Existují věty víry, k nimž různé společnosti křesťanské zaujímají svůj vlastní postoj. Někteří křesťané je přijímají, jiní zase odmítají.“

Toto ano nebo ne, jde-li o jednu a touž věc, není vždy neslučitelné.“ (Srovnej: W. Küsters v Grosser Entschluss: Oekumenik im Vormarsch - 1965, str. 64.) A k těmto větám víry patří též nauka o Panně Marii.

Jestliže 220 křesťanských společností a církví zastoupených v Ekumenické radě církví (ERC) se nemůže shodnout na nauce o P. Marii, tím spíše tomu bude, když přijde na pořadí katolické mariologické učení. Důvod není tak v P. Marii, jako spíše v papežství. Marie a papežství, jak to už krásně naznačil slavný Scheeben, spolu nerozlučně souvisí. V Marii je ne sice absolutně, ale relativně, jako v nástrojné příčině dána souvislost celé nauky křesťanské. Proto již sv. Tomáš poznamenal proti Nestoriovci: „Lidství Kristovo a mateřství bl. Panny Marie jsou tak úzce spojeny, že ten, kdo v jednom z obou bodů bloudí, nutně podlehne omylu i v bodu druhém.“ Marie je nesporně první věřící v Pána Ježíše (Luk. 1, 45) a první povolaná ochránkyně a strážkyně víry (Luk. 3, 51). Marie a papežství jsou zdánlivě dva kameny úrazu ekumenismu navenek, ale podstatně tvoří jeden celek. Ekumena protestantská hledá jednotu z vnějšku — jinak tomu ani být nemůže. Ale pravá, Bohem chtěná jednotota může přijít jen z nitra. Může ji způsobit jedině Duch svatý, jehož nejvznešenějším a nejpokornějším nástrojem je P. Marie. Marie nehraje v ekumenickém hnutí našich oddělených bratří téměř žádnou roli. Když Bulgakov na ekumenickém kongresu církví v Lausanne 6. srpna 1927 prohlásil, že je nemožné „odtrhnout lid Našeho Pána od Jeho Matky, nejčistší Bohorodičky“, vznikla bouře protestů, což se opakovalo na ekumenickém shromáždění v Edinburghu roku 1937. Od té doby se v ekumenických shromážděních nekatolických o P. Marii mlčelo. Na shromáždění ekumenickém v Neu Delhi roku 1961 prohlásil člen ERC: „Souhlasíme-li spolu o nejsv. Trojici, bude nám třeba též jednat o panenství a mateřství Marie a mnoha jiných věcech, jež nestojí v evangeliu.“ Ekumenické hnutí nekatolické jako takové se nezajímá nikterak o Marii; ne snad z pohrdání, nýbrž vyvěrá to ze samovolného nezájmu. „O tom nikdo nemůže býti na pochybách“, napsal známý dominikánský mariolog, P. Guillou. (Srov.: M. J. Le Guillou OP: Mouvement marial et mouvement oecuménique: convergences et divergences - Mariologie et Oecumenisme - Bulletin de la Société fr. d'Etudes mariales - Paris 1964, str. 5—15.)

Výhledy — naděje v Bohu.

Uvedená skutečnost nás musí chránit před každým přemrštěným ekumenismem. Věroučné rozdíly, jež nás dělí od ostatních bratří křesťanských, jsou hluboké a nemohou být odstraněny nějakými škry v katolické dogmatice. Jednotota může přijít jen z Ducha svatého. Jemu musíme být otevřeni, k Němu se musíme společně mořit. Jemu se snaží porozumět. Duch svatý však také žádá odpověď křesťana, jeho srdce. Marie dosud v ekumenickém hnutí nedošla svého ocenění, ale Ona sídlí v jeho nitru. Tu a tam povstávají, i když malé a celkem málo významné protestantské kroužky, které uznávají, že v ekumenickém hnutí se nesmí zapomínat na P. Marii. (Sr.: F. L. Mascall: The Mother of God - London 1956 - anglikánský teolog.)

Východiskem je tajemství, do nějž byla z milosti Boží zařazena P. Maria, a to je pro pravoslavné bratry plně přijatelné. Mysterium Marie a její mateřství Boží, v němž jsou zahrnuta všechna její privilegia, která Panně Marii katolická církev připisuje, jsou skutečností. Pro katolíky a pravoslavné je třeba ekumenicky zpracovat antropologii a ekklesiologii z hlediska božského mateřství P. Marie.

V dialogu s bratry evangelíky je to skutečnost, že Marii obojí chápají jako obraz Církve. Nesmí se ovšem zapomínat, že katolíkům a evangelíkům obraz - figura není totéž. Pro nás Maria je obrazem Církve v tom smyslu, že je jejím prototypem a plným uskutečněním. Ne tak pro naše bratry protestanty. Proto překrásnou a útěšnou knihu Maxe Thuriana z Taizé nemůžeme číst jako katolickou knihu. Nám katolíkům nestačí, i když to krásně zní: „Podle titulu a role Matky Boží počíná titul i role obrazu Matky církve. My chápeme mateřství Církve, když zvážíme mateřství Marie, matky Pánně a mat-

ky oblíbeného učedníka“ (Max Thurian: Marie, figure. - Talz 1964, str. 241). Ale dialog se otevírá a společným podkladem je nám Písmo svaté. Plané zdůrazňování „mlčení“ Písma sv. o Marii musí umlknout už s konečnou platností. Od Otců církevních se musíme učit číst Písmo svaté nejenom podle litery, nýbrž „v Duchu“ a tak hledat pochopení. Hledání cesty k Marii, naší společné Matce, bude svízelné, potřebuje mnoho trpělivosti a lásky. Musíme pomáhat bratřím evangelíkům, aby našli tuto cestu k Matce křesťanů. Proto platí pro naši úctu k P. Marii slova sv. Pavla: „Vyznávající pravdu“, tj. hledající samu Marii vždy lépe v tajemství Krista a Církve, „rostíme v lásce“ (Ef. 4, 15), tj. s upřímným, milujícím

srdcem budeme brát na vědomí těžkosti našich bratří. „Vyznávající pravdu, rostíme v lásce ve všem k Tomu, jenž je hlavou, Kristus.“ Pak se splní ono vroucí přání neúnavného a horlivého šířitele katolického ekumenismu, kardinála Augustina Beay: „Per Mariam ad unitatem omnium in Christo.“ — „Skrze Marii k sjednocení všech v Kristu.“

Panna Maria, „nejlepší podporovatelka míru a jednoty“ se zasadí, aby naše náboženství zazářilo v novém lesku, národy se sjednotily ve vyznávání jedné víry a tak i pouto dokonalé lásky spojilo všechna srdce. (Sr.: Lev XIII., encyklika „Adiutricem populi“.)

ThDr. Josef Kubalík

SV. ZPOVĚĎ ZE ZBOŽNOSTI A POKÁNÍ PŘI BOHOSLUŽBĚ

při obnově liturgie vracejí se do našich náboženských obcí některé prastaré vzácné obyčeje a zejména by se naši věřící měli věst k tomu, aby pokud možno všichni, kteří jsou účastni Mše sv., a zvláště o dnech Páně a zasvěcených svátcích, zúčastňovali se též večere Páně, tj. aby šli k sv. přijímání. Je však dosti věřících, kteří se mylně domnívají, že k sv. přijímání může jen ten, kdo byl napřed u sv. zpovědi a oni mají před svátostným vyznáním větší ostych, než touhu spojit se s Pánem. Řekněme si především kdo a kdy chodí u nás k sv. zpovědi?

Především jsou to děti v povinném školním věku, na něž však už nikdy by se neměl v tomto ohledu dělat nějaký nátlak, jak tomu i u nás sem tam bývalo nejen v dobách Rakousko-Uherska, ale i za první republiky. Spíše by se měly děti nadchnout, aby chodily k sv. zpovědi dobrovolně před každým prvním pátkem — i o prázdninách, na něž se mají děti přiměřeným způsobem duchovně připravit. Dále se děti ještě se samostatností zpovídají před sv. biřmováním, ale když pak vyjdou ze školy, obvykle — pokud s taktem nebývaly vedeny k dobrovolné sv. zpovědi před prvními pátky a pokud jim nebylo prakticky ukázáno, že prostředkem proti hříchu a k dokonalosti je svátost pokání, jdou ke sv. zpovědi zpravidla až před svým církevním sňatkem, jestli je jim ovšem něčím více, než nějakým ceremoniálem a parádou. A pak? — Žijí-li ještě ze starých tradic, jdou se také zpovídat při své stříbrné nebo zlaté svatbě a potom nejbližší a poslední přijímání svátosti pokání nastává, když jsou v těžké nemoci, nebo o něco později, kdy jim lze dát rozhršení jen podminěčně: si vivis.

Doporučovat častou sv. zpověď, resp. zpověď ze zbožnosti, zůstane i nadále naším kněžským úkolem a nikdy se na ni nebudeme dívat jako na nějaký pochybný vývoj ve středověku. Vždyť víme, jakým byla pozhledem a doposud je. Sv. zpověď ze zbožnosti se znovu a znovu vyvolávala v povědomí něco velmi správného, totiž že každý člověk zůstává hříšníkem, který potřebuje stálou změnu smýšlení, stále vnitřní obnovování a odpuštění od Boha. Častou sv. zpovědí se dosahovalo lepšího sebepoznání, nového povzbuzení, aby člověk pracoval na sobě a sebe zušlechtoval, aby bojoval proti duchovní nedbalosti a vlně, aby běhl své svědomí a je vychovával, aby sílil vůli, aby bylo umožněno vedení zpovědníkem a člověk aby se neoddával nějakému sebeklamu a konečně, aby v kajících byla rozmnožována milost, která je schopna netušeného rozvoje. Proto v různých řádech a seminářích byla sv. zpověď předepsána (viz i CIC) dokonce týdně, ale musíme připustit, že po staletí sv. zpověď ze zbožnosti nebývala a nikdy Církev neučila, že je nutno se zpovídat ze všedních hříchů (ani o „velikonoční povinnosti“). Tím nemřím proti sv. zpovědi ze zbožnosti a prosím o správné pochopení.

Když jsem více než před 20 lety četl (snad to bylo ve Věstníku morav. duch.) článek Tom. Coufala „O všedních hříších“, skoro jsem zatrnul, že se mluví proti časté sv. zpovědi. Byl to překlad článku z časopisu „Ewige Anbetung“ (roč. 1939, č. 2) a rád bych zde vypsali aspoň jeho jádro v souvislosti s tím, co chci předložit svým kněžským splubratřím k úvaze na konci svého článku.

Především si musíme uvědomit, co je těžký a všední hřích. K těžkému hříchu patří tři věci: 1. Přestoupení vážného příkazu nebo zákazu, 2. jasné vědomí, že je to skutečně vážné přikázání a 3. zcela dobrovolné svolení k jeho přestoupení. Jak však zřídka — Bohu díky — dochází ke všem těmto třem základním podmínkám! V okamžiku dopuštění člověk na to nepomyslel, nebo jeho vůle nebyla řízena jasným rozumem. To svolení musí totiž být tak nepochybné, jako rozvázné, zřetelné „ano“ platně oddáváných snoubenců, jež slyší svědkové. Proto prý mohl velký bohoslovec Bedřich Vilém Faber, proslulý zpovědník celého Londýna, ze zkušenosti napsat: „Když je všechno méně hrozné, nežli se zdá, je stejně pravda, že jsou lidé lepší, nežli se zdají a než se o nich soudí“. Neboť i zde má platnost, že člověk vidí jen, co je zevně, Pán však patří také do srdce. Zevnější ohavnost sice vidíme, ale vnitřní smýšlení pachatelovo nevidíme. Proto je každý člověk, a zvláště každý muž niterně daleko lepší, nežli se zevně projevuje. A tak prý mohl P. Faber napsat smělé slovo: „Ve skutečnosti páchá se na světě daleko méně smrtelných hříchů, než lidé sami tuší“, a že těžký hřích se prý přece neskrývá jako zákeřník za každým rohem, aby nás přepadl. Kdo z nás kněží se chtěl kdy ve svém kněžském životě vědomě dopustit smrtelného hříchu? Vědět však a chtít náleží přece nezbytně ke každému těžkému hříchu!

Něco jiného je hřích všední; je to chyba, hloupost, nepředloženost, která se přihodí každému člověku, protože je člověkem, tj. protože nese následky dědičného hříchu až na úmrtní lože. Ale nikdy nezapomínejme, že ani milión všedních hříchů nikdy se nestane i jen jediným hříchem smrtelným. Může ovšem k nim vést. Ale P. Faber prý říkal: „Bezpočtu všedních hříchů není ještě hříchem těžkým, ba i nejzastaralejším, nejrezovatějším, nejnehodnějším návyk všedního hříchu není s to zahubit duši“.

Dále každý průměrně poučený katolík z katechismu jakž, takž ví, že ze všedních hříchů se nepotřebuje zpovídat. A správně; neboť je na sta jiných prostředků na omytí od všedních hříchů bez sv. zpovědi. Tak se např. nabývá odpuštění všedního hříchu skoro v tom okamžiku, ve kterém byl spáchán, neboť podle P. Fabera k promínutí všedních hříchů mj. postačí zbožně se pokřížovat, pokropit se svěcenou vodou, přijmout zbožné pozhledání, vzývat jméno Pána Ježíše, vzbudit krátký úkon lítosti (aspoň nedokonalé), přijmout svátostinu, povznést svého ducha krátce k Bohu střílnou modlitbou, vykonat milosrdný skutek, ať je to milosrdenství tělesné nebo duchovní (jít někomu na pohřeb, navštívit z lásky k Bohu nemocného, poradit nějakému pochybovači, dát někomu almužnu ap.). Proč prý se tedy pořád chápát svátosti pokání, střílny těžkého kalibru místo jen lehké střílny? Kdo prý je tak pošetlý a vyjede na vrabce s těžkým kaónem?

A nyní si představme, že věřící jde v den Páně na Mši sv. Bude-li k liturgii trochu uvědomělý (a to je jeden z našich úkolů — uvědomovat), sleduje, jak se kněz sklání před oltářem a říká Confiteor. A pak je říkájí ministranti a bylo by dobré, aby je aspoň někdy zbožně říkali všichni přítomní. A když to dovedeme liturgicky

vyložit, věřící vidí, že je to vlastně vzbuzení lítosti, po němž následuje „odpuštění, prominutí a rozřešení“ od všemohoucího a milosrdného Pána. Tak jsou všechny všední hříchy odpuštěny. K čemu prý tedy mnohé zpovídaní? A jak prý známo, byl to svatý papež Pius X., který nám daroval časté sv. přijímání a brzy prý nato napsal římský kanovník dr. Antoni knížku ku povzbuzení lidí k sv. přijímání a tam prý se čte mj. tato věta: „Musíme se snažit, aby se menšil počet přísně nenutných zpovědí, učme věřící po týdny, ba po měsíce, a s radostí přijímat bez předcházející zpovědi“. Papež sv. Pius X. tuto knížku prý četl a co nejdůtklivěji doporučil. To je trest onoho článku.

Nechceme sice být, jak se říká, papežštější, než papež, a přesto budeme vždy doporučovat a povzbuzovat k časté sv. zpovědi, a zejména před prvními pátky a nedělami v měsíci, aby při Mši sv. v oněch dnech se hnul takřka „celý kostel“ ke stolu Páně, ale při tom si nesmíme dělat iluze, že tím všechny zapálíme pro intenzivní duchovní život, a že všechny katolíky získáme pro sv. zpověď ze zbožnosti. Ostatně kdyby se nám to podařilo a i kdybychom potom sv. zpověď rozložili na celý měsíc, jak jsem o tom kdysi psal ve své „Zpovědnici“, stačili bychom to zvládnout časově a fyzicky? Aby se pak všichni věřící aspoň jednou měsíčně ze zbožnosti vyzpovídali, muselo by být u nás daleko více kněží a museli by denně vysedávat hodiny ve zpovědnici. Avšak v tom není ani poslání kněze, ani hlavní smysl svátosti pokání, která je určena v podstatě k tomu, aby byla znamením znovupřijetí člověka, který se dopustil smrtelného hříchu, za dítě Boží a do společenství stolu Páně. A předním posláním kněze je kázat, sloužit Mši sv., žehnat a posvěcovat a všechny vést k nebeskému Otcí, nejen ty, kteří by chodili k sv. zpovědi ze zbožnosti a kteří jsou stejně pro nebe zachráněni aspoň přes očištěc.

Právě ti, kteří by sv. zpověď nejvíce potřebovali, kteří by potřebovali probuzení z duchovní smrti a pak dobré vedení k dobru, ti k sv. zpovědi obyčejně nechodí a zvláště je těžko získáme pro sv. zpověď ze zbožnosti. Ostatně i mnozí z těch, kteří chodí k sv. zpovědi častěji, nejsou mnohdy schopni, nebo jsou příliš pohodlní, aby bez návodu dobře zpytovali svědomí, nepoznávají přesně svou hlavní chybu i jiné poklesky a tak nemohou proto na sobě pracovat, zpovídají se spíše — jak každý zpovědník ví — stereotypně totéž, často dokonce týmiž slovy, tj. nemají z časté sv. zpovědi onoho užitku, který jim chtěla církev od středověku poskytnout doporučováním sv. zpovědi ze zbožnosti.

A tu dávám svým kněžským spolubratřím k laskavé úvaze návrh, aby se kromě zpovědi všedních hříchů, sv. zpovědi ze zbožnosti po vzoru katolíků v jiných zemích začala i u nás konat bohoslužebná pokání resp. pokání při bohoslužbách, která by mohla mít asi tuto podobu (při čemž se dlužno zásadně vystříhat, aby byl rubricisticky stanoven určitý ritus).

Nejlépe začít vhodnou písní — např.: „Bůh ti tento život dal“, pak by mohla být volně formulovaná modlitba kněze jako prosba o světlo a vůbec pomoc Ducha Sv., pak opět třeba žalm 50., pak by se mohla přečíst vhodná perikopa z Písma sv. (např. z kázání na hoře, o marnotratném synu, o vystoupení sv. Jana Křtitele u Jordánu ap.), na což by se navázala homilie, dobře vypracovaná promluva jako návod ke zpytování svědomí, při čemž by se na důležitých místech po položení otázek kněz několikrát odmíchl, aby se přítomní mohli nad sebou zamýšlet, sebe zpytovat, rozjímat, vnitřně se modlit, vzbuzovat lítost. Pak by se mohli všichni pomodlit konfiteor a následovalo by deprekativní rozřešení knězem, který by před tím mohl uložit přiměřené dosti učinění, nejlépe se sborově zbožně pomodlit některý kající žalm, nebo zazpívat píseň (např. Pojď k Spasiteli, pojď ještě dnes) a nakonec by mohlo být vhodné díkůčinění — např.: Te Deum, Sláva na výsostech Bohu a na zemi pokoj lidem dobré vůle ap. Vše by nemělo trvat více než hodinu, aby ještě hned nato mohla být Mše sv. se společným sv. přijímáním, kterým by takové kající bohoslužby vyvrcholily.

Možnosti poznat sebe, své povahové kazy a své poklesky budou takto u těch, kteří k sv. zpovědi ze zbožnosti přicházejí jen ze zvyku, po tomto zpytování, v němž kněz nezapomene zdůraznit právě ony prohřešky, na něž se dost často zapomíná (nedostatek lásky, trpělivosti, poklesky jazykem), budou podstatně větší a přitom bude pro každého věřícího dobré vůle, nejen tedy pro zbožné, dán předpoklad, aby začal pracovat intenzivněji na sobě. Vždyť máme dnes hodně rozmanitých dobrých pracovníků rukodělných i organizačních, uměleckých a vědeckých, ale zdá se, že spíše ubývá, než přibývá pracovníků pro své mravní zušlechtnění, pro dobrotu srdce, pro mravní dokonalost (přibývá rozvodů, alkoholismu, venerických nemocí, potratů, rozkrádání socialistického majetku, ubližování na těle, autonehod atd.). Zkušenosti ze zahraničí, kde už se takové kající bohoslužby jedenkrát za měsíc konávají, prý ukazují, že výchova svědomí pomocí pokání je daleko lepší, než sv. zpovědi ze zbožnosti, konávanou ze zvyku, a že se jich zúčastňuje hojně těch, kteří by normálně sotva kdy ke sv. zpovědi šli. Rozhodně prý je na kajících bohoslužbách přítomno více věřících, nežli je těch, kteří za měsíc přijdou ke sv. zpovědi ze zbožnosti. A přijdou prý i mladší manželé, i muži. A slyšením Božího slova jsou prý dány daleko účinnější pohutky k posílení vůle, než krátkým napomenutím při sv. zpovědi a kromě toho prý při společné bohoslužbě s pokáním spíše vyvstane sociální charakter hříchu jako provinění proti společenství, než při sv. zpovědi ze zbožnosti a svátostná milost se udílí stejně.

Každý kněz, který chce rozhojnit počet komunikantů a tím podstatně přispět k liturgické obnově, měl by se nad tím zamyslet. Ve středověku zaváděná sv. zpověď ze zbožnosti byla zamýšlena především k rozhojnění přijímajících nejsv. Eucharistií a nelze říci, že by se byl jí počet dennodenních, nebo aspoň nedělních komunikantů valně zvětšoval. Tehdy ovšem bránily častějšímu se spojování s Pánem, jak víme, ještě jiné příčiny, které jsou díky sv. Piu X. definitivně odstraněny. Snad pokání při bohoslužbě v naší době přispěje k častějšímu sv. přijímání více, než sv. zpověď ze zbožnosti.

Může se namítat, že bohoslužbami s pokáním se tato milost velmi usnadňuje — věřící se nebudou již podrobovat pokoření a osobně vyznávat své lehké hříchy, což pro mnohé nepochybně znamená nejrvdší pokání. Ale což je sv. zpověď jen tehdy dobrá, když si vyžaduje co možná největšího přemáhání? Ostatně u mnohých žen svátostné vyznání tak velkého přemáhání nevyžaduje. Ale hlavně není sv. zpověď tehdy dobrá, když se jí člověk stává lepší, nezáleží jedině na tom? A to prý je, jak říkají turisté ze zahraničí, při bohoslužbách s pokáním pravidla spíše možné.

Než se k tomu někdo osmělí, musí ovšem napřed vše připravit uvědomovacími promluvami. Zvláště musí věřícím připomenout, že rozřešení z oněch hříchů, které vylučují účast u stolu Páně, je dále vázáno na osobní svátostné vyznání knězi. Ani tisíc všedních hříchů nečiní zdaleka spojení s Pánem nehodným. Právě naopak — přítomností na Mši sv. s přistoupením ke stolu Páně budou všední hříchy odpuštěny bez sv. zpovědi, a to zejména, když před Mši sv. jedenkrát za měsíc uděláme kající bohoslužby, které určitě přispějí k výchově našich věřících, k tomu, aby se všichni dali do intenzivnější práce pro své sebepoznání a zdokonalení, abychom se mohli bezpečněji radovat nad co největším počtem komunikantů. Vše v pastoraaci jde, jen tomu dát nohy. Při tom ovšem rád uznávám, že osobní vedení zpovědníkem ve sv. zpovědi ze zbožnosti je lépe možné. Avšak toto vedení duší nemá být vyřazeno kajícími bohoslužbami. Má k němu být v našich poměrech pouze dána možnost i mimo svátost pokání, která byla Pánem ustanovena především k odpuštění těžkých hříchů. Pokáním při bohoslužbě má se umožnit snadnější a bezpečnější přístup ke stolu Páně, aniž bude naše kněžstvo nadměru zatěžováno udílením svátosti pokání.

ThDr. Jaroslav Kouřil

KŘESŤAN A MODERNÍ REGULACE PORODNOSTI

K článku MUDr. Květoslava Šipra poukazuje na obsáhlou knihu Friedricha Frh. von Gagera „Eheliche Partnerschaft“ — Manzverlag München, 1963. Na stránce 299 nn píše v „Temperaturmessungen“ o měření bazální teploty.

Již roku 1904 pozoroval holandský gynekolog a spisovatel van de Velde jakési kolísání základní tělesné teploty u ženy. Van de Velde poznal, že tyto kolísavé teploty závisejí na měsíčním cyklu ženy.

Roku 1935 doporučil na základě tohoto poznatku katolický theolog W. Hildebrand, bratr známého chirurga v Německu, krivky teploty k určování skutečného termínu ovulace za účelem řízení porodů.

Roku 1940 ujala se tohoto studia švýcarská lékařka U. Vollmannová a na základě řady experimentů provedených americkými lékaři byl tento poznatek souvislosti mezi kolísáním bazální teploty a ovulací definitivně potvrzen a od mnohých vědců v řadě lékařských gynekologických pojednáních uznán a doporučen jako nejspolehlivější určovací metoda pro určení termínu ovulace. Tato metoda je vhodná k regulaci porodů — ano sám staříček Ogino dal jí před svou vlastní metodou „Ogino-Knaus“ přednost. —

Proto zajisté mohu i já jasně pojednat o tomto tématu MUDr. Květoslava Šipra ke studiu a pro kněžskou pastorační apoštolskou duchovní správu ve zpovědnici doporučit.

Dr. Karel Sahan, profesor morálky

V současné době se mnoho diskutuje o otázkách sexuálního života v manželství. Odborníci se dívají na tento problém z mnoha aspektů a snaží se nalézt řešení, které by bylo v souladu s mravními normami a současně vyhovovalo modernímu člověku. Složitost problematiky a míra odpovědnosti dává tušit již to, že se sv. Otec dosud nevyjádřil k závěrům smíšené komise, která tyto otázky zkoumala po tři roky a svoji studii předala sv. Otci v červenci 1968.

Při tomto hledání nových možností překvapuje, jak málo někdy známe již osvědčené a autoritami schválené metody. Zdálo by se, že by snad bylo vhodné vyčkat, až co řekne sv. Otec a pak teprve hovořit o otázkách regulace plodnosti. Běh života však nelze zastavit a vzniklé problémy je nutno řešit teď, a ne až za několik měsíců. A opírat se musíme pouze o platné zásady. Odvolávat se na to, že se o těchto věcech začalo hovořit a snažit se zde uplatňovat tézi „in dubis est libertas“, by — po mém soudu — znamenalo se periculo peccati exponere — et ergo peccare.

Chci poukázat na některé skutečnosti, ověřené v posledních 10 až 15 letech. Jestliže se věřící manželé obrací se svými problémy na kněze, je jistě vhodné, aby i to byli plně informováni.

Vážíme si manželů, kteří se rozhodli přijmout a vychovávat početnější potomstvo. Ovšem dnes bude jen málokterá žena rodit děti až po samu mez své reprodukční schopnosti. A ani jí to z mnoha důvodů nebudeme doporučovat. Není ovšem lhostejné, jakým způsobem se regulace porodnosti provádí. Nezapomínáme ani na negativní vliv neustálého strachu před nežádoucím těhotenstvím na psychiku ženy, je-li při užívání manželství spolehlánc na šťastnou náhodu.

Kněží jsou dostatečně seznámeni s možnostmi využití názorů K. Ogina a H. Knause pro řízení porodnosti²⁾, ³⁾. Bohužel, metoda Ogino-Knausová je pro výkyvy v pravidelnosti cyklů použitelná prakticky jen asi u poloviny žen.

Ve svém sdělení bych chtěl upozornit na možnost spolehlivěji určovat plodné a neplodné dny ženy měřením bazální tělesné teploty.

Pro přesnost si nejprve zopakujeme několik fyziologických údajů.

K oplodnění dochází spojením mužské pohlavní buňky (spermie) s pohlavní buňkou ženskou (vajíčkem).

Vajíčka jsou — v nezralém stavu — uložena ve vaječniku. Ve více méně pravidelných — přibližně měsíčních — intervalech vždy jedno vajíčko dozrává. Vajíčko začne růst, kolem něho se rozmnožují jiné skupiny buněk, takže vytváří jakýsi měchýřek, nazývaný folliculus. Asi po 14 dnech růstu stěna měchýřku praskne a zralé vajíčko je vyplaveno z vaječniku. Tomuto uvolnění vajíčka říkáme ovulace.

Zralé vajíčko potom putuje vejcovodem do dělohy. Ze zbytku měchýřku se utvoří žláza — žluté tělísko (corpus luteum). Vlivem působků žlutého tělíska se děloha připravuje k uhnízdění vajíčka. Jako žláza je žluté tělísko v činnosti asi 14 dní. Jestliže do té doby nedojde k oplodnění — splnutí vajíčka se spermií, žluté tělísko zaniká. Zkypřelá děložní sliznice je vypuzena ven — nastává menstruace. Ve vaječniku začne opět zrát nové vajíčko a celý cyklus se opakuje.

Ovulace tedy nastává přibližně v polovině menstruačního cyklu ženy, přesněji asi 2 týdny před začátkem příští menstruace. Zralé vajíčko je schopno oplodnění pouze krátkou dobu — maximálně 48 hodin. Přibližně stejně dlouhou dobu trvá oplozovací schopnost spermií, které se dostaly do vnitřních orgánů ženy.

Tedy možnost koncepce je omezena na poměrně krátkou dobu kolem ovulace. Počet dní mezi začátkem menstruace a dobou ovulace může značně kolísat, ale počet dní mezi ovulací a začátkem příští menstruace je poměrně stálý — 14 až 16 dní. Na tomto principu je založen výpočet „bezpečného období“ podle menstruačního kalendáře.²⁾

Již dříve jsme si připomněli, že tento způsob řízení porodů je použitelný jen pro část žen, a to ještě období nutné zdrženlivosti může být v některých případech značně dlouhé. Musíme totiž počítat s tím, že termín ovulace se může nepředvídanými okolnostmi poněkud posunout.

Dnes víme, že dobu ovulace můžeme celkem spolehlivě zjistit měřením bazální tělesné teploty ráno po probuzení. Tělesná teplota ženy totiž kolísá v průběhu menstruačního cyklu. Při uzrání folikulu ve vaječniku, tj. ve fázi folikulární, je bazální teplota pod 37 °C. V době ovulace bazální teplota stoupá nad 37 °C, a tak zůstává po celou dobu trvání žlutého tělíska (fáze luteální). Dva až tři dny před menstruací opět nastává pokles teploty pod 37 °C.³⁾ Rozdíly teplot se ovšem pohybují pouze v rozsahu několika desetin stupně.

Při přechodu nízké teploty v teplotu zvýšenou nastává nejprve mírný pokles v teplotě a hned potom se teplota prudce nebo postupně během jednoho až tří dnů zvyšuje nad 37 °C a zůstává pak do menstruace zvýšená. K ovulaci dochází v době, kdy teplota opouští nízký bod a začíná stoupat.

Plodné období začíná asi 2 nebo 3 dny před ovulací (po tuto dobu přežívají v rodidlech ženy oplodnitelschopné spermie) a trvá ještě asi 2 dny po ovulaci (po tuto dobu přetrvává vajíčko schopnost být oplodněno).

Bazální teplotu si žena měří v konečniku hned po probuzení, alespoň po šestihodinovém odpočinku. K měření používá vždy téhož teploměru a ponechává jej v konečniku 5 až 10 minut. Teplotu zaznamenává do zvláštní tabulky. Může použít i čtverečkováného papíru tak, že jeden čtvereček představuje polovinu deseti stupně. Do tabulky si žena zaznamenává všechny okolnosti, které mohou měnit výši tělesné teploty: neklidný spánek, rýmu či jiné onemocnění. Vhodným způsobem zde také zaznačí menses a údaje o pohlavním životě. Ke spolehlivému určení termínu ovulace je třeba provádět měření nejméně po dobu šesti měsíců.

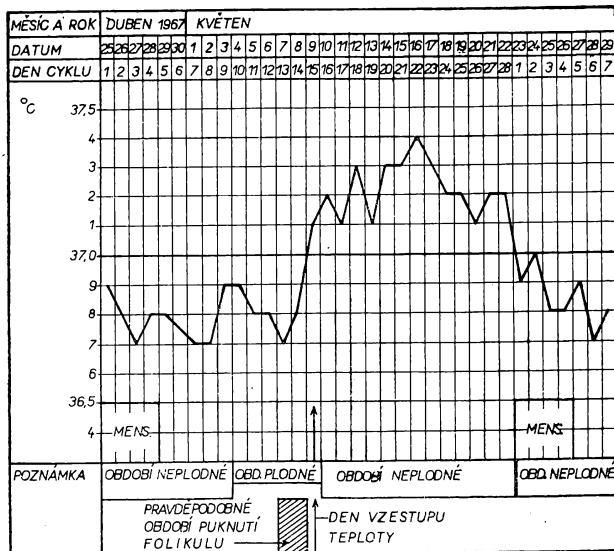
Nemá-li teplotní křivka popsaný typický bifazický průběh, učiní žena nejlépe, když se obrátí s žádostí o určení termínu ovulace na lékaře, který má zkušenosti s používáním křivky bazálních teplot.

Z praktického hlediska je možno využívat znalosti termínu ovulace k řízení porodnosti dvojím způsobem:

1. uskutečňovat styk v plodném období tehdy, když si manželé přejí početí dítěte,
2. varovat se styku v plodném období tehdy, když manželé mají rozumné důvody k tomu, aby k otěhotnění nedošlo.

Při výpočtu plodných a neplodných dnů se mohou vyskytnout dva případy:

1. Žena má pravidelný průběh bazální teploty. To znamená, že vzestup bazální teploty nastává vždy v tentýž

Tabulka bazální teploty [podle Döringa, upraveno].

den menstruačního cyklu (počítáno od začátku menstruace).

Při výpočtu plodných a neplodných dnů zde postupujeme takto: Ode dne vzestupu bazální teploty odečteme 5 dní (2 dny na období puštění folikulu před vzestupem teploty, 2 dny na průměrnou oplozovací schopnost spermií a 1 den jako faktor jistoty). Těchto pět dní a den vzestupu teploty je období plodné. Ve dnech před tímto obdobím a po něm nelze s otěhotněním počítat.

Příklad:

Podle křivky bazální teploty zjistíme, že vzestup teploty nastává vždy 15. dne cyklu. Od tohoto dne odečteme 5 dní a zjistíme, že plodné období v našem případě je od 10. do 15. dne cyklu včetně. Neplodné období preovulační je od začátku cyklu do jeho 9 dne. Neplodné období postovulační je od 16. dne cyklu až do příští menstruace. Přehledněji viz tabulku.

II. Někdy nezjistíme úplnou pravidelnost v průběhu bazálních teplot. Svědčí to pro možnou poruchu činnosti vaječníků.

Neplodné období preovulační zde vypočítáme podle toho cyklu, v němž došlo nejdříve k vzestupu bazální teploty, a to obdobným způsobem jako v případě s pravidelným průběhem křivky bazálních teplot. Ode dne vzestupu bazální teploty odečteme tedy 2 dny na období puštění folikulu a 2 dny na průměrnou oplozovací schopnost spermií. Jako faktor jistoty však u žen s nepravidelným průběhem křivky bazálních teplot počítáme 2 dny. Celkem tedy ode dne vzestupu bazální teploty odečteme 6 dní.

Neplodné období postovulační u ženy s nepravidelným vzestupem bazální teploty vypočítáme tak, že ke dni vzestupu teploty připočítáme ještě 2 dny.

Příklad:

Podle křivky bazální teploty, zapisované po dobu šesti měsíců, zjistíme, že vzestup bazální teploty nastal nejdříve 15. a nejpozději 18. dne cyklu. Od 15. dne odečítáme 6 dní (15—6=9). Tedy prvních 8 dní cyklu považujeme za neplodné.

Neplodné období postovulační vypočítáme vždy pro příslušný menstruační cyklus tak, že ke dni vzestupu bazální teploty přičteme ještě 2 dny. Zjistíme-li tedy vzestup teploty 15. den, je v tomto cyklu neplodné období od 17. dne až do příští menstruace. Stoupne-li teplota 16. dne, začíná postovulační neplodné období 18. dne cyklu, stoupne-li teplota 18. dne cyklu, začíná postovulační neplodné období od 20. dne cyklu a trvá opět až do začátku příští menstruace.

Plodné období tedy je od 9. do 16. až 19. dne cyklu. Tam, kde jsou mimořádně závažné důvody, pro něž se manželé chtějí vystříhat těhotenství, připočítávají před i za vypočtené plodné období ještě 1 den a zdržují se styku i v těchto dnech.

V našem prvním případě by se tedy manželé při mimořádně závažných důvodech varovali styku od 9. do 16. dne cyklu, v druhém případě od 8. do 17. až 20. dne cyklu.

Za nejjistější sterilní období se považuje období postovulační.³⁾

Z uvedených skutečností je zřejmé, že ani metoda neplodných dnů s využitím poznatků o bazální teplotě nezabavuje manžela nutnosti sebekázně, sebezáporu a obětí. Avšak z hlediska profanní medicíny je nutno poznamenat, že je to jediná metoda, která žádným způsobem neškodí a nikterak neruší.³⁾ A z hlediska křesťanského máme trvale na mysli, že nic velkého nevzniká bez obětí. Nedávno bylo znovu z míst nejvyšších připomenuto: Božský zákon nelze přistěhnout podle míry vlastní vůle.⁶⁾

Ještě poznámka k tomu, proč toto sdělení nacházíme v teologickém časopise. Máme za to, že je třeba, aby i kněz byl seznámen s možnostmi, jež v současné době medicína manželům nabízí k pomoci v jejich — většinou — někdy složitých problémech.

Je možné, že v budoucnu nám moralisté poukáží i na jiné možnosti regulace porodnosti, třeba i ve vztahu k perorální antikoncepci.⁸⁾ Manželé však řeší svoje problémy dnes. A snad i my se budeme jednou zodpovídat, jak jsme jim správné řešení pomáhali nalézt.

MUDr. Květoslav Šipr

Literatura:

1. Döring C. K.: Die Bestimmung der Fruchtbaren und unfruchtbaren Tage der Frau mit Hilfe der Körpertemperatur. Georg Thieme Verlag, Stuttgart, 1954
2. Georg J. E.: Manželství a přirozená regulace porodů, Ladislav Kuncíř, Praha, 1947
3. Horský J., Schönfeld V., Trapl J., Vedra B.: Lékař píše ženám. SZDN, Praha, 1960
4. Kadlec K.: Dočasná zdrženlivost v manželství, Čas kat. duchovenstva, Praha, 1932, str. 401
5. Krogner K.: Über die Bestimmung der Empfängniszeit durch Kontrolle der Basaltemperatur, Zbl. f. G. 1952, H. 4, s. 138
6. Pavel VI., z proslovu k ženám 12. 2. 1966
7. Tachezy R.: Basální teplota, SZDN, Praha, 1959
8. Teichtweier G.: Eheliches Leben heute, Pasov, 1963

JAK DNES KÁZAT O MANŽELSTVÍ

Mnozí kněží si ve své praxi vytvořili jakési schéma názorů na manželství, osvojili si vhodné citáty z Písma a z této pozice poučují snoubence, někdy použijí v homilii a dost. S tím dnes nelze vystačit, poněvadž život není schéma. Společnost, v níž žijeme, se rychle vyvíjí a je třeba držet krok s myšlením člověka dnešních časů a jeho stylem života. Ovšem zásadní a základní poslání kněze zůstává: vést ke Kristu — to však znamená vychovávat! Správná pedagogika předpokládá znát dobře předmět výchovy, to je znát člověka! Druhým předpokladem je osvojit si vhodné metody práce. Cílem našeho snažení zůstává pochopitelně — věčná blaženost. To všechno není samozřejmé, proto tento problém dnešního člověka byl prosvětlen důkladným studiem na posledním koncilu.

Zaostřme se dnes na problém manželství, o němž pojednává pastorační konstituce O církvi v dnešním světě. (Pro ilustraci citáty: Boží zákony o vzniku lidského života a pravá manželská láska nemohou být proti sobě. — Rodiče mají právo děti mít a vychovávat je v teple rodinného krbu. — Rodina je neúplnější a nejobsažnější škola života.)

Jde o to, vyložit novým pozitivním způsobem nezměnitelné pravdy víry a mravní normy tak, aby je dnešní člověk správně pochopil. Sociální revoluce, která provází lidstvo 20. století, má nesporně pozitivní hodnoty a je na křesťanech, aby jich správně využili. Moderní rodina postoupila mnoho funkcí hospodářským zřízením. Struktura rodiny se navenek může měnit, ale její základ mravní a poslání od Boha se nesmí změnit. Tak

řeba starosti o zestárlé členy rodiny přecházejí často na sociální ústavy, což dříve povinně připadalo mladší generaci. Tím se však nedispensují úkony lásky vůči stáří (návštěvy, pozornosti formou dárků, péče o duši, minimálně modlitba, výpomocná potřeba, údržba hrobu).

Základním kamenem rodiny zůstává správné manželství. To však předpokládá manželskou lásku. Předpokladem pravé lásky je pak důsledné pěstování ctností a potlačování sobectví. Navíc manželská láska je posvěcena zvláštní svátostí a podílí se svým způsobem na vykoupení.

Co však je láska? Pojetí čistě citové lásky v manželství dlouho neobstojí. Neboť by se lehkou mohlo stát — jak praxe často dosvědčuje — že jeden partner po letech manželství se setká s protějškem vábnějším a pojednou prohlásí, že vlastně nikdy svého legálního druhá nemiloval, že si to uvědomuje teprve nyní a proto žádá o rozvod...

Jistě by se nám vyplatila správná předmanželská výchova, aby mladým lidem byly vhodně a pedagogicky taktně ujasněny správné vztahy mezi mužem a ženou. Křesťanská mládež by měla vědět, že láska lidská musí být naroubována na kmeni lásky Boží. Poněvadž jen míza nadpřirozených milostí může dát život pravé lásce, která tvoří podstatu manželství. Jen taková tvůrčí láska Boží plodí skutečné hodnoty. Dnešní člověk je zvyklý vidět a chápat řád společnosti jako síť právních norem, zákonů a nařízení. Proto často manželství bývá jednostranně chápáno jako právní instituce. Pak ovšem se manželství uzavírá, pak rozvádí, aby se mohlo znovu uzavřít jen se zřetelem, aby nebyl porušen zákon. Stránka sociální, psychická, vůbec lidská bývá často přitom cynicky pošlapána.

U nás minuly časy, kdy se majetky dávaly dohromady a podle toho se spojovali mladí lidé do manželství. Dnes si převážně volí mladí lidé svého životního partnera podle sympatií, z nichž se vyvíjí to, čemu veřejné mínění říká láska.

Pro srovnání s jinými kulturami uvedme zajímavou zkušenost asijských i afrických biskupů, kteří na koncilu upozornili, že v jejich krajích bývá někde prastarým zvykem, že rodiče uzavírají manželství dětí a přitom se o lásce nemluví. Hrají tu roli jen důvěra a poslušnost vůči rodičům. A biskupové tvrdili, že i taková manželství jsou šťastná a celkově se dá říci, že nejsou horší než v Evropě, spíš naopak.

Předobrazem manželství pro křesťana je svazek Krista s Církví, to není právní smlouva, ale pouto ducha lásky, ztmeleného bezmeznou důvěrou — logickým důsledkem je potom harmonie a pravé štěstí. Manželství je tedy způsob jít vstříc Kristu; též Kristus jde vstříc již snoubencům a zůstává s nimi. Jen tak se může dvojice milovat nezištnou, čistou, věrnou a vzájemně obšťastňující láskou. Pravá manželská láska okouší vykupitelskou sílu Kristovy lásky, takže celý život manželský i rodinný se stává zdrojem svatosti a spásy. — Zde je na místě zdůraznit cenu nadpřirozené síly, která pomáhá snášet společně těžké kříže života. Mladým lidem musíme povědět o těžkých závazcích, které na sebe berou vstupem do manželství. Nesprávné by však bylo jednostranně zdůrazňovat stíny života jako vyzvedávat příliš jeho jas. Zůstaňme vždy u reality.

V křesťanském manželství je nutno žít svatě nejen na poli duchovním, ale též na poli tělesném. Proto musíme správně pochopit duchovní i tělesnou stránku manželství. Dnešní veřejné mínění — kterému často podléháme nebo nás aspoň ovlivňuje — chápe někdy jednostranně manželství po stránce tělesné: hlavně aby mladí byli zdraví, aby byli lékařsky odborně poučení a nějak ekonomicky zajištěni. Duše člověka se chápe jako citový vztah, někdy mělký, jindy hlubší. Když sexuální stránka jím zevšední, poněvadž jí dávali nesprávný primát, dostává se se rozčarování. Tu se pak mladým domlouvá, že mají mravní povinnost vůči společnosti, vůči svému potomku. Kterého jakoby bezděčně, neuvědoměle přivedli na tento svět. Domluvy znějí prázdnotou bezradnému mladému člověku. Ale jak potom dál?

Mladé lidi ovlivňuje však i prostředí. Nevhodná společnost, nemravná móda, zvlášť zhoubný vliv může mít film, kde volná láska mívá rafinovanou roušku a nádech lákavého dobrodružství, falešný romantismus. Metodami „uměleckých“ záběrů se vybičuje sexuální dráždivost, velmi nebezpečně pro nervy mladistvých. Na programech rádia i televize bývá v zábavních pořadech i mnoho dvoj- smyslných vtipů. V novinách čteme žerty zlehčující stav manželský. Šlágry opěvují nevěrnou milenkou, jindy hrdina svádí vdanou ženu. — To vše působí u mladého člověka na podvědomou formulaci názoru na manželství a tím v mysli již napřed podkopáváme základ budoucí rodiny. Uveďme několik postřehů ze skutečného života kolem nás: V lázních se procházel šťastný pár. Kdo jsou ti zamilovaní? ptal se někdo. Manželé z našeho sousedství, odpověděl jiný. A to se do lázní jezdí s manželkou? diví se samozřejmě ostatní. —

Nad tím, že naše mládež začíná nebezpečně brzy žít sexuálním životem, pozastavují se pedagogové i lékaři. Ovšem překvapuje, když slyšíme z úst lékaře názor, že cizoložství nemůže být žádný hřích, poněvadž to je něco přirozeného jako když jde člověk na malou stranu, či na pivo, poněvadž má žízeň... Tak strašná nejasnost starších je hrozným jedem štěstí mladých.

Moderní člověk ztratil pojem hříchu. Tuto pravdu dávno vyslovil Pius XII... Dnes bychom měli hřích objasňovat jako kamennou překážku na cestě ke skutečnému štěstí. Vůbec křesťanství bychom měli představovat častěji jako cestu ke štěstí. Evangelium by nám mělo být víc radostnou zvěstí, než souborem mravních norem a příkázání, za jejichž přestoupení se trestá peklem. Dnešní člověk hledá a stále touží po štěstí, i když právě není naladěný slyšet o vykoupení a věčnosti.

U katolíků samých se často setkáváme s názory nebezpečně zmatenými. Příklad: Žena, která projde dvěma rozvody, rozvrátí pak manželství a je konečně „šťastná“. A matka této „úspěšné“ dcery jde klidně na pouť poděkovat, že to vše dobře dopadlo, a že poslednímu vítězi dá dceruška dítě, poněvadž je to opravdu hodný člověk... Ještě drastičtější případ je možno uvést o ženě, která tuze „držela“ na P. Marii, poněvadž pokaždé, když šla na interrupci, pomodlila se k Panně Marii a — vždy to dobře dopadlo...

„Manželé se musí naučit ve všem mluvit lásky a proto — jak to výslovně říká konstituce — mají mít vysoký stupeň ctností, aby s pomocí milosti dovedli neustále jednat s obětavostí, s velkomyslností a věrností v lásce, a o to vše stále prosili Boha v modlitbě. Proto úkony, jimiž se manželé důvěrně spojují v mezích manželské čistoty jsou mravně dobré a důstojné, a když jsou vykonávány způsobem plně lidským, vyjadřují a upevňují vzájemné odevzdání sebe, jímž se manželé navzájem s radostnou a vděčnou myslí obohacují.“ Potud konstituce.

Určitá manželská askese je věcí vnitřní kázně a překonávání sobectví, to není potlačování přirozenosti, jak se mylně mnozí domnívají. Odtud též pramení falešný pohled na celibát. Měli bychom umět přesvědčit mladé lidi, že sex v manželství je sekundární projev lásky. Aktem spojení pravá láska ani nezačíná, ani nevrcholí. Manželé jsou na prvním místě strážci svých duší, později strážci duší svých dětí. A neměli by se státi otroky svých těl a vášní, ani otroky svých dětí. Jakési zásadní duchovní prvenství musí stále provázet jejich život ve všedním praktickém dění.

Jde tedy o to snažit se vykreslit krásu pravé manželské lásky způsobem velmi taktním, a toto téma systematicky zařadit do náboženské výchovy (např. cyklus během májových pobožností; kult mariánský k tomu přímo vybízí — ideál křesťanské ženy, ctností cititele mariánského a pod.).

Problém manželství je terén, na němž musíme svést rozhodující bitvu o člověka dnešní doby. Je to vlastně celoživotní úkol kněze, neboť nebude snadné vychovat věřící čistě myslet a pohlížet na manželství jako na svátost. Bude vyžadovat velkou trpělivost naučit odstraňovat kaménky hříchů proti svaté čistotě z cesty života dříve, než je zavalí dábelské bařany svodů.

P. František Staněk

SVATÝ VOJTĚCH TŘETÍM HLAVNÍM PATRONEM ČESKÉ ZEMĚ?

V 4. čísle t. l. otiskl P. Frant. Münster článek „V jakém smyslu je svatý Vojtěch hlavním patronem pražské arcidiecéze?“, v jehož závěru doporučuje, aby jmenovaný světec byl přiřazen k sv. Václavu a sv. Janu Nepomuckému jako hlavní patron celé České země. Chtěl bych na tomto místě uvést k tomuto námětu několik připomínek z hlediska vývoje úcty sboru českých zemských patronů (srovnej též článek „Zemští patroni“ v O. J. Blažíčkově „Slovníku památkové péče“, Praha, 1962, s. 228).

Otázku, o níž jde, je třeba nejdříve posoudit z hlediska územního vztahu pražské diecéze (od 1344 arcidiecéze) a země České, jak se projevoval v průběhu staletí. Oba pojmy, pražská diecéze a země Česká (až na některé pozdější výjimky v pohraničí, na př. Chebsko), po stránce církevní od obnovy moravského biskupství (kol 1063) do zřízení litomyšlského biskupství (polovina 14. století) spolu splyvaly. Stejně tomu bylo od zániku posléze uvedené diecéze ve víru bouří 15. století do poloviny 17. století. Tehdy postupně za sebou byly zřízeny diecéze litoměřická a královéhradecká pro příslušné kraje; v 2. polovině 18. století byly jejich správní obvody rozšířeny a zřízena diecéze českobudějovická; na počátku 19. století bylo k pražské arcidiecézi přivtěleno Chebsko.

Od zřízení pražské diecéze (973) bylo po stránce *hagiografické* pro celou Českou zemi směřovat to, co se dalo při kostele Pražském (tj. svatovítském). Nehledíme-li k staršímu stadiu úcty sv. Václava jako *mučedníka*, která započala již těsně po jeho smrti, jako *patron celé České země* je tento světec podle uchovaných dokladů uctíván od čtyřicátých let 11. století. Tj. od údobí knížete Břetislava I. (1034–1055), kdy začíná být na českých denárech zobrazován jako kníže *ve zbroji* své doby a na jeho staroboleslavském „mučednictví“ je vybudována znamenitá basilika.

Změna v pojmání světce je zvláště zřetelně patrna, srovnáme-li koncepci sv. Václava jako mučedníka ve známém Woffenbüttelském rukopisu Gumpoldovy svatováclavské legendy z počátku 11. století, se způsobem, jak je též světec jako mocný vévoda vyobrazen v tzv. Korunovačním evangeliáři prvního českého krále Vratislava I. z osmdesátých let téhož století.

V 2. polovině 11. století po vybudování románské basiliky sv. Víta, Václava a Vojtěcha na Pražském hradě (namísto starší rotundy) ocitla se těla obou českých mučedníků, sv. Václava a sv. Vojtěcha, v jediném kostele a po pádu vršovecké Libice v 1. desetiletí 12. století rozvinula se v naší vlasti společná úcta obou světců jako dvou velkých ochránců „malé“ země. Od 2. desetiletí 12. století je sv. Vojtěch, od r. 1039 na Pražském hradě odpočívající, zobrazován na českých denárech bok po boku se sv. Václavem, svátky obou českých světců jsou z hlediska korunovačních zvyklostí postaveny privilegiem z r. 1158 na roveň Božím hodům. Církevní úctu dokládají postavy sv. Václava a Vojtěcha na pečeti „pražského

kostela“ (tj. kapituly). Pokud jde o odraz v historické literatuře, projevuje se společná úcta obou patronů země mj. i v několika statických českých kronikách svatovítského kapitulního děkana Kosmy (zemř. 1125). Od 13. století počínajíc, se v průběhu doby sbor českých zemských patronů rozšiřoval o další světce až do 18. věku, kdy byl mezi národní ochránce zařazen sv. Jan Nepomucký, r. 1729 svatořečený. Jak se rozrůstal sbor zemských patronů, rozrůstal se i jejich výpočet v modlitbách mše sv. určené k jejich počtům a celebrowané od 14. století zpravidla ve čtvrtek. K poslední její úpravě, avšak jen jako votivní, došlo za pontifikátu sv. Pia X.

Při výpočtu zemských patronů se do šedesátých let 19. století nerozlišovalo mezi patrony hlavními (principales) a sekundárními, i když měly individuální svátky jednotlivých světců-patronů z hlediska rubrik postavení různé a měnící se. Tak např. r. 1643 měly podvojně svátky sv. Víta, Václava a Vojtěcha svůj oktav, což u jiných patronů nebylo. Rozlišování mezi patrony hlavními a sekundárními začalo až za kardinála Schwarzenberka, jak snadno možno zjistit porovnáním „Missale Romano-Bohemicum“ a „Missale Romanum“ z roku 1845 a Schwarzenberkova „Missale Romanum“ z r. 1865 (Missae proprie s. ecclesiae Pragensis patronorum). Tehdy byli jako hlavní patroni označeni sv. Václav a sv. Jan Nepomucký. Nepovažoval bych za šťastnou myšlenku pokračovat v tomto rozlišování mezi ochránci země České, zvláště když nemá toto rozlišování oporu v starší domácí tradici (po rozšíření počtu patronů v 13. stol. o dávného ochránce residenčního kostela pražských biskupů, sv. Víta, byl tento umístěn v čele výpočtu až za ním následovali sv. Václav a Vojtěch, v svatovítské basilice pohřbení; v 2. polovině 17. století byli v čelo umístěni sv. Cyril a Metoděj, což se s výjimkami dodržovalo do počátku 20. století, kdy byl za papeže sv. Pia X. v čelo výpočtu postaven Ochránce Církve, Pěstoun Páně sv. Josef, od r. 1854 zemský český patron)...

Není bez významu, že při shora zmíněné úpravě mše sv. k zemským patronům jako votivní na počátku 20. století, kdy došlo i k úpravě známé litanie k svatým patronům českým, nebylo rozlišováno mezi hlavními a sekundárními zemskými patrony. Byl to postup správný, neboť i generacím žijícím je zapotřebí stejné ochrany všech, jichž se dovolávaly generace, jež je předešly. Kromě toho nelze přehlížet skutečnost, že se po stránce církevně správní dělí od 2. poloviny 17. století o území České země s pražskou arcidiecí, další diecéze, spadající do české provincie, které mají, popř. mohou mít své vlastní sv. patrony. Mají-li své vlastní nebeské ochránce i jednotlivé farnosti, spadající do rámce diecézí, není a nemůže být podle mého mínění žádných námitek proti tomu, aby byl jako *zvláštní patron pražské arcidiecéze* uctíván jeden z dávných ochránců České země, druhý pražský biskup sv. Vojtěch.

Václav Ryneš

LITURGICKÁ PŘÍPRAVA SLOVA

Hod Boží vánoční

Homilie na text Lk 2, 8–12

Četli jsme, že andělé zvěstovali pastýřům.

Anděl — posel — nad nimi se lidé urážejí — jednomu dají křídla, druhému ne — a je to chyba.

Posel je tu přece, aby vyřídil poselství, oni tu byli, též, aby vyřídili poselství o Kristu — o Mesiáši.

I my se setkáváme s posly Ježíšova učení. A jsou to poslové lákaví i nepřijemní. A nad nimi se též lidé urážejí. Ale hlavní je co my děláme s jejich poselstvím, jak se stavíme k jejich poselství. K poselství, ne k nim.

Četli jsme, že pastýři poslechli a šli — tak má vypadat i náš postoj — náš život — jít — a jít až na kloub věci — na kloub toho poselství, které slyšíme. To znamená — jít až do Betléma — až do domu chleba.

Kolikrát my jsme se rozbíhali — ale nedošli! Jde o to

dojít do domu chleba — podívat se na Boží skutky — zblízka.

A třeba přes podivné posly, přes naše pány faráře, přes Písmo, přes Církev. I přes všechno lidské a nedokonalé dojít k Slovu Božímu. Přes slovo pánů farářů — dojít k Slovu Božímu. Přes slovo mnoha poslů — proroků — zachycené v Bibli — dojít k Slovu Božímu. I přes nestatečnost a dějiny církve — proniknout k poselství Božímu — dojít až k chlebu Božích skutečností.

Čteme, že pastýři chválili — měli nakvalt — neotáleli — neodkládali.

A kam došli — co našli?

Když dojdeme k podstatě Božích činů — našli pacholátko v jeslích. Zde jsme u obrovského nebezpečí pro dnešní lidi — na konci té cesty je něco tak mrňavého, nepatrného, před očima světa bláhového! Veliké nebezpečí nenajdeme tam krále tohoto světa. Nic, co by osl-

nílo náš svět. Tam, kde on začíná své dílo, tam není pompa. On byl přece Židům pohoršením a Řekům bláznovstvím.

Hlubinou je Ježíš ukřižovaný, tak se Bůh vydává do rukou člověka. Tehdy jako dnes. I dnes s sebou nechá takto zacházet. I dnes pro Ježíše není místa, nebo je místo — jen ve chlévě — t. zn. až tam někde na konci. I dnes je pro něj jen odsouzení a ukřižování.

Ale v něm se Bůh sklonil a sklání k lidem, oblíbil si je a usmířil se. Pokoj a mír je dar Boží tomuto světu a této zemi — a to není záležitost chytrosti, diplomatů a politiků.

Když dojdeme až tam — pak jsme u obtíže i podstaty křesťanské víry. Slysíme a rozumíme své víře této zvěsti, obracíme svůj pohled k tomuto Pánu a následujeme Ho? Nebo je pro nás konec tohoto poselství jen pohoršením a bláznovstvím, nebo záležitostí našeho kalendáře, zimní nálady a zděděných vánočních zvyků? Ale o tom musíme nejlépe vědět sami, každý ve své víře, která klíčí a vadne, poněkud a nenápadně roste v modlitbě, pokání, obecenství a naslouchání Slova.

A nezapomeňme, že světlo spásy se nedostalo těm, kdo spali v teple a pohodlí, nýbrž těm, kdo v temnotě a chladu noci zapálili ohně, bděli a chránili své stádo před všelikým nebezpečím.

Čteme-li o těchto pastýřích, pak se ptejme: Bdíme ve víře a očekávání, nebo spíše s ostatním Betlémem za zdmi svého sobectví spíme? Nezapomeňme, že světlo spásy zazářilo jen těm, kteří uvěřili slovu posla a došli až k podstatě velkých činů Božích, jejichž velikost je ovšem jiná než velikost tohoto světa.

Richard Scheuch

Itinerarium — modlitba poutníků života na prahu r. 1968.

Rok od narození našeho Pána a Spasitele 1967 zapadl do moře věčnosti. Na prahu nového roku shromáždíme se v chrámě, abychom ve společných modlitbách při nejsvětější oběti započali řadu nových 365 dní. Podle evangelia začínáme ve jménu Ježíše Krista. Ten je náš bezpečný vůdce, cesta, pravda a život, Počátek a Konec.

Konáme-li my křesťané dalekou cestu, máme k tomu účelu v liturgických knihách překrásnou a výstižnou modlitbu, která se nazývá: *Itinerarium*, t. j. modlitba před důležitou cestou. V době oživeného liturgického hnutí bude jistě vhodné a prospěšné, abych vám její myšlenky tlumočil. Vždyť jsou v ní prosby na nejvyšší příhodné pro počátek nového roku.

I. Antifona — předzpěv — je prosbou putující Církve: Všemohoucí a milosrdný Bože! Veď nás cestou pokojnou a úspěšnou! Kéž nás cestou doprovází archanděl Rafael, abychom se v pokoji, zdáraví a veselí vrátili ke svému povolání! — Pak následuje známý chvalozpěv Zachariášův (Luk 1, 68n): „Buď požehnan Pán Bůh izraelský...“, který končí vroucí prosbou: „veď naše kroky na cestu pokoje!“

Trojí liturgická prosba: „Kyrie, eleison. Christe, eleison, Kyrie eleison a prosby Otčenáše mají na začátku roku zvlášť hluboký smysl: Oč jiného smíme a máme prosit než o to, co nás naučil sám Ježíš Kristus? Proto dnešního dne vložíme do společného Otčenáše uprostřed mše svaté všeku vroucnost a důvěru.

Po Otčenáši následuje 12 proseb, které dýchají krásou biblické mluvy: Spas své služebníky, můj Bože, kteří v Tebe doufají! — Pane, sešli jim ze svatyně pomoc a ochraňuj je ze Siónu! Buď jim, Pane, pevnou věží proti nepříteli! — Ať nepřítel proti nám nic nezmůže a syn nepravosti ať nám neublíží! — Buď každého dne Pán požehnan! Bůh naše spása ať nám připraví úspěšnou cestu! — Ukaž nám, Pane, své cesty a pouč nás o svých stezkách! — Kéž směřují naše cesty k tomu, abychom zachovávali Tvá nařízení! — Cesty krivé budou rovnými a neschůdné budou vyrovnanými! — Přikaz svým andělům, aby nás chránili na všech cestách!

II. Ve čtyřech prosebných modlitbách jsou pak připomínány biblické události, kde láskyplná Boží ruka vedla své věrné podivuhodnými cestami:

1. Pane, veď nás podobně, jako jsi suchou nohou převedl izraelské syny Rudým mořem! Pane, ukazuj nám

k sobě cestu, jako jsi vedl tři krále a dal jsi jim hvězdu jako vůdkyni!

2. Pane, veď nás bez pohromy, jako jsi vedl Abraháma z chaldejského Urul!

3. Pane, poskytni nám stálou pomoc v životních proměnách a ve spleti cest.

4. Jsme tvá rodina! Pamětlivi napomenutí Jana Křtitele, předchůdce Páně, chceme jednou dospět ke Kristu, který žije a kraluje s Bohem Otcem v jednotě Ducha svatého po všechny věky věků!

Itinerarium končí liturgickým zvoláním: Kráčeje v pokoji, ve jménu Páně!

Dejme se tedy na cestu do těch nových dvanácti měsíců s důvěrou! Nespoléhejme ani na sebe, ani na peníze. Častěji v životě poznáme jejich bezmocnost, bezradnost a omylnost.

Jediný Kristus mohl o sobě říci: „Dána je mi veškerá moc na nebi i na zemi!“ (Mt, 28, 18): „Důvěrujte, já jsem vítěz nad světem!“ (Jan 16, 33). „O cokoli budete prositi Otce v mém jménu, učiním to, aby byl oslaven Otec v Synu.“ (Jan 14, 13).

Při vykopávkách na jižní Moravě našli kovový kříž z cyrilometodějské doby a na něm řecký nápis: JESUS CHRISTOS FOS NIKE ZOE — Ježíš Kristu světlo, vítězství, život. Je to nejstarší nápis na půdě naší vlasti a vydává po tisíc sto letech svědectví Ježíši Kristu. Kéž také nám po celý nastávající rok jméno a božská osobnost Ježíše Krista je zdrojem duchovního světla, vítězství a života. Amen.

Dr. Leo Dýma

Svátek Zjevení Páně.

Téma: Neobdivujme královské dary, obdivujme ctnosti mudrců.

I. Byli „mudrci“, vynikali pravou moudrostí, vzdělaností, znali nejen říši hvězd, ale též říši boží.

II. Poslušni božího vnuknutí putují s důvěrou v boží řízení, v boží pomoc a v boží ochranu. Jejich cesta žádala obětavost a námahu.

III. Navždy zůstanou vzorem všech adorátorů, všech vyznavačů víry v božství Ježíše Krista, všech ctitelů Boží Rodičky i božího dělníka Josefa.

Závěr: Pravdu o Kristu, odpověď na všechny životní otázky dávají jen a jen knihy Písma svatého: „Mýlíte se, poněvadž neznáte Písma ani moc Boží.“ (Mt 22, 29.)

Dr. Leo Dýma

Svátek svaté Rodiny.

Tepřve po první světové válce rozšířil papež Benedikt XV. svátek sv. Rodiny na celou církev. Vzor nazaretské rodiny, skrytý život Pána, ctnosti domácího života, posvěceného myšlenkou na přítomnost Boží — to vše mělo a má být příkladem i pro rodiny naše. Čtení z listu sv. Pavla Kolossanům (3, 12—17) výstižně kreslí to, co tvoří štěstí našich domovů: „Milosrdné srdce, dobrota, pokora, mírnost a trpělivost, vzájemné odpouštění chyb, ale nade všechno láska, jako svorník dokonalosti“ — to jsou pilíře čisté radosti mezi námi. To je základ vzájemné úcty a pokoje, který dává Kristus. Prosíme s vroucností dnes i my, abychom s pomocí Marie Panny a sv. Josefa se sami učili na příkladu sv. Rodiny a s ní dosáhli věčného spojení (Orace).

Evangelium: Lk 2, 42—52. Když bylo Ježíšovi 12 let, šli jeho rodiče do Jeruzaléma. Spolu s Ježíškem jdou do chrámu Hospodinova Panna Maria a sv. Josef, který před lidmi vystupuje jako jeho otec. Oba ukazují dítěti příklad své modlitby i věrnosti Božímu zákonu veřejnou, společnou modlitbou v chrámu Božím. A potom, když Dítě zůstalo v chrámě, z úzkostlivosti je hledají, pečují o ně s největší starostlivostí a neustanou, dokud není opět s nimi. Jsou vzorem obětavé lásky rodičů, kteří dbají na každý krok svého dítěte, na jeho zábavy, společnost, s níž se stýká, na všechno chování jeho doma i mimo domov. Ale dvanáctiletý Ježíš, v pokoře poddaný svým pozemským rodičům, je vzorem poslušnosti a úcty dítěte k rodičům. To je předpoklad požehnaní, které má dětem stavět domy. Avšak obráceně provždy bude platit: „Okolo, které se posmívá otci a pohrdá matkou, jež dala mu život, vyklouvají krkavci u vody a mladí orlové je snědí!“ (Přisl. 30, 17).

Václav Zemek

Svatá rodina a posvěcení chrámu

Bylo to na turistické stezce v Jeseníkách. Z jedné strany hluboké údolí Desné neustále hučící skrytým jakýmsi vodopádem, a krásné panoráma zasmušilých hor, zrána jásajících východy slunka, tvořících každou chvíli jinou kulisu tvým myšlenkám. Skupinka městské rodiny, rozmazlený klučina vrní: „Mámo, pojďme už domů, tady je pořád jenom samé kamení a samé stromy, to je travata...“

A druhá taková vzpomínka je na úžas, když jsem projížděl po směle klenutém mostě přes Vltavu tam někde u Písku. A takřka každý zastavil auto, aby se znovu podíval na pilíře a klenutí, spojující dvě stráně údolí. Až se ti dech zatajuje, což teprve asi pohled na oceánské kolosy v přístavech, hučení aeroplánů na letištích, atd. Často si připomínám slova spisovatele (Maxim Gorkij), která volně podána zní asi takto: „Nejzajímavější na lidech našeho věku je skutečnost, že ihned, jakmile se člověk naučil létat, přestal se tomu divit.“

Vstupuješ s Dvanáctiletým do posvátné prostory chrámu. I když se vnější nádherou jistě nedá měřit náš kostel s chrámem jeruzalémským, mše svatá o slavnosti posvěcení každého chrámu začíná výkřikem patriarchy Jakuba na betlémské pláni: „Terribilis est locus iste...“ (Gen 28, 17). Jakub po prorockém snu si uvědomuje blízkost Boží a toto vědomí jej sráží na tvař. „Jak je toto místo úžasné!“ volá celé jeho nitro. Tedy, náraz veliké myšlenky v nás budí úžas, údiv, který přechází v trvalý stav naší duše, kterému říkáme *úcta*. Tak nás plní posvátným úžasem a pocitem velebnosti pohled na krásy přírody, pohled na dílo lidské vynalézavosti a techniky. Křesťanský chrám je velebný však nikoliv pouze svou architekturou, vnější krásou, je vznešený tajemnou povahou svého poslání.

Každý křesťanský chrám je veliký a slavný proto, že v něm bydlí Bůh, že jej Bůh svou zvláštní přítomností posvěcuje. Dnes je nevhodnější příležitost toto si připomenout, abychom se nepodobali klukovi, který neumí ocenit krásy stvořitelského díla, námořníkovi, kterému zevšedněl pohled na oceánský parník, umývačce nádobí v restauraci na letišti, které zevšedněl hukot leteckých motorů.

Chrám je viditelným zobrazením trvalého obcování Boha s člověkem zde na zemi. Aby nám Bůh stále připomínal svou lásku k člověku, jeho Srdce chce být viditelně u toho, kterého miluje. Vyvolený národ, dokud žil životem nomádů v dobách praotců, udržoval myšlenku na Boha jediného a neviditelného ústním předáváním z generace na generaci. Ale když Izraelští vyšli z Egypta, na hoře Sinaj dal Bůh Mojžíši příkaz: „Ať mi vystavíš stánek, já budu bydlit uprostřed nich...“ (Ex 25, 8). A když národ vytváří stát, tehdy jeho král staví i nádherný chrám z kamene a cedrového dřeva, opatřený pečlivě sestavenou bohoslužbou. Do tohoto chrámu (dvakrát přestavěného) vstupoval sám Spasitel, učil v jeho nádvořích, ale svou vlastní oběť přinesl na návrší strašné Kalvárie. To byl starý stánek Boží, ze kterého zbylo několik kvádrů, u kterých dnes židé obřadně oplakávají zašlou slávu svého národa.

Dnes není světaří, kde by se netyčily k nebi věže či vížky křesťanských chrámů, ve kterých před obětí září věčné světlo. Ať už jsou to strmé katedrály, či betlémské stáji podobné kapličky někde v pralesích Zambesí či na tichomořských ostrovech. Zda se vynalezne taková kamera do kabin astronautů, která z propastí vesmíru zachytí také na povrchu naší planety vedle tratolíšť světla výbojek a neónů velkoměst také červené body lampiček před svatostany, které volají: Stop, zde svátostně přebývá Stvořitel světů. Tykadla radarů a výpočty světelných roků těch nejzajímavějších vzdáleností ohmatávají jeho dílo, zde za červenými body světýlek je jeho Srdce. „Terribilis“ — nikoliv „strašlivé“, nýbrž úžasné, úchvatné, strhující je toto místo!

Dovedeme pochopit, čím je křesťanský chrám? Dovedete to říci svým dětem? Staré čínské přísloví praví, že vězení, ač jsou stále zamčená, jsou plná, zatímco chrámy jsou stále otevřené a jsou prázdné. To asi proto, že mnoho lidí se podobá rozmazlenému chlapečkovi v ho-

rách, mnoho lidí nedovede v ustrnutí pohlížet na tyto vznosné mosty spojující zemi s nebem.

Do chrámu chodíš na prvním místě *klanět* se svému Pánu a Bohu, volat ono nesmírné Sursum corda. Chodíš tam přednášet své *prosby*, naše nejtajnější bíd a bolesti tam slyší On. A v duchu bereme za ruku i všechny ty, které nám Prozřetelnost dala tak blízko srdci. A bereme s sebou i ty široké nivy, hvězdy i hory a jezera naší vlasti, i ty cesty táhnoucí se do daleka s osudy všech poutníků světa. A do chrámu chodíme svému Pánu *děkovat*. Mám zde vypočítávat všechno to bohatství, které se nedá vyčíslit, jímž tě Pán obdařuje „od tvého mládí“? Mimo dary přirozené bych ti ukázal na křtitelnici, ke které byl přinešen celý náš národ od dob, kdy nohy svatých věrozvěstů procházely našimi zeměmi, které předkové chránili potem i krví? A co zpovědnice, o které praví spisovatel (Bernanos), že stačí být jenom na chvíli knězem, abychom se zhrozili dravostí a žravostí hříchu abychom poznali tíži slzi, které tam skanuly a které oschly při svátostném rozhršení. Pohlédni na oltář. Namítne-li ti kdo, že se můžeš pomodlit i v přírodě, otaž se ho, jak tam můžeš obětovat Syna Božího, který chce být našim Pokrmem? A konečně, i v nejtemnějších nocích občas zaharaší klíč v chrámových dveřích, aby Boží sluha otevřel svatostánek a přispěchal se svátostnou Posilou k umírajícímu. A je to už snad tak dávno, či usedi na srdce sziravý prach zapomenutí, kdy tě maminka s tátou vedli k prvnímu svatému přijímání zrovna sem? A chvíle, kdy jste si zde před oltářem přísahali věrnost „až do své nebo vaší smrti“? A konečně, kolik vás je zde, abyste se na tomto místě nezastavili cestou na hřbitov s kýmisi, kdo potom tak dlouho vám chyběl u vašeho stolu. „Odpusť mu, odpusť mu, Pane!“ zaznívalo tehdy a ty se zde učíš odpouštět nejenom těm zesnulým, ale všem, se kterými tě každý den přivádí na stejné stezky života. Učíš tedy *smíru* člověka s člověkem i s Bohem. A dobře víš, že slovo smír pochází od onoho kouzelného slova *mír* a pokoj.

Mešní oběť se končí rozesláním: Ite, missa est. Požehnání chrámu odnášíte do svých domovů, jako Zacheus si tam odváděl Pána. Tak často a tak běžně táhne do našich domovů, jako by dveře, okna nedoléhala. „Do kosti studí svět železem prorostlý“, nařká básník (Halas). Ten chlad nedělá ani železo ani kámen, či panely zdíva. Je to nedostatečným přívodem tepla ze Zdroje, o kterém litanie praví, že je „výhni láskou planoucí“. Kež je každý náš domov filiálním chrámem tohoto Božího domu. Do domů vedou chodníky. Čtu v novinách, že v cizině stavějí biografy tak, aby se tam dalo vjet autem. Do chrámů nikdy nepovedou dálnice, chrám bude vždy svatyní, kam přichází nesa své srdce, abys je nabídl Srdci nesmírnému láskou. Do chrámu se chodí potichu a odchází zvolna, je třeba, aby si každý tu svou pěšinu k němu našel.

—nic—

Neděle 11. po Zjevení Páně.

Spasitel je králem nebe i země, před ním se sklánějí všechna pokolení. Jako náš všemohoucí Pán poskytuje různé milosti a církev učinil královstvím nadpřirozené lásky. Kdo chce být k tomuto království připojen, kdo chce být účasten jeho milostí, ten musí poznat svoje povinnosti a milovat spravedlivý život podle slov *Epistoly* (k Řím., 12, 6—16). Když mají věřící v něm nedostatek, buďte pohotovi k pomoci. Pohostinství ochotně prokazujte... Když se někdo raduje, radujte se s ním, když pláče, plačte také. Stejně jako o sobě smýšlí... dobře o druhých. Nepachtěte se po věcech vysokých, ale spíše se nechte získat pro věci obyčejné.

Vzor Krista Pána a jeho Matky nikdy nebudeme umět docela napodobit. Ale přece je můžeme následovat v tom nejvěšednějším „a dát se získat pro věci obyčejné“ — pro umění působit všední radost lidem okolo sebe. Tak se to stalo i na svatbě v Káni (Jan 2, 1—11): „Byla tam Matka Ježíšova a na tu svatbu byl pozván také Ježíš a jeho učedníci.“ Láska Panny Marie má otevřené oči i pochopení pro vše, co se týká bližního i v tomto ohledu čistě pozemském: „Nemají vina!“ Vždyť náš život spočívá na zemi a prokazovat dobro okolo sebe je předpokladem naší cesty k nebi. Sami musíme učinit co mů-

zeme, sami máme dát co je v naší moci. I když je to třeba jen rozdělená radost a rozdělený zármutek — Pán Ježíš doplní to, co nemůžeme učinit my sami a co nemůžeme dát. Ustavičně kráčí mezi námi jako přítel chudých a obtížených a podává všem víno milosti a spasení. I nejvšednější a nejobyčejnější skutek, učiněný s láskou a provázený dobrotou, se stává počátkem naší vlastní proměny.

Václav Zemek

Neděle III. po Zjevení Páně.

Tolikrát a tak mnoho jsme již slyšeli o Boží Lásce, která nám dala svého Syna, tolikrát jsme se přesvědčili o bezměrné dobrotě Syna Božího k nám. Je tedy žádoucí, abychom i my ukazovali ve svém jednání ducha Kristova v nás samotných a tak spolupůsobili na rozšiřování Božího království ve svém okolí. Apoštol národů v dnešním sv. čtení (k Řím. 12, 16—21) vypočítává ty povinnosti křesťana, které mají o nás vydávat svědectví, jaký duch nás ovládá: „Nikomu neodplácejte zлым za zlé. Pilně se snažte, abyste konali dobro nejen před Bohem, ale i veřejně. Jak je jen možno — pokud to záleží na vás — žijte v pokoji se všemi lidmi...“ To je křesťanské jednání, které se snaží o vzájemný pokoj mezi lidmi a dovede být plně laskavostí i k nepřátelům a plně ochotou ke všem, kdo potřebují naší pomoci.

Na každém kroku se s nimi setkával Spasitel. Cestou den malomocný, klekl před ním a řekl: Pane, když chceš, ses hory blahoslavenství (Mt 8, 1—13) „k němu přišel je pro tebe možné mě očistit. Ježíš tedy vztáhl ruku a dotkl se ho slovy: Chci, buď očistěn.“ Spasitel uzdravil malomocného, který sám toužil po svém uzdravení, a nebál se dotknout toho, který byl vyvrhelem lidské společnosti a zdravých lidí. Potom jej prosil setník, aby uzdravil jeho služebníka a Ježíš řekl: „Já přijdu a já jej uzdravím.“

Kdykoliv je to v naší moci, musíme umět pomáhat, umět být dobrými zejména k chudým prostým a bezmocným. Avšak s vědomím, že jsme mohli dobré učinit, musí být spojeno i pokorné vědomí naší vlastní slabosti. Jestliže však ke svému třebaš dobrému činu připojíme pyšné pohrdání, způsobíme spíše bolest a ponížení. Ale s pokorou je vždycky spojena i milost Boží, která se především obrací k srdci pokornému.

Václav Zemek

Neděle IV. po Zjevení Páně.

Velmi často prodléval Kristus Pán na lodičce a také své dílo, Církev, přirovnal k lodi uprostřed vlnobití světa. Zejména tam, kde hrozí síla nespoutaných zvlí, musí všechny v lodi spojovat vzájemná láska jako jediný základ jednoty a bezpečí. Také sv. apoštol v nedělním čtení (Řím, 13, 8—10) zdůrazňuje, že první povinností křesťana je, aby „jeden druhému projevovat lásku. Kdo má druhého rád, vyplnil zákon.“

Všechna přikázání jsou shrnuta v tom jediném: „Miluj Boha a miluj bližního jako sám sebe.“ Láska bližnímu

neubližuje. A proto je láska naplněním zákona. Církev není jen učitelkou tohoto nejvyššího přikázání. Hlásá pravdu a koná dobro a poctivý křesťan opakuje svým životem učení Církve. Činí dobro, jak to přikazuje náš Mistr a Pán: To postačí. Jenom v té lodi, v níž je středem Syn Boží, je záchrana, jistota a pokoj. Lidské vášně a náhledy a světské zájmy se často rozbouří jako moře a bijí do loďky našeho vlastního života (Evangelium — Mt 8, 23—27). Ale pak je nutné ukázat to, co přemáhá všecko. Není to zlato, nejsou to zbraně, není to moc a velikost. Je to účinná láska a živé spojení s Kristem.

Při mši sv. se seskupujeme kolem svátostného Krista. Ve chvíli Proměny a v eucharistické hostině povstává znovu mezi námi, je naší silou ve zkouškách, v utrpení, v pokušení i v slabosti a stává se naším vysvoboditelem pro čas i pro věčnost. A zdá-li se nám, že jsme zůstali sami ve své námaze, je to proto, abychom pochopili, že bez Něho nemůžeme dokázat nic. Čím vroucněji jsme však spolu navzájem spojení pravou křesťanskou láskou, tím jistější je potom výsledek našeho konání.

Václav Zemek

Neděle V. po Zjevení Páně.

Kolos 3, 12—17: „Bratři, Bůh vás vyvolil, jste jemu zasvěceni a on vás má rád.“

Na křtu sv. se nám dostalo povolání k nejvyšší důstojnosti. Mnoho je povinností těch, kteří cestu k Božímu království není bez obtíží a vyžadují od duchovního života. Sv. Pavel je dnes vypočítává: „milosrdné srdce, dobrota, pokora, mírnost, trpělivost, vzájemné odpuštění“. Ale nade všechny tyto ctnosti vyniká láska, z níž všechny ostatní ctnosti berou svůj vznik a jež všechny ona jediná naplňuje. Jejím důsledkem je radostný pokoj v srdci. Jenom vlastními silami nelze dojít k životu vpravdě spravedlivému. Naše snahy musí provázet především Boží milost. Jejím základem je vědomí, že „všecko děláme ke cti Pána Ježíše Krista“. S pokorou dnes vyznáváme, že „pro lidskou křehkost nemůžeme sami obstát“ (Orace) a prosíme „o zdraví duše i těla, abychom s Boží pomocí překonali to, co trpíme za svoje hříchy“.

Mt 13, 24—30: Koukol jsou i zlé náklonnosti naší duše, které se zvedají. čím více, čím více my sami spíme — čím větší je naše liknavost. Bůh je rozsévatelem pravdy. Bůh si nás vyvolil, abychom se stali úrodným polem a přinášeli užitek svých ctností. Tím větší je naše povinnost bdít nad našimi myšlenkami a tužbami, bdít nad našimi skutky a používat všeho, co k našemu duchovnímu růstu podává Bůh. V čas žně, v čas našeho odchodu z tohoto světa máme se ukázat jako pole plné zlatého zrna ctností i dobrých skutků. Jestliže se v naší duši ujímá dobré semeno a slibuje vzrůst — děkujeme za to nebeskému rozsévaci. Jestli však vyrostá většina koukole — pak upřímnou lítostí a dobrou vůlí se máme snažit, aby pole našeho srdce se stalo zemí dobrou.

Václav Zemek

LITURGICKÉ HYMNY A SEKVENCE

119. **Virginis Proles Opifexque**
(K mat. sv. panen mučednic)
Své matky Tvůrce,
Synu Panny čisté,
křín panny nosil
i zrodil tě, Kriste.
Panně, jež slavnou
se svou smrtí stala,
zní naše chvála.
Vždyt tuto pannu
dvouj palma věnčí:
Tím, že ovládla
křehkost svého ženství,
těž hrubou zvláti
tyranovu zdrť
hrdinnou smrti.
Ani zlá smrt ji,
ani tisíc strážní
všech smrtelných muk
neplní bázní;
prolívši svou krev
vejde nato šťastna
v nebesa jasná.
Na její prosby,
dobrý Boží Synu,

nám odpušť tresty
za veškerou vinu,
ať čistým srdcem
zpíváme ti nyní
děkonné hymny.
Sláva buď Otci
a také Duchu
svou mocí, Bože
oběma rovnému
trojediný, tobě
buď v každé době.
Anonym z 9. st.

120. **Fortem virili pectore**
(K nešp. a laudám sv. žen)
Velebme plnou hrdostí
tu ženu srdce mužného,
jež skví se slávou svatosti
po zemích světa šířého.
Zraněna láskou Kristovou,
když miloval nechtěla
svět hříšný, strnou pěšinou
v nebeská sídla dospěla.
Své tělo posty ovládla

a duši sladkým pokrmem
modlitby sytíc, dosáhla
radosti v sídle nadhvězdám.
Statečných silo, Kriste, sám
v nás velké činy působíš.
Prosíme, k jejím přímluvám
laskavě naše prosby slyš.
Buď Bohu Otci našemu
i jeho Synu sláva, vděk,
i Těšiteli svatému
dnes i po všechem věků věk.
Kard. Silvius (+1603)

121. **Caelestis urbs Ierusalem**
(K mat. a nešp. Posvěcení chrámu)
Jeruzaléme nadhvězdám,
ty, míru zjeve líbezný,
ze živých kvádrů zbudován
svě téměř zvedáš ku hvězdám,
jak nevěsta jsa obklopen
všech nebesanů zástupem.
Ty nevěstou ji přestátnou,

již Otec zdobí slávou svou
a Snoubenec svou milostí,
Královno rajské slícnosti,
provdaná Kristu Ježíši,
zářivá obci ve výši.
Sta perel planou ze tvých bran
všem otevřených dokořán.
Sem člověka ctnost — vůdkyně
po strmé vede pěšině,
když zraněn láskou Kristovou
vždy nese kříž svůj s pokorou.
Dlát blahodárným tlučením
a stálým klavír bušením
mistrovou rukou ztesány
v mocný hrad rostou balvany,
až spjaly žebry ladnými
zvedají klenbu oblými.
Ať nejvyššímu Otci zní
dík našich písní povinný,
i Synu z Otce vzešlému
i Těšiteli svatému.
Jich sláva, chvála, moc a čest
ať věčně zvučí k branám
hvězd.

Požehnané a milostiplné svátky narození Páně

a hojnost požehnání Božího v novém roce naší spásy 1968

přeje REDAKCE

Kněžská meditace

GAUDIUM ET SPES

Radost a naděje, zármutek a úzkost člověka dneška, obzvláště chudých a utlačovaných všech druhů, také radost a naděje, zármutek a strach učedníků Kristových sdílí Církev svatá v nejužším spojení s celou rodinou lidstva — tak podobně začíná pastorální konstituce o Církvi v dnešním světě. Gaudium et spes jest její výstižný nadpis. Gaudium et spes jsou dvě hybné síly pokrokového lidstva.

Po pramenech síly a zdatnosti vyhlížíme v nejistotách, ve kterých se podle tohoto dokumentu Druhého vatikánského koncilu a podle své vlastní zkušenosti nacházíme.

A ve skutku nejbohatší pramen síly je radost a naděje. Dokud také ještě někdo má něco radosti a jiskřičku naděje ve své duši a ve svém srdci, nehyne a nezhyne, netopí se a neutopí ve starostech a strastech tohoto života. Čím větší je nebezpečí a čím větší je utrpení, tím hlubší musí býti pramen radosti.

Nejčistší a nejstálější pramen radosti je hluboká radost z Boha. Deus, qui laetificat animas nostras! Neboť tato radost jest radost nebeská již zde na zemi. Je to radost z toho, že Bůh jest nám blízek. V adventní liturgii Mešní slyšíme: Dominus vobiscum prope est. Ano, v každodenní liturgii Mešní slyšíme: Dominus vobiscum — est! Pán s vámi — jest.

Kdybychom tak očima víry v tomto „roce víry“ dovedli se dívat na přítomného nám všude Pána, nejen ve Mši svaté a v breviářové modlitbě, nýbrž i při práci a při studiu, měli bychom skutečně radost z toho, že Bůh — jest, že Bůh je nám stále blízek, že Bůh stále s námi jest, neskonale krásný, svatý, loblouivý, milostivý a milosrdný.

Byla by to taková opravdu již na zemi „Visio beatifica“, jakou zažil sv. apoštol Pavel a mnozí mystikové, jakou zažil sv. František Xaverský, když i při své svrchované namáhavé apoštolské práci volal: „Pane, již dost, již dost té vnitřní duševní radosti a slasti!“

Nedivil jsem se, když jsem četl, že kardinál Alfrink při debatě o normativní Mši svaté při biskupském synodu navrhoval, aby se Mše svatá zakončila radostnou velkou doxologií: „Gloria in excelsis Deo“... Co může být také krásnějšího, co povzbuzujícího více a radostnějšího, než když pak po celý den znějí v duši a srdci našem radostná slova andělského zpěvu vánočního: Laudamus Te, benedicimus Te, adoramus Te, glorificamus Te, gratias agimus Tibi propter magnam gloriam Tuam... quoniam Tu solus sanctus, Tu solus Dominus, Tu solus Altissimus, Jesu Christe, Cum Sancto Spiritu in gloria Dei Patris...

Co může být vzácnějšího než když stále, ať v klidných neb rušných dnech, zní v srdci našem ono radostné: „Sursum corda!“ a my můžeme odpovědět doopravdy: „Habemus ad Dominum!“ — Dominus nobiscum est et nos cum ipso sumus. A večer, ať den přinesl cokoli, vyzní a dozní modlitba i práce a studium radostným „Magnificat anima mea Domino!“

Protože nemůže nikomu z nás služebníků Páně, nikdy být temno v srdci, může se jen někdy smrákat, avšak nikdy nemůže nastat neproniknutelná bezradostná tma... světlo radosti z Pána přítomného stále ještě bude pronikat skrz temná mračna, která zahalují naši duši.

Jak zní první věta Písma svatého víme my služebníci Páně všichni nejen ve své mateřštině, nýbrž také i v latině, řečtině a mnozí i v hebrejštině. Poslední věta Písma svatého před zakončením zní: Amen. Veni, Domine Jesu!

Je to slovo sv. Jana Miláčka Páně. Slovo radosti a toužebné naděje.

Kéž by také poslední slovo tohoto občanského roku, ano aby také poslední slovo na konci našeho života vyznělo cum gaudio et spe — toužebnou radostí z Pána našeho Ježíše Krista. Amen. Maran Atha! Veni Domine Jesu!

ThDr. Karel Sahan

ZEMŘEL NÁŠ VÍDEŇSKÝ PŘÍTEL

Zpráva o smrti univ. profesora dr. Pavla Šebesty, misionáře a ethnologa mezi africkými kmeny polotrpaslíků, se dotýká bolestně každého, kdo ho znal z osobního styku. Žádnému olomouckému bohoslovcí, který byl to-tálně nasazen v době německé okupace ve Vídni, nikdy nevymizí z paměti hřejivé vzpomínky na usměvavého, v obličejí zářícího muže s prošeďavými vlasy a s krátkým stříbrným vousem. Tito bohoslovci-dělníci jsou už 20 let v duchovní správě a všichni si rádi vzpomenu dneš na jeho otcovské srdce. Bylo to dobrotivé srdce krajana vůči krajanům v cizině. Otec Šebesta vynikal nezdolným optimismem a trpělivým klidem, vypěstěným v afrických džunglích. Přicházel mezi nás, mezi české bohoslovce, do 10. okresu Vídně, kde jsme společně bydlili s Rusy, Řeky, Francouzi a Italy, každý měsíc, aby nás pozvedal z továrního prachu ke Slunci nazaretské dílny. Poznávali jsme dobře, jakou má radost z toho, že vidí po dlouhé době tolik českých studentů pohromadě. Ale také my jsme mohli k němu kdykoliv přijít na návštěvu a Otec Šebesta měl pro nás vždycky čas a dvěře otevřené. „Já ještě mezi vámi omládu“, tak mluvil tehdy 60letý misionář ve volné zábavě s námi. A proto jsme se vůbec nedivili, když jsme po válce slyšeli, že se ještě dvakrát vydal na misijní a vědeckou cestu do Afriky mezi trpaslíky, a to v letech 1949–50 a 1954–55. Chtěl ještě přispět k rozřešení otázky původního starobylého jazyka Pygmejů.

Jeho slova nás obcerstvovala a napřimovala.

Dr. Pavel Šebesta se narodil 20. 3. 1887 ve Velkých Petrovích u Ratiboře. Po vykonaných studiích na gymnasiu v Opavě a theologických v St. Gabrielu u Vídně se věnoval studiu filosofie a ethnologie. Už v letech 1911–12 navštívil Afriku. Dostal se jako mladý misionář do portugalského Zambezi, kde byl činný nejprve v Angonii, později jako představený misijní stanice Chipanga až do r. 1916. Od r. 1916 byl internován v Quelimane, později v Peniche a v Caldas da Rainha v Portugalsku.

Na mladé nezkušené bohoslovce v kritických dobách bombardování velkoměsta působila útěšně slova dr. Šebesty, když duchaplně srovnával dobu své internace v Portugalsku za první světové války s naším vídeňským exilem za druhé světové války. To nás tehdy sytilo nadějemi, že se také my budeme moci brzy vrátit do vlasti — contra spem in spem credidimus.

Nastal konec první světové války a Otec Šebesta se věnoval horlivě studiu archivů lisabonských biblioték. Od mládí toužil uplatnit své bystré psychologické nadání ve vědeckém bádání života a zvyků nekulturních národů. A nyní se mu opravdu začala otevírat cesta k této vědecké práci. Když jeho usilování spolu s P. Freymannem o návrat misijní Společnosti Božského Slova do misí v Zambezi bylo marné, vstoupil do vědeckého institutu Anthropolos v St. Gabriel a zároveň studoval ethnologii na vídeňské universitě. Osvojil si znalost sedmi evropských jazyků a řady nářečí afrických kmenů. Roku 1924 přerušil studia a nastoupil výzkumnou cestu do Malae

P. VÁCLAV VOLÁNEK

P. Václav Volánek se narodil v Jaroměři dne 26. února 1893 jako jediné dítě svých rodičů. Útlá léta dětství prožíval ve svém rodišti; jevištěm jeho jinošství a mládí byl starobylý Hradec Králové, kde studoval nejprve na reálce a později na kněžském semináři.

Ze sporých pramenů, které máme poruce, vysvítá, že jeho cesta k důstojnosti kněžské byla spojena se značnými oběťmi. První obět přinesli jeho rodiče. Vždyť nebývá zvykem dávat na kněžství jediného syna, vždyť touha po vnoučatech a po zachování rodu není jen výsadou aristokracie. Snad na to zprvu ani nepomysleli — jinak by asi nedávali syna na reálku. Ale když zpozorovali Václavovu vokaci i snahu, ochotně a rádi dali své svolení. A že Václav povolán byl, o tom není nejmenší pochyby. Hluboce ovlivněn hradeckými otci jezuitů, překonal mladý student všechny těžkosti a nakonec vstoupil na teologii. Jednou z největších překážek byla neznalost latiny. Kdo ví, co znamená po sedmi letech intenzivního studia reálných předmětů dodělat si maturitu z latiny, dá mi jistě zapravdu, že i toto byla nemalá oběť a že Volánka vedla k tomu jistě velká láska a velké nadšení. Doplňovací maturitu složil na Akademickém gymnasiu v Praze — a cesta byla otevřena.

Je-li jednou ze známek dobré a poctivé povahy kladný, upřímný poměr k bližním, pak možno říci, že Václav srdečností přímo oplýval. Byl výborným kolegou, výborným spolubratrem, na semináři ochotně pomáhal každému, zvláště teologům nižších ročníků radou i učebními pomůckami. Jako pilný student a jako člověk spravedlivý k sobě i druhým byl jmenován ve čtvrtém roce teologie prefektem ordinis.

Na kněze byl P. Václav Volánek vysvěcen 2. června 1917. Svou kněžskou dráhu začal jako kaplan ve Zbyslaví — a už jeho první léta ukazovala, že bude skromným, horlivým, vzorným duchovním. Druhou jeho „štací“ byly Radotice, kde působil jako administrátor, a posléze Nezvalem opěvaná Svratka. Zde už byl farářem. Pak ho ještě spatřujeme v Solopyscích u Kutné Hory a posléze v Týništi nad Orlicí, kde měl 22. 9. 1941 slavnostní instalaci.

a do Sumatry, kde zkoumal kmeny Semangů a jejich sousedy. Odtud se vrátil do St. Gabriel roku 1925 a dokončil svá studia na vídeňské universitě. Roku 1926 dosáhl doktorátu filosofie a stal se profesorem jazykovědy a národopisu. Roku 1929 podniká dr. Šebesta první badatelskou cestu k Pygmejům v belgickém Kongu (1929 až 30.) Roku 1933—34 se vydal na druhou vědeckou cestu k Pygmeům Ituri rovněž v belgickém Kongu a roku 1938—39 podobně ke kmeni Negrito na Filipínách a na Malai. Mezitím zpracovával vědecky své bohaté zkušenosti a na svých cestách si nashromáždil hojný materiál, který je majetkem různých evropských muzeí a vědeckých ústavů i v Praze, které ho jmenovaly po zásluze svým členem. Od r. 1927 vycházela z jeho pera velká řada vědeckých publikací v jazyku německém, anglickém a v českém překladě. Mezi nimi si zaslouží zmínky zvláště tyto:

1. *angl. Among the Forest dwarfs of Malaya*, 1929
2. *Bei den Urwaldzwerge von Malaya*, 1927 (Z přítomí pralesa, 1927)
3. *Orang Utan*, 1928 (Svitání nad pralesem, 1929), angl. vyd. *Among Congo Pygmies*, 1933
4. *Bambuti, die Zwerge vom Kongo*, 1932
5. *Vollblutneger und Halbzwerge*, 1934 (angl. *My Pygmy and Negro Hosts*, 1936.)
6. *Der Urwald ruft wieder*, 1936 (angl. *Revisiting my Pygmy Hosts*, 1937)
7. *Rinda. Obraz ze života v misi při řece Zambezi*, 1930.
8. *Anthropologie střeoafrických Pygmejů v belg. Kongu* (Česká Akademie věd, Praha 1933.)
9. *Die Bambuti Pygmäen vom Ituri*:

1. *sv. Geschichte, Geografie, Umwelt und Anthropologie der Ituri-Bambuti*, 1938.

11. *sv. Die Wirtschaft der Ituri Bambuti*, 1941.

9. *Mezi Trpaslíky a Negry*, 1940.

10. *Die Negrito Südost-Asiens*.

11. Roku 1959 vyšla u nás jeho publikace v redakci „Mladá fronta“ kniha „Mezi nejmenšími lidmi světa“, ze které se ještě dlouho těšil.

Vzpomínám s obdivem na P. Šebestu, na to, co charakterizovalo jeho osobu skromnou, ale učenou. Budu stále vidět jeho úsměvavou tvář, jak nosil ve Vídni brýle zcela zvláštního rázu. Jeho jedno oko z gigantické práce a z vyčerpání bylo natolik choré, že měl na svých brýlích jedno sklo mléčně zamlžené. To ovšem patřilo sympaticky k úplnosti jeho vnější postavy a vyjadřovalo to metaforicky vnitřní skutečnost: dr. Šebesta byl výborný psycholog, jehož pronikavě dobrotivý zrak Otce Pygmejů byl skromně skryt za tímto bíle zamlženým sklem. Africké národy mu rády daly čestný název „Otec Pygmejů“ a budou nyní s námi, kteří jsme ho znali, oplakávat ztrátu svého Otce. Dr. Pavel Šebesta jistě přivítal s radostí encykliku papeže Pavla VI. „*Populorum progressio*“, protože sám svým celoživotním dílem, svým utrpením v misích a v portugalské internaci usiloval o její uskutečnění dávno předtím, než byla vydána a jeho úspěšné snahy byly potvrzeny ex catedra.

Tento osmdesátiletý vědec zemřel ve Vídni v nemocnici Confraternität v 8. okrese, ale zůstala po něm velké vědecké a duchovní dílo jako odkaz a památka do budoucnosti. Evropské, africké a asijské národy budou P. Šebestu věčně a s úctou vzpomínat. Josef Drozd

Od jeho vysvěcení uplynulo už víc než čtyřicet let, ale na Václavově lásce a srdečnosti k lidem se nezměnilo nic. Naopak, spíše vzrostla. A nic se nezměnilo ani na jeho příslušné skromnosti, s níž jako by ukrýval své myšlenky, své čnosti a dobré činy někde na dně své duše. O mnohých jeho zásluhách ani nevíme — a nevíme toho mnoho ani o jeho zásluhách odbojových. Vše je jakoby zastřeno mlhou, jen dohad, jen pověst. Prý uschoval nějakému Židovi před jeho deportací jeho majetek nebo mu snad vystavil křestní list. Není-li však znám konkrétní čin, je rozhodně znám jeho motiv: láska k bližnímu bez ohledu na rasu a náboženské přesvědčení, bez ohledu na nebezpečí, jemuž tak vydal svůj život všanc.

Jestliže dodnes budí pohoršení a odpor skutečnost, že v prvních křesťanských dobách přepadala barbarská knížata kněze a misionáře přímo v chrámě — něco podobného líčí i Jirásek — pak nutno konstatovat, že si gestapo s těmito barbary příliš nezadalo: P. Volánek patří k těm kněžím, které si odvedlo do svých mučiren přímo od oltáře. Stalo se tak za necelý rok jeho působení v Týništi nad Orlicí dne 29. července 1942.

Byl tedy zatčen nedlouho po heydrichiádě a možno proto mluvit o štěstí, že když dva měsíce nato — 29. září 1942 — stanul před soudem na Pankráci, vyvázl pouze dvěma lety vězení.

Po odpykání dvouletého trestu — 29. září 1944 — dostal P. Václav Volánek opět svobodu, nebo alespoň to, co se v protektorátě svobodou rozumělo. V duchovní správě však už pracovat nesměl. Nastaly doby, kdy se na P. Václava začaly valit rány ze všech stran, kdy za záblesky krátké naděje následovaly drtivé údery, kte-

rým nakonec podlehl. V krátkých dvou měsících, které mu gestapo dopřálo, pracoval jako skladník v továrně na tkalcovské stavy v Týništi n. O. v naději, že na tomto skromném místě bude moci dočkat klidně a nenápadně konce války. Bohužel, na Dušičky 1944 byl P. Volánek znovu zatčen a 20. ledna 1945 odvezen do koncentračního tábora v Dachau. Nastal rychlý konec. Pouze jeden měsíc vydrželo číslo 138 360, kterým se P. Václav v koncentračním táboře stal, nápor nacistického mučení. V chmurném zimním dni dva měsíce před koncem války — 27. února 1945 — odebral se naplniv přesně dvaapadesát let a jeden den k věčným zdrojům lásky a pravdy, o které celým svým životem usiloval. Příčinou jeho smrti byl snad skvrnitý týfus, který tehdy v táboře řádil.

Jako jeho „vina“ tak i jeho smrt jako by chtěla dokumentovat moderně řečeno ekumenickou lásku P. Volánka k bližnímu. Poslední lidské služby poskytl mu evangelický farář Opočenský z Kláštera u Opočna, který u něho věrně vytrval až do konce.

Otec Václavův byl už dávno mrtev, maminka však svého syna přežila. Její péči byly tělesné pozůstatky hrdinného kněze uloženy k věčnému odpočinku vedle jeho otce na hřbitově ve Svratce.

Je jistě smutné, hledí-li matka do otevřeného hrobu synova. A ještě smutnější je, zahynul-li syn předčasně v rukou katanů. Víme, že mateřskou lásku nemůže utěšit nic, zvláště když jde o jediné dítě. Mohlo-li zde být co útěchou, tedy jen to, že P. Václav padl jako mučedník křesťanské lásky k bližnímu a že tedy zcela jistě došel své koruny na nebesích. A že každý, kdo kráčí kolem jeho hrobu, přítel či nepřítel, je nucen říci: „Zde leží hrdina!“
Dr. Josef Beneš

Doba očima kněze

PRO SPOLEČENSTVÍ NÁRODŮ

Vracíme-li se k historickým dějům v minulosti závažných pro život národů, nemůžeme opominout podepsání Charty Spojených národů. Vítězné národy po skončení druhé světové války v ní vyjádřily touhu a odhodlání žít v trvalém míru a mezinárodním přátelství. Charta Spojených národů byla vypracována představiteli padesáti zemí a podepsána byla 26. června 1945.

Preambule Charty obsahuje, že lid Spojených národů je odhodlán uchránit války budoucí pokolení. Vyslovuje se o platnosti základních lidských práv. Národy se zavazují, že budou vytvářet mezinárodní poměry na základě spravedlnosti, podporovat sociální pokrok a zlepšovat životní úroveň. Charta k dosažení tohoto cíle vyhláší jako prostředky sjednocení sil k udržení mezinárodního míru a bezpečnosti a vytváření mezinárodních dohod k podpoře hospodářského a sociálního povznesení všech národů.

Tyto vysoce ušlechtilé cíle stanovené Chartou a mající morální obsah našly cestu do příruček katolické morálky a staly se obsahem v projevech magisteria Církve. Moralista Häring (Das Gesetz Christi) píše příznivě o vytváření mezinárodního řádu, který pod záštitou silné Organizace spojených národů by usiloval o přetvoření našeho světa v jednotné společenství, založené na porozumění, důvěře, spravedlnosti a lásce. Jan XXIII. v encyklice „Pacem in terris“ (1963) napsal: „Spojené národy si stanovily jako podstatný cíl zachovat a upevnit mír mezi národy a rozvíjet mezi nimi přátelské vztahy založené na zásadách rovnosti, vzájemné úctě a mnohobratrské spolupráce ve všech oborech soužití.“ Svatý Otec dále vyslovil naději v další příznivou činnost Organizace spojených národů. Nezapomenutelná je cesta Pavla VI. do sídla OSN v roce 1965 a jeho řeč na Valném shromáždění byla pojata do historických dokumentů zasedání II. vatikánského koncilu.

Přes určité distancování Svatého Stolece za pontifikátu Pia XII. nastala těsnější spolupráce katolické církve s OSN. Svatý Stolec má své stálé zástupce v sídle OSN v New Yorku, v evropském úřadě OSN v Ženevě, v UNESCO (Mezinárodní organizace Spojených národů pro výchovu, vědu a kulturu) v Paříži, ve FAO (Meziná-

rodní organizace Spojených národů pro výživu a zemědělství) v Římě. Svatý Stolec podepsal konvenci OSN proti rasové diskriminaci. O spolupráci s OSN svědčí též různé akce podnikané v současnosti v aktuálních otázkách války a míru ve Vietnamu. Kopie poslední encykliky Pavla VI. „Populorum progressio“ byla také poslána U Thantovi jako generálnímu sekretáři OSN.

Pastorální konstituce II. vatikánského koncilu „Gaudium et spes“ se zabývá v závěrečných odstavcích problémy mezinárodního života. „Církev v současném světě“ vytyčuje nutnou potřebu budovat společenství národů k zachování míru. K tomuto cíli je třeba odstranit příčiny neshod mezi lidmi, jako hospodářskou nespravedlnost a nerovnost. Společenství národů se má starat o řešení problémů v opatrování lidských potřeb. Církev se raduje z toho, kde v duchu opravdového bratrství se usiluje ve spolupráci křesťanů i nekřesťanů o odstraňování nouze. Konstituce požaduje, aby blahobyt národů rostl z jejich nadání a práce, aby bohaté národy pomáhaly těm národům, které jsou na cestě rozvoje, aby hospodářská spolupráce pomáhala překonávat nerovnost. Úkolem křesťanů je horlivě spolupracovat na vytváření mezinárodního řádu a odstraňovat pohoršení a hanbu z toho, že vedle nadměrného bohatství jsou národy trpící hladem a nemocemi. Lid Boží má ulehčovat v tísních naší doby. Úkolem Církve je také přispívat k upevnění míru a bratrství mezi národy, a to spoluprací se všemi lidmi toužícími po opravdovém míru.

Volání po angažování se křesťanů v budování spravedlivého a bratrského mezinárodního řádu je jistě důsledkem vlivu progresivních proudů v současném katolicismu.

K těmto progresivním proudům se hlásí Mírové hnutí katolického duchovenstva v ČSSR. Na jeho III. sjezdu v Praze 1966 v přijatém usnesení se praví, že Mírové hnutí katolického duchovenstva v ČSSR považuje za jeden z prvořadých úkolů soustavný a cílevědomý boj za mír a přátelství mezi národy. V tomto úsilí MHKD je spolu zajedno se snahami lidu v našem státě, který patří k jednomu z původních zakládajících členů Organizace spojených národů.

ThDr. Miroslav Rajmon

ÚLOHA CÍRKVE V LATINSKÉ AMERICE

Latinskoamerická římskokatolická církev, která patřila k nejhouvernatějším zástupcům statu quo, se rychle stává jednou z nejvýznamnějších sil podporujících sociální a hospodářské změny. Píše o tom obsáhle U. S. News and World Report.

V Chile odevzdala Církev 60 000 akrů své půdy zemědělským družstvům, které jsou klíčovým projektem celostátního programu zemědělské reformy. — Katoličtí duchovní v Bolívii organizují a řídí mnoho úvěrových svazů, které poprvé zapojují indiánské rolníky do finančního hospodářství země. — Na výšinách peruánských And zřídila nyní církev vzorová hospodářství, která mají demonstrovat, čeho je možno dosáhnout zdokonalováním chovu hospodářského zvířectva, šlechtěním osiva a hnojením půdy. — Církev se chopila iniciativy dokonce i v otázce, která vyvolává tolik kontraverzí, totiž v otázce kontroly porodnosti.

Mnohé z těchto nových reformních snah mohou vypadat jen jako rozšíření charitativní a výchovné činnosti, kterou Církev tradičně rozvíjela. Jsou tu však zásadní rozdíly. Neuplynula ještě ani doba celé generace od chvíle, kdy mnozí považovali latinskoamerickou církev za složku katolicismu, nepevněji lpící na tradici. Nyní zaujímají kněží téměř každý týden otevřené stanovisko k veřejným problémům a jejich postoj vyvolává často diskuse. Na zbídačelém severovýchodě Brazílie bylo několik kněží uvězněno za kritiku velkostatkářů i vládních úředníků, že ignorují minimální mzdy a jiné pracovní zákony.

Jak vysvětluje chilský primas kardinál Raúl Silva Henríques, je tu základní důvod pro toto smýšlení a jednání duchovních: „Člověk může být tak chudý a utlačený, tak vyřazený ze společnosti, že nemá ani skutečnou příležitost být křesťanem. Musí se zlepšit jeho hospodářské a sociální postavení, než se mu dostane příležitosti věnovat se duchovním věcem“. Kardinál Silva vidí dnes v Latinské Americe jen dvě možnosti: „Buď dosáhneme rychlého rozvoje nebo budeme stát před sociální katastrofou“. Latinská Amerika je nejrozsáhlejší a nejlidnatější katolickou oblastí světa. Soudí se, že víc než 90 procent pokřtěných Latinoameričanů jsou katolíci.

Před několika sty lety hrála Církev významnou úlohu v osídlování a rozvoji Latinské Ameriky, úlohu mnohem větší než protestantská a katolická církev dohromady v Severní Americe. Církev byla od počátku výrazně přítomna v politické a hospodářské struktuře celého koloniálního území. Avšak v padesátých letech prohlášovali někteří analytici, že katolicismus ztrácí v Latinské Americe půdu. Účast na církevním životě rapidně klesla a postavení Církve bylo všeobecně oslabeno. „Nebyli jsme ničím jiným, než kustody chrámů“, prohlašuje jistý bolívijský kněz. „Neměli jsme nic, co bychom řekli lidem bojujícím za víc jídla, za vzdělání dětí a slušný domov, nic, co by pro ně mělo nějaký smysl.“ Rostoucí vliv zahraničních duchovních v Latinské Americe po druhé světové válce urychlil proces změn. Belgičtí a francouzští kněží přinesli myšlenky, které působí nejen v katedrálách a kostelích, ale právě tak i v odborových svazech a venkovských družstvech. Američtí kněží přišli s některými podobnými myšlenkami a přispěli kromě toho organizační obratností při jejich účinném uplatnění v praxi.

Typickými příklady činnosti moderní církve, kombinující nové myšlenky a techniku, jsou „Haléř svatého Petra“ a úvěrové družstvo založené v dubnu 1964 americkými kněžími ve staré čtvrti bolívijského hlavního města La Paz. Za tři roky získalo 830 členů družstva, většinou pracujících Bolívijsců, víc než 30 000 dolarů úspor — vesměs po částkách v domácí měně, rovnajících se jednomu nebo dvěma dolarům. Nejvyšší povolovaná půjčka činí 1250 dolarů, ale jen málo členů má takové výdělky nebo zajištění, aby si mohlo vypůjčit tolik peněz. Příjmy členů nedosahují většinou ani 50 dolarů měsíčně. Půjčky se poskytují na podíly na bytovou výstavbu, na nábytek, na školné pro děti, na nákup pozemků, dokonce i na pohřby. Úroky činí 1 procento měsíčně, což je na latinskoamerický standard neobyčejně málo. „Přináší to úvěr a úspory do těch vrstev obyvatelstva, jímž se předtím o takových věcech ani nesnilo“, řekl o tom P. John Higgins, kněz, který družstvo založil (zemřel letos v září). „Když jsme začínali“, řekl Páter Higgins, „uspořádali jsme osmítýdenní kurs, abychom lidem vstřípli myšlenku, že peníze mohou být bezpečně uloženy i v něčem jiném než v klenotech. A pomyšlení, že vložíte 100 dolarů a za rok dostanete 110, aniž co děláte, jim vůbec nešlo do hlavy.“

Velmi mnoho farností si zvolilo úvěrové družstvo jako zahajovací krok k reformě. Skutečnost, že se Církev začala zabývat hospodářskými a sociálními problémy, ji nevyhnutelně zavedla i do politiky, třebaže se kněží vždy vyhýbali nutnosti otevřeně se ztotožnit s politickými stranami a kandidáty.

Všeobecná atmosféra, kterou v Chile vytvořila energická podpora sociálních změn duchovenstvem, byla považována za významného činitele, který přispěl k převládajícímu volebnímu vítězství křesťanských demokratů, podporujících reformy v letech 1964 a 1965. V Brazílii i v Peru bylo uvězněno mnoho kněží, protože pomáhali krajní levici.

Encyklika papeže Pavla VI. „O rozvoji národů“, vydaná letos v březnu, zdůrazňuje státní plánování a hospodářské zásahy vlády jako nejúčinnější prostředky k dosažení sociální spravedlnosti. Tato encyklika je jedním z nejrozsáhlejších církevních dokumentů v Latinské Americe. Biskupové konali zvláštní konferenci o přízpůsobení jejích článků potřebám jednotlivých zemí. Mnohé latinskoamerické kruhy ji však napadají. Latinskoameričtí církevní vůdci se uvědomují, že podpora reformy je něco mnohem podstatnějšího než pouhé šíření křesťanské „dobročinnosti“.

„Začali jsme skutečnou revoluci, a víme to“, prohlásil jistý duchovní z peruánských And. „Naučte lidi číst“, pokračuje tento kněz, „a ostatní už přijde samo. Najednou se začnou dožadovat minimálních mezd, zemědělské reformy a všech těch prospěšných opatření, která jsou stanovena zákony každé latinskoamerické země, ale nejsou nikdy uskutečňována v praxi.“

Mnozí kněží, kteří přejí reformám, předpovídají Latinské Americe bouřlivé doby, a to částečně i proto, že se o takovou budoucnost sami svým společenským i hospodářským vlivem přičinují. Dodávají však, že jinak jednat nemohou, protože Církev a celá Latinská Amerika by si pak vlastně samy připravovaly porážku.

NÁŠ ZÁPISNÍK

JUBILEA

V měsíci lednu se dožívají

50. let:

7/1 Josef Šíma, katecheta v. Rudná

30/1 Jan Sigmund, kanovník v. v. v Olomouci-Hejčín

65. let

27/1 Antonín Mědílek, admin. Lomec

68. let

5/1 František Burian, admin.

Přerov n. L., Kašpar Onderka, duchovní správce sester, Štěp. lovce

8/1 Jaroslav Jarma, admin. Stará Role

24/1 Josef Dolanský, admin. Dobromilice

28/1 Jaroslav Drábek, děkan Ražďalovice

55. let

4/1 Bohumil Mráz, admin. Ml. Vožice

8/1 Josef Nogol, Albrechtice

25/1 ThDr. Josef Král, admin.

nistrátor Vyšší Brod 50. let

1/1 František Sečkač, koope- rátor u sv. Mořice, Olomouc

4/1 Josef Krakovič, provisor Vítkov, Oldřich Vinduška, děkan Litvinov

18/1 Antonín Kašpar, admin. Pavlovice u Koj.

17/1 Josef Veselý, provisor Kurovice

Jména jubilantů z diecézí Brno a Hradec Králové do u-

závěrky listu nebyla zaslána. Uveřejníme je příště.

NÁŠE OBRÁZKY

První strana obálky: Vánoční motiv moravského akademického malíře Peňáze. Druhá strana obálky: Zasedání rozšířeného ústředního výboru MHKD dne 31. října t. r. v Praze. Předseda hnutí ministr dr. Josef Plojhar při slavnostním projevu

k 50. výročí VŘSR, arcikněz Eduard Hurník z Moravské Ostravy a košický kapitulní vikář Stefan Onderko lidí své dojmy z návštěvy u pravoslavných bratří v Sovětském svazu. Třetí strana obálky: K 50. výročí Velké říjnové socialistické revoluce byla otevřena v Národním muzeu v Praze výstava obsáhlého souboru ruské a sovětské grafiky 19. a 20. století, zapůjčeného Drážďanskou galerií a vybraného pro tento účel pracovníky Vlastivědného muzea v Olomouci. Současná výstava je první svého druhu u nás, obsahuje 250 exponátů. Ukazuje vývoj ruské grafiky v období přibližně 150 let, od grafiky lidové až po práce současných, dosud tvořících výtvarníků. Na výstavě je i početný soubor prací Chagallovy, jehož dílo ani v pařížském období neztratilo ruské ladění. Mezi 44 vystavenými pracemi, vesměs barevnými litografiemi, jsou i silné a výrazuplné listy jeho souboru „BIBLE“ (viz obr.) z roku 1956. Čtvrtá strana obálky: Budapeštská adorace Děcka, autor Mistr nesení Kříže z Vyššího Brodu, kolem 1430.

KNIŽNÍ NOVINKA

Jindřich Mánek: Dům na skále (Vydavatelství Blahoslav v Ústředním církevním nakladatelství, stran 161, Kčs 20.—). Horské kázání není jedinou větší řečí, kterou pronesl Ježíš Kristus, ale je nejdelší a obsahuje velmi závažné myšlenky Kristova učení. Tato skutečnost vábila stále bohoslovce, aby hlouběji rozjímali tyto myšlenky a konfrontovali je se současnou dobou. Činí tak i práce Mánekova, který v první

části své práce se zamýšlí nad problematikou otázky a srovnávání textu v evangeliu sv. Matouše s ostatními texty a v další části rozbírá a vykládá jednotlivé části kázání na hoře. Kniha je psána živým a svěžím slohem a zvláště rozbor jednotlivých proseb Modlitby Páně přináší zajímavé a nové myšlenky.

ZAJÍMAVÁ KNIHA

„Praktizierter Humanismus im XX. Jahrhundert“ od Horsta Grosse je naléhavým filosofickým manifestem pro celou světovou veřejnost, aby mezi lidmi a národy došlo k pokojnému soužití a ve světě zavládli skutečný mír. Autor pojednává vyčerpávajícím způsobem o humanitních ideálech obsažených ve starých i moderních velkých náboženských naukách a filosofických soustavách na celém světě ve snaze přiblížit je co nejlépe všem lidem dobré vůle, aby byl na světě udržen a upevněn mír. Láska k bližnímu to má být, která povede lidi a národy k vzájemnému pochopení a k lidskému řešení všech problémů ohrožujících dnes světový mír, ba samu existenci lidstva.

Autor je přesvědčen, že tímto optimisticko-etickým světovým názorem možno překlenout všechny rasové, náboženské a nacionalistické rozpory ohrožující dnes národy celého světa a prakticky uskutečňovat pravý humanismus XX. století.

Celou knihou se vine jako červená nit hluboká láska k člověku a ušlechtilá snaha pomoci mu v bídě, nebezpečích a nesnázích dnešní doby.

Světová mírová fronta, opírající se o duchovní společenství humanismu má být hlav-

ním garantem pokoje, míru a šťastnější budoucnosti lidstva.

Četné prominentní osobnosti z celého světa: presidenti, králové, ministři předsedové, ministři, učenci a duchovní se ztotožňují s autorem a slibují v praxi proměňovat jeho ideály v praktický čin.

Z dopisů, které autor cituje, stojí za povšimnutí citát Státní knihovny Československé socialistické republiky v Praze: „... kniha bude jistě velmi zájmat naše čtenáře a určitě poslouží věci míru a vzájemnému dorozumění mezi národy.“

ZAJÍMAVOSTI Z PAPEŽSKÝCH ROČENEK 1966 A 1967.

Katolíků je na světě 518 mil. Podle statistiky Unesco přý 580 milionů.

Statistika hierarchie:	R. 1966	R. 1967
kard.	99	96
patr.	10	10
metrop.	348	363
arcib.	49	51
bisk.	1362	1421
tit. metr.	66	68
tit. arcib.	119	125
tit. bisk.	939	945
	2992	3077

Vysvěceno bylo:	R. 1965	R. 1966
Kněž. svěť.	274 110	283 538
kněž. řehol.	142 367	142 277
novokn.	7 724	—
	424 191	425 615

Ročně umírá na světě průměrně 7 400 kněží. Průměr úmrtí u hierarchie 73. Roku 1965 zemřelo 82 biskupů, roku 1966 72 bisk.

Hierarchie i kněžstvo patří ze dvou třetin k starším ročníkům — přes 50 let.

Roku 1967 dovrší 2 biskupové 95 let, 8 biskupů 90 let, 16 bisk. 85 let, 27 bisk. 80 let, 38 bisk. 75 let, sv. Otec a 52 bisk. 70 let, 82 bisk. 60 let, 74 bisk. 50 let, 17 bisk. 40 let.

Biskupských konsekrací bylo r. 1964 111, r. 1965 118, r. 1966 119.

Diecézí je 1967, z toho v Evropě 673, v Asii 389, v Africe 258, v Americe 628, v Austrálii 30.

Největší počet diecézí je v Itálii 285, v USA 145, v Brazílii 143, v Číně 114, ve Francii 89, v Indii 73, Španělsku 64, Kanadě 59, Mexiku 52, Argentíně 50, Kongu 42, Kolumbii 34.

Italských biskupů je 440, slovanských 123.

Domorodá — barevná hierarchie — v roce 1967:

	kard.	res. bisk.	tit. bisk.
Syr., Eg., arm., melch., maron	5	42	21
Ind., Vietnam, Korea, Pákist.	1	70	12
Čína	1	25	4
Japonsko	1	14	1
Černochů	2	55	8
	10	208	46

P. Josef Hudeček

UPOZORNĚNÍ HOSTŮM KNĚŽSKÉHO DOMOVA

Správa Kněžského domova v Praze 2, Ječná 2 (telefon: 23 23 58), upozorňuje duchovní, že v zimním období jsou domovní vrata uzavírána ve 21 hod. (v letním období ve 22 hodin). Pokud hosté Kněžského domova přijdou do Prahy později, je zapotřebí, aby to předem oznámili správě Kněžského domova. Neohlášeným se po uzavírací hodině neotvírá.

UPOZORNŮJEME NAŠE ČTENÁŘE NA NOVÉ ZÁKONY:

1. Zákon č. 69/67 Sb. o národních výběrech.

2. Zákon č. 71/67 — správní řád.

3. Vyhláška č. 96/67 Sb. o náhradách cestovních a stěhovacích výdajů (při služební cestě zvyšuje se sazba stravného).

Dr. V.

ÚŘEDNÍ ZPRÁVY

ARCIDIECÉSE PRAŽSKÁ

Ustanovení:

Dr. Benda Vladimír, administrátor, Počaply u Berouna, ustanoven od 1. 10. 1967 administrátorem v Praze-Braníku.

Čistý František, kaplan, Praha-Nusle, ustanoven od 1. 10. 1967 administrátorem v Počaplech u Berouna a excurrando administrátorem ve Tmání, okres Beroun.

Antunovič Dragan, obnovení jurisdikce administrátora od 1. 10. 1967 pro faru Kostelec nad Čer. Lesy, okr. Kolín.

Hochman František, administrátor, Sedlec-Prčice, ustanoven od 1. 11. 1967 administrátorem v Čakovcích a excurrando administrátorem v Třeboradicích, okres Praha-východ.

Odvárka Antonín, administrátor, Šlapánov, ustanoven od 1. 11. 1967 administrátorem v Sedlci a excurrando admin. v Prčici, okres Benešov.

Stoklasa Josef, farář, Velíš, ustanoven od 1. 11. 1967 excurrando administrátorem v Šlapánově, okres Benešov.

Úmrtí:

Krainer Ladislav, farář, Libčice nad Vlt., zemřel 23. 9. 1967 ve věku 73 let.

Klus František, katecheta v. v., zemřel 30. 9. 1967 v Liblíně ve věku 88 let.

Dr. Šinkmajer Ladislav, farář v. v., zemřel v České Lípě 19. 10. 1967 ve věku 63 let.

KAPITULNÍ KONSISTOŘ V OLOMOUCI

Ustanovení:

Kunický Josef, administr., Slezské Rudoltice a excurr. adm., Hrozová, ustanoven od 1. 8. 1967 administrátorem v Předmostí u Pí.

Tkalčík Václav (n. 1911, ord. 1935 v Praze) ustanoven od 1. 8. 1967 administrátorem ve Slezských Rudolticích a excurr. adm. v Hrozové.

Vičánek Vojtěch, posleďně koop., Šternberk, ustanoven od 1. 7. 1967 kooperátorem v Gottwaldově-Zlíně.

Macík Josef, administr., Velká Štáhle a excurr.—adm., Břidličná a Václavov, ustanoven od 1. 7. 1967 administrátorem v Cotkylt.

Krajča Antonín, v Gottwaldově, ustanoven výpomocným knězem ve Lhotě u Mal. s účinností od 1. 7. 1967.

Hrnčíř František, posleďně administr. ve Vel. Heralticích a excurr. ve Svobod. Heřmanicích; ustanoven od 15. července 1967 administrátorem v Hoštálkovicích.

Bláha Bohuslav, administrátor, Oskava a excurr. adm. Bedřichov, ustanoven od 15. července 1967 administrátorem ve Vel. Heralticích a excurr. administr. ve Svobodných Heřmanicích.

Tutsch Klaudivius, farář, Březnice, ustanoven s účinností od 1. 6. 1967 administrátorem ve Štípe.

Hernych Karel, administr., Štípa, ustanoven od 1. 6. 1967 administrátorem v Březnici.

Bálka Josef (kněz diec. brněnské), posleďně kaplan

- v Deblíně, okr. Brno-venkov, ustanoven od 15. 7. 1967 administrátorem v Oskavě a excurr. administr. v Bedřichově.
- Žarnovický Vojtěch**, kooperátor, Hranice, ustanoven od 1. 8. 1967 dómským vikářem u sv. Václava v Olomouci a úřed. v kapitulní konsistoři.
- Kolář Antonín**, novokněz z Gottwaldova, ustanoven od 1. 8. 1967 kooperátorem v Hranicích.
- Faldík Vojtěch**, novokněz z Gottwaldova, ustanoven od 1. 8. 1967 kooperátorem ve Strážnici u sv. Martina.
- Šváček Otakar**, novokněz ze Střítěže n. L., ustanoven od 1. 8. 1967 kooperátorem v Místku.
- Pross Bedřich**, administrátor u sv. Martina ve Strážnici, ustanoven od 1. 8. 1967 excurrendo administr. u P. Marie ve Strážnici.
- Krajča Antonín**, výpomocný kněz ve Lhotě u Mal., ustanoven od 15. 8. 1967 administrátorem ve Lhotě u Mal.
- Mikulík František** v Lipníku n. B., ustanoven od 15. 8. 1967 administrátorem ve velké Štáhlí a excurr. adm. v Břidličné a Václavově.
- Navrátil Ladislav**, kooperátor, Místek, ustanoven od 1. 9. 1967 provisořem v Palkovicích a excurr. adm. v Metylovicích.
- ThDr. Tkadlík Vojtěch**, kooperátor Přerov, ustanoven od 1. 9. 1967 administrátorem ve Vlkoši a excurr. adm. v Říkovicích.
- Gikryt Ladislav**, kooperátor Frýdlant n. O. a excurr. adm., Metylovice, ustanoven od 1. 9. 1967 administrátorem ve Štěpánkovicích.
- Spala Josef**, administr., Štěpánkovice, ustanoven od 1. 9. 1967 administrátorem ve Střítěži n. lud. a excurr. administr. v Jindřichově.
- Dr. Novosad Josef**, kooperátor, Nový Jičín, ustanoven od 15. 9. 1967 administrátorem v Petřvaldě a excurrendo administrátorem v Mošnově a Trnávce.
- Hasilík František**, posledně administr. na Plumlově, ustanoven od 15. 9. 1967 kooperátorem v Ostravě-Vítkovicích.
- Bílek Emil**, kooperátor, Ostrava-Vítkovice, ustanoven od 15. 9. 1967 kooperátorem v Halenkově a excurr. administr. ve Zdechově.
- Petr Michal**, pověřený ved. duch. správy v Odrách a na Pohoří, ustanoven od 15. 9. 1967 administrátorem v Odrách a excurr. administr. na Pohoří.
- Tkadlec Alois**, posledně administr., Véska, ustanoven od 1. 10. 1967 administrátorem v Domaníně.
- Janča Rudolf** v Uher. Brodě ustanoven výpomocným knězem od 1. 10. 1967 v Uher. Brodě.
- Hub Josef**, posledně adm., Sobotín, ustanoven od 1. 10. 1967 administrátorem v Nové Lhotě.
- Lyčka Alois**, posledně koop., Neplachovice, ustanoven od 1. 10. 1967 kooperátorem v Ostravě I.
- Bárta Jaroslav**, kooperátor, Ostrava I., ustanoven od 1. 10. 1967 administrátorem ve Staré Bělé.
- Veleba Antonín**, v DD v N. Jičíně, ustanoven od 1. 10. 1967 kooperátorem v Novém Jičíně.
- Šimek Ladislav**, kooperátor, Gottwaldov, ustanoven od 1. 10. 1967 administrátorem ve Vracově.
- Šich Josef**, posledně koop., Prostějov, Povýš sv. Kř., t. č. po voj. službě, ustanoven od 1. 10. 1967 kooperátorem v Holešově.
- Červinka Arnošt**, kooperátor, Holešov, ustanoven od 1. 10. 1967 kooperátorem v Gottwaldově.
- Tobolík Josef**, kooperátor, Frenštát p. R., ustanoven od 1. 10. 1967 administrátorem ve Štamberku.
- Olšina Ladislav**, administr., Štamberk, ustanoven od 1. 10. 1967 administrátorem na Horní Bečvě.
- Huvar Antonín**, posledně koop., Vizovice, ustanoven od 15. 10. 1967 kooperátorem ve Fulneku.
- Zíhal Pavel**, bytem Vnorovy, ustanoven od 15. 10. 1967 administrátorem na Strážisku.
- Šimek Ladislav**, administr., Vracov, ustanoven od 15. 10. 1967 kooperátorem na Vsetíně.
- Wariš Stanislav**, kooperátor, Fulnek, ustanoven od 15. 10. 1967 administrátorem v Lomnici excurrendo administrátorem v Děřichově a Mor. Kočově.
- Neubauer Bohumil**, administrátor, Lomnice a excurr. adm. Děřichov a Mor. Kočov, ustanoven od 15. 10. 1967 provisořem v Horním Benešově a excurrendo provisořem v Leskovci a Rázově.
- Zimčík Josef**, kooperátor, Vsetín a excurr. administr. Liptál, ustanoven od 15. 10. 1967 administrátorem ve Vracově.
- Šimek Ladislav**, kooperátor na Vsetíně, ustanoven od 15. 10. 1967 excurr. administr. v Liptále.
- Do invalidního důchodu přerazeni:**
- dp. dr. **Vrzalík Josef**, adm. z Předmostí u Př. ke dni 19. 2. 1967 — bydlí Slušovice, okr. Gottwaldov — přerazeni do invalid. důchodu.
- Pensionováni:**
- Kouřil Josef**, provisoř u P. Marie ve Strážnici, pensionován od 1. 8. 1967.
- Richter Josef**, arc. rada, dóm. vikář u sv. Václava a úř. KK. Olomouc, pensionován od 1. 8. 1967.
- Juráček Jan**, arc. rada a prov. Domanín, pensionován od 1. 10. 1967.
- Bittner, Josef**, administr., Stará Bělá, pensionován od 1. 10. 1967.
- Svoboda Stanislav**, farář, Vracov, pensionován od 1. 10. 1967.
- Klos Josef**, farář, Stražisko, pensionován od 15. 10. 1967.
- Uvolnění **P. Stanislava Waloszka**, kooperátora v Halenkově a excurr. administr. ve Zdechově z duchovní správy olomoucké arcidiecése k 15. 9. 1967 do své diecése — Apoštolské administratury v Českém Těšíně.
- Úmrtí:**
- Vítovský Jan**, administr. v. v., Mistrín, zemřel 29. 6. 1967 v Mistríně, pohřben tamtéž 2. 7. 1967.
- Lang Bohdan**, administr., Vlkoš u Př., zemřel 21. 7. 1967 ve Vlkoši, pohřben 27. 7. 1967 v Jevíčku.
- Blaha František**, děk., farář, Lhota u Mal., zemřel 3. 8. 1967 ve Lhotě a tamtéž pohřben 7. 8. 1967.
- Vinklárek František**, farář, Střítěž n. L. a excurr. adm. Jindřichov, zemřel 12. 8. 1967, pohřben 16. 8. 1967 tamtéž.
- Dr. Vrzalík Josef**, inval. důch. ve Slušovicích (býv. adm. v Předmostí u Př.), zemřel 25. 8. 1967 ve Slušovicích, pohřben 29. 8. 1967 v Gottwaldově.
- Hučin František**, farář na Horní Bečvě, zemřel 27. 8. 1967 na Horní Bečvě, pohřben 30. 8. 1967 tamtéž.
- Tuček Antonín**, administrátor, Nová Lhota, zemřel 24. 8. 1967 v Tatrách, 7. 9. 1967 pohřben v Jevíčku.
- Filip Romuald**, administr., Palkovice, zemřel 19. 9. 1967 v Palkovicích, pohřben 22. 9. 1967 v Šumvaldě u Uničova.
- Vlček Gabriel**, farář v. v., Skrbeň u Olomouce, zemřel 7. 10. 1967, pohřben 12. 10. 1967 ve Skrbeni.
- Janík František**, far. v. v., Chlebovice, zemřel 5. 10. 1967 ve Frýdku a pohřben 9. 10. 1967 ve St. Jičíně.
- Zimčík Cyril**, adm., Kuželov, zemřel 13. 10. 1967, pohřben 18. 10. 1967 v Kuželově.
- Pospíšil Lev**, katecheta v. v., Val. Meziříčí, zemřel 16. 10. 1967, pohřben 19. 10. 1967 na Hostýně.
- Richter Josef**, arcibiskupský rada, dóm. vikář, býv. super. arc. semináře (t. č. v. v.), Olomouc, zemřel 25. 10. 1967, pohřben 30. 10. 1967 v Olomouci.
- DIECÉSE ČESKOBUDEJOVICKÁ**
- Ustanoveni:**
- Adámek Václav**, administrátor, Nová Včelnice, sekretářem vikariátu jindřichohradeckého od 15. 9. 1967 (č. 1368/67).
- Peroutka František**, administrátor, Počátky, sekretářem vikariátu pelhřimovského od 15. 5. 1967 (č. 654/57).
- Cihelna Jiří**, kaplan, Blovice, kaplanem v Mladé Vožici (okr. Tábor), od 1. 10. 1967 (č. 1557/67).
- Tkáč Michal**, archivář konsistoře v Čes. Budějovicích II., kaplanem děkanského úřadu v Čes. Budějovicích od 1. 11. 1967 (č. 1616/67).
- Hrdina Karel**, II. kaplan v Čes. Budějovicích, archivářem kapitulní konsistoře v Čes. Budějovicích od 1. 11. 1967 (č. 1617/67).

Duchovní pastýř

MĚSÍČNÍK

KATOLICKÉHO DUCHOVENSTVA

ROČNÍK SEDMNÁCTÝ

1967

ŠÉFREDAKTOR PROF. DR. JOSEF BENEŠ

OBSAH SEDMNÁCTÉHO ROČNÍKU

A. TEOLOGIE

a) Dokumenty

- Encyklika O působení k pokroku národů 101
Pastorální konstituce o Církvi v dnešním světě
121—133, 141—155

b) Články

- A. B. Prvý ekumenický překlad bible 43
Bradáč Josef, ThDr.: Písmo svaté — moderní pasto-
rační prostředek 86
Fischer Balthasar: Hlasy pod kazatelnou 167
Frei Václav: Mir je nedělitelný 30
Habáň Method, ThDr.: Boží vůle a lidská mravnost 89
Horký Ludvík: Eschatologická extrapolace 66
Horváth Karol, prof., ThDr.: Štít celého života je
člověk 62
Kouřil Jaroslav, ThDr.: Sv. zpověď ze zbožnosti a po-
kání při bohoslužbě 189
Krovina Michal, ThDr.: Písmo svaté — norma teo-
logie i života 83
Kubalík Josef, ThDr.: Kněz ve světle II. vatikánského
sněmu 164
Kubelík Josef, ThDr.: Panna Maria a ekumenismus 186
Martinec Alois, ThDr.: Teilhardismus a jeho sociolo-
gické reflexy 67
Merell Jan, ThDr.: Koncil o Písmu sv. v životě
Církve 82
Merell Jan, ThDr.: Návrh nového mešního Ordo lec-
tionum 185
Navařík Oldřich: Teilhard asketický 65
Němec Jiří: Ke studiu Teilharda de Chardin 64
Pokorný Ladislav, ThDr.: Několik poznámek k ideji
bohoslužebného prostoru 69
Rahner Karl: Křesťanská budoucnost člověka 25, 42
Rajmon Miroslav, ThDr.: Teologie míru 26
Staněk František P.: Jak dnes kázat o manželství 192
Sahan Karel, ThDr.: Asketické důsledky teologie
míru 28
Scheuch Richard: Budovat pořádky řádu a lásky 29
Scheuch Richard: Písmo jako zdroj duchovního ži-
vota 85
Uhrin Josef, ThDr.: Mier z hlediska dogmatickej
teologie 27
Wagner Zdeněk: „Nová Mše“

B. ŽIVOT VEŘEJNÝ

1. III. sjezd MHKD 2—14, 21—24, 45—51
2. Dokumenty III. sjezdu
Dopis prezidentu republiky 1
Dopis předsedovi vlády 1
Dopis Svatému Otci Pavlu VI. 15
Poselství vietnamským katolíkům 15
List Světové radě míru 15
Pozdravné poselství MHKD k 50. výročí VŘSR 185
Resoluce III. sjezdu 16
Slavnostní zasedání ÚV MHKD k 5. výročí VŘSR 183
Usnesení III. sjezdu 17
Vánoční poselství MHKD 18
Z projevu předsedy MHKD ministra dr. Josefa Ploj-
hara na slavnostním zasedání ÚV MHKD 31. října
1967 181

3. Články

- Diplomatické styky mezi Vatikánem a ČSSR (Nor-
bert Škrdlík) 164
Doba očima kněze 96, 176, 198, 200, 201
Důstojnost člověka (F. X. Votruba) 61
K otázce manželství a rodiny (ThDr. Jaroslav Kou-
řil) 41
K 50. výročí VŘSR (ThDr. Jaroslav Kouřil) 163
Služba lásky v manželství (ThDr. Karel Sahan) 81
U našich pravoslavných bratří (ThDr. Josef Beneš)
4. Galerie vlasteneckých kněží
P. Bernard Václav David (dr. Josef Beneš) 55
Prof. P. Karel Kratina (dr. Josef Beneš) 38
P. Oldřich Kučera (dr. Josef Beneš) 158
P. Václav Otáhal (dr. Josef Beneš) 94
P. Antonín Pospíšil (dr. Josef Beneš) 18
P. Jan Procházka (dr. Josef Beneš) 118
P. Ferdinand Prokop (dr. Josef Beneš) 75
P. František Vlk (dr. Josef Beneš) 175
P. František Vošta (dr. Josef Beneš) 136
P. Václav Volánek (dr. Josef Beneš) 199
Zemřel náš vídeňský přítel (Josef Drozd) 198

5. Umění

- K problematice Pycklerova epitafu u sv. Víta
v Praze (dr. V. R.) 55
Kristus na poušti (Vladimír Brodský) 37
Křížová cesta v pojetí současné malířky (dr. Věra
Remešová) 54

6. Kurzíva a fejeton

- Humanista Quirin Mickl (P. F. X. Votruba) 44
Petr a Pavel (Karel Pařha) 117
Petr a Pavel — sloupy Církve (P. Vlad. Schnei-
der) 117
Josef Boleslav Podstránský (Prom. hist. Vladimír
Škaloud) 94

7. Články praktické a odborné

- Domine, tantum dic verbo (MUDr. V. Nikodém) 175
K počátkům úcty sv. Petra v naší vlasti (Václav
Ryneš) 157
Křesťan a moderní regulace porodnosti (MUDr. Kvě-
toslav Šipr) 191
Ohledací list Pána a Spasitele našeho Ježíše Kris-
ta (MUDr. V. Nikodém) 45
Ochrana proti požárům (Arch. M. Potužník) 58
Prameny slovanské Sázavy (Karel Jelínek) 76
Příspěvek k jubilejnímu svatopetrskému roku (dr.
Věra Remešová) 165
[Václav Ryneš]
Svatý Vojtěch třetím hlavním patronem České země?

8. Různé

- Náš zápisník 19, 39, 56, 76, 99, 119, 137, 159, 177, 201
Úřední zprávy 20, 40, 60, 80, 100, 120, 138, 180, 202, 203

C. ŽIVOT NÁBOŽENSKÝ

- Kněžská meditace (ThDr. K. Sahan) 52, 93, 115, 173
Liturgické hymny a sekvence (J. M. ŠK.) 51, 74, 117,
133, 174, 197,
Liturgická příprava slova 32, 33, 34, 35, 36, 52, 53, 54,
71, 72, 73, 74, 89, 90, 91, 92, 133, 134, 135, 136, 155,
156, 168, 169, 170, 171, 172, 194, 195, 196, 197

